VICTOR AXENCIUC

EVOLUȚIA ECONOMICĂ A ROMÂNIEI

Cercetări statistico-istorice 1859—1947

VOL. I

INDUSTRIA

-1-
m222.865

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ "CAROL I" IAȘI

BIBL. CENT. R. UNIV.
„M. EMINESCU" IAȘI
III 22265

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

vol 1

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

„Cînd poți măsura fenomenul de care vorbești și poți să-l exprimi în cifre, atunci știi ceva despre el, iar cînd nu poți să-l măsori și nu poți să-l exprimi în numere, cunoașterea ta este insuficientă și nesatisfăcătoare; poate fi începutul unei cunoașteri, dar ai avansat în gîndirea ta extrem de puțin spre stadiul de știință".

LORD KELVIN

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL NAȚIONAL DE CERCETĂRI ECONOMICE
INSTITUTUL DE ECONOMIE NAȚIONALĂ

VICTOR AXENCIUC

EVOLUȚIA ECONOMICĂ A ROMÂNIEI

cercetări statistico-istorice 1859—1947

Vol. I. INDUSTRIA

333215
B.C.U. IASI

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
București, 1992

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

ECONOMIC DEVELOPMENT OF ROMANIA

Historical-statistical researches 1859—1947

Tome I. INDUSTRY

11 06 92
B.C.U. „V. EMINESCU"
IAŞI
acu- 708 .942

33 (498), 1859/1947 (083.4) = 59.0

311.312 ; 33 (498), 1859/1947 = 59.0

La culegerea materialului documentar şi calculul datelor statistice au mai participat şi cercetătorii: Daniela POENARU, Cornel SÂRBU, Iuliana GHERASIM, din cadrul Institutului de Economie Naţională.

Informaţiile statistice referitoare la industria şi transporturile din Transilvania în perioada 1867—1914 au fost culese de: prof. univ. dr. Matei FURDEK, conf. univ. dr. Gheorghe POPESCU, lector univ. dr. Gheorghe PETER, de la Catedra de economie politică a Universităţii din Cluj-Napoca.

Lucrările de secretariat ştiinţific au fost efectuate de Daniela POENARU.

ISBN 973-27-0190-0

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE

R-79717, Bucureşti, Calea Victoriei nr. 125, sector 1

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CUPRINS GENERAL

Cuvînt înainte 7

SECȚIUNILE LUCRĂRII

Recensăminte și anchete industriale 9
Industria prelucrătoare 77
Industria extractivă 209
Aspecte speciale ale unor ramuri industriale 227
Industria construcțiilor 305
Transporturile și telecomunicațiile 319
Produsele principale ale industriei mari 383
Bilanțurile societăților industriale 411
Învățămînt industrial, cadre tehnice inginerești, inventii 457
Forță de muncă, raporturi de muncă 481
Industria Basarabiei și Bucovinei 569
Dinamica producției industriale 579
Încheiere 591
Cuprins analitic 595
Analytic contents 613

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CUVÎNT ÎNAINTE

Prezenta lucrare este rodul cercetărilor începute de autor încă cu două decenii în urmă, continuată și finalizată la Institutul de Economie Națională, în cadrul proiectului „Evoluția economică a României în date statistice istorice, 1859—1947" cuprinzînd, pe lîngă industrie (volumul de față), și agricultura, sistemul monetar, de credit și bancar, comerțul interior și exterior, finanțele publice.

Cercetarea a urmărit constituirea de serii statistice istorice, pentru perioade lungi din intervalul studiat, reconstituirea de date statistice pe baza depistării tuturor surselor semnificative, confruntate și verificate prin metode statistice, umplerea unor goluri prin introducerea în circuitul științific a unor informații statistice și faptice din arhive, încă nevalorificate, precum și calcularea unor indicatori și indici inediți, menîți să pună în evidență laturi calitative în condiții de comparabilitate sporită a proceselor din domeniul industriei.

Menționăm că toate indicațiile metodologice, explicațiile, adnotările și sursele utilizate sînt specificate pe larg, la fiecare secțiune în parte; de aceea, ne vom limita aici la cîteva precizări de ansamblu. Astfel, într-o serie de cazuri, unde datele statistice primare lipsesc, am încercat prin diferite metode, specificate în locurile respective, o estimare; aceste calcule, care sînt însoțite întotdeauna de explicații metodologice detaliate asupra procedeelor utilizate, constituie nu numai utile verigi de legătură între serii disparate, dar oferă cititorului interesat și posibilitatea să refacă procesul constituirii lor și să ajungă, eventual, la calcule mai precise. Adăugăm că, atunci cînd calculele proprii au condus la diferite mărimi ale unuia și aceluiași indicator, am inclus în carte, de regulă, pe cel situat la limita minimă. De asemenea, menționăm că o serie de indicatori se extind pe intervale de timp mai mici decît perioada 1859—1947, datorită fie duratei mai scurte a proceselor economice, fie a lipsei sau insuficienței datelor statistice.

În principiu, pentru expunerea globală a fenomenelor economice, s-au inclus date la nivelul țării. Datele și seriile statistice se prezintă pentru cadrul și teritoriul dat al fiecărei etape istorice; întrucît în această perioadă

au intervenit modificări teritoriale, momentele schimbărilor[1] *principale, care au afectat indicatorii economici, sînt marcate, în tabele, după practica statistică internațională, cu o linie orizontală trasată înaintea anului respectiv.*

Industria și transporturile din Transilvania, Basarabia și Bucovina, pînă la Unirea cu România, sînt reprezentate printr-o serie de situații statistice în diferite secțiuni ale lucrării, astfel încît să se poată complini potențialul acestor provincii românești, aflate sub stăpînirea străină pînă în 1918, în tabloul patrimoniului industrial al națiunii române.

În scopul creării posibilității de comparație a unor indicatori pentru întreaga perioadă, aceștia s-au raportat fie pe locuitor, fie la alte unități — personal ocupat, forță motrice etc. — obținîndu-se serii comparabile pentru intervalul studiat.

Seriile și datele statistice din lucrare se constituie ca argumente care demonstrează că, deși au întîmpinat mari piedici și greutăți în calea lor, forțele de producție industriale au cunoscut o însemnată dezvoltare, exprimată la sfîrșitul deceniului patru al secolului nostru în caracterul agrar-industrial al țării.

Volumul prezent constituie o primă încercare de acest fel; sîntem conștienți de lacunele ei, după cum realizăm faptul cît ar fi trebuit să fie de completă o asemenea lucrare dacă s-ar fi dispus de surse necesare. Noi ne-am făcut datoria după posibilitățile date. „Mult mai rămîne de făcut și mult va mai rămîne. Nimănui nu-i este refuzat de a adăuga ceva" — Seneca.

Considerăm o datorie de conștiință științifică să aducem mulțumirile cele mai calde tuturor celor care în decursul anilor au sprijinit, sub diferite forme, depistarea și culegerea informației, celor care au participat la calcularea datelor, la discutarea și formularea sugestiilor de perfecționare a secțiunilor — cercetătorilor, cadrelor didactice universitare, referenților, consultanților științifici, membrilor Consiliului științific al Institutului de Economie Națională —.

Exprimăm gratitudinea noastră Secției de Științe Economice, Juridice și Sociologie a Academiei Române, care a contribuit hotărîtor la apariția lucrării. Mulțumim de asemenea Editurii Academiei Române, animată de ideea nobilă de valorificare a cercetărilor științifice, pentru eforturile depuse în pregătirea apariției cărții. Fără concursul generos al tuturor nu ar fi putut fi depășite, în vederea editării lucrării, numeroase greutăți și piedici.

AUTORUL

---

[1] Statul național român, constituit la 1859, cuprindea o suprafață de 123,4 mii km²; în 1878, după cucerirea independenței de stat, Dobrogea revine la patrie, iar trei județe din sudul Basarabiei, prin tratatul de la Berlin, sînt cedate Rusiei, suprafața României fiind de 130,2 mii km². În 1913 teritoriul țării se mărește cu sudul Dobrogei în suprafață de 7,7 mii km². Prin Unirea din 1918 au revenit la Patrie provinciile aflate sub stăpînire străină: Basarabia, Bucovina Transilvania — străvechi pămînturi românești; teritoriul național se întregește la întinderea de 295 mii km². În anul 1940, prin actele imperialiste — Dictatul de la Viena și pactul Ribenttrop—Molotov — au fost răpite României: nordul Transilvaniei de către Ungaria hortistă, Basarabia, ținutul Herței și nordul Bucovinei de către Uniunea Sovietică; totodată sudul Dobrogei trece la Bu'garia; astfel, suprafața statului român se reduce la 195,3 mii km². În toamna anului 1944, după redobîndirea părții de nord a Transilvaniei, suprafața țării măsura 237,5 km,² celelalte provincii românești rămînînd sub ocupație străină.

B.C.U. „M. EMINESCU" IAȘI

Secțiunea întîi

RECENSĂMINTE ȘI ANCHETE INDUSTRIALE

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

OBSERVAȚII METODOLOGICE

Secțiunea referitoare la starea și configurația industriei, într-o serie de momente de pe traseul dezvoltării industriale a României în secolul istoriei sale moderne, are scopul de a furniza date necesare constituirii unei reprezentări, în elementele ei esențiale — disponibile în surse —, cît mai expresive a dimensiunilor, structurii și potențialului industrial; cu unele excepții, aria de investigație a cuprins întregul cîmp industrial organizat, de la industria mică meșteșugărească manuală, manufacturieră, la cea mijlocie și mare mecanizată, astfel încît secțiunea oferă o reprezentare globală a creației materiale în acest sector, în diferite perioade.

Urmărită, după indicatori cantitativi și calitativi, evoluția ascendentă, de la o etapă la alta, a industriei confirmă asimilarea de către economia românească a forțelor de producție avansate mecanizate, calea revoluționară a progresului tehnico-economic.

Creșterea absolută a potențialului industrial și, în cadrul acestuia, a sectorului producției mari, capitaliste, face dovada înaintării, în formele specifice, a procesului de industrializare, de transformare a producției materiale a țării de pe teren manual manufacturier, pe teren mecanizat, potențat al muncii naționale.

În secțiune s-au utilizat datele recensămintelor și anchetelor, din perioada 1862—1947, efectuate cu prilejuri și scopuri diferite. În trecut nu a existat o viziune de perspectivă a cunoașterii și utilizării potențialului industrial, astfel că înregistrările, cu excepția celor din 1901—1902, 1920 și 1947 s-au efectuat ca secundare sau complementare recensămintelor generale ale populației. Viziunea conservatoare, a priorității agriculturii, a frînat acțiunea de urmărire a rezultatelor industrializării, la intervale regulate și cu indicatori de continuitate, în scopul analizei situației și întreprinderii de acțiuni în acest sens.

În cazurile în care a fost posibil s-a apelat la date de arhivă (1862—1863, 1947) în scopul complinirii informației asupra subiectului.

Situațiile statistice, ca regulă, pe măsura perfecționării metodologiei de culegere a datelor și a calificării personalului recenzent, devin mai precise, sistematice și detaliate, mai cuprinzătoare; astfel, recensămîntul industrial din 1947 poate fi calificat mai complet față de cele precedente.

Inedite pentru statistica industrială a României sînt datele asupra industriei Transilvaniei, Basarabiei și Bucovinei; exprimate în principal prin doi indicatori — număr de unități și personal —, ele dau totuși po-

sibilitate de evaluare a stării și evoluției acestui domeniu, timp de trei decenii, de la sfîrșitul secolului 19 pînă la începutul secolului 20, în provinciile românești aflate sub stăpînire străină.

Spre deosebire de alte secțiuni, care înfățișează aspecte în dinamică ale evoluției industriei, aici s-au constituit tabele detaliate cu subramuri, grupe de întreprinderi și produse, în scopul facilitării formării imaginilor calitative asupra morfologiei compoziției, a capacității de producție în diferite stadii pezentate de recensăminte.

În ceea ce privește indicatorii utilizați, în perioada cînd moneda era stabilă, exprimată în leu aur convertibil, s-au prezentat și date valorice; în deceniile trei —cinci ale secolului 20, dominate de inflație și instabilitate, s-a renunțat la indicatori valorici, aceștia fiind lipsiți de capacitate de apreciere cantitativă și calitativă și de comparație cu alte perioade.

La intervalul atît de mare, de nouă decenii, în care metodologia statistică a relevat progrese considerabile, s-au modificat criteriile fenomenelor și denumirile indicatorilor urmăriți; pe măsura posibilităților și a necesităților, noțiunile din surse au fost actualizate după terminologia utilizată de Comisia națională de statistică păstrîndu-se însă, într-o serie de cazuri, vechii termeni în scopul desemnării calitativ-istorice a fenomenelor respective.

Indicatorii materiali au, de regulă, valori medii anuale sau dimensiunea momentului recenzării atribuit de surse anului respectiv și sînt luați ca medii anuale. Metodologia fiind diferită la fiecare recenzare, și clasificarea pe ramuri și subramuri a suferit variații și denumiri cu diferențe; deși s-a încercat unificarea termenilor și grupărilor, deosebiri însemnate au rămas. Notăm că pînă la formarea statului unitar național, în 1918, noțiunea de întreprindere, cu conținut mult diferit de la o înregistrare la alta, a fost înlocuită cu aceea de unitate și numai după 1919 s-a utilizat termenul de întreprindere, cu semnificația de unitate mai mare, specifică producției moderne, dar cu excepția recensămîntului din 1930 la care s-a păstrat terminologia.

Cititorul este avizat totodată că recensămintele, ca regulă, la aceleași criterii de recenzare, au evidențiat pentru același an un potențial mai mare industrial decît statistica industrială anuală, obținută prin anchetă pe baza declarațiilor patronilor, ceea ce nu trebuie să surprindă dat fiind metodele de colectare a datelor în primul procedeu.

Cum s-a menționat, datele recensămintelor, cele mai bogate din înregistrările statistice industriale, s-au selectat și reprodus, s-au recalculat de noi astfel ca ele să înfățișeze aspectele principale ale fenomenului cît și ale elementelor de continuitate a informației industriale. Ele pot fi însă completate, pentru anii respectivi, cu alte date din celelalte secțiuni care tratează unele laturi particulare ale industriei. De asemenea, diferite date ale recensămintelor, înfățișînd probleme subsidiare pentru această secțiune, au fost grupate în alte secțiuni unde constituie subiecte de bază.

I

RECENSĂMÎNTUL STABILIMENTELOR INDUSTRIALE DIN ANII 1862 — 1863 — INTRODUCERE

Tabloul înfățișează primele date statistice asupra unităților industriei la începutul epocii examinate.

Posibilitățile de recenzare — indicatori și personal statistic — reduse au condus la o înregistrare aproximativă a potențialului industrial. Criteriile utilizate și grupările efectuate permit însă determinări generale de însemnătate esențială asupra nivelului și stadiului industriei în această fază.

Predominarea forței motrice a factorilor naturali — apa, vîntul, animalele —, cantonarea majorității unităților la sate, ca și caracterul sezonier al celor mai multe întreprinderi atestă specificul manual al producției. Industria mecanizată abia apărea printr-o serie de mori acționate de vapori și cîteva alte întreprinderi. Numărul mediu de 2,2 lucrători pe unitate confirmă caracterul de atelier, chiar redus, al majorității industriei, alături de o serie de manufacturi în sensul propriu al noțiunii — zahanale, pietrării, ateliere de pălării și porțelanuri, de hîrtie, tipografii, manufacturi de lumînări și săpun etc.

Cu totul reduse ca număr erau fabricile mecanizate — cele de postav, care utilizau și forță motrice cu aburi, morile mari, un șantier naval, o turnătorie etc.

Denumirea de fabrică dată de sursă unor întreprinderi nu se justifică prin natura utilajului și a producției. Tot aici se impune o precizare asupra cifrei de 171 întreprinderi care foloseau aburi. În literatura economică de după 1863 s-a încetățenit opinia falsă că existau 171 unități, trecute în statistica din 1863, care utilizau forță motrice cu vapori. Este adevărat că această cifră figurează în statistică, dar cercetînd datele de arhivă — Arhivele statului — Fond Direcția generală de statistică (anii 1860—1865) — care cuprinde dosarele recensămîntului stabilimentelor industriale din 1862—1863 — reiese că în această cifră au fost incluse nu numai motoare cu aburi, ci și alte instalații ce întrebuințau aburi în procesul tehnologic, astfel : 109 poverne sau velnițe de alcool, 7 „fabrici" de gaz și ulei care foloseau aburul încălzit pentru distilarea alcoolului și petrolului. În consecință, se pot socoti ca întreprinderi cu forță motrice mecanică a aburului cele 33 mori, unele fabrici de postav, de cherestea, etc. care nu depășeau ca număr 45 unități.

Examinarea tabelului privind distribuția pe ramuri și subramuri a întreprinderilor, a lucrătorilor, ca și a producției conduce, de asemenea, la concluzii semnificative asupra profilului și caracterului industiei recenzate.

Atrage atenția faptul că majoritatea întreprinderilor priveau prelucrarea produselor agricole și animale; sectorul extractiv nu era înregistrat separat, ci inclus între acestea fără să se facă distincție deosebită. Pie-

Tabel 1

Industria[1] pe categorii, după principalii

Categoria de industrie[5]	Unități			Forța motrice după sursă[3]			
	Total	La orașe	La sate	Apă	Vînt	Animală	Vapori
				Unități			
1	2	3	4	5	6	7	8
TOTAL	12 867	2 486	10 381	5 126	2 105	614	171[7]
ALIMENTARĂ	9 527	1 622	7 905	4 074	2 104	596	157
Mori	6 771	715	6 056	4 063	2 104	571	33
Căsării, brînzării	220	6	214	—	—	—	—
Brutării	378	362	16	—	—	11	2[7]
Covrigării	212	212	—	—	—	—	—
„Fabrici" de paste făinoase	4	4	—	—	—	1	1
„Fabrici" de oțet și rom	5	5	—	—	—	—	—
Poverne	1 687	122	1 565	11	—	13	109[7]
Fabrici de bere	72	72	—	—	—	—	11
Zahanale	78	24	54	—	—	—	1[7]
Bragagerii	100	100	—	—	—	—	—
MATERIALE DE CONSTRUCȚII	1 322	156	1 116	607	—	1	1
Ferăstraie	609	14	595	607	—	—	1
Vărării	463	—	463	—	—	—	—
Cărămidării	226	141	85	—	—	—	—
Pietrării	23	—	23	—	—	—	—
„Fabrici" de gips	1	1	—	—	—	1	—
TEXTILE ȘI ÎMPLETITURI	897	40	857	419	—	—	2
Fabrici de postav	5	1	4	—	—	—	1[7]
„Fabrici"de pălării	13	13	—	3	—	—	—
Trăistării și funerii	24	8	16	—	—	—	—
Pive, dîrste	417	17	400	416	—	—	1
Rogojinării	438	1	437	—	—	—	—
CERAMICĂ ȘI STICLĂ	627	205	422	—	—	4	1[7]
Olării	622	200	422	—	—	—	—
Sticlării și porțelanuri	5	5	—	—	—	4	1[7]
TĂBĂCĂRIE	233	223	10	23	—	—	—
HÎRTIE ȘI ARTE GRAFICE	33	33	—	2	—	—	—
Hîrtie	3	3	—	1	—	—	—
Tipografii și litografii	30	30	—	1	—	—	—
CHIMICĂ	220	199	21	1	—	9	9
Lumînări și săpunuri	147	143	4	—	—	—	2[7]
„Fabrici" de scrobeală	7	7	—	—	—	—	—
„Fabrici" de praf de pușcă	3	3	—	1	—	—	—
„Fabrici" de gaz și ulei	58	41	17	—	—	9	7[7]
„Fabrici" de ceară	5	5	—	—	—	—	—

trăriile, „fabricile" de gips, „fabricile" de gaz presupuneau inițial un proces de extracție a pietrei, petrolului etc., care ulterior erau prelucrate.

Importanța recensământului industrial din anii 1862—1863 și a tabelului cu datele sale nu consta numai în misiunea de a înfățișa natura și structura industriei la acea dată, dar și în faptul că, pentru lucrarea de față, acesta constituie punctul de plecare al datelor asupra dezvoltării și prefacerii industriale, al raportării realizărilor industriei din următoarele perioade.

indicatori [3], în anii 1862—1863

Lucrători		Timp de lucru		Valoarea producției mii lei noi (1867) [4]	Categoria de industrie
Total	Pe unitate [6]	Permanent (unități)	Temporar (unități)		
9	10	11	12	13	1
28 252	2,2	3 456	9 411	90 240	TOTAL
20 800	2,2	2 557	6 970	79 179	ALIMENTARĂ
9 170	1,3	1 832	4 939	56 457	Mori
1 170	5,3	1	219	390	Cășării, brînzării
1 759	4,7	280	98	8 636	Brutării
591	2,8	163	49	733	Covrigării
19	4,8	3	1	59	„Fabrici" de făinoase
9	1,8	3	2	41	„Fabrici" de oțet și rom
5 644	3,3	157	1 530	9 070	Poverne
312	4,3	37	35	800	Fabrici de bere
1 804	23,1	7	71	2 803	Zahanale
322	3,2	74	26	190	Bragagerii
3 449	2,6	556	766	1 692	MATERIALE DE CONSTRUCȚII
915	1,5	104	505	857	Ferăstraie
608	1,3	415	48	140	Vărării
1 716	7,6	23	203	625	Cărămidării
207	9,0	13	10	68	Pietrării
3	3,0	1	—	2	„Fabrici" de gips
1 211	1,4	55	842	1 492	TEXTILE ȘI ÎMPLETITURI
263	52,6	4	1	502	Fabrici de postav
119	9,2	8	5	90	„Fabrici" de pălării
40	1,7	6	18	16	Trăistării și funerii
481	1,2	36	381	855	Pive, dîrste
308	0,7	1	437	29	Rogojinării
876	1,4	70	557	193	CERAMICĂ ȘI STICLĂ
830	1,3	68	554	142	Olării
46	9,2	2	3	51	Sticlării și porțelanuri
522	2,2	94	139	923	TĂBĂCĂRIE
314	9,6	20	13	727	HÎRTIE ȘI ARTE GRAFICE
18	6,0	—	3	9	Hîrtie
296	9,9	20	10	718	Tipografii și litografii
858	3,9	97	123	5 467	CHIMICĂ
553	3,8	79	68	4 425	Lumînări și săpunuri
26	3,7	3	4	10	„Fabrici" de scrobeală
51	17,0	3	—	203	„Fabrici" de praf de pușcă
214	3,7	12	46	774	„Fabrici" de gaz și ulei
14	2,8	—	5	55	„Fabrici" de ceară

urmare

1	2	3	4	5	6	7	8
PRELUCRAREA METALELOR	8	8	—	1	1	4	1 [7]
Întreprinderile statului	6	6	—	1	1	4	—
„Fabrici" de turnat clopote	1	1	—	—	—	—	—
Şantiere navale	1	1	—	—	—	—	1

SURSE : „Anale statistice", 1863, nr. 13, 14, 15 şi 16.

NOTE : [1] Datele provin de la recensămîntul stabilimentelor industriale efectuat în anii 1862—1863, intrat în literatură ca fiind din anii 1859—1860 cînd s-a întreprins recensămîntul general în care acesta era parte componentă. Din motive organizatorice, se menţionează în sursă, recensămîntul stabilimentelor industriale s-a făcut numai după contopirea celor două Direcţii de statistică din Muntenia şi Moldova — 1 august 1862 — în Oficiul statistic al României.

Informaţiile obţinute din sursele de arhivă : Arhiva centrală istorică — Fond Direcţia generală de statistică, reprezentînd lucrările lui D. P. Marţian, arată că recenzarea stabilimentelor industriale a fost concepută şi pusă în lucru încă de la sfîrşitul anului 1859 ; între datele de bază ce s-au completat figurau şi unele privitoare la stabilimentele industriale, anume, un indicator, numărul unităţilor.

Ulterior, în 1862—1863 cînd se efectuează înregistrarea propriu-zisă, detaliată, a întreprinderilor industriale, D. P. Marţian, de nenumărate ori, în corespondenţa cu prefecturile judeţelor, unde un „raportor statistic" se ocupa special de lucrările recensămîntului, se referă la formularele din 1859, ca element de control al datelor. Unul din multele cazuri de revenire asupra corectării datelor trimise este următorul, menţionat ca răspuns al lui D. P. Marţian prefectului judeţului Romanaţi : „Din rezultatele dobîndite prin recesiunea din anul 1859 se constată că în cuprinsul acelui judeţ sînt 293 roate de moară şi cu destulă mirare a văzut ministrul că în tabelele de industrie trimise cu raportul nr. 6 812 se arată numai două mori, aceasta dar fiind o mare eroare la adunarea datelor industriale, sînteţi invitat, d-le prefect, să luaţi îndată cele mai grabnice dispoziţii" (Dosar 668/1863, fila 229).

În consecinţă, din documentele existente în arhivă reiese că în 1859—1860, la recensămîntul general s-a făcut o înregistrare sumară de bază a stabilimentelor industriale după care în prima etapă, 1861—1862, s-a cerut la judeţe despuierea datelor după tabelele recensămîntului şi conspectul industriilor cu situaţia din ani 1859 şi 1860 (Dosar 623/1862).

Operaţiunea se pare că nu a reuşit întrucît Direcţiile de statistică din Moldova şi Muntenia erau separate şi aveau metode de lucru diferite. După unificarea lor în Oficiul statistic al României, la 1 august 1862, D. P. Marţian, care este „capul Oficiului", trimite adrese şi

tabel 1

9	10	11	12	13	1
222	27,8	7	1	567	PRELUCRAREA METALELOR
153	25,5	6	—	97	Întreprinderile statului
2	2,0	—	1	3	,,Fabrici" de turnat clopote
67	67,0	1		467	Șantiere navale

formulare, cu aceleași rubrici și indicatori ca în 1860 și 1861, și solicită prefecturilor completarea lor cu date pentru anul 1862 și, ulterior, pentru 1863. Se presupune astfel că datele înscrise în tabele nu reprezintă situația unui anume an, ci media a doi — trei ani.

[2] Criteriile de adunare a datelor statistice au fost relative considerîndu-se stabiliment industrial o unitate mai dezvoltată și cu un număr mai mare de lucrători decît atelierul meșteșugarului. Cu toate acestea, delimitarea a fost elastică. Recenzarea a cuprins și o serie de ateliere meșteșugărești. Dovada o face *Ancheta industrială din anii 1901—1902* care le clasifică pe acestea la meserii: olării, cărămidării, vărării, pietrării, tăbăcării, brutării, covrigării, fringherii și rogojinării, luminărării etc., incluse la recensămîntul din 1862—1863 la stabilimente industriale. O clarificare în plus aduce adresa lui Marțian din 23 ianuarie 1863 către toți prefecții de județe: ,,Ministerul, pentru a preveni greșeli și corespondențe zadarnice, vi se dă lămurirea că: deși prin cuvîntul industrie, în înțelesul mai larg, se înțelege de comun toate lucrările măestrite, prin urmare și meseriile, totuși în tabelele trimise nu veți înscrie decît relațiunile privitoare la fabrici și manufăpturile care au stabilimente anume înființate pentru producția unui obiect de vînzare" (Dosar 694/1863, fila 5).

[3] Întreprinderile sînt clasate după felul forței motrice utilizate nu după mărimea forței motrice.

[4] Redată în lei noi, 1867, după *Ancheta industrială din anii 1901—1902*, p. XLVI—XLVII. În sursa inițială, referitor la acest indicator se menționa:" orice venit arătat de particulari, neputîndu-se verifica de autorități decît după indicii externi, rămîne defectuos" (p. 93).

[5] S-a făcut gruparea aproximativă după ramurile industriale moderne, din *Ancheta industrială din anii 1901—1902*.

[6] Numărul mediu de lucrători pe unitate, stabilit de N. N. Constantinescu în lucrarea *Din istoricul formării și dezvoltării clasei muncitoare în România*, București, 1959, p. 134, în care se face și o analiză detaliată economico-socială a datelor recensămîntului.

[7] Confuzia recenzenților; unități care foloseau aburul ca factor tehnologic nu în scopul producerii forței motrice.

II

ANCHETA INDUSTRIALĂ DIN ANII 1901—1902—INTRODUCERE

Datele *Anchetei industriale din anii 1901—1902* reprezintă un bilanț — primul — al începutului procesului industrializării desfășurat în a doua jumătate a secolului 19 în statul român modern, constituit la 1859. O perioadă de politică a liberului schimb extern de aproape 3 decenii, pînă la 1886, prin libera penetrație și concurența mărfurilor industriale străine pe piața națională a frînat crearea industriilor mecanizate; la aceasta au contribuit substanțial și condițiile încă vitrege pentru activitatea întreprinderii mari în țară — mijloace de transport insuficiente și scumpe, forță de muncă adecvată și calificată nevoilor de fabrică aproape inexistentă, piața internă limitată și restrînsă, obișnuită cu mărfuri meșteșugărești, lipsa creditului modern, capitaluri interne insuficiente și numai din surse și cu dobînzi cămătărești — Banca națională se crează la 1880 —, deci, în general, un climat de condiții moderne materiale și sociale slabe, puțin favorabil proliferării activităților industriei moderne, cu riscuri mari pentru întreprinzători. Abundența și ieftinătatea multor materii prime, ale solului și subsolului, atrage numeroase încercări de industrie care în mare parte suferă eșecuri. Capitaliștii străini preferau să producă mărfurile în țările lor și să le exporte în România. Modernizarea treptată a țării elimină condițiile nefavorabile, creează terenul dezvoltării industriale.

După expirarea convențiilor comerciale cu statele străine bazate pe liberul schimb se introduc din 1886 măsuri de protejare vamală a industriei, iar din 1887 se aplică prima lege generală de încurajare a industriei naționale. Beneficiind de avantajele materiale ale acestor măsuri, capitalurile autohtone și străine creează — în ritm mai susținut — întreprinderi în ramurile cele mai profitabile pentru ele — extracția și prelucrarea primară a resurselor naturale, petrol, lemn — și în industria ușoară.

Rezultatele acțiunii de recenzare a industriei României, la începutul secolului 20, s-au publicat în lucrarea *Ancheta industrială din anii 1901—1902*, în două volume; primul volum cuprinde studiul introductiv și tabele de indicatori privitori la industria considerată mare; al doilea volum înfățișează industria mică și cea denumită specială — mori, joagăre și pive.

În secțiunea întîi a lucrării de față s-au inclus (cele mai multe) situații statistice referitoare la industria mare. Datele detaliate privind industria mică și „specială" sînt cuprinse în secțiunea respectivă. Unul din primele tabele înfățișează toate unitățile industriei prelucrătoare recenzate, după forța motrice și personal, clasificate pe trei mari categorii — industria mare și mecanizată, cea mică manuală și cea zisă specială — mori, fierăstraie, pive. Industria mare are cel mai mic număr de unități, dar utilizează majoritatea forței motrice și peste un sfert din personal; industria mică, cea mai numeroasă, încadrează și cea mai mare cifră de personal. Ultima categorie, a industriilor speciale, ca și a doua, importantă în structura industrială a țării, are semnificația răspîndirii și dominanței numerice a domeniului industrial.

Un asemenea cadru cuprinzător și expresiv îl va mai furniza statistica abia la recensămîntul din 1930. Criteriile de determinare ale industriei mari au selecționat aici unitățile cu forță motrice, în primul rînd, și apoi atelierele considerate mai mari. Normele Anchetei sînt mai mici ca ale condițiilor de admitere a întreprinderilor la beneficiile legii de încurajare din 1887 (cel puțin 50 mii lei capital sau 25 de lucrători pe unitate și întrebuințarea mijloacelor de producție perfecționate): minimum 10 000 lei capital, 5 lucrători și mașini perfecționate.

Ancheta a înregistrat la categoria industriei mari atît industria mecanizată — 502 unități cu forță motrice —, cît și un număr de ateliere mai mari cu caracter manufacturier.

Deosebit de instructive sînt datele referitoare la perioadele de înființare a întreprinderilor, înregistrate în 1901—1902. Cele create pînă la introducerea protecționismului industrial — anul 1886 — constituie puțin peste o treime, restul — cele mai numeroase și mai moderne — fiind fondate în cei 15 ani pînă la Anchetă. Ponderea unităților create, pe ramuri, în cele două perioade este diferită, sugerînd aprecieri asupra posibilităților și condițiilor diferențiate pentru creația industrială.

O situație statistică a ramurilor principale ale industriei prelucrătoare, după potențialul tehnico-economic, înfățișează tabelele 4—10.

Ele permit un examen asupra capacității și producției fiecărei ramuri, a structurii industriei mari după indicatorii de bază: capital fix, forță motrice, personal și valoare a producției; ele configurează modelul, după indicatori, al viitoarelor statistici industriale, care vor exprima evoluția și compoziția acestui sector pînă la 1947.

Relativ la structura și dotarea ramurilor, datele sugerează cîteva tendințe profilate de la începutul industrializării și care vor persista pînă în deceniul patru al secolului 20: investiții preponderente în ramurile cu materii prime autohtone abundente; dimensionarea majorității ramurilor și limitarea lor la capacitatea de cumpărare internă a țării: sticlă, ciment, hîrtie, zahăr, pielărie și alte numeroase subramuri; dezvoltarea rapidă a două ramuri de extracție și prelucrare, cu investiții străine monopoliste, pentru producția de export — petrol, lemn; extinderea diviziunii muncii, a varietății produselor industriale în raport cu scara industriei europene, dar cu întîrziere de 5 — 10 ani; introducerea în întreprinderile nou create a mașinilor și utilajelor contemporane importate.

Tabelele respective arată o dezvoltare cu prioritate pe linia industriilor ușoare și precumpănirea acestora în componența industriei prelucrătoare.

Alte aspecte relevante în tabelele următoare privesc capitalul investit pe ramuri, forța motrice pe ramuri și surse; principala sursă de forță a industriei erau motoarele cu abur, ca de altfel în toată industria europeană; motoarele cu explozie și electricitate, expresie a noilor progrese pe plan mondial, aveau o pondere redusă.

Cercetarea personalului industriei prelucrătoare din tabelul 6 evidențiază concluzii importante de luat în seamă pentru epoca respectivă; în totalul personalului, cel administrativ și tehnic constituia 6,1 %, iar personalul lucrător 93,9%. O parte din personal, îndeosebi cel tehnico-administrativ, era adus de peste graniță, ponderea lui fiind însemnată. Faptul se datora atît capitalului străin, cît și lipsei acute de specialiști proprii.

Combustibilul utilizat relevă importanța însemnată a lemnelor și cărbunilor în producerea forței motrice, precum și diferențele în acest sens între ramuri.

În privința materiilor prime, tabelul 7 atrage atenția asupra raportului dintre cele autohtone și cele importate; majoritatea ramurilor și a consumului de materii prime se baza pe surse autohtone însă se dezvoltau și industrii alimentate cu materii prime importate, unele în procent mai mare — textilă, metalurgică, sticlei, hîrtiei, ceramicei etc., altele în măsură mai redusă.

Rezultatul final al activității industriei prelucrătoare este exprimat de Anchetă în estimarea valorii producției pe ramuri; tabelul 9 mai prezintă ponderea acestora în valoarea totală și valoarea medie a producției pe întreprindere din fiecare ramură; de departe, numai cea alimentară furniza peste 56% din totalul producției, fiind urmată la mare distanță de industria chimică — rafinării de petrol în principal — 9,9%, a lemnului — 8%, metalurgică — 7,6% etc. O grupare a ramurilor după industria grea și cea ușoară poate releva raportul dintre valoarea producției celor două categorii. Concluzii interesante se pot formula în privința ponderii ramurilor industriale în valoarea producției, în forța motrice și în numărul personalului.

Distribuirea întreprinderilor pe grupe de lucrători și pe grupe de capital fix semnalează o scară largă de valori asupra mărimii unităților după cei doi indicatori: predominarea întreprinderilor cu 20—200 lucrători — 59,7% din număr și 54,3% din lucrători — și preponderența celor cu capital mare, peste un milion — 8,6% din număr și 60,6% din capital. Datele exprimă și un aspect al concentrării capitalului și forței de muncă, dar cu rezerva că un rol important îl joacă aici dimensiunile tehnologice ale întreprinderilor; minimul de capital și de muncitori este diferit în fiecare ramură, iar procesul economico-social de concentrare se suprapune mărimii tehnice a unităților.

Aspectele cantitative marcante ale industriei dezvăluite de *Ancheta industrială din anii 1901—1902* facilitează, prin datele sumare ale tabelelor din acest capitol, înțelegerea importanței industriei, a progresului dobîndit în așezarea bazelor ei moderne, a matricei pe care se va dezvolta în următoarele decenii.

Tabel 2

Industria prelucrătoare pe categorii — mare, mică și specială — după principalii indicatori, în anii 1901—1902

Categoria	Unități		Forța motrice		Personal[1]	
	număr	%	C.P.	%	număr	%
TOTAL	61 953	100,0	60 745	100,0	162 630	100,0
Industria mare[2] (mecanizată)	625	1,0	45 212	74,4	39 746	24,4
Industria mică[3] (meșteșugărească)	54 405	87,8	236	0,4	105 031	64,6
Industrii speciale[4] (mori, fierăstraie, pive)	6 923	11,2	15 297	25,2	17 853	11,0

SURSE: Calculat după *Ancheta industrială din anii 1901—1902*, vol. I, *Industria mare*, București, 1904.

NOTE: [1] Cuprinde patronii, personalul administrativ, tehnic, lucrătorii și ucenicii.

[2] Prin industria mare, Ancheta a stabilit o categorie de întreprinderi care cumulează trei elemente: 1. forța motrice în funcționarea mașinilor; 2. capital investit în mijloace fixe de minimum 10 000 lei; 3. personal utilizat, cel puțin 5 persoane. Uneori unitățile erau încadrate în industria mare chiar dacă realizau numai două din aceste condiții, însă în proporții care să suplinească relativ capacitatea celui de-al treilea. S-au cuprins toate unitățile particulare, de stat și ale altor instituții publice. (*Ancheta...*, vol. I, p. 47).

[3] Ancheta a intitulat această categorie industrie mijlocie și mică; în realitate se justifică doar ca mică; prin ea s-au înțeles toate unitățile de producție, de transformare a materiilor prime care nu se încadrează în criteriile industriei mari; predomină meseriile cu ateliere mai mari și mai mici — particulare, de stat și ale altor instituții publice. Nu sînt cuprinse aici meseriile ambulanților — spoitori, tocilari, fierari, cît și unele servicii — de frizerie, coafură, băile publice, și, de asemenea, meseriile cu caracter agricol—lăptării, brînzării etc.

[4] Privește întreprinderi mici, în special rurale, care nu au putut fi încadrate la industria mare, neîndeplinind criteriile, dar nici la grupa meseriilor, întrucît le depășește prin funcție și mijloace de producție.

Industria extractivă a fost înregistrată cu 235 unități și 6 568 persoane.

Tabel 3

Unitățile industriei mari prelucrătoare, după perioadele de înființare, în anii 1901—1902

Ramura	Unități				Ponderea unităților create	
	active în 1901	create înainte de 1886[1]	create între 1886—1892[2]	create între 1893—1901[3]	până la 1886	după 1886
1	2	3	4	5	6	7
TOTAL	625	236	167	222	37,8	62,2
Ceramică	13	3	3	7	23,1	76,9
Sticlă	6	1	3	2	16,7	83,3
Materiale de construcții	13	3	3	7	23,1	76,9
Prelucrarea metalelor	75	32	23	20	42,7	57,3
Prelucrarea lemnului	72	13	23	36	18,1	81,9

urmare tabel 3

1	2	3	4	5	6	7
Pielărie	25	12	8	5	48,0	52,0
Alimentară	191	83	42	66	43,5	56,5
Textilă	31	12	8	11	38,7	61,3
Confecții	35	13	12	10	37,1	62,9
Chimică	105	46	23	36	43,8	56,2
Hîrtie	13	4	4	5	30,8	69,2
Poligrafie	26	13	9	4	50,0	50,0
Diverse	20	1	6	13	5,0	95,0

SURSE: Calculat după *Ancheta industrială din anii 1901—1902*, vol. I, *Industria mare*, București, 1904.

NOTE: [1] Anul 1886 s-a luat ca sfîrșit al perioadei liberului schimb, în general fără protecția și încurajarea industriei.

[2] În 1886 se adoptă tariful vamal protecționist, iar în 1887 prima lege de încurajare și avantajare a industriei la adăpostul căreia industria se dezvoltă mai repede.

[3] Din 1893 se aplică un nou tarif vamal care era în vigoare și în 1901.

Tabel 4

Capitalul fix investit în industria mare prelucrătoare, pe ramuri și categorii, în anii 1901—1902

mii lei

Ramura	Capitalul inițial	Capitalul actual investit		
		Total	în teren, clădiri și instalații	în mașini
TOTAL	110 434	247 389	165 962	81 427
Ceramică	2 503	5 977	4 539	1 438
Sticlă	590	948	840	108
Materiale de construcții	3 376	5 236	3 659	1 577
Prelucrarea metalelor	2 962	29 286	19 882	9 404
Prelucrarea lemnului	9 890	14 530	9 389	5 141
Pielărie	1 810	2 813	1 956	857
Alimentară	47 479	110 761	74 673	36 088
Textilă	1 948	11 810	7 122	4 688
Confecții	1 204	3 534	2 592	942
Chimică	22 347	31 476	22 526	8 950
Hîrtie	3 635	8 557	4 563	3 994
Poligrafie	978	7 071	4 363	2 708
Diverse	11 712	15 390	9 858	5 532

SURSE: Calculat după *Ancheta industrială din anii 1901—1902*, vol. I, *Industria mare*, București, 1904.

Tabel 5

Forța motrice în industria mare prelucrătoare, pe ramuri și surse, în anii 1901—1902

Ramura	Unități		Total C.P.	Sursa de forță motrice în C.P.						Cai putere pe unitate
	Total	cu motoare		Aburi	Hidraulică	Produse de petrol	Gaz	Electricitate	Altele	
TOTAL	625	502	45 212	36 601	7 161	771	306	303	70	90
forță motrice %			100	81,0	15,8	1,5	0,8	0,7	0,2	
Ceramică	13	13	833	822	—	—	3	8	—	64
Sticlă	6	6	106	51	20	35	—	—	—	18
Materiale de construcții	13	12	1 555	1 053	465	29	8	—	—	130
Prelucrarea metalelor	75	73	2 902	2 282	199	141	57	174	49	40
Prelucrarea lemnului	72	64	6 247	5 972	275	—	—	—	—	98
Pielărie	25	20	503	456	10	37	—	—	—	25
Alimentară	191	182	18 990	17 014	1 710	102	93	69	2	104
Textilă	31	25	1 745	1 171	497	67	10	—	—	70
Confecții	35	10	174	161	—	—	13	—	—	17
Chimică	105	43	1 436	1 299	—	82	8	28	19	33
Hîrtie	13	12	3 965	1 534	2 415	10	6	—	—	330
Poligrafie	26	23	328	20	—	176	108	24	—	14
Diverse	20	19	6 428	4 766	1 570	92	80	—	—	338

SURSE: Calculat după *Ancheta industrială din anii 1901—1902*, vol. I, *Industria mare*, București, 1904.

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 6

Personalul din industria mare prelucrătoare, pe ramuri, după categorii şi cetăţenie, în anii 1901—1902

Ramura	Total			Administrativ şi tehnic			Lucrători		
	Români	Străini [1]	Fără protecţie [2]	Români	Străini [1]	Fără protecţie [2]	Români	Străini [1]	Fără protecţie [2]
TOTAL [3]	30 461	7 071	2 214	1 268	633	520	29 193	6 438	1 694
Ceramică	1 033	59	2	44	8	2	989	51	—
Sticlă	217	318	27	8	9	19	209	309	8
Materiale de construcţii	700	144	5	14	19	4	686	125	1
Prelucrarea metalelor	5 904	1 384	277	200	96	43	5 704	1 288	234
Prelucrarea lemnului	5 055	1 686	363	121	117	114	4 934	1 569	249
Pielărie	846	267	100	34	20	15	812	247	85
Alimentară	7 979	2 093	492	392	203	159	7 587	1 890	333
Textilă	1 801	298	345	46	26	26	1 755	272	319
Confecţii	1 290	281	293	33	31	41	1 257	250	252
Chimică	2 583	197	104	200	57	58	2 383	140	46
Hîrtie	1 198	168	56	49	14	13	1 149	154	43
Poligrafie	1 500	81	112	93	13	15	1 407	68	97
Diverse	355	95	38	34	20	11	321	75	27

SURSE: Calculat după *Ancheta industrială din anii 1901—1902*, vol. I, *Industria mare*, Bucureşti, 1904.

NOTE: [1] Persoane din alte ţări, cu paşaport.

[2] Persoane fără cetăţenie română şi fără paşaport al altei ţări.

[3] Numărul personalului este mai mic decît în media unui an întrucît recenzarea s-a făcut în lunile februarie şi martie 1902 cînd o mare parte din întreprinderi, în special cele sezoniere, nu lucrau.

BCU IASI CENTRUL UNIVERSITAR LIBRARY

Tabel 7

Materiile prime utilizate în industria mare prelucrătoare, pe ramuri și după sursă, în anii 1901—1902

Ramura	Valoarea materiilor prime [1] mii lei	Sursa materiilor prime				Valoarea medie pe o unitate [2] mii lei
		Din import		Din țară		
		mii lei	%	mii lei	%	
TOTAL	120 927	25 006	20,7	95 921	79,3	205,9
Ceramică	132	62	47,1	70	52,9	10,2
Sticlă	424	404	95,3	20	4,7	70,7
Materiale de construcții	394	27	7,0	367	93,0	30,3
Prelucrarea metalelor	7 071	6 006	84,9	1 065	15,1	94,1
Prelucrarea lemnului	10 340	894	8,6	9 446	91,4	143,6
Pielărie	6 413	2 117	33,0	4 296	67,0	256,5
Alimentară	68 859	3 649	5,3	65 210	94,7	389,0
Textilă	4 112	2 712	66,0	1 400	34,0	132,6
Confecții	5 193	2 035	39,2	3 158	60,8	148,3
Chimică	13 254	5 249	39,6	8 005	60,4	126,2
Hîrtie	2 429	1 178	48,5	1 251	51,5	186,8
Poligrafie	2 202	575	26,1	1 627	73,9	84,7
Diverse	104	98	94,4	6	5,6	52,0

SURSE : Calculat după *Ancheta industrială din anii 1901—1902*, vol. I, *Industria mare*, București, 1904.

NOTE : [1] Media anuală a anilor 1899—1901.

[2] Pentru 32 întreprinderi Ancheta nu a putut determina valoarea materiilor prime ; s-a calculat la 593 unități.

Tabel 8

Combustibilul [1] consumat în industria mare prelucrătoare, pe ramuri și categorii, în anii 1901—1902

Ramura	Lemne	Huilă și cocs	Lignit	Produse petroliere	Gaze mii m³	Valoarea combustibilului mii lei
	mii tone					
TOTAL	232,7	70,0	8,8	80,5	478,8	9 137
Ceramică	3,0	8,1	3,1	0,4	1,1	375
Sticlă	21,7	—	—	0,02	—	187
Prelucrarea metalelor	8,9	11,7	1,2	6,6	108,6	976
Prelucrarea lemnului	3,1	—	0,1	0,9	—	54
Pielărie	4,1	0,7	0,1	0,1	—	101
Alimentară	137,5	29,6	0,8	38,6	69,7	4 675
Textilă	9,9	0,2	1,3	0,8	8,4	199
Confecții	0,4	1,0	1,8	—	15,8	102
Chimică	8,0	2,4	0,1	25,9	—	1 220
Hîrtie	25,8	—	0,2	1,4	14,5	296
Poligrafie	—	0,3	0,1	0,1	232,2	110
Diverse	1,6	6,8	—	5,0	28,5	458
Materiale de construcții	8,7	9,2	0,03	0,7	—	384

SURSE : Calculat după *Ancheta industrială din anii 1901—1902*, vol. I, *Industria mare*, București, 1904.

NOTE : [1] Nu s-a înregistrat valoarea paielor folosite de unele mașini cu aburi, a energiei de la uzinele electrice comunale.

Tabel 9

Valoarea producției[1] industriei mari prelucrătoare[2], pe ramuri, în anii 1901—1902

Ramura	Valoarea producției mii lei	Procente	Valoarea medie pe întreprindere mii lei
TOTAL	231 650	100,0	381,6
Ceramică	2 258	0,9	173,7
Sticlă	2 245	0,9	374,2
Materiale de construcții	1 931	0,8	148,6
Prelucrarea metalelor	17 487	7,6	233,2
Prelucrarea lemnului	18 304	8,0	254,2
Pielărie	9 660	4,2	386,4
Alimentară	131 395	56,7	687,9
Textilă	6 456	2,8	208,3
Confecții	8 282	3,6	236,6
Chimică	22 998	9,9	219,0
Hîrtie	5 057	2,2	389,0
Poligrafie	5 392	2,3	207,4
Diverse[3]	185	0,1	92,5

SURSE: Calculat după *Ancheta industrială din anii 1901 — 1902*, vol. I, *Industria mare*, București, 1904.

NOTE: [1] S-a calculat pe baza prețurilor cu ridicata loco fabrică; este media anuală a anilor 1899—1901.

[2] S-au cuprins 607 întreprinderi.

[3] Nu este cuprinsă valoarea energiei vîndută de uzinele electrice.

Tabel 10

Produsele principale ale industriei mari prelucrătoare, în anii 1901—1902

Produse	Unitatea de măsură	Cantitatea	Valoarea mii lei
1	2	3	4
Cărămizi	mii bucăți	27 914	950
Cărămizi refractare	„	1 171	179
Geamuri	mii lăzi	18	360
Oglinzi de cristal și de sticlă subțire șlefuite	m²	3 500	138
Oglinzi de sticlă ordinară	tone	27	27
Ciment	„	19 238	950
Var hidraulic	„	23 546	450
Var alb	„	9 280	254
Ipsos	„	2 287	66
Cuie de sîrmă, nituri și ținte	„	4 309	1 293
Construcții de mașini agricole, pompe și accesorii și părți de mașini	—	—	1 200
Cazangerie	—	—	1 068
Lucrări de lăcătușerie, porți de fier	—	—	613
Mobile de fier și altele	—	—	505

1	2	3	4
Sîrmă	tone	186	65
Articole de fontă	mii bucăţi	—	53
Cherestea de brad, scînduri duşumele, rinduite şi nerinduite, laţuri şi lemne de construcţie	m^3	604 630	14 722
Scînduri de stejar, lemne de construcţie, doage, frisuri şi parchete de stejar	m^3	21 864	741
Talpă	—	—	5 252
Piei pentru opinci	—	—	1 760
Piei diverse de vax şi lux	—	—	937
Piele de toval	—	—	697
Blancuri	—	—	307
Iuft	tone	32	163
Harnaşamente	—	—	25
Piei pentru curele	mii bucăţi	0,4	10
Făină de grîu	tone	273 606	50 123
Tutunuri	,,	3 452	28 266
Zahăr rafinat	,,	19 420	11 388
Ţigarete	mii bucăţi	220 042	8 225
Spirt	grade dl	134 599	5 000
Mălai	tone	46 312	4 640
Pîine, jimblă, franzelă	,,	12 557	2 567
Bere	hl	66 729	1 653
Paste făinoase	tone	618	287
Conserve de legume	tone	364	185
Conserve de carne	,,	76	107
Conserve de peşte	,,	2	2
Postavuri diferite	,,	378	2 084
Articole de fringherie	,,	679	1 004
Diferite tricotaje de lînă şi bumbac	—	—	549
Pînză de in	m	327 664	277
Pînzeturi de bumbac	,,	558 726	268
Saci de iută	mii bucăţi	350	175
Pînză naţională	m	356 771	155
Barchet	m	150 000	60
Ţesături mai fine	kg	889	6
Pînză de cînepă	m	2 500	2
Pînză de lînă	,,	1 000	2
Pălării de pîslă	duzini	23 836	498
Petrol lampant	tone	53 210	3 260
Benzină	,,	23 607	2 850
Uleiuri minerale, motorină	,,	14 103	2 820
Săpun ordinar, săpun de cocos	,,	4 755	2 458
Lumînări de stearină	,,	985	1 525
Chibrituri	mil. beţe	5 836	500
Săpun transparent şi săpunuri fine de toaletă	tone	118	234
Hîrtie de scris şi imprimat	,,	4 149	3 792
Cărticele de hîrtie de ţigară	mii bucăţii	56 482	3 547
Hîrtie de împachetat	,, ,,	2 635	885
Mucava (carton)	,, tone	1 262	336

SURSE: Calculat după *Ancheta industrială din anii 1901—1902*, vol. I, *Industria mare*, Bucureşti, 1904.

Tabel 11

Unitățile și capitalul industriei mari prelucrătoare, pe grupe de mărime, în anii 1901—1902

Grupa	Unități		Capital fix		
	număr	procent	mii lei	procent	media pe unitate mii lei
TOTAL	620 [1]	100,0	247 389	100,0	399
Pînă la 25 000 lei	96	15,4	1 318	0,5	13,7
25 000—50 000 „	78	12,6	2 753	1,1	35,3
50 000 100 000 „	113	18,2	7 998	3,2	70,8
100 000—250 000 „	152	24,5	24 456	9,9	160,9
250 000—500 000 „	76	12,3	26 552	10,8	349,4
500 000 750 000 „	36	5,8	21 585	8,7	599,6
750 000—1 000 000 „	16	2,6	12 940	5,2	808,8
1 000 000—2 000 000	27	4,4	37 354	15,1	1 383,5
Peste 2 000 000 lei	26	4,2	112 433	45,5	4 324,3

SURSE: *Ancheta industrială din anii 1901—1902*, vol. I, *Industria mare*, București, 1904.

NOTE: [1] Pentru 5 întreprinderi nu s-a putut determina mărimea capitalului.

III

ANCHETA INDUSTRIALĂ DIN ANUL 1906 — INTRODUCERE

Ca moment economico-industrial, anul 1906 are semnificaţia introducerii unui nou tarif vamal, studiat şi adaptat necesităţilor pe termen scurt şi pe termen lung ale dezvoltării industriei, mai ales că iniţiatorul şi promotorul lui era E. Costinescu, ministru dar şi industriaş. De menţionat că, elaborarea noului tarif vamal a fost precedată de consfătuiri cu industriaşii şi comercianţii din toate ramurile, iar soluţiile adoptate urmăreau să accentueze protecţia vamală în vederea extinderii avantajelor şi interesului investiţiilor de capital industrial.

Situaţiile statistice, calculate pe baza datelor lucrării lui N. I. Păianu [1], înfăţişează industria mare nu numai prin indicatorii comuni ai statisticii industriale, dar, fapt deosebit de important, ele pun în lumină aspecte economice şi sociale pe care nici anchetele anuale următoare şi nici recensămintele nu le vor mai evidenţia. Astfel, capitalul industrial se prezintă nu numai prin partea lui fixă, cum face toată statistica industrială, ci şi prin partea circulantă; de asemenea, se expun date asupra personalului şi salariilor pe cele două categorii, administrativ şi tehnic de o parte şi lucrătorii de alta, dîndu-se posibilitatea analizei relaţiilor dintre ele.

Cercetătorul dispune de material şi pentru judecarea compoziţiei organice a capitalului, avînd date despre capitalul constant şi cel variabil şi, în consecinţă, poate calcula gradul de înzestrare, rata profitului etc.

Importantă este şi clasarea personalului şi a firmelor după cetăţenie, de unde reiese importanţa personalului autohton şi rolul celui străin în întreprinderile industriale.

Situaţiile statistice pun în evidenţă, totodată, originea materiilor prime consumate în industrie, precum şi destinaţia producţiei industriale — a pieţei interne sau a celei externe, relevînd raporturile economice ale industriei în dezvoltare cu piaţa mondială.

Dar, ceea ce are o însemnătate deosebită în evaluarea dimensiunilor industriei mari constă în faptul că N. I. Păianu a analizat, în ancheta sa, atît industria particulară — încurajată şi neîncurajată —, cît şi industria de stat, prin indicatorii comuni ai statisticii industriale, ceea ce oferă posibilitatea determinării poziţiilor acestora în procesul industrializării.

[1] N. I. Păianu, *Industria mare 1866—1906*, Ediţia I, Bucureşti, 1906.

Tabel 12

Industria mare particulară, după modul de exploatare și naționalitatea întreprinderii, în anul 1906

Ramura	Întreprinderi număr	Firme individuale				Firme sociale [1]		
		Total	Români	Străini	Fără protecție	Total	Români	Străine Sucursale
TOTAL	293	152	81	38	33	141	131	10
Alimentară	41	20	15	4	1	22	18	3
Textilă	33	20	12	3	5	13	11	2
Prelucrarea metalelor	39	17	5	10	2	22	18	4
Prelucrarea lemnului	64	37	13	9	15	27	26	1
Materiale de construcție	25	16	9	7	—	9	9	—
Sticlă	8	1	—	—	1	7	7	—
Chimică	44	21	15	—	6	23	23	—
Pielărie	16	9	4	3	2	7	7	—
Hîrtie și poligrafie	22	11	8	2	1	11	11	—
Electricitate	1	—	—	—	—	1	1	—

SURSE: Calculat după N. I. Păianu, *Industria mare 1866—1906*, București, 1906.

NOTE: [1] Firmele sociale funcționau sub diferite forme, mai adesea de societăți anonime; dacă se constituiau după codul de comerț român, și aveau sediul în România, ele erau considerate, așa cum procedează sursa, ca societăți românești; în realitate cele mai multe erau fondate de capitalul străin. Preferința de constituire a capitalului străin în societăți anonime pe acțiuni se explică prin faptul că aceste firme puteau atrage ușor alte capitaluri de investiții, în special din străinătate, aveau riscuri limitate și funcționau sub emblemă românească; de pildă, se intitulau astfel: *„Astra română", societate anonimă română.* Aceasta era cea mai mare societate din industria petrolieră a României, în întregime cu capital străin, al marelui trust internațional Royal Dutch-Shell.

Tabel 11

Industria mare particulară și de stat, pe ramuri, după valoarea materiei prime și valoarea producției, în anul 1906

Ramura	Valoarea materiei prime			Valoarea producției vîndute		
	Total mii lei	din țară	import	Total mii lei	în țară	export
		ponderi			ponderi	
TOTAL INDUSTRIA ÎNCURAJATĂ	151 224			273 103		
Total	67 466	71,4	28,6	102 580	79,6	20,4
Alimentară	12 430	95,0	5,0	21 713	96,0	4,0
Textilă	5 822	4,8	95,2	8 924	100,0	—
Prelucrarea metalelor	4 776	21,4	78,6	7 867	90,8	9,2
Prelucrarea lemnului	11 145	91,0	9,0	17 239	34,2	65,8
Materiale de construcții	818	89,0	11,0	3 666	83,2	16,8
Sticlă	249	37,8	62,2	1 958	100,0	—
Chimică	20 669	77,0	23,0	23 122	69,4	30,6
Pielărie	8 245	63,4	36,6	9 758	100,0	—
Hîrtie și poligrafie	3 312	57,0	43,0	7 733	100,0	—
Electricitate	—	—	—	600	100,0	—
INDUSTRIA NEÎNCURAJATĂ						
Total	70 476	99,6	0,4	86 299	95,3	4,7
Mori	66 406	100,0	—	76 191	95,2	4,8
Alcool	2 973	100,0	—	5 242	93,4	6,6
Bere	1 097	80,0	20,0	4 866	99,8	0,2
INDUSTRIA DE STAT						
Total	13 282	36,5	63,5	84 221[1]	99,7	0,3

SURSE: Calculat după N. I. Păianu, *Industria României 1866—1906*, București, 1906.

NOTE: [1] Se cuprinde și valoarea timbrelor și a produselor de monopol ale statului cu prețuri ce includ taxe și impozite mai mari decît valoarea propriu-zisă a producției.

Tabel 13

Industria mare particulară și de stat, pe ramuri, după indicatori principali, în anul 1906

Ramura	Întreprinderi	Capital mii lei		Forța motrice C.P.	Personal număr		Salarii mii lei		Cetățenia personalului		
		Fix	Circulant		Administrativ, tehnic	Lucrători	Administrativ, tehnic	Lucrători	Români	Străini	Fără protecție
TOTAL INDUSTRIA PARTICULARĂ ÎNCURAJATĂ	471	214 359	142 564	49 766	2 303	35 332	5 319	26 717	31 617	5 562	500
Total	294	111 044	82 484	27 036	1 359	22 103	3 207	18 172	19 078	3 928	456
Alimentară	42	27 755	14 842	5 076	199	2 142	491	1 514	1 836	445	60
Textilă	33	10 253	5 565	1 560	98	3 695	237	1 331	3 354	385	54
Prelucrarea metalelor	39	9 412	5 712	1 031	101	2 113	365	2 962	1 370	738	106
Prelucrarea lemnului	64	13 206	22 136	4 839	502	5 451	1 113	6 544	5 223	652	78
Materiale de construcții	25	10 620	4 454	2 318	89	1 492	224	1 123	1 445	135	1
Electricitate	1	5 560	550	4 800	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —
Sticlă	8	1 779	1 619	122	39	1 203	62	463	557	663	22
Chimică	44	15 283	18 124	1 988	145	1 950	333	1 463	1 802	246	47
Pielărie	16	3 793	3 811	519	57	1 599	124	1 428	1 151	433	72
Hîrtie și poligrafie	22	13 443	5 671	4 783	129	2 458	258	1 344	2 340	231	16
INDUSTRIA PARTICULARĂ NEÎNCURAJATĂ[1]											
Total	125	54 732	33 216	13 874	476	3 955	727	2 464	3 594	837	44
Mori	85	32 552	20 126	11 027	234	1 984	388	1 194	1 881	337	28
Alcool	28	12 760	8 882	1 421	175	1 180	199	582	1 080	275	16
Bere	12	9 420	4 208	1 426	67	791	140	688	633	225	—
INDUSTRIA DE STAT, JUDEȚE ȘI COMUNE[2]											
Total	52	48 583	26 864	8 856	468	9 274	1 385	6 081	8 945	797	—
Timbre	1	311	200	70	7	29	18	34	34	2	—
Chibrituri și explozivi	3	4 567	1 000	200	37	594	108	381	619	12	—
Tutun	2	4 988	7 938	154	55	2 008	144	964	2 036	27	
Prelucrarea metalelor	16	12 691	5 597	3 768	189	5 230	783	3 915	4 761	658	—
Pielărie	1	150	100	30	6	53	16	10[3]	54	5	—
Alimentară	6	762	423	665	41	865	82	65	826	80	—
Poligrafie	2	854	500	49	63	205	103	272	268	268	—
Uzine electrice	21	24 260	11 106	3 920	70	290	131	440	347	13	—

SURSE: Calculat după I. N. Păianu, *Industria României 1866—1906*, București, 1906.

NOTE: [1] Cuprinde întreprinderile care după criterii de mărime răspundeau cerințelor legii de încurajare, dar nu puteau beneficia, din diferite motive, de avantajele legii.

[2] Numai întreprinderi mari cu capital de peste 50 000 lei.

[3] Solda militarilor care lucrează în aceste unități.

IV

ÎNTREPRINDERILE INDUSTRIALE LA RECENSĂMINTELE DIN TRANSILVANIA DIN ANII 1890, 1900 ȘI 1910 — INTRODUCERE

Datele asupra industriei, care pot fi calculate pentru teritoriul Tranilvaniei, din statistica maghiară pînă la 1918, sînt cele de la recensămintele populației. Formularele de recenzare au cuprins o serie de întrebări referitoare la ocupația populației active; pe baza acestora s-au întocmit situații privitoare la populația din ramurile principale de activtate economică: agricultură, minerit și siderurgie, industrie, comerț și credit.

Datele asupra personalului din industrie, la rîndul lor, au fost clasate pe principalele clase de industrie — propriu-zisă, adică industrie, și meșteșuguri, industrie casnică și populară și industrie ambualantă—, cît și după locul ocupat în întreprindere: independenți, respectiv industriași și meșteșugari patroni, funcționari și personal administrativ, apoi membri de familie ajutători, personal tehnic, lucrători, ucenici și servitori.

De asemenea, recensămintele populației au clasificat pesonalul din industria „propriu-zisă" pe ramuri, și pe profesii principale în cadrul ramurilor, iar întreprinderile din aceeași ciasă de industrie pe grupe de personal ocupat: cu 1 persoană, 2, 3 — 5, 6—10, 11—20 și peste 20 persoane.

Datele în sursă sînt prezentate și teritorial — pe comitate și plase — ceea ce a permis departajarea teritoriului Transilvaniei și calculul populației ce-i revenea. În majoritatea lor, indicatorii de populație se exprimă și pe sexe.

Recensăminte ale populației s-au făcut în anii 1890, 1900 și 1910. Sursele din care am reprodus sau calculat datele sînt: *Izvoare de demografie istorică*, vol. II, București, 1987, situațiile de la recensămintele anilor 1900 și 1910, iar pentru anul 1890 ne-am servit de publicațiile vremii.

Datele obținute cu aceste prilejuri se referă la activitatea industrială într-o formă generală și din punct de vedere demografic. Cu toate acestea

se pot face o serie de relaţii între indicatorii menţionaţi, se pot formula judecăţi şi trage concluzii indirecte asupra industriei, dimensiunilor şi structurii sale, a distribuirii forţei de muncă pe grupe de întreprinderi şi pe ramuri etc. Însă lipsa altor indicatori importanţi materiali — forţă motrice — sau valorici — capital, producţie etc. — împietează asupra determinărilor calitative ale procesului de dezvoltare industrială. O serie de situaţii statistice privind locul pesonalului în întreprindere au fost incluse în secţiunea asupra forţei de muncă.

Tabel 15

TRANSILVANIA

Personalul ocupat în industrie, pe clase principale, în anii 1890, 1900 şi 1910

Anii	Total	Industria propriu-zisă [1]	Industria casnică şi populară [2]	Industria ambuantă [3]
1890 [4]	199 186	180 975	17 890	331
1900	247 173	198 975	16 766	1 432
1910	288 106	266 717	20 561	828

SURSE: *Izvoare de demografie istorică*, vol. II, *Secolul al XIX-lea — 1914, Transilvania*. Ediţie întocmită de Iosif I. Adam şi Ioan Puşcaş, Bucureşti, 1987. (Direcţia Generală a Arhivelor Statului).

NOTE: [1] Se cuprind în general unităţile de industrie mare mecanizată şi de industrie mică meşteşugărească.

[2] Se înţeleg gospodăriile specializate care produc regulat mărfuri pentru piaţă.

[3] Se înţeleg meşteşugarii care lucrează la domiciliul clientului umblînd prin diferite localităţi.

[4] Datele provin din Magyar Statisztikai Közlemények, II, 1891, Budapest, 1893, p. 57—58, 72—73.

Tabel 16

TRANSILVANIA

Unităţile şi personalul din industria propriu-zisă [1], pe categorii de mărime, în anul 1900

Categoria	Unităţi număr	Ponderi	Personal număr	Ponderi
TOTAL	104 246	100,0	198 975	100,0
Cu 1 persoană	70 499	67,6	70 499	35,4
Cu 2 persoane	18 051	17,3	36 102	18,1
Cu 3 persoane	7 705	7,4	23 115	11,6
Cu 4 persoane, medie	5 817	5,6	23 268	11,7
Cu peste 5 persoane	2 174	2,1	45 991	23,2

SURSE: *Izvoare de demografie istorică*, vol. II, *Secolul al XIX-lea — 1914, Transilvania*. Ediţie întocmită de Iosif I. Adam şi Ioan Puşcaş, Bucureşti, 1987 (Direcţia Generală a Arhivelor Statului).

NOTE: [1] Se cuprind în general unităţile de industrie mare mecanizată şi de industrie mică meşteşugărească.

Tabel 17

Personalul din industria propriu-zisă, după

Comitatul, orașul sau municipiul	Total	Fier și alte metale	Construcții de mașini, vehicole	Piatră, ceramică și sticlă	Lemn	Pielărie și tăbăcărie
TOTAL*	180 976	25 914	10 931	8 122	21 291	3 758
Alba de Jos	5 129	626	216	210	383	87
Arad	17 754	1 920	2 397	779	2 455	197
Cenad[1]	826	101	40	27	65	17
Bihor	15 072	1 855	601	899	1 198	247
Bistrița-Năsăud	3 959	403	116	44	1 194	140
Brașov	8 592	727	405	417	775	111
Caraș-Severin	17 190	6 043	1 768	1 016	1 160	293
Ciuc	3 519	423	104	142	948	67
Cluj	10 743	897	714	922	1 158	105
Făgăraș	2 072	247	66	109	201	100
Hunedoara	8 254	2 415	438	347	1 128	126
Maramureș	3 965	340	112	84	686	132
Mureș-Turda	6 594	662	238	132	1 018	274
Odorhei	3 120	553	85	208	360	114
Satu-Mare	10 770	1 266	396	472	1 522	237
Ugocea[1]	353	48	16	—	40	1
Sălaj	4 376	633	157	297	320	167
Sibiu	8 746	704	421	299	861	260
Solnoc[1]	4 251	609	183	184	531	93
Timiș	20 286	2 470	1 349	579	1 579	293
Torontal	8 128	1 056	426	315	819	205
Tîrnava Mare	5 474	517	210	170	866	193
Tîrnava Mică	1 686	323	86	174	210	10
Treiscaune	6 630	652	240	164	1 470	188
Turda	3 487	424	147	132	344	101

SURSE: *Izvoare de demografie istorică*, vol. II, *Secolul al XIX-lea — 1914. Transilvania*, Ediție întocmită de Iosif I. Adam și Ioan Pușcaș, București, 1987 (Direcția Generală a Arhivelor Statului).

NOTE: *Cifre corectate de Iosif I. Adam, în urma greșelilor de tipar din lucrare: p. 460—463:
Arad (col 75) 278 în loc de 287;
Alba de Jos (col 87) 897 în loc de 857;
Cenad (col 88) 121 în loc de 112;

ramuri și diviziuni administrative, în anul 1900

Filatură și țesătorie	Confecții de piele și textile	Hîrtie	Alimentară	Chimică	Construcții	Poligrafie și artă industrială
4 268	54 417	1 385	26 372	3 025	19 589	1 904
65	1 795	34	796	156	705	56
327	5 309	83	2 129	133	1 760	265
18	397	—	87	6	66	2
179	4 978	48	2 331	558	1 993	185
42	1 146	19	502	39	275	39
508	2 416	99	1 404	189	1 394	147
162	3 492	16	1 568	142	1 427	103
18	942	10	662	8	175	20
70	2 778	41	2 169	255	1 484	150
35	550	332	322	9	92	9
78	1 841	10	847	27	959	38
45	1 031	13	506	581	396	39
107	2 398	17	915	52	728	53
49	1 065	8	456	34	170	18
204	3 911	36	1 251	49	1 338	83
12	125	1	90	2	18	—
60	1 516	8	724	40	430	24
865	2 671	340	1 130	72	936	187
19	1 422	11	741	22	404	32
542	6 078	47	4 245	434	2 349	321
310	2 972	6	926	46	1 009	38
374	1 906	5	549	75	581	28
21	479	6	180	12	172	13
131	2 087	9	1 249	58	345	37
27	1 112	186	593	26	383	12

Ciuc (col 80) 678 în loc de 648;
Hunedoara (col 75) 1 806 în loc de 1 086; (col 88) 647 în loc de 264;
Timiș (col 88) 1 662 în loc de 21 662;
Torontal (col 73) 658 în loc de 652;
Total (col 84) 1 464 în loc de 1 469; (col 98) 6 688 în loc de 6 693.

[1] Partea din teritoriul acestor județe care a revenit României la Unirea Transilvaniei în anul 1918.

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Personalul din industria propriu-zisă, după ramuri

Comitatul, orașul sau municipiul	Total	Fier și alte metale	Construcții de mașini, vehicole	Piatră, ceramică și sticlă	Lemn	Pielărie și tăbăcărie
TOTAL*	244 980	29 998	16 281	10 373	36 673	3 884
Alba de Jos	6 463	711	309	154	514	101
Arad	20 474	1 996	2 661	948	2 577	199
Cenad [1]	1 220	117	42	10	59	9
Bihor	22 730	2 313	1 093	1 271	2 394	226
Bistrița-Năsăud	4 564	419	143	81	1 206	175
Brașov	11 461	823	872	576	1 214	168
Caraș-Severin	22 947	7 068	2 679	1 357	2 189	332
Ciuc	7 559	599	207	148	3 723	81
Cluj	15 643	1 259	1 106	1 000	2 627	122
Făgăraș	2 962	282	112	60	428	82
Hunedoara	10 551	2 529	754	450	1 815	137
Maramureș	5 407	448	172	84	855	131
Mureș-Turda	10 882	893	426	290	2 967	230
Odorhei	4 784	691	142	174	847	123
Satu-Mare	13 914	1 410	713	716	1 598	194
Ugocea [1]	498	74	32	12	49	4
Sălaj	5 613	799	262	183	512	170
Sibiu	11 829	884	838	344	1 872	332
Solnoc [1]	5 436	658	340	169	471	101
Timiș	26 207	2 615	1 941	702	1 881	298
Torontal	9 254	1 062	444	837	878	209
Tîrnava Mare	6 384	647	293	255	806	215
Tîrnava Mică	2 284	361	122	126	276	17
Treiscaune	11 345	808	357	183	4 431	137
Turda	4 569	532	221	243	484	91

SURSE: *Izvoare de demografie istorică*, vol. II, *Secolul al XIX-lea — 1914, Transilvania*. Ediție îngrijită întocmită de Iosif I. Adam și Ioan Fușcaș, București, 1987 (Direcția Generală a Arhivelor Statului).

NOTE: * Cifre corectate de Iosif I. Adam, în urma greșelilor de tipar din lucrare, p. 636—640:
Bihor (col 86) 871 în loc de 781; (col 78) 43 nu 32;

și diviziuni administrative, în anul 1910

Filatură și țesătorie	Confecții de piele și textile	Hîrtie	Alimentară	Chimică	Construcții	Poligrafie și artă industrială
6 209	72 654	1 728	32 032	4 895	27 189	3 064
74	2 214	33	957	311	1 013	72
425	6 679	135	2 418	224	1 858	354
270	505	—	113	2	91	2
230	7 803	110	2 968	997	2 948	377
35	1 344	24	635	46	409	47
871	2 975	159	1 624	342	1 614	223
332	4 418	16	1 875	506	2 006	169
35	1 517	6	824	11	371	37
123	4 320	102	2 657	374	1 645	308
54	804	535	387	9	187	22
93	2 414	6	1 118	52	1 091	92
56	1 610	24	717	707	537	66
131	3 160	13	1 229	136	1 311	96
84	1 637	14	682	56	297	37
322	5 004	53	1 562	110	2 076	156
3	190	—	89	4	40	1
67	2 057	11	839	43	616	54
865	3 132	349	1 344	159	1 451	259
25	2 001	6	827	23	755	60
1 149	8 554	55	4 646	518	3 420	428
230	3 284	3	1 050	47	1 179	31
327	2 126	2	755	91	798	69
12	780	1	256	21	285	27
359	2 653	55	1 718	65	522	57
37	1 473	16	742	41	669	20

Maramureș (col 80) 397 în loc de 197;
Sălaj (col 87) 1 126 în loc de 985; (col 88) 379 în loc de 531;
Tîrnava Mare (col 74) 139 în loc de 134;
Odorhei (col 96) 87 în loc de 78.

[1] Partea din teritoriul acestor județe care a revenit României la Unirea Transilvaniei în anul 1918.

Unităţile şi personalul din industria propriu-zisă[1], pe categorii de mărime, în anul 1910

Categoria	Unităţi		Personal	
	Număr	Pondere	Număr	Pondere
TOTAL	120 186	100,0	266 717	100,0
Cu 1 persoană	77 415	64,4	77 415	29,0
Cu 2 persoane	21 051	17,5	42 102	15,8
Cu 3 persoane	9 984	8,3	29 952	11,2
Cu 4 persane, medie	7 998	6,7	31 992	12,0
Cu peste 5 persoane	3 738	3,1	85 256	32,0

SURSE: *Izvoare de demografie istorică*, vol. II, *Secolul al XIX-lea — 1914, Transilvania*, Ediţie întocmită de Iosif I. Adam şi Ioan Puşcaş, Bucureşti, 1987, (Direcţia Generală a Arhivelor Statului).

NOTE: [1] Se cuprind în general unităţile de industrie mare mecanizată şi de industrie mică meşteşugărească.

V

ANCHETA INDUSTRIALĂ DIN ANUL 1920 — INTRODUCERE

Inițiativa efectuării unei anchete industriale s-a luat la Congresul inginerilor din 1919, în scopul obținerii unui tablou de ansamblu și pe ramuri a potențialului acestui sector și a capacității lui de producție la dimensiunile întregului teritoriu al țării după Marea Unire din 1918.

În prefața *Anchetei industriale din anul 1920* se argumentează utilitatea rezultatelor lucrării pentru politica economică a statului față de industrie și diferite ramuri, politica de încurajare, politica vamală, fiscală etc. și, în general, ajunsă în conștiința socială și a claselor interesate, politica de industrializare; în acest ultim sens se accentuează necesitatea cunoașterii utilității și eficienței fiecărei ramuri economice și, în raport de acestea, promovarea încurajării și stimulării în grade diferite a acestora. Ca urmare, Ancheta industrială din anul 1920 este o acțiune statistică concepută pe baza unui program de utilitate directă.

Ancheta s-a efectuat în anul 1920 dar a colectat date asupra industriei din anul 1919. A avut în vedere numai unitățile de industrie mare — peste 5 C.P. sau 20 lucrători — (criteriul legii de încurajare din 1912) din ramurile prelucrătoare și uzinele electrice; industria extractivă a fost eludată; de asemenea și industria mică, care în condițiile României de atunci urma încă o tendință ascendentă. Ar fi fost utilă o anchetă cuprinzătoare, de tipul celei din 1901—1902, pentru investigarea întregului potențial industrial al țării, ca bază a politicii industriale, ce se cerea întreprinsă; autorii au văzut importanța acestei politici numai în interesele marii industrii capitaliste; desigur aceasta avînd și eficiența economică cea mai mare în economia națională. S-au urmărit astfel numai interesele economice ale industriei nu și cele sociale.

Culegerea datelor s-a efectuat pe chestionare trimise din vreme la toate întreprinderile, după circumscripțiile inspectoratelor industriale; completarea chestionarelor s-a făcut împreună cu inspectorul industrial care, după cum menționează ancheta, „s-a convins el însuși că răspunsurile sînt reale și cumpănite".

Indicatorii principali înscriși au fost: capitalul fix, forța motrice, valoarea combustibilului, a materiei prime și a producției, personalul, după situația în profesiune și administrație; s-au urmărit deci aceiași indicatori ai statisticii industriale cercetați și pînă atunci.

Lucrarea publicată în 1920, într-un volum, promitea un al doilea volum, cu date mai amănunțite, care nu a mai fost editat.

Din materialul Anchetei s-au selecționat datele principale asupra industriei mari și s-au constituit 6 tabele sintetice privind ansamblul industriei și indicatorii materiali și valorici pe ramuri.

Ancheta prezintă întreprinderile pe grupe de industrii care în tabelele ce urmează au fost aranjate pe ramuri și subramuri.

Datele statistice referitoare mai ales la numărul unităților, la capital și personal, reflectă starea industriei mari în primul an după război, cu consecințele distrugerilor din anii 1916 —1918, iar pentru Muntenia și descompletările masive,de utilaje jefuite de ocupanți ; fondurile industriale se aflau sub capacitatea lor din anii normali. Datele pot fi considerate cu un grad ridicat de certitudine — datorată metodelor de înregistrare — și ca moment de plecare al întregii dezvoltări ulterioare. Ele oferă posibilitatea determinării structurii industriei de transformare, a nivelului său tehnico-economic.

O statistică completă asupra acestui sector ar fi remarcat existența unei zone întinse de industrie mică și mijlocie, nu numai manuală, dar și mecanizată, a cărei pondere în capacitatea de producție și în piața internă ajungea la peste jumătate din a celei mari.

Asupra capacității de producție atrage atenția tabelul 20 unde se prezintă, în indicatori cantitativi, producția anului 1919 și a anului normal 1913, datele referindu-se la teritoriul postbelic. La multe ramuri și subramuri, în 1919, producția se situează sub jumătatea nivelului antebelic.

De asemenea, importante sînt informațiile cifrice exprimate în indicatori valorici privind capitalul fix, valoarea materiilor prime, a combustibilului și valoarea producției, ponderea acestora după ramurile industriei.

Detalierile referitoare la forța motrice și felul motoarelor producătoare indică progresul realizat în utilizarea surselor moderne de putere energetică, după cum structura personalului, după categorii de ocupații și calificare, arată calitatea forței de muncă și, corespunzător, a forțelor de producție la începutul noii etape a evoluției industriale.

Tabel 20

Industria mare [1] prelucrătoare, pe ramuri și subramuri, după indicatori materiali, în anul 1919 [2]

Ramura și subramura	Întreprinderi număr	Forță motrice C.P.	Personal număr	Producția [3] tone	
				1913	1919
1	2	3	4	5	6
TOTAL GENERAL	2 747	481 155[4]	157 423	—	—
METALURGIA ȘI PRELUCRAREA METALELOR					
Total	305	58 587	37 635	415 076	108 369
Siderurgia	6	42 873	21 429	297 000	57 740
Mecano-Metalurgia	288	15 423	15 936	117 479	49 940
Mecanică fină și diverse	11	291	270	597	689

urmare tabel 20

1	2	3	4	5	6
PRELUCRAREA LEMNULUI ŞI HÎRTIA					
Total	502	66 581	44 886	—	—
Fabrici de cherestea	330	46 082	36 828	2 970 163 m³	1 592 345 m³
Tîmplării (parchete, jucării, rechizite, perii şi bidinele, diverse scule de lemn, calapoade)	31	823	1 025	—	—
Fabrici de mobilă	115	4 936	4 216	—	—
Butoaie şi ambalaje	7	379	184	—	—
Vehicule (carete, căruţe)	7	69	89	—	—
Fabrici de celuloză, hîrtie şi mucava	12	14 292	2 544	71 823	32 035
CHIMICĂ					
Total	187	56 526	8 740	—	—
Fabrici de acid sulfuric şi sulfaţi	5	1 420	427	39 270	10 775
Fabrici de sodă şi potasă	3	34 726	1 271	35 404	24 903
Produse farmaceutice	6	1 066	373	723	550
Produse chimice	16	2 526	604	41 907	2 628
Culori	8	170	391	3 087	1 495
Rafinării de petrol	69	13 238	3 318	1 790 702	722 399
Acid carbonic lichefiat	5	405	117	1 159	684
Oxigen şi acetilenă	1	70	26	30 000 m³	19 843 m³
Fabrici de ghiaţă	13	660	91	7 858	6 063
Distilerii de lemn şi cărbune	11	1 748	1 332	3 075 000 m³	2 361 600 m³
Fabrici de săpun şi lumînări	50	497	790	11 501	58 852 [5]
ALIMENTARĂ					
Total	977	98 584	26 054	—	—
Mori mari (sistematice)	395	51 800	7 825	2 604 410	1 762 340
Fabrici de pîine	30	744	341	137 505	87 712
Paste făinoase	16	389	457	2 475	1 910
Rizerii	2	530	20	31 260	2 340
Amidon	4	381	135	1 900	306
Zahăr	11	12 449	3 668	92 400	15 227
Substanţe zaharoase	20	2 025	2 453	6 867	5 870
Spirt	240	8 600	4 802	797 826 hl	449 920 hl
Bere	55	15 662	2 591	968 669 hl	497 768 hl
Oţet şi băuturi spirtoase	9	46	312	41 930 hl	24 650 hl
Coniac, lichehuri, şampanie, vinuri spumoase	13	267	160	5 100 hl	2 731 hl
Uleiuri vegetale	111	3 559	1 804	136 608 hl	223 790 hl
Conserve : carne, legume, peşte, mezeluri	25	505	626	14 073 hl	19 116 hl
Diverse : lapte, brînzeturi etc.	12	443	207	2 853	2 518
Surogate	4	98	131	4 750	2 070
Ape minerale	28	436	415	135 600 hl	66 925 hl
Sare (mori de măcinat sare)	2	650	107	105 000	42 350
TEXTILĂ					
Total	156	13 530	10 409	—	—
Fabrici de pălării	13	436	310	—	—
Fabrici de postav	70	7 654	5 534	—	—
Ţesătorii de bumbac	34	3 602	2 022	—	—
Fabrici de tricotaje	29	858	1 922		

1	2	3	4	5	6
Fabrici de fringhii și împletituri de cînepă, in etc.	6	545	465	—	—
Fabrici de vată	4	435	156	—	—
PIELĂRIE					
Total	133	7 750	6 290	—	—
Tăbăcării	114	6 850	4 786	—	—
Fabrici de curele	2	21	60	—	—
Fabrici de mănuși de piele	1	—	4	—	—
Fabrici de ghete	16	879	1 440	—	—
CERAMICĂ					
Total	216	39 779	14 505	960	—
Cărămizi simple și refractare	126	10 903	7 620	—	—
Fabrici de ciment, lucrări de ciment	22	25 322	2 866	—	—
Gips și ipsos, fabrici de gips, lucrări de gips	14	1 580[6]	424	—	—
Var : hidraulic, gras și cretă	23	873	311	—	—
Asfalt : asfalt, carton asfaltat, bitumuri pure, rafinate, mastix și bazalt	4	215	164	—	—
Modelaje ceramice : oale, sobe și vinamente	11	420	394	960	—
Sticlă : suflată, geamuri, turnată, oglinzi	16	466	2 726	—	—
ELECTRICĂ					
Total	137	137 605	3 032	117 359 000 kwh	125 098 700 kwh
Centrale termice, hidroelectrice, tracțiune electrică	137	137 605	3 032	117 359 000 kwh	125 098 700 kwh
ARTE GRAFICE ȘI DIVERSE					
Total	134	2 213	5 872	—	—
Arte grafice : tipografie, litografie, legătorie etc.	131	2 156	5 743	—	—
Nasturi de os, ornamente de păr	1	36	65	—	—
Fabrici și reparațiuni de obiecte de cauciuc	1	15	34	—	—
Tabachere de mucava	1	6	30	—	—

SURSE : *Ancheta industrială din anul 1920*, București, 1921.

NOTE : [1] Ancheta a considerat în industria mare acele întreprinderi care foloseau minimum 5 C.P. forță motrice sau utilizau permanent minimum 20 lucrători. Pentru mori s-a adoptat limita minimă de 50 C.P., celelalte considerîndu-se mici.

[2] Culegerea datelor s-a făcut între luna iulie 1920 și august 1921 dar pentru activitatea anilor 1913 și 1919. Datele din tabel se referă la anul 1919.

[3] Se referă la teritoriul anului 1919.

[4] Se includ și 43 861 C.P. ai motoarelor electrice alimentate de uzinele electrice ; de asemenea au fost cuprinși și 137 605 C.P. ai uzinelor electrice și de gaz, unități care în statistica anuală nu mai figurează în anii 1922—1945.

[5] Cifră corectată de noi ; în sursă 58 552 t, ceea ce ar fi însemnat de peste 5 ori producția anului 1913. Cifra corectată pornește de la faptul că materia primă consumată în 1913 a fost de 9 042 t, în 1919 de 5 905 t, iar combustibilul de 8 294 t și respectiv 4 707 t

[6] Cifră corectată, în sursă 1850.

Tabel 21

Industria mare prelucrătoare, pe ramuri, după indicatori valorici[1], în anii 1913 și 1919

mil. lei

Ramura	Întreprinderi	Capital fix[2]	Materie primă		Combustibil		Valoarea producției	
			1913	1919	1913	1919	1913	1919
TOTAL	2 747	2 837	917	6 152	109	580	1 910	11 712
Metalurgică și prelucrarea metalelor	305	289	38	355	19	54	121	1 330
Prelucrarea lemnului	502	478	120	1 550	29	144	265	2 053
Chimică	187	247	97	455	13	28	293	1 218
Alimentară	977	1 043	540	2 699	25	174	886	4 417
Textilă	156	109	36	469	2	16	96	1 008
Tăbăcărie	133	139	35	411	1	11	80	923
Ceramică	216	200	44	131	13	72	111	343
Electrică	137	262	—	—	7	79	35	247
Arte grafice și diverse	134	70	7	82	0,2	2	23	173

SURSE: *Ancheta industrială din anul 1920*, București 1921.

NOTE: [1] După datele declarate de întreprinzători. La întreprinderile create după 1913 sau cele din 1919 care nu aveau date pentru acest an s-au trecut cifrele corespunzătoare pentru anii următori. Indicatorii valorici s-au calculat după valuta 1914 pentru întreprinderile create înainte de război, iar pentru cele înființate după război, conform prețului de cost. Pentru întreprinderile din provinciile unite la România s-a transformat moneda străină în monedă românească la cursul oficial. Indicatorii valorici astfel obținuți sînt compuși din valori eterogene în lei aur pînă la 1916 și în lei depreciați după această dată pînă în 1920 și în consecință cifrele anilor 1913 și 1919 nu pot fi comparabile, creșterile se datoresc exclusiv inflației. Ele pot fi utilizate pentru raporturi dintre elementele valorice ale aceluiași an.

[2] Capitalul format din investițiile în instalații, teren și clădiri; el cumulează valori din anii 1913 și 1919 după data creării întreprinderii și, respectiv, în lei aur și lei devalorizați.

Tabel 23

Personalul din industria mare[1] prelucrătoare, pe ramuri și categorii, în anul 1919

Ramura	Total	Administrativ	Tehnic	Lucrători		Personal pe întreprindere
				calificați	necalificați	
TOTAL	157 423	9 290	7 998	64 816	75 319	57
Metalurgia și prelucrarea metalelor	37 635	1 689	1 790	19 156	15 000	123
Prelucrarea lemnului	44 886	1 780	1 545	10 582	30 979	89
Chimică	8 740	696	520	3 863	3 661	47
Alimentară	26 054	2 740	2 091	11 472	9 751	27
Textilă	10 409	424	484	6 810	2 691	67
Tăbăcărie	6 290	436	336	3 165	2 353	47
Ceramică	14 505	557	523	5 368	8 057	67
Electrică	3 032	462	432	848	1 290	22
Arte grafice și diverse	5 872	506	277	3 552	1 537	44

SURSE: *Ancheta industrială din anul 1920*, București, 1921.

NOTE: [1] Ancheta a considerat în industria mare acele întreprinderi care foloseau minimum 5 C.P. forță motrice sau utilizau permanent minimum 20 lucrători. Pentru mori s-a adoptat limita minimă de 50 C.P. celelalte considerîndu-se mici.

Tabel 22

Forţa motrice a industriei mari prelucrătoare, pe ramuri şi feluri de motoare, în anul 1919

Ramura	Întreprinderi	Totalul motoarelor			Maşini şi turbine cu vapori		Motoare cu benzină, gaz, păcură etc.		Motoare electrice alimentate de la uzine		Diverse turbine cu apă etc.	
	număr	număr	C.P.	%	număr	C.P.	număr	C.P.	umăr	C.P.	număr	C.P.
TOTAL	2 747	6 007	460 652	100	1 777	248 763	1 152	123 523	2 686	43 861	392	44 505
PROCENTE		100	100		29,6	54,0	19,2	26,8	44,7	9,5	6,5	9,7
Meralurgică şi prelucrarea metalelor	305	846	58 587	12,7	116	29 493	245	12 601	444	4 633	41	11 860
Prelucrarea lemnului şi şi hîrtia	502	945	66 581	14,5	396	53 278	75	1 553	398	5 645	76	6 105
Chimică	187	548	56 526	12,3	172	43 477	71	4 194	295	8 247	10	608
Alimentară	977	1 815	48 584	21,4	725	55 622	345	30 209	546	7 541	199	5 212
Textilă	156	338	13 530	2,9	59	8 159	49	1 932	222	3 083	8	356
Tăbăcărie	133	280	7 750	1,7	88	4 451	31	848	156	2 360	5	91
Ceramică	216	408	39 779	8,6	135	23 669	72	3 737	193	11 018	8	1 355
Uzine electrice [1]	137	355	117 102	25,4	83	30 564	228	67 624	—	—	44	18 914
Arte grafice şi diverse	134	472	2 213	0,5	3	50	36	825	432	1 334	1	4

SURSE : Întocmit pe baza datelor din *Ancheta industrială din anul 1920*, Bucureşti 1921.

NOTE : [1] Din producţia uzinelor eletrice 43 861 C.P. alimentează cu curent industria iar 73 241 pentru consum public, iluminat etc.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

VI

RECENSĂMÎNTUL ÎNTREPRINDERILOR INDUSTRIALE DIN ANUL 1930 — INTRODUCERE

Recensămîntul întreprinderilor industriale și comerciale din decembrie 1930 s-a efectuat în cadrul recensămîntului general al populației României, pe baza unui formular sumar cu minimum de întrebări esențiale. Pentru a nu produce suspiciuni care „ar fi putut compromite exactitatea răspunsurilor" s-au eliminat din formular orice chestiuni privitoare la capital, valoare a producției, salarii, rentabilitate etc. În consecință, s-a urmărit stabilirea următorilor indicatori: număr de întreprinderi, personal, forță motrice, clasați pe ramuri și grupe de întreprinderi, pe unități administrativ-teritoriale, cît și pe forme de organizare, pe grupe de vechime și pe grupe de mărime.

Unitatea de recenzare a industriei a fost întreprinderea prin care, conform instrucțiunilor, se înțelegeea orice fabrică, atelier de industrie și meserie, moară, pivă, dîrste, gater.

Ca metodă de culegere a datelor, ceea ce este instructiv de cunoscut pentru aprecierea rezultatelor, s-a folosit aceea de completare a formularului de către conducătorul întreprinderii; recenzorii au avut sarcina numai să verifice dacă s-a răspuns la toate întrebările.

Datele se referă la anul 1930, an de criză economică, și în consecință unii indicatori, ca număr de unități și îndeosebi personal, sînt diminuați față de perioada de avînt.

Prelucrarea materialului s-a prelungit pînă în anul 1937, în anul următor publicîndu-se un volum special, volumul X, intitulat *Recensămîntul general al întreprinderilor industriale și comerciale din 1930.*

Industria ocupă aici partea predominantă, fiind ordonată pe 12 clase — de fapt ramuri industriale — și 113 grupe de întreprinderi — ce ar putea corespunde subramurilor.

Pe baza datelor generale ale volumului X am constituit un număr de tabele pe indicatorii principali, clasificați pe ramuri și grupe de întreprinderi industriale.

Tabelele formate pe baza recensămîntului cuprind toate tipurile de industrie care funcționează sub formă de unități de sine-stătătoare de la atelierele de meserii cu o singură persoană, pînă la marile fabrici și uzine.

Repartizarea întreprinderilor, pe grupe de mărime a numărului personalului și a forței motrice permite determinarea aproximativă a industriei după grupări generale : mare, mijlocie și mică, meșteșugărească. Deși în concepția organizării recensămîntului un criteriu de întocmire a formularelor pe care s-au colectat datele era acela al asigurării continuității și comparabilității cu statistica industrială trecută, aceste deziderate nu s-au putut realiza decît parțial. Ancheta industrială din 1920 a avut în vedere întreprinderile cu minimum 5 C.P. sau 20 lucrători ; recensămîntul din 1930 conține clasificarea întreprinderilor, pe de o parte cele cu forță motrice pînă la 5 C.P. și peste această limită, iar pe de altă parte, gruparea unităților după numărul de personal — nu lucrători — pînă la 20 de persoane și peste această grupă. Cu aproximație, se poate întreprinde o comparație. Mai aproape de criteriile recensămîntului acestuia se găsește inventarierea întreprinderilor industriale, de transport și comerciale din 1947 ; acesta a avut în vedere, cu unele excepții, numai unitățile industriale cu peste 5 persoane, ceea ce poate echivala cu grupele de peste 6 persoane ale recensămîntului.

Situațiile statistice detaliate pe cele 113 grupe de întreprinderi industriale relevă un aspect important al compoziției economiei industriale — marea sa diversitate —, produs al adîncirii diviziunii sociale a muncii în comparație cu structura industriei la 1901 sau la 1919.

Clasarea unităților în cadrul ramurilor și grupelor de întreprinderi, pe mărime după numărul de personal și forța motrice, pune în evidență componența lor după categoriile industriei : mari, mijlocii și mici ; cu toată labilitatea acestora — determinările fiind variate și neexistînd un consens unanim — se poate estima între anumite limite de mărime dimensiunea și locul lor în cadrul general al industriei la 1930. Criteriile tehnico-economice însă nu pot face abstracție de cele sociale ; cea mai generală împărțire este între unitățile necapitaliste și cele capitaliste, iar acestea la rîndul lor pot fi manuale și mecanizate, mici, mijlocii și mari, după personalul și forța motrice pe care o utilizează.

Tabelele furnizează informații privind unitățile mici cu o persoană, deci nefolosind muncă angajată, al căror număr este de 69 308 respectiv 49,2% din total și care împreună cu unitățile de 2—5 persoane formează baza industriei meșteșugărești. Importanța lor este marcată de faptul că dețin 92,5% din numărul total al întreprinderilor industriale și 38% din personalul lor.

În practica socială interbelică s-a considerat ca întreprindere mare aceea care avea peste 50 C.P., membri ai Uniunii generale a industriașilor din România putînd fi numai proprietarii unor fabrici ce treceau de această limită. În anul 1930 existau 2 308 întreprinderi industriale cu putere instalată mai mare de 50 C.P. și concentrînd partea prioritară a forței motrice a industriei.

În ceea ce privește întreprinderile mici și mijlocii, ele se puteau situa în raport de ramura de activitate, după numărul de persoane, de la 5 la 20 sau, după forța motrice, de la 5 C.P. — 50 C.P., limite relative, care în condiții concrete arătau multe excepții.

Tabelele permit cititorului formarea unor asemenea grupări și încadrări de întreprinderi cu conținut economic și social, generatoare de concluzii majore asupra compoziției industriei din acest punct de vedere, la nivelul întregii țări și pe ramuri ; se poate evidenția gradul de concen-

trare, după personal și forță motrice, în diferite ramuri și subramuri, preponderența marilor întreprinderi asupra celor mici etc.

Datele furnizate de recensământul industriei din 1930 se impun cu importanță deosebită prin grupările de întreprinderi după mărime, vechime și forme de organizare, care deschid, deși îngrădită de numărul restrîns de indicatori, perspectiva unei analize sub variate aspecte a caracterului, nivelului și profilului, a structurii și potențialului industriei românești la 1930. Asemenea altor importante surse ale statisticii industriale — anchetele din anii 1901—1902, 1920, inventarierea întreprinderilor industriale din 1947 — datele recensământului din 1930 nu au fost încă supuse unor cercetări complexe.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 24

Industria pe ramuri, după forma juridică a întreprinderilor, în anul 1930

Ramura	Întreprinderi	Firmă individuală		Societate în nume colectiv		Societate pe acțiuni		Cooperativă		Întreprindere de stat, județ și comună		Alte forme	
	număr	număr	%	număr	%	număr	%	număr	%	număr	%	număr	%
TOTAL	140 948	133 788	100,0	2 580	100,0	1 648	100,0	224	100,0	447	100,0	2 261	100,0
Extractivă	539	167	1,2	28	1,1	272	16,5	9	4,0	40	8,9	23	1,0
Metalurgică și prelucrarea metalelor	22 734	22 081	16,5	176	6,8	144	8,7	3	1,3	93	20,9	237	10,5
Prelucrarea lemnului	20 622	19 699	14,7	246	9,6	237	14,4	61	27,3	42	9,4	337	14,9
Construcții și materiale de construcții	4 389	4 046	3,0	123	4,8	124	7,5	6	2,8	10	2,2	80	3,5
Textilă	3 111	2 735	2,0	156	6,0	113	6,9	3	1,3	4	0,9	100	4,4
Confecții	47 111	46 293	34,6	281	10,9	110	6,7	8	3,6	10	2,2	409	18,1
Alimentară	37 497	34 637	25,0	1 347	52,2	313	19,0	129	57,6	124	27,8	947	41,9
Hîrtie	110	69	0,05	9	0,3	23	1,4	—	—	—	—	9	0,4
Arte grafice	2 455	2 233	1,6	78	3,0	76	4,6	3	1,3	13	2,9	52	2,3
Chimică	1 854	1 548	1,2	123	4,8	128	7,8	1	0,4	12	2,7	42	1,9
Uzine produc. electricitate gaz, apă	287	58	0,04	10	0,4	99	6,0	—	—	99	22,1	21	0,9
Diverse	239	222	0,2	3	0,1	9	0,5	1	0,4	—	—	4	0,2

SURSE: Calculat după *Recensământul general al populației României din 29 decembrie 1930*, vol. X, *Întreprinderi industriale și comerciale*, București, 1938.

Tabel 25

Industria pe ramuri, după perioadele de înființare a întreprinderilor, în anul 1930

Ramura	Total în 1930		Înainte de 1914		1914—1918		1919—1930		Nedeclarate	
	număr	%	număr	%	număr	%	număr	%	număr	%
TOTAL	140 948	100	40 400	28,7	7 856	5,6	81 629	57,9	11 063	7,8
Extractivă	539	100	166	30,8	25	4,6	283	52,6	65	12,0
Metalurgică și prelucrarea metalelor	22 734	100	6 485	28,5	1 323	5,8	13 198	58,1	1 728	7,6
Prelucrarea lemnului	20 622	100	5 491	26,6	1 072	5,2	12 369	60,0	1 690	8,2
Construcții și materiale de construcții	4 389	100	1 456	33,2	223	5,1	2 233	50,8	477	10,9
Textilă	3 111	100	891	28,6	112	3,6	1 941	62,4	167	5,4
Confecții	47 111	100	11 573	24,6	2 883	6,1	28 642	60,8	4 013	8,5
Alimentară	37 497	100	12 873	34,3	1 936	5,2	20 063	53,5	2 625	7,0
Hîrtie	110	100	24	21,8	7	6,3	73	66,4	6	5,5
Arte grafice	2 455	100	764	31,1	156	6,4	1 403	57,1	132	5,4
Chimică	1 854	100	478	25,8	95	5,1	1 205	65,0	76	4,1
Uzine producătoare de electricitate, gaz	287	100	150	52,2	12	4,2	107	37,3	18	6,3
Diverse	239	100	49	20,5	12	5,0	112	46,9	66	27,6

SURSE: Calculat după *Recensământul general al populației României din 29 decembrie 1930*, vol. X, *Intreprinderi industriale și comerciale*, București, 1938.

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 26

Industria pe ramuri, după număr de întreprinderi, forţă motrice şi personal, în anul 1930

Ramura	Total întreprinderi		Întreprinderi cu forţă motrice		Ponderea unităţilor cu forţă motrice	Forţa motrice		Personal	
	număr	%	număr	%		C.P.	%	număr	%
TOTAL	140 948	100	13 515	100	9,6	186 011	100	616 743	100
Extractivă	539	0,4	317	2,3	58,8	214 267	18,1	53 288	8,8
Metalurgică şi prelucrarea metalelor	22 734	16,1	1 231	9,1	5,4	131 076	11,1	101 264	16,4
Prelucrarea lemnului	20 622	14,6	1 509	11,2	7,3	73 192	6,2	94 301	15,3
Construcţii şi materiale de construcţii	4 389	3,1	320	2,4	7,3	39 601	3,3	32 993	5,3
Textilă	3 111	2,2	909	6,7	29,2	41 744	3,5	40 456	6,6
Confecţii	47 111	33,4	524	3,9	1,1	13 116	1,1	114 709	18,5
Alimentară	37 497	26,7	7 524	55,6	20,1	291 601	24,6	121 798	19,7
Hîrtie	110	0,1	51	0,4	46,4	26 677	2,2	6 266	1,0
Arte grafice	2 455	1,7	388	2,9	15,8	5 421	0,4	17 588	2,9
Chimică	1 854	1,3	496	3,7	26,8	63 707	5,4	24 283	3,9
Uzine producătoare de energie electrică, gaz şi apă	287	0,2	218	1,6	76,0	284 766	24,0	9 012	1,5
Diverse	239	0,2	28	0,2	11,7	843	0,1	785	0,1

SURSE: Calculat după *Recensămîntul general al populaţiei României din 29 decembrie 1930*, vol. X., *Intreprinderi industriale şi comerciale*, Bucureşti, 1938.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 27

Forța motrice după felul motoarelor, pe ramuri, în anul 1930

Ramura	Total	Mașini cu aburi		Motoare cu explozie și combustie internă		Mașini hidraulice		Motoare electrice		Alte surse	
	C.P.	C.P.	%	C.P.	%	C.P.	%	C.P.	%	C.P.	%
TOTAL	1 186 011	379 361	100,0	382 470	100,0	50 910	100,0	307 856	100,0	65 411	100,0
Extractivă	214 267	98 295	25,9	50 347	13,2	1 432	2,8	40 981	13,6	23 212	35,5
Metalurgică și prelucrarea metalelor	131 076	26 209	5,3	24 374	6,4	13 441	26,4	55 024	17,8	18 028	27,6
Prelucrarea lemnului	73 192	50 651	13,4	6 456	1,7	3 790	7,4	8 929	2,8	3 366	5,1
Construcții și materiale de construcție	39 601	17 663	4,7	13 009	3,4	207	0,4	5 952	1,9	2 770	4,2
Textilă	41 744	13 808	3,6	15 810	4,1	1 579	3,1	9 960	3,2	587	0,9
Confecții	13 116	4 779	1,3	4 148	1,0	58	0,1	3 726	1,2	405	0,6
Alimentară	291 601	55 884	14,8	17 187	44,8	19 089	37,5	31 542	10,2	13 899	21,2
Hîrtie	26 677	6 511	1,7	5 167	1,3	5 732	11,3	9 265	3,0	2	0,0
Arte grafice	5 421	52	0,01	731	0,2	—	—	4 540	1,5	98	0,1
Chimică	63 707	20 257	5,3	25 869	6,8	35	0,1	15 651	5,1	1 895	2,9
Uzine electrice	284 766	90 715	23,9	65 148	17,0	5 543	10,9	122 250	39,7	1 110	1,8
Diverse	843	540	0,1	221	0,1	4	0,0	36	0,01	39	0,1

SURSE: Calculat după *Recensământul general al populației României din 29 decembrie 1930*, vol. X, *Întreprinderi industriale și comerciale*, București, 1938.

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 28

Întreprinderile industriale cu instalații de forță motrice, după ramuri și subramuri, pe grupe de C.P., în anul 1930

Ramura și subramura[1]	Total unități	Unități cu forță motrice, C.P.				Total forță motrice C.P.
		Total	1—5	6—50	peste 50	
1	2	3	4	5	6	7
TOTAL	140 948	13 515	3 878	7 329	2 308	1 186 011
EXPLOATAREA SUBSOLULUI	539	317	8	114	195	214 267
Țiței	172	141	—	29	112	98 913
Gaze naturale	11	5	—	2	3	324
Cărbuni	78	45	2	8	35	99 881
Minereu de fier și mangan	2	2	—	2	—	78
Minereu de aur, argint, cupru	55	38	3	14	21	6 938
Sare	8	4	—	—	4	1 798
Marmură, piatră de construcții	93	25	—	14	11	1 784
Piatră de var etc.	34	28	—	25	3	2 777
Ape minerale	83	28	3	20	5	1 624
Altele	3	1	—	—	1	150
INDUSTRIA PRELUCRĂTOARE	140 122	12 980	3 866	7 174	1 940	686 978
Metalurgia și prelucrarea metalelor	22 734	1 231	632	475	124	131 076
Fier, laminate	24	21	—	7	14	56 319
Piese forjate și stampate	—	—	—	—	—	—
Produse trefilate	34	27	3	9	15	12 590
Țevărie, robinete, armături	8	6	1	3	2	248
Fierărie măruntă	42	34	9	14	11	1 864
Turnătorie și galvanizare	120	75	25	47	3	1 533
Mobile și instrumente metalice	30	20	6	8	6	1 047
Ambalaje metalice	8	8	2	3	3	753
Construcții mecanice, cazangerie	61	20	4	5	11	3 416
Mașini și unelte agricole	27	29	4	20	5	1 587
Mașini și instalații industriale	22	20	1	13	6	1 750
Vehicule rulante	59	49	1	19	29	13 654
Vase plutitoare, material naval	8	5	—	3	2	809
Avioane	3	2	—			575
Arme și muniții	3	2	—	1	1	1 426
Mașini și aparate electrice	122	31	21	9	1	511
Instrumente tehnice și de precizie	1 335	58	37	20	1	442
Lăcătușerie, tocilărie	1 104	177	127	50	—	910
Reparații mecanice	1 569	504	312	188	4	3 737
Tinichigerie, ornamente metalice	2 158	54	33	19	2	531
Fierărie, potcovărie etc.	15 951	71	41	24	6	26 615
Altele	46	18	5	12	1	759
Exploatarea și prelucrarea lemnului	20 622	1 509	496	755	258	73 192
Exploatări forestiere	275	64	—	27	37	10 151

1	2	3	4	5	6	7
Cherestea	449	284	5	122	157	43 187
Fierăstraie, joagăre, gatere	954	313	125	156	32	6 983
Lemne de construcţii	2 161	48	10	34	4	828
Mobile de lemn	375	78	18	50	10	2 434
Articole de lemn	11 145	495	215	268	12	7 038
Dopuri, izolatori de plută	30	13	4	8	1	209
Caroserie, rotărie	4 538	118	69	48	1	983
Sculptură în lemn	279	20	10	10	—	292
Lucrări primitive de lemn	135	2	1	1	—	8
Vopsitorii de mobile, vehicule	187	9	6	3	—	66
Altele	94	65	33	28	4	1 013
Construcţii şi materiale de construcţii	4 389	320	59	136	125	39 601
Construcţii şi binale	1 914	17	4	13	—	280
Instalaţii apă, gaz, electricitate	347	31	25	6	—	132
Construcţii poduri, şosele	37	15	3	5	7	3 367
Piatră prelucrată	122	9	3	6	—	109
Ciment, gips, var	243	34	2	14	18	14 990
Cărămizi, ţigle, olane	1 516	152	5	67	80	17 387
Teracotă, dale de faianţă	118	13	5	6	2	268
Sticlă, oglinzi etc.	50	37	11	14	12	2 015
Porţelanuri, faianţă etc.	17	5	—	1	4	780
Altele	25	7	1	4	2	273
Textilă	3 111	909	442	382	85	41 744
Dărăcit, pieptănat, tors	1 630	543	353	187	3	3 117
Postav, stofe, tricotaje	487	133	35	63	35	18 658
Tricotaje	209	47	19	23	5	1 114
Ţesătorii, filaturi	620	96	27	55	14	8 438
Bumbac, mătase	135	82	8	50	24	9 975
Altele	30	8	—	4	4	442
Confecţii de textile şi pielărie	47 111	524	216	249	59	13 116
Îmbrăcăminte, pălării	16 703	46	25	17	4	1 090
Albituri, broderii	423	21	14	7	—	164
Articole de galanterie	58	17	11	6	—	155
Tapiţerie, ceaprazărie	818	24	17	7	—	98
Spălătorii şi vopsitorii	929	104	50	48	6	1 410
Tăbăcărie şi vopsitorie de piei	1 002	173	29	107	37	7 370
Blănărie, cojocărie	3 308	7	2	5	—	43
Încălţăminte	22 171	30	11	17	2	982
Articole de piele	1 152	18	15	3	—	58
Articole igienice, sanitare	91	12	3	8	1	229
Perii etc.	227	31	18	8	5	408
Nasturi, piepteni	68	23	11	12	—	347
Umbrele, bastoane	49	5	3	2	—	17
Altele	112	13	7	2	4	745
Alimentară	37 497	7 524	1 633	4 736	1 155	291 601
Mori	15 414	6 280	984	4 277	1 019	220 585
Brutării, fabrici de paste făinoase	5 089	188	110	69	9	2 473
Decorticării, curăţătorii cereale	65	50	18	22	10	1 925

1	2	3	4	5	6	7
Alcool, şampanie, esenţă de oţet	5 134	269	74	163	32	6 871
Bere	48	35	6	16	13	7 837
Zahăr	17	15	—	—	15	39 097
Bomboane, ciocolată	1 277	117	66	36	15	3 468
Conserve alimentare	37	13	2	7	4	684
Cicoare, cafea	144	70	59	16	1	464
Lapte şi derivate	682	31	18	9	4	500
Măcelării	7 981	35	25	10	—	176
Abatoare, fabrici de mezeluri	440	147	4	53	10	1 892
Ape gazoase	1 104	252	182	54	16	3 566
Tutun, ţigări	29	13	4	4	5	1 618
Altele	36	9	1	6	2	445
Hîrtie	110	51	12	22	17	26 677
Celuloză, hîrtie, carton	25	19	—	4	15	26 170
Confecţii de hîrtie	22	10	3	7	—	70
Carton şi ambalaj	63	22	9	11	2	437
Poligrafie	2 455	388	239	133	16	5 421
Tipografii, litografii, zincografii	719	350	216	118	16	5 186
Legătorii de cărţi	187	14	9	5	—	54
Fotografie şi film	743	7	5	2	—	53
Gravură şi sculptură metale	52	4	3	1	—	17
Firme, zugrăveli, ornamentale	725	12	5	7	—	110
Modelaj din paste diferite	12	—	—	—	—	—
Altele	17	1	1	—	—	1
Chimică	1 854	496	129	268	99	63 707
Rafinării de petrol	73	50	3	16	31	10 087
Distilerii de cărbuni de lemn	5	3	—	—	3	920
Produse farmaceutice, parfumerii	56	31	9	22	—	388
Analize chimice şi industriale	17	—	—	—	—	—
Amidon, scrobeală, dextrină, glucoză	22	12	—	7	5	1 594
Săpun, lumînări	234	28	7	19	2	499
Uleiuri vegetale, lacuri, vopsele	1 201	249	47	171	31	6 929
Acizi, săruri şi gaze industriale	40	34	1	16	17	9 300
Explozivi, chibrituri, îngrăşăminte artificiale	8	7	—	3	4	31 178
Celuloid, cauciuc, clei, cerneluri etc.	32	16	5	8	3	2 389
Vulcanizare	166	66	57	6	3	423
Altele	239	28	8	18	2	843
UZINE ELECTRICE, DE GAZ, APĂ	287	218	4	41	173	284 766
Uzine electrice	243	184	2	36	146	276 534
Uzine de apă	44	34	2	5	27	8 232

SURSE : Calculat după *Recensămîntul general al populaţiei României din 29 decembrie 1930* vol. X, *Intreprinderile industriale şi comerciale*, Bucureşti, 1938.

NOTE : [1] Denumirile ramurilor şi grupelor de întreprinderi au fost reformulate şi actualizate, de noi în raport cu noţiunile economice şi statistice actuale.

Tabel 29

Întreprinderile cu peste 6 persoane[1] și personalul ocupat, pe ramuri și grupe de personal, în anul 1930

Ramura	Total întreprinderi		Întreprinderi cu 6—20 persoane		Întreprinderi cu 21—500 și peste		Ponderea întreprinderilor cu peste 6 persoane	
	număr	persoane	număr	personae	număr	persoane	în total întreprinderi	în total personal
TOTAL	10 515	384 582	8 120	72 479	2 395	312 103	7,5	62,4
EXPLOATAREA SUBSOLULUI	379	52 874	147	1 549	232	51 325	70,3	99,2
INDUSTRIA PRELUCRĂTOARE	9 947	322 968	7 857	69 673	2 090	253 295	7,1	58,3
Metalurgie și prelucrarea metalelor	1 099	66 577	838	7 543	261	59 034	4,8	65,7
Prelucrarea lemnului	1 400	62 715	924	8 552	476	54 163	6,8	66,5
Construcții și materiale de construcție	777	26 499	528	5 341	249	21 158	17,7	80,3
Textilă	527	35 992	272	2 864	255	33 128	16,9	89,0
Confecții textile și de piele	2 525	32 228	2 328	19 169	197	13 059	5,4	28,1
Alimentară	2 632	57 808	2 276	19 492	356	38 316	7,0	47,5
Hîrtie	69	6 140	33	346	36	5 794	62,7	98,0
Poligrafie	485	13 254	376	3 552	109	9 702	19,8	75,4
Chimică	403	21 338	258	2 601	145	18 737	21,7	87,9
Altele	30	417	24	213	6	204	12,6	53,1
UZINE ELECTRICE, DE GAZ, APĂ	189	8 740	116	1 257	73	7 483	65,9	97,0

SURSE: Calculat după *Recensământul general al populației României din 29 decembrie 1930*, vol. X, *Întreprinderile industriale și comerciale*, București, 1938.

NOTE: [1] S-au luat în calcul întreprinderile cu peste 6 persoane care pot fi încadrate ca exploatații mici și mari în cîmpul industriei românești.

Tabel 30

Întreprinderile şi personalul industriei, după ramuri şi subramuri, pe grupe de personal, în anul 1930

Ramura şi subramura	Total		Întreprinderi cu							
	unităţi	personal	1 persoană	2—5 persoane		6—20 persoane		peste 20 persoane	
				unităţi	personal	unităţi	personal	unităţi	personal
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
TOTAL	140 948	616 743	69 308	61 125	164 853	8 120	72 479	2 395	310 103
EXPLOATAREA SUBSOLULUI	539	53 288	46	114	368	147	1 549	232	51 325
Ţiţei	172	19 339	6	32	105	45	524	89	18 704
Gaze naturale	11	668	—	2	9	4	46	5	613
Cărbuni	78	19 375	3	13	47	13	134	49	19 191
Minereu de fier şi mangan	2	276	—	1	2	—	—	1	274
Minereu de aur, argint, cupru	55	6 076	2	6	17	14	142	33	5 915
Sare	8	2 329	—	—	—	—	—	8	2 329
Marmură, piatră de construcţii	93	3 212	16	22	68	28	268	27	2 860
Piatră de var, ciment, gips etc.	34	751	11	8	29	6	59	9	652
Ape minerale	83	1 218	8	29	89	36	359	10	762
Altele	3	44	—	1	2	1	17	1	25
INDUSTRIA PRELUCRĂTOARE	140 122	554 443	69 240	60 935	164 235	7 857	69 673	2 090	251 295
Metalurgia şi prelucrarea metalelor	22 734	101 264	11 682	9 953	25 005	838	7 543	261	57 034
Fier, laminate	24	14 791	—	1	2	2	24	21	14 765
Piese forjate şi stampate	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Produse trefilate	34	2 508	2	8	23	6	62	18	2 421
Ţevărie, robinete, armături	8	131	—	—	—	6	74	2	57
Fierărie măruntă	42	1 514	3	11	37	13	181	15	1 293
Turnătorie mică şi galvanizare	120	1 719	9	56	197	39	384	16	1 129
Mobile şi instrumente metalice	30	1 521	—	10	35	10	114	10	1 372
Ambalaje metalice	8	529	1	1	2	1	11	5	515
Construcţii mecanice, cazangerie	61	3 024	9	26	90	13	133	13	2 792
Maşini şi unelte agricole	27	1 629	1	3	15	11	120	12	1 493
Maşini şi instalaţii industriale	22	1 786	1	2	7	8	96	11	1 682
Vehicule rulante	59	22 009	—	1	4	3	37	55	22 766
Vase plutitoare şi material naval	8	786	—	2	7	1	7	5	772

urmare tabel 30

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Avioane și hidroavioane	3	989	—	—	—	1	14	2	975
Arme și muniții	3	883	—	—	—	2	35	1	848
Mașini și aparate electrice	122	1 366	20	62	208	32	304	8	834
Instrumente tehnice și de precizie	1 335	3 004	661	611	1 588	61	576	2	179
Lăcătușerie, tocilărie	1 104	3 346	387	585	1 706	127	1 123	5	130
Reparații mecanice	1 569	7 728	431	783	2 420	311	2 671	42	2 206
Tinichigerie, ornamente metalice	2 158	4 576	1 126	969	2 499	53	492	10	459
Fierărie, potcovărie etc.	15 951	26 284	9 014	6 806	16 122	128	980	3	168
Altele	46	343	17	14	43	10	105	5	178
Exploatarea și prelucrarea lemnului	20 622	94 301	11 773	7 449	19 813	924	8 552	476	54 163
Exploatări forestiere	275	18 150	21	79	250	54	624	121	17 255
Cherestea	449	31 511	63	65	211	98	1 210	223	30 027
Fierăstraie, joagăre, gatere	954	3 675	544	330	875	53	525	27	1 731
Mobile de lemn	375	3 923	85	161	524	88	837	41	2 477
Lemne de construcții	2 161	3 627	1 578	525	1 314	51	435	7	300
Articole de lemn	11 145	23 419	6 172	4 482	12 117	458	3 816	33	1 314
Dopuri, izolatoare de plută	30	222	10	10	43	8	96	2	73
Caroserie, rotărie	4 538	7 366	2 985	1 478	3 631	71	625	4	125
Sculptură în lemn	279	899	151	91	271	22	232	8	245
Lucrări primitive de lemn	135	278	60	72	174	2	12	1	32
Vopsitorii de mobile, vehicule	187	609	71	101	276	10	84	5	178
Altele	94	622	33	48	127	9	56	4	406
Construcții și materiale de construcții	4 389	32 993	2 085	1 527	4 409	528	5 341	249	21 158
Construcții binale	1 914	7 504	1 165	550	1 597	147	1 558	52	3 184
Instalații apă, gaz, electricitate	347	1 920	60	185	601	91	806	11	453
Construcții poduri, șosele	37	910	11	6	15	11	148	9	736
Piatră prelucrată	122	444	68	37	103	15	150	4	125
Ciment, gips, var	243	4 081	77	108	272	29	290	29	3 442
Cărămizi, țigle, olane	1 516	11 958	657	579	1 637	180	1 821	100	7 853
Teracotă, dale de faianță	118	846	34	39	117	31	280	14	415
Sticlă, oglinzi, etc.	50	4 398	2	11	34	16	156	21	4 206
Porțelanuri, faianță etc.	17	674	3	3	9	6	73	5	589
Altele	25	248	10	9	24	2	59	4	155

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ LIBRARY

urmare tabel 30

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Textilă	3 111	40 456	1 430	1 154	3 034	272	2 864	255	33 128
Dărăcit, pieptănat, tors	1 630	2 715	990	613	1 467	26	236	1	22
Postav, stofe, tricotaje	487	14 572	146	197	555	64	706	80	13 165
Tricotaje	209	4 541	37	87	288	43	437	42	3 779
Țesătorii, filaturi	620	8 450	246	231	630	88	876	55	6 698
Bumbac și mătase	135	9 648	9	13	50	43	518	70	9 071
Altele	30	530	292	13	44	8	91	7	393
Confecții de textile și pielărie	47 111	114 709	23 327	21 259	59 154	2 328	19 169	197	13 059
Îmbrăcăminte, pălării	16 703	43 234	6 923	8 589	24 933	1 147	9 195	44	2 183
Albituri, broderii	423	1 839	146	205	653	62	554	10	486
Articole de galanterie	58	530	11	23	68	17	180	7	271
Tapițerie, plăpumi, ceaprazărie	818	2 042	333	442	1 273	40	308	3	128
Spălătorii și vopsitorii	929	3 598	421	418	1 150	75	783	15	1 244
Tăbăcărie și vopsitorii de piei	1 002	6 878	404	467	1 295	83	802	48	4 377
Blănărie, cojocărie	3 308	6 248	1 842	1 373	3 613	89	678	4	115
Încălțăminte	22 171	44 350	12 484	8 971	24 062	689	5 437	27	2 367
Articole de piele	1 152	2 677	579	521	1 348	42	398	10	362
Articole igienice, sanitare	91	532	24	48	145	14	140	5	223
Perii, etc.	227	1 092	786	105	315	28	237	8	454
Nasturi, piepteni	68	731	28	24	69	8	97	8	537
Umbrele, bastoane etc.	49	253	17	16	43	15	170	1	23
Altele	112	705	29	57	187	19	190	7	299
Alimentară	37 497	121 798	17 419	17 446	46 571	2 276	19 492	356	38 316
Mori	15 414	37 426	7 514	7 064	18 395	736	6 477	100	5 040
Brutării, fabrici de paste făinoase	5089	19 463	882	3 389	10 291	768	5 874	50	2 416
Decorticării, curățătorii cereale	65	894	27	18	49	10	116	10	702
Alcool, șampanie, esență de oțet	5 134	10 416	3 725	1 178	2 857	192	1 838	39	1 996
Bere	48	2 018	1	9	32	19	198	19	1 787
Zahăr	17	10 019	—	—	—	2	21	15	9 998
Bomboane, ciocolată	1 277	7 098	266	758	2 315	218	1 963	35	2 554
Cicoare	144	648	44	5	232	11	116	4	256
Conserve alimentare	37	1 329	6	18	62	4	42	9	1 219
Lapte și derivate	682	2 202	233	400	1 098	42	374	7	497

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

urmare tabel 30

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Măcelării	7 981	13 853	4 319	3 561	8 608	95	723	6	203
Abatoare, fabrici de mezeluri	440	3 143	69	251	781	97	988	23	1 305
Ape gazoase	1 104	3 207	318	702	1 812	76	709	8	368
Tutun și țigări	29	9 720	—	—	—	1	11	28	9 709
Altele	36	362	15	13	39	5	42	3	266
Hîrtie	110	6 266	7	34	119	33	346	36	5 794
Celuloză, hîrtie, carton	25	4 929	—	3	9	4	44	18	4 876
Confecții de hîrtie	22	346	1	6	20	11	111	4	213
Cartonaje și ambalaje	63	991	6	25	90	18	190	14	705
Poligrafie	2 455	17 588	788	1 182	3 546	376	3 552	109	9 702
Tipografii, litografii, zincografii	719	13 091	42	319	1 104	257	2 579	101	9 366
Legătorii de cărți	187	666	55	104	302	24	218	4	91
Fotografie și film	743	1 735	310	387	1 086	46	339	—	—
Gravură, sculptură în metale	52	168	19	24	66	9	83	—	—
Firme, zugravi, ornamentele	725	1 756	349	336	949	37	312	3	146
Modelaj din diferite paste	12	31	6	5	18	1	7	—	—
Altele	17	141	7	7	21	2	14	1	99
Chimică	1 854	24 283	617	834	2 328	258	2 601	145	18 737
Rafinării de petrol	73	9 676	3	7	27	24	298	39	9 348
Distilerii de cărbuni de lemn	5	812	—	—	—	1	12	4	800
Produse farmaceutice, parfumerii, droguri	56	1 142	4	13	53	20	236	19	849
Analize chimice și industriale	17	70	—	13	43	4	27	—	—
Amidon, scrobeală, dextroză, glucoză	22	615	—	8	27	10	148	4	440
Săpun, luminări	234	1 377	71	108	324	41	412	14	570
Uleiuri vegetale, lacuri, vopsele	1 201	5 236	507	556	1 461	103	917	35	2 351
Acizi, săruri, gaze industriale	40	1 838	1	13	43	15	141	11	1 653
Explozivi, chibrituri, îngrășăminte artificiale	8	1 721	—	—	—	3	42	5	1 679
Celuloid, cauciuc, clei, cerneluri	32	1 094	2	9	29	12	162	9	901
Vulcanizare	166	702	29	107	321	25	206	5	146
Altele	239	785	112	97	256	24	213	6	204
UZINE ELECTRICE, DE GAZ, APĂ	287	9 012	22	76	250	116	1 257	73	7 483
Uzine electrice	243	8 298	16	64	217	97	1 057	66	7 008
Uzine de apă	44	714	6	12	33	19	200	7	475

SURSE: Calculat după „Anuarul statistic al României", 1939 și 1940.

VII

ÎNTREPRINDERILE INDUSTRIALE LA RECENSĂMÎNTUL DIN ANUL 1941 —INTRODUCERE

Teritoriul din 1941 se prezenta amputat prin pactele imperialiste Ribenttrop—Moltov și Dictatul de la Viena, din 1940, cînd au fost rupte din trupul României de către Uniunea Sovietică Basarabia, ținutul Herței și Bucovina de nord, și de către Ungaria hortistă— partea de nord a Transilvaniei —, pămînturi românești care reprezentau circa o treime din populația, teritoriul și potențialul economic al națiunii române.

Datele provin de la recesământul general al României desfășurat la 6 aprilie 1941 care a cuprins și un formular asupra întreprinderilor economice de orice natură; ele au fost expuse ca cifre provizorii și sumare în Comunicări statistice, urmînd ca ulterior, după prelucrarea materialului, să se publice și alți indicatori detaliați. Materialul statistic nu s-a prelucrat încă.

Întreprinderile industriale sînt cuprinse în două categorii: ale industriei mari și ale celei meșteșugărești, după doi indicatori simpli — număr de unități și personal. Întreprinderea de industrie mare a fost socotită cea cu peste 10 lucrători calificați sau folosind forță motrice de peste 20 C.P.; unitățile care funcționau sub nivelul acestor criterii erau considerate ateliere de meserii. Întreprinderile sînt ordonate pe 10 ramuri, făcîndu-se distincție între sectorul minier și cel de prelucrare.

Deși foarte sumară, statistica din 1941 constituie o verigă de legătură între situația industriei înfățișată de recensămîntul din 1930 și cea de la inventarierea întreprinderilor industriale din 1947, ambele mult mai bogate în indicatori. Prin numărul de personal pe unitate și pe ramură se poate încerca o comparație cu cele două momente ale recenzării industriale menționate.

Cifrele absolute ale ramurilor oferă, îndeosebi după numărul personalului, dimensiunea, potențialul uman al industriei mari la începutul războiului și al deceniului cinci; ele pot fi completate și corelate cu datele anchetei industriale anuale publicate pentru anii 1941 și 1942 în „Comunicări statistice".

Tabel 31

Întreprinderile industriale [1], pe ramuri, în anul 1941

Ramura	Total		Întreprinderi			Meserii		
	unităţi	persoane	număr	persoane		număr	persoane	
				număr	pe unitate		număr	pe unitate
TOTAL [2]	99 510	486 772	32 066	346 850	11	67 444	139 922	2
Minieră	984	48 988	984	48 988	50	—	—	—
Prelucrătoare:	98 526	473 784	31 082	297 862	14	67 444	139 922	2
Metalurgie şi prelucrarea metalelor	17 592	118 851	526	84 937	161	17 066	33 914	2
Prelucrarea lemnului	12 138	36 416	1 650	17 970	11	10 488	18 446	2
Construcţii şi materiale de construcţii	6 752	21 259	804	11 364	14	5 948	9 895	2
Textile	2 958	52 785	2 025	50 082	25	933	2 703	3
Confecţii	31 385	83 088	473	14 595	31	30 912	68 493	2
Alimentară [3]	23 762	68 762	23 762	68 762	3	—	—	—
Hîrtie	112	6 445	40	6 062	152	72	383	5
Poligrafie	1 408	12 022	208	8 182	39	1 200	3 840	3
Chimică	2 419	38 156	1 594	35 908	23	825	2 248	3

SURSE: Întocmit după „Comunicări statistice", nr. 16, Bucureşti, 1947.

NOTE: [1] După instrucţiunile date la Recensămîntul întreprinderilor s-au considerat meseriaşi cei care lucrează în atelier propriu sau la domiciliul lor, cu cel mult 10 lucrători calificaţi sau folosesc forţă motrice de cel mult 20 C.P. Peste aceste limite unităţile s-au considerat întreprinderi.

[2] În sursă mai există o ramură „Întreprinderi de utilitate pulbică" în care e de presupus că s-au înregistrat uzine de electricitate, de gaze şi apă, abatoare, întreprinderi de salubritate etc, din care unele aveau caracter industrial cum erau de pildă uzinele electrice şi de gaz etc. Această ramură cuprindea la grupa întreprinderi 219 unităţi şi 19477 persoane ocupate.

[3] Numărul extrem de mare de întreprinderi în industria prelucrătoare, în comparaţie cu datele statisticii industriale din anul 1941, provine din înregistrarea la recesămîntul din anul 1941 la ramura alimentară a tuturor morilor şi uleiniţelor ţărăneşti, de peste 15 000 şi a altor întreprinderi, categorii pe care statistica industrială le lua în evidenţă numai cînd unităţile posedau instalaţii de forţă de peste 50 C.P.

BCU IASI CENTRALA UNIVERSITARA LIBRARY

VIII

INVENTARIEREA ÎNTREPRINDERILOR INDUSTRIALE PARTICULARE DIN ANUL 1947 —INTRODUCERE

Inventarierea întreprinderilor particulare industriale și comerciale din octombrie 1947 a urmărit să dobîndească informațiile necesare asupra numărului de salariați, forței motrice, utilajului și produselor unităților supuse recenzării.

În acest scop s-au întocmit patru formulare care, între 15—24 oct. 1947, au fost completate pentru toate întreprinderile intrate în sfera de recenzare. Intreprinderile industriale inventariate, în linii generale, au fost toate cele mecanizate precum și alte categorii. S-au înregistrat în primul rînd unitățile de orice mărime care produceau forță motrice, care dispuneau de instalații și motoare consumatoare de energie în procesul de fabricație; în al doilea rînd, toate întreprinderile care foloseau mai mult de cinci persoane — inclusiv patronul, ucenicii și membrii familiei utilizați la producție —, iar în al treilea rînd s-au consemnat unitățile industriale, indiferent de mărime, producătoare de articole chimice și farmaceutice, de instrumente de măsură și precizie.

În sfera inventarierii au intrat numai unitățile industriale particulare și comunale; pentru cele de stat și ale instituțiilor cu bugete s-a întreprins un recensămînt separat.

Inventarierea s-a efectuat prin declarații completate pe formulare care au fost depuse la birouri constituite în acest scop.

Materialul statistic prelucrat urma să fie publicat în cîteva volume. Primul volum, și singurul, cu rezultatele provizorii numai asupra întreprinderilor particulare, a apărut la sfîrșitul anului 1947. Datele se referă la industria extractivă, la cea prelucrătoare și la uzinele electrice; ele privesc numărul unităților, forma juridică de funcționare, perioada de înființare, personalul ocupat, pe categorii, după locul în întreprindere în anii 1938 și 1947, forța motrice instalată.

Pentru toți indicatorii și grupările lor lucrarea prezintă cele 30 de tabele sub 3 aspecte: cifrele absolute pe ramuri, pe județe și cifrele relative pe ramuri. Ca și la recensămîntul din 1930, și aici o secțiune spe-

cială este consacrată datelor statistice asupra industriei din Municipiul București.

În afară de acestea, în revista „Probleme economice" din 1948 se publică studii statistice referitoare la toate întreprinderile industriale cu peste 10 persoane după indicatorii : număr de unități, personal și forță motrice.

Nu s-au publicat datele recensămîntului referitoare la indicatori valorici, la utilaj și instalații și la produsele fabricate; ele se află în arhiva Comisiei naționale de statistică.

Pe baza surselor menționate s-au selecționat date și s-au elaborat tabele cu indicatori la nivelul întregii industrii și al ramurilor.

Situațiile statistice înfățișează industria României în stadiul de refacere după patru ani de război, de supralicitare și distrugeri; potențialul său este evident mai redus decît în condiții normale de dezvoltare.

Datele tabelelor, prin indicatorii de număr de întreprinderi, personal și forță motrice a industriei în 1947, pun în lumină nu numai starea acestui sector, dar și însemnate schimbări produse, sub variate aspecte, de la recensămîntul precedent, 1930, în întreprinderile industriale. Deși valoarea activității industriale apare sensibil diminuată în anul 1947 față de 1930, datorită războiului, pot fi sesizate modificări în structura de ramură, în urma creșterii potențialului industriilor grele, o diminuare a ponderii ramurilor industriei ușoare, în cadrul cărora însă cea textilă dobîndește însemnătate deosebită, completînd astfel ansamblul ramurilor de bunuri de consum. De asemenea, sporește partea industriei prelucrătoare în total, pe seama diminuării ramurilor extractive, în special cea de extracție a petrolului. Aspecte modificate prezintă componența personalului după categorii de calificare; puterea motrice instalată sporită atestă avansul gradului de mecanizare într-o serie de ramuri, dar și o mare inegalitate în înzestrarea muncii cu tehnică.

Instructive sînt datele referitoare la concentrarea personalului și a forței motrice în întreprinderile cu peste 10 persoane ocupate.

Tabel 32

Întreprinderile industriale[1] particulare, pe ramuri numărul lor după starea de activitate și formă juridică, în anul 1947

Ramura	Total	Întreprinderi[2]		Forma juridică a întreprinderilor					
		active	inactive	Firmă individuală	Societate în nume colectiv și în comandită	Societate anonimă pe acțiuni	Cooperativă	De stat, județ, comună	Altele și nedeclarate
TOTAL	35 543	29 321	6 222	29 426	2 515	2 449	365	219	569
INDUSTRIA EXTRACTIVĂ	1 095	1 026	69	592	61	373	8	10	51
Petrol și gaze naturale	340	325	15	115	33	181	1	2	8
Mine, cariere	755	701	54	477	28	192	7	8	43
INDUSTRIA TRANSFORMATOARE	34 448	28 295	6 153	28 834	2 454	2 076	357	209	482
Metalurgie	2 492	2 319	173	1 994	184	255	7	2	40
Materiale electrotehnice	256	235	21	198	19	35	1	1	2
Aparate și instrumente de precizie	124	120	4	96	11	14	—	—	3
Lemn	4 745	3 936	809	3 866	314	367	106	29	63
Construcții și materiale de construcție	987	814	173	616	108	231	16	5	11
Sticlă și geamuri	76	60	16	45	9	19	1	—	2
Ceramică	36	30	6	23	7	4	1	—	1
Textilă	3 875	2 725	1 150	3 198	323	317	12	2	23
Piele și confecțiuni din piele	999	864	135	796	111	51	29	1	11
Manufactură și confecțiuni	654	615	39	551	58	30	10	2	3
Alimentară	18 127	14 758	3 369	16 133	1 054	291	142	162	345
Hîrtie și arte grafice	602	580	22	416	63	101	12	3	7
Chimică și produse farmaceutice	1 386	1 177	209	871	180	319	9	—	7
Rafinării de petrol	59	38	21	12	10	37	—	—	—
Altele	30	24	6	19	3	5	1	2	—

SURSE: Întocmit pe baza datelor din *Întreprinderile particulare industriale, comerciale și de transport*, vol. I, București, 1947.

NOTE: [1] Au fost cuprinse toate întreprinderile după formularul I, astfel: întreprinderi de orice mărime, care produc forță motrice pentru uz propriu sau străin, care au instalații și motoare ce folosesc energie în procesul de fabricație; întreprinderi care utilizează mai mult de 5 persoane (inclusiv patronul, ucenicii și membrii familiei care lucrează în mod obișnuit în întreprindere); întreprinderi, indiferent de numărul de persoane ocupate, care produc articole chimice și farmaceutice, care lucrează instrumente de măsură și precizie; întreprinderi de transport cu tracțiune mecanică.

[2] Sînt incluse întreprinderi particulare fără cele de stat, județ și comună după cum se precizează în introducerea sursei. Totuși, ca formă juridică, o rubrică menționează întreprinderi „de stat, județ, comună".

Tabel 33

Întreprinderile industriale din 1947, pe ramuri, după perioada înființării

Ramura	Pînă la 1900	1901—1915	1916—1920	1921—1930	1931—1940	1941—1944	1945—1947 [1]	Nedeclarate
TOTAL	6 724	2 840	1 553	5 278	7 572	3 637	7 535	404
INDUSTRIA EXTRACTIVĂ	317	56	87	155	284	80	100	16
Petrol și gaze naturale	18	28	40	71	117	30	26	10
Mine cariere	299	28	47	84	167	50	74	6
INDUSTRIA TRANSFORMATOARE	6 407	2 784	1 466	5 123	7 288	3 557	7 435	388
Metalurgie	64	117	104	406	631	330	823	17
Materiale electrotehnice	—	7	6	36	76	40	89	2
Aparate și instrumente de precizie	5	3	1	21	32	20	40	2
Lemn	460	282	246	770	1 115	473	1 334	65
Construcții și materiale de construcție	50	78	50	136	229	145	283	16
Sticlă și geamuri	4	1	2	10	22	11	25	1
Ceramică	1	1	1	4	6	5	18	—
Textilă	378	216	115	539	955	442	1 171	59
Piele și confecțiuni din piele	44	44	59	154	276	161	256	5
Manufactură și confecțiuni	18	32	27	92	229	84	164	8
Alimentară	5 303	1 909	773	2 701	3 180	1 529	2 533	199
Hîrtie și arte grafice	41	44	33	106	170	87	120	1
Chimică și produse farmaceutice	26	40	44	136	343	223	564	10
Rafinării de petrol	12	8	4	9	18	4	2	2
Altele	1	2	1	3	6	3	13	1

SURSE : *Întreprinderile particulare industriale, comerciale și de transport*, vol. I, București, 1947.

NOTE : [1] Numărul excesiv de mare de întreprinderi create după război se datorește anulării interdicției discriminatorii din perioada 1940—1944 pentru unele categorii de populație de a fonda întreprinderi, și condițiilor de inflație și speculă specifice perioadei.

BCU CLUJ CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 34

Întreprinderile industriale[1] particulare, pe ramuri, grupe de personal și forță motrice, în anul 1947

Ramura	Total		Sub 10 persoane și 20 C.P.[2]		Numai peste 10 persoane		Numai peste 20 C.P.		Peste 10 persoane și 20 C.P.		Pondere[3]	
											Industria mică	Industria mare
	număr	pondere	număr	pondere	număr	pondere	număr	pondere	număr	pondere	coloana 5	coloanele 7+9+11
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
TOTAL	35 543	100	26 145	73,6	2 278	6,4	4 861	13,6	2 259	6,4	73,6	26,4
INDUSTRIA EXTRACTIVĂ	1 095	100	590	53,9	129	11,8	115	10,5	261	23,8	53,9	46,1
Petrol și gaze naturale	340	100	56	16,5	42	12,3	91	26,8	151	44,4	16,5	83,5
Mine cariere	755	100	534	70,7	87	11,5	24	3,2	110	14,6	70,7	29,3
INDUSTRIA TRANSFORMATOARE	34 448	100	25 555	74,2	2 149	6,2	4 746	13,8	1 998	5,8	74,2	25,8
Metalurgie	2 492	100	1 874	75,2	315	12,6	47	1,9	256	10,3	75,2	24,8
Materiale electrotehnice	256	100	189	73,8	37	14,5	3	1,2	27	10,5	73,8	26,2
Aparate și instrumente de precizie	124	100	95	76,6	21	16,9	1	0,8	7	5,7	76,6	23,4
Lemn	4 745	100	3 741	78,8	362	7,6	235	5,0	407	8,6	78,8	21,2
Construcții și materiale de construcție	987	100	445	45,1	254	25,7	74	7,5	214	21,7	45,1	54,9
Sticlă și geamuri	76	100	45	59,2	16	21,1	2	2,6	13	17,1	59,2	40,8
Ceramică	36	100	18	50,0	13	36,1	—	—	5	13,9	50,0	50,0
Textilă	3 875	100	3 131	80,8	257	6,6	143	3,7	344	8,9	80,8	19,2
Piele și confecții din piele	999	100	707	70,8	149	14,9	46	4,6	97	9,7	70,8	29,2
Manufactură și confecții	654	100	516	78,9	115	17,6	4	0,6	19	2,9	78,9	21,1
Alimentară	18 127	100	13 351	73,6	272	1,5	4 130	22,8	374	2,1	73,6	26,4
Hîrtie și arte grafice	602	100	371	61,6	170	28,2	5	0,9	56	9,3	61,6	38,4
Chimică și produse farmaceutice	1 386	100	1 029	74,2	151	10,9	51	3,7	155	11,2	74,2	25,8
Rafinării de petrol	59	100	22	37,3	12	20,3	4	6,8	21	35,6	37,3	62,7
Altele	30	100	21	70,0	5	16,7	1	3,3	3	10,0	70,0	30,0

SURSE : Întocmit pe baza datelor din *Întreprinderile particulare industriale, comerciale și de transport*, vol. I, București, 1947.

NOTE : [1] Vezi nota 1 tabel 32 asupra categoriilor de întreprinderi înregistrate.

[2] În lucrare este greșit trecut : sub 10 persoane și 10 C.P

[3] Se considera la recensămînt că întreprinderile sub 10 persoane și 20 C.P. făceau parte din industria mică iar celelalte din industria mare propriu-zisă. Raportul dintre cele două grupuri subliniază gradul de concentrare pe ramură a personalului și forței motrice.

Tabel 35

Întreprinderile industriale particulare cu peste 10 persoane[1], pe ramuri și subramuri, după număr, personal și forță motrice, în anul 1947

Ramura și subramura	Întreprinderi		Personal		Forța motrice	
	număr	pondere	număr	pondere	C.P.	pondere
TOTAL	4 562		455 031		1 467 208 [2]	
INDUSTRIA EXTRACTIVĂ	338	100,0	67 477	100,0	324 639	100,0
Extracția petrolului	160	47,3	29 482	43,7	232 057	71,5
Mine și cariere	178	52,7	37 995	36,3	92 582	28,5
		100,0		100,0		100,0
a) Cărbuni,	61	34,3	26 612	70,0	61 687	66,6
b) Extracția fierului	5	2,8	368	1,0	1 030	1,1
c) Aur, argint	32	18,0	5 524	14,5	20 799	22,5
d) Plumb, zinc, pirită	7	3,9	1 049	2,8	3 515	3,8
e) Alte minereuri	12	6,7	939	2,5	1 802	1,9
f) Cariere	61	34,3	3 503	9,2	3 749	4,1
INDUSTRIA PRELUCRĂTOARE	4 224	100,0	377 554	100,0	1 142 569 [3]	100,0
Metalurgică	595	14,1	81 916	21,7	206 431	18,2
Distribuirea energiei electrice, gaz, apă	105	2,5	15 912	4,2	341 971	30,1
Materiale electrotehnice	61	1,4	3 744	1,0	3 308	0,3
Aparate și instrumente de măsurat și precizie	15	0,4	1 349	0,3	1 192	0,1
Lemn	789	18,7	75 518	20,0	60 534	5,3
Materiale de construcții	185	4,4	15 817	4,2	48 165	4,2
Întrerinderi de construcții	285	6,7	24 087	6,4	32 362	2,8
Sticlă și geamuri	35	0,8	5 640	1,5	4 470	0,4
Ceramică	31	0,7	2 188	0,6	2 517	0,2
Textilă	604	14,3	62 127	16,5	109 306	9,6
Piele și confecții din piele	255	6,0	14 666	3,9	21 792	1,9
Manufactură și confecții	122	2,9	3 029	0,8	2 412	0,2
Alimentară	611	14,5	21 054	5,6	107 692	9,5
Hîrtie și arte grafice	202	4,8	17 535	4,6	69 950	5,5
Chimică și produse farmaceutice	300	7,1	17 000	4,5	48 244	4,2
Rafinării de petrol	27	0,6	15 931	4,2	82 206	7,2
Altele	2	0,1	41	—	17	—

SURSE: „Probleme economice", nr. 2, 1948.

NOTE: [1] Datele provin de la inventarierea întreprinderilor industriale din octombrie 1947 care urma să apară într-un volum, III, al rezultatelor provizorii ale recensământului. Volumul respectiv nu a mai apărut; folosim datele din sursa menționată.

Cifrele privitoare la numărul întreprinderilor, personal și forță motrice ale întreprinderilor industriale particulare, cu peste 10 persoane, din „Probleme economice" nr. 2/1948, nu corespund cu datele aceleiași categorii din lucrarea *Întreprinderile particulare industriale, comerciale și de transport* din cauza faptului că: a) uzinele producătoare de curent care nu au fost incluse în tabelul întreprinderilor din ultima sursă, au fost cuprinse în datele din „Probleme economice" nr. 2/1948;

b) în această sursă a fost cuprins și un număr de întreprinderi ale căror formulare au fost primite după încheierea primei centralizări, prezentate în lucrarea tipărită, vol. I.

[2] Cifră corectată, în sursă 1 460 208.

[3] Cifră corectată, în sursă 1 135 569.

Tabel 36

Forța motrice a întreprinderilor industriale, pe ramuri, după felul motoarelor, în anul 1947

Ramura	Total	Mașini cu aburi	Motoare cu combustie internă	Mașini hidraulice	Altele	Motoare electrice alimentate din		Energie electrică vîndută în 1946 kWh
						exterior	producție proprie	
TOTAL	1 028 370	383 560	562 796	78 793	3 221	396 059	363 426	7 239 346
INDUSTRIA EXTRACTIVĂ	168 577	63 623	101 419	3 455	80	66 318	59 621	577 598
Petrol și gaze naturale	131 617	46 989	84 628	—	—	56 458	27 507	3 336
Mine și cariere	36 960	16 634	16 791	3 455	80	9 860	32 114	574 262
INDUSTRIA TRANSFORMATOARE	859 793	319 937	461 377	75 338	3 141	329 741	303 805	6 661 748
Metalurgie	101 947	29 158	59 244	13 457	98	88 301	94 302	1 782 684
Materiale electrotehnice	302	10	282	10	—	4 309	1 264	—
Aparate și instrumente	18	4	14	—	—	1 427	5	—
Lemn	84 043	61 890	12 766	8 844	603	27 046	10 197	1 488
Construcții și materiale de construcție	64 020	32 892	28 025	2 943	160	13 081	21 421	2 314 140
Sticlă și geamuri	2 653	96	2 497	60	—	1 283	2 106	—
Ceramică	474	28	443	3	—	2 777	15	—
Textilă	74 505	24 932	44 142	5 299	132	79 187	36 242	100
Piele și confecții din piele	10 213	6 530	3 526	141	16	12 112	2 427	—
Manufactură și confecții	2 028	1 394	608	16	10	2 732	1 173	—
Alimentară	343 694	70 223	231 563	39 798	2 110	47 131	42 849	128 962
Hîrtie și arte grafice	56 081	43 407	8 243	4 431	—	10 463	46 084	938 504
Chimică și produse farmaceutice	72 836	17 261	55 232	336	7	24 484	20 768	1 495 870
Rafinării de petrol	46 698	32 091	16 602	—	5	15 071	24 838	—
Altele	271	21	250	—	—	337	114	—

SURSE: *Întreprinderile particulare industriale, comerciale și de transport*, vol. I, București, 1947.

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 37

Forța motrice a industriei, pe ramuri, după felul combustibilului utilizat, în anul 1947

Ramura	Total	Lemne, paie, coceni	Cărbuni	Combustibil lichid	Gaze naturale	Gaze din lemne și cărbuni	Mașini hidraulice	Altele
TOTAL	1 028 370	88 849	41 269	537 863	261 825	16 550	78 793	3 221
PONDERE	100	8,6	4,0	52,3	25,5	1,6	7,7	0,3
INDUSTRIA EXTRACTIVĂ	168 577	1 796	10 886	46 462	104 350	1 548	3 455	80
Petrol și gaze naturale	131 617	100	—	27 071	104 281	165	—	—
Mine și cariere	36 960	1 696	10 886	19 391	69	1 383	3 455	80
INDUSTRIA TRANSFORMATOARE	859 793	87 053	30 383	491 401	157 475	15 002	75 338	3 141
Metalurgie	101 957	2 039	4 530	68 529	13 179	125	13 457	98
Materiale electrotehnice	302	—	—	292	—	—	10	—
Aparate și instrumente de precizie	18	—	—	18	—	—	—	—
Lemn	84 043	52 552	2 950	13 754	4 838	502	8 844	603
Construcții și materiale de construcție	64 020	5 317	2 471	37 570	15 324	235	2 943	160
Sticlă și geamuri	2 653	61	25	333	2 054	120	60	—
Ceramică	474	18	10	315	128	—	3	—
Textilă	74 505	3 346	3 714	55 673	5 133	1 208	5 299	132
Piele și confecții din piele	10 213	968	1 956	6 259	857	16	141	16
Manufactură, confecții	2 028	226	220	1 452	104	—	16	10
Alimentară	343 694	17 934	11 228	249 607	11 770	11 247	39 798	2.110
Hîrtie și arte grafice	56 081	3 841	1 000	28 347	17 562	900	4 431	—
Chimică și produse farmaceutice	72 836	751	2 259	13 311	55 541	631	336	7
Rafinării de petrol	46 698	—	20	15 778	30 895	—	—	5
Altele	271	—	—	163	90	18	—	—

SURSE: Calculat pe baza datelor din *Întreprinderile particulare industriale, comerciale și de transport*, vol. I, București, 1947.

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

IX

RECENSĂMÎNTUL ÎNTREPRINDERILOR INDUSTRIALE DIN ANUL 1948 —INTRODUCERE

Informaţia statistică provine de la recensămintul întreprinderilor industriale din noiembrie 1948; ea este deosebit de utilă şi expresivă pentru că înfăţişează, prima oară după recensămîntul industrial din anul 1930, ansamblul întregii industrii româneşti mecanizate — în afară de meserii — ceea ce inventarul întreprinderilor industriale particulare din octombrie 1947 nu a făcut. Astfel că datele cuprind toate unităţile de industrie — după 11 iunie 1948, cele mari fiind naţionalizate — de stat şi particulare, mici şi mari, din toate ramurile, conturînd tabelul general al potenţialului industrial mecanizat al ţării. Datele pot reprezenta, cu anumite rezerve, bilanţul dezvoltării industriale a ţării în cele nouă decenii ale istoriei sale moderne — 1859—1948. În plus de aceasta, este mult sporită şi precizia indicatorilor, recenzarea făcîndu-se cu personal şi metode şi în condiţii tehnice mai bune ca în 1947.

Tabel 38

Întreprinderile industriale, pe ramuri, după număr, personal și forță motrice, în anul 1948[1]

Ramura	Total întreprinderi [2]			Întreprinderi de stat [3]					
	Număr	Personal	Forța motrice C.P.	Număr	% din total	Personal	% din total	Forța motrice C.P.	% din total
TOTAL	61 614	862 046	2 117 944	9 380	16,0	657 843	76,3	1 597 418	75,4
INDUSTRIA ENERGETICĂ	343	13 651	621 611	308	89,8	12 134	88,9	498 739	80,2
INDUSTRIA EXTRACTIVĂ	839	87 808	326 692	359	42,8	61 856	70,4	189 441	58,0
INDUSTRIA PRELUCRĂTOARE	60 432[4]	760 587	1 169 641	8 713[5]	13,8	583 853	76,8	909 238	77,7
din care :									
Metalurgică	7 776	186 677	261 383	634	8,2	149 428	80,0	221 884	84,9
Electrotehnică	596	10 380	5 204	85	14,3	8 419	81,1	4 106	78,8
Chimică	1 263	33 065	107 918	199	15,8	25 469	77,0	88 308	81,8
Sticlă	148	7 040	5 193	16	10,8	6 056	86,0	4 339	83,6
Ceramică	171	2 192	1 358	24	14,0	1 623	74,0	1 046	77,0
Materiale de construcții	755	19 259	51 832	171	22,6	14 645	76,0	42 592	82,2
Construcții	1 398	115 968	15 036	267	19,1	80 473	69,4	10 192	67,8
Prelucrarea lemnului	8 602	137 166	97 741	891	10,4	109 587	79,9	67 363	68,9
Hîrtie	149	10 329	57 216	34	22,8	9 843	95,3	56 848	99,3
Poligrafie	1 129	15 919	9 856	99	8,8	10 331	64,9	6 577	66,7
Pielărie	6 033	31 527	23 838	194	3,2	18 371	58,3	21 063	88,4
Textilă	11 977	107 193	133 682	960	8,0	78 397	73,1	112 682	84,3
Alimentară	20 435	83 872	399 354	5 139	25,1	71 211	84,9	272 244	68,2

SURSE : Întocmit după lucrarea lui Gavril Sonea, *Naționalizarea mijloacelor de producție în România*, București, 1968, pe baza datelor de la Direcția centrală de statistică, caiet nr. 161 — *Recensămîntul întreprinderilor industriale din 15 noiembrie 1948*, vol. I, tabelul 3.

NOTE : [1] Date provenite de la Recensămîntul întreprinderilor industriale din 15 noiembrie 1948.

[2] Pe lîngă întreprinderile de stat, în total se cuprind și întreprinderile mixte, ale statului român și ale altor state — Sovrom etc. — participații ale statelor străine și cetățenilor străini, întreprinderi cooperative și particulare. Detalii în sursă.

[3] Se au în vedere întreprinderile de stat și ale administrațiilor locale.

[4] Cifră corectată, în sursă 60 429.

[5] Cifră corectată, în sursă 8 312.

X

EVOLUȚIA INDUSTRIEI 1862—1947, INDICATORI LA 1 000 DE LOCUITORI —INTRODUCERE

Conținutul categoriei „industrie mare" s-a schimbat în decursul celor opt decenii, 1862—1947, atît în accepțiunea statisticii, cît și în viziunea opiniei economice. În consecință și clasificarea întreprinderilor la diferite date, în categoria industriei mari, s-a făcut nu după o mărime constantă, ci după scopurile urmărite în perioada de înregistrare : protecție vamală, încurajare industrială de stat, anchete, recensăminte, statistică curentă industrială etc. Pentru edificarea cititorului și enunțarea diferențelor dintre datele statistice în această privință rezumăm criteriile întreprinderii industriale mari după momentele de la care am folosit cifrele.

Recensămîntul stabilimentelor industriale din 1862—1863 a considerat întreprindere industrială orice stabiliment mai mare care folosește unelte sau mașini și mai mulți lucrători.

După 1887 se introduce în statistică noțiunea de întreprindere încurajată de stat : cea cu minimum 50 000 lei capital fix sau 25 lucrători angajați cel puțin 5 luni pe an și folosind mașini perfecționate.

Ancheta industrială din 1901—1902 încadrează în industria mare unitățile care folosesc forța motrice din natură — a apei — sau cu abur, cu explozie internă, electricitate etc. și prezintă importanță prin capitalul — minim 10 000 lei — și personalul utilizat — minim 5 persoane.

Legea de încurajare din 1912 acordă avantajele sale întreprinderilor cu forță motrice de cel puțin 5 c.p., sau cu minimum 20 lucrători permanenți.

Ancheta industrială din 1919 a înregistrat unitățile cu peste 5 c.p. sau cu peste 20 lucrători permaneți.

Statistica industrială de la 1922 pînă la 1945 a cuprins întreprinderile cu minimum 5 c.p. sau 20 lucrători, după criteriile legii de încurajare în vigoare.

Recensămîntul general al populației din 1930 a recenzat toate întreprinderile mici și mari și le-a clasificat atît după personal : cu o persoană, cu 2—5 persoane, 6—20 persoane, etc. cît și după forța motrice : 1—5 c.p., 6—50 c.p., peste 50 c.p.

Inventarierea întreprinderilor industriale din 1947 a cuprins în general toate întreprinderile particulare cu peste 5 persoane, cu unele

excepții, avînd însă clasificări în ce privește numărul pe diferite grupe de personal și de forță motrice; nu a cuprins întreprinderile de stat.

De menționat că în categoria industriei la 1862, 1901—1902, 1915, 1919, 1922—1945, deci la toate înregistrările, în afară de cele două recensăminte — 1930 și 1947 — nu a fost cuprinsă industria extractivă, iar în statistica industrială din 1922 — 1945 nu au fost incluse uzinele electrice. Calculul nostru a inclus și aceste ramuri.

Din acestea rezultă că nu există un criteriu unic și comun întreprinderilor înregistrate în sursele folosite.

Determinarea evoluției industriei mari după doi indicatori de bază, personal și forță motrice la 1000 locuitori, a necesitat calcule în două faze: prima, de apropiere a valorii indicatorilor, a doua de raportare a lor la locuitori.

Pentru realizarea unei anumite apropieri a dimensiunii indicatorilor în scopul facilitării continuității și comparabilității lor, la datele din surse s-au făcut numeroase operațiuni de corectare, de adăugare sau scădere menționate în note.

S-a pornit de la cerințele de bază: să se obțină numărul total aproximativ de personal din industria mecanizată sau de fabrică cît și forța motrice totală a industriei. Față de această cerință s-au adăugat datele privitoare la industria extractivă și la cea electrică acolo unde nu erau incluse; s-au adăugat, cînd a existat informația, acele întreprinderi cu forță motrice care, după criteriile înregistrării la diferite momente, nu au fost cuprinse. Cel mai răspîndit caz era acela al morilor, ferăstraelor, fabricilor de alcool și bere etc. care nu intrau, în unele perioade, în criteriile industriei încurajate. În acest fel indicatorii de personal și forță motrice s-au apropiat dar fără a cuprinde dimensiunile realității.

În ceea ce privește întreprinderile, aducerea lor la mărime apropiată a întîmpinat dificultăți mari întrucît criteriul de înscriere în statistică era însăși mărimea unității: cu 10, 20, 25 persoane etc. sau cu 5,20 C.P. etc. care nu putea fi schimbat. Numai la recensămintele din 1930 și 1947 s-a putut departaja din totalul unităților categoria cea mai convenabilă. Astfel că la diferite date de recenzare s-au înscris în statistică întreprinderi cu mărimi diferite, deci fără posibilitatea de comparare. Totuși pentru orientare se menționează valoarea medie a întreprinderii, după număr de personal și forța motrice, care înlesnește crearea unei imagini diferențiate dar relativ comparabilă a evoluției întreprinderilor. Apoi s-au luat, indiferent de criteriile mărimii întreprinderii, oriunde a fost posibil, toate unitățile înregistrate cu un criteriu comun — cele cu forță motrice.

Situația statistică, calculată și întocmită astfel, cu toate rezervele și neajunsurile care diminuează valorile indicatorilor și reprezintă nivelul lor minim, oferă prin numărul personalului industrial și puterea motrice instalată la 1000 locuitori, o primă imagine generală a creșterii potențialului industrial al țării în cele aproape opt decenii de evoluție.

Instructive sînt unele corelații dintre personal și forța motrice la 1000 locuitori în diferite perioade. Mult mai repede s-a desfășurat înzestrarea cu forță motrice decît creșterea populației industriale. Perioadele de industrializare au intensități diferite: în 53 ani — 1862—1915 — s-au dobîndit circa 30 C.P. la 1000 locuitori, iar în următoarele trei decenii se ajunge la circa 90 C.P., respectiv de peste trei ori mai mult, în vreme ce personalul din industrie crește mult mai puțin. În peste 5 decenii

personalul ocupat în industrie, din punct de vedere cantitativ, este aproape stagnant —, dar calitativ se transformă esențial odată cu caracterul industriei — din manuală, premașinistă, în industrie mecanizată — unei persoane revenindu-i 2,5 c.p. La 1901, 10,5 persoane ocupate în industrie utilizau instalații puse în mișcare de 9,9 cai putere, respectiv revenind circa 1 C.P. pentru un participant la activitatea industrială; în 1915 reveneau 2,5 C.P. iar în 1939 mai mult, 4,9 C.P. de persoană, pentru ca în 1947, din cauza cuprinderii la recenzare a unităților cu minimum 5 persoare, să coboare la 2,6 C.P.

Deși mărimea întreprinderilor la diferite momente ale înregistrării lor a fost diferită, totuși media de persoane și C.P. pe unitate, în urma corecturilor făcute, relevă constatări importante: sporul constant de persoane pe întreprindere pînă la 1930, după care sub influența crizei economice și a mecanizării mai intense cifra scade, pentru ca în 1947, în urma creșterii absolute a personalului dar și a numărului de întreprinderi, să revină aproape de nivelul anului 1930.

Puterea motrice pe unitate crește constant ca urmare și a concentrării tehnico-economice a capitalului dar arată o cifră mai redusă în 1947 cînd s-au luat în considerare întreprinderi mai multe, respectiv cele cu peste 5 persoane.

Tabel 39

Industria după indicatori principali şi la 1 000 locuitori, în anii 1862, 1901, 1915, 1919, 1930, 1939 şi 1947

Anii	Întreprinderi		Personal pe o unitate	Forţă motrice pe unitate C.P.	Personal	Forţă motrice		La 1 000 locuitori		
	Total număr	Cu forţă motrice număr			Număr	Total C.P.	la o persoană, C.P.	personal număr	Forţa motrice C.P.	Forţa motrice kW
1862	12 867[1]	45	3,2	0,0	41 119[2]	500	×	10,5	0,1	0,07
1862*	8 660	45	2,6	0,0	22 278	500	×	5,5	0,1	0,07
1901	7 783[3]	1 935[4]	8,2	7,8	64 135[5]	60 744[9]	0,95	10,5	9,9	7,3
1915	5 792[6]	3 492[7]	16,5	36,3	95 471[8]	210 430[10]	2,20	12,1	26,6	19,7
1919	10 177[11]	10 177	25,6	64,3	260 292[12]	654 557[13]	2,51	17,7	44,6	32,0
1930	13 515[14]	13 515	28,3	87,8	382 582[15]	1 186 011[16]	3,10	21,2	65,7	48,6
1939	16 916[17]	16 916	24,5	100,0	413 937[18]	1 691 177[19]	4,08	21,0	84,9	62,8
1947	20 187[20]	20 187	27,0	69,2	544 514[21]	1 397 854[22]	2,56	34,4	88,2	65,3

* Numai ramurile şi întreprinderile asimilate celor din *Ancheta industrială 1901—1902*.

SURSE: Calculat după: „Anale statistice", 1863, nr. 13, 14, 15 şi 16; *Ancheta industrială din anii 1901—1902*, Buc., 1904; „Moniteur Commercial Roumain", 1913; „Anuarul statistic al României", 1915—1916, 1939 şi 1940; *Ancheta industrială din 1920*, Buc., 1920; „Buletinul industriei", 1920; *Recensămintul general al populaţiei* 1930, vol. X; I. I. Tatos şi I. Ivănescu, *Industria morăritului în România*, Bucureşti, 1941; „Comunicări statistice", nr. 8, 1946; *Întreprinderile particulare industriale, comerciale şi de transport*, vol. I, Bucureşti, 1947.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

NOTE *tabel 39* : [1] În general întreprinderi, ateliere mici cu muncă manuală.

[2] La personal, la cei 28 252 lucrători, s-au adăugat minimum de 12 867 patroni ai celor 12 867 unități.

[3] Se cuprinde industria mare cu 625 unități, cea specială — mori, ferăstrae și pive — și industria extractivă.

[4] Numai unitățile cu forță motrice mecanică : 502 în industria mare, 1 334 mori, 17 ferăstrae și 82 ateliere cu motoare.

[5] Personalul industriei mari, celei speciale și celei extractive.

[6] Se cuprind 837 întreprinderi ale industriei încurajate, 4 805 mori mici țărănești, circa 150 întreprinderi extractive ; fără industria de stat.

[7] Reprezintă suma întreprinderilor industriale mari, a 2 460 mori țărănești cu forță motrice mecanică și a 150 întreprinderi extractive, fără întreprinderile de stat.

[8] Conteză personalul industriei încurajate — 58 871 persoane —, al întreprinderilor de stat — circa 13 000 persoane —, al morilor circa 4 920 (2 persoane de unitate) și 14 500 persoane în industria extractivă.

[9] Forța motrice a celor 502 întreprinderi din industria mare și 15 302 C.P. din industria specială — mori și joagăre, ateliere cu mașini cu abur.

[10] Se cuprinde forța motrice a industriei mari, a celei extractive 32 974 C.P. și cca 3 000 C.P. în celelalte ramuri-cărbune, sare, cariere etc. ; 63 745 C.P. ai morilor mici țărănești, neincluzînd aici cei 22 856 C.P. ai morilor de apă.

[11] S-au inclus întreprinderile industriei mari, 7 080 mori mici țărănești și 350 unități extractive.

[12] Cuprinde personalul industriei mari — 157 423, al morilor mici țărănești — 39 880 și al industriei extractive.

[13] S-a cumulat forța motrice a industriei mari, inclusiv a uzinelor electrice — 437 294 C.P., a morilor țărănești — 117 200 C.P. și a industriei extractive — 100 063 C.P. ; ultima cifră s-a obținut prin reducerea forței motrice a industriei extractive din 1930, prin coeficientul de creștere a întregii industrii din 1919 pînă în 1930. Din total s-au scăzut 43 861 C.P. ai motoarelor electrice alimentate din rețeaua uzinelor electrice.

[14] Din datele *Recensămîntului general al României 1930*, vol X. s-au extras toate întreprinderile cu forță motrice din industria prelucrătoare, extractivă și a uzinelor electrice.

[15] Personalul, de la aceeași sursă, a întreprinderilor cu peste cinci persoane.

[16] Forța motrice a întregii industrii.

[17] S-a cuprins numărul întreprinderilor industriei mari prelucrătoare, a celor din industria extractivă din 1941 — 984 — în lipsa altor date pentru 1939, și a uzinelor electrice — 240.

[18] Reprezintă personalul industriei mari prelucrătoare din 1939, al industriei extractive din 1938, al morilor țărănești — 2 207 mori sistematice × 5 persoane = 11 035 și 9 793 mori țărănești simple × 2 persoane = 18 586 persoane și al uzinelor electrice — 10 046 persoane.

[19] S-a inclus forța motrice a industriei mari, a industriei extractive — 183 983 C.P., a uzinelor electrice — 377 777 C.P. și a morilor țărănești 2 207 mori sistematice × minimum 50 C.P. = 110 350 C.P. + 9 793 mori țărănești simple, cu valțuri și pietre × media de 25 C.P. = 244 825 C.P.

[20] După inventarierea din 1947, toate întreprinderile particulare cu forța motrice mecanică, respectiv 31 603 unități, din care s-au scăzut 11 416 unități cu forță provenită de la roțile de apă-mori, pive, ferăstraie. Nu cuprinde indicatorii industriei de stat, județ, comună.

[21] Cuprinde totalitatea personalului din industria particulară prelucrătoare, extractivă și a uzinelor electrice, a întreprinderilor cu peste 5 persoane cu excepția celor chimice, electrotehnice și optice a căror personal s-a înregistrat fără limită. Nu cuprinde indicatorii industriei de stat, județ, comună.

[22] Forța motrice a întregii industrii particulare recenzate-prelucrătoare, extractivă și a uzinelor electrice, din care s-au dedus 45 286 C.P. proveniți de la cele 11 416 roți de apă.

Secțiunea a doua

INDUSTRIA PRELUCRĂTOARE

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

OBSERVAȚII METODOLOGICE

Secțiunea a doua dispune situațiile statistice în patru planuri: industria mare, pe ramuri, în succesiune anuală după indicatori principali și structură, în intervalul 1862—1947; ramurile industriei mari, după indicatori principali, pentru perioada 1901—1947; subramurile industriei mari, după indicatori principali, industria mică și meseriile, în intervalul 1859—1947.

Pentru industria mare s-au urmărit indicatorii: număr de întreprinderi, capital fix, forță motrice în C.P., personal, valoarea producției, a materiilor prime, a combustibilului și a salariilor; sursele au furnizat date, pentru indicatorii menționați, pentru toți anii; la cei care lipsesc s-au făcut precizări în note; tot în note sau în introduceri s-au făcut mențiuni relative la schimbarea criteriilor de mărime a unităților recenzate.

Indicatorii valorici au suferit deformări, în urma deprecierilor monetare, îndeosebi între 1919 și 1947, în cele două reprize de inflație, 1916—1926 și 1936—1947, ceea ce limitează gradul de comparabilitate a lor la intervale mai mici. Capitolele principale sînt prefațate de scurte introduceri.

Secțiunea mai cuprinde o serie de tabele de sinteză, — 40, 71—73 — precum și altă serie — 96—100 — în care principalii indicatori, pe ramuri, sînt raportați la unitate de personal, forță motrice, salariu etc. în scopul evidențierii dinamicii unor raporturi calitative a industriei ca utilare medie a muncii cu forță motrice, cu capital fix, sau de productivitate a muncii.

BCU IASI CENTRU LIBRARY

I

INDUSTRIA MARE PE RAMURI ŞI INDICATORI—INTRODUCERE

Prima parte înfăţişează industria mare pe ramuri, după indicatori comuni, în scopul comparabilităţii; tabelele se prezintă în succesiune anuală, între 1862—1947, cu excepţia perioadei de la 1862 pînă la 1924, cînd informaţia este intermitentă, şi a anilor 1943, 1944 şi 1946 cînd ea lipseşte. Pentru a suplini unele goluri s-au adaptat tipului de anchetă industrială datele unor recensăminte şi anchete din prima secţiune — 1862—1863, 1901—1902, 1919, 1947.

Se expune activitatea industrială după număr de întreprinderi, capital fix, forţă motrice, personal şi valoarea producţiei, precum şi ponderea lor faţă de totalul industriei, în scopul relevării structurii de ramură a industriei, din aceste puncte de vedere, în fiecare an; sursele, în aceeaşi configuraţie de indicatori, mai cuprind: valoarea materiilor prime, a combustibilului şi pentru unele intervale, şi a salariilor care însă sînt evidenţiate în capitolul următor, al ramurilor industriale.

Prima statistică dă imaginea în dinamică, după cinci indicatori de bază, a industriei mari prelucrătoare în intervalul 1862—1947.

Tabel 40

Industria mare, după indicatori principali [1], în perioada 1862—1947

Anii	Unităţi număr	Capital fix mil. lei [2]	Forţa motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producţiei [2] mil. lei
1862—63	12 867	— — —	— — —	41 119 [3]	— — —
1893	113 [4]	29	— — —	7 693	— — —
1901—02	625	247	45 212	39 746	232
	182 [4]				
1906	294 [4]	111	27 036	23 462	— — —
1910	472 [4]	281	73 919	46 280	349
1912—15 [5]	851 [6]	361	126 666	40 937	584
Transilvania 1914	520 [7]	— — —	113 345	86 771	— — —
1919 [8]	2 610	— — —	343 550	154 391	11 465
1922 [9]	2 924	— — —	375 011	163 354	22 379
1924	3 840	28 765 [10]	389 549	223 423	44 738
1925	3 501	31 645 [10]	392 044	214 262	44 943
1926	3 810	37 450 [10]	417 013	216 738	55 304
1927	4 064	39 483	463 436	214 052	59 045
1928	3 966	39 740	472 244	206 552	60 941
1929	3 736	40 291	497 961	201 087	56 229
1930	3 646	40 591	492 715	174 227	48 354
1931	3 524	40 549	497 969	152 309	33 214
1932	3 557	39 905	514 745	152 198	32 475
1933	3 487	39 845	529 457	184 844	34 941
1934	3 510	40 924	558 468	208 240	41 835
1935	3 613	41 841	582 946	230 797	47 288
1936	3 553	42 494	579 543	260 934	51 334
1937	3 512	46 275	722 638	278 919	64 567
1938	3 767	50 069	746 789	289 117	69 207
1939	3 695	52 033	774 542	304 470	76 476
1940	2 721	46 884	693 913	231 948	83 313
1941	2 752	55 372	660 759	244 731	104 819
1942	2 250	56 892	589 374	240 542	162 758
1945	3 223	1 129 662	734 807	298 177	—
1947	4 119	—	793 598	361 643	—

SURSE: Calculat pe baza datelor din tabelele 41—70.

NOTE: [1] Datele nu sînt comparabile pentru întreaga perioadă întrucît criteriile de clasificare au fost diferite şi teritoriul statului a suferit modificările cunoscute.

[2] Datele valorice sînt comparabile numai pe anumite perioade: 1862—1915 cînd funcţiona convertibilitatea în aur a leului şi 1924—1938 de comparabilitate relativă, moneda fiind supusă unor valuri de inflaţie. După 1940 inflaţia este galopantă şi cifrele valorice nu pot asigura comparabilitatea.

[3] Personalul este suma patronilor — 12 867 persoane şi a lucrătorilor — 28 252.

[4] Întreprinderi mari de industrie încurajată după criteriul minimum 50 000 lei capital investitit sau 25 lucrători şi maşini perfecţionate.

[5] Datele privind numărul de întreprinderi, capitalul fix, forţa motrice, numărul personalului şi suma salariilor se referă la anul 1915, restul indicatorilor — valoarea materiei prime, a combustibilului şi a producţiei — priveşte anul fiscal 1912—1913.

[6] Întreprinderi beneficiare a legii de încurajare a industriei din 1912 după noi criterii: minimum forţă motrice de 5 C.P. sau 20 lucrători permanenţi în afară de personal administrativ şi tehnic. Se cuprind şi datele a 4 fabrici de zahăr care nu beneficiau de avantajele încurajării.

[7] Indicatorii privind industria mare prelucrătoare a Transilvaniei. Sursa — „Buletinul tatistic al României", nr. 1, 1919 nu menţionează criteriile determinării întreprinderilor care intrau în această categorie. La 30 unităţi sursa nu indică forţa motrice şi numărul de personal.

[8] Datele provin de la Ancheta industrială din anul 1920 executată pentru anul 1919. În sursă se cuprind şi cifrele referitoare la uzinele producătoare de electricitate care ulterior, după 1924, se ţin în statistică separată. Pentru comparabilitate s-au scăzut cifrele referitoare la uzinele electrice.

[9] S-au scăzut datele referitoare la uzinele electrice incluse şi în acest an în statistica industrială.

[10] În sursă, capitalul fix este exprimat în lei aur; pentru înlesnirea comparabilităţii s-au transformat în monedă curentă după coeficientul oficial B.N.R.; 1 leu aur = 39,19 lei în anul 1924, 40,21 lei în anul 1925, 42,46 lei în anul 1926.

INDUSTRIA ÎN ANII 1862—1863

Întreprinderile industriale recenzate la 1862—1863 de Direcția generală de statistică a statului român modern, abia constituit, reprezintă prima statistică sistematică a industriei românești, inițiată și realizată de Dionisiei Pop Marțian.

În tabel datele sînt grupate de noi pe ramuri; prezentarea lor detaliată se face în Secțiunea întîi.

După caracterul producției, număr de lucrători, natura forței motrice utilizate etc. reiese că peste 99% din unități erau în mare parte ateliere și un număr redus manufacturi, reprezentînd încă stadiul premașinist al industriei românești.

Predomină cu circa trei pătrimi industria alimentară și respectiv morăritul mic ale cărui unități dețin peste jumătate din totalul stabilimentelor; urmează întreprinderile de materiale de construcții, de textile, de ceramică și sticlă etc.

Important este de reținut că natura, conținutul în general, nu numai al procesului de producție, dar și al structurii industriei, a valorilor de întrebuințare produse erau specifice nu industriei moderne mecanizate, ci producției și consumului perioadei manufacturiere.

Dar cele cîteva zeci de fabrici cu forță motrice mecanică, ca și manufacturile mai mari cu muncitori salariați, semnalează, încă înainte de abolirea raporturilor feudale în România — 1864 —, existența capitalului întreprinzătorului, a relațiilor moderne în industrie. Datele de la 1862—1863 atestă un mic sector mecanizat în aria industriei și deci epoca de tranziție la economia modernă, începută mai înainte.

Tabelul asupra industriei din 1862—1863 servește doar ca moment de referință pentru urmărirea dezvoltării ulterioare a acestui sector, care în toate situațiile statistice ce urmează, pînă la 1947, se înfățișează ca industrie prioritar mecanizată.

În consecință, indicatorii acestui moment inițial nu sînt comparabili cu cei din tabelele următoare. Examenul atent al datelor poate releva o serie de determinări tehnico-economice ale potențialului industrial redus și subdezvoltat, în comparație cu al țărilor unde a avut sau avea loc revoluția industrială, distanța considerabilă care separa, din acest punct de vedere, economia României în deceniul șapte de progresul forțelor de producție din centrele avansate ale lumii.

Prin datele situațiilor statistice ce urmează se vor putea sesiza transformările industriale ale țării și, implicit, reducerea în multe ramuri a acestui decalaj.

Tabel 41

Industria pe ramuri[1], după indicatori principali și structură, la 1862–1863

Ramura	Unități[2]		Unități cu forța motrice[3] diferită	Lucrători[4]			Valoarea producției[5]		
	Total	%		Total	%	Pe unitate	Total mii lei	%	Pe unitate
TOTAL	12 867	100,0	8 016	28 252	100,0	2,2	90 240	100,0	7 013
Ailmentară	9 527	74,0	6 931	20 800	73,8	2,2	79 179	87,7	8 311
Materiale de construcții	1 322	10,3	609	3 449	12,2	2,6	1 692	1,9	1 280
Textile și împletituri	897	7,0	421	1 211	4,3	1,4	1 492	1,7	1 663
Ceramică și sticlă	627	4,8	5	876	3,0	1,4	193	0,2	308
Tăbăcării	233	1,8	23	522	1,9	2,2	923	1,0	3 961
Hîrtie și arte grafice	33	0,3	2	314	1,1	9,5	727	0,8	22 030
Chimică	220	1,7	19	858	3,0	3,9	5 467	6,1	24 850
Prelucrarea metalelor	8	0,1	6	222	0,7	27,8	567	0,6	94 500

SURSE: Calculat după „Anale statistice", 1863, nr. 13–16.

NOTE: [1] Clasificarea pe ramuri s-a făcut de noi, după sursă. Detaliat, a se vedea Secțiunea I, tabel 1. Culegerea datelor statistice la 1862–1863 s-a efectuat cu mari dificultăți atît din lipsă de personal instruit, cît și din cauza reticenței celor recenzați; ele au un caracter relativ și subestimează fenomenul industrial.

[2] Nu a existat un criteriu precis al unității de recenzare; s-a considerat stabiliment industrial o unitate mai dezvoltată decît o meserie, ceea ce ar fi putut răspunde criteriilor de manufactură; cu toate acestea au fost înregistrate și multe meserii.

[3] Se cuprinde numărul de instalații: de apă, de vînt, cu animalele și 171 cu vapori, din care conisderăm că numai cca 45 erau motoare cu aburi, restul fiind cazane ce foloseau aburul. Vezi detalii la Secțiunea I.

[4] Numărul lucrătorilor, evident subevaluat; unele unități nu au specificat datele în formulare și nu s-au luat în considerare membrii de familie care lucrau.

[5] În sursă se menționează rezerva serioasă asupra exactității datelor la acest capitol, declararea valorii producției părînd suspicioasă proprietarilor.

INDUSTRIA ÎN ANUL 1893

Prima situație statistică asupra industriei mari, mecanizate este publicată la începutul anului 1893. Ea reprezenta rezultatele pozitive ale aplicării legii de încurajare a industriei din anul 1887 pînă la această dată.

De menționat că unitățile care au primit avantajele legii nu toate s-au constituit în această perioadă; multe funcționau încă înainte, dar de la 1887 au cerut includerea între beneficiarele legii. De asemenea, datele nu reprezintă toate întreprinderile mari, multe din ele fie că nu erau prevăzute a fi încurajate de lege — morile, fabricile de bere și de alcool — fie că nu îndeplineau complet condițiile ei.

Politica și legislația de încurajare de către stat a industriei este anterioară anului 1887. Prin legile din anii 1873 și 1882 se acordă avantaje pentru stimularea creării industriei zahărului; în 1881 și 1884 se aplică măsuri de încurajare a industriei hîrtiei, în 1884 este stimulată, prin lege, fabricarea țesăturilor, sforilor și sacilor de iută etc. Atîta timp cît politica liberului schimb era aplicată și statuată în convențiile comerciale externe ale țării, concurența produselor industriale străine diminua rolul stimulator al măsurilor menționate.

La 1887 se elaborează și aprobă de Parlament legea denumită „Măsuri generale pentru a veni în ajutorul industriei naționale"; începe epoca de sprijinire directă de către stat, prin avantaje financiare, a industriei moderne. Condițiile care trebuiau să le îndeplinească o întreprindere, ca să beneficieze de avantajele legii, constau în: minimum de 50 000 lei capital fix investit în unitate sau cel puțin 25 lucrători utilizați minimum 5 luni pe an; folosirea în procesul de producție a celor mai perfecționate mașini și utilaje; conducerea întreprinderii de către cadre de specialitate; asigurarea în interval de cinci ani a prepondereței de două treimi a lucrătorilor români în cadrul fabricii.

Statul acorda, pe timp de 15 ani, unităților industriale, de prelucrare nu și de extracție, care îndeplineau condițiile menționate, următoarele avantaje: scutire de orice impozite; scutire de vamă pentru mașinile și utilajele importate, ca și pentru materiile prime necesare fabricației care nu se găseau în țară; reduceri de preț la transportul pe căile ferate; acordarea unei suprafețe de 1—5 ha din terenurile statului pentru construirea fabricii; prioritate la comenzile statului.

Legea încuraja, prin urmare, întreprinderile considerate la vremea aceea mari și perfecționate, dovada o face capitalul fix de minimum

50 000 lei care echivala cu peste 500 tone porumb sau, la etalonul aur al leului, cu 16,6 kg aur fin.

Sub auspiciile legii din 1887 se vor crea și vor funcționa întreprinderile industriale mari, pînă la 1912, cînd aceasta va fi înlocuită cu altă lege de încurajare.

Ministerul Agriculturii, Domeniilor, Industriei și Comerțului ținea evidența întreprinderilor și publica la anumite intervale situații statistice, studii referitoare la activitatea lor.

Tabloul industriei mari, formate din 113 unități avînd peste 29 milioane lei capital fix, pune în lumină procesul de accelerare a fondării întreprinderilor, în mod inegal dar în toate ramurile principale. O statistică ulterioară — N. Păianu, *Industria mare, 1866—1906*, București 1906 — arată că în intervalul dinaintea legii de încurajare generală, 1866—1887, s-au înființat 8,2 fabrici pe an, în vreme ce între 1887—1893 s-au fondat în medie 14 unități pe an.

Tabel 42

Industria mare[1], după ramuri și unii indicatori principali, în anul 1893

Ramura	Unități		Capital fix		Muncitori	
	număr	%	mii lei	%	număr	%
TOTAL	113	100,0	29 285	100,0	7 693	100,0
Alimentară	13	11,5	1 792	6,1	572	7,4
Prelucrarea lemnului	27	23,9	11 567	39,5	2 895[2]	37,6
Materiale de construcții	10	8,8	2 587	8,8	795[3]	10,3
Textilă	17	15,1	2 914	10,0	1 035	13,5
Hîrtie și arte grafice	8	7,1	4 489	15,3	551[4]	7,2
Chimică	13	11,5	2 018	6,9	331[5]	4,3
Pielărie	13	11,5	2 307	7,9	884	11,5
Prelucrarea metalelor	8	7,1	1 379	4,7	445	5,8
Sticlă	4	3,5	232	0,8	185	2,4

SURSE: Calculat după „Buletinul Ministerului Agriculturii, Domeniilor Industriei și Comerțului" 1892—1893, nr. 12.

NOTE: [1] Întreprinderi care între anii 1887 și 1893 au primit avantajele legii încurajării industriei din 1887.

[2] La 3 întreprinderi nu s-a specificat numărul de muncitori.

[3] La 2 întreprinderi nu s-a specificat numărul de muncitori.

[4] La 1 întreprindere nu s-a specificat numărul de muncitori.

[5] La 2 întreprinderi nu s-a menționat numărul de muncitori și la una capitalul.

INDUSTRIA ÎN ANII 1901–1902

Datele sînt furnizate de Ancheta industrială și au în vedere întreprinderile numite atunci de „industrie mare". Criteriul de bază al categoriei era folosirea de mașini puse în mișcare de forță motrice mecanică. În introducerea Anchetei, însă, precizarea asupra unităților recenzate și prezentate are nuanțe diferite : prin industrie mare se înțeleg „toate acele stabilimente care prezintă importanță deosebită și însușesc, fie sub raportul capitalului, fie sub acela al personalului sau al forței motrice întrebuințată, caracterul distinctiv al unei fabrici sau al unui atelier". Aceasta și explică de ce pe lîngă 502 unități cu forță motrice au mai fost încadrate în industria mare 123 întreprinderi fără instalații de putere motrică".

În textul explicativ al *Anchetei* se arată însă : „Ca să avem deci o măsură exactă și dreaptă în alegerea stabilimentelor mari, am luat în considerațiune, la fiecare întreprindere, cîteși-trele elementele determinate în organizarea industrială, adică : capital, forță motrice și personal, însă fără a da o preponderență exclusivă nici unuia din acești agenți". Mai jos se menționează că pe lîngă forța motrice „capitalul investit trebuie să atingă cel puțin suma de 10 000 lei," ca cifră minimă „numărul persoanelor ocupate în așezămînt și în special șefii de ateliere, lucrătorii și ucenicii (exclusiv personalul de servici care nu a fost înregistrat) [...] la care trebuia să ajungă [...] a fost fixat la cinci." De la caz la caz s-a făcut derogare la unul sau altul din factori. Dar se poate în general accepta ca criterii generale : utilizarea forței motrice, un capital investit, fix, în instalații de minimum 10 000 lei și cel puțin 5 persoane lucrătoare (*Ancheta industrială*... vol. I, p. 47).

Ancheta a recenzat numai întreprinderile industriei prelucrătoare, deci lăsînd în afară pe cele din industria extractivă.

Ceea ce atrage atenția nu este numărul de întreprinderi al industriei ; deși acesta era de cîteva ori mai mare decît suma industriilor încurajate cu un deceniu în urmă ; considerabil este capitalul pus în exploatare ; cel fix era apreciat la 247 milioane lei, la care dacă se adaugă capitalul circulant — materii prime, combustibil, salarii, mărfuri în depozite, credite acordate etc. — de aceeași mărime, se ajunge la circa 500 milioane lei capital total. În 1900—1901 bugetul statului consemna la venituri 245 mil. lei și la cheltuieli 237 mil. lei. Industria mare dispunea deci de un capital ce depășea bugetul statului și reprezenta o forță economică însemnată. Valoarea producției de asemenea era importantă, cifrîndu-se la 232 mil. lei anual în comparație cu valoarea produc-

ţiei agricole a ţării de 960 mil. lei. Industria capitalistă constituia o însemnată capacitate de producţie de mărfuri ; la cifrele valorii producţiei şi mai ales ale numărului de personal, relativ redus — circa 40 000 — se impune luarea în consideraţie a condiţiilor generale economice vitrege în care s-a făcut înregistrarea ; în anii 1900 şi 1901 s-a manifestat puternic criza economică mondială care a afectat şi economia românească ; recenzarea personalului a avut loc în cursul lunilor februarie şi martie 1902, o perioadă de încetinire a activităţii pentru multe industrii, mai ales sezoniere. Introducerea Anchetei menţiona că multe din întreprinderi „întreţin de regulă un personal mai mare, dar nu s-a înregistrat decît cifra lucrătorilor utilizaţi în epoca de stagnaţiune". În numeroase memorii s-a găsit menţiunea delegatului ministerului că „personalul stabilimentului se sporeşte considerabil în altă epocă a anului" *(op. cit.*, p. 118).

Judecarea locului şi importanţei fiecărei ramuri în ansamblul industriei atît după cifrele absolute, cît şi după cele relative, duce la concluzii utile privind stadiul şi nivelul procesului de industrializare, gradul său de implicare în economia naţională.

Într-un plan mai detaliat, aceleaşi încheieri se formulează în urma cercetării tabelului următor privitor la indicatorii principali pe o întreprindere şi pe o persoană ocupată în industrie ; în plus, ele remarcă forţa tehnico-economică însemnată a unei întreprinderi şi înzestrarea relativ ridicată a personalului, respectiv a forţei de muncă cu capital fix şi mijloace de producţie mecanizate.

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 43

Industria mare pe ramuri, după indicatori principali şi structură, în anii 1901—1902

Ramura[2]	Unităţi număr		Capital fix mil. lei	Forţă motrice[3] C.P.	Personal număr	Valoarea producţiei mil. lei	PONDERI				
	Total	Încurajate					Unităţi	Capital fix	Forţă motrice	Personal	Valoarea producţiei
TOTAL	625	182	247	45 212	39 746	232	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Alimentară	191	29	111	18 990	10 564	132	30,6	44,9	42,0	26,6	56,8
Textilă	66	19	16	1 919	4 308	15	10,6	6,4	4,2	10,8	6,5
Prelucrarea metalelor	75	22	29	2 902	7 565	17	12,0	11,7	6,4	18,9	7,3
Hîrtie şi poligrafie	39	13	16	4 293	3 115	11	6,2	6,4	9,6	7,8	4,6
Chimică	105	37	31	1 436	2 884	23	16,8	12,6	3,2	7,3	9,9
Sticlă	6	5	1	106	562	2	1,0	0,4	0,2	1,4	0,9
Ceramică	13	7	6	833	1 094	2	2,1	2,4	1,8	2,8	0,9
Materiale de construcţii	13		5	1 555	849	2	2,1	2,0	3,4	2,1	0,9
Prelucrarea lemnului	72	34	15	6 247	7 104	18	11,4	6,0	13,8	17,9	7,8
Pielărie	25	11	3	503	1 213	10	4,0	1,2	1,1	3,1	4,3
Diverse	20	1	14	6 428	488	0,2	3,2	6,0	14,3	1,3	0,1

SURSE : Calculat după *Ancheta industrială din anii 1901—1902*, vol. I, Bucureşti, 1904.

NOTE : [1] S-au înregistrat în general întreprinderi particulare, de stat, judeţ şi comune, indiferent de mărime, care posedau instalaţii de forţă motrice mecanică.

[2] Repartizarea pe ramuri s-a făcut de noi după modelul statisticii industriale interbelice.

[3] În mod curent se consideră că Ancheta industrială din 1901—1902 a identificat în industria ţării 502 întreprinderi mecanizate. În realitate, numărul lor era mult mai ridicat dar statistica nu le-a încadrat toate la industria mare. În cadrul industriilor speciale — mori, fierăstraie şi pive — funcţionau, pe bază de forţă motrice a aburului sau cu motoare cu petrol, 1 334 mori cu instalaţii de 15 086 C.P., 17 fierăstraie cu 216 C.P.

În consecinţă, la data Anchetei existau următoarele unităţi cu forţă motrice mecanizată :

industria mare	502	întreprinderi cu	45.211 C.P.
mori mici ţărăneşti	1 334	unităţi cu	15 086 C.P.
fierăstraie	17	unităţi cu	216 C.P.
Total	1.853	unităţi cu	60.513 C.P.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

INDUSTRIA ÎN ANUL 1910

Statistica industriei din acest an este rezultatul investigației Ministerului Industriei și Comerțului, în vederea cercetării condițiilor de elaborare a noii legi de încurajare adoptată în 1912.

Se au în vedere întreprinderile industriale încurajate ale ramurilor prelucrătoare după criteriile legii din 1887. Creșterea industriei față de anul 1900 este importantă, dar o comparație cu datele Anchetei industriale din 1901—1902 va avea în vedere criteriile mult mai largi ale acesteia decît ale legii de încurajare din 1887 și în plus cuprinderea și a întreprinderilor de stat. Indicatorii comparabili ar fi numărul unităților și forța motrice. La 1901/2, din cele 625 de întreprinderi considerate mari numai 182 răspundeau criteriilor industriei încurajate; astfel, în intervalul de 10 ani, 1901/2—1910, numărul lor crește de la 182 la 472, deci un spor de 290 unități; aproximativ în aceeași proporție s-au mărit și ceilalți indicatori, relevînd un ritm susținut de creație industrială.

Dar o comparație a industriei încurajate după criterii identice se poate face cu situația din anul 1893. În intervalul de aproape două decenii, creația industrială a avut un ritm anual susținut: 21 întreprinderi mari; 14,8 mil. lei capitalul fix investit și circa 2 200 lucrători, ceea ce probează, pentru condițiile particulare ale economiei românești, expansiunea vizibilă a capitalului industrial, cursul evident al industrializării.

Fenomenul dominant al acestui interval este în primul rînd diversificarea ramurilor, prin apariția unor întreprinderi pentru produse industriale noi, mai ales în domeniile prelucrării metalelor, industriilor textile, chimice etc. cînd se constituie matricea ramurilor de bază a structurii industriei ușoare.

Tabel 41

Industria mare[1], pe ramuri, după indicatori principali, și structură, în anul 1910

Ramura[3]	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forță motrice C.P.	Valoarea producției mil. lei	Personal[2] număr	Ponderi			
						Întreprinderi	Capital fix	Forță motrice	Valoarea producției
TOTAL	472	281	73 919	349[4]	46 280	100,0	100,0	100,0	100,0
Alimentară	123	83	24 087	129	— — —	26,0	29,5	32,6	37,0
Textilă	54	24	4 488	25	— — —	11,4	8,5	6,0	7,2
Prelucrarea metalelor	53	21	4 260	28	— — —	11,4	7,6	5,8	8,0
Electrică	3	6	5 000	0,1[5]	— — —	0,6	2,1	6,8	0,03
Hîrtie	30	25	8 853	16	— — —	6,4	8,9	12,0	4,6
Chimică	52	63	4 436	72	— — —	11,0	22,4	6,0	20,6
Sticlă	6	2	253	3	— — —	1,3	0,7	0,3	0,9
Ceramică	8	4	723	1	— — —	1,7	1,4	1,0	0,3
Materiale de construcții	40	16	6 215	8	— — —	8,4	5,8	8,4	2,3
Prelucrarea lemnului	77	31	13 138	49	— — —	16,3	11,0	17,8	14,0
Pielărie	26	6	2 466	18	— — —	5,5	2,1	3,3	9,1

SURSE : Calculat după „Anuarul statistic al României", 1912 ; N. Arcadian, *Industrializarea României*, București, 1936.

NOTE : [1] Numai întreprinderile încurajate de legea din 1887.

[2] Privește numai numărul de lucrători pentru întreaga industrie în 1911.

[3] Gruparea celor 52 feluri de întreprinderi pe ramuri s-a luat după N. Arcadian, *op. cit.*

[4] Cifră corectată ; în sursă 351.

[5] Producția de energie electrică nu este evaluată.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

ÎNTREPRINDERILE ÎNCURAJATE, ÎN PERIOADA 1887–1911

Tabelul urmăreşte să înfăţişeze o imagine dinamică a procesului de creaţie industrială pe ramuri în 25 de ani după intrarea în vigoare a politicii şi practicii de încurajare de către stat a întreprinderilor mari, în 1887. Lipsind alţi indicatori, cantitativi şi calitativi, criteriul întreprinderii mari, cu minimum 25 lucrători sau 50 000 mii lei capital, cumulat cu numărul crescînd al unităţilor înfiinţate oferă imaginea dimensiunii procesului.

Poate fi sesizat un ritm mai mare al fondării întreprinderilor de la o perioadă la alta dacă se are în vedere că în primii ani numărul mai ridicat înregistrat reprezenta acordarea avantajelor unor fabrici existente încă înainte de apariţia legii.

De notat că nu toate întreprinderile create au rămas în funcţiune; unele s-au desfiinţat sau au fuzionat etc., astfel că numărul cumulat pe o perioadă nu coincide cu numărul celor ce funcţionau la sfîrşitul perioadei.

Se mai evidenţiază ramurile preferate de investire a capitalului şi anii cu frecvenţă mai mare sau mai mică. Factorii economici şi sociali care au influenţat procesul sînt numeroşi; însă modificarea tarifelor vamale la import, respectiv a gradului de protecţie a industriei autohtone faţă de concurenţa străină în 1893, 1904 au avut o greutate mai mare.

Tabel 15

Întreprinderi industriale încurajate[1], pe ramuri, create între anii 1887–1911

unităţi

Anii	Total	Alimentară	Textilă, confecţii	Materiale de construcţii[2]	Hîrtie şi arte grafice	Chimică	Electrică
1	2	3	4	5	6	7	8
1887	30	2	9	13	2	4	—
1888	26	3	8	10	1	4	—
1889	12	1	5	3	3	—	—
1890	20	2	2	9	1	6	—
1891	18	1	6	10	—	1	—
1892	6	—	1	4	—	1	—
1893	29	5	4	16	1	3	—
1894	24	2	5	11	1	5	—

1	2	3	4	5	6	7	8
1895	14	4	1	7	—	2	—
1896	19	4	1	7	1	6	—
1897	14	3	4	4	1	2	—
1898	11	3	2	5	1	—	—
1899	21	3	—	9	1	8	—
1900	18	2	—	10	2	4	—
1901	27	2	5	14	2	4	—
1902	14	—	5	5	2	2	—
1903	21	3	9	6	1	2	—
1904	22	3	4	10	2	3	—
1905	42	8	8	18	3	4	1
1906	65	13	13	27	4	7	1
1907	97	21	23	42	1	10	—
1908	86	32	17	29	4	4	—
1909	60	17	8	26	2	7	—
1910	27	13	—	12	1	1	—
1911	46	11	3	23	4	5	—
TOTAL	769	158	143	330	41	95	2

SURSE : Calculat după „Anuarul statistic al României", 1912 ; N. Arcadian, *Industrializarea României*, Bucureşti, 1936.

NOTE : [1] Se au în vedere unităţile beneficiare ale avantajelor legii de încurajare din anul 1887, (cu excepţia fabricilor de făină, alcool şi bere) acceptate pe baza criteriilor: capital minim 50 000 lei sau cel puţin 25 lucrători, instalaţii tehnice perfecţionate.

[2] Se cuprind întreprinderile din ramurile : ciment, cărămidă şi ţiglă, ceramică, sticlă, lemn, metalurgică.

TRANSILVANIA

Tabel 46

Industria mare [1] prelucrătoare, după ramuri şi indicatori principali [2], în anul 1914

Ramura	Unităţi număr	Forţă[3] motrice C.P.	Lucrători[3] număr
TOTAL	520	113 345	86 771
Fier	18	26 964	15 746
Maşini şi vehicule	13	2 831	3 295
Materiale de construcţii	71	13 391	14 048
Prelucrarea lemnului	110	14 731	19 308
Pielărie	30	876	2 921
Textilă	59	4 146	9 327
Hîrtiei	14	4 196	2 261
Alimentară	131	26 069	12 373
Chimică	52	19 965	6 392
Poligrafie	22	176	1 100

SURSE : Calculat după „Buletinul statistic al României", 1919, nr. 1.

NOTE : [1] În sursă nu se precizează criteriile de mărime ale întreprinderilor dar se menţionează că datele privesc „întreprinderile mai importante". Probabil că datele provin dintr-o anchetă efectuată în anul 1914.

[2] În statistica oficială maghiară nu aflăm pînă la 1918 date asupra întreprinderilor industriale din Transilvania după indicatorii materiali şi valorici care se utilizau în statistica României. Această deficienţă se reflectă în lipsa de date statistice comparabile. Situaţia statistică prezentă este o excepţie utilă.

[3] La circa 30 unităţi sursa nu indică forţa motrice şi numărul de lucrători.

INDUSTRIA ÎN ANUL 1915

Spre deosebire de datele tabelului anterior, asupra anului 1910, cele din 1915 se referă la categoria de întreprinderi încurajate de legea nouă, din 1912.

Criteriile de avantajare, în principiu, extind sfera de cuprindere dar sînt mai exigente față de nivelul tehnic al unităților. Se acordau avantajele prevăzute — de altfel diferențiate între întreprinderi — acelor fabrici care în afară de personalul tehnic și administrativ utilizau minimum 20 lucrători sau mașini puse în mișcare de forță motrice de cel puțin 5 C. P. Legea din 1887 — amintim — încuraja întreprinderile cu minimum 50 000 lei capital fix sau 25 lucrători și mașini perfecționate. La beneficiile legii din 1912 se acceptau și meseriașii și cooperativele de meseriași peste un anumit număr de lucrători; de asemenea, se bucurau, pentru prima oară, de avantajele prevăzute, dacă îndeplineau condițiile, și fierăstraiele, fabricile de alcool și morile mari — exceptate în vechea lege. Nu se acceptau la favorurile legii din 1912, ca și în 1887, întreprinderile din industria extractivă, ci numai cele din ramurile prelucrătoare.

Măsurile de încurajare din 1912 menținеau scutirile de vamă la importul de mașini, accesorii etc., reducerile la tarife de transport pe C.F.R., scutiri de impozite la stat, județ și comună și acordau o serie de noi avantaje materiale. În schimb, aceste întreprinderi erau impuse pe venitul net dacă aceasta trecea de 5,5% la capitalul investit.

De cele mai largi avantaje, pe 30 ani, se bucurau întreprinderile care utilizau materiile prime ale agriculturii sau din solul sau subsolul țării, apoi cele care exportau o parte din producție; mai puțin încurajate erau fabricile care importau materia primă din străinătate fără să exporte producția. Toate fabricile încurajate aveau prioritate cu produsele lor la comenzile statului, chiar dacă prețul era superior cu 5% față de cele similare din străinătate.

La un interval de 5 ani, față de statistica anterioară, se observă aproape o dublare a numărului de întreprinderi cu creșteri însemnate în ramurile alimentară — mori, fabrici de alcool etc. ; — a lemnului — fierăstraiele de cherestea —, în industria chimică, metalurgică, materialelor de construcții; un proces de complinire a structurii industriale și de mărire a capacității de producție, exprimat în sporirea substanțială a forței motrice.

Progresul industrial la sfîrșitul secolului XIX a produs motorul cu combustie internă și motorul electric, mult mai ușoare, mai ieftine și mai practice, dar îndeosebi de mărimile cele mai convenabile, de la 1—2 C.P.,

pînă la 5—600 C.P. Ele găsesc teren deosebit în industria României unde capitalurile de investire erau puține și unde combustibilul — petrolul cu derivatele sale — devine abundent și relativ ieftin. Ele generează o adevărată industrie mijlocie mecanizată. Deplasările spre surse moderne de forță în compoziția puterii instalate a industriei mari sînt evidente și se exprimă în structura acestora :

	Motoare cu vapori	Motoare hidraulice	Motoare cu combustie internă	Motoare electrice	Total
1901	81,0	15,8	2,5	0,7	100,0
1915	54,6	2,6	23,4	19,4	100,0

Datele statistice nu permit evidențierea unui alt fenomen tehnic, deosebit de important, pus în lumină însă de monografiile industriale — înzestrarea cu noi utilaje și pentru procese tehnologice moderne, mai ales în ramurile cu producție de serie : hîrtiei și celulozei, zahărului, cimentului, distilării petrolului, etc.

Datele tabelului exprimă nu numai creșterea cantitativă a industriei, dar și modificările calitative în structura ei și în gradul de mecanizare a majorității ramurilor. La acestea se adaugă, pentru completarea imaginii, faptul — ce va fi ilustrat în altă parte — al creșterii gradului de acoperire, cu capacitățile instalate, a nevoilor pieței interne la multe produse ale industriei mecanizate autohtone : ciment, zahăr, hîrtie, cherestea, combustibili, sticlă, ceramică etc., pînă la nivelul cererii.

Sursa de bază, „Buletinul statistic al României", nr. 2, 1919 menționează că indicatorii — număr de întreprinderi, forță motrice, personal, capital fix și suma salariilor — se referă la anul 1915, iar indicatorii valoarea combustibilului, a materiilor prime și a producției privesc anul 1912, ceea ce denotă că datele provin fie de la două anchete, fie din două etape ale anchetei.

Tabel 47

Industria mare [1], pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1915

Ramura	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forță motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției [2] mil. lei	Ponderi				
						Întreprinderi	Capital fix	Forță motrice	Personal	Valoarea producției
TOTAL	851	361	126 666	60 937	585	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Alimentară [3]	224	108	41 926	11 013	214	26,3	29,9	33,1	18,1	36,6
Textilă	81	26	9 082	7 223	46	9,5	7,3	7,2	11,9	7,9
Prelucrarea metalelor	86	31	9 670	8 902	42	10,1	8,6	7,6	14,6	7,2
Electrică [4]	3	8	11 310	373	2	0,4	2,2	8,9	0,6	0,3
Hîrtiei	48	31	9 137	5 244	21	5,6	8,6	7,3	8,6	3,6
Chimică	90	64	11 891	4 060	156	10,6	17,7	9,4	6,7	26,6
Sticlă	8	4	467	1 318	4	0,9	1,1	0,4	2,2	0,7
Ceramică	9	4	1 048	1 166	3	1,1	1,1	0,8	1,9	0,5
Materiale de construcție	97	31	8 079	4 433	15	11,4	8,6	6,4	7,2	2,6
Prelucrarea lemnului	171	46	21 596	15 151	57	20,1	12,7	17,0	24,9	9,7
Pielărie	34	8	2 460	2 021	25	4,0	2,2	1,9	3,3	4,3

SURSE: Calculat după „Anuarul statistic al României", 1915/1916; „Buletinul statistic al României", 1919, nr. 2; N. Arcadian, *Industrializarea României*, București, 1936.

NOTE: [1] În sursele oficiale întreprinderile industriale sînt prezentate pe 52 de feluri de industrie. S-a adoptat gruparea făcută de N. Arcadian în *op. cit.*, pe marile ramuri industriale, pentru a avea posibilitatea de comparație cu aceleași criterii de grupare a unităților industriale aplicate la datele anilor 1901—1902 și 1910.

Cifrele diferă ușor între sursele oficiale și cele grupate de N. Arcadian. Pe total datele oficiale sînt: număr întreprinderii: 837, capitalul fix 329.116 mii lei și forța motrice 119 160 C.P. în care nu se include și industria zahărului.

Progresul general înregistrat de întreaga industrie mare prelucrătoare, încurajată de stat, în intervalul 1901—1915 este arătat după o statistică inedită:

Anii	Număr întreprinderi			Capital fix
	Total	Încurajate	Neîncurajate	mil lei
1901	625	182	443	314,6
1915	1 149	837	312	805,5

(„Buletinul statistic al României", 1919, nr. 2, p. 223).

[2] Valoarea producției, a materiilor prime, a combustibilului — se referă la anul 1912—1913.

[3] Se cuprinde și o subramură importantă, industria zahărului, căreia i-au expirat avantajele acordate de stat. Aceasta era reprezentată de 4 fabrici cu 32 mil. lei capital investit, 7 500 C.P. instalați, 2 066 persoane angajate și 37 mil. lei producție anuală.

[4] Se cuprind și 2 uzine electrice industriale cărora le aparține aproape toată forța motrice a ramurii.

BCU IASI CENTRALA UNIVERSITARA LIBRARY

INDUSTRIA ÎN PERIOADA 1919—1945

Exprimarea evoluției industriale prin tipul de indicatori statuat la Ancheta industrială din 1901—1902 devine continuă, după anul 1924, pînă în anul 1942. Urmărirea anuală a datelor furnizează informația necesară unei analize în dinamică a industriei mari de prelucrare după indicatorii principali, materiali și valorici, pe ramuri. Seriile statistice permit formularea unor judecăți pe o perioadă medie de peste două decenii — 1919—1942 —, în care procesul industrial parcurge fazele ciclului de producție capitalist : de înviorare, pînă la 1924—1925, avînt, 1926—1929, criză, 1929—1932, depresiune și înviorare, 1933, avînt, 1934—1938 și iarăși o scurtă criză, sfîrșitul anului 1937 începutul anului 1938, după care evoluția intră sub acțiunea factorilor de militarizare și război, pînă în anul 1945.

Nu este greu de sesizat un progres industrial în general, perturbat de crize, dar stimulat constant de politica economică de protecție în încurajare, a statului. Potențialul tehnico-material după refacerea și atingerea nivelului antebelic se dublează pînă în 1938 și odată cu acesta și capacitatea de producție a industriei autohtone.

Informații și analize de interes științific major oferă indicii asupra structurii anuale pe ramuri a industriei, urmăriți pe perioade lungi și care înscriu tendințele fundamentale ale procesului de industrializare în cele două decenii.

Fiecare situație statistică anuală, cu indicatorii de bază pe ramurile componente ale industriei de prelucrare, este dublată de un tabel cu aceiași indicatori raportați la o întreprindere și pe o persoană ocupată, teren informațional generator de meditație analitică. Cei interesați pot constitui serii lungi ale acestor indicatori pentru uzul cercetării mai adîncite a istoriei economiei industriale.

La componența indicatorilor folosiți facem mențiunea că unul din aceștia, capitalul fix, apare numai din anul 1927 fiind exprimat, ca și valoarea producției, în monedă curentă. Pînă atunci — în anii 1924—1926 — capitalul fix este exprimat, în surse, în lei aur, respectiv, în monedă antebelică. Pentru comparabilitate, acesta s-a transformat în monedă curentă conform coeficientului de depreciere a leului, stabilit de B.N.R. : în 1924 1 leu aur = 39,10 lei, în 1925 = 40,21 lei, în anul 1926 = 42,46 lei. Menționăm că datele referitoare la statistica industriei mari, culese de Ministerul Industriei și Comerțului și publicate de Institutul de Statistică, proveneau din formularele pe care fiecare întreprinzător le completa anual.

Ele au un caracter relativ și poartă amprenta grijii și temerii fiecărui patron de a nu furniza public anumiți indicatori asupra propriilor condiții interne de producție, considerate secrete de afaceri. Totodată, atragem atenția că indicatorii valorici, ca cei ai producției și capitalului, în monedă curentă, au suferit fluctuații mari sub determinarea inflației postbelice și apoi în anii 1935—1942, fapt care impune rezerve comparabilității lor în dinamică.

Situațiile statistice expuse se întemeiază pe sursele publicate de instituția oficială de statistică. Tot în acest context este necesar să încercăm clarificarea unei chestiuni importante, rămasă incertă mai bine de jumătate de secol, și anume categoria de întreprinderi industriale anchetate și a căror date au apărut în publicațiile statistice. Asupra categoriei de mărime a unităților incluse în statistica industriei mari prelucrătoare există pînă acum neclaritatea, generată de unele informații contradictorii, asupra criteriilor de clasificare a întreprinderilor acestei industrii.

Astfel, în Anuarul statistic al României 1939 și 1940, care expune datele evoluției industriei mari de la 1921 pînă la 1938, se face, în subsolul paginii 478, mențiunea următoare: „Se consideră ca făcînd parte din industria de transformare întreprinderile care utilizează o forță motrice de peste 20 HP sau 10 lucrători".

Virgil Madgearu, în *Evoluția economiei românești* ..., 1940 p. 146, menționează că legea industrială consideră fabrică: „acea întreprindere care ocupă minimum 20 lucrători sau folosește minimum 10 HP". În alt loc, însă, la p. 144, autorul se referă la „industria denumită mare (5 HP sau 20 lucrători)" din care ar reieși acest criteriu. Referiri la mărimea diferită a întreprinderilor industriei prezentate în statistica industrială se găsesc și în alte publicații.

Interesează, din necesitatea de comparabilitate a datelor referitoare la evoluția întreprinderilor industriei prelucrătoare mari, să se știe dacă a existat, în decursul perioadei, un criteriu de bază sau mai multe și dacă mărimea unității industriale considerată mare s-a modificat sau nu în acest timp.

În primul rînd constatăm că publicațiile statistice oficiale, Anuarele statistice și Buletinele statistice, care expun date asupra industriei mari, nu menționează, cu excepția Anuarului statistic 1939 și 1940, criteriile și mărimea unităților înregistrate.

Din cercetarea altor surse reiese că mărimea întreprinderii din industria mare, cuprinsă în această statistică, a fost o unitate cu minimum 5 C.P. sau 20 lucrători. Ceea ce înseamnă că s-a menținut criteriul de bază al industriei încurajate, stabilit de legea din anul 1912. Aceasta se confirmă în primul rînd prin Ancheta industrială din anul 1920, care a considerat și recenzat, ca întreprinderi ale industriei mari prelucrătoare, toate acelea care întrebuințau motoare de forță de cel puțin 5 C.P. sau minimum 20 lucrători, în afară de personalul tehnic și administrativ.

Un studiu din „Buletinul industriei", din anul 1925, referindu-se la criteriul categoriei de industrie mare, menționează că în culegerea datelor anuale s-a utilizat etalonul folosit de Ancheta industrială din anul 1920, subliniindu-se că scheletul metodei era „bine statornicit prin lucrările complete ce s-au făcut asupra primei anchete".

O altă referire la mărimea întreprinderilor industriei mari o face Buletinul nr. 1—2 din 1934 al Institutului Românesc de Conjunctură; aici se menționează expres că statistica industrială, după 1920, a luat în

evidență întreprinderile care dispuneau de o forță motrice instalată de cel puțin 5 C.P. sau utilizau 20 de lucrători (p. 39).

Dar cea mai autorizată determinare provine de la însăși Direcția industriei din Ministerul Industriei și Comerțului. N. Arcadian, director al acestei direcții, în cartea sa, *Industrializarea României*, publicată în 1936, se referea la industria mare prelucrătoare „adică la întreprinderile care au minimum 5 HP sau 20 lucrători [...]", (p. 192). Astfel că pînă în anul 1936 criteriul de mărime a unităților industriei mari prelucrătoare, luate în evidență statistică, este cel al Anchetei industriale din anul 1920. Credem mai puțin probabil ca în următorii doi — trei ani, pînă în 1938, să se fi modificat criteriul de mărime al întreprinderilor anchetate ale industriei mari. Neînțelegerea provine, presupunem, de la nota din Anuarul statistic al României pe anii 1939 și 1940, întemeiată nu pe un nou criteriu de culegere a datelor statistice ale industriei mari, ci pe prevederile unei legi industriale din anul 1936. Astfel, legea pentru pregătirea profesională și exercitarea meseriilor delimitează, în articolul 151, criteriul categoriei de meseriași; „acei patroni care întrebuințează cel mult 10 salariați sau 20 C.P.". Dacă toate unitățile industriale de pînă la această mărime sînt considerate meserii, întreprinderile peste aceste limite, respectiv peste „10 salariați sau 20 H.P.", în mod normal și logic apar ca întreprinderi de industrie mare; dovadă, că aceste criterii au fost aplicate pentru meserii și pentru industria mare la recenzarea întreprinderilor din 1941. Redactorii Anuarului statistic al României, 1939 și 1940, au făcut notificarea criteriului nou al întreprinderii de industrie mare fără ca el să fie aplicat la culegerea datelor.

În consecință, cele de mai sus pledează pentru criteriul unităților de industrie mare prelucrătoare, arătat anterior, care a fost avut în vedere de statistica oficială în perioada dintre 1912 și 1945.

Un argument, în plus, este faptul că prin legea de încurajare a industriei din anul 1912, care a rămas în vigoare, cu unele modificări, pînă în anul 1947, întreprinderile industriale obligate să completeze și să trimită regulat formulare cu date statistice cerute de Direcția industriei din Ministerul Industriei și Comerțului erau cele care beneficiau de prevederile legii încurajării.

De menționat că Direcția industriei a editat în fiecare an, începînd din 1922 pînă în 1941 „Indicatorul industriei românești". Publicația conține date privitoare la întreprinderi industriale, pe ramuri și subramuri, înscrise cu numele firmei, sediul întreprinderii, felul și capacitatea producției, capitalul fix, forța motrice și numărul lucrătorilor, fără a se face o situație totală a lor. O încercare de însumare a datelor din Indicatorul industriei românești este dificilă din cauză că la multe firme lipsesc o serie de date, ceea ce ar duce la totaluri incomplete. Numărul întreprinderilor din Indicator, adunat de noi pentru unii ani, este cu 15—20% mai mare decît în statistica industriei mari publicată în Anuarul statistic al României. Aceasta poate fi explicată prin faptul că în Indicator au fost înscrise și unități mai mici decît cele ale industriei încurajate — cu 1—3 cp și 4—5 lucrători, de pildă — cum se poate constata din examinarea lui,

B.C.U. „M. EMINESCU" IAȘI

Dacă s-ar fi trecut ulterior, după 1935—1936, la un alt criteriu de mărime al întreprinderilor industriei mari prelucrătoare, faptul ar fi sesizat printr-un salt în creștere sau scădere în dinamica numărului de întreprinderi înregistrate ceea ce nu se observă în seria statistică din Anuare.

Considerăm în final că indicatorul în cauză — numărul întreprinderilor — are un criteriu de mărime constant și prin urmare este comparabil pentru toată perioada.

Datele referitoare la industria mare prelucrătoare între 1919 și 1945 nu cuprind uzinele private și publice producătoare de curent electric destinat consumului exterior întreprinderii.

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 48

Industria mare[1], pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1919

Ramură[2] de industrie	Întreprinderi număr	Forță motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	Ponderi			
					Întreprinderi	Forță motrice	Personal	Valoarea producției
TOTAL	2 610	343 550[3]	154 391[3]	11 465[3]	100,0	100,0	100,0	100,0
Alimentară	977	98 584	26 054	4 417	37,4	28,7	16,8	38,5
Textilă	156	13 530	10 409	1 008	6,0	3,9	6,7	8,8
Prelucrarea metalelor	305	58 587	37 635	1 330	11,7	17,1	24,4	11,6
Hîrtiei	144	16 454	8 317	319	5,5	4,8	5,4	2,8
Chimică	187	56 526	8 740	1 218	7,2	16,5	5,7	10,6
Sticlărie	16	466	2 726	43	0,6	0,1	1,8	0,4
Ceramică	11	420	394	4	0,4	0,1	0,3	0,0
Materiale de construcții	189	38 893	11 385	297	7,2	11,3	7,4	2,6
Prelucrarea lemnului	490	59 289	42 342	1 900	18,8	15,2	27,4	16,6
Pielărie	133	7 750	6 290	924	5,1	2,3	4,1	8,1
Diverse	2	51	99	5	0,1	0,0	0,0	0,0

SURSE : Calculat după *Ancheta industrială din anul 1920*, București, 1921.

NOTE : [1] Ancheta a considerat în industria mare întreprinderile care foloseau un motor de cel puțin 5 C.P. sau în lipsa acestuia, dacă utilizau minimum 20 lucrători. Morile au fost recenzate numai de la 50 C.P. în sus.

Întreprinderile industriei extractive nu au fost înregistrate, considerîndu-se că făceau parte dintr-o grupă specială și nu puteau fi clasificate ca o industrie propriu-zisă, întrucît nu se ocupau cu transformarea materiei prime în fabricate (*Ancheta industrială din anul 1920*, p. 23). În consecință datele se referă în general la industria prelucrătoare.

[2] Ramurile și subramurile au fost regrupate aproximativ apropiat de nomenclatura Anuarului statistic al României, pentru a facilita comparabilitatea cu datele din anii următori.

[3] În sursă, la anul 1919, se cuprind și datele privitoare la uzinele electrice, care ulterior, din 1924 nu se mai includ în statistica industrială ; evidența lor se ține separat în statistica uzinelor electrice. În consecință, pentru comparabilitatea datelor, cifrele privind indicatorii uzinelor electrice au fost scăzute din totalul datelor industriei prelucrătoare ale anchetei din 1920.

BCU IASI CENTRALA UNIVERSITARA

Tabel 49

Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali [1] și structură, în anul 1922

Ramura	Întreprinderi număr	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	Ponderi			
					Întreprinderi	Forța motrice	Personal	Valoarea producției
TOTAL	2 924	375 011	163 354	22 379	100,0	100,0	100,0	100,0
Alimentară	536	82 870	23 105	6 061	18,3	22,1	14,1	27,1
Textilă	182	16 977	15 285	2 958	6,2	4,5	9,4	13,2
Metalurgie și prelucrarea metalelor	428	64 000	36 278	2 683	14,6	17,1	22,1	12,0
Hîrtie	146	16 505	7 202	421	5,0	4,4	4,4	1,9
Chimică	290	77 000	11 500	4 963	9,9	20,6	7,0	22,1
Sticlă	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —
Ceramică [2]	517	45 000	12 684	622	17,7	12,0	7,8	2,8
Materiale de construcție	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —
Prelucrarea lemnului	617	60 149	47 791	3 212	21,2	16,0	29,3	14,4
Pielărie	164	9 743	8 916	1 435	5,6	2,6	5,5	6,4
Diverse	44	2 767	593	24	1,5	0,7	0,4	0,1

SURSE: Calculat după „Anuarul statistic al României" pe anul 1923.

NOTE: [1] Lipsesc date referitoare la capitalul fix.

[2] Se cuprind și datele ramurilor sticlă și materiale de construcție.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 50

Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali [1] și structură, în anul 1924

Ramura	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	Ponderi				
						Întreprinderi	Capital fix	Forța motrice	Personal	Valoarea producției
TOTAL	3 840	28 765	389 549	223 423	44 738	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Alimentară	842	9 288	101 514	32 911	14 427	21,9	32,3	26,1	14,7	32,2
Textilă	377	2 782	24 819	35 065	4 878	9,8	9,7	6,4	15,7	10,9
Metalurgie [2] și prelucrarea metalelor	557	3 998	73 356	44 154	4 944	14,5	13,8	18,8	19,8	11,1
Hîrtie	160	1 254	17 785	9 622	1 333	4,2	4,4	4,6	4,3	3,0
Chimică	354 [3]	3 331	51 286	13 884	10 099	9,2	11,6	13,2	6,2	22,6
Ceramică [4]	381	2 704	35 765	21 476	1 398	9,9	9,4	9,2	9,6	3,1
Prelucrarea lemnului	870	3 762	72 824	57 138	5 064	22,7	13,1	18,6	25,6	11,3
Pielărie	299	1 646	12 200	9 173	2 599	7,8	5,7	3,1	4,1	5,8

SURSE : Calculat după „Anuarul statistic al României" pe anul 1925.

NOTE : [1] În sursă exprimat în lei aur, aici este transformat în monedă curentă, conform coeficientului B.N.R. de deprecierea a leului : 1 leu = 39,19 lei.

[2] Cuprinde și industria electrotehnică.

[3] În activitate numai 306.

[4] Cuprinde și materiale de construcții și sticlă.

BCU IASI/CENTRALA/UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 51

Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1925

Ramura	Întreprinderi număr	Capital fix [2] mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	Ponderi				
						Întreprinderi	Capital fix	Forța motrice	Personal	Valoarea producției
TOTAL	3 501	31 645	392 044	214 262	44 943	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Alimentară	602	9 007	87 905	26 858	10 238	17,2	28,5	22,4	12,6	22,8
Textilă	397	3 096	25 381	29 326	5 644	11,3	9,8	6,5	13,7	12,6
Metalurgie și prelucrarea metalelor	508	6 473	84 594	40 997	6 024	14,5	20,5	21,5	19,1	13,4
Electrotehnică	13	80	370	570	103	0,4	0,3	0,1	0,3	0,2
Hîrtie	167	1 448	18 994	10 554	1 459	4,8	4,6	4,8	4,9	3,2
Chimică [1]	337	4 544	51 715	14 625	12 336	9,6	14,4	13,2	6,8	27,5
Sticlă	39	322	1 803	5 072	406	1,1	1,0	0,5	2,4	0,9
Ceramică	30	121	572	866	83	0,9	0,4	0,1	0,4	0,2
Materiale de construcții	256	1 367	33 218	14 665	874	7,3	4,3	8,5	6,8	1,9
Prelucrarea lemnului	848	3 498	74 714	60 638	5 232	24,2	11,1	19,1	28,3	11,6
Pielărie	304	1 689	12 778	10 091	2 544	8,7	5,3	3,3	4,7	5,7

SURSE: Calculat după „Anuarul statistic al României" pe anul 1926.

NOTE: [1] Sînt incluse și datele privitoare la rafinăriile de petrol care în sursă lipsesc.

[2] În sursă exprimat în lei aur; transformat în monedă curentă conform coeficientului B.N.R. de depreciere a leului: 1 leu aur = 40,21 lei.

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 52

Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1926

Ramura	Întreprinderi număr	Capital fix [2] mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	Ponderi				
						Întreprinderi	Capital fix	Forța motrice	Personal	Valoarea producției
TOTAL	3 810	37 450	417 013	216 738	55 304	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Alimentară	840	10 488	99 822	24 672	14 959	22,0	28,0	23,9	16,1	27,0
Textilă	462	3 694	28 924	30 406	6 656	12,1	9,9	6,9	14,0	12,0
Metalurgie și prelucrarea metalelor	538	7 644	86 714	44 748	7 058	14,1	20,4	20,9	20,6	12,8
Electrotehnică	14	42	458	675	114	0,4	0,1	0,1	0,3	0,2
Hîrtie	150	1 826	23 955	9 689	1 774	3,9	4,9	5,7	4,5	3,2
Chimică [1]	307	5 392	52 058	15 945	13 765	8,1	14,4	12,5	7,4	24,9
Sticlă	31	340	1 533	4 174	499	0,8	0,9	0,4	1,9	0,9
Ceramică	34	127	487	727	73	0,9	0,3	0,1	0,3	0,1
Materiale de construcții	258	2 505	35 203	15 192	1 424	6,8	6,7	8,4	7,0	2,6
Prelucrarea lemnului	825	3 524	72 047	50 235	5 843	21,7	9,4	17,3	23,2	10,6
Pielărie	312	1 626	13 826	9 324	2 967	8,2	4,4	3,3	4,3	5,4
Diverse	39	212	1 986	951	172	1,0	0,6	0,5	0,4	0,3

SURSE : Calculat pe baza datelor din „Anuarul statistic al României" pe anul 1927.

NOTE : [1] Sînt incluse și datele referitoare la rafinăriile de petrol.

[2] În sursă exprumat în lei aur; transformat în monedă curentă conform coeficientului B.N.R. de depreciere a leului : 42, 46 lei.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 53

Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1927

Ramura	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forță motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	Ponderi				
						Întreprinderi	Capital fix	Forța motrice	Personal	Valoareă producției
TOTAL	4 064 [1]	39 483	463 436	214 052	59 045	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Alimentară	1 147	11 335	125 266	35 149	17 436	28,3	28,7	27,0	16,4	29,6
Textilă	511	5 023	34 964	37 062	8 634	12,6	12,7	7,5	17,3	14,6
Metalurgie și prelucrarea metalelor	453	5 764	78 302	40 334	8 576	11,1	14,5	16,9	18,8	14,6
Electrotehnică	14	89	638	1 041	233	0,3	0,2	0,1	0,5	0,4
Hîrtie	126	1 804	31 396	10 291	2 386	3,1	4,6	6,8	4,8	4,0
Chimică	348 [2]	6 546	62 890	17 809	11 449	8,6	16,6	13,6	8,3	19,4
Sticlă	32	384	1 856	4 212	581	0,8	1,0	0,4	2,0	1,0
Ceramică	38	117	727	814	88	0,9	0,3	0,2	0,4	0,1
Materiale de construcții	294	2 563	42 122	15 790	1 561	7,2	6,5	9,1	7,4	2,6
Prelucrarea lemnului	832	4 217	72 038	41 470	4 952	20,5	10,7	15,5	19,4	8,4
Pielărie	269	1 641	13 237	10 080	3 149	6,6	4,2	2,9	4,7	5,3

SURSE: Calculat după „Anuarul statistic al României" pe anul 1928.
NOTE: [1] Cifră corectată, în sursă 4 094.
[2] Cifră corectată, în sursă 378.

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 54

Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1928

Ramura	Întreprinderi număr	Capital fix mil lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	Ponderi				
						Întreprinderi	Capital fix	Forță motrice	Personal	Valoarea producției
TOTAL	3 966	39 740[1]	472 244 [2]	206 552[3]	60 941 [4]	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Alimentară	1 133	11 710	129 888	30 277	18 605	28,6	29,5	27,5	14,6	30,5
Textilă	530	5 206[5]	39 143	37 134	8 725	13,3	13,1	8,3	18,0	14,3
Metalurgie și prelucrarea metalelor	451	5 939	82 588	39 708	8 941 [6]	11,4	14,9	17,5	19,2	14,7
Electrotehnică	14	88	590	885 [7]	184	0,4	0,2	0,1	0,4	0,3
Hîrtie	142	1 941	26 987	10 939	2 484	3,6	4,9	5,7	5,3	4,1
Chimică	330	6 393	64 745	19 728	11 347	8,3	16,0	13,7	9,6	18,6
Sticlă	32	419	1 892	4 262	621	0,8	1,1	0,4	2,1	1,0
Ceramică	33	121	757	832	96	0,8	0,3	0,2	0,4	0,2
Materiale de construcții	293	2 694	38 742	13 846	1 662	7,4	6,8	8,2	6,7	2,7
Prelucrarea lemnului	780	3 658	71 727	39 742	5 228 [8]	19,7	9,2	15,2	19,2	8,6
Pielărie	228	1 571	15 185 [9]	9 199	3 048	5,7	4,0	3,2	4,5	5,0

SURSE: Calculat după „Anuarul statistic al României" pe anul 1929.

NOTE: [1] Cifră corectată, în sursă 39 770.
[2] Cifră corectată, în sursă 472 271.
[3] Cifră corectată, în sursă 206 547.
[4] Cifră corectată, în sursă 60 965.
[5] Cifră corectată, în sursă 5 236.
[6] Cifră corectată, în sursă 8 946.
[7] Cifră corectată, în sursă 880.
[8] Cifră corectată, în sursă 5 248.
[9] Cifră corectată, în sursă 15 212.

BCU IAȘI CENTRU UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 55

Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali şi structură, în anul 1929

Ramura	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forţa motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producţiei mil. lei	Ponderi				
						Întreprinderi	Capital fix	Forţa motrice	Personal	Valoarea producţiei
TOTAL	3 736	40 291	497 961	201 087	56 229	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Alimentară	1 004	11 686	126 336	25 544[1]	15 412[2]	26,9	29,0	25,4	12,7	27,4
Textilă	516	5 522[3]	40 421	35 963	8 449	13,8	13,6	8,2	17,9	15,0
Metalurgie şi prelucrarea metalelor	448	6 445	84 775	40 236	8 444	12,0	16,0	17,0	20,0	15,0
Electrotehnică	12	83	2 026	839	209	0,3	0,2	0,4	0,4	0,4
Hîrtie	147	2 129	29 971	10 668	2 447	3,9	5,3	6,0	5,3	4,4
Chimică	248	6 132	69 326	19 238	11 011	6,7	15,2	13,9	9,6	19,6
Sticlă	35	506	2 500	4 218	602	0,9	1,3	0,6	2,2	1,1
Ceramică	32	119	683	834	105	0,9	0,3	0,1	0,4	0,2
Materiale de construcţii	296	2 806	52 981	13 963	1 573	7,9	7,0	10,6	6,9	2,8
Prelucrarea lemnului	787	3 457	73 825	41 656	5 363	21,1	8,6	14,8	20,7	9,5
Pielărie	211	1 406	15 117	7 928	2 614	5,6	3,5	3,0	3,9	4,6

SURSE: Calculat după „Anuarul statistic al României" pe anul 1930.

NOTE: [1] Cifră corectată, în sursă 25 644.
[2] Cifră corectată, în sursă 15 312.
[3] Cifră corectată, în sursă 5 515.

BCU IAŞI CENTRU UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 56

Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1930

Ramura	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	Ponderi				
						Întreprinderi	Capital fix	Forța motrice	Personal	Valoarea producției
TOTAL	3 646	40 591	492 715	174 227	48 354	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Alimentară	991	11 281	124 875	25 196	14 134	27,2	27,8	25,3	14,4	29,3
Textilă	517	5 798	43 312	34 822	7 506	14,2	14,3	8,8	20,0	15,5
Metalurgie și prelucrarea metalelor	435	6 282	87 190	32 220	7 661	11,9	15,4	17,7	18,5	15,8
Electrotehnică	20	77	2 000	797	156	0,5	0,2	0,4	0,5	0,3
Hîrtie	154	2 297	29 934	9 185	2 228	4,2	5,7	6,1	5,2	4,6
Chimică	261	6 542	65 216	17 615	9 004	7,2	16,1	13,2	10,1	18,6
Sticlă	30	516	2 335	3 309	482	0,8	1,3	0,5	1,9	1,0
Ceramică	31	105	491	682	76	0,9	0,3	0,1	0,4	0,2
Materiale de construcții	302	2 967	53 333	12 326	1 310	8,3	7,3	10,8	7,1	2,7
Prelucrarea lemnului	717[1]	3 448	69 645	31 005	3 706	19,6	8,5	14,2	17,8	7,7
Piclărie	188	1 278	14 384	7 070	2 091	5,2	3,1	2,9	4,1	4,3

SURSE: Calculat după „Anuarul statistic al României" pe anul 1931.
NOTE: [1] Cifră corectată, în sursă 771.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 57

Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali şi structură, în anul 1931

Ramura	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forţă motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producţiei mil. lei	Ponderi				
						Întreprinderi	Capital fix	Forţă motrice	Personal	Valoarea producţiei
TOTAL	3 524	40 549	497 969[1]	152 309	33 214[2]	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Alimentară	1 030	11 237	127 906	22 094	7 621[3]	29,3	27,7	25,7	14,5	22,9
Textilă	473	5 618	42 505[4]	34 322	5 828	13,4	13,9	8,5	22,6	17,6
Metalurgie şi prelucrarea metalelor	396	6 053	88 476	23 801	5 330	11,2	14,9	17,8	15,6	16,1
Electrotehnică	19	102	2 106	692	131	0,5	0,3	0,4	0,5	0,4
Hîrtie	145	2 498	34 590	9 165	2 056	4,1	6,2	6,9	6,0	6,2
Chimică	256	7 393	67 013	18 443	7 340	7,3	18,2	13,5	12,1	22,0
Sticlă	35	493	2 350	2 451	330	1,0	1,2	0,5	1,6	1,0
Ceramică	31	107	712	776	49	0,9	0,3	0,1	0,5	0,1
Materiale de construcţii	303	2 721	51 692[5]	10 597	847	8,6	6,7	10,4	7,0	2,6
Prelucrarea lemnului	662	3 080	68 479	24 266	2 133	18,8	7,5	13,8	15,9	6,4
Pielărie	174	1 247	12 140	5 702	1 549	4,9	3,1	2,4	3,7	4,7

SURSE: Calculat pe baza datelor din „Anuarul statistic al României" pe anul 1932.

NOTE: [1] Cifră corectată în sursă 498 059.
[2] Cifră corectată, în sursă 33 155.
[3] Cifră corectată, în sursă 7 562
[4] Cifră corectată, în sursă 42 525.
[5] Cifră corectată, în sursă 51 762.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 58

Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali şi structură, în anul 1932

Ramura	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forţa motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producţiei mil. lei	Ponderi				
						Întreprinderi	Capital fix	Forţa motrice	Personal	Valoarea producţiei
TOTAL	3 557	39 905 [1]	514 745	152 198	32 475	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Alimentară	1 028	11 078	130 570	20 720	8 513	28,9	27,8	25,4	13,6	26,3
Textilă	470	5 681	42 941	38 074	6 138	13,2	14,3	8,3	24,9	18,9
Metalurgie şi prelucrarea metalelor	394	5 641	103 102	26 083	4 327	11,1	14,2	20,1	17,1	13,3
Electrotehnică	15	91	2 115	592	98	0,4	0,2	0,4	0,4	0,3
Hîrtie	162	2 577	33 652	8 916	1 834	4,6	6,5	6,5	5,8	5,6
Chimică	278	7 159	65 659	13 753	7 384	7,8	17,9	12,8	9,3	22,7
Sticlă	35	492	2 263	2 866	278	1,0	1,2	0,4	1,9	0,9
Ceramică	33	96	518	684	41	0,9	0,2	0,1	0,4	0,1
Materiale de construcţii	288	3 043	52 720	9 807	862	8,1	7,6	10,2	6,4	2,7
Prelucrarea lemnului	692	3 038	68 526	24 056	1 508	19,4	7,6	13,3	15,8	4,6
Pielărie	162	1 009	12 679	6 647	1 492	4,6	2,5	2,5	4,4	5,6

SURSE : Calculat după „Anuarul statistic al României" pe anul 1933.
NOTE : [1] Cifră corectată, în sursă 40 778.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 59

Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1933

Ramura	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forță motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei.	Ponderi				
						Întreprinderi	Capital fix	Forță motrice	Personal	Valoarea producției
TOTAL	3 487	39 845[1]	529 457[2]	184 844[3]	34 941	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Alimentară	1 029	10 502	128 635	28 321[4]	9 329	29,5	26,4	24,3	15,3	26,7
Textilă	510	5 694[5]	44 678	47 681	7 311	14,6	14,3	8,5	25,8	20,9
Metalurgie și prelucrarea metalelor	388	5 938[6]	105 364	31 319	5 240	11,1	14,9	19,9	16,9	15,1
Electrotehnică	15	96	2 130	509	87	0,4	0,2	0,4	0,3	0,2
Hîrtie	143	2 513	33 855	9 686	1 903	4,1	6,3	6,4	5,2	5,4
Chimică	257	8 217	82 746[7]	17 179	6 597	7,4	20,7	15,6	9,3	18,9
Sticlă	38	510	2 225	4 299	439	1,1	1,3	0,4	2,3	1,3
Ceramică	39	96	518	710	49	1,1	0,2	0,1	0,4	0,1
Materiale de construcții	253	2 792	51 966	10 690	914	7,3	7,0	9,8	5,8	2,6
Prelucrarea lemnului	651	2 521	64 952	26 375	1 481	18,7	6,3	12,3	14,3	4,2
Pielărie	164	966	12 388	8 075	1 591	4,7	2,4	2,3	4,4	4,6

SURSE: Calculat după „Anuarul statistic al României" pe anul 1934.

NOTE: [1] Cifră corectată, în sursă 39 829.
[2] Cifră corectată, în sursă 529 968.
[3] Cifră corectată, în sursă 184 777.
[4] Cifră corectată, în sursă 28 254.
[5] Cifră corectată, în uursă 5 682.
[6] Cifră corectată, în sursă 5 928.
[7] Cifră corectată, în sursă 83 257.

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 60

Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali şi structură, în anul 1934

Ramura	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forţa motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producţiei mil. lei	Ponderi				
						Întreprinderi	Capital fix	Forţa motrice	Personal	Valoarea producţiei
TOTAL	3 510	40 924	558 468	208 240	41 835	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Alimentară	1 036	9 771	125 935	29 828	10 621	29,5	23,8	22,6	14,3	25,4
Textilă	539	5 592	49 830	50 562	8 372	15,4	13,7	8,9	24,3	20,0
Metalurgie şi prelucrarea metalelor	351	6 217	112 295	37 796	6 461	10,0	15,3	20,1	18,2	15,4
Electrotehnică	13	58	1 823	621	112	0,4	0,1	0,3	0,3	0,3
Hîrtie	144	2 785	42 337	11 585	2 283	4,1	6,8	7,6	5,6	5,5
Chimică	254	9 406	89 944	20 282	8 477	7,2	23,0	16,1	9,7	20,3
Sticlă	40	534	2 306	4 634	482	1,1	1,3	0,4	2,2	1,2
Ceramică	38	99	553	887	60	1,1	0,2	0,1	0,4	0,1
Materiale de construcţii	263	2 881	52 238	11 051	1 102	7,5	7,0	9,4	5,3	2,6
Prelucrarea lemnului	664	2 489	67 201	31 228	1 902	18,9	6,1	12,0	15,0	4,5
Pielărie	168	1 092	14 006	9 766	1 963	4,8	2,7	2,5	4,7	4,7

SURSE : Calculat pe baza datelor din „Anuarul statistic al României", 1935 şi 1936.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 61

Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali şi structură, în anul 1935

Ramura	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forţa motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producţiei mil. lei	Ponderi				
						Întreprinderi	Capital fix	Forţa motrice	Personal	Valoarea producţiei
TOTAL	3 613	41 841	582 946	230 797	47 288	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Alimentară	1 066	10 040	128 991	31 334	11 896	29,5	24,0	22,1	13,6	25,1
Textilă	552	5 992	51 491	54 228	8 973	15,3	14,4	8,8	23,6	19,0
Metalurgie şi prelucrarea metalelor	356	6 484	112 644	43 705	8 516	9,9	15,5	19,4	18,9	18,0
Electrotehnică	19	62	1 911	998	148	0,5	0,1	0,3	0,4	0,3
Hîrtie	146	2 733	49 033	12 788	2 488	4,0	6,5	8,4	5,5	5,3
Chimică	281	9 544	99 368	22 539	9 503	7,8	22,9	17,0	9,8	20,1
Sticlă	38	539	2 729	4 800	486[1]	1,1	1,3	0,5	2,1	1,0
Ceramică	30	104	538	1 017	74	0,8	0,2	0,1	0,4	0,2
Materiale de construcţii	258	2 483	55 124	13 226	1 267	7,1	5,9	9,5	5,7	2,7
Prelucrarea lemnului	701	2 483	66 687	36 309	2 198	19,4	5,9	11,4	15,7	4,6
Pielărie	166	1 377	14 430	9 853	1 766	4,6	3,3	2,5	4,3	3,7

SURSE : Calculat după „Anuarul statistic al României", 1935 şi 1936.
NOTE : [1] Cifră corectată, în sursă 459.

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 62

Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1936

Ramura	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	Ponderi				
						Întreprinderi	Capital fix	Forța motrice	Personal	Valoarea producției
TOTAL	3 553	42 494	579 543	260 934	51 334	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Alimentară	1 034	10 501	130 835	33 146	11 205	29,1	24,8	22,6	12,8	21,8
Textilă	558	6 645	58 170	61 703	11 786	15,7	15,7	10,1	23,6	23,0
Metalurgie și prelucrarea metalelor	355	7 198	125 828	55 861	9 938	10,0	16,9	21,7	21,4	19,3
Electrotehnica	24	90	1 924	1 469	278	0,7	0,2	0,3	0,6	0,5
Hîrtie	147	2 907	50 898	13 915	2 569	4,1	6,8	8,8	5,3	5,0
Chimică	253	8 471	77 599	21 685	8 935	7,1	19,9	13,4	8,3	17,4
Sticlă	36	558	2 827	5 775	550	1,0	1,3	0,5	2,2	1,1
Ceramică	33	128	1 008	1 544	83	0,9	0,3	0,1	0,6	0,2
Materiale de construcții	240	2 296	46 865	14 910	1 298	6,8	5,4	8,1	5,7	2,5
Prelucrarea lemnului	709	2 343	67 237	39 974	2 499	20,0	5,5	11,6	15,3	4,9
Piclărie	164	1 357	16 352	10 952	2 193	4,6	3,2	2,8	4,2	4,3

SURSE : Calculat pe baza datelor din „Anuarul statistic al României", 1937 și 1938.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 63

Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali şi structură, în anul 1937

Ramura	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forţă motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producţiei mil. lei.	Ponderi				
						Întreprinderi	Capital fix	Forţă motrice	Personal	Valoarea producţiei
TOTAL	3 512	46 275	722 638	278 919	64 567	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Alimentară	993[1]	10 774	127 873	34 724	12 940	28,3	23,3	17,7	12,4	20,1
Textilă	574	6 981	66 655	70 450	14 228	16,4	15,1	9,3	25,2	22,0
Metalurgie şi prelucrarea metalelor	356	7 940	148 816	49 529	10 494	10,1	17,2	20,6	17,8	16,3
Electrotehnică	25	90	2 261	1 950	417	0,7	0,2	0,3	0,7	0,6
Hîrtie	141	2 847	54 008	14 780	3 163	4,0	6,2	7,5	5,3	4,9
Chimică	270	11 383	182 022	27 626	14 683	7,7	24,5	25,2	9,9	22,7
Sticlă	39	573	3 832	6 088	589	1,1	1,2	0,5	2,2	0,9
Ceramică	33	129	876	1 588	112	0,9	0,3	0,1	0,6	0,2
Materiale de construcţii	258	2 385	59 246	16 065	1 639	7,3	5,2	8,2	5,8	2,5
Prelucrarea lemnului	670	2 234	64 476	44 160	3 532	19,1	4,8	8,9	15,8	5,5
Pielărie	155	939	12 573	11 959	2 770	4,4	2,0	1,7	4,3	4,3

SURSE: Calculat după „Anuarul statistic al României" pe anii 1937 şi 1938.
NOTE: [1] Cifră corectată, în sursă 991.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 64

Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1938

Ramura	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forță motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	Ponderi				
						Întreprinderi	Capital fix	Forță motrice	Personal	Valoarea producției
TOTAL	3 767	50 069	746 789	289 117	69 207	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Alimentară	974	10 773	137 018	38 376	15 577	25,9	21,5	18,3	13,2	22,4
Textilă	640	8 230	79 561	74 077	14 692	17,0	16,4	10,7	25,6	21,2
Metalurgie și prelucrarea metalelor	366	8 467	152 147	51 321	11 363	9,8	16,9	20,4	17,8	16,4
Electrotehnică	31	200	2 958	2 684	675	0,8	0,4	0,4	0,9	1,0
Hîrtie	157	3 577	53 366	15 222	3 088	4,2	7,2	7,1	5,3	4,5
Chimică	397	12 326	183 393	28 298	14 155	10,5	24,6	24,6	9,8	20,5
Sticlă	39	561	3 216	5 691	527	1,0	1,1	0,4	2,0	0,8
Ceramică	34	143	1 031	1 652	149	0,9	0,3	0,1	0,6	0,2
Materiale de construcție	258	2 493	56 563	15 104	1 960	6,8	5,0	7,6	5,2	2,8
Prelucrarea lemnului	713	2 274	64 121	43 326	3 583	18,9	4,6	8,6	15,0	5,2
Pielărie	158	1 025	13 415	13 366	3 438	4,2	2,0	1,8	4,6	5,0

SURSE: Calculat după „Anuarul statistic al României" 1939 și 1940.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 65

Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1939

Ramura	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	Ponderi				
						Întreprinderi	Capital fix	Forța motrice	Personal	Valoarea producției
TOTAL	3 695	52 033	774 542	304 470	76 476	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Alimentară	857	10 354	134 874	44 473	17 580	23,2	19,9	17,4	14,6	23,0
Textilă	688	8 561	86 813	69 894	16 695	18,6	16,5	11,2	23,0	21,8
Metalurgie și prelucrarea metalelor	363	9 644	168 990	63 018	14 219	9,8	18,5	21,8	20,6	18,6
Electrotehnica	35	254	2 886	2 885	802	0,9	0,5	0,4	0,9	1,0
Hîrtie	157	3 836	52 066	15 173	3 224	4,2	7,4	6,7	5,0	4,2
Chimică	411	12 585	180 303	31 551	12 964	11,1	24,1	23,3	10,4	17,0
Sticlă	36	634	3 191	5 678	551	1,0	1,2	0,4	1,9	0,7
Ceramică	29	140	833	1 452	124	0,8	0,3	0,1	0,5	0,2
Materiale de construcții	246	2 409	62 380	15 247	1 828	6,7	4,6	8,1	5,0	2,4
Prelucrarea lemnului	708	2 442	68 126	41 069	3 858	19,2	4,7	8,8	13,5	5,0
Pielărie	165	1 174	14 080	14 030	4 629	4,5	2,3	1,8	4,6	6,1

SURSE : Calculat după -„Buletinul statistic al României", 1939—1945 ; „Comunicări statistice", nr. 8, 1945.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 66

Industria mare [1], pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1940

Ramura	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	Ponderi				
						Întreprinderi	Capital fix	Forța motrice	Personal	Valoarea producției
TOTAL	2 721	46 884	693 913	231 948	83 313	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Alimentară	515	7 857	123 002	27 730	17 003	18,9	16,7	17,7	12,0	20,4
Textilă	606	8 416	85 722	54 979	18 507	22,3	18,0	12,4	23,7	22,3
Metalurgie și prelucrarea metalelor	318	9 930	188 813	62 687	15 203	11,6	22,1	27,2	27,0	18,2
Electrotehnică	27	274	2 937	3 123	935	1,0	0,6	0,4	1,3	1,1
Hîrtie	120	3 840	50 639	13 733	3 350	4,4	8,2	7,3	5,9	4,0
Chimică	329	10 912	126 499	22 987	18 965	12,1	23,2	18,2	9,9	22,8
Sticlă	29	643	3 358	3 905	528	1,1	1,4	0,5	1,7	0,6
Ceramică	19	86	516	680	105	0,7	0,2	0,1	0,3	0,1
Materiale de construcții	191	2 243	54 840	10 958	1 771	7,0	4,8	7,9	4,7	2,1
Prelucrarea lemnului	424	1 857	45 702	22 648	2 552	15,6	4,0	6,6	9,8	3,1
Pielărie	143	826	11 885	8 518	4 394	5,3	1,8	1,7	3,7	5,3

SURSE : Calculat pe baza datelor din „Buletinul statistic al României", 1940—1945 ; „Comunicări statistice", nr. 8, 1945.
NOTE : [1] Potențialul industrial este redus ca urmare a dezmembrărilor teritoriale din anul 1939.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 67

Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1941

Ramura	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forță motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	Ponderi				
						Întreprinderi	Capital fix	Forța motrice	Personal	Valoarea producției
TOTAL	2 752	55 372	660 759	244 731	104 819	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Alimentară	521	8 756	101 745	27 602	21 572	18,9	15,8	15,4	11,3	20,6
Textilă	613	10 325	89 886	55 824	24 739	22,3	18,6	13,6	22,8	23,6
Metalurgie și prelucrarea metalelor	322	12 661	201 661	72 759	22 333	11,7	22,9	30,5	29,7	21,3
Electrotehnică	26	304	2 890	4 161	940	0,9	0,5	0,4	1,7	0,9
Hîrtie	129	4 476	53 662	13 664	4 108	4,7	8,1	8,1	5,6	3,9
Chimică	353	12 219	104 146	23 241	10 693	12,8	22,1	15,8	9,5	18,8
Sticlă	30	881	4 470	4 626	930	1,1	1,6	0,7	1,9	0,9
Ceramică	19	93	571	864	130	0,7	0,2	0,1	0,4	0,1
Materiale de construcții	204	2 452	52 134	14 539	2 189	7,4	4,4	7,9	5,9	2,1
Prelucrarea lemnului	379	2 216	37 512	19 566	3 110	13,8	4,0	5,7	8,0	3,0
Pielărie	156	989	12 082	7 885	5 075	5,7	1,8	1,8	3,2	4,8

SURSE: Calculat după „Buletinul statistic al României", 1940—1945; „Comunicări statistice", nr. 8, 1945.

BCU IASI BIBLIOTECA UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 68

Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1942[1]

Ramura	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	Ponderi				
						Întreprinderi	Capital fix	Forța motrice	Personal	Valoarea producției
TOTAL	2 250	56 892	589 374	240 542	162 758	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Alimentară	475	9 140	89 869	28 793	47 395	21,1	16,1	15,3	12,0	29,1
Textilă	460	10 899	79 047	52 071	36 716	20,4	19,2	13,4	21,7	22,6
Metalurgia și prelucrarea metalelor	283	11 057	154 443	66 391	29 817	12,6	19,4	26,3	27,6	18,3
Electrotehnică	18	206	1 228	2 438	725	0,8	0,4	0,2	1,0	0,4
Hîrtie	102	5 702	50 930	14 173	6 140	4,5	10,0	8,6	5,9	3,8
Chimică	258	12 814	107 502	26 228	25 841	11,5	22,5	18,2	10,9	15,9
Sticlă	23	814	3 039	4 749	1 441	1,0	1,4	0,5	2,0	0,9
Ceramică	22	125	539	1 021	264	1,0	0,2	0,1	0,4	0,2
Materiale de construcții	160	2 597	56 243	14 972	3 158	7,1	4,6	9,5	6,2	1,9
Prelucrarea lemnului	306	2 386	35 222	21 258	5 980	13,6	4,2	6,0	8,8	3,7
Pielărie	143	1 152	11 312	8 448	5 281	6,4	2,0	1,9	3,5	3,2

SURSE: Calculat după „Buletinul statistic al României", 1940—1945; „Comunicări statistice", nr. 8, 1945.
NOTE: [1] Date provizorii.

BCU IASI/CENTRALA UNIVERSITARA LIBRARY

INDUSTRIA ÎN ANUL 1945

Aceasta este ultima statistică asupra industriei mari întocmită după tipul celei inaugurate în anul 1922; ea prezintă situația ramurilor industriale la cîteva luni — în octombrie 1945 — după terminarea războiului al doilea mondial. În consecință, conține schimbările cantitative și de structură imprimate de război, deși se trecuse la producția de pace încă din luna mai; pe prim plan apare cu puterea instalată, capitalul fix și personal, industria metalurgică, cu rol prioritar în anii 1940—1945, urmată de ramura chimică, în vreme ce industriile ușoare, cu excepția celei textile, au suferit un recul față de anul 1938.

Judecăți instructive se pot face prin compararea indicatorilor de putere instalată și personal din 1945 a raporturilor dintre ei, cu anii 1938 și 1942, sesizîndu-se modificările produse de război. În unele ramuri a avut loc accentuarea concentrării mijloacelor de producție și a personalului pe întreprindere, în altele s-a produs o reducere a acestora.

Indicatorul capital investit, respectiv capitalul fix, din cauza inflației, nu mai poate semnala valoarea absolută a investițiilor, ci numai raporturile de mărime dintre ramuri, și acestea cu rezervă însemnată; în condițiile deprecierii rapide întreprinzătorii din timp în timp își reevaluau — mărind scriptic — capitalul, dar acesta nu avea un caracter organizat sau periodic; în consecință, capitalul total industrial conținea la un moment dat atît capitaluri individuale reevaluate, adică mărite, aduse la nivelul de depreciere al monedei în luna sau trimestrul ultim, cît și capitaluri încă neevaluate la noul nivel al inflației.

Indicatorii materiali rămîn baza sigură a aprecierii reale a dimensiunilor, structurilor și potențialului industriei din 1945, ca și a eventualelor comparații cu perioadele precedente.

Tabel 69

Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1945[1]

Ramura	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forță motrice C.P.	Personal[2] număr	Ponderi			
					Întreprinderi	Capital fix	Forță motrice	Personal
TOTAL[3]	3 223	1 129 662	734 807	298 177	100,0	100,0	100,0	100,0
Alimentară	648	189 401	112 379	33 738	20,1	16,8	15,3	11,3
Textilă	677	287 450	93 450	57 383	21,0	25,4	12,7	19,2
Metalurgie și prelucrarea metalelor	339	227 957	193 601	75 486	10,5	20,2	26,3	25,3
Hîrtie	172	49 288	51 055	13 822	5,3	4,4	6,9	4,6
Chimică	362	242 267	171 250	62 813	11,2	22,0	23,3	21,2
Sticlă	31	14 229	3 250	4 644	1,0	1,3	0,4	1,6
Ceramică	31	2 490	1 426	999	1,0	0,2	0,2	0,3
Materiale de construcții	310	64 284	54 546	11 399	9,6	5,6	7,5	3,8
Prelucrarea lemnului	507	33 422	40 840	24 785	15,7	3,0	5,6	8,3
Pielărie	146	12 274	13 010	13 108	4,6	1,1	1,8	4,4

SURSE: Calculat după Arhiva B.N.R., Serviciul studii, dosar 2, 1945; „Curierul U.G.I.R.", nr. 6, 1946.

NOTE: [1] Situație statistică din octombrie 1945.

[2] Sursa prezintă două categorii: personal administrativ și lucrători; credem că est inclus și personalul tehnic inginerese.

[3] Potențial industrial diminuat față de 1938, prin ocuparea Basarabiei, ținutului Herței și Bucovinei de Nord, în 1940, de către URSS.

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

INDUSTRIA ÎN ANUL 1947

Cu ajutorul datelor din inventarul întreprinderilor industriale, efectuat în octombrie 1947, se poate constitui o situaţie a industriei mari din ultimul an al epocii luate în studiu în lucrarea de faţă — 1860—1947. Clasarea ramurilor pe schema statisticii industriale din perioada interbelică permite, cu oarecare diferenţe, stabilirea unei continuităţi a evidenţei industriei mari după indicatorii materiali; deşi inventarierea întreprinderilor particulare industriale, comerciale şi de transport din 1947 a culeş şi date asupra elementelor valorice, acestea nu s-au publicat.

Structura de ramură, raportul dintre sectoarele mijloacelor de producţie şi ale bunurilor de consum, nivelul tehnic al ramurilor, gradul de înzestrare a forţei de muncă etc., pot fi cercetate pe baza datelor tabelelor ce urmează.

Numărul întreprinderilor apare mai mare deoarece criteriul de departajare a industriei mari, unităţi cu peste 10 persoane ocupate, indiferent de forţa motrice folosită, este mai mic decît cel folosit pînă atunci.

Inventarierea din 1947 a înregistrat aproape toate unităţile industriale; statistica industrială din 1945, întocmită de Ministerul Economiei Naţionale, pe baza chestionarelor completate de întreprinderi, este deficitară din acest punct de vedere; ea arată date sub realitate şi diferenţele nu sînt neglijabile cum se poate constata.

Situaţia statistică a industriei, pe baza sursei din 1947, aduce în plus două elemente inedite: date asupra industriei extractive şi asupra uzinelor electrice particulare, ceea ce permite definirea locului acestora în ansamblul industriei alături de ramurile prelucrătoare. De reţinut că cifrele indicatorilor utilizaţi — numărul de întreprinderi, forţa motrice şi personalul — sînt mai mari decît oricare din datele anilor precedenţi; aceasta se explică parţial prin aria mai largă de cuprindere a criteriului adoptat dar, credem, şi datorită metodei de înregistrare obligatorie şi asistată de specialişti, la fiecare unitate în parte, ceea ce a exclus sustragerile sau omisiunile.

Tabel 70

Industria mare[1], pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1947

Ramura	Întreprinderi număr	Forța motrice C.P.	Personal număr	Ponderi		
				Întreprinderi	Forța motrice	Personal
TOTAL	4 119	793 598	361 643	100,0	100,0	100,0
Alimentară	611	107 692	21 054	14,8	13,6	5,8
Textilă	726	111 718	65 156	17,6	14,1	18,1
Metalurgie și prelucrarea metalelor	610	207 623	83 265	14,8	26,2	23,0
Electrotehnică	61	3 308	3 744	1,5	0,4	1,0
Hîrtie	202	62 950	17 535	4,9	7,9	4,8
Chimică	327	130 450	32 932	7,9	16,5	9,1
Sticlă	35	4 470	5 640	0,8	0,6	1,6
Ceramică	31	2 517	2 188	0,8	0,3	0,6
Materiale de construcții	470	80 527	39 904	11,4	10,1	11,0
Prelucrarea lemnului	789	60 534	75 518	19,2	7,6	20,9
Pielărie	255	21 792	14 666	6,2	2,7	4,1
Diverse	2	17	41	0,1	1,0	0,0

SURSE : Calculat după „Probleme economice", nr. 2, 1948.

NOTE : [1] Datele provin de la inventarierea întreprinderilor industriale din octombrie 1947. Ele se referă la întreprinderile particulare cu peste 10 persoane ocupate, indiferent de forța motrice folosită, și răspund numai parțial criteriilor de industrie mare adoptate de statistica din 1919. Folosirea însă numai a ultimului criteriu mărește în anumită măsură numărul întreprinderilor încadrate. Sursa nu cuprinde și indicatorii de capital fix și valoarea producției

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 71

Total industrie prelucrătoare în perioada 1901—1947
Total industrie mare după indicatori principali, în perioada 1901—1947 [1]

Anii	Întreprinderi [3] număr	Capital fix [2] mil. lei	Forță motrice C.P.	Personal număr	Valoarea [2]			
					Producției	Combustibilului	Salariilor	Materiei prime
					milioane lei			
1901	625	247	45 212	39 746	232	9	— — —	121
1910	472	281	73 919	46 280	349 [9]	13	38	216
1915 [4]	851	361	126 666	60 937	584	19	51,4	338
1919 [5] [6]	2 610	— — —	343 550	154 391	11 465	501	— — —	6 152
1922 [6]	2 924	— — —	375 011	163 354 [7]	22 379	1 802	— — —	13 088
1923	3 301	— — —	392 065	164 000	34 384	1 851	— — —	17 674
1924	3 840	28 765	389 549	223 423	44 738	2 244	— — —	24 394
1925 [8]	3 501	34 003	392 044	214 262	44 943	2 329	— — —	28 062
1926 [8]	3 810	39 998	417 013	216 738	55 304	2 806	— — —	32 303
1927	4 064 [10]	39 483	463 436	214 052	59 045	3 046	7 268	33 634
1928	3 966	39 740 [11]	472 244 [12]	206 552 [13]	60 941 [14]	2 736	7 733	33 037
1929	3 736	40 291	497 961	201 087 [17]	56 229	2 621	7 723	29 699
1930	3 646	40 591	492 715	174 227	48 354	2 111	6 944	24 959
1931	3 524	40 549	497 969 [23]	152 309	33 214 [15]	1 470	5 363	16 263
1932	3 557	39 905 [16]	514 745	152 198	32 475	1 368	4 379	16 789
1933	3 487	39 845 [18]	529 457 [19]	184 844 [20]	34 941	1 654	5 013	17 881
1934	3 510	40 924	558 468	208 240	41 835	1 682	5 647	21 054
1935	3 613	41 841	582 946	230 797	47 288	1 772	6 147	22 944
1936	3 553	42 494	579 543	260 934	51 334	2 045	6 850	27 121
1937	3 512	46 275	722 638	278 919	64 567	2 782	7 666	35 245
1938	3 767	50 069	746 789	289 117	69 207	2 971	8 302	36 944
1939	3 695	52 033	774 542	304 470 [21]	76 476	3 188	9 416	40 519
1940	2 721	46 884	693 913	231 948	83 313	3 912	9 522	43 267
1941	2 752	55 372	660 759	244 731	104 819	4 092	13 357	53 826
1942	2 250	56 892	589 374	240 542	162 758	7 273	20 977	71 370
1945 [22]	3 323	1 129 662	734 807	298 177	— — —	— — —	— — —	— — —
1947	4 119	— — —	793 598	361 643	— — —	— — —	— — —	— — —

SURSE: Calculat după *Ancheta industrială din anii 1901—1902*, vol. I, București, 1903; „Anuarul statistic al României", 1912, 1915/16; Ancheta industrială din anul 1920, București, 1922; „Anuarul statistic al României", 1922—1940; „Comunicări statistice", nr. 8, 1945; „Curierul U.G.I.R.", 1946; Arhiva B.N.R., Serv. studii, dosar 2; *Întreprinderile particulare industriale, comerciale și de transport*, vol. I, București, 1947.

NOTE: [1] În principiu, datele se referă la industria prelucrătoare, cea extractivă neintrînd în nici una din înregistrările anuale.

Criteriile de recenzare au fost diferite, ceea ce îngreunează o comparabilitate directă; dar faptul că dimensiunea întreprinderilor a

BCU "ALEXANDRU IOAN CUZA" UNIVERSITY LIBRARY

sporit succesiv cu înregistrările diferitelor perioade, imaginea evoluției este cel mult sub realitate.

La Ancheta din 1901 au fost încadrate la industria mare toate întreprinderile care întrebuințau mașini puse în mișcare, „fie cu apă, fie cu gaz, petroleu, benzină, electricitate sau orice alt mijloc mecanic producător de mișcare". Orientativ, la culegerea datelor s-a avut în vedere existența forței motrice mecanice, un capital minim de 10.000 lei și cinci persoane ocupate. Criteriile au fost însă modificate la centralizarea datelor astfel că din cele 625 unități de industrie mare numai 502 aveau instalații de forță motrice. Între acestea doar 182 răspundeau criteriilor industriei încurajate.

În sursa pentru anul 1910 au fost clasate în rîndul industriei mari numai întreprinderile încurajate de stat pe baza legii din 1887, respectiv cele cu minimum 50 000 lei capital fix sau 25 lucrători permanenți timp de cinci luni pe an și care utilizau mașini perfecționate.

În statistica pentru anul 1915 s-au cuprins fabricile care beneficiau de avantajele legii din 1912, cu alte criterii decît cele din 1887; erau întreprinderile cu peste 20 lucrători sau care utilizau forță motrice de minimum 5 C.P.

În 1920 Ancheta industrială a recenzat întreprinderile industriei prelucrătoare, inclusiv uzinele electrice industriale, care foloseau o forță motrice de cel puțin 5 C.P. sau 20 lucrători, iar pentru mori numai cele cu peste 50 C.P., respectiv criteriile industriei încurajate, deși nu toate unitățile înregistrate beneficiau de avantajele legii. Pentru comparabilitate s-au scos datele asupra uzinelor electrice. Statistica industrială ulterioară, din anii 1922—1942 și din 1945, adoptă criteriul Anchetei din 1920; nu cuprinde uzinele electrice.

Pentru anul 1947, s-au extras din recensămîntul întreprinderilor industriale comerciale și de transport din octombrie 1947 numai unitățile industriei prelucrătoare cu peste 10 persoane active, nefiind posibilitatea să se departajeze întreprinderile cu forță motrice peste 20 C.P.

[2] Elementele valorice pînă la 1915 sînt exprimate în lei aur. Capitalul fix, în surse, pentru anii 1924—1926 a fost trecut tot în lei aur; pentru comparabilitatea datelor din perioada interbelică, sumele în lei aur s-au transformat în monedă curentă, pe baza coeficientului de depreciere a leului, stabilit de B.N.R. astfel: 1 leu aur = 39,19 lei, în 1924, 40,21 lei în 1925, 42,46 lei în 1926. Sumele monetare cunoscute pînă la 1926 fluctuații, deprecieri însemnate, apoi, după o stabilitate pînă în 1936, începe o nouă repriză a inflației care se accentuează puternic în anii războiului și următori, pînă la reforma monetară din august 1947.

[3] Modificarea numărului de unități reflectă nu numai schimbările din realitate, dar și omisiunile din anumiți ani cînd nu toate întreprinderile trimiteau Ministerului Industriei și Comerțului chestionarele anuale completate. Astfel se explică, în parte, scăderea într-un anumit an a numărului de întreprinderi sau și a celorlalți indicatori, ca apoi să revină în anul următor la aceeași cifră sau la una apropiată.

[4] Este inclusă și industria zahărului care la 1915 nu mai beneficia de avantajele legii de încurajare și nu figura în statistica industrială. Industria zahărului era reprezentată de 4 fabrici, 32 mil. lei capital fix, 7 500 C.P., 37 mil. lei valoarea producției și 1,6 mil. lei salarii; lipsesc date privind valoarea materiilor prime și a combustibilului.

În statistică sînt cuprinse două uzine producătoare de energie electrică pentru nevoi industriale, dar nu sînt incluse zecile de uzine comunale urbane furnizoare de curent electric pentru iluminatu l public și consumul casnic și, parțial, pentru consum productiv.

[5] În Anuarele statistice din anii 1922—1940 datele Anchetei industriale referitoare la anul 1919 sînt cronat trecute la anul 1921.

[6] În surse în aunul 1919, la toți indicatorii și în anul 1922 la forța motrice, sînt cuprinse și uzinele electrice care, ulterior, nu se mai includ în statistica industrială. Pentru comparabilitate s-au scăzut din datele anului 1919 indicatorii care aparțin uzinelor electrice, iar pentru anul 1922 s-a scăzut numai forța motrice care aparținea acestor uzine. Aceasta a reprezentat, după Ancheta din 1919, 137 335 C.P. forță instalată. Menționăm că Ancheta industrială publicată în 1920, cît și Anuarul statistic din 1939 și 1940 atrag atenția că din totalul forței motrice a anului 1919 trebuie să se scadă 43 861 C.P. ai motoarelor alimentate de la uzinele electrice din afară. Nu găsim întemeiată recomandarea întrucît motoarele electrice, ca și cele cu aburi și cu explozie, reprezentau capacități de forță; alimentarea lor era asigurată prin curentul electric de la uzine electrice din afară, după cum alimentarea celorlalte motoare se făcea cu combustibili — cărbuni, produse petroliere, etc. — achiziționați tot din afara întreprinderilor respective.

[7] Numai lucrătorii.; [8] Sursele stasistice prezintă indicatorii acestor ani fără industria de rafinare a petrolnlui. În vederea asigurării comparabilității noi am adăugat datele necesare aferente industriei de rafinare a petrolului, obținute prin interpolare și în relație directă cu mișcarea cantității de petrol supusă rafinării. [9] Cifră corectă, în sursă 351. [10] Cifră corectată, în sursă 4 094. [11] Cifră corectă, în sursă 39 770; [12] Cifră corectată, în sursă 472 271.; [13] Cifră corectată, în sursă 206 547.; [14] Cifră corectată, în sursă 60 965.; [15] Cifră corectată, în sursă 33 155.; [16] Cifră corectată, în sursă 40 778. [17] Cifră corectată, în sursă 201 187.; [18] Cifră corectată, în sursă 39 829.; [19] Cifră corectată, în sursă 529 968.; [20] Cifră corectată, în sursă 184 777.; [21] Cifră corectată, în sursă 309 470.; [22] Date considerate provizorii.; [23] Cifră corectată, în sursă 498 059.

Tabel 72

Total industrie mare, după indicatori principali [1], pe o întreprindere, în perioada 1901—1947

Anii	Capital fix mii lei	Forță motrice C.P.	Personal număr	Valoarea			
				Producției	Combustibilului	Salariilor	Materiei prime
				mii lei			
1901	395	72	64	371	14	— — —	194
1910	595	157	98	739	28	81	456
1915	424	149	72	687	22	60	397
1919	— — —	132	59	4 393	192	— — —	2 357
1922	— — —	128	56	7 654	616	— — —	4 477
1923	— — —	119	50	10 416	561	— — —	5 354
1924	7 491	101	58	11 651	584	— — —	6 353
1925	9 712	112	61	12 837	665	— — —	8 015
1926	10 498	109	57	14 515	736	— — —	8 478
1927	9 715	114	53	14 529	750	1 788	8 276
1928	10 020	119	52	15 366	690	1 950	8 330
1929	10 785	133	54	15 051	702	2 067	7 949
1930	11 133	135	48	13 262	579	1 905	6 846
1931	11 507	141	43	9 425	417	1 522	4 615
1932	11 219	145	43	9 130	385	1 231	4 720
1933	11 427	152	53	10 020	474	1 438	5 128
1934	11 659	159	59	11 919	479	1 609	5 998
1935	11 581	161	64	13 088	490	1 701	6 350
1936	11 960	163	73	14 448	576	1 928	7 633
1937	13 176	206	79	18 385	792	2 183	10 036
1938	13 291	198	77	18 372	789	2 204	9 807
1939	14 082	210	82	20 697	863	2 548	10 966
1940	17 230	255	85	30 619	1 438	3 499	15 901
1941	20 121	240	89	38 088	1 487	4 854	19 559
1942	25 285	262	107	72 337	3 232	9 323	31 720
1945	350 500	228	93	— — —	— — —	— — —	— — —
1947	— — —	193	88	— — —	— — —	— — —	— — —

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE : [1] Vezi notele de la tabelul 71.

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 73

Total industrie mare, după indicatori principali[1], pe o persoană, în perioada 1901—1947

Anii	Capital fix mii lei	Forță motrice C.P.	Valoarea			
			Producției	Combustibilului	Salariilor	Materiei prime
			mii lei			
1901	6,2	1,1	5,8	0,2	— — —	3,0
1910	6,1	1,6	7,5	0,3	0,8	4,6
1915	5,9	2,1	9,6	0,3	0,8	5,6
1919	— — —	2,2	74	3,2	— — —	39,8
1922	— — —	2,3	137	11	— — —	80
1923	— — —	2,4	210	11	— — —	108
1924	129	1,7	200	10	— — —	109
1925	159	1,8	210	9	— — —	108
1926	185	1,9	255	11	— — —	123
1927	184	2,2	276	14	34	157
1928	192	2,3	295	13	37	160
1929	200	2,5	280	13	38	148
1930	233	2,8	278	12	40	143
1931	266	3,3	218	10	35	107
1932	262	3,4	213	9	29	110
1933	216	2,9	189	9	27	97
1934	197	2,7	201	8	27	101
1935	181	2,5	205	8	27	99
1936	163	2,2	197	8	26	104
1937	166	2,6	231	10	27	126
1938	173	2,6	239	10	29	128
1939	171	2,5	251	10	31	133
1940	202	3,0	359	17	41	187
1941	226	2,7	428	17	55	220
1942	237	2,4	677	30	87	297
1945	3 789	2,5	— — —	— — —	— — —	— — —
1947	— — —	2,2	— — —	— — —	— — —	— — —

SURSE : Calculat după sursele de la tabelul 71.
NOTE : [1] Vezi notele de la tabelul 71.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

II

RAMURILE INDUSTRIEI PRELUCRĂTOARE, INDICATORI PRINCIPALI, ÎN PERIOADA 1901—1947—INTRODUCERE

Partea aceasta urmărește să înfățișeze, prin indicatorii principali, materiali și valorici, evoluția industriei mari mecanizate, pe fiecare ramură — în parte —, în diferite perioade ale intervalului 1901—1947.

Sursele cunoscute pînă acum prezintă date pentru anii 1901, 1910, 1915, 1919, 1922 și în continuare de la 1924 pînă la 1942, apoi în ultimii ani 1945 și 1947. Notele explică diferențele criteriilor de înregistrare.

Fiecărei ramuri îi sînt destinate două tabele : unul cu datele absolute privind numărul de unități, capitalul fix, forța motrice și elementele valorice ale producției ; celălalt cu indicatorii de mai sus raportați la o întreprindere ; acesta facilitează și permite o viziune comparativă asupra ramurii în anii intervalului dat, ceea ce nu poate oferi primul tabel din cauza modificării dimensiunilor industriei în raport cu teritoriul.

În vederea înlesnirii unei eventuale comparabilități s-a urmărit ca cifrele provenite din surse diferite să reprezinte, în măsura posibilului, elemente comune bazate pe criterii comune, cum, de altfel, se specifică în note. Ca regulă s-au înscris ramurile și întreprinderile de industrie prelucrătoare, cu indicatori de valoare relativ apropiată, dacă nu identică.

Tabelele furnizează date pentru formarea unei imagini asupra procesului de dezvoltare între anii 1901—1947, a evoluției indicatorilor principali la nivelul domeniului și pentru fiecare ramură ; indicatorul număr de întreprinderi reflectă mai slab dimensiunea industriei datorită mărimii diferite a unităților, dar corelat cu mărimea sa medie, după forță motrice și număr de persoane, el dobîndește valoare de comparabilitate plauzibilă ; tendința principală, pe intervalul celor aproape cinci decenii, a fost sporirea capacității medii a întreprinderilor, exprimată într-o forță instalată mai mare și un număr sporit de persoane. Numărul întreprinderilor a variat în raport de condițiile conjuncturale, în perioadele de avînt sporind și diminuîndu-se în cele depresionare.

Potențialul industriei și al fiecărei ramuri se exprimă însă mai bine prin capitalul fix și forța motrice instalată ; ultima reflectînd mai direct capacitățile de forță și respectiv mărimea instalațiilor de producție ; este

și cel mai constant indicator ieșind de sub influențele conjuncturale ale monedei și ale prețurilor, în lipsa unui indicator special, luat ca expresie a mișcării capacităților de producție ale industriei și ramurilor sale. Sporirea lui absolută, în întreaga perioadă, semnalează lărgirea dimensiunilor industriei, creșterea cantitativă a potențialului său. Pe de altă parte, forța motrice pe întreprindere vorbește despre concentrarea industrială, după cum forța motrice pe o persoană relevă gradul de mecanizare, de înzestrare tehnică a muncii.

Alte raporturi dintre indicatorii tabelelor priviți pe termen lung sugerează procese și aspecte importante ce pot fi cercetate amplu la nivelul industriei sau al ramurilor sale.

O mențiune pentru indicatorii valorici : perioada lor de stabilitate fermă este aceea în care etalonul real al monedei era aurul, respectiv pînă la 1916 ; după aceasta, inflația determinată de război și de alte împrejurări reduce pînă la 1924—1925 de circa 40 de ori valoarea leului și sporește tot de atîtea ori expresia bănească a aurului ; în această perioadă orice tentativă de a opera cu indicatori valorici pentru evidențierea unor aspecte economice intrinsece ale industriei rămîne fără rezultat științific. Din 1924—1925 moneda fluctuează, dar în limite mai reduse, pentru ca în 1929 să fie stabilizată oficial și să se mențină astfel în mod real, pînă prin 1934—1935 ; noua repriză a inflației după 1935 depreciază iarăși leul, iar în anii războiului și ulteriori, inflația devine galopantă, indicatorii valorici nemaiputînd exprima nici într-un fel mișcarea reală economică.

Indicatorii valorici pot dobîndi totuși utilitate (și din această cauză au fost, cu toate rezervele, înscriși în tabele) prin raporturile ce se constituie între ei în fiecare an sau pentru perioade mai lungi : dintre capitalul fix și valoarea producției, dintre unele componente ale valorii producției — ale materiei prime, salariilor și combustibilului — surprinse de statistică ; examinarea acestor raporturi duce la concluzii instructive asupra procesului de producție industrială.

Situațiile statistice în această parte, prin ineditul lor, oferă cititorului meditații asupra evoluției industriale în aproape jumătate de secol de dezvoltare.

Tabel 74

Industria alimentară, după indicatori principali, în perioada 1901–1947

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forță motrice C.P.	Personal număr	Valoarea			
					Producției	Combustibilului	Salariilor	Materiei prime
					milioane lei			
1901	191	111	38 990	10 564	132	5	— — —	69
1910	123	83	24 087	— — —	129	5	— — —	78
1915[1]	224	108	41 926	11 013	214	3	8	127
1919	977	— — —	98 584	26 054	4 417	174	— — —	2 698
1922	536	— — —	82 870	23 105	6 061	411	— — —	3 713
1923	— — —	— — —	— — —	— — —	9 730	420	— — —	5 496
1924	842	9 288	101 514	32 911	14 427	613	— — —	8 460
1925	602	9 047	87 905	26 858	10 238	463	— — —	8 159
1926	840	10 488	99 822	34 672	14 959	677	— — —	9 980
1927	1 147	11 335	125 266	35 149	17 436	700	974	11 775
1928	1 133	11 710	129 888	30 277	18 605	603	963	11 876
1929	1 004	11 686	126 336	25 544[2]	15 412[3]	453	928	9 673
1930	991	11 281	124 875	25 196	14 134	449	859	7 009
1931	1 030	11 237	127 906	22 094	7 621[4]	276	700	4 183
1932	1 028	11 078	130 570	20 720	8 513	264	586	5 095
1933	1 029	10 502	128 635	28 321[5]	9 329	301	591	5 246
1934	1 036	9 771	125 935	29 828	10 621	310	646	5 769
1935	1 066	10 040	128 991	31 334	11 896	300	658	5 792
1936	1 034	10 501	130 835	33 146	11 205	291	662	6 285
1937	993[6]	10 774	127 873	34 724	12 940	338	731	7 305
1938	974	10 773	137 018	38 376	15 577	504	790	8 416
1939	857	10 354	134 874	44 473	17 580	536	911	9 347
1940	515	7 857	123 002	27 730	17 003	626	884	9 598
1941	521	8 756	101 745	27 602	21 572	538	1 301	12 542
1942	475	9 140	89 869	28 793	47 395	651	2 118	15 882
1945	648	189 401	112 379	33 738	— — —	— — —	— — —	— — —
1947	611	— — —	107 692	21 054	— — —	— — —	— — —	— — —

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE : Vezi notele 1, 2, 3, 4 de la tabelul 71.

[1] Inclusiv industria zahărului.
[2] Cifră corectată; în sursă 25 644.
[3] Cifră corectată; în sursă 15 312.
[4] Cifră corectată; în sursă 7 562.
[5] Cifră corectată; în sursă 28 254.
[6] Cifră corectată; în sursă 991.

BCU IASI/C... LIBRARY

Tabel 75

Industria alimentară, după indicatori principali, pe o întreprindere, în perioada 1901—1947

Anii	Capital fix mii lei	Forță motrice C.P.	Personal număr	Valoarea			
				Producției	Combustibilului	Salariilor	Materiei prime
				mii lei			
1901	581	99	55	665	26	— — —	361
1910	675	196	— — —	1 049	41	— — —	634
1915	482	187	49	955	13	36	567
1919	— — —	101	27	4 521	178	— — —	2 762
1922	— — —	155	43	11 308	767	— — —	6927
1924	11 031	121	39	17 134	728	— — —	10 048
1925	15 028	146	45	17 007	769	— — —	13 553
1926	12 486	119	41	17 808	806	— — —	11 881
1927	9 882	109	31	15 201	610	849	10 266
1928	10 335	115	27	16 421	532	850	10 482
1929	11 639	126	25	15 351	451	924	9 634
1930	11 383	126	25	14 262	453	867	7 073
1931	10 910	124	21	7 399	268	680	4 061
1932	10 776	127	20	8 281	257	570	4 956
1933	10 206	125	28	9 066	293	574	5 098
1934	9 431	122	29	10 252	299	624	5 569
1935	9 418	121	29	11 159	281	617	5 433
1936	10 156	127	32	10 837	281	640	6 078
1937	10 850	129	35	13 031	340	736	7 356
1938	11 061	141	39	15 993	517	811	8 641
1939	12 082	157	52	20 513	625	1 063	10 907
1940	15 256	239	54	33 016	1 216	1 717	18 637
1941	16 806	195	53	41 405	2 497	1 033	24 073
1942	19 242	189	61	99 779	1 371	4 459	33 436
1945	292 285	173	52	— — —	— — —	— — —	— — —
1947	— — —	176	34	— — —	— — —	— — —	— — —

SURSE: Calculat pe baza tabelului 74.

Tabel 76

Industria textilă, după indicatori principali, în perioada 1901—1947

Anii	Între-prin-deri număr	Capital fix mil. lei	Forță motrice C.P.	Personal număr	Valoarea Producției	Valoarea Combus-tibilului	Valoarea Salariilor	Valoarea Materiei prime
					milioane lei			
1901[1]	66	16	1 919	4 308	15	0,3	— — —	9
1910	54	24	4 488	— — —	25	0,5	— — —	16
1915	81	26	9 082	7 223	46	1	5	24
1919	156	— — —	13 530	10 409	1 008	16	— — —	469
1922	182	— — —	16 977	15 285	2 958	17	— — —	1 531
1923	— — —	— — —	— — —	— — —	3 366	73	— — —	1 886
1924	377	2 782	24 819	35 065	4 878	90	— — —	2 713
1925	397	3 096	25 381	29 326	5 644	146	— — —	3 822
1926	462	3 694	28 924	30 406	6 656	159	— — —	4125
1927	511	5 023	34 964	37 062	8 634	233	1 104	5 010
1928	530	5 206[2]	39 143	37 134	8 725	246	1 162	5 186
1929	516	5 522[5]	40 421	35 963	8 449	213	1 175	4 777
1930	517	5 798	43 312	34 822	7 506	191	1 112	4 407
1931	473	5 618	42 505[3]	34 322	5 828	164	922	3 117
1932	470	5 681	42 941	38 074	6 138	165	909	3 331
1933	510	5 694[4]	44 677	47 681	7 311	198	1 149	4 353
1934	539	5 592	49 830	50 562	8 372	208	1 266	5 088
1935	552	5 992	51 491	54 228	8 973	228	1 240	5 405
1936	558	6 645	58 170	61 703	11 786	231	1 416	7 260
1937	574	6 981	66 655	70 450	14 228	325	1 693	9 307
1938	640	8 230	79 561	74 077	14 692	376	1 799	9 088
1939	688	8 561	86 813	69 894	16 695	411	1 913	10 056
1940	606	8 416	85 722	54 979	18 507	440	1 830	11.389
1941	613	10 325	89 886	55 824	24 739	475	2 822	12 972
1942	460	10 899	79 047	52 071	36 716	1 293	3 729	16 082
1945	677	287 450	93 450	57 383	— — —	— — —	— — —	— — —
1947	726	— — —	111 718	65 156	— — —	— — —	— — —	— — —

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE : Vezi notele de la tabelul 71.

[1] Include industria textilă, îmbrăcămintei și anexe.
[2] Cifră corectată ; în sursă 5 236.
[3] Cifră corectată ; în sursă 42 525.
[4] Cifră corectată ; în sursă 5 682.
[5] Cifră corectată ; în sursă 5 515.

Tabel 77

Industria textilă, după indicatori principali, pe o întreprindere, în perioada 1901—1947

Anii	Capital fix mii lei	Forță motrice C.P.	Personal număr	Valoarea			
				Producției	Combustibilului	Salariilor	Materiei prime
				mii lei			
1901	242	29	65	227	5	— — —	136
1910	444	83	— — —	463	9	— — —	296
1915	321	112	89	568	12	62	296
1919	— — —	87	67	6 462	103	— — —	3 006
1922	— — —	93	84	16 253	93	— — —	8 412
1924	7 379	66	93	12 939	239	— — —	7 196
1925	7 798	64	74	14 217	368	— — —	9 627
1926	7 996	63	66	14 407	344	— — —	8 929
1927	9 830	68	73	16 896	456	2 160	9 804
1928	9 823	74	70	16 462	464	2 192	9 785
1929	10 702	78	70	16 374	413	2 277	9 258
1930	11 215	84	67	14 518	369	2 151	8 524
1931	11 877	90	73	12 321	347	1 940	6 590
1932	12 087	91	81	13 060	351	1 934	7 087
1933	11 165	88	93	14 335	388	2 253	8 535
1934	10 375	92	94	15 532	386	2 349	9 440
1935	10 855	93	98	16 255	413	2 246	9 792
1936	11 909	104	111	21 122	414	2 538	13 011
1937	12 162	116	123	24 787	566	2 949	16 214
1938	12 859	124	116	22 956	588	2 811	14 200
1939	12 443	126	102	24 266	597	2 781	14 616
1940	13 888	141	91	30 540	726	3 020	18 791
1941	16 843	147	91	40 357	775	4 604	21 162
1942	23 693	172	113	79 817	2 811	8 107	34 961
1945	424 594	138	85	— — —	— — —	— — —	— — —
1947	— — —	154	90	— — —	— — —	— — —	— — —

SURSE: Calculat pe baza tabelului 76.

Tabel 78

Industria metalurgică și prelucrarea metalelor, după indicatori principali, în perioada 1901—1947

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil.	Forță motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției	Valoarea combustibilului	Valoarea salariilor	Valoarea materiei prime
					milioane lei			
1901	75	29	2 902	7 565	17	1		7
1910	53	21	4 260	— — —	28	0,5		14
1915	86	31	9 670	8 902	42	1,8	9	26
1919	305	— — —	58 587	37 635	1 330	54	— — —	355
1922[1]	428	— — —	64 000	36 278	2 683	310	— — —	1 196
1923[1]	— — —	— — —	—	— — —	4 498[1]	480	— — —	1 243
1924[1]	557	3 998	73 356	44 154	4 944	517	— — —	2 063
1925	508	6 473	84 594	40 997	6 024	381	— — —	2 799
1926	538	7 685	86 714	44 748	7 058[6]	459	— — —	3 494
1927	453	5 764	78 302	40 334	8 576	630	1 815	3 648
1928	451	5 939	82 588	39 708	8 941[2]	704	1 916	3 916
1929	448	6 445	84 775	40 236	8 444	665	2 023	3 559
1930	435	6 282	87 190	32 220	7 661	583	1 799	3 456
1931	396	6 053	88 476	23 801	5 330	275	1 216	2 206
1932	394	5 641	103 102	26 083	4 327	247	945	1 758
1933	388	5 938[3]	105 364	31 319	5 240	408	1 126	2 228
1934	351	6 217	112 295	37 796	6 461	418	1 306	2 664
1935	356	6 484	112 644	43 705	8 516	502	1 559	3 457
1936	355	7 198	125 828	55 861	9 938	773	1 982	4 161
1937	356	7 940	148 816	49 529	10 494	927	1 774	4 741
1938	366	8 467	152 147	51 321	11 363	802	1 848	5 531
1939	363	9 644	168 990	63 018	14 219	909	2 586	6 794
1940	318	9 930	188 813	62 687	15 203	1 234	3 165	7 063
1941	322	12 661	201 661	72 759	22 333	1 241	4 548	10 758
1942	283	11 057	154 443	66 391	29 817	2 891	6 608	16 465
1945[1]	339	227 957	193 601	75 486	— — —	— — —	— — —	— — —
1947	610	— — —	207 623	83 265	— — —	— — —	— — —	— — —

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE: Vezi notele 1, 2, 3, 4 de la tabelul 71.

[1] Cuprinde și datele industriei electrotehnice.

[2] Cifră corectată; în sursă 8 946

[3] Cifră corectată; în sursă 5 928.

Tabel 79

Industria metalurgică și prelucrarea metalelor, după indicatori principali, pe o întreprindere, în perioada 1901—1947

Anii	Capital fix mii lei	Forță motrice C.P.	Personal număr	Valoarea			
				Producției	Combustibilului	Salariilor	Materiei prime
				mii lei			
1901	387	39	101	227	13	— — —	93
1910	396	80	— — —	528	9	— — —	264
1915	360	112	104	488	21	105	302
1919	— — —	192	123	4 361	177	— — —	1 164
1922	— — —	150	85	6 269	724	— — —	2 794
1924	7 178	132	79	8 876	928	— — —	3 704
1925	12 742	167	81	11 858	750	— — —	5 490
1926	14 284	161	83	13 119	853	— — —	6 494
1927	12 724	173	89	18 932	1 391	4 007	8 053
1928	13 169	183	88	19 825	1 561	4 248	8 683
1929	14 386	189	90	18 848	1 484	4 516	7 944
1930	14 441	200	74	17 611	1 340	4 136	7 945
1931	15 285	223	60	13 460	694	3 071	5 571
1932	14 317	262	66	10 982	627	2 398	4 462
1933	15 304	272	81	13 505	1 052	2 902	5 742
1934	17 712	320	108	18 407	1 191	3 721	7 590
1935	18 213	316	123	23 921	1 410	4 379	9 711
1936	20 276	354	157	27 994	2 177	5 583	11 721
1937	22 303	418	139	29 478	2 601	4 983	13 317
1938	23 134	416	140	31 046	2 191	5 049	15 112
1939	26 567	466	174	39 171	2 504	7 124	18 716
1940	31 226	591	197	47 808	3 881	9 953	22 211
1941	39 320	626	226	69 357	3 854	14 124	33 410
1942	39 071	546	235	105 360	10 216	23 350	58 180
1945	673 440	571	223	— — —	— — —	— — —	— — —
1947	— — —	340	137	— — —	— — —	— — —	— — —

SURSE: Calculat pe baza datelor din tabelul 78.

Tabel 80

Industria electrotehnică, după indicatori principali, în perioada 1925—1947

Anii	Întreprinderi	Capital fix	Forță motrice	Personal	Valoarea producției	Valoarea combustibilului	Valoarea salariilor	Valoarea materiei prime
	număr	mil. lei	C.P.	număr	milioane lei			
1925[1]	13	67	370	570	103	2	— — —	55
1926	14	42	458	675	114	7	— — —	60
1927	14	89	638	1 041	233	5	54	108
1928	14	88	590	885[2]	184	5	49	86
1929	12	83	2 026	839	209	5	53	90
1930	20	77	2 000	797	156	5	39	77
1931	19	102	2 106	692	131	4	39	54
1932	15	91	2 115	592	98	4	31	34
1933	15	96	2 130	509	87	3	26	37
1934	13	58	1 823	621	112	3	26	45
1935	19	62	1 911	998	148	4	33	66
1936	24	90	1 924	1 469	278	5	43	135
1937	25	90	2 261	1 950	417	6	58	155
1938	31	200	2 958	2 684	675	10	94	329
1939	35	254	2 886	2 885	802	12	122	432
1940	27	274	2 937	3 123	935	16	155	418
1941	26	304	2 890	4 161	940	20	231	447
1942	18	206	1 228	2 438	725	19	151	332
1947	61	— — —	3 308	3 744	— — —	— — —	— — —	— — —

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE: Vezi notele 1, 2, 3, 4 de la tabelul 71.

[1] Pentru anii 1922—1924, 1945 datele sînt incluse la industria metalurgică.

[2] Cifră corectată, în sursă 880.

Tabel 81

Industria electrotehnică, după indicatori principali, pe o întreprindere, în perioada 1925—1947

Anii	Capital fix	Forță motrice	Personal	Valoarea producției	Valoarea combustibilului	Valoarea salariilor	Valoarea materiei prime
	mii lei	C.P.	număr	mii lei			
1925	5 154	28	44	7 923	154	— — —	4 231
1926	3 000	33	48	8 143	500	— — —	1 286
1927	6 357	46	74	16 643	357	3 857	7 714
1928	6 286	42	63	13 143	357	3 500	6 143
1929	6 917	169	70	17 417	417	4 417	7 500
1930	3 850	100	40	7 800	250	1 950	3 850
1931	5 368	111	36	6 895	211	2 053	2 842
1932	6 067	141	39	6 533	267	2 067	2 267
1933	6 400	142	34	5 800	200	1 733	2 467
1934	4 462	140	48	8 615	231	2 000	3 462
1935	3 263	101	53	7 789	211	1 737	3 474
1936	3 750	80	61	11 583	208	1 792	5 625
1937	3 600	90	78	16 680	240	2 320	6 200
1938	6 452	95	87	21 774	323	3 032	10 613
1939	7 257	82	82	22 914	343	3 486	12 343
1940	10 148	109	116	34 630	593	5 741	15 481
1941	11 692	111	160	36 154	769	8 885	17 192
1942	11 444	68	135	40 278	1 056	8 389	18 444
1947	— — —	54	61	— — —	— — —	— — —	— — —

SURSE: Calculat pe baza datelor din tabelul 80.

Tabel 82

Industria chimică[1], după indicatori principali, în perioada 1901—1947

Anii	Întreprinderi	Capital fix	Forța motrice	Personal	Valoarea Producției	Valoarea Combustibilului	Valoarea Salariilor	Valoarea Materiei prime
	număr	mil. lei	C.P.	număr	milioane lei			
1901	105	31	1 436	2 884	23	1	— — —	13
1910	52	63	4 436	— — —	72	3	— — —	50
1915	90	64	11 891	4 060	156	5	4	98
1919	187		56 526	8 740	1 218	28	— — —	455
1922	290	— — —	77 000	11 500	4 963	704	— — —	2 577
1923	—	— — —	— — —	— — —	7 539	286	— — —	4 311
1924	354[2]	3 331	51 286	13 884	10 095	482	— — —	5 698
1925	337	5 776	51 715	14 625	12 336	678	— — —	6 958
1926	307	6 667	52 058	15 945	13 765	757	— — —	7 763
1927	348[3]	6 546	62 890	17 809	11 449	698	819	6 453
1928	330	6 393	64 745	19 728	11 347	438	1 016	5 578
1929	248	6 132	69 326	19 238	11 011	624	899	5 773
1930	261	6 542	65 216	17 615	9 004	330	901	5 405
1931	256	7 393	67 013	18 443	7 340	366	847	3 538
1932	278	7 159	65 659	13 753	7 384	353	559	3 936
1933	257	8 217	82 746[4]	17 179	6 597	396	746	3 232
1934	254	9 406	89 944	20 282	8 477	334	827	4 200
1935	281	9 514	99 368	22 539	9 503	279	872	4 535
1936	253	8 471	77 599	21 685	8 935	243	805	5 147
1937	270	11 383	182 022	27 626	14 683	594	1 124	8 082
1938	397	12 325	183 393	28 298	14 155	575	1 197	7 619
1939	411	12 585	180 303	31 551	12 964	558	1 269	6 593
1940	329	10 912	126 499	22 987	18 965	788	1 299	8 592
1941	353	12 219	104 146	23 241	19 693	977	1 622	10 232
1942	258	12 814	107 502	26 228	25 841	1 223	2 658	13 166
1945	362	248 867	171 250	62 813	— — —	— — —	— — —	— — —
1947	327	— — —	130 450	32 932	— — —	— — —	— — —	— — —

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE: Vezi notele 1, 2, 3, 4 de la tabelul 71.

[1] Ponderea cea mai mare revenea rafinăriilor de petrol.

[2] În activitate numai 306.

[3] Cifră corectată, în sursă 378.

[4] Cifră corectată, în sursă 83 257.

Tabel 83

Industria chimică, după indicatori principali, pe o întreprindere, în perioada 1901—1947

Anii	Capital fix	Forță motrice	Personal	Valoarea Producției	Valoarea Combustibilului	Valoarea Salariilor	Valoarea Materiei prime
	mii lei	C.P.	număr	mii lei			
1	2	3	4	5	6	7	8
1901	295	14	27	219	10	— — —	124
1910	1 212	85	— — —	1 385	58	— — —	961
1915	711	132	45	1 733	56	44	1 089

1	2	3	4	5	6	7	8
1919	— — —	302	47	6 513	150	— — —	2 433
1922	— — —	266	40	1 711	2 428	— — —	8 886
1924	9 410	145	39	28 517	1 362	— — —	16 096
1925	17 139	153	43	36 605	2 012	— — —	20 647
1926	21 717	170	52	44 837	2 465	— — —	25 287
1927	18 810	181	51	32 899	2 006	2 353	18 543
1928	19 373	196	60	34 385	1 327	3 079	16 903
1929	24 726	280	78	44 399	2 516	3 625	23 278
1930	25 065	250	67	34 498	1 264	3 452	20 709
1931	28 879	262	72	28 672	1 430	3 309	13 820
1932	25 752	236	49	26 561	1 270	2 011	14 158
1933	31 973	322	67	25 669	1 541	2 903	12 576
1934	37 031	354	80	33 374	1 315	3 256	16 535
1935	33 964	354	80	33 819	993	3 103	16 139
1936	33 482	307	86	35 316	960	3 182	20 344
1937	42 159	674	102	54 381	2 200	4 163	29 933
1938	31 048	462	71	35 655	1 448	3 015	19 191
1939	30 620	439	77	31 543	1 358	3 088	16 041
1940	33 167	384	70	57 644	2 395	3 948	26 116
1941	34 615	295	66	55 788	2 768	4 595	28 986
1942	49 667	417	102	100 159	4 740	10 302	51 031
1945	687 478	473	174	— — —	— — —	— — —	— — —
1947	— — —	399	101	— — —	— — —	— — —	— — —

SURSE: Calculat pe baza datelor din tabelul 82.

Tabel 84

Industria sticlei, după indicatori principali, în perioada 1901—1947

Anii	Întreprinderi	Capital fix	Forță motrice	Personal	Valorarea			
					Producției	Combustibilului	Salariilor	Materiei prime
	număr	mil. lei	C.P.	număr	milioane lei			
1901	6	1	106	562	2	0,2	— —	0,4
1910	6	2	253	— — —	3	0,3	— —	0,4
1915	8	4	467	1 348	4	0,4	1	0,3
1919	16	— — —	466	2 726	43	15	— —	12
1924[1]	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —
1925	39	322	1 803	5 072	406	59	— — —	130
1926	31	340	1 533	4 174	499	60	— — —	125
1927	32	384	1 856	4 212	581	61	172	143
1928	32	419	1 892	4 262	621	63	189	168
1929	35	506	2 500	4 218	602	60	171	147
1930	30	516	2 335	3 309	482	41	154	115
1931	35	493	2 350	2 451	330	32	91	86
1932	35	492	2 263	2 866	278	27	73	58
1933	38	510	2 225	4 299	439	40	99	86
1934	40	534	2 306	4 634	482	47	108	91
1935	38	539	2 729	4 800	486	47	113	96
1936	36	558	2 827	5 775	550	56	132	118
1937	39	573	3 832	6 088	589	65	150	144
1938	39	561	3 216	5 691	527	57	141	133
1939	36	634	3 191	5 678	551	62	151	143
1940	29	643	3 358	3 905	528	56	135	198
1941	30	881	4 470	4 626	930	68	215	199
1942	23	814	3 039	4 749	1 441	86	359	301
1945	31	14 229	3 250	4 644	— — —	— — —	— — —	— — —
1947	35	— — —	4 470	5 610	— — —	— — —	— — —	— — —

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE: Vezi notele 1, 2, 3, 4 de la tabelul 71.

[1] Datele sînt cuprinse la industria ceramică.

Tabel 85

Industria sticlei, după indicatori principali, pe o întreprindere, în perioada 1901—1947

Anii	Capital fix	Forță motrice	Personal	Valoarea			
				Producției	Combustibilului	Salariilor	Materiei prime
	mii lei	C.P.	număr	mii lei			
1901	167	18	94	333	33	— — —	67
1910	333	42	— — —	500	50	— — —	67
1915	500	58	169	500	50	125	38
1919	— — —	29	170	2 688	94	— — —	750
1925	8 256	46	130	10 410	1 513	— — —	3 333
1926	10 968	49	135	16 097	1 935	— — —	4 032
1927	12 000	58	132	18 156	1 906	5 375	4 469
1928	13 094	59	133	19 406	1 969	5 906	5 250
1929	14 457	71	121	17 200	1 714	4 886	4 200
1930	17 200	78	110	16 067	1 367	5 133	3 833
1931	14 086	67	70	9 429	914	2 600	2 457
1932	14 057	65	82	7 943	771	2 086	1 657
1933	13 421	59	113	11 553	1 053	2 605	2 263
1934	13 350	58	116	12 050	1 175	2 700	2 275
1935	14 184	72	126	12 789	1 237	2 974	2 526
1936	15 500	79	160	15 278	1 556	3 667	3 278
1937	14 692	98	156	15 103	1 667	3 846	3 692
1938	14 385	82	146	13 513	1 462	3 615	3 410
1939	17 611	89	158	15 306	1 722	4 194	3 972
1940	22 172	116	135	18 207	1 931	4 655	6 828
1941	29 367	149	154	31 000	2 267	7 167	6 633
1942	35 391	132	206	62 652	3 739	15 609	13 087
1945	459 000	105	150	— — —	— — —	— — —	— — —
1947	— — —	128	161	— — —	— — —	— — —	— — —

SURSE: Calculat pe baza datelor din tabelul 84.

Tabel 86

Industria hîrtiei și poligrafiei, după indicatori principali, în perioada 1901—1947

Anii	Întreprinderi	Capital fix	Forță motrice	Personal	Valoarea			
					Producției	Combustibilului	Salariilor	Materiei prime
	număr	mil. lei	C.P.	număr	milioane lei			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901[1]	39	16	4 292	3 115	11	0,4	— — —	4
1910	30	25	8 853	— — —	16	1	— — —	9
1915	48	31	9 137	5 244	21	2	5	9
1919	144	— — —	16 454	8 317	319	11	— — —	140
1922	146	— — —	16 505	7 202	421	118	— — —	147
1923	—	— — —	— — —	— — —	1 217	142	— — —	554
1924	160	1 254	17 785	9 622	1 333	149	— — —	672
1925	167	1 448	18 994	10 554	1 459	142	— — —	832
1926	150	1 826	23 955	9 689	1 774	162	— — —	919
1927	126	1 804	31 396	10 291	2 386	166	474	1 047
1928	142	1 941	26 987	10 939	2 484	162	555	1 019
1929	147	2 129	29 971	10 668	2 447	143	512	988
1930	154	2 297	29 934	9 185	2 228	146	526	818
1931	145	2 498	34 590	9 165	2 056	99	505	868

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1932	162	2 577	33 652	8 916	1 834	85	406	711
1933	143	2 513	33 855	9 686	1 903	86	395	708
1934	144	2 785	42 337	11 585	2 283	107	459	867
1935	146	2 733	49 033	12 788	2 488	109	506	977
1936	147	2 907	50 898	13 915	2 569	130	544	1 032
1937	141	2 847	54 008	14 780	3 163	143	621	1 208
1938	157	3 577	53 366	15 222	3 088	172	656	1 249
1939	157	3 836	52 066	15 173	3 224	196	664	1 357
1940	120	3 840	50 639	13 733	3 350	253	667	1 510
1941	129	4 476	53 662	13 664	4 108	240	876	1 768
1942	102	5 702	50 930	14 173	6 140	342	2 082	2 870
1945	172	49 288	51 055	13 822	— — —	— — —	— — —	— — —
1947	202	— — —	62 950	17 535	— — —	— — —	— — —	— — —

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE: Vezi notele 1, 2, 3, 4 de la tabelul 71.
* Include industria hîrtiei și artelor grafice.

Tabel 87

Industria hîrtiei și poligrafiei, după indicatori principali, pe o întreprindere, în perioada 1901—1947

Anii	Capital fix	Forță motrice	Personal	Valoarea			
				Producției	Combustibilului	Salariilor	Materie i prime
	mii lei	C.P.	număr	mii lei			
1901	410	110	80	282	10	— — —	103
1910	833	295	— — —	533	33	— — —	300
1915	646	190	109	438	42	104	188
1919	— — —	114	58	2 215	76		972
1922	— — —	113	49	2 884	808	— — —	1 007
1924	7 838	111	60	8 331	931	— — —	4 200
1925	8 671	114	63	8 737	850	— — —	4 982
1926	12 173	160	65	11 827	1 080	— — —	6 127
1927	1 432	249	82	18 937	1 317	3 762	8 310
1928	1 367	190	77	17 493	1 141	3 908	7 176
1929	1 448	204	73	16 646	973	3 483	6 721
1930	1 492	194	60	14 468	948	3 416	5 312
1931	17 228	239	63	14 179	683	3 483	5 986
1932	15 907	208	55	11 321	525	2 506	4 389
1933	17 573	237	68	13 308	601	2 762	4 951
1934	19 340	294	80	15 854	743	3 188	6 021
1935	18 719	336	88	17 041	747	3 466	6 692
1936	19 776	346	95	17 476	884	3 701	7 020
1937	20 191	383	105	22 433	1 014	4 404	8 567
1938	22 783	340	97	19 669	1 096	4 178	7 955
1939	24 433	332	97	20 535	1 248	4 229	8 643
1940	32 000	422	114	27 917	2 108	5 558	12 583
1941	34 698	416	106	31 845	1 938	6 791	13 705
1942	55 902	499	139	60 196	3 353	20 412	28 137
1945	286 558	297	80	— — —	— — —	— — —	— — —
1947	— — —	312	87	— — —	— — —	— — —	— — —

SURSE: Calculat pe baza datelor din tabelul 86.

Tabel 88

Industria ceramică, după indicatori principali, în perioada 1901—1947

Anii	Întreprinderi	Capital fix	Forță motrice	Personal	Valoarea			
					Producției	Combustibilului	Salariilor	Materiei prime
	număr	mil. lei	C.P.	număr	milioane lei			
1901	13	6	833	1094	2	— — —	— — —	— — —
1910	8	4	723	— — —	1	0,3	— — —	0,6
1915	9	4	1 048	1 166	3	— — —	— — —	— — —
1919	11	— — —	420	394	4	0,4	— — —	1
1922	517	— — —	45 000	12 684	622	99	— — —	213
1923	— — —	— — —	— — —	— — —	1 467	242	— — —	141
1924[1]	381	2 704	35 765	21 476	1 398	261	— — —	154
1925	30	121	572	866	83	6	— — —	36
1926	34	127	487	727	73	10	— — —	18
1927	38	117	727	814	88	11	27	22
1928	33	121	757	832	96	10	28	22
1929	32	119	683	834	105	11	29	23
1930	31	105	491	682	76	8	25	18
1931	31	107	712	776	49	8	19	15
1932	33	96	518	684	41	5	15	8
1933	39	96	518	710	49	5	19	10
1934	38	99	553	887	60	5	19	13
1935	30	104	538	1 017	74	7	22	11
1936	33	128	1 008	1 544	83	9	32	18
1937	33	129	876	1 588	112	10	33	23
1938	34	143	1 031	1 652	149	15	40	27
1939	29	140	833	1 452	124	14	35	30
1940	19	86	516	680	105	7	19	26
1941	19	93	571	864	130	9	27	33
1942	22	125	529	1 021	264	13	47	71
1945	31	2 490	1 426	999	— — —	— — —	— — —	— — —
1947	31	— — —	2 517	2 188	— — —	— — —	— — —	— — —

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE: [1] Cuprinde și materiale de construcție și sticlă.

Tabel 89

Industria ceramică, după indicatori principali, pe o întreprindere, în perioada 1901—1947

Anii	Capital fix	Forță motrice	Personal	Valoarea			
				Producției	Combustibilului	Salariilor	Materiei prime
	mii lei	C.P.	număr	mii lei			
1	2	3	4	5	6	7	8
1901	462	64	84	154	— — —	— — —	— — —
1910	500	90	— — —	125	38	— — —	75
1915	444	116	130	333	— — —	— — —	— — —
1919	— — —	38	36	364	36	— — —	91
1922	— — —	87	25	1 203	191	— — —	412
1924	7 097	94	56	3 667	685	— — —	404
1925	4 033	19	29	2 767	200	— — —	1 200
1926	3 735	14	21	2 147	294	— — —	529

1	2	3	4	5	6	7	8
1927	3 079	19	21	2 316	289	711	559
1928	3 667	23	25	2 909	303	848	667
1929	3 719	21	26	3 281	344	906	719
1930	3 387	16	22	2 452	258	806	581
1931	3 452	23	25	1 581	258	613	484
1932	2 909	16	21	1 242	152	455	242
1933	2 462	13	18	1 256	128	487	256
1934	2 605	15	23	1 579	132	500	342
1935	3 467	18	34	2 467	233	733	367
1936	3 879	31	47	2 515	273	970	545
1937	3 909	27	48	3 394	303	1 000	697
1938	4 206	30	49	4 382	441	1 176	794
1939	4 828	29	50	4 276	483	1 207	1 034
1940	4 526	27	36	5 526	368	1 000	1 368
1941	4 895	30	45	6 842	474	1 421	1 737
1942	5 682	25	46	12 000	591	2 136	3 227
1945	80 323	46	32	— — —	— — —	— — —	— — —
1947	— — —	81	71	— — —	— — —	— — —	— — —

SURSE: Calculat pe baza datelor din tabelul 88.

Tabel 90

Industria materialelor de construcții, după indicatori principali, în perioada 1901—1947

Anii	Întreprinderi	Capital fix	Forță motrice	Personal	Valoarea			
					Producției	Combustibilului	Salariilor	Materiei prime
	număr	mil. lei	C.P.	număr	milioane lei			
1901[1]	26	11	2 388	1 943	2	1	— — —	0,4
1910	40	16	6 215	— — —	8	1	— — —	2
1915	97	31	8 079	4 433	15	3	4	3
1919	189	— — —	38 893	11 385	297	56	— — —	118
1924[2]	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —
1925	256	1 367	33 218	14 665	874	294	— — —	186
1926	258	2 505	35 203	15 192	1 424	333	— — —	206
1927	294	2 563	42 122	15 790	1 561	357	389	241
1928	293	2 694	38 742	13 846	1 662	336	421	261
1929	296	2 806	52 981	13 963	1 573	306	411	243
1930	302	2 967	53 333	12 326	1 310	229	366	206
1931	303	2 721	51 692[3]	10 597	847	145	253	149
1932	288	3 043	52 720	9 807	862	139	244	138
1933	253	2 792	51 966	10 690	914	151	215	138
1934	263	2 881	52 238	11 051	1 102	174	233	174
1935	258	2 483	55 124	13 226	1 267	206	279	189
1936	240	2 296	46 865	14 910	1 298	229	366	206
1937	258	2 385	59 246	16 065	1 639	268	374	267
1938	258	2 493	56 563	15 104	1 960	338	426	252
1939	246	2 409	62 380	15 247	1 828	347	—	229
1940	191	2 243	54 840	10 958	1 771	343	422	309
1941	204	2 452	52 134	14 539	2 189	377	575	402
1942	160	2 597	56 243	14 972	3 158	520	963	602
1945	310	64 284	54 546	11 399	— — —	— — —	— — —	— — —
1947	370	— — —	80 527	39 904	— — —	— — —	— — —	— — —

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE: Vezi notele 1, 2, 3, 4 de la tabelul 71.

[1] La industria ceramică sînt incluse datele de la: cărămizi, bazalt, ș.a. + materiale minerale.

[2] Datele sînt incluse la industria ceramică.

[3] Cifră corectată, în sursă 51 762.

Tabel 91

Industria materialelor de construcţii, după indicatori principali, pe o întreprindere, în perioada 1901—1947

Anii	Capital fix	Forţă motrice	Personal	Valoarea			
				Producţiei	Combustibilului	Salariilor	Materiei prime
	mii lei	C.P.	număr	mii lei			
1901	423	92	75	77	38	— — —	15
1910	400	155	— — —	200	24	— — —	50
1915	320	83	46	155	31	41	31
1919	— — —	206	60	1 571	296	— — —	624
1925	5 340	130	57	3 414	1 148	— — —	727
1926	9 709	136	59	5 519	1 291	— — —	798
1927	8 718	143	54	5 310	1 214	1 323	820
1928	9 195	132	47	5 672	1 147	1 437	891
1929	9 480	179	47	5 314	1 034	1 389	821
1930	9 825	177	41	4 338	758	1 212	682
1931	8 980	171	35	2 795	479	835	492
1932	10 566	183	34	2 993	483	847	479
1933	11 036	205	42	3 613	597	850	545
1934	10 954	199	42	4 190	662	886	662
1935	9 624	214	51	4 911	798	1 081	733
1936	9 567	195	62	5 408	954	1 525	858
1937	9 244	230	62	6 353	1 039	1 450	1 035
1938	9 663	219	59	7 597	1 310	1 651	977
1939	9 793	254	62	7 431	1 411	— — —	931
1940	11 743	287	57	9 272	1 796	2 209	1 618
1941	12 020	256	71	10 730	1 848	2 819	1 971
1942	16 231	352	94	19 738	3 250	6 019	3 763
1945	207 368	176	37	— — —	— — —	— — —	— — —
1947	— — —	218	108	— — —	— — —	— — —	— — —

SURSE: Calculat pe baza datelor din tabelul 90.

Tabel 92

Industria prelucrării lemnului, după indicatori principali, în perioada 1901—1947

Anii	Întreprinderi	Capital fix	Forţă motrice	Personal	Valoarea			
					Producţiei	Combustibilului	Salariilor	Materiei prime
	număr	mil. lei	C.P.	număr	milioane lei			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901	72	15	6 247	7 104	18	5	— — —	10
1910	77	31	13 138	— — —	49	0,1	— — —	29
1915	171	46	21 596	15 151	57	1	11	29
1919	490	— — —	52 289	42 342	1 900	135	— — —	1 488
1922	617	— — —	60 149	47 791	3 212	80	— — —	2 401
1923	— — —	— — —	—	— — —	4 208	135	— — —	2 461
1924	870	3 762	72 824	57 138	5 064	67	— — —	3 222
1925	848	3 498	74 714	60 638	5 232	89	— — —	3 279
1926	825	3 524	72 047	50 235	5 843	114	— — —	3 437
1927	832	4 217	72 038	41 470	4 952	107	1 087	2 848
1928	780	3 658	71 727	39 742	5 228[1]	105	1 084	2 905

urmare tabel 92

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1929	787	3 457	73 825	41 656	5 363	95	1 211	2 801
1930	717[2]	3 448	69 645	31 005	3 706	96	902	2 157
1931	662	3 080	68 479	24 266	2 133	64	557	1 072
1932	692	3 038	68 526	24 056	1 508	49	411	724
1933	651	2 521	64 952	26 375	1 481	38	390	705
1934	664	2 489	67 201	31 228	1 902	45	459	951
1935	701	2 483	66 687	36 309	2 198	50	597	1 104
1936	709	2 343	67 237	39 974	2 499	54	592	1 257
1937	670	2 234	64 476	44 160	3 532	65	771	1 901
1938	713	2 274	64 121	43 326	3 583	83	860	1 960
1939	708	2 442	68 126	41 069	3 858	81	860	2 111
1940	424	1 857	45 702	22 648	2 552	87	604	1 190
1941	379	2 216	37 512	19 566	3 110	81	709	1 459
1942	306	2 386	35 222	21 258	5 980	152	1 613	2 928
1945	507	33 422	40 840	24 785	— — —	— — —	— — —	— — —
1947	789	— — —	60 534	75 518	— — —	— — —	— — —	— — —

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.
NOTE: Vezi notele 1, 2, 3, 4 de la tabelul 71.
[1] Cifră corectată, în sursă 5 248.
[2] Cifră corectată, în sursă 771.

Tabel 93

Industria prelucrării lemnului, după indicatori principali, pe o întreprindere, în perioada 1901—1947

Anii	Capital fix	Forță motrice	Personal	Valoarea			
				Producției	Combustibilului	Salariilor	Materiei prime
	mii lei	C.P.	număr	mii lei			
1901	208	87	99	250	69	— — —	139
1910	403	171	— — —	636	1	— — —	377
1915	269	126	89	333	6	64	170
1919	— — —	107	86	3 878	276	— — —	3 037
1922	— — —	97	77	5 206	130	— — —	3 891
1924	4 324	84	66	5 821	77	— — —	3 703
1925	4 125	88	72	6 170	105	— — —	3 867
1926	4 272	87	61	7 082	138	— — —	4 166
1927	5 069	87	50	5 952	129	1 306	3 423
1928	4 690	92	51	6 703	135	1 390	3 724
1929	4 393	94	53	6 814	121	1 539	3 559
1930	4 809	97	43	5 169	134	1 258	3 008
1931	4 653	103	37	3 222	97	841	1 619
1932	4 390	99	35	2 179	71	593	1 046
1933	3 873	100	41	2 275	58	599	1 083
1934	3 748	101	47	2 864	68	691	1 432
1935	3 542	95	52	3 136	71	852	1 575
1936	3 305	95	56	3 525	76	835	1 773
1937	3 334	96	66	5 272	97	1 151	2 837
1938	3 189	90	61	5 025	116	1 206	2 749
1939	3 449	96	58	5 449	114	1 215	2 982
1940	4 380	108	53	6 019	205	1 425	2 807
1941	5 847	99	52	8 206	214	1 871	3 850
1942	7 797	115	69	19 542	497	5 271	9 569
1945	65 921	81	49	— — —	— — —	— — —	— — —
1947	— — —	77	96	— — —	— — —	— — —	— — —

SURSE: Calculat pe baza datelor din tabelul 92.

Tabel 94

Industria pielăriei, după indicatori principali, în perioada 1901—1947

Anii	Întreprinderi	Capital fix	Forță motrice	Personal	Valoarea			
					Producției	Combustibilului	Salariilor	Materiei prime
	număr	mil. lei	C.P.	număr	milioane lei			
1901	25	3	503	1 213	10	0,1	———	6
1910	26	6	2 466	———	18	0,1	———	16
1915	31	8	2 460	2 024	25	0,2	2	21
1919	133	———	7 750	6 290	924	11	———	411
1922	164	———	9 743	8 916	1 435	62	———	1 294
1923	———	———	———	———	2 359	68	———	1 583
1924	299	1 646	12 200	9 173	2 599	64	———	1 412
1925	304	1 689	12 778	10 091	2 544	70	———	1 517
1926	312	1 868	13 826	9 324	2 967	60	———	2 073
1927	269	1 641	13 237	10 080	3 149	79	352	2 339
1928	228	1 571	15 185 [1]	9 199	3 048	65	358	2 019
1929	211	1 406	15 117	7 928	2 614	45	310	1 623
1930	188	1 278	14 384	7 070	2 091	32	260	1 290
1931	174	1 247	12 140	5 702	1 549	36	214	976
1932	162	1 009	12 679	6 647	1 492	30	197	996
1933	164	966	12 388	8 075	1 591	29	255	1 140
1934	168	1 092	14 006	9 766	1 963	30	298	1 192
1935	166	1 377	14 430	9 853	1 766	41	271	1 313
1936	164	1 357	16 352	10 952	2 193	37	344	1 530
1937	155	939	12 573	11 959	2 770	42	337	2 111
1938	158	1 025	13 415	13 366	3 438	39	450	2 340
1939	165	1 174	14 080	14 030	4 629	62	474	3 425
1940	143	826	11 885	8 518	4 394	62	343	2 973
1941	156	989	12 082	7 885	5 075	54	421	3 016
1942	143	1 152	11 312	8 448	5 281	82	648	2 672
1945	146	12 274	13 010	13 108	———	———	———	———
1947	255	———	21 792	14 666	———	———	———	———

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71

NOTE: Vezi notele 1, 2, 3, 4 de la tabelul 71.
[1] Cifră corectată, în sursă 15 212.

Tabel 95

Industria pielăriei, după indicatori principali, pe o întreprindere, în perioada 1901—1947

Anii	Capital fix	Forță motrice	Personal	Valoarea			
				Producției	Combustibilului	Salariilor	Materiei prime
	mii lei	C.P.	număr	mii lei			
1901	120	20	49	400	4	— — —	240
1910	231	95	— — —	692	4	— — —	615
1915	235	72	60	735	6	59	618
1919	— — —	58	47	6 947	83	— — —	3 090
1922	— — —	59	54	8 750	378	— — —	7 890
1924	5 505	41	31	8 692	214	— — —	4 722
1925	5 556	42	33	8 368	230	— — —	4 990
1926	5 987	44	30	9 510	192	— — —	6 644
1927	6 100	49	37	11 706	294	1 309	8 695
1928	6 890	67	40	13 368	285	1 570	8 855
1929	6 664	72	38	12 389	213	1 469	7 692
1930	6 798	77	38	11 122	170	1 383	6 862
1931	7 167	70	33	8 902	207	1 230	5 609
1932	6 228	78	41	9 210	185	1 216	6 148
1933	5 890	76	49	9 701	177	1 555	6 951
1934	6 500	83	58	11 685	179	1 774	7 095
1935	8 295	87	59	10 639	247	1 633	7 910
1936	8 274	100	67	13 372	226	2 098	9 329
1937	6 058	81	77	17 871	271	2 174	13 619
1938	6 487	85	85	21 759	247	2 848	14 810
1939	7 115	85	85	28 055	376	2 873	20 758
1940	5 776	83	60	30 727	434	2 399	20 790
1941	6 340	77	51	32 532	346	2 699	19 333
1942	8 056	79	59	36 930	573	4 531	18 685
1945	84 068	89	90	— — —	— — —	— — —	— — —
1947	— — —	85	58	— — —	— — —	— — —	— — —

SURSE: Calculat pe baza datelor din tabelul 94.

III

RAMURILE PRINCIPALE ALE INDUSTRIEI PRELUCRĂTOARE DUPĂ INDICATORI RELATIVI, ÎN PERIOADA 1901—1947 —INTRODUCERE

Grupul de situaţii statistice privitoare la ramurile industriei prelucrătoare, după unii indicatori de bază — materiali şi valorici — exprimaţi la unitate de personal sau la 1 000 lei, înlesneşte formarea unei imagini mai concrete asupra proceselor dezvoltării calitative a industriei.

Gradul de înzestrare a forţei de muncă cu utilaj poate fi urmărit în anii 1901—1947, respectiv în perioada de industrializare, după trei relaţii indirecte : forţa motrice instalată în kW pe salariat, capitalul fix, în lei pe salariat, şi capitalul fix la 1 000 lei salarii ; aceste relaţii se prezintă statistic atît asupra întregii industrii prelucrătoare, cît şi asupra principalelor ramuri. Ele oferă posibilitatea, în lipsa indicatorilor nemijlociţi, de apreciere a evoluţiei compoziţiei organice a capitalului, a progresului tehnic etc.

Capitalul fix este exprimat în preţuri curente, iar raportarea lui la personal înfăţişează date care implică şi deprecierile şi variaţiile monetare ; relativ comparabilă este perioada 1927—1938 ; est un indicator cu limitată reflectare a fenomenelor amintite ; mai aproape de realitate ne duce relaţia capital fix la 1 000 lei salariu, dacă se admite că oscilaţiile monetare — foarte mari în perioada 1916—1926 — s-au manifestat concomitent la ambii indicatori — capital şi fondul de salariu ; în fapt, deşi pe termen lung se poate descoperi un paralelism, pe intervale mai scurte, creşterile şi scăderile de preţuri au afectat în măsură diferită capitalul fix şi salariile, o sincronizare a mişcării valorice nefiind realizabilă.

În orice caz însă tendinţele generale sînt puse în evidenţă de şirurile de raporturi ale situaţiilor statistice : creşterea înzestrării forţei de muncă cu forţă motrice mecanică, cu capital fix ; diferenţe însemnate între ramuri în privinţa acestei înzestrări, disproporţii frapante ale reproducţiei lărgite ; se proiectează de regulă prioritatea ramurilor industriei grele — dar marcînd şi excepţii, ca de pildă dotarea mai mare cu forţă motrice, cu capital fix a personalului din industria alimentară faţă de media generală a industriei şi chiar a unor ramuri de industrie grea : metalurgică, a materialelor de construcţie etc. Acest fapt semnifică, în primul rînd, caracterul extensiv al producţiei acestor ramuri şi nivelul lor tehnic şi tehnologic scăzut ; analiza producţiei lor scoate în evidenţă ponderea redusă a produselor, a maşinilor şi utilajelor de înaltă tehnicitate debitate de aceste ramuri, predominarea semifabricatelor şi materiilor prime.

Tabel 96

Utilarea medie a muncii cu forță motrice, în principalele ramuri ale industriei prelucrătoare [1], în perioada 1901—1947

kW/personal

Anii	Total industrie	Alimentară	Textilă	Pielărie	Prelucrarea lemnului	Metalurgie	Chimică	Materiale de construcții
1901[2]	0,8	1,3	0,3	0,3	0,6	0,3	0,4	0,9
1906	1,0	1,6	0,3	0,2	0,8	0,2	0,7	1,1
1915	1,5	2,8	0,9	0,9	1,0	0,8	2,2	1,3
1924	1,3	2,3	0,5	1,0	0,9	1,2	2,7	— —
1925	1,4	2,4	0,6	0,9	0,9	1,6	2,6	1,7
1926	1,4	2,1	0,7	1,1	1,1	1,4	2,4	1,7
1927	1,6	2,6	0,7	1,0	1,3	1,4	2,6	2,0
1928	1,7	3,2	0,8	1,2	1,3	1,5	2,4	2,1
1929	1,8	3,6	0,8	1,4	1,3	1,6	2,7	2,8
1930	2,1	3,6	0,9	1,5	1,7	2,0	2,7	3,2
1931	2,4	4,3	0,9	1,6	2,1	2,7	2,7	3,6
1932	2,5	4,6	0,8	1,4	2,1	2,9	3,5	4,0
1933	2,1	3,3	0,7	1,1	1,8	2,5	3,5	3,6
1934	2,0	3,1	0,7	1,1	1,6	2,2	3,3	3,5
1935	1,9	3,0	0,7	1,1	1,4	1,9	3,2	3,1
1936	1,6	2,9	0,7	1,1	1,2	1,7	2,6	2,3
1937	1,9	2,7	0,7	0,8	1,1	2,2	4,8	2,7
1938	1,9	2,6	0,8	0,7	1,1	2,2	4,8	2,8
1939	1,9	2,2	0,9	0,7	1,2	2,0	4,2	3,0
1940	2,2	3,3	1,1	1,0	1,5	2,2	4,1	3,7
1941	2,0	2,7	1,2	1,1	1,4	2,0	3,3	2,6
1942	1,4	2,3	1,1	1,0	1,2	1,7	3,0	2,8
1945	1,8	2,5	1,2	0,7	1,2	1,9	2,0	3,5
1947	1,6	3,8	1,3	1,1	0,6	1,8	2,9	1,5

SURSE: Calculat pe baza datelor din Secțiunea a doua, capitolul II.

NOTE: [1] Criteriile de încadrare a întreprinderilor în industria mare pînă la 1912 au diferit față de cele din perioada 1913—1945 și din anul 1947.

[2] S-au considerat, în vederea comparabilității, numai întreprinderile care răspundeau criteriilor de încurajare, respectiv pînă la 5 C.P. forță motrice mecanică sau 20 lucrători.

Tabel 97

Dotarea medie a muncii cu capital fix [1], în principalele ramuri ale industriei prelucrătoare, în perioada 1901—1942

mii lei/persona

Anii	Total industrie	Alimentară	Textilă	Pielărie	Prelucrarea lemnului	Metalurgică	Chimică	Materiale de construcții
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901[2]	199	336	119	79	68	123	344	181
1906	182	379	87	73	71	96	233	252
1915	190	314	115	126	97	111	504	224
1924	129	282	79	179	66	91	240	— —
1925	148	337	106	167	58	158	395	93
1926	173	302	121	200	70	172	418	165
1927	184	322	136	163	102	143	368	162
1928	192	387	140	171	92	150	324	195
1929	200	457	154	177	83	160	319	201
1930	233	448	167	181	111	195	371	241

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1931	266	509	164	219	127	254	401	257
1932	262	535	149	152	126	216	521	310
1933	216	371	119	120	96	190	478	261
1934	197	328	111	112	80	164	464	261
1935	181	320	111	140	68	148	423	188
1936	163	317	108	124	59	129	391	154
1937	166	310	99	79	51	160	412	148
1938	173	281	111	77	52	165	436	165
1939	171	233	122	84	59	153	399	158
1940	202	283	153	97	82	158	475	205
1941	226	317	185	125	113	174	526	171
1942	237	317	209	136	112	167	489	173

SURSE : Calculat pe baza tabelelor din Secțiunea a doua, capitolul II.

NOTE : [1] Datele asupra capitalului fix pentru anii 1901, 1906, 1915 sînt exprimate în lei aur. În vederea înlesnirii comparabilității, cifrele acestor ani au fost amplificate cu 32, coeficient mediu de depreciere a leului pînă în anii 1927—1929, și nivel de stabilizare a monedei în anul 1929 față de nivelul aur antebelic al leului. În anii următori, după 1935, leul manifestă o tendință de depreciere sub acțiunea inflației, scăzînd pînă în anul 1939 cu 30—35% față de valuta din 1929, ceea ce trebuie luat în considerare la judecarea dinamicii.

[2] Criteriile de încadrare a întreprinderilor în industria mare pînă la 1912 au diferit față de cele din perioada 1913—1945 (vezi note Secțiunea a doua, capitolul II).

Tabel 98

Capitalul fix din industria prelucrătoare la 1 000 lei salariu[1], pe ramuri principale, în perioada 1906—1942

mii lei

Anii	Total industrie	Alimentară	Textilă	Pielărie	Prelucrarea lemnului	Metalurgică	Chimică	Materiale de construcții
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1906	6,7	13,8	6,5	2,4	1,7	2,8	8,5	7,9
1915	7,0	13,5	5,2	4,0	4,2	3,4	16,0	7,8
1927	5,4	11,6	4,5	4,7	3,9	3,2	8,0	6,6
1928	5,1	12,2	4,5	4,4	3,4	3,1	6,3	6,4
1929	5,2	12,6	4,7	4,5	2,9	3,2	6,8	6,8
1930	5,8	13,1	5,2	4,9	3,8	3,5	7,3	8,1
1931	7,6	16,1	6,1	5,8	5,5	5,0	8,7	10,8
1932	9,1	18,9	6,2	5,1	7,4	6,0	12,8	12,5
1933	7,9	17,8	5,0	3,8	6,5	5,3	11,0	13,0
1934	7,2	15,1	4,4	3,7	5,4	4,8	11,4	12,4
1935	6,8	15,3	4,8	5,1	4,2	4,2	10,9	8,9
1936	6,2	15,9	4,7	3,9	4,0	3,6	10,5	6,3
1937	6,0	14,7	4,1	2,8	2,9	4,5	10,1	6,4
1938	6,0	13,6	4,6	2,3	2,6	4,6	10,3	5,9
1939	5,5	11,4	4,5	2,5	2,8	3,7	9,9	—
1940	4,9	8,9	4,6	2,4	3,1	3,1	8,4	5,3
1941	4,1	6,7	3,7	2,8	3,1	2,8	7,5	4,3
1942	2,7	4,3	2,9	1,8	1,5	1,7	4,8	2,7

SURSE : Calculat pe baza tabelelor din Secțiunea a doua, capitolul II.

NOTE : [1] Pentru anii care lipsesc din tabel, sursele nu menționează fondul desalarii.

Tabel 99

Valoarea producției industriei[1] prelucrătoare, pe o persoană ocupată, pe ramuri principale, în perioada 1901—1942

mii lei

Anii	Total industrie	Alimentară	Textilă	Pielărie	Prelucrarea lemnului	Metalurgică	Chimică	Materiale de construcții
1901[2]	187	400	111	264	81	72	255	33
1906	247	321	77	195	101	119	379	79
1913	307	622	204	395	120	151	1 230	108
1927	276	496	233	312	119	213	643	99
1928	295	614	235	331	132	225	575	120
1929	279	603	235	330	129	210	572	113
1930	278	561	216	296	120	238	511	107
1931	218	345	170	272	88	224	398	80
1932	213	411	161	224	63	166	535	88
1933	189	329	153	197	56	167	384	86
1934	201	356	166	201	61	171	418	100
1935	205	380	165	179	61	195	422	96
1936	197	338	191	200	63	178	412	87
1937	231	373	202	232	80	212	531	102
1938	239	406	198	257	83	221	500	130
1939	251	395	239	330	94	226	411	120
1940	359	613	337	516	113	243	825	162
1941	428	782	443	644	159	307	837	151
1942	677	1 646	705	625	281	449	985	211

SURSE: Calculat pe baza tabelelor din Secțiunea a doua, capitolul II.

NOTE: [1] Valoarea producției industriale în anii 1901, 1906, 1913, este exprimată în lei aur. În vederea facilitării comparabilității cu perioada interbelică s-au amplificat cifrele cu 32, coeficient aproximativ de depreciere medie a leului pînă în anii 1927—1929 și nivel de stabilizare a monedei în 1929, față de nivelul aur antebelic al leului. În anii următori anului 1929 criza economică reduce drastic valoarea producției, prețurile rămînînd sub nivelul anului 1929 pînă către anii 1938—1939.

[2] Criteriile de încadrare a întreprinderilor în industria mare pînă la 1912 au diferit față de cele din perioada 1913—1945 (vezi nota la Secțiunea a doua, capitolul II).

Tabel 100

Valoarea producției industriei prelucrătoare la 1 000 lei salariu, pe ramuri principale, în perioada 1906—1942

mii lei

Anii	Total industrie	Alimentară	Textilă	Pielărie	Prelucrarea lemnului	Metalurgică	Chimică	Materiale de construcții
1906	8,5	10,8	5,7	6,3	2,3	2,4	12,9	2,7
1927	8,1	17,9	7,8	8,9	4,6	4,7	14,0	4,0
1928	7,9	19,3	7,5	8,5	4,8	4,7	11,2	3,9
1929	7,3	16,6	7,2	8,4	4,4	4,2	12,2	3,8
1930	7,0	16,5	6,8	8,0	4,1	4,3	10,0	3,6
1931	6,2	10,9	6,3	7,2	3,8	4,4	8,7	3,3
1932	7,4	14,5	6,8	7,6	3,7	4,6	13,2	3,5
1933	7,0	15,8	6,4	6,2	3,8	4,6	8,8	4,3
1934	7,1	16,4	6,6	6,6	4,1	4,9	10,3	4,7
1935	7,7	18,1	7,2	6,5	3,7	5,5	10,9	4,5
1936	7,5	16,9	8,3	6,4	4,2	5,0	11,1	3,5
1937	8,4	17,7	8,4	8,2	4,6	5,9	13,1	4,4
1938	8,3	19,7	8,2	7,6	4,2	6,1	11,8	4,6
1939	8,1	19,3	8,7	9,8	4,5	5,5	10,2	—
1940	8,7	19,2	10,1	12,8	4,2	4,8	14,6	4,2
1941	7,8	16,6	8,8	12,1	4,4	4,9	12,1	3,8
1942	7,8	22,4	9,8	8,1	3,7	4,5	9,7	3,3

SURSE: Calculat pe baza tabelelor din Secțiunea a doua, capitolul II.

IV

SUBRAMURILE INDUSTRIEI PRELUCRĂTOARE, ÎN PERIOADA 1901—1947 —INTRODUCERE

După expunerea datelor statistice asupra ramurilor industriei urmează, în aceeași structură, aici, prezentarea celor 58 subramuri după indicatorii menționați; fiecare tabel, mai conține în plus trei relații: forță motrice pe întreprindere, forță motrice pe o persoană și valoarea producției pe o persoană, menite să lărgească informația pentru analize.

De reținut că sursele generale comune și notele generale sînt cele din capitolul II al prezentei secțiuni. La o serie de subramuri datele variază uneori, de la un an la altul, fără ca aceasta să corespundă realității; situația se datorește faptului că, la unele fabrici, uzine cu numeroase secții și produse, aparținînd diferitelor subramuri, la completarea chestionarelor industriale nu se treceau datele, totdeauna, corespunzător destinației; asemenea modificări în departajarea indicatorilor se petreceau în industria metalurgică, chimică, textilă, materialelor de construcții etc.

Constituirea datelor pe subramuri s-a putut face cu precădere pentru intervalul 1901—1938; o statistică publicată, în acest sens, pentru anii următori nu există.

În multe cazuri datele subramurilor coincid cu datele de producție ale unor produse — făină, zahăr, ulei, bere, alcool etc., ceea ce permite formularea unor judecăți asupra capacităților de producție, a economiei acestor produse, exprimate în indicatori materiali și valorici.

Expunerea evoluției subramurilor degajă o imagine mai concretă a procesului diviziunii muncii sociale din acest sector, a jocului proporțiilor din interiorul ramurilor, a modificărilor și mai ales a completărilor structurii de ramură produse în procesul de industrializare.

Cititorul poate urmări ritmul și amploarea de dezvoltare a unor subramuri noi, mai moderne — electrotehnică, mecanică și construcții de unelte și mașini — sau a altora situate la periferia dezvoltării. Gruparea pe profilul destinației produsului poate pune în evidență, cu aproximație, subramurile producătoare de mijloace de producție și cele producătoare de bunuri de consum pentru evaluarea, relativă, a raportului dintre ele, al definirii tendinței și caracterului dezvoltării industriale.

Indicatorul forță motrice pe întreprindere poate estima mai constant mărimea medie a întreprinderii din fiecare subramură, evoluția acestei

mărimi. La rîndul său numărul de cai putere pe o persoană ocupată este un mod material de apreciere relativă a compoziției organice a capitalului. Creșterea forței motrice pe o persoană exprimă de regulă tendința de înzestrare tehnică a industriei, dar aceasta avea loc și atunci cînd, datorită crizelor sau altor împrejurări, se diminua numărul personalului ; se observă și unele situații cu sens invers, reducerea puterii instalate pe o persoană, care provenea rareori din scăderea investițiilor, ci mai ales din utilizarea, în perioade de solicitare, a unui număr mai mare de personal, în mai multe schimburi, cu același capital fix.

Tabel 101

INDUSTRIA ALIMENTARĂ

Morile[1], după indicatori principali, în perioada 1901—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901	72	25	9 700	2 439	60	135	4,0	25
1910[2]	54	26	9 788	— — —	71	181	— —	— —
1915	96	41	22 120	2 913	115	230	7,6	39
1925	238	2 905	47 353	5 914	5 563	199	8,0	941
1926	231	3 097	48 819	5 531	6 099	211	8,8	1 103
1927	427	3 420	63 970	6 791	7 727	150	9,4	1 138
1928	428	3 452	64 728	6 889	8 396	151	9,4	1 219
1929	266	3 044	58 442	5 797	6 461	220	10,1	1 115
1930	280	2 867	58 203	5 615	4 147	208	10,4	739
1931	308	2 747	57 611	5 402	2 769	187	10,7	513
1932	306	2 641	59 981	5 075	3 787	196	11,8	746
1933	305	2 447	56 755	5 083	3 507	186	11,2	690
1934	301	2 364	58 189	5 774	3 902	193	10,1	676
1935	315	2 520	60 664	6 791	4 113	193	8,9	606
1936	313	2 492	60 972	6 785	4 400	195	9,0	648
1937	310	2 397	59 790	7 351	5 012	193	11,9	682
1938	314	2 277	60 302	7 771	5 826	192	7,8	750

SURSE : Toate tabelele din capitolul IV s-au calculat după sursele tabelului 71.

NOTE : [1] Cuprinde numai morile mari comerciale de făină, cu capacitate de peste 10 tone în 24 ore. În tot intervalul 1900—1947 această categorie măcina între 25—30% din necesarul de făină de grîu ; morile mai mici și țărănești, care pînă la 1918 se cifrau la circa 4 800, iar în 1940 la 16 350, măcinau și grîu dar îndeosebi porumbul necesar consumului.

Capacitatea de măcinat a morilor comerciale se arată a fi următoarea :

Anii	Număr de mori	Capacitatea zilnică de măcinis tone	Capacitatea medie pe unitate tone
1895	98	1 847	19
1912	89	3 420	35
1940	272	7 930	30

(I. I. Tatos și I. Ivănescu, *Industria morăritului în România*, București, 1915, p. 75).

[2] Cuprinde datele de la morile de făină.

Tabel 102

Brutării mecanice, după indicatori principali, în perioada 1901—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901	9	1	101	259	3	11	0,4	12
1910	8	2	199	———	6	25	———	———
1915	13	3	620	472	6	48	1,3	13
1926	19	173	445	1 002	358	23	0,4	357
1927	24	111	509	841	372	21	0,6	442
1928	22	134	570	892	369	26	0,6	414
1929	27	142	752	835	463	28	0,9	554
1930	32	139	772	977	286	24	0,8	293
1931	38	106	801	827	325	21	1,0	393
1932	35	101	612	765	403	17	0,8	527
1933	37	113	695	1 084	403	19	0,6	372
1934	36	102	674	1 123	395	19	0,6	352
1935	36	66	449	700	354	12	0,6	506
1936	30	69	430	814	530	14	0,5	651
1937	30	64	482	997	490	16	0,5	491
1938	29	65	433	1 110	484	15	0,4	436

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.

Tabel 103

INDUSTRIA ALIMENTARĂ

Fabrici de paste făinoase, după indicatori principali, în perioada 1901—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901[2]	3	0,3	46	88	0,3	15	0,5	3
1910[1]	4	1	153	———	1	38	———	———
1915	6	1	605	198	1	101	3	5
1925	23	138	1 147	644	87	50	1,8	135
1926	31	58	580	655	116	19	0,9	177
1927	29	70	606	813	171	21	0,7	210
1928	27	69	557	827	182	21	0,7	220
1929	27	74	712	916	198	26	0,8	216
1930	31	74	614	762	132	20	0,8	173
1931	30	63	810	564	90	27	1,4	160
1932	31	61	586	452	86	20	1,3	190
1933	32	57	604	549	89	19	1,1	162
1934	32	67	605	561	82	19	1,1	146
1935	35	65	621	579	101	18	1,1	174
1936	32	54	915	438	116	29	2,1	265
1937	35	58	951	534	117	27	1,8	219
1938	29	43	1 434	649	143	49	2,2	220

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE: [1] Sînt incluse datele de la fabricile de paste făinoase și scrobeală.
[2] Cuprinde datele de la fabricile de paste făinoase.

Tabel 104

INDUSTRIA ALIMENTARĂ

Fabrici de zahăr, după indicatori principali, în perioada 1901—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal[1] număr	Valoarea[2] producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901	6	21	4 408	3 063	13	735	1,4	4
1910[3]	6	31	10 604	———	22	1 767	———	———
1915	4	32	7 500	2 066	37	1 875	3,6	18
1925	11	3 681	21 650	9 843	2 105	1 968	2,2	214
1926	12	3 028	25 023	13 622	3 749	2 085	1,8	275
1927	13	3 273	29 091	12 373	3 612	2 238	2,4	292
1928	13	3 422	29 945	8 615	4 356	2 303	3,5	506
1929	13	3 529	30 985	5 208	2 907	2 383	5,9	558
1930	13	3 465	30 033	7 011	5 483	2 310	4,3	782
1931	14	3 556	30 720	5 117	1 293	2 191	6,0	253
1932	15	3 587	31 946	4 385	1 341	2 130	7,3	306
1933	15	3 519	33 820	10 659	2 204	2 255	3,2	207
1934	15	2 985	29 110	10 103	2 481	1 941	2,9	246
1935	15	3 115	28 645	11 076	3 361	1 910	2,6	303
1936	15	3 639	30 197	10 954	1 941	2 013	2,8	177
1937	15	4 212	30 174	10 663	2 178	2 012	2,8	204
1938	15	4 302	36 568	11 828	3 564	2 438	3,1	301

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE: [1] Variația mare a indicatorului se datorește faptului că sindicatul zahărului închidea în anumiți ani unele fabrici care, în statistică, erau înregistrate dar nu raportau producție și deci nu utilizau personal.

[2] Valoarea producției oscilează mult datorită producției inegale din fiecare an, dependentă de producția de sfeclă.

[3] Cuprinde datele de la fabricile de zahăr și glucoză.

Tabel 105

INDUSTRIA ALIMENTARĂ

Fabrici de ulei vegetal, după indicatori principali, în perioada 1901—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col 2 C.P	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901[1]	6	1	569	220	2	94	2,6	9
1910[1]	13	3,5	581	———	6	45	———	———
1915	19	5	1 336	424	9	70	3,2	21
1925	54	232	3 925	896	457	73	4,4	510
1926	67	290	4 587	1 279	919	68	3,6	719
1927	129	523	5 305	1 517	958	41	3,5	632
1928	139	633	5 991	1 550	924	43	3,9	596
1929	144	657	6 268	1 640	1 199	44	3,8	731
1930	138	620	6 423	1 444	851	47	4,4	589
1931	137	629	6 760	1 362	577	49	5,0	424
1932	131	661	6 840	1 365	688	52	5,0	504
1933	135	634	6 993	1 412	603	52	5,0	427
1934	136	624	7 508	1 493	669	55	5,0	448
1935	145	609	7 198	1 670	930	50	4,3	557
1936	138	626	7 255	1 920	1 920	53	3,8	554
1937	123	621	6 188	1 856	1 373	50	3,3	740
1938	117	583	5 863	2 026	1 444	50	2,9	713

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE: [1] Cuprinde și întreprinderile de lacuri și vopsele,

Tabel 106

INDUSTRIA ALIMENTARĂ

Fabrici de bere, după indicatori principali, în perioada 1901—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901	13	8	820	307	2	63	2,7	7
1910	6	12	1 041	———	9	174	———	———
1915	5	8	5 810[1]	688	10	———	———	15
1925	53	1 253	8 618	2 756	626	163	3,1	227
1926	53	1 408	6 672	2 912	937	126	2,3	322
1927	53	1 344	8 845	3 068	1 512	167	2,9	493
1928	46	1 384	9 344	3 077	1 304	203	3,0	424
1929	44	1 379	9 779	2 708	1 225	222	3,6	452
1930	43	1 485	9 855	2 471	914	229	4,0	370
1931	43	1 484	9 789	1 748	556	228	5,6	318
1932	43	1 436	8 685	1 620	403	202	5,4	249
1933	43	1 383	8 501	1 702	387	198	5,0	227
1934	43	1 316	8 196	1 638	500	191	5,0	305
1935	44	1 308	8 411	1 726	487	191	4,9	282
1936	42	1 255	8 230	1 787	548	196	4,6	307
1937	42	1 199	8 346	2 050	654	199	4,1	319
1938	40	1 248	9 561	2 153	766	239	4,4	356

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE: [1] Cifră greșită; reiese din faptul că la înregistrarea anterioară, în 1910, la un capital fix de 12 mil. lei reveneau 1 041 C.P.; de asemenea, combustibilul consumat în 1915 era de 315 mii lei, iar în 1910 de 309 mii lei. Forța motrice poate fi cel mult la nivelul anului 1910.

Tabel 107

INDUSTRIA ALIMENTARĂ

Fabrici de alcool, după indicatori principali, în perioada 1901—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901	31	10	1 421	1 243	5	46	1,1	4
1910	5	2	220	———	2	44	———	———
1915	8[1]	4	1 067	805	11	133	1,3	14
1926	178	1 404	7 074	3 573	1 066	40	2,0	298
1927	201	1 459	7 705	2 764	825	38	2,8	298
1928	199	1 389	8 280	1 786	570	42	4,6	319
1929	205	1 405	8 117	1 645	477	40	4,9	290
1930	197	1 406	8 411	1 320	356	43	6,4	270
1931	189	1 420	8 996	914	283	48	9,8	310
1932	191	1 344	8 958	1 111	237	47	8,1	213
1933	188	1 193	7 728	1 611	312	41	4,8	194
1934	188	1 171	7 750	1 882	407	41	4,1	216
1935	194	1 197	7 724	1 456	263	40	5,3	181
1936	191	1 210	7 695	1 439	244	40	5,3	170
1937	172	1 053	6 570	1 578	373	38	4,2	236
1938	167	1 135	7 323	2 180	446	44	3,4	205

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE: [1] N. Arcadian, în *op. cit.*, dă 15 fabrici de alcool pentru anul 1915.

Tabel 108

Fabrici de mezeluri — conserve, după indicatori principali, în perioada 1901—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901	11	1	175	376	2	16	0,5	5
1910 [1]	7	1	245	———	3	35	———	———
1915	15	3	394	1 690	5	26	0,2	3
1925	73	242	1 759	2 529	415	24	0,7	164
1926	73	260	1 557	1 997	408	21	0,8	204
1927	60	240	1 573	1 753	433	26	0,9	247
1928	56	227	1 442	1 372	440	26	1,1	321
1929	57	275	1 691	1 466	399	30	1,2	272
1930	55	264	1 772	1 449	426	32	1,2	294
1931	60	266	1 950	1 441	374	33	1,4	260
1932	61	255	2 054	1 848	296	34	1,1	160
1933	65	260	2 393	1 310	302	37	1,8	231
1934	66	259	2 814	1 510	342	43	1,9	226
1935	67	270	2 759	1 656	390	41	1,7	236
1936	63	260	2 952	2 818	496	47	1,0	176
1937	65	294	3 066	3 336	648	47	0,9	194
1938	62	235	3 172	3 397	644	51	0,9	190

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.
NOTE: [1] Sînt incluse datele de la industria de conserve.

Tabel 109

Fabrici de produse zaharoase, după indicatori principali, în perioada 1901—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C. P.	col. 4 / col. 5 C. P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901	5	1	36	146	1	7	0,2	7
1910 [1]	9	2	404	———	4	45	———	———
1915 [1]	20	4	627	959	8	31	0,7	8
1925	57	335	2 955	2 778	605	52	1,1	218
1926	64	380	2 821	2 531	717	44	1,1	283
1927	64	353	3 360	3 157	755	53	1,1	239
1928	62	401	3 678	3 364	864	59	1,1	257
1929	63	382	3 598	3 115	750	57	1,2	241
1930	58	337	3 080	2 262	562	53	1,4	248
1931	57	300	3 045	1 890	430	53	1,6	228
1932	57	306	2 946	2 089	368	52	1,4	176
1933	56	288	2 883	2 339	425	51	1,2	182
1934	61	276	2 759	2 941	438	45	0,9	149
1935	58	289	2 970	2 932	425	51	1,0	145
1936	54	294	3 067	3 203	453	57	1,0	141
1937	49	266	3 188	3 386	635	65	0,9	188
1938	50	265	3 158	3 436	595	63	0,9	173

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.
NOTE: [1] Cuprinde datele de la fabricile de ciocolată și bomboane.

Tabel 110

INDUSTRIA ALIMENTARĂ

Fabrici de diferite produse alimentare, după indicatori principali, în perioada 1901—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C. P.	col. 4 / col. 5 C. P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901[1]	37	41	2 209	2 580	44	60	0,9	17
1910[2]	11	3	852	———	5	77	———	———
1915[3]	17	3	1 535	359	9	90	4,3	25
1925[4]	93	243	498	1 504	382	5	0,3	254
1926[4]	112	410	3 361	1 731	607	30	1,9	351
1927[5]	147	542	4 302	2 072	1 171	29	2,1	517
1928	141	599	5 351	1 905	1 201	38	2,8	630
1929	158	799	5 992	2 214	1 333	38	2,7	602
1930	144	624	5 712	1 885	977	40	3,0	518
1931	154	667	7 434	2 829	924	48	2,6	327
1932	158	686	7 962	2 010[6]	904	50	4,0	450
1933	153	608	8 263	2 572	1 097	54	3,2	427
1934	158	602	8 330	2 803	1 405	53	3,0	501
1935	157	601	9 550	2 748	1 473	61	3,5	536
1936	156	897	9 122	2 988	1 414	58	3,1	473
1937	152	610	9 118	2 973	1 460	60	3,1	491
1938	151	620	9 204	3 826	1 665	61	2,4	435

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE : [1] În anul 1901 se cuprind datele de la : curățătorii de cereale, uzine de filtrat apa, fabrici de apă gazoasă și minerală, fabrici de coniac, licheur, fabrici de rahat, halva, tahan, fabrici de tutun, surogat de cafea.

[2] În anul 1910 sînt incluse datele de la : rizerii, fabrici de cafea, cicoare, coniac, gheață artificială, esențe aromatice ; lăptării.

[3] Sînt incluse datele de la fabrici de cafea, cicoare , coniac, licheur, șampanie, curățătorii de cereale, lăptării și brînzării.

[4] În anii 1925 și 1926 sînt incluse în plus distileriile (rom, coniac).

[5] În anii 1927—1938 sînt cuprinse datele de la : curățătorii de cereale, fabrici de produse alimentare, malț, băuturi spirtoase, oțet, brînzeturi, surogat de cafea, ghiață artificială, diverse

[6] Cifră corectată la băuturi spirtoase ; în sursă 203 în loc de 403.

Tabel 111

INDUSTRIA TEXTILĂ

Filaturi și țesătorii de lînă, după indicatori principali, în perioada 1901— 1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C. P.	col. 4 / col. 5 C. P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901[1]	14	9	1 360	1 086	4	97	1,3	4
1910	12	9	2 160	———	9	180	———	———
1915[1]	15	3	3 206	2 263	15	214	1,4	7
1924[2]	92	1 113	12 302	8 218	2 187	134	1,5	266
1925	99	1 264	13 345	9 386	2 192	135	1,4	234
1926[2]	103	1 609	15 091	9 963	2 392	147	1,5	240

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1927[1]	103	2 377	16 420	11 274	3 451	159	1,5	306
1928[3]	103	2 427	19 033	10 800	3 276	185	1,8	303
1929[3]	101	2 405	18 271	10 989	2 974	181	1,7	271
1930[3]	96	2 435	18 817	8 809	2 203	196	2,1	250
1931[3]	89	2 306	17 675	8 610	1 632	199	2,1	190
1932[3]	84	2 373	17 073	9 271	1 410	203	1,8	152
1933[3]	93	2 264	16 478	12 285	2 046	117	1,3	167
1934	97	2 179	17 880	12 485	2 286	184	1,4	183
1935	97	2 216	16 915	12 788	2 093	174	1,3	164
1936[4]	115	2 305	17 942	14 420	2 875	197	1,2	199
1937	99	2 158	18 788	16 294	3 230	190	1,2	198
1938	115	2 305	21 189	16 420	3 334	184	1,3	203

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE: [1] Conține datele de la fabricile de postav.

[2] Sînt incluse datele de la fabricile de postavuri și torturi de lînă.

[3] Cuprinde în continuare datele de la țesătoriile de lînă.

[4] Include în continuare datele de la filaturi și țesătorii de lînă.

Tabel 112

INDUSTRIA TEXTILĂ

Filaturi și țesătorii de bumbac, după indicatori principali, în perioada 1901—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C. P.	col. 4 / col. 5 C. P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901[1]	6	1	192	584	1	32	0,3	2
1910[1]	9	7	1 170	———	6	130	———	———
1915	23	7	2 943	1 858	10	128	1,6	5
1923[2]	———	———	5 069	4 461	780	———	———	———
1924	69	809	7 155	6 798	1 006	104	1,1	148
1925	71	872	6 975	6 906	1 480	98	1,0	214
1926	89	974	8 353	8 400	1 918	94	1,0	228
1927[3]	91	1 419	10 726	10 846	2 425	118	1,0	224
1928	99	1 496	12 161	10 820	2 712	123	1,1	251
1929	109	1 778	14 000	12 147	2 884	128	1,2	237
1930	110	1 950	15 689	12 146	2 802	143	1,3	231
1931	105	2 077	16 988	13 269	2 443	163	1,3	184
1932	110	2 085	17 451	14 644	2 687	159	1,2	183
1933	117	2 084	18 256	17 508	2 999	156	1,0	171
1934[4]	133	2 164	20 942	19 143	3 418	157	1,1	179
1935[4]	145	2 327	21 745	21 103	3 993	150	1,0	189
1936[4]	160	2 598	26 448	24 789	5 341	165	1,1	215
1937[4]	172	3 140	33 024	30 223	7 056	192	1,1	233
1938[4]	190	3 598	40 390	32 133	7 674	213	1,3	233

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE: [1] În anii 1901 și 1910 se cuprind țesătoriile de bumbac, in și cînepă.

[2] Cuprinde pînă la 1926 date privind țesătoriile de bumbac, in, cînepă, iută, mătase etc.

[3] Sînt incluse și fabricile de pînzeturi.

[4] Între anii 1934 și 1938 se cuprind filaturi și țesătorii de bumbac.

Tabel 113

INDUSTRIA TEXTILĂ

Filaturi și țesătorii de mătase, după indicatori principali, în perioada 1927—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1927[1]	33	137	500	731	286	15	0,7	391
1928	34	139	505	965	351	15	0,5	364
1929	30	148	499	1 039	360	17	0,5	346
1930	36	194	854	1 651	639	24	0,5	387
1931	37	177	780	1 847	473	21	0,4	256
1932	41	239	1 326	2 774	633	32	0,5	228
1933	50	322	1 936	3 586	618	39	0,5	172
1934	53	269	2 791	4 057	799	53	0,7	197
1935	58	396	4 135	4 514	837	71	0,9	185
1936	52	427	4 058	4 848	1 075	78	0,8	222
1937	51	478	4 831	5 010	1 137	95	1,0	227
1938	54	952	7 241	6 876	1 200	134	1,1	175

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.
NOTE: [1] Pînă la 1927 datele sînt cuprinse la filaturi și țesătorii de bumbac.

Tabel 114

INDUSTRIA TEXTILĂ

Fabrici de tricotaje, după indicatori principali, în perioada 1901—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901	5	1	38	385	1	8	0,1	3
1910	12	4	401	—	5	33	—	—
1915	18	4	626	1 771	8	35	0,4	5
1924	72	359	1 483	5 415	673	21	0,3	124
1925	77	463	1 561	5 639	703	20	0,3	125
1926	91	504	1 741	5 360	863	19	0,3	161
1927	107	536	2 177	7 689	1 011	20	0,3	131
1928	115	532	2 549	8 150	1 099	22	0,3	135
1929	111	596	2 679	6 068	979	24	0,4	161
1930	105	599	2 942	6 506	807	28	0,5	124
1931	100	573	2 702	5 855	560	27	0,5	96
1932	102	497	2 610	6 337	645	26	0,4	102
1933	105	498	2 711	8 068	793	26	0,3	98
1934	103	447	2 708	8 021	957	26	0,3	119
1935	98	483	2 550	8 064	989	26	0,3	123
1936	98	503	2 578	8 673	1 183	26	0,3	136
1937	95	439	2 697	9 144	1 319	28	0,3	144
1938	113	531	2 657	9 199	1 136	24	0,3	123

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.

Tabel 115

INDUSTRIA TEXTILĂ

Fabrici de confecții, după indicatori principali, în perioada 1901—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C. P.	col. 5 / col. 6 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901	7	0,3	36	380	4	5	0,1	11
1915[1]	9	0,4	122	351	1	14	0,3	3
1924[2]	78	162	708	1 534	442	9	0,5	288
1925[2]	83	221	685	3 075	583	8	0,2	190
1926[2]	108	247	759	3 276	756	7	0,2	231
1927[2]	109	200	964	3 015	640	9	0,3	212
1928	14	34	143	629	187	10	0,2	297
1929	12	34	130	496	187	11	0,3	377
1930	10	29	90	366	153	9	0,2	418
1931	8	26	75	361	141	9	0,2	391
1932	7	20	70	359	136	10	0,2	379
1933	7	29	67	457	129	10	0,1	282
1934	8	28	71	531	97	9	0,1	183
1935	10	38	77	593	112	8	0,1	189
1936	10	36	71	609	98	7	0,1	161
1937	10	36	75	666	100	8	0,1	150
1938	12	48	92	653	189	8	0,1	167

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE : [1] Cuprinde : fabrici de broderie, dantelărie și confecții.

[2] În anii 1924—1927 sînt incluse și fabrici de produse textile diverse.

Tabel 116

INDUSTRIA TEXTILĂ

Fabrici de pălării și cloșuri, după indicatori principali, în perioada 1901—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C. P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901	7	0,5	31	287	1	4	0,1	3
1910	4	0,6	30	— — —	1	8	— — —	— — —
1915	9	2	518	207	2	58	2,5	10
1919	13	3	436	310	164	34	1,4	53
1924	38	113	886	1 710	338	23	0,5	198
1925	37	120	863	2 616	435	23	0,3	166
1926	34	141	877	1 900	438	26	0,5	231
1927	28	126	1 905	1 751	503	68	1,1	287
1928	28	139	1 178	1 724	419	42	0,7	243
1929	23	136	1 203	1 655	409	52	0,7	247
1930	19	118	1 298	1 488	290	68	0,9	195
1931	18	109	1 286	1 381	182	71	0,9	132
1932	18	101	1 298	1 494	186	72	0,9	124
1933	18	116	1 515	1 814	206	84	0,8	114
1934	17	119	1 551	1 749	199	91	0,9	114
1935	17	106	1 620	1 720	231	95	0,9	134
1936	17	90	1 617	1 766	246	95	0,9	139
1937	17	85	1 572	1 685	254	92	0,9	151
1938	18	85	1 852	1 691	267	103	1,1	158

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 71.

Tabel 117

Fabrici de alte produse textile, după indicatori principali, în perioada 1901—1938

Anii	Întreprinderi[1] număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901[2]	20	2	212	1 040	4	11	0,2	385
1910[3]	17	3	727[4]	———	4	43	———	———
1915[5]	6	2	253	568	9	42	0,4	16
1924[6]	28	224	2 286	1 390	1 071	82	1,6	145
1925[6]	30	183	1 952	1 704	250	65	1,1	147
1926[7]	37	200	2 100	1 507	289	57	1,4	192
1927[6]	40	228	2 272	1 756	318	57	1,3	181
1928[8]	137	439	3 571	4 046	681	26	0,9	168
1929[9]	130	425	3 639	3 569	656	28	1,0	183
1930[9]	141	473	3 622	3 856	612	26	0,9	159
1931[9]	116	350	2 999	2 999	397	26	1,0	132
1932[9]	108	366	3 118	3 195	441	29	1,0	138
1933[9]	120	381	3 714	3 963	520	31	0,9	131
1934[9]	128	386	3 887	4 576	616	30	0,8	135
1935[9]	127	426	4 449	5 446	718	35	0,8	132
1936[9]	130	554	5 456	6 598	968	42	0,8	147
1937[9]	130	645	5 668	7 428	1 132	44	0,8	152
1938[9]	138	711	6 140	7 105	972	44	0,9	137

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE : [1] Pentru anii 1919—1927 o serie de fabrici de produse textile diverse sînt trecute la subramura confecții.

[2] În anul 1901 se cuprind : fabrici de fringhii, ateliere de boiangerie și spălătorie chimică, fabrici de arniciuri colorate, fabrici de nasturi, vată și pansamente, flori artificiale, ateliere de blănărie, fabrici de cravate, corsete și umbrele.

[3] Sînt incluse : fabrici de fringhii, de țesături de păr de cămilă și covoare ; o topitorie de cinepă ; fabrici de panglici, arnici, nasturi, ceaprăzărie , de confecții de hîrtie și articole de cauciuc, vată.

[4] Trei fabrici de țesături de păr de cămilă și covoare întrebuințează 947 kW. În Anuarul 1912 figurează o singură fabrică.

[5] Cuprinde fabrici de fringherie și sforărie.

[6] În anii 1919, 1924, 1925 și 1927, se cuprind fabrici de fringhii, vată și pansamente.

[7] Sînt incluse fabrici de fringhii, sfoară, prești de in, cinepă, vată și pansamente.

[8] Cuprinde fabrici de fringhii, vată și pansamente, diverse.

[9] În anii 1929—1938 se cuprind : fabrici de perdele, casinci, fringhii, vată, pansamente, diverse.

Tabel 118

INDUSTRIA METALURGICĂ

Siderurgie și mecano-siderurgie, după indicatori principali, în perioada 1925—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1925	10	3 281	51 809	10 421	1 153	5 181	5,0	111
1926	10	3 608	45 948	12 176	1 417	4 595	3,8	116
1927	9	1 633	44 120	5 899[1]	1 881	4 902	7,5	319
1928	9	1 633	44 120	5 783	2 172	4 902	7,6	376
1929	9	1 618	37 525	5 731	2 298	4 169	6,5	401
1930	9	1 669	39 156	5 396	1 834	4 351	7,3	340
1931	10	1 781	41 469	4 701	1 243	4 147	8,8	264
1932	10	1 179	54 074	4 099	1 211	5 407	13,2	295
1933	10	1 112	54 062	4 754	1 404	5 406	11,4	295
1934	10	1 204	55 734	5 785	1 922	5 573	9,6	332
1935	13	1 258	51 554	6 615	2 560	4 196	8,2	387
1936	10	1 478	62 652	7 220	2 607	6 265	8,7	361
1937	11	1 538	65 131	7 778	3 390	5 921	8,4	436
1938	11	1 441	62 037	7 981	3 332	5 640	7,8	417

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE : [1] Cifră corectată, în sursă 5 599.

Tabel 119

INDUSTRIA METALURGICĂ

Uzine de construcții metalice și cazangerie, după indicatori principali, în perioada 1901—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	1	4	5	6	7	8	9
1901[1]	26	6	605	1 398	4	23	0,4	3
1925	10	345	2 472	3 338	391	247	0,7	117
1926	10	408	2 615	3 189	612	262	0,8	192
1927	18	519	3 924	4 318	421	218	0,9	97
1928	19	594	4 100	4 975	600	216	0,8	121
1929	19	670	8 388	4 216	654	441	2,0	155
1930	17	692	6 857	4 056	735	403	1,7	181
1931	16	763	8 628	3 199	365	539	2,7	114
1932	17	777	8 367	2 725	325	492	3,1	119
1933	16	1 071	8 251	2 827	344	516	2,9	122
1934	17	1 378	8 681	2 579	398	511	3,4	154
1935	19	1 420	10 374	3 804	444	546	2,7	117
1936	14	1 299	9 730	4 272	576	695	2,3	135
1937	16	1 317	8 612	4 147	668	538	2,1	161
1938	15	1 630	11 376	5 329	557	758	2,1	105

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.
NOTE: [1] În anul 1901 este inclusă metalurgia cu ateliere de cazangerie, turnătorii de fontă, ateliere de reparații de mașini agricole și industriale și de ustensile de menaj.

Tabel 120

INDUSTRIA METALURGICĂ

Uzine de mașini și motoare, după indicatori principali, în perioada 1925—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1925[1]	42	306	3 683	4 482	534	88	0,8	119
1926[1]	43	525	6 092	5 391	800	142	1,1	148
1927	29	93	953	1 038	292	33	0,9	281
1928	26	110	1 349	886	343	52	1,5	387
1929	25	207	2 570	1 909	307	103	1,3	161
1930	27	339	4 437	2 168	219	164	2,0	101
1931	21	284	3 637	1 322	77	152	2,8	58
1932	21	231	3 524	1 625	29	147	2,2	18
1933	26	268	3 812	2 010	55	238	1,9	27
1934	27	300	5 642	3 043	50	209	1,9	16
1935	29	326	5 759	3 854	117	199	1,5	30
1936	31	392	7 883	4 970	183	251	1,6	37
1937	32	476	8 637	5 412	198	270	1,6	37
1938	29	450	8 793	5 254	143	303	1,7	27

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.
NOTE: [1] În anii 1925 și 1926 s-au cuprins și fabrici de alt profil.

Tabel 121

INDUSTRIA METALURGICĂ

Uzine de vehicule cu și fără motor, după indicatori principali, în perioada 1925—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1925	2	151	3 799	2 241	509	1 900	1,7	227
1926	21	84	625	1 445	142	30	0,4	98
1927	7	384	3 617	4 530	735	517	0,8	162
1928	11	581	4 559	5 421	855	414	0,8	157
1929	30	1 296	10 895	8 228	1 868	363	1,3	227
1930	28	1 079	9 547	5 772	1 900	341	1,7	329
1931	27	1 118	10 609	5 547	1 666	393	1,9	300
1932	25	1 196	11 049	5 970	1 095	442	1,9	183
1933	25	1 356	12 579	8 228	1 317	503	1,5	160
1934	26	1 381	17 262	9 676	1 454	664	1,8	150
1935	27	1 427	15 573	10 170	2 001	577	1,5	197
1936	30	1 646	18 241	10 975	2 327	608	1,7	212
1937	27	2 160	34 335	10 747	1 504	1 272	3,2	140
1938	30	2 206	34 728	10 958	2 285	1 158	3,2	209

SUR SE : Vezi sursele de la tabelul 71.

Tabel 122

INDUSTRIA METALURGICĂ

Fabrici de unelte și scule, după indicatori principali, în perioada 1925—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1925	13	42	1 017	586	122	78	1,7	208
1926[1]	19	69	947	795	116	50	1,2	146
1927[2]	26	141	1 289	1 326	188	50	1,0	142
1928[2]	25	109	1 752	1 399	213	70	1,3	152
1929	19	77	759	1 232	298	40	0,6	242
1930	19	99	1 382	767	158	73	1,8	206
1931	18	99	1 396	552	88	78	2,5	159
1932	18	98	1 410	700	160	78	2,0	229
1933	18	92	1 464	811	147	81	1,8	181
1934	20	91	1 834	1 659	148	92	1,1	89
1935	22	92	2 164	1 956	222	98	1,1	113
1936	17	55	1 173	784	331	69	1,5	422
1937	18	49	1 211	789	247	67	1,5	313
1938	15	49	854	596	349	57	1,5	596

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE : [1] Sînt incluse datele de la întreprinderile de aparate și unelte de sondaj.

[2] În anii 1927 și 1928 se cuprind întreprinderile de aparate și unelte de sondaj, de unelte agricole.

Tabel 123

INDUSTRIA METALURGICĂ

Fabrici de împletituri și produse din sîrmă, după indicatori principali, în perioada 1901—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901[1]	4	1	440	170	1	110	2,6	6
1907[1]	8	2	1 201	— — —	3	150	— — —	— — —
1910[1]	9	5	1 550[2]	— — —	7	172	— — —	— — —
1912[1]	11	7	1 854	1 078	9	169	1,7	8
1915[3]	11	6	2 573	1 031	9	234	2,5	9
1925	38	530	7 117	2 811	636	187	2,5	226
1926	39	835	4 571	2 265	707	117	2,0	312
1927	36	664	5 669	2 663	771	157	2,1	290
1928	34	575	5 400	2 737	674	159	2,0	246
1929	33	453	6 384	2 394	741	193	2,7	310
1930	35	495	6 553	1 954	603	187	3,4	309
1931	33	327	4 702	1 287	427	142	3,7	332
1932	34	366	5 986	1 811	385	176	3,3	213
1933	35	359	6 755	2 137	516	193	3,2	241
1934	34	364	6 588	2 652	675	194	2,5	255
1935	32	397	7 572	2 794	757	237	2,7	271
1936[4]	29	384	7 031	3 228	855	242	2,2	265
1937	30	383	8 354	2 732	1 088	278	3,1	398
1938	34	437	7 842	3 587	1 029	231	2,2	287

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE: [1] În anii 1901, 1907, 1910, 1912 se cuprind fabrici de tras sîrmă și cuie.
[2] Două fabrici întrebuințează 250 kW.
[3] Include fabrici de cuie, șuruburi etc.
[4] Cuprind fabrici de sîrmă, cuie, buloane, șuruburi.

Tabel 124

INDUSTRIA METALURGICĂ

Turnătorii de fontă, după indicatori principali, în perioada 1925—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1925	26	90	947	941	310	36	1,0	329
1926	29	122	1 105	883	301	38	1,3	341
1927	58	696	6 243	6 752	864	108	0,9	128
1928	60	521	6 927	5 480	607	115	1,3	111
1929	56	597	7 189	4 742	663	128	1,5	140
1930	48	356	5 276	2 507	468	110	2,1	187
1931	47	365	5 040	1 904	262	107	2,6	138
1932	46	351	4 961	2 322	284	108	2,1	122
1933	47	366	4 428	2 618	372	94	1,7	142
1934	43	389	4 995	4 175	508	116	1,2	122
1935	40	412	4 833	4 804	620	121	1,0	129
1936	48	407	2 936	4 865	667	61	0,6	137
1937	47	384	3 786	5 632	851	81	0,7	151
1938	50	478	5 458	5 622	1 017	109	1,0	181

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.

Fabrici de piese forjate sau ştanţate, după indicatori principali, în perioada 1929—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forţa motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producţiei mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1929	3	26	2 162	232	257	721	9,3	119
1930	7	208	4 901	1 366	552	760	3,6	404
1931	7	207	4 901	300	322	700	16,3	107
1932	8	209	5 005	1 012	101	626	4,9	100
1933	8	204	5 066	552	176	633	9,2	319
1934	7	93	2 388	468	181	341	5,1	387
1935	7	95	2 439	589	253	348	4,1	430
1936	7	87	2 497	558	305	357	4,5	547
1937	6	89	2 375	590	384	396	4,0	651
1938	6	95	2 407	563	572	401	4,3	1 016

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 71.

Tabel 126 INDUSTRIA METALURGICĂ

Fabrici de diverse produse metalurgice, după indicatori principali, în perioada 1901—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forţă motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producţiei mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901	43	21	1 858	5 997	11	43	0,3	2
1907[1]	35	14	1 379	———	18	39	———	———
1925[2]	367	1 505	13 750	16 202	2 372	37	0,8	146
1926[3]	367	2 015	24 811	18 604	2 964	68	1,3	159
1927[4]	270	1 634	12 487	13 868	3 424	46	0,9	248
1928[5]	267	1 815	14 381	13 627	3 477	54	1,1	267
1929[6]	254	1 501	8 903	11 552	1 358	35	0,8	118
1930[6]	245	1 345	9 081	8 234	1 192	37	1,1	145
1931[6]	214	1 109	8 094	4 989	880	38	1,6	176
1932[6]	212	1 184	8 726	5 819	737	41	1,5	127
1933[7]	203	1 079	8 947	7 382	909	44	1,2	123
1934[7]	167	1 107	9 171	7 759	1 125	55	1,2	145
1935[7]	167	1 057	9 376	9 119	1 542	56	1,0	169
1936[7]	169	1 450	13 685	18 989	2 087	81	0,7	110
1937[8]	169	1 544	16 373	11 762	2 164	97	1,4	185
1938[7]	176	1 680	18 652	11 441	2 079	106	1,6	182

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 71; I. Giugiuiu, *Industria mecano-metalurgică*, Craiova, 1913.

NOTE : [1] În anul 1907 se cuprind : fabrici de mobile de fier şi de sobe, fabrici de bidoane, de tinichigerie şi ambalaje, fabrici de maşini, turnătorii şi ateliere mecanice.

[2] În anul 1925 se cuprind : fabrici de metale trase şi laminate ; ateliere mecanice ; turnătorii de diverse metale ; fabrici de mobile de metal şi lăcătuşerie ; ateliere de tinichigerie şi ornamente metalice ; fabrici de ţevi de diverse produse de plumb, de produse galvanizate şi plumbuite, de căldări şi articole de aramă, şantiere navale, fabrici de aparate şi instrumente de măsură, de aparate ortopedice şi de instalaţii sanitare, de articole diverse de metal-nasturi, lame ras şi prelucrări de metale preţioase.

[3] În anul 1926 se cuprind : fabrici de metale trase şi laminate, ateliere mecanice ; turnătorii de diverse metale ; ateliere de mobile de metal şi lăcătuşerie ; ateliere de tinichigerie şi ornamente metalice ; fabrici de ţevi şi diverse produse de plumb, de produse galvanizate şi plumbuite, de căldări şi articole de aramă, şantiere navale, diverse.

[4] În anul 1927 se includ : industrii ale altor metale, ateliere mecanice, de mobilă de fier şi lăcătuşerie, de tinichigerie şi articole de tablă presată, de ţevi şi diverse articole de plumb, fabrici de tablă galvanizată şi plumbuită, de căldări şi articole de aramă, şantiere navale, diverse.

[5] Anul 1928 cuprinde, în plus faţă de anul 1927, turnătorii de diverse metale.

[6] În anii 1929—1932 sînt incluse : întreprinderi pentru metalurgia altor metale, decît fier, de aparate şi instrumente, de produse turnate sau lucrate din diverse metale, de reparaţii şi piese de maşini, de mobile de fier şi lăcătuşerie, de articole de tinichigerie, de articole de tablă şi aramă, diverse.

[7] În anii 1933—1936, 1938 sînt cuprinse : întreprinderi pentru metalurgia altor metale decît fier, fabrici de aparate de cîntărit și instrumente medicale, de căldări și articole de aramă, ateliere mecanice, de articole de lăcătușerie, de menaj, de produse din plumb, de diverse articole din alte metale.

[8] În anul 1937 se includ : fabrici de trăsuri, ateliere de lăcătușerie, de articole de timichigerie, de mobile și sobe de fier ; ateliere pentru construcții și reparații de material fix și circulant, șantiere navale ; fabrici de ornamente și alte lucrări de zinc ; turnătorii de aramă, alamă și bronz, ateliere pentru aparate și instrumente de precizie și științifice, arsenale, ateliere de aplicație, ale școlilor de artă și meserii.

Tabel 127

INDUSTRIA ELECTROTEHNICĂ

Fabrici de acumulatori și pile electrice, după indicatori principali, în perioada 1910—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1910[1]	1	0,2	— — —	— — —	0,1	— — —	— — —	— — —
1925	4	7	58	211	36	15	0,3	171
1926	5	11	69	245	49	14	0,3	200
1927	4	12	160	297	74	40	0,5	249
1928	5	14	128	358	81	26	0,4	226
1929	5	16	270	392	119	54	0,7	304
1930	7	23	276	492	102	39	0,6	207
1931	7	20	295	329	65	42	0,9	198
1932	6	13	318	294	47	53	1,1	160
1933	6	17	332	279	43	55	1,2	154
1934	6	15	351	318	57	59	1,1	179
1935	8	15	366	461	84	46	0,8	182
1936	9	20	490	535	99	54	0,9	185
1937	10	15	642	712	136	64	0,9	191
1938	10	27	703	832	126	70	0,8	151

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 71.
NOTE : [1] Numai fabrica de acumulatori.

Tabel 128

INDUSTRIA ELECTROTEHNICĂ

Fabrici de mașini electrice, după indicatori principali, în perioada 1925—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1925	1	1	80	45	37	80	1,8	822
1926	1	30	235	258	44	235	0,9	171
1927	3	63	404	636	86	135	0,6	135
1928	3	63	404	441	76	135	0,9	172
1929	2	60	1 668	372	69	834	4,5	185
1930	2	34	1 564	187	32	782	8,4	171
1931	2	38	1 564	196	42	782	8,0	214
1932	2	48	1 668	184	10	834	9,1	54
1933	2	47	1 668	102	12	834	16,4	118
1934	1	17	1 344	102	14	1 344	13,2	137
1935	1	13	1 344	141	16	1 344	9,5	113
1936	1	14	1 110	144	8	1 110	7,7	56
1937	2	9	1 170	283	22	585	4,1	78
1938	4	22	1 573	625	68	393	2,5	109

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 71.

Tabel 129

INDUSTRIA ELECTROTEHNICĂ

Fabrici de aparate electrice de semnalizat, după indicatori principali, în perioada 1925—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1925	2	45	191	214	10	96	0,9	47
1926	1	1	11	38	2	11	0,3	53
1927	1	1	11	10	13	11	1,1	130
1928	1	2	10	24	5	10	0,4	208
1929	2	3	18	42	5	9	0,4	119
1930	2	10	91	60	6	46	1,5	100
1931	4	32	131	108	16	33	1,2	148
1932	2	19	60	64	29	30	0,9	453
1933	2	19	60	59	16	30	1,0	271
1934	2	15	60	102	21	30	0,6	206
1935	3	16	83	160	19	28	0,5	119
1936	3	27	153	334	81	51	0,5	243
1937	2	35	245	407	80	123	0,6	197
1938	3	54	310	389	100	103	0,8	257

SURSE Vezi sursele de la tabelul 71.

Tabel 130

INDUSTRIA ELECTROTEHNICĂ

Fabrici de aparataj electric, după indicatori principali, în perioada 1925—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1925	3	4	16	36	7	5	0,4	194
1926	4	6	96	56	15	24	1,7	268
1927	2	2	11	17	5	7	0,8	294
1930	3	1	14	10	1	5	1,4	100
1933	1	0,3	7	7	1	7	1,0	143
1934	1	0,3	7	7	1	7	1,0	71
1935	2	0,6	15	14	1	8	1,1	71
1936	2	1	15	26	2	8	0,6	77
1937	2	1	15	28	3	8	0,5	107
1938	1	0,4	9	13	2	9	0,7	154

SURSE : vezi sursele de la tabelul 71.

Tabel 131

INDUSTRIA ELECTROTEHNICĂ

Fabrici de diverse produse electrotehnice, după indicatori principali, în perioada 1925—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix, mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1925[1]	3	10	25	64	11	8	0,4	172
1926[2]	3	11	47	78	5	16	0,6	64
1927[2]	4	11	49	81	55	12	0,6	679
1928[3]	5	9	48	61	22	10	0,8	361
1929[3]	3	4	70	33	16	23	2,1	485
1930[4]	6	9	55	48	15	9	1,1	313
1931[4]	6	12	116	59	8	19	2,0	136
1932[4]	5	11	69	50	12	14	1,4	240
1933[4]	4	13	63	62	15	16	1,0	242
1934[4]	3	11	61	92	19	20	0,7	207
1935[5]	5	17	103	222	28	21	0,5	126
1936	9	28	156	430	88	17	0,4	205
1937	9	30	189	520	176	21	0,4	338
1938	13	97	363	825	379	28	0,4	459

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE: Sînt incluse întreprinderi de materiale pentru industria electrică, aparate electrice pentru uz casnic, aparate radio, becuri electrice.

[1] În anul 1925 se cuprind: ateliere pentru reparat aparate și mașini electrice de sîrmă izolată și cabluri.

[2] În anii 1926 și 1927 se includ ateliere de reparații de mașini electrice, de sîrmă izolată și cabluri, fabrici de becuri.

[3] În anii 1928 și 1929 se cuprind ateliere de materiale electrice, ateliere de reparații.

[4] În anii 1930—1934 se includ ateliere de aparate electrice pentru uz casnic, de materiale pentru instalații electrice.

[5] Se cuprind ateliere de aparate de uz casnic, de materiale pentru industria electrică, fabrici de becuri.

Tabel 132

INDUSTRIA CHIMICĂ

Fabrici de amidon și glucoză, după indicatori principali, în perioada 1901—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901[1]	2	0,2	110	109	0,4	55	1,0	4
1915[1]	2	2	185	138	0,8	93	1,3	6
1919	4	14	381	153	3	95	2,8	22
1925	9	173	1 181	———	138	131	———	———
1926	8	138	1 541	440	145	193	3,5	330
1927	8	124	1 663	537	137	208	3,1	255
1928	6	113	1 449	371	143	242	3,9	385
1930	6	50	536	161	120	89	3,3	745
1931	6	122	1 586	411	95	264	3,9	231
1932	10	46	561	154	128	56	3,6	831
1933	7	129	1 683	409	121	240	4,1	296
1934	7	129	1 683	485	142	240	3,5	293
1935	11	141	2 036	664	126	185	3,1	190
1936	12	168	2 255	738	137	188	3,1	186
1937	13	149	2 655	512	183	204	5,2	357
1938	15	182	3 026	913	212	202	3,3	232

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE: [1] În anii 1901 și 1915 se includ fabrici de scrobeală și glucoză.

Tabel 133

INDUSTRIA CHIMICĂ

Fabrici de chibrituri și explozivi, după indicatori principali, în perioada 1901—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901	3	3	200	566	1	67	3,5	2
1926[1]	2	88	350	171	137	18	2,0	801
1927[1]	2	84	350	173	97	18	2,0	561
1928	3	337	1 173	1 084	446	391	1,1	411
1929	3	256	1 374	984	539	458	1,4	548
1930	3	241	3 664	899	823	1 221	4,1	915
1931	4	322	1 506	727	221	377	2,1	304
1932	4	329	1 506	429	479	377	3,5	1 117
1933	4	329	1 709	492	343	427	3,5	697
1934	4	336	1 711	536	400	428	3,2	746
1935	4	336	1 674	547	368	419	3,1	673
1936	4	400	1 686	661	385	422	2,6	582
1937	5	554	3 486	978	529	697	3,6	541
1938	5	511	3 486	1 259	639	697	2,8	508

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE: [1] Sînt incluse numai fabricile de explozivi.

Tabel 134

INDUSTRIA CHIMICĂ

Fabrici de carbid, după indicatori principali, în perioada 1925—1937

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	9	8
1925	2	81	30 070	645	109	15 035	46,6	169
1926	2	849	30 070	671	190	15 035	44,8	283
1927	1	593	30 070	574	185	30 070	52,4	322
1928	1	593	30 070	648	230	30 070	46,4	355
1929	1	540	30 010	429	225	30 010	70,0	524
1930	1	300	30 010	461	127	30 010	65,1	275
1931	1	220	32 400	361	85	32 400	90,0	235
1932	2	201	32 410	366	77	16 205	88,6	210
1933	1	204	32 440	363	82	32 440	89,4	226
1934	1	202	32 410	549	82	32 410	59,0	149
1935	1	246	32 410	580	99	32 410	55,9	171
1936	1	272	32 010	618	101	32 010	51,8	163
1937	1	258	25 510	961	151	25 510	26,5	157

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.

Tabel 135

INDUSTRIA CHIMICĂ

Fabrici de clei și îngrășăminte, după indicatori principali, în perioada 1901—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901	2	0,7	185	181	0,6	93	1,0	3
1925	11	84	516	355	75	47	1,5	211
1926	8	93	576	335	67	72	1,7	200
1927	14	94	568	265	117	41	2,1	442
1928	9	92	500	313	233	56	1,6	744
1929	3	89	520	342	106	173	1,5	310
1930	5	93	1 042	392	82	208	2,7	209
1931	4	87	893	267	64	223	3,3	240
1932	5	87	893	257	44	179	3,5	171
1933	4	89	894	305	53	224	2,9	174
1934	4	89	931	279	50	233	3,3	179
1935	6	93	1 004	349	59	167	2,9	169
1936	5	73	262	172	11	52	1,5	64
1937	6	105	1 047	273	74	175	3,8	271
1938	11	427	24 615	1 210	195	2 238	20,3	161

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.

Tabel 136

INDUSTRIA CHIMICĂ

Fabrici de culori, lacuri și vopsele, după indicatori principali, în perioada 1915—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1915	9	1	270	211	2	30	1,4	74
1925	39	169	1 197	1 048	416	31	1,1	397
1926	39	88	1 034	830	339	27	1,2	408
1927	15	160	1 095	1 130	333	73	1,0	295
1928	42	162	1 141	1 176	399	27	1,0	339
1929	35	153	1 318	1 100	393	38	1,2	357
1930	37	100	1 016	751	275	27	1,4	366
1931	41	145	1 544	962	247	38	1,6	257
1932	42	154	1 396	911	201	33	1,5	221
1933	35	111	1 176	1 013	275	34	1,2	271
1934	34	137	1 281	1 334	342	38	1,0	256
1935	37	115	1 215	1 326	370	33	0,9	279
1936	36	127	1 427	1 509	858	40	0,9	569
1937	34	138	1 726	1 613	550	51	1,1	341
1938	59	244	2 826	1 635	533	48	1,7	326

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.

Tabel 137

INDUSTRIA CHIMICĂ

Distilerii de cărbune și lemn, după indicatori principali, în perioada 1910—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1910[1]	3	0,8	13	— — —	1	1	— — —	— — —
1915[2]	5	1	46	169	1	9	0,3	6
1925	15	559	1 604	1 981	374	107	0,8	189
1926	14	664	1 386	1 661	326	99	0,8	196
1927	14	458	8 462	2 709	548	604	3,1	202
1928	11	414	7 641	2 276	593	695	3,4	261
1929	13	479	13 166	3 245	596	1 013	4,1	184
1930	10	184	1 474	2 097	487	147	0,7	232
1931	11	223	1 657	1 410	378	151	1,2	268
1932	12	405	1 740	2 213	363	145	0,8	164
1933	12	1 023	10 665	2 465	475	889	4,3	193
1934	11	1 072	11 193	2 682	492	1 018	4,2	183
1935	12	1 393	11 816	2 988	506	985	4,0	169
1936[3]	11	1 218	11 622	2 883	801	1 057	4,0	278
1937	12	1 591	86 504	3 579	1 096	7 209	24,2	306
1938	13	1 604	86 460	3 528	1 044	6 651	24,5	296

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE: [1] În anul 1910 se cuprind distilerille de lemn.
[2] În anul 1915 se includ distileriile de lemn și fabricile de oțet.
[3] Cifre corectate.

Tabel 138

INDUSTRIA CHIMICĂ

Rafinării de petrol, după indicatori principali, în perioada 1901—1947

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901	70	11	303	890	11	4	0,3	12
1910	23	54	3 519	— — —	61	153	— — —	— — —
1915	40	50	9 872	2 516	141	247	3,9	56
1925	56	2 358	7 368	5 579	10 220	132	1,3	1 832
1926	56	2 548	7 963	6 430	11 203	142	1,2	1 742
1927	56	2 879	8 559	7 282	8 582	153	1,2	1 178
1928	47	3 118	10 697	8 187	7 510	228	1,3	917
1929	36	3 006	8 608	6 440	7 346	239	1,3	1 141
1930	39	4 152	10 287	8 041	5 336	264	1,3	664
1931	51	4 814	13 841	9 683	5 194	271	1,4	536
1932	52	4 537	13 610	5 886	5 086	262	2,3	864
1933	45	4 806	18 063	6 960	3 794	401	2,6	545
1934	34	5 545	21 865	6 990	5 432	643	3,1	777
1935	42	5 544	32 085	7 242	6 001	764	4,4	829
1936	37	5 291	32 669	6 978	5 038	505	2,7	722
1937	37	6 402	37 608	7 971	9 161	1 016	4,7	1 149
1938	41	7 251	37 063	5 980	8 180	904	6,2	1 368
1947	29	— — —	82 206	15 931	— — —	2 835	5,2	— — —

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.

Tabel 139

INDUSTRIA CHIMICĂ

Fabrici de produse cosmetice și farmaceutice, după indicatori principali, în perioada 1925—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1925[1]	45	141	229	639	104	5	0,4	163
1926[2]	42	187	342	972	274	8	0,4	282
1927[2]	50	134	414	985	292	8	0,4	296
1928[2]	36	102	337	829	313	9	0,4	378
1929[2]	24	123	329	805	320	14	0,4	398
1930	30	123	463	943	326	15	0,5	346
1931[2]	28	134	483	737	250	17	0,7	339
1932	30	141	347	620[3]	203	12	0,6	327
1933	25	122	411	920	240	16	0,4	261
1934[2]	31	138	503	1 261	271	16	0,4	215
1935[2]	28	121	505	1 090	279	18	0,5	256
1936[1]	27	120	444	1 399	293	16	0,3	209
1937[1]	29	142	580	1 512	362	20	0,4	239
1938	48	179	724	1 923	590	15	0,4	307

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE: [1] În anii 1925, 1936, 1937 sînt incluse fabricile de produse farmaceutice, de esențe și parfumuri.

[2] În anii 1926—1929, 1931, 1934 și 1935 se cuprind fabricile de produse farmaceutice și de parfumerie.

[3] Cifră corectată: în sursă 610 în loc de 620.

Tabel 140

INDUSTRIA CHIMICĂ

Fabrici de acizi, baze și săruri minerale, după indicatori principali, în perioada 1910—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1910[1]	13	6	582	— — —	4	4	— — —	— — —
1915[2]	2	2	379	144	18	190	2,6	125
1925[3]	17	1 657	6 217	1 624	302	366	3,8	186
1926[3]	14	1 317	4 595[4]	1 441[4]	413	328	3,2	287
1927[5]	20	1 289	7 341	1 583	522	367	4,6	330
1928[5]	14	894	5 619	1 653	509	401	3,4	308
1929[6]	11	899	8 219	2 239	558	747	3,7	249
1930[7]	11	720	9 736	1 251	628	885	7,8	502
1931[3]	9	814	820	1 584	206	911	5,2	130
1932[7]	10	836	8 240	1 361	413	824	6,1	303
1933[7]	11	780	10 185	1 748	521	926	5,8	298
1934[7]	11	780	9 281	2 038	535	844	4,6	263
1935[7]	11	845	9 037	2 170	620	822	4,2	286
1936[7]	10	821	9 012	2 428	698	901	3,7	287
1937[7]	10	920	9 052	2 856	896	905	3,2	314
1938	19	926	12 048	2 795	756	634	4,3	270

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE: [1] Cuprinde datele de la: fabricile de acid carbonic, ape gazoase, produse chimice și acid sulfuric.

[2] Cuprinde datele privitoare la fabricile de acid sulfuric.

[3] În anii 1925, 1926 și 1931 se includ: fabricile de acid tartric și derivate, acid sulfuric, sulfați, acid clorhidric, sodă, clor, hipocloriți, carbonați.

[4] Datele fabricilor de acid azotic sînt trecute la fabricile de explozivi.

[5] În anii 1927 și 1928 se includ: fabrici de acid sulfuric, acid clorhidric, acid tartric, tartrați, sodă, clor, hipocloriți.

[6] Se includ fabricile de acid sulfuric, clorhidric, acid tartric, sodă, hipocloriți, clor.

[7] În anii 1930, 1932—1937 se includ fabricile de acid tartric, sulfuric, sulfați, sodă, hipocloriți, clor.

Tabel 141

INDUSTRIA CHIMICĂ

Fabrici de săpun și lumînări, după indicatori principali, în perioada 1901—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901[1]	11	2	76	690	5	4	0,1	7
1910	11	2	249	— — —	6	23	— — —	— — —
1915	14	3	245	504	7	18	0,5	14
1925	58	177	920	1 535	421	16	0,6	274
1926	58	132	895	1 403	485	15	0,6	346
1927	69	345	1 081	1 380	326	16	0,8	236
1928	61	195	781	1 373	553	13	0,6	403
1929	48	238	761	1 304	511	16	0,6	392
1930	41	217	695	929	367	17	0,7	395
1931	30	190	737	711	221	25	1,0	311
1932	32	170	608	702	150	19	0,9	214
1933	33	142	636	744	223	19	0,9	300
1934	33	137	513	784	211	16	0,7	269
1935	35	139	702	895	265	20	0,8	296
1936	22	101	653	839	250	30	0,8	298
1937	17	113	672	753	249	40	0,9	331
1938	40	136	717	799	288	18	0,9	360

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE: [1] Cuprinde datele de la fabricile de săpun, lumînări, parfumerie și cerneală.

Tabel 142

INDUSTRIA CHIMICĂ

Fabrici de diverse produse chimice, după indicatori principali, în perioada 1901—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901[1]	5	12	68	291	3	14	0,2	10
1910[2]	1	0,2	— — —	— — —	0,2	— — —	— — —	— — —
1915[3]	29	9	1 277	805	38	44	1,6	47
1925[4]	62	247	2 002	651	256	32	3,1	393
1926[5]	64	560	3 306[6]	1 591[6]	188	51	2,1	118
1927[7]	99	386	3 287	1 192	310	33	2,8	260
1928[8]	100	373	5 337	1 818	418	53	2,9	230
1929[9]	74	349	5 021	2 351	417	68	2,1	177
1930[9]	78	361	6 293	1 690	434	81	3,7	257
1931[10]	70	322	4 165	1 590	379	60	2,6	238
1932[11]	79	253	4 348	1 354	240	55	3,2	177
1933[10]	80	483	4 884	1 760	470	61	2,8	267
1934[12]	84	841	8 573	3 344	520	102	2,6	156
1935[12]	94	571	6 884	4 688	810	73	1,5	173
1936[13]	88	878	9 559	5 460	987	109	1,8	181
1937[13]	106	1 011	13 182	6 618	1 431	124	2,0	216
1938[14]	57	392	6 277	5 242	822	110	1,2	157

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE: [1] Sînt incluse datele de la fabricile de gaze și produse chimice.

[2] Cuprinde datele de la întreprinderea de asfalt.

[3] Sînt incluse datele de la fabricile de ape gazoase, asfalt, gaze lichefiate — acid carbonic, oxigen, acetilenă, blaugaz — produse chimice; de la atelierele de spălătorie și apretat rufe.

[4] Conține datele de la întreprinderile de bitum, unsori, vaselină, negru de fum, diverse gaze, tanante.

[5] Cuprinde în plus față de anul 1925 date de la uzine de creozotat traverse, de cauciuc, celuloid, gaze.

[6] Datele fabricilor de soluții antiparazitare sînt trecute la fabricile de culori.

[7] Se includ fabricile de gaze-oxigen, acetilenă, acid carbonic, — produse de celuloid, cauciuc, corn și os, de soluții antiparazitare pentru agricultură; de tanante, unsori, vaselină și diverse.

[8] Conține datele de la fabricile de gaze-oxigen, acetilenă, acid carbonic, de produse chimice, produse de celuloid, cauciuc, tanante, asfalt vaselină, unsori și diverse.

[9] Conține în plus față de anul 1928 datele de la uzinele de creozotat traverse.

[10] În anii 1931 și 1933 se includ: fabrici de gaze, galaliți, cauciuc și alte produse chimice, uzine de creozotat traverse, asfalt, vaselină și unsori.

[11] Cuprinde în plus față de anul 1931 date de la fabricile de tananți.

[12] Se includ date de la fabricile de gaze, galaliți, cauciuc, produse chimice, asfalt, vaselină, unsori și diverse.

[13] Cuprinde în plus față de punctul 12 date de la fabricile de articole plastice.

[14] Se includ fabrici de articole plastice, asfalt, unsori.

Tabel 113

INDUSTRIA STICLEI

Fabrici de sticlă suflată și trasă, după indicatori principali, în perioada 1901—1947

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901	5	1	96	524	2	19	0,2	4
1910[1]	6	2	253	— — —	3	42	— — —	— — —
1915[1]	8	4	467	1 339	4	58	0,3	3
1925[2]	23	228	1 385	4 458	303	61	0,3	68
1926	18	318	1 373	3 846	437	76	0,4	114
1927	18	328	1 508	3 654	503	84	0,4	138
1928	17	351	1 521	3 710	503	89	0,4	136
1929	17	427	2 026	3 695	479	119	0,5	130
1930	15	443	1 934	2 934	403	129	0,7	137
1931	17	420	1 937	2 130	276	114	0,9	130
1932	16	427	1 841	2 620	248	115	0,7	95
1933	17	449	1 859	4 032	403	109	0,5	100
1934	40	534	2 306	4 634	482	58	0,5	104
1935	19	478	2 367	4 508	451	125	0,5	100
1936	18	495	2 411	5 474	518	134	0,4	95
1937	19	504	3 021	5 664	542	159	0,5	96
1938	20	491	2 438	5 278	483	122	0,5	92
1947	35	— — —	4 470	5 640	— — —	128	0,8	— — —

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE: [1] În anii 1910 și 1915 sînt incluse date de la fabricile de sticlărie și geamuri.

[2] Se includ fabricile de sticlărie

Tabel 144

INDUSTRIA STICLEI

Fabrici de produse de sticlă, după indicatori principali, în perioada 1901—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 1 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901	1	0,03	10	38	0,2	10	0,3	5
1925[1]	16	40	308	614	103	19	0,5	168
1926	13	20	160	328	62	12	0,5	189
1927	14	56	348	558	78	25	0,6	140
1928	15	68	371	552	118	25	0,7	214
1929	18	79	474	523	123	26	0,9	235
1930	15	73	401	375	79	27	1,1	211
1931	18	73	413	321	54	23	1,3	168
1932	19	65	422	246	30	22	1,7	122
1933	21	61	366	267	36	17	1,4	135
1935	19	61	362	292	35	19	1,2	120
1936	18	63	416	301	32	23	1,4	106
1937	20	69	811	424	47	41	1,9	111
1938	19	70	778	413	44	41	1,9	107

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE: [1] În anul 1925 se includ și date de la fabricile de oglinzi.

Tabel 145

INDUSTRIA CERAMICĂ

Fabrici de produse ceramice, după indicatori principali, în perioada 1901—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901	13	6	833	54	— — —	— — —	— — —	— — —
1910[1]	8	8	723	— — —	1	90	— — —	— — —
1915[1]	9	4	1 048	1 165	3	116	0,9	3
1926	34	125	487	727	73	14	0,7	100
1927	38	117	727	814	88	19	0,9	108
1928	33	121	757	832	96	23	0,9	115
1929	32	119	683	834	105	21	0,8	126
1930	31	105	491	682	76	16	0,7	111
1931	31	107	712	776	49	23	0,9	63
1932	33	96	518	684	41	16	0,8	60
1933	39	96	518	710	49	13	0,7	69
1934	38	99	553	887	60	15	0,6	68
1935	30	104	538	1 017	74	18	0,5	73
1936	33	128	1 008	1 544	83	31	0,7	54
1937	33	129	876	1 588	112	27	0,6	71
1938	34	143	1 031	1 652	149	30	0,6	90

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE: [1] Cuprinde date de la fabricile de bazalt și ceramică.

Tabel 146

INDUSTRIA MATERIALELOR DE CONSTRUCȚII

Fabrici de ciment, după indicatori principali, în perioada 1910–1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1910	5	7	2 520	1 094	4	504	2,3	2
1915	10	9	2 170	1 442	7	217	1,9	6
1924[1]	381	2 686	35 765	21 476	1 398	94	1,7	65
1925[1]	41	492	16 325	2 784	364	398	5,9	131
1926	14	941	17 384	2 055	594	1 242	8,5	289
1927	11	1 218	20 378	2 656	701	1 853	7,7	264
1928	11	1 371	21 140	2 374	742	1 922	8,9	313
1929	11	1 415	30 282	2 072	671	2 753	14,6	324
1930	11	1 491	30 000	1 781	575	2 727	16,8	323
1931	11	1 432	29 415	1 499	400	2 674	19,6	267
1932	11	1 767	29 550	1 631	404	2 686	18,1	248
1933	11	1 661	29 882	1 451	413	2 717	20,6	285
1934	11	1 783	31 518	1 869	573	2 865	16,9	307
1935	11	1 410	33 203	2 067	603	3 018	16,1	292
1936	10	1 322	27 291	2 178	594	2 729	12,5	273
1937	11	1 394	35 724	2 252	737	3 248	15,9	326
1938	10	1 463	33 788	2 072	861	3 379	16,3	416

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE : [1] Cuprind și datele de la întreprinderile de ceramică, sticlă etc.

Tabel 147

INDUSTRIA MATERIALELOR DE CONSTRUCȚII

Fabrici de cărămizi și țigle, după indicatori principali, în perioada 1901–1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901[1]	13	6	833	1 094	2	64	0,7	2
1910	21	8	2 858	— — —	3	136	— — —	— — —
1915	52	17	4 403	2 335	5	85	1,9	2
1925	181	725	14 216	10 520	392	79	1,4	37
1926	166	1 131	14 408	9 709	503	87	1,5	52
1927	189	879	16 041	9 525	487	85	1,7	51
1928	181	858	11 484	7 890	471	63	1,5	60
1929	181	887	16 729	8 072	493	92	2,1	61
1930	186	958	16 801	7 062	385	90	2,4	55
1931	188	881	16 276	6 235	198	87	2,6	32
1932	182	880	17 023	5 501	234	94	3,1	43
1933	152	770	15 824	6 058	275	104	2,6	45
1934	156	771	15 182	6 258	289	97	2,4	46
1935	156	745	15 567	7 945	353	160	2,0	44
1936	141	657	13 585	8 937	392	96	1,5	44
1937	161	686	16 242	9 950	487	101	1,6	49
1938	159	702	16 321	9 076	562	103	1,8	62

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE : [1] Sînt incluse datele de la fabricile de cărămidă, bazalt și alte produse ceramice.

Tabel 118

INDUSTRIA MATERIALELOR DE CONSTRUCȚII

Fabrici de cărămizi refractare, după indicatori principali, în perioada 1925—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1925	8	69	455	472	51	57	1,0	108
1926	9	80	516	438	58	57	1,2	132
1927	10	105	1 274	854	77	127	1,5	90
1928	9	75	933	656	97	104	1,4	148
1929	9	73	799	820	72	89	1,0	88
1930	11	74	814	750	70	74	1,1	93
1931	11	50	442	475	38	40	0,9	80
1932	11	49	522	456	40	47	1,1	88
1933	14	72	877	867	55	63	1,0	63
1934	12	55	719	738	55	60	1,0	75
1935	9	53	767	843	84	85	0,9	100
1936	11	73	1 058	967	64	96	1,1	66
1937	8	43	1 065	763	113	133	1,4	148
1938	8	73	1 259	908	134	157	1,4	148

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 71.

Tabel 119

INDUSTRIA MATERIALELOR DE CONSTRUCȚII

Fabrici de diverse materiale de construcții, după indicatori principali, în perioada 1901—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoare producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901[1]	12	5	1 555	849	2	130	1,8	2
1910[2]	14	2	837	———	1	60	———	———
1915[3]	35	6	1 506	2 090	3	43	0,7	1
1925[4]	56	210	2 694	1 756	149	48	1,5	85
1926[7]	69	352	2 895	2 990	268	42	1,0	90
1927[7]	84	361	4 429	2 755	296	53	1,6	107
1928[7]	92	389	5 185	2 926	352	56	1,8	120
1929[7]	95	431	5 171	2 899	337	54	1,8	116
1930[7]	94	444	5 718	2 733	280	61	2,1	102
1931[7]	93	358	5 559	2 388	211	60	2,3	88
1932[7]	84	347	5 625	2 219	184	67	2,5	83
1933[7]	76	300	5 383	2 314	171	71	2,3	74
1934	84	272	4 819[5]	2 186[5]	185	57	2,2	85
1935	82	275	5 587[5]	2 371[5]	227	68	2,4	96
1936	78	244	4 931[6]	2 828[6]	248	63	1,7	88
1937	78[6]	262	6 215[6]	3 100[6]	304	80	2,0	98
1938[7]	81	255	5 195	3 048	402	64	1,7	132

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE : [1] Sînt incluse date de la fabricile de var, ciment și ipsos ; fabrici de ornamente, tuburi și dale din ciment și ipsos ; sculptură în piatră ; ateliere de lucrări în marmură.

[2] Cuprinde : fabrici de var, ipsos ; obiecte de ciment.

[3] Sînt incluse date de la fabricile de ipsos ; mozaic și lucrări în ciment ; var.

[4] Cuprinde fabrici de gips și ipsos ; var hidraulic.

[5] Vezi industria chimică.

[6] Vezi industria chimică — carton asfaltat.

[7] Produse de ciment ; var hidraulic ; ipsos ; garnituri pentru mașini ; produse de piatră ; carton asfaltat ; diverse (1926—1933, 1938).

Tabel 150

INDUSTRIA HÎRTIEI ŞI ARTELOR GRAFICE

Fabrici de hîrtie, mucava, carton şi celuloză, după indicatori principali, în perioada 1901—1946

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forţa motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producţiei mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901	8	8	3 934	1 049	4	492	3,8	4
1910[1]	10	16	7 940	— — —	10	794	— — —	— — —
1915[1]	8	21	7 791	2 446	12	974	3,2	5
1925	14	771	16 878	4 549	896	1 206	3,7	197
1926	16	1 099	21 105	4 073	1 119	1 319	5,2	275
1927	16	1 201	28 662	4 629	1 313	1 791	6,2	284
1928	18	1 320	23 860	4 902	1 406	1 326	4,9	287
1929	19	1 471	27 187	5 146	1 453	1 431	5,3	282
1930	19	1 620	27 202	4 277	1 301	1 432	6,4	305
1931	20	1 606	30 822	3 655	965	1 541	8,4	264
1932	20	1 665	29 882	3 890	898	1 494	7,7	231
1933	21	1 672	30 449	4 227	1 033	1 450	7,2	244
1934	21	1 691	38 716	4 869	1 236	1 844	8,0	254
1935	21	1 682	45 249	5 450	1 289	2 155	8,3	237
1936	21	1 834	46 490	5 678	1 392	2 223	8,2	245
1937	20	1 664	49 176	6 179	1 817	2 459	8,0	294
1938	20	2 226	47 911	6 293	1 751	2 396	7,6	278
1946	16	2 487[2]	47 569	5 927	— — —	2 973	8,0	— — —

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE : [1] În anii 1910 şi 1915 se includ date de la fabrici de hîrtie şi celuloză.

[2] După „Almanahul economic", 1947; capitalul investit se referă la anul 1941 şi nu a suferit încă deprecierea care-l făcea incomparabil cu cifrele anterioare.

Tabel 151

INDUSTRIA HÎRTIEI ŞI ARTELOR GRAFICE

Tipografii şi litografii, după indicatori principali, în perioada 1901—1946

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forţa motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producţiei mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901	26	7	328	1 693	5	13	0,2	3
1910[1]	20	9	913	— — —	7	46	— — —	— — —
1915[2]	38	11	1 346	2 759	9	35	0,5	3
1925[1]	132	560	1 828	5 016	479	14	0,4	95
1926	71	151	659	1 571	190	9	0,4	121
1927[3]	110	603	2 734	5 662	1 073	25	0,5	190
1928	76	411	2 390	4 076	751	31	0,6	184
1929	81	427	1 886	3 516	651	23	0,5	185
1930	87	459	1 912	3 419	705	22	0,6	206
1931	85	708	2 625	4 359	913	31	0,6	209
1932	93	743	2 939	4 697	806	32	0,7	197
1933	78	723	2 429	4 239	724	31	0,6	171
1934	83	979	2 654	5 516	908	32	0,5	165
1935	85	950	2 870	5 891	1 041	34	0,5	177
1936	86	971	3 485	6 684	999	41	0,5	149
1937	82	1 083	4 099	6 850	1 150	50	0,6	168
1938	85	1 233	4 499	6 872	1 090	53	0,7	159
1946[4]	374	— — —	6 000	7 975	— — —	16	0,8	— — —

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE : [1] În anii 1910 şi 1925 se includ întreprinderile de arte grafice.

[2] Cuprinde date de la întreprinderile de arte grafice, cartonaje, tipografii.

[3] Se cuprind tipografiile şi întreprinderile de cartonaje.

[4] „Almanahul economic", 1947. Se cuprind tipografiile de toate mărimile.

Tabel 152

INDUSTRIA HÎRTIEI ŞI ARTELOR GRAFICE

Fabrici de confecţii de hîrtie şi carton, după indicatori principali, în perioada 1901—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forţa motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producţiei mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901[1]	5	1	31	373	1	6	0,1	3
1915[2]	2	0,2	14	39	0,3	7	0,4	8
1925	21	112	288	989	84	14	0,3	85
1926	63	573	2 191	4 045	465	35	0,5	115
1928	48	210	737	1 961[3]	327	15	0,4	167
1929	47	231	898	2 006	343	19	0,4	171
1930	48	218	820	1 489	222	17	0,6	149
1931	40	184	1 143	1 151	178	29	1,0	155
1932	49	169	831	929	130	17	0,9	140
1933	44	118	977	1 220	146	22	0,8	120
1934	40	115	967	1 200	139	24	0,8	116
1935	40	101	914	1 447	158	23	0,6	109
1936	40	102	923	1 553	178	23	0,6	115
1937	39	100	733	1 751	196	19	0,4	112
1938	52	118	956	2 057	247	18	0,5	120

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE : [1] Cuprinde date de la atelierele de papetărie şi lucrări de cartonaj şi legătorii.
[2] Conţine date de la atelierele de pungi de hîrtie şi ghiozdane.
[3] Cifră corectată : în sursă 4 432.

Tabel 153

INDUSTRIA LEMNULUI

Fabrici de cherestea, după indicatori principali, în perioada 1901—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forţa motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producţiei mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901	54	11	5 623	6 038	16	104	0,9	3
1910	56	25	10 529	———	44	188	———	———
1915	98	38	16 255	13 461	52	166	1,0	4
1925	513	2 796	64 896	52 594	4 637	127	1,2	88
1926	515	2 814	62 567	41 240	5 073	121	1,5	123
1927	492	3 371	61 425	33 700	4 148	125	1,8	123
1928	484	2 838	61 573	31 585	4 471	127	1,0	142
1929	486	2 734	62 868	34 889	4 615	128	1,8	132
1930	450	2 765	60 093	26 171	3 155	134	2,3	121
1931	423	2 455	60 161	20 008	1 738	142	3,0	87
1932	433	2 479	60 399	20 656	1 291	139	2,9	62
1933	434	2 015	57 181	22 683	1 251	132	2,5	55
1934	448	2 035	58 913	26 741	1 630	132	2,2	61
1935	472	2 070	58 976	31 639	1 904	125	1,9	60
1936	482	1 903	59 780	34 399	2 132	124	1,7	62
1937	461	1 838	57 376	38 538	3 069	124	1,5	80
1938	478	1 869	56 649	37 693	3 074	119	1,5	82

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 71.

Tabel 154

INDUSTRIA LEMNULUI

Fabrici de tîmplărie, după indicatori principali, în perioada 1901—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 4 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901[1]	9	3	614	971	2	68	0,6	2
1910[2]	20	6	2 559	———	5	128	———	———
1915[3]	70	8	4 923	392	4	700	12,6	10
1925	101	157	2 309	1 594	107	23	1,4	67
1926	102	173	2 249	1 489	126	22	1,5	85
1927	114	226	2 757	1 635	158	24	1,7	97
1928	92	190	2 500	1 818	173	27	1,4	95
1929	105	192	3 178	1 462	157	30	2,2	107
1930	97	180	2 587	1 042	112	27	2,5	107
1931	81	169	2 293	773	76	28	3,0	98
1932	89	136	2 007	612	56	23	3,2	92
1933	73	166	2 153	745	46	29	2,9	62
1934	81	124	2 154	938	45	27	2,3	48
1935	75	122	1 864	925	52	25	2,0	56
1936	75	118	1 660	1 126	85	22	1,5	75
1937	68	109	1 789	1 056	97	26	1,7	92
1938	75	127	1 955	1 120	100	26	1,7	89

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE: [1] Sînt incluse: ateliere de tîmplărie și fabrici de mobile și parchete.
[2] Cuprinde date de la atelierele de tîmplărie mecanică și articole de lemn.
[3] Include fabrici de mobile de lemn și tîmplărie mecanică.

Tabel 155

INDUSTRIA LEMNULUI

Fabrici de mobile, după indicatori principali, în perioada 1925—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / co. 5 C.P.	co. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1925	104	252	3 804	3 308	258	37	1,1	78
1926	111	293	4 233	4 811	408	38	0,9	85
1927	108	333	4 234	3 156	344	39	1,3	109
1928	96	350	4 097	3 884	335	43	1,1	86
1929	87	246	4 439	3 101	330	51	1,4	106
1930	81	249	3 540	2 146	227	44	1,6	106
1931	73	225	3 202	1 927	160	44	1,7	83
1932	73	202	3 258	1 597	81	45	2,0	51
1933	71	175	2 739	1 543	73	39	0,6	47
1934	70	173	2 824	1 754	89	47	1,6	51
1935	73	141	2 794	1 961	91	38	1,4	46
1936	72	151	2 668	2 194	95	37	1,2	43
1937	64	127	2 496	2 198	139	39	1,1	63
1938	69	93	2 406	2 046	142	35	1,2	69

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.

Fabrici de diverse produse din lemn, după indicatori principali, în perioada 1901—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901[1]	4	0,05	10	139	0,2	3	0,1	1
1910[2]	1	0,06	50	— — —	0,2	50	— — —	— — —
1915[2]	3	0,4	121	126	0,4	40	1,0	3
1925[3]	130	302	3 705	3 142	228	29	1,2	73
1926[3]	97	231	2 998	2 695	237	31	1,1	88
1927	118	130	3 622	2 879[4]	302	31	1,3	105
1928	108	280	3 557	2 555	249	33	1,4	97
1929	109	285	3 340	2 204	261	31	1,5	118
1930	89	254	3 425	1 646	212	38	2,1	129
1931	85	231	2 823	1 558	159	33	1,8	102
1932	87	221	2 782	1 191	80	32	2,3	67
1933	73	165	2 879	1 404	111	39	2,1	79
1934	75	157	3 310	1 795	138	44	1,8	77
1935	81	150	3 053	1 784	151	38	1,7	85
1936	80	171	3 129	2 255	187	39	1,4	83
1937	77	160	2 815	2 368	227	37	1,2	96
1938	91	185	3 111	2 467	268	34	1,3	109

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.

NOTE: [1] Cuprinde date de la fabrici de transparente de lemn, ateliere de cercuri, cutii de ambalaje.

[2] Cuprinde ateliere de perii și pensule.

[3] Sînt incluse date de la atelierele de butoaie și ambalaje, vehicule, nasturi de os, ornamente de păr, rechizite școlare.

[4] Cifră corectată, în sursă 660 la ambalaj, corect 560. — În anii 1927—1938 se includ ateliere de ambalaje, calapoade și cuie de lemn, perii, pensule și bidinele, articole de plută, diverse.

Tabel 157

INDUSTRIA PIELĂRIE

Tăbăcării, după indicatori principali, în perioada 1901—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901	20	3	503	1 213	10	25	0,4	8
1910	26	6	2 466	———	18	95	———	———
1915	27	6	1 888	1 776	19	70	1,1	11
1925	220	1 166	10 825	6 192	1 937	49	1,7	313
1926	223	1 272	11 846	6 204	2 259	53	1,9	364
1927	198	1 335	11 860	6 327	2 175	60	1,9	344
1928	175	1 221	13 736	5 332	1 982	78	2,6	372
1929	161	1 189	13 564	4 893	1 760	83	2,8	360
1930	147	1 103	13 048	4 549	1 482	89	2,9	326
1931	138	1 119	11 353	4 137	1 098	82	2,7	265
1932	132	885	11 960	5 051	1 031	91	2,1	204
1933	129	866	11 799	5 794	1 144	91	2,0	197
1934	133	970	13 345	6 248	1 395	100	2,1	223
1935	129	1 253	13 795	6 489	1 277	107	2,1	197
1936	128	974	14 508	6 848	1 518	113	2,1	222
1937	116	810	11 295	9 157	2 006	97	1,2	219
1938	112	900	12 205	9 671	2 278	109	1,3	236

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.

Tabel 158

INDUSTRIA PIELĂRIEI

Fabrici de confecții din piele, după indicatori principali, în perioada 1901—1938

Anii	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forța motrice C.P.	Personal număr	Valoarea producției mil. lei	col. 4 / col. 2 C.P.	col. 4 / col. 5 C.P.	col. 6 / col. 5 mii lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1901	7	2	62	574	2	9	0,1	3
1915	7	2	572	247	6	82	2,3	24
1925	84	529	1 953	3 899	607	23	0,5	156
1926	89	384	1 980	3 120	708	22	0,6	227
1927	71	306	1 377	3 753	974	19	0,4	260
1928	53	350	1 449	3 867	1 066	27	0,4	276
1929	47	217	1 553	3 035	854	33	0,5	281
1930	41	175	1 336	2 521	608	33	0,5	241
1931	36	128	787	1 565	451	22	0,5	573
1932	30	124	719	1 596	461	24	0,5	289
1933	35	100	587[1]	2 281	447	17	0,3	196
1934	35	122	661	3 518	568	19	0,2	161
1935	37	125	635	3 364	489	17	0,2	145
1936	36	383	1 844	4 104	675	51	0,4	164
1937	39	129	1 278	2 802	764	33	0,5	273
1938	46	125	1 210	3 694	1 160	26	0,3	314

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 71.
NOTE: [1] În sursă — „Anuarul statistic al României" 1939—1940—, totalul este de 12 388 C.P.; cifra este greșită, ca reprezentînd de fapt totalul industriei pielăriei.

V

INDUSTRIA MICĂ ȘI MESERIILE, ÎN PERIOADA 1859—1947—INTRODUCERE

În sistemul industrial al României, meseriile și industria mică au jucat un rol important preponderent pozitiv, ca formă minoră a forțelor de producție, ca platformă istorică de dezvoltare a industriei mecanizate cu funcții deosebite în viața economică, socială și politică a țării.

Categoriile de meșteșug și meserie, prin conținut se suprapun; deosebirea este doar noțională, aceeași ocupație, mai frecvent, numindu-se meșteșug în epocile trecute și meserie în perioada modernă și contemporană.

Determinarea conținutului, a sferei de cuprindere a evoluat în timp și totodată, în mod relativ, în raport cu apariția, dezvoltarea și mărimea întreprinderilor mecanizate. Mărimea așezămintelor de meseriași, de industrie mică a suscitat numeroase discuții și propuneri; s-au acceptat în legislație diferite criterii, schimbate tot atît în frecvent pe cît de des erau fixate.

În perioada modernă, prima recenzare a meseriilor o face D. P. Martian, la 1859, după crearea statului național. Din materialele recensămîntului reiese că aprecierea unității de meserie este socialmente acceptată chiar dacă nu era precizată în termeni economici; pe lîngă meserii s-au mai înregistrat și stabilimente industriale, care reprezentau industria „mare" — ateliere și manufacturi și unele industrii mecanizate —, mori mai ales. Stabilimentele, dat fiind nivelul tehnic și dimensiunea medie a unei unități de producție industrială, cuprindeau astfel și ele o mare parte de industrie cu caracter de meserie sau meșteșug.

După aplicarea legii de încurajare a industriei, în 1887, care acorda beneficiile sale unităților cu minimum 50 000 lei capital fix sau 25 lucrători și mașini perfecționate, prin consens general, se acceptau acestea ca formînd industria mare, iar restul, situate sub criteriile de încurajare, constituiau cîmpul industriei mici.

Ulterior, dezvoltarea și diversificarea industriei va necesita grupări mai precise de industrie mare, mijlocie și mică, dar care vor rămîne pînă în deceniul cinci al secolului 20, labile și imprecise.

Pe de altă parte, problema muncitorimii, apărută în deceniile șapte — opt, o vreme a fost discutată global — atît cea a meseriașilor mici, patroni, lucrători și calfe, cît și a lucrătorilor salariați în fabrici — fiind tratată generic ca o chestiune a meseriașilor, subînțelegîndu-se prin meseriași

și lucrătorii angajați; mulți dintre ei pendulau, după împrejurări, între situația de meșteșugar autonom, de lucrător sau calfă la patron sau lucrător în fabrică. Ulterior, în opinia social-politică se delimitează aceste categorii.

La sfîrșitul secolului 19 și începutul secolului 20, frămîntările meseriașilor, mai numeroși decît lucrătorii din fabrici, impun dezbaterea situației lor în corpurile legiuitoare — prin proiectele de legi din 1881 și 1900.

Este necesar de notat că problema meseriașilor a apărut atît datorită sporirii numărului lor dar îndeosebi a situației lor economice față de industria mecanizată în expansiune și efectele negative ale concurenței acesteia asupra lor.

În anul 1902, în sfîrșit, se adoptă, după o anchetă largă efectuată asupra meseriașilor și doleanțelor lor, legea pentru organizarea meseriilor, denumită și legea Missir. Legea prevedea crearea corporațiilor în localitățile unde existau mai mult de 50 meseriași; odată constituită aceasta, devenea obligatorie înscrierea în corporație a tuturor și plata cotizației.

Delimitarea zonei meseriașilor de restul industriei se făcea direct; o decizie a Ministerului Agriculturii, Domeniilor, Industriei și Comerțului din septembrie 1902 stabilea așezămintele nesupuse legii corporațiilor: fabricile — unități industriale utilizînd constant forță motrice de peste 5 C. P. și peste 20 lucrători — și atelierele mari, folosind peste 30 lucrători. Întrucît însă corporațiile urmăreau să-și lărgească sfera pentru a cuprinde cît mai mulți cotizanți, ele determină Ministerul să ia în 1906 o nouă decizie care urcă limitele criteriilor așezămintelor industriale lăsate în afara corporațiilor: fabrică, cu forță motrice peste 50 C.P. iar atelierul mare cu peste 50 lucrători. Toate unitățile sub aceste limite intrau în prevederile legii corporațiilor, ceea ce înseamnă că ele cuprindeau practic industria mică, cea mijlocie și o parte din cea mare.

Zece ani mai tîrziu, în 1912, se adoptă o nouă lege a meseriilor care menține în altă formă sistemul de organizare în corporații, dar fondează asigurările sociale. Cadrul meseriilor îl înscrie însă legea pentru încurajarea industriei din același an, considerînd meserie atelierele cu cel mult 20 lucrători sau cu forța motrice sub 5 C. P.

În perioada interbelică criteriul de exprimare a categoriei de meserie apare diferit. Astfel, Societatea națională de credit industrial, în vederea acordării de împrumuturi, consideră meseriaș — patron pe acela care posedă atelier propriu și folosește cel mult 5 lucrători; mic industriaș este persoana care dispune de capital și întrebuințează între 5 — 20 lucrători sau forță motrice pînă la 20 C.P. Legislația de asigurări sociale consideră meseriași persoanele cu ateliere în care sînt angajați maximum 5 lucrători. Ministerul de Finanțe, în criteriile de impozabilitate consideră meseriaș pe cel care folosește maximum 7 lucrători sau forță motrice de 5 C. P.

În deceniul patru se observă o tendință de urcare a limitelor criteriilor; legea pentru pregătirea profesională și exercitarea meseriilor din 1936 consideră meseriași pe acei patroni care întrebuințează maximum 10 salariați sau 20 C.P. Totodată se conturează, tot prin determinare legală, și dimensiunile micii industrii: legea pentru plata lucrului efectuat prevede la această categorie 10 — 40 lucrători și 20 — 50 C.P.

În sfîrșit, menționăm că Uniunea generală a industriașilor din România, asociație profesională a marii industrii din țară, primea ca membri numai întreprinzători care dispuneau de instalații de forță de peste 50 C.P.

Din cauza greutăților de departajare a categoriilor de meserie, industrie mică și industrie mijlocie și pentru că sursele furnizează cifre care de multe ori cuprind ambele forme, tabelele constituite în această parte includ meseriile și industria mică rămînînd la latitudinea cercetătorilor să aplice criterii necesare pentru deosebirea lor. Menționăm că datele din surse s-au prelucrat astfel încît totdeauna, unde a fost posibil, să se constituie grupări de mărime necesare acestui scop.

Din cauza particularităților și criteriilor deosebite, care le-au avut înregistrările de fiecare dată, nu s-a putut găsi un numitor comun indicatorilor meseriilor sau micii industrii pentru a le urmări evoluția pe o perioadă mai lungă. Astfel că situațiile statistice prezintă aspecte cantitative și calitative ale acestei industrii în momentele — anii — efectuării recenzărilor. Studierea lor și a notelor de clarificare permite, cu toate insuficiențele menționate, conturarea unui tablou, sub variate laturi, ale problemei meseriilor, care după chestiunea agrară și muncitorească constituia una din temele economico-sociale de mare importanță în România. Ea a rămas o problemă permanentă și de masă, contradictorie, violent dezbătută și disputată în viața socială și politică a țării.

Datele statistice expuse în această secțiune au și scopul de a mări interesul cercetării acestui subiect, pe nedrept subapreciat în studiile istorico-economice după 1945.

Primele date asupra meseriilor le aduce recensămîntul lui D. P. Martian din 1859 — 1860, însă numai pentru Muntenia. Încercările ulterioare de a afla numărul meseriilor nu au dat rezultate pînă la Ancheta industrială din 1901 — 1902. Volumul II al lucrării oferă date amănunțite asupra meseriilor și asupra industriei mici.

De altfel, în perioada celor patru decenii, 1870 — 1910, de sporire a potențialului meșteșugarilor și a lucrătorilor industriali, lupta lor, împreună sau separat, pentru condiții economice s-a impus societății românești, ca una din marile probleme sociale. Este o constatare istorică că la primele începuturi mișcarea muncitorească din România cuprindea în masa sa o parte însemnată a meseriașilor și exprima o serie din interesele lor.

De la sfîrșitul secolului se intensifică, sub presiunea meseriașilor, preocupările guvernelor, ale parlamentelor de așezare, într-un cadru legislativ adecvat, situația acestei largi și influente categorii sociale. Ea dobîndește și o importanță politică întrucît în condițiile votului mărginit, categorii de meșteșugari, negustori participau la alegerea directă a candidaților.

În vederea legiferării, diferite instituții, organizații sociale întreprind anchete asupra numărului și compoziției meseriașilor, elaborează proiecte de legi, introduc o legislație de organizare în corporații sau bresle. Perioada antebelică — pînă la 1914 — se finalizează cu organizarea socială a meseriașilor și lucrătorilor prin sistemul introdus în 1912, pentru prima oară, de asigurare a membrilor cotizanți.

În 1920 se creează Ministerul Muncii care organizează și patronează o serie de acțiuni: de inspecție a muncii, de încheiere a contractelor și convențiilor de muncă dintre capitaliști și salariați, de promovare a învățămîntului profesional de ucenici; de confirmare a calificării profesionale, de organizare a asigurărilor sociale etc. O istorie a instituțiilor de acest

tip în România ar arăta că din 1912 are loc un proces de modernizare asemănătoare celor din țările industriale occidentale, cu participarea și sub controlul statului.

Cele mai bogate informații asupra numărului și compoziției meseriașilor provin din perioada cuprinsă între 1900 — 1912; atunci se efectuează patru anchete ale căror date prelucrate se înfățișează în situațiile statistice ce urmează. Potențialul și starea meseriașilor din acest deceniu erau rezultatul dezvoltării proceselor începute încă din vremea Unirii.

Contrar unor opinii după care în a doua jumătate a secolului 19 meșteșugurile au suferit un recul, datorită concurenței mărfurilor străine și industriei mecanizate, datele arată sporirea acestora la cifre care depășeau mult indicatorii din vremea lui D. P. Marțian. Atunci, aproape întreaga industrie prelucrătoare era reprezentată de meșteșuguri și manufacturi ; și ca continuă să fie dominată de aceste forme manuale de producție, în multe compartimente pînă la începutul secolului 20.

Meșteșugurile, alături de industria mecanizată în demaraj mai puternic de la sfîrșitul secolului 19, asigură o parte considerabilă a producției și serviciilor necesare mai ales mediului rural și maselor populare ale orașelor.

O nouă etapă intervine o dată cu expansiunea industriei mecanizate, cînd meseriile coexistă cu fabrica și sînt concurate și treptat eliminate de aceasta în ramurile în care pătrunde; dar ele se mențin încă puternice și influente — este perioada primelor două decenii ale secolului 20 — (dovadă că se impun spre legiferare tocmai în această perioadă) — în zonele mai greu accesibile fabricii.

Ultima etapă este a deceniilor trei — cinci, cînd industria mecanizată și producția ei diversificată pătrund în zone largi ale consumului urban și rural, substituind treptat producția meseriilor; aceasta devine, dintr-un titular al pieței, un complement al marii industrii, satisfăcînd gusturi și obiceiuri conservatoare rurale sau urbane, marfă pe comandă etc. dar cantonîndu-se tot mai mult în domeniul serviciilor, încă inaccesibile atunci producției mecanizate.

Din întreaga epocă modernă în prima etapă, dominante în producție și servicii timp de 4 — 5 decenii, meșteșugurile, gradat, cedează zonă după zonă — rămînîndu-le un rol mai redus în producția și piața internă, în viața socială. Concomitent însă se modifică conținutul și structura unor meserii, apar unele noi, se produce un proces de adaptare, o dată cu apariția de noi mijloace de muncă adecvate — motoare mici de 0,5 — 5 C. P., motoare electrice, mașini și scule de dimensiuni mici și ieftine etc. — la necesitățile pieței și la lupta de concurență cu industria mecanizată. Meseriile, îmbrăcînd noi forme economice, schimbîndu-și profilul producției, rămîn să îndeplinească importante funcții de producție și servicii, în pregătirea de cadre pentru industria mare, avînd încă un rol pozitiv în viața economică a țării. Numărul lor, în creșterea absolută pînă în deceniul al doilea al secolului 20, se stabilizează în următoarele decenii, indicînd în multe meserii, însă o tendință de scădere.

Sursele statistice mai frecvente la începutul secolului 20 oferă toate în ansamblu, într-o corelație de indicatori prezenți în tabele, o imagine deși nu în dinamică, mai bogată asupra acestui domeniu și problematicii sale amplu reflectată în dezbaterea social-politică a vremii.

Atrage atenţia faptul că sursele prezintă date culese de diferite organisme, pe bază de criterii diferite, de unde şi lipsa de identitate, iar uneori diferenţe mari de număr la aceleaşi categorii de meserii.

După anul 1918, anchetele întreprinse de Ministerul Muncii, de Camerele de muncă, pentru stabilirea dimensiunilor meseriilor nu au dus la rezultate corecte. Unele situaţii statistice sînt nereale şi nu au fost luate în considerare; ele au fost calificate ca necorespunzătoare chiar de autorii lor. Informaţii mai ample prezintă recensămîntul general al populaţiei din 1930 şi mai succinte cel din 1941, precum şi inventarierea întreprinderilor particulare industriale şi comerciale din 1947.

Recensămîntul din 1930 nu face o clasificare a unităţilor după meserii, ci după grupe de personal şi de forţă motrice, pe ramuri şi subramuri; în consecinţă s-au elaborat mai multe tabele cu diferiţi indicatori, tabele ce devin complementare prin grupele de personal — 1, 2 — 5,6—10 etc. — şi de forţă motrice — 1 — 5 C. P. — în estimarea numărului meseriaşilor şi a întreprinderilor mici. Inventarierea întreprinderilor particulare industriale şi comerciale din 1947 nu cuprinde în majoritatea ramurilor unităţile pînă la 5 persoane, lăsînd în afară deci majoritatea meseriaşilor.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITARĂ

Tabel 159

Meşteşugarii din România (în Muntenia, pe ramuri [1] şi medii, în Moldova, total), în anul 1859

Ramura	Total [2]		Meşteri		Calfe		Ucenici		Servitori [3]		Membri de familie ajutători [4]		Total general [7]
	Urban	Rural	Urban	Rural	Urban	Rural	Urban	Rural	Urban	Rural	Urban	Rural	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
TOTAL România	48 163	17 749	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	65 912
Total Muntenia	27 308	8 264	15 541	7 323	6 707	402	5 060	539	2 473	423	40 252	20 667	38 486
Ceramică	358	379	278	278	59	95	21	6	62	40	772	1 009	839
Materiale de construcţii	1 654	634	1 296	577	248	21	110	36	44	14	4 334	1 143	2 346
Prelucrarea metalelor	3 134	2 707	1 978	2 627	714	38	442	42	295	109	5 379	8 739	6 245
Prelucrarea lemnului	4 280	2 284	3 104	2 075	647	43	529	166	172	59	8 461	4 860	6 795
Pielărie	967	26	587	23	263	—	117	3	94	—	1 620	82	1 087
Alimentară	2 598	99	1 186	86	1 037	10	375	3	950	59	2 601	286	3 706
Textilă	996	714	515	584	209	46	272	84	93	58	1 235	1 521	1 861
Confecţii de textile	7 233	858	3 894	670	1 659	68	1 680	120	390	60	9 343	1 872	8 541
Încălţăminte	5 647	554	2 521	396	1 692	81	1 431	77	289	24	6 102	1 131	6 514
Chimică	355	9	130	7	160	—	65	2	72	—	322	24	436
Confecţii de hîrtie	86	—	49	—	19	—	18	—	12	—	83	—	94
Total Moldova [4,5]	20 855	9 485											30 308

SURSE : Calculat pe baza datelor din „Analele economice", 1861 ; Lucrări statistice făcute în anii 1859 — 1860, Iaşii, 1861.

NOTE : [1] În sursă sînt specificate circa 50 meşteşuguri ; au fost grupate de noi pe categoriile Anchetei industriale din anii 1901—1902, vol. II.

[2] Nu sînt cuprinse faţă de sursă unele profesii care reprezintă servicii — frizeri, bărbieri etc.

[3] S-au cuprins şi servitorii în total, ştiut fiind că şi aceştia, la vremea respectivă, participă la activitatea atelierelor.

[4] Numai capii de familie — patroni şi lucrători „pămînteni" fără cei străini.

[5] Înregistrarea meseriaşilor în Moldova s-a făcut după altă metodologie şi numai din punct de vedere al distribuirii teritoriale nu şi pe meserii.

[6] S-au evidenţiat şi membrii de familie ajutători pentru a avea o reprezentare globală a participanţilor la activitatea meşteşugărească fără a fi incluşi în total.

[7] Numai rubricile 4 — 11.

Tabel 169

Meseriașii pe ramuri, după sexe și naționalitate, în anul 1901

număr

Ramura	Total persoane în meserii	Meseriași						Lucrători calfe	Ucenici
		Total	Bărbați	Femei	Români	Străini	Fără protecție		
TOTAL :	97 755	53 587	51 069	2 518	38 089	5 805	9 693	26 400	17 768
Ceramică [1]	4 229	2 666	2 662	4	2 562	59	45	1 115	448
Materiale de construcții [2]	1 705	971	970	1	869	89	13	507	227
Prelucrarea metalelor [3]	15 100	10 036	10 009	27	7 612	943	1 481	2 244	2 820
Prelucrarea lemnului [4]	15 306	11 498	11 482	16	9 376	997	1 125	2 028	1 780
Pielărie [5]	1 789	630	625	5	304	133	193	861	298
Alimentară [6]	8 818	2 833	2 743	90	999	1 333	501	4 833	1 152
Textilă [7]	1 912	869	738	131	706	84	79	686	357
Împletituri [8]	2 737	2 545	2 523	66	2 545	21	23	76	72
Confecții [9]	40 579	18 807	16 675	2 132	11 439	1 755	5 613	12 266	9 686
Chimică [10]	931	328	313	15	237	22	69	448	155
Confecții de hîrtie [11]	284	104	102	2	20	12	72	179	101
Poligrafie [12]	1 312	327	308	19	118	64	145	575	410
Construcții [13]	1 772	1 400	1 400	—	898	254	248	272	100
Diverse [14]	1 001	529	519	10	404	39	86	310	162

SURSE : Calculat după *Ancheta industrială din anii 1901 — 1902*, vol. II, *Industria mică și mijlocie, Inventarul statistic al meseriilor*, București, 1904.

NOTE : [1] Denumirea din sursă : Industria ceramică — olăria, cărămidăria.

[2] Denumirea din sursă : Industria materiilor minerale — vărării, fabrici de ipsos, teracotă ; sculptori și cioplitori în piatră și marmoră ; asfalt.

[3] Industria metalelor : 1 Giuvaergii și argintarii ; 2. Fierăria : fierari — caretași, potcovari, constructori de căruțe, lăcătușeria, mecanici și reparatori de mașini, fabricanți și reparatori de cîntare, de rîșnițe, reparatori de biciclete și mașini de cusut, cuțităria și tocilăria, cazangeriă, turnătoriile de tuci, tinichigeria, fabrici de sobe și mașini de bucate, fabrici de mobile de fier, armurieri, material fix și rulant pe șine (reparații, construcții și reparații de vase plutitoare, fabricații de pile) ; 3. Prelucrarea altor metale : căldărăria de aramă, alămari, galvanizatori, strungăria în metale ; ornamente și alte lucrări în zinc, turnătoria de aramă, alamă și bronz, de clopote ; instrumente și aparate : ceasornicăria, instrumente și aparate științifice, instrumente muzicale, nasturi de metal.

[4] Denumirea în sursă : Industria lemnului și a mobilierului — lemnari și dulgheri, șindrilari, drăniceri, lingurari, fluierari, mărgelari, dogari, rotăria și construcția căruțelor de lemn, calapodari, strungăria, tîmplăria, fabrici de parchete, de mobile, drepte și curbate, sculptură, constructori de bărci, cufere, lăzi de Brașov, fabrici de dopuri de plută, de instrumente muzicale, tapițerii de mobile, încadratori, scule pentru meseriași.

[5] Denumirea din sursă : Industria tăbăcăriei și a pielăriei — tăbăcăria, curelăria și șelăria, articole de piele.

[6] Denumirea din sursă : Industria alimentației — ape minerale și gazoase, fabrici de bere, bragageria și alvițăria, brutăria, cofetăria, conserve alimentare de tot felul, cherhanale, muștar ; fabrici de paste făinoase, alcool și derivate, prăjitori și rîșnitori de cafea, fabrici de mezeluri, de oțet, rahat, halviță, rîșnitori de sare, fabrici de surogate de cafea.

[7] Industria textilă : dărăcitul și pieptănatul lînii, fabricarea postavului (aba, dimie) ; fabrici de borangic, de secarțe, covoare, chilimuri ; țesătoriile de pînză, ceaprazărie și pasmanteria, tricotaje, fringhieria și împletitul plaselor, mrejelor.

[8] Industria împleteturiilor de tot felul : împletituri de paie, de răchită, de trestie, de jar (trăistari), măturari, rogojinari.

[9] Denumirea din sursă : Industria îmbrăcămintei și anexelor sale : rufăria, croitoria de tot felul, boiangeria, blănăria, cojocăria, căciulăria, pălării de bărbați și dame, flori artificiale, boneteria, corsete, cravate, încălțăminte, ciorapi, umbrele, nasturi, broderia.

[10] Industria chimică: prepararea substanțelor medicinale și parfumeria, fabricarea cleiului, a cernelei, vopselelor, săpunului, luminărilor, uleiurilor vegetale, lacurilor, vaxul, fabrică de spoduil, de scrobeală și pap, de scrobeală albastră, de ceară roșie, îngrășăminte chimice.

[11] Denumirea din sursă: Industria hîrtiei — fabricarea plicurilor, pungilor, cartonajul, legătoria de cărți, fabrici de tapete.

[12] Industria artelor grafice — tipografia, litografia, zincografia, xilografia, gravori, fotografi, zugravi de firme.

[13] Industria construcțiilor: zidari și sobari, zugravi de case, biserici, vopsitorii lemnului, instalatori de gaz, apă, aparate de electricitate.

[14] Industrii diverse: plăpumari, mîndirigii, fabrici de perii, de site, ciururi, ateliere de pieptănari, împăietori de animale, vătari, lucrări în chihlimbar, pansamente și fabrici de vată, curățitori de pene, ateliere de dinți artificiali, de etichete, capsule cărbunari.

Tabel 161

Meseriașii pe ramuri, după grupe de lucrători folosiți în ateliere, în anul 1901

număr

Ramura	Total meseriași cu calfe și ucenici	Meseriași după numărul de				
		calfe			ucenici	
		1 — 5	6 — 10	peste 10	1 — 5	peste 5
TOTAL	20 167	9 662	623	203	9 456	223
Ceramică	275	114	29	24	84	24
Materiale de construcții	212	112	11	11	68	10
Prelucrarea metalelor	2 954	1 300	24	7	1 578	45
Prelucrarea lemnului	2 028	956	43	9	1 000	20
Piclărie	467	244	28	11	182	2
Alimentară	2 373	1 644	111	22	578	18
Textilă	346	163	16	15	140	12
Împletirturi	35	26	2	1	5	1
Confecții	10 444	4 583	308	86	5 389	78
Chimică	218	135	11	3	66	13
Confecții de hîrtie	113	51	2	4	55	1
Poligrafie	328	136	20	8	157	7
Construcții	148	79	8	2	58	1
Diverse	226	119	10	—	96	1

SURSE: Calculat după *Ancheta industrială din anii 1901 — 1902*, vol. II, *Industria mică și mijlocie. Inventarul statistic al meseriilor*, București 1903.

NOTE: Vezi notele de la tabelul 160

BCU IASI/CENTRUL UNIVERSITAR LIBRARY

Tabel 162

Meseriașii pe ramuri, după felul mașinilor folosite și durata lucrului, în anul 1901

Ramura	Mașini ultilizate				Total meseriași lucrînd	
	Total	Manuale	Cu cai	Cu motor	continuu	temporar
TOTAL	15 148[1]	14 939	127	82	35 688	17 899
Ceramică	83	71	12	—	606	2 060
Materiale de construcții	7	6	1	—	368	603
Prelucrarea metalelor	1 411[2]	1 383	—	28	8 538	1 498
Prelucrarea lemnului	857	855	1	1	6 674	4 824
Pielărie	117[3]	112	2	3	550	80
Alimentară	283[4]	223	30	30	2 604	229
Textilă	665[5]	512	75	18	532	337
Împletituri	1 876	1 876	—	—	86	2 503
Confecții	9 359[6]	9 355	4	—	14 355	4 452
Chimică	54	50	2	2	188	140
Confecții de hîrtie	86	86	—	—	97	7
Poligrafie	267	267	—	—	307	20
Construcții	29	29	—	—	368	1 032
Diverse	114	114	—	—	415	114

SURSE: Calculat după *Ancheta industrială din anii 1901 — 1902* vol. II, *Industria mică și mijlocie. Inventarul statistic al meseriilor*, București, 1903.

NOTE: Vezi notele de la tabelul 160.

[1] Cifră corectată, în sursă 15 126.

[2] Cifră corectată, în sursă 1 410.

[3] Cifră corectată, în sursă 115.

[4] Cifră corectată, în sursă 281.

[5] Cifră corectată, în sursă 595.

[6] Cifră corectată, în sursă 9 355.

Tabel 163

Morile, joagărele și pivele după principalii indicatori, mod de exploatare și durata lucrului, în anii 1901—1902

Categoria	Unități Număr	Capital mii lei	Cu forță motrice mecanică		Cu forță naturală număr	Muncitori număr	Producția anuală	Mod de exploatare		Durata lucrului	
			număr	C.P.				Regie	Arendă	Permanent	O parte a anului
TOTAL	28 524	29 821	1 351	15 302	5 572	8 837	—	—	—	—	—
Mori	5 630	28 869	1 335	15 086	4 295	6 839	675 089 t	4 617	1 013	1 311	4 319
Fierăstraie	778	800	17	214	761	1 483[1]	145 163 m³	623	155	31	747
Pive	515	151	—	—	515	515	— — —	446	69	—	515
Cazane de alcool	21 521	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	—	21 521

SURSE: Calculuat după *Ancheta industrială din anii 1901 — 1902*, vol. II, *Industria mică și mijlocie*. Inventarul statistic al meseriilor, București, 1903.

NOTE: [1] Cifră corectată, în sursă 1 397.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 164

Meseriaşii după branşe[1], în ordinea numărului lor[2], în anul 1900

Branşa	Numărul	Branşa	Numărul
TOTAL	165 253	Florari	509
Cizmari	15 148	Chiriştigii	454
Cărăuşi sau chirigii	14 777	Montori, ajustori, etc.	411
Fierari şi mecanici	11 104	Pinzari	408
Croitori	9 140	Luminărari	400
Lăutari	6 561	Căldărimari	369
Dulgheri	5 909	Săpunari	368
Zidari	5 531	Geamgii	357
Blănari şi cojocari	5 044	Cîrnăţari	345
Rotari	4 849	Căldărari	312
Brutari sau pitari, franzelari	4 343	Sticlari	290
Tîmplari de binale	4 308	Pălărieri	286
Lemnari	4 135	Sculptori în lemn	250
Hamali	4 014	Coşari sau hornari	215
Cusătorese	3 621	Cruceri	210
Pescari	3 516	Pastramagii	204
Căruţaşi sau harabagii	3 507	Împletitori de paie sau de răchită	179
Măcelari sau casapi	3 326	Cărbunari	177
Dogari sau butnari	3 216	Armurieri	175
Birjari	2 676	Săpători în lemn	171
Rogojinari	2 465	Sîrmari	156
Olari	2 389	Scorţari	155
Bărbieri sau frizeri, coafori	2 368	Fotografi	153
Tinichigii	2 249	Şelari, seidăcari	148
Cărămidari	2 232	Alămari	143
Zugravi	2 100	Cuferari sau sipetari	135
Spălătorese	1 762	Încadratori	134
Legători de cărţi	1 761	Periari, bidinigii, etc.	124
Plutaşi	1 685	Argintari sau zlătari şi iconari	115
Tîmplari, stoleri de mobile	1 562	Sculptori în piatră	111
Lăcătuşi	1 487	Cuţitari	100
Sobari	1 485	Giuvaergii	98
Tipografi	1 479	Curăţitori de haine	89
Potcovari sau covali	1 427	Umbrelari	78
Rachieri	1 354	Ceaprăzari	74
Bragagii	1 328	Sitari	67
Pietrari	1 262	Pieptănari	65
Tăbăcari sau dubălari	1 154	Palanţari	58
Lingurari	1 105	Cartonari	56
Lăptari sau laptagli, iaurgii	1 000	Poleitori	46
Abagii	972	Bumbăcari	44
Căciulari	961	Oţetari	40
Pantofari sau papucari	937	Vătari	34
Covrigari, simigii, plăcintari	870	Litografi	26
Tăbăcari sau dubălari	865		
Curelari	751		
Brînzari	736		
Cofetari	654		
Boiangii sau vopsitori de stofe	629		
Ceasornicari	610		
Plăpămari sau mîndirigii	594		
Strungari	560		
Fringhieri	546		
Puţari	529		
Modiste	519		

SURSE: Calculat după Lazăr Theodor şi Fr. Robin-Derescu, *Starea şi statistica meseriaşilor*, Bucureşti, 1901.

NOTE: [1] Cuprinde nu numai profesii industriale ci şi din domeniul serviciilor, agriculturii, transportului şi chiar artistic.— lăutari; aceasta explică numărul mare de personal înregistrat de Anchetă.

[2] În tabel sînt cuprinşi şi meseriaşii din Bucureşti, la 34 de profesii.

Tabel 165

Meseriașii pe categorii[1], după mediul urban și rural, în anul 1908

Categoria	Total număr	Urban		Rural[2]	
		număr	%	număr	%
TOTAL	127 841	106 501	83,3	21 340	16,7
Maiștri patroni	41 260	29 601	71,7	11 659	28,3
Maiștri conducători	6 189	4 768	77,0	1 421	23,0
Lucrători	64 023	56 478	88,2	7 454	11,8
Ucenici	16 369	15 654	95,6	715	4,4

SURSE: Calculat după *Ancheta cu privire la meseriași și la aplicarea legii pentru organizarea meseriilor*, partea I, București, 1908.

NOTE: [1] Ancheta a fost întreprinsă de Ministerul Industriei și Comerțului împreună cu Camerele de muncă și corporațiile de meseriași; evidența s-a făcut pentru fiecare meseriaș care figură la 1 aprilie 1908 înscris în corporație; aceasta întocmise registre speciale unde erau trecuți nominal toți meseriașii.

Față de numărul meseriașilor înregistrați la 1 aprilie 1908, o serie de meșteșugari — cei neînscriși în corporații — nu figurează în statistică, mai ales lucrători și ucenicii fără contracte. Pe de altă parte însă un număr de lucrători înscriși în corporații, între timp le-au părăsit; și s-au angajat în întreprinderi mari care sînt scoase de sub obligațiile legii meseriilor. La chestionarul ministerului asupra acestei situații, au răspuns 147 fabrici care au declarat că aveau angajați 2 565 lucrători ce figurau înscriși în corporații; aceasta se arată în partea I a *Anchetei*. În partea a II-a a *Anchetei*, numărul meseriașilor, înscriși în corporații și incluși în statistica de față — maiștri, lucrători și ucenici — care însă lucrau în industria mare, era de 10 380 persoane, cifră pe care o considerăm mai plauzibilă. Atrage atenția faptul că prin decizia din 1906 a Ministerului Agriculturii, Domeniilor, Industriei și Comerțului, personalul obligat să fie înscris și să cotizeze în corporațiile industriale se referea la unitățile care utilizau forță motrice pînă la 50 C.P. sau 50 lucrători. Această prevedere a lărgit considerabil aria de cuprindere incluzînd aici atît personalul din meserii cît și o parte din lucrătorii salariați din industrie. Astfel se explică numărul mare al acestora, de peste zece mii, respectiv circa un sfert din lucrătorii industriei mari încurajate.

[2] Numărul meseriașilor din comunele rurale înscriși în Anchetă este mai mic decît în realitate, întrucît cei mai mulți dintre meșteșugari se ocupau și cu agricultura, din care cauză conform art. 1 din legea meseriilor, erau scutiți de obligația de a face parte din corporații și deci nu figurează în statistică.

Tabelul 166

Meseriașii pe categorii, după specialitatea meseriei, în anul 1908[1]

număr

Specialități de meserii	Total	Maiștri patroni	Maiștri conducători	Lucrători	Ucenici
1	2	3	4	5	6
TOTAL	127 842*	41 260	6 190*	64 023	16 369
Abagii	1 250	426	51	573	200
Alămari	130	57	1	55	17
Argintari, giuvaergii	272	136	11	92	33
Armurieri	124	55	21	34	14
Bărbieri-coafori	3 263	1 393	38	1 462	370
Blănari	504	138	31	275	60
Boiangii	384	299	9	50	26
Brodiști	164	44	3	87	30
Brutari	6 536	1 796	1 004	3 517	219
Căldărari — cazangii	528	119	35	330	44
Caretași	361	139	6	99	117
Ceaprazari	259	80	4	137	38
Ceasornicari	714	395	38	173	108
Ceramiști	122	48	7	55	12
Cioplitori în piatră	853	130	56	636	31
Cizmari	21 952	7 420	193	10 934	3 405
Cofetari	1 387	561	127	563	136
Cojocari	3 739	1 416	75	1 770	478
Corsetieri	95	26	—	65	4*
Croitori	21 511	7 178	275	9 058*	4 991
Cuferari	181	75	1	77	28
Curelari	1 219	405	66	554	194
Cuțitari	43	19	2	19	3
Dogari	1 511	734	57	626	94
Dulgheri	6 595	1 718	494	4 219	164
Fierari	8 854	3 906	297	3 229	1 422
Floriști	198	34	—	73	91
Geamgii	628	186	21	415	6
Gravori	27*	12	2	7	6
Încadratori	42	29	2	11	—
Instalatori	420	99	37	218	66
Lăcătuși	12 301	234	149	1 497	421
Legători cărți și cartonaje	861	107*	35	643	76
Litografi	105	12	12	72	9
Luminărari	367	164	43	130	30
Mecanici	5 490	1 068	1 776	2 309	337
Modiști	1 299	360	14	531	394
Mozaiști	88	16	—	72	—
Olari	968	699	20	221	28
Ornamentiști	190	35	2	135	18
Pălărieri	416	118	20	253	25
Parchetari	64	14	4	44	2
Pavatori	296	59	13	224	—
Perieri	222	54	5	127	36
Plăpumari	1 030	430	38	471	91
Poleitori	92	33	1	48	10
Rotari	3 076	1 473	121	1 067	415
Săpunari	80	54	3	22	1
Scărari	36	13	—	23	—
Sculptori	383	117	10	204	52

1	2	3	4	5	6
Sobari	255	71	18	148	18
Sforari și frînghieri	335	87	12	173	63
Strungari	537	166	25	263	83
Tăbăcari	1 366	395	30	854	87
Tapițeri	727	271	26	297	133
Timplari	7 475	2 141	99	4 532	703
Țesători	239	81	4	133	21
Tinichigii	2 976	1 312	134	1 283	247
Tipografi	2 019	182	115	1 449	273
Tricotari	167	38	2	67	60
Turnători de metal	177	29	11	98	39
Umbrelari	126	38	—	68	20
Vopsitori	2 706	837*	129	1 573	167
Zidari	7 465	1 458	353	5 562	92
Opticieni	2	1	—	—	1
Pilari	19	2	2	9	6
Cantaragii	18	6	—	8	4
Fotografi	1	1	—	—	—
Oloeri	1	1	—	—	—
Împletitori paie	1	1	—	—	—

SURSE: După *Ancheta cu privire la meseriași și la aplicarea legii pentru organizarea meseriilor*, partea I, București, 1908.

NOTE: [1] Vezi nota 1 de la tabelul 165.

* Cifre corectate.

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 167

Meseriașii — maiștri și lucrători — după modul de dobîndire a brevetelor și carnetelor de profesie, pe medii, în anul 1908 [1]

Modul de dobîndire	Total număr [2]	Urban		Rural	
		număr	%	număr	%
1. *Brevet de maistru*	47 449	34 179	72,2	13 270	27,8
a. Care a fost la un patron cel puțin un an	12 050	8 435	70,0	3 615	30,0
b. Cu diplomă de absolvire a unei școli speciale	730	533	75,1	197	24,9
c. A condus cel puțin 2 ani un atelier	14 466	9 408	65,1	5 058	34,9
d. A trecut examen la comisie	1 490	1 152	78,6	338	21,4
e. La publicarea legii exercita pe cont propriu meseria	18 713	14 651	78,4	4 062	21,6
2. *Carnet de lucrător*	64 023	56 252	88,0	7 771	12,0
a. A lucrat în fabrică sau pe șantier cel puțin 5 ani	17 230	15 515	90,2	1 715	9,8
b. Are certificat de elev	16 707	14 304	85,8	2 403	14,2
c. Are un act recunoscut ca echivalent cu certificatul de elev	15 326	13 228	86,5	2 098	13,5
d. A trecut examen la comisie	2 809	2 602	93,2	207	6,8
e. La publicarea legii avea cel puțin 2 ani de meserie	11 951	10 603	89,0	1 348	11,0

SURSE : Calculat după *Ancheta cu privire la meseriași și la aplicarea legii pentru organizarea meseriilor*, partea a II-a, București, 1909.

NOTE : [1] Vezi nota 1 de la tabelul 165.

[2] În diferite tabele detaliate din sursă, pentru aceleași categorii de meseriași și aceleași specificații, datele nu coincid ; există diferențe de calcul. S-au luat cifrele din tabelele centralizate și comentate în Introducere, p. IV și V.

Tabel 168

Corporații de meseriași [1] pe categorii de mărime și numărul membrilor, în anul 1908

Categoria de mărime a corporației	Număr de corporații	Număr de membri
TOTAL	114	127 841
Pînă la 200 membri	2	354
De la 200— 500 membri	28	9 319
De la 500— 800 "	18	11 474
De la 800—1 000 "	13	11 847
De la 1 000—1 500 "	25	30 119
De la 1 500—2 000 "	16	28 568
De la 2 000—3 000 "	10	24 027*
De la 3 000—5 000 "	—	—
Peste 5000 membri	2	12 133

SURSE : *Ancheta cu privire la meseriași și la aplicarea legii pentru organizarea meseriilor*, partea a II-a, București, 1909.

NOTE : [1] Corporații înființate pe baza legii meseriilor din anul 1902, care prevedea înscrierea obligatorie în corporație a tuturor persoanelor ce lucrau în ateliere sau industrii mici.

* Cifră corectată.

B.C.U. „M. EMINESCU" IAȘI

Tabel 169

Meseriașii, după categorii și sexe, în anul 1911

Categoria	Total	Bărbați		Femei	
		număr	%	număr	%
TOTAL	95 630	84 186	88	11 444	12
Meseriași patroni	36 678	33 400	91	3 278	9
Calfe și ucenici	58 952	50 786	86	8 166	14

SURSE: Calculat după Ministerul Industriei și Comerțului, Proiect de lege pentru organizarea meseriilor, creditului și asigurărilor muncitorești, București, 1911.

Tabel 170

Meseriașii patroni după numărul de calfe în ateliere, în anul 1911

Grupa	Patroni		Calfe	
	număr	pondere	număr	pondere
TOTAL	36 678	100,0	32 043	100,0
Fără calfe	23 238	63,4	—	—
Cu 1 calfă	6 139	16,7	6 139	19,2
Cu 2—3 calfe	5 030	13,7	11 513	35,9
Cu 4—5 calfe	1 288	3,5	5 573	17,4
Cu 6—8 calfe	585	1,6	3 914	12,2
Cu 9—10 calfe	162	0,5	1 583	4,9
Peste 10 calfe	236	0,6	3 321	10,4

SURSE: Calculat după Ministerul Industriei și Comerțului, Proiect de lege pentru organizarea meseriilor, creditului și asigurărilor muncitorești, București, 1911

Tabel 171

TRANSILVANIA

Personalul[1] din industria mică și meserii[2], pe ramuri, în anii 1890 1900 și 1910

număr

Ramura	1890	1900	1910
TOTAL	49 892	73 619	87 937
Metalurgie	1 000	806	884
Prelucrarea metalelor	6 764	8 269	9 838
Construcții de mașini	1 700	2 499	3 854
Ceramică, piatră	1 315	2 763	3 437
Prelucrarea lemnului	6 647	6 376	9 478
Pielărie	1 788	1 611	1 727
Textilă	1 475	1 535	1 549
Confecții textile	15 755	20 233	30 331
Confecții de hîrtie	196	284	300
Alimentară	8 845	11 923	14 549
Construcție	3 551	4 410	9 780
Chimică	465	647	729
Poligrafică	481	1 025	1 481
Alimentație publică	—	11 238	—

SURSE: L. Vaida și A. Egied, *Cu privire la creșterea numerică a muncitorimii industriale în Transilvania după 1848 pînă la primul război mondial*, în *Din istoricul formării și dezvoltării clasei muncitoare din România — pînă la primul război mondial*, sub redacția prof. dr. N. N. Constantinescu, București, 1959.

NOTE: [1] În sursă se numesc muncitori. Probabil în sens generic, întrucît sînt incluși aici și meseriașii patroni cu și fără lucrători. Noi îi vom denumi în general „personal".

[2] Se cuprinde personalul tuturor unităților din industrie pînă la 20 persoane, ceea ce reprezintă meseriile și industria mică.

Meseriile și întreprinderile industriei mici [1], după grupe de personal și diviziuni administrative, în anul 1900

Comitatul	Întreprinderi		Întreprinderi cu lucrători:			
	Total	fără lucrători	1	2—5	6—10	11—20
TOTAL	103 863	70 499	18 051	13 522	1 330	461
Alba de Jos	3 660	2 477	638	496	38	11
Arad	8 041	5 278	1 379	1 170	146	68
Cenad [2]	467	275	105	80	6	1
Bihor	8 084	5 355	1 421	1 139	124	45
Bistrița- — Năsăud	2 465	1 678	421	324	34	8
Brașov	3 414	2 008	556	694	109	47
Caraș — Severin	8 181	5 856	1 302	912	86	25
Ciuc	2 808	2 006	489	289	19	5
Cluj	4 579	3 050	735	656	91	47
Făgăraș	1 568	1 084	267	202	11	4
Hunedoara	4 879	3 521	754	528	59	17
Maramureș	2 289	1 609	399	258	13	10
Mureș — Turda	4 219	2 783	756	619	46	15
Odorhei	2 826	2 017	478	308	14	9
Satu Mare	6 688	4 419	1 321	864	69	15
Ugocea [2]	319	216	62	40	—	1
Sălaj	3 329	2 161	714	431	21	2
Sibiu	4 758	3 074	735	798	117	34
Solnoc — Dăbîca [2]	3 643	2 540	615	460	19	9
Timiș	10 299	7 009	1 857	1 251	139	43
Torontal	5 333	3 671	1 110	511	29	12
Tîrnava Mare	3 509	2 393	537	508	61	10
Tîrnava Mică	1 477	1 060	259	146	7	5
Treiscaune	4 245	2 969	695	516	53	12
Turda — Arieș	2 783	1 990	446	322	19	6

SURSE: *Izvoare de demografie istorică*, vol. II, *Secolul al XIX-lea — 1911, Transilvania*, ediție întocmită de Iosif I. Adam și Ioan Pușcaș, București, 1987 (Direcția Generală a Arhivelor Statului).

NOTE: [1] Statistica oficială încadra industria mică și meseriile în întreprinderi având pînă la 20 persoane ocupate.

[2] Partea din teritoriul acestor județe care a revenit României la Unirea Transilvaniei, în anul 1918.

Meseriile și întreprinderile industriei mici[1], după grupe de personal și diviziuni administrative, în anul 1910

Comitatul	Întreprinderi		Întreprinderi cu lucrători			
	Total	fără lucrători	1	2—5	6—10	11—20
TOTAL	119 095	77 415	21 051	17 582	2 207	840
Alba de Jos	4 307	2 939	686	599	60	23
Arad	8 850	5 468	1 631	1 458	193	100
Cenad [2]	628	410	100	106	11	1
Bihor	10 032	6 201	1 819	1 669	244	99
Bistrița — Năsăud	2 732	1 878	443	356	41	14
Brașov	3 636	2 044	659	740	136	57
Caraș — Severin	8 708	5 769	1 532	1 221	133	53
Ciuc	3 618	2 587	611	374	30	16
Cluj	6 020	3 887	999	913	162	59
Făgăraș	1 877	1 252	341	258	23	3
Hunedoara	5 395	3 670	872	742	81	30
Maramureș	3 312	2 145	664	458	37	8
Mureș — Turda	4 971	3 136	890	806	98	41
Odorhei	3 509	2 474	551	410	57	17
Satu Mare	7 605	4 710	1 400	1 284	161	50
Ugocea [2]	394	258	78	55	3	—
Sălaj	4 289	2 790	854	592	45	8
Sibiu	4 961	3 129	778	847	150	57
Solnoc — Dăbîca [2]	4 165	2 786	767	551	48	13
Timiș	11 002	6 958	2 083	1 652	217	92
Torontal	5 448	3 643	1 049	676	59	21
Tîrnava Mare	3 774	2 501	576	586	83	28
Tîrnava Mică	1 878	1 288	330	230	19	11
Treiscaune	4 790	3 292	769	625	82	22
Turda — Arieș	3 194	2 200	569	374	34	17

SURSE: *Izvoare de demografie istorică*, vol. II, *Secolul al XIX-lea — 1911. Transilvania*, ediție întocmită de Iosif I. Adam și Ioan Pușcaș, București, 1987 (Direcția Generală a Arhivelor Statului).

NOTE: [1] Statistica oficială încadra industria mică și meseriile în întreprinderi având pînă la 20 persoane ocupate.

[2] Partea din teritoriul acestor județe care a revenit României la Unirea Transilvaniei, în anul 1918.

Tabel 171

Industria mică[1] și meseriașii, pe domenii sau specialități profesionale, după număr de unități, în anul 1929

Denumirea domeniului sau specialității	Unități[2]	Denumirea specialității	Unități
Mori cu 2 pietre	7 300	Ateliere de marmoră, morminte etc	710
Mori cu 2 — 3 pietre	1 200	Ateliere de rame și tablouri etc	225
Brutării cu producția de la 300 — 700 pîini	19 710	Ateliere de nichelat, arămit, argintat, aurit	1 440
Brutării cu producție de 1500—2000 pîini	7 600	Instrumente medicale	27
Fierăstraie cu producție de la 5—30 m³	3 980	Ateliere de vulcanizare	275
Cariere de pietriș, piatră etc.	2 790	Turnătorii de metal	930
Pive	1 176	Vopsitorii de mobilă, mașini	104
Căruțărie	11 890	Ateliere de împletit sîrmă	76
Lăcătușerie și mecanică	16 130	Ateliere de împletit fringhii	135
Dogari	9 560	Tipografii și legătorii de cărți	427
Fierării, potcovării	15 170	Cofetării, bomboneriі	2 506
Produse alimentare	3 103	Plăpămari	30
Tinichigii	10 700	Sobari și coșari	2 980
Lucrări de construcții	10 000	Împletitori de pai și răchită	45
Cărămidari	2 900	Coafori și frizeri	3 376
Tîmplărie, construcție de binale	17 101	Bolangerii, vopsitorii chimice	139
Tîmplari pentru mobile	7 300	Vopsitori și zugravi	6 103
Tăbăcării	201	Giuvaergii	405
Cizmării	7 650	Distilerii de lichior și derivate	709
Croitorii bărbătești	9 320	Plăcintări, covrigari	1 105
Instalatori pentru apă, electricitate, calorifer	6 720	Pictori de biserici și icoane	18
Croitorii de damă	4 190		
Lăcătuși, mecanici, strungari	2 370		
Tapițeri de mobile	2 100		

SURSE: *Contribuțiuni la problema reorganizării creditului în România*, vol. I, Anexe, București, 1938.

NOTE: [1] Se cuprind ateliere cu lucrători, cu forță motrice și fără forță motrice, care nu se încadrează în industria mare.

[2] Reprezintă fie unități de producție, fie patroni de atelier și meșteșugari. Sursa nu dă nici un fel de lămuriri.

Tabel 175

Unităţi meşteşugăreşti şi de mică industrie cu 1 — 20 persoane, pe ramuri, după grupe de mărime, în anul 1930

Ramura	Unităţi având lucrători			Total unităţi	Pondere în total unităţi industriale
	1	2—5	6—20		
Total	69 173	60 943	7 958	138 074	98,4
Exploatarea subsolului	46	114	147	307	56,4
Prelucrarea metalelor	11 682	9 953	838	22 473	98,5
Prelucrarea lemnului	11 773	7 449	924	20 146	97,7
Construcţii	2 085	1 527	528	4 140	94,3
Textilă	1 430	1 154	272	2 856	91,8
Pielărie	15 493	11 582	987	28 062	99,6
Alimentară	17418	17 437	2 254	37 109	99,1
Hîrtie şi confecţii de hîrtie	795	1 216	409	2 420	94,3
Chimică	617	834	258	1 709	92,2

SURSĂ: Calculat după *Recensămîntul general al populaţiei României din 29 decembrie 1930*, vol. X, *Întreprinderi industriale şi comerciale*, Bucureşti, 1938.

Tabel 176

Personalul unităţilor meşteşugăreşti şi de mică industrie, pe ramuri şi subramuri, după grupe de mărimi, în anul 1930

Ramura şi subramura	Personalul în unităţi			Total personal în unităţi cu 1—20 persoane	Pondere în total personal industrie
	cu 1 persoană	cu 2—5 persoane	cu 6—20 persoane		
1	2	3	4	5	6
TOTAL personal	69 173	164 315	69 901	303 389	50,6
EXPLOATAREA SUBSOLULUI	46	368	1 549	1 963	36,8
Ţiţei	6	105	524	635	3,3
Gaze naturale	—	9	46	55	8,2
Cărbuni	3	47	134	184	0,9
Metale	2	19	142	163	2,6
Sare	—	—	—	—	—
Cariere	27	97	327	451	11,4
Ape minerale	8	89	359	456	37,4
Altele	—	2	17	19	43,2
INDUSTRIA PRELUCRĂTOARE					
Prelucrarea metalelor	11 682	25 005	7 543	44 230	43,7
Trefilare	2	25	86	113	0,7
Ţevărie, fierărie	3	37	255	295	17,9
Turnătorie	9	197	384	590	34,3
Mobile, ambalaje	10	127	258	395	7,8
Instrumente şi vehicule	2	33	309	344	1,2
Maşini şi aparate electrice	20	208	304	532	38,9

1	2	3	4	5	6
Lăcătuşerie	1 048	3 294	1 699	6 041	95,1
Reparaţii mecanice	431	2 420	2 671	5 522	71,5
Tinichigerie	1 126	2 499	492	4 117	90,0
Potcovărie, fierărie	9 031	16 165	1 085	26 284	98,7
Prelucrarea lemnului	11 773	19 193	7 732	39 318	42,1
Exploatări forestiere	21	250	624	895	4,9
Joagăre cherestea	607	1 086	1 735	3 428	9,7
Mobile, construcţii de lemn	7 835	13 955	5 088	26 878	86,8
Sculptură în lemn	161	314	128	603	53,8
Căruţe, rotărie	2 985	3 631	5	6 621	89,2
Prelucrarea simplă a lemnului	60	174	12	246	88,5
Vopsitorie mobile etc.	71	276	84	431	70,8
Altele	33	127	56	216	34,7
Construcţii	2 085	4 409	5 251	11 745	35,6
Construcţii şi binale	1 165	1 597	1 558	4 320	57,6
Instalaţii apă, gaze, electricitate	60	601	806	1 467	76,4
Poduri	11	15	148	174	19,1
Lucrări în piatră	66	103	150	319	35,1
Var, gips, cărămizi, dale	707	2 060	2 457	5 287	24,8
Porţelan, faianţă	3	9	73	85	12,6
Alte	10	24	59	93	37,5
Textile	1 430	3 034	2 864	7 328	18,1
Dărăcit, pieptănat etc.	990	1 467	236	2 693	99,2
Postav	146	555	706	1 407	9,7
Tricotaje	37	288	437	762	16,8
Ţesătorii, altele	257	724	1 485	2 466	13,2
Confecţii	7 834	28 077	11 020	46 932	40,9
Confecţii, pălării	6 923	24 933	9 195	41 051	95,0
Lenjerie	146	653	554	1 353	75,6
Galanterie	11	68	180	259	48,9
Tapiţerie, plăpumărie	333	1 273	308	1 914	93,7
Boiangerie, spălătorie	421	1 150	783	2 354	65,4
Pielărie	15 493	31 077	8 149	54 719	87,2
Tăbăcării	404	1 295	802	2 501	36,4
Blănărie, cojocărie	1 842	3 513	678	6 133	98,2
Încălţăminte	12 484	24 062	5 437	41 983	94,7
Articole de pielărie	579	1 348	398	2 325	86,9
Articole sanitare, perii, nastrui, umbrele etc.	155	572	644	1 371	52,6
Alte	29	187	190	406	57,6
Alimentară	17 418	46 539	19 294	83 251	69,5
Mori cu pietre	7 541	18 444	6 593	32 578	85,0
Brutării	882	10 291	5 874	17 047	87,6
Băuturi alcoolice	3 725	2 857	1 838	8 410	80,7
Produse zaharoase, bomboane	266	2 315	1 984	4 565	26,7
Cafea, surogate	44	232	116	392	60,5
Produse lactate conserve	239	1 160	416	1 711	51,4
Măcelării etc.	4 388	9 389	1 711	15 488	91,1
Ape gazoase, ghiaţă	333	1 851	762	2 946	22,2
Hîrtie şi confecţii de hîrtie	795	3 665	3 898	8 358	35,0
Produse de hîrtie	—	9	44	53	1,1
Confecţii din hîrtie	1	20	112	133	38,4

1	2	3	4	5	6
Cartonaje și ambalaje	6	90	190	286	28,9
Tipografii, litografii, zincografii	42	1 104	2 579	3 725	28,5
Legătorii de cărți	55	302	218	575	86,3
Fotografii	310	1 086	339	1 735	100,0
Picturi de firme	349	949	312	1 610	91,7
Gravură	19	66	83	168	100,0
Altele	13	39	21	73	42,4
Chimie	617	2 328	2 601	5 546	22,8
Rafinării de petrol, lemn	3	27	310	240	2,3
Produse farmaceutice și parfumerie	4	96	263	363	30,0
Săpun, luminări, scroabeală etc.	71	351	560	982	49,3
Uleiuri și vopsele	507	1 461	917	2 885	55,1
Cauciuc, celuloid, etc.	3	72	345	420	9,0
Vulcanizare	29	321	206	556	79,0

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 175.

Tabel 177

Întreprinderi industriale mici, cu forță motrice pînă la 5 C.P., pe ramuri, în anul 1930

Ramura	Întreprinderi număr	Pondere în total întreprinderi cu forță motrice
Total	3 771	28,5
Exploatarea subsolului	8	2,5
Prelucrarea metalelor	632	51,3
Prelucrarea lemnului	496	32,9
Construcții	59	18,4
Textilă	442	48,6
Confecții	117	55,2
Pielărie	99	37,5
Alimentară	1 627	21,9
Hîrtie și confecții de hîrtie	251	70,1
Chimică	129	26,0

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 175.

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 178

Meseriile, pe ramuri, după număr și personal, în anul 1941 [1]

Ramura	Meserii		Personal	
	număr ateliere	pondere	număr	pondere
TOTAL	67 444	100,0	139 922	100,0
Prelucrarea metalelor	17 066	25,3	33 914	24,2
Prelucrarea lemnului	10 488	15,6	18 466	13,2
Construcții	5 948	8,8	9 895	7,1
Textilă	933	1,4	2 703	1,9
Confecții textile și de încălțăminte	30 912	45,8	68 493	49,0
Confecții de hîrtie	72	0,1	383	0,3
Poligrafie	1 200	1,8	3 840	2,7
Chimică	825	1,2	2 248	1,6

SURSE : „Comunicări statistice", nr. 16, 15 ianuarie 1947, București, 1947.

NOTE : [1] La recensămînt s-au considerat meseriași acei care lucrează pe cont propriu la domiciliul lor sau în atelierul propriu dacă au cel mult 10 lucrători calificați, ori dacă folosesc o forță motrice de cel mult 20 C.P.

Tabel 179

Întreprinderi industriale mici [1], sub 10 persoane și 20 C. P, pe ramuri, în anul 1947

Ramura și subramura	Întreprinderi număr	Personal număr	Forța motrice C.P.
TOTAL	31 448	101 007	569 321
Industria extractivă	763	6 028	53 728
Petrol	183	2 185	46 858
Mine și cariere	580	3 850	6 969
Industria prelucrătoare	30 685	94 979	518 593
Prelucrarea metalelor	1 981	8 201	11 553
Energie electrică, gaz, apă	96	408	53 829
Materiale electrotehnice	204	801	616
Aparate și instrumente de măsură și precizie	89	306	217
Prelucrarea lemnului	1 412	9 910	50 537
Materiale de construcție	281	1 413	5 832
Întreprinderi de construcție	245	1 215	3 358
Sticlă și gemuri	72	278	426
Ceramică	27	106	283
Textilă	3 268	8 472	44 430
Piele și confecții din piele	745	3 852	536
Industria manufacturieră și de confecții	531	4 166	2 346
Alimentară	17 360	46 211	282 496
Hîrtie și arte grafice	399	1 525	3 593
Chimică și produse farmaceutice	1 089	6 004	49 032
Rafinării petrol	25	113	165
Alte	28	295	590

SURSE: Calculat după „Probleme economice" nr. 3, 1948,

NOTE: [1] Avertizăm cititorul că datele din sursa de mai sus nu corespund întru totul cu cele din *Inventarierea întreprinderilor particulare industriale, comerciale și de transport*, vol. I, București, 1947.

Datele s-au obținut, prin diferență, pe baza ponderilor întreprinderilor cu peste 10 persoane în totalul întreprinderilor inventariate în octombrie 1947. Întrucît o serie de întreprinderi sub 10 persoane au forța motrice mai mare, s-au scăzut din acestea întreprinderile sub 10 persoane, dar cu forța motrice peste 20 C.P., înserate în „Probleme economice", nr. 3, 1948. În felul acesta s-a corectat, în anumită măsură, situația obținîndu-se numărul și personalul întreprinderilor industriale particulare sub 10 persoane și sub 20 C. P., respectiv cele care nu intrau în industria mare. Ele pot fi considerate ca întreprinderi de industrie mijlocie și mică și numai parțial meșteșugărească. Aceasta deoarece inventarierea întreprinderilor din octombrie 1947 nu a recenzat totalitatea întreprinderilor, ci numai cele cu forță motrice, cele cu peste 5 persoane și doar în unele ramuri — chimică farmaceutică, mecanică, optică, electrotehnică și tracțiune mecanică — s-au înregistrat toate unitățile. Astfel că marea majoritate a meșteșugarilor a rămas în afară.

INDUSTRIA EXTRACTIVĂ

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Secțiunea a treia

INDUSTRIA EXTRACTIVĂ

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

OBSERVAȚII METODOLOGICE

Subsolul României dispunea de o largă varietate de resurse de minereuri și minerale, exploatate în decursul epocilor istorice, pe măsură depistării lor și a posibilităților de prelucrare și utilizare. Atîta timp cît extracția, prelucrarea și folosirea produselor erau determinate de procese de producție manuale, cantitățile obținute apăreau reduse, acoperind într-o măsură relativă, însă, și cererea socială la stadiul dat al dezvoltării forțelor de producție, în primul rînd a celor industriale meșteșugărești.

De aceea de la mijlocul secolului 19 și pînă la începutul secolului 20, cînd procesul industrializării făcea primii pași, resursele utile ale subsolului acreditau ideea unor mări bogății miniere și minerale ale țării. Literatura de specialitate a vremii sublinia fără rezerve acest aspect cantitativ, creînd uneori o imagine supradimensionată asupra posibilităților reale și prognozînd o dezvoltare considerabilă a industriei extractive. Progresul acestei ramuri înregistrat în a doua jumătate a secolului 19 și în primele decenii ale secolului 20, sub imperiul intereselor capitalului, în contextul mecanizării extracției și prelucrării, este semnificativ și rapid. Capitalurile străine, cu mijloace tehnice și tehnologice, cu specialiști în organizare și extracție se cantonează în ramurile cu mare cerere, pe piața mondială sau internă, și cu rate ridicate de rentabilitate. Sînt vizate în special exploatările de surse energetice — petrol, cărbuni gaze naturale — dar și minereurile auro-argentifere, minereurile feroase și neferoase.

Situațiile statistice prezentate cuprind mai puțini indicatori decît cele referitoare la industria prelucrătoare; nu s-au aflat informații privind numărul precis al întreprinderilor și informații privind capitalul; dificultăți a întîmpinat reconstituirea datelor asupra personalului, a forței motrice, a salariilor etc.

Imaginea evoluției, a dimensiunii și importanței industriei extractive este înfățișată însă de producția principalelor resurse, de valoarea lor curentă și de valoarea constantă calculată de noi.

Pînă la 1918 diferite aspecte ale industriei extractive din Transilvania se prezintă separat și pe baza surselor maghiare. Departajarea teritoriilor provinciei românești de teritoriul maghiar s-a făcut prin culegerea datelor din surse privitoare la trei comandamente miniere cu rază de acțiune asupra Transilvaniei: Baia Mare, Oravița și Zlatna și la produsele extrase numai în suprafața provinciei.

La unele produse — plumb, cupru, mangan, sulf, țiței etc. — după 1800 nu se mai publică date iar pînă atunci extracția lor era redusă. Ex-

primarea producției în valori constante facilitează cercetătorului analize de comparabilitate ca și de însumare a valorii principalelor produse miniere, în scopul determinării însemnătății ramurii în economia națională a României.

În privința valorii (în prețuri curente) datele au fost reproduse după surse; la unele produse ele au fost calculate de noi pe baza prețului și a cantităților.

Pentru intervalul 1945 — 1947, dominat de o inflație galopantă, s-a renunțat la indicatorul valoarea (în prețuri curente) producției, întrucît cifrele crescute de zeci și sute de ori nu mai evidențiază nici un raport economic pertinent pe care să se întemeieze judecăți științifice. În schimb s-a calculat valoarea constantă (în prețurile anului 1929) a produselor.

Tabel 180

Combustibilii principali, extracție și valoare, în perioada 1859 — 1918

Anii	Țiței mii t	Cărbuni lignit mii t	Gaze naturale și de sondă mil. m³	Total valoare	Țiței	Cărbuni	Gaze naturale	Total valoare mil lei prețuri 1929
				mii lei				
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1859	0,6	—	—	24	24	—	—	0,9
1860	1,2	—	—	48	48	—	—	1,8
1861	2,4	—	—	96	96	—	—	3,7
1862	3,2	—	—	129	129	—	—	4,9
1863	3,9	—	—	155	155	—	—	5,9
1864	4,6	—	—	184	184	—	—	7,1
1865	5,4	—	—	217	217	—	—	8,3
1866	5,9	—	—	237	237	—	—	9,1
1867	7,1	—	—	283	2 83	—	—	10,9
1868	7,7	—	—	308	308	—	—	17,8
1869	8,1	—	—	326	326	—	—	12,5
1870	11,6	—	—	466	466	—	—	17,8
1871	12,5	—	—	501	501	—	—	19,2
1872	12,7	—	—	508	508	—	—	19,5
1873	14,5	—	—	579	579	—	—	22,3
1874	14,4	—	—	574	574	—	—	22,1
1875	15,1	—	—	604	604	—	—	23,2
1976	15,5	—	—	619	619	—	—	23,8
1877	16,1	—	—	604	604	—	—	24,8
1878	15,2	—	—	608	608	—	—	23,4
1879	15,3	—	—	612	612	—	—	23,5
1880	15,9	—	—	636	636	—	—	24,5
1881	16,9	—	—	676	676	—	—	26,0
1882	19,0	—	—	760	760	—	—	29,2
1883	19,4	—	—	776	776	—	—	29,8
1884	29,3	—	—	1 172	1 172	—	—	45,1
1885	26,9	24,8	—	1 267	1 076	191	—	62,2
1886	23,5	23,6	—	1 120	938	182	—	55,9
1887	25,3	26,5	—	1 216	1 012	204	—	61,1
1888	30,4	23,3	—	1 395	1 216	179	—	66,3
1889	41,4	24,9	—	1 848	1 656	192	—	84,6
1890	53,5	25,6	—	2 329	2 132	197	—	104
1891	74,9	23,0	—	2 893	2 716	177	—	134
1892	82,5	27,3	—	3 510	3 300	210	—	150
1893	74,5	17,7	—	3 116	2 980	136	—	130
1894	68,6	21,8	—	2 990	2 822	168	—	124
1895	80,0	17,4	—	3 334	3 200	134	—	138
1996	81,6	17,2	—	3 394	3 262	132	—	140
1897	105	22,4	—	4 572	4 400	172	—	181

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1898	180	46,4	—	7 557	7 200	357	—	316
1899	226	67,5	—	9 548	9 028	520	—	404
1900	248	95,2	—	10 632	9 899	733	—	461
1901	298	120	— — —	12 818	11 903	915	— — —	559
1902	325	123	— — —	13 859	12 989	870	— — —	603
1903	412	129	— — —	19 538	18 557	981	— — —	742
1904	531	130	— — —	24 864	23 874	990	— — —	926
1905	687	137	— — —	31 722	30 667	1 055	— — —	1 164
1906	971	122	— — —	34 087	33 148	939	— — —	1 595
1907	1 148	163	0,06	43 319	42 038	1 271	10	1 903
1908	1 139	135	0,25	45 272	43 900	1 332	40	1 865
1909	1 356	175	1,4	47 234	45 626	1 384	224	2 234
1910	1 327	175	32,7	46 262	39 651	1 379	5 232	2 207
1911	1 625	234	70,0	62 389	49 296	1 893	11 200	2 736
1912	1 899	245	82,1	97 010	81 371	2 503	13 136	3 175
1913	1 848	241	104	146 861	127 309	2 912	16 640	3 105
1914	1 810	273	129	108 264	83 424	4 200	20 640	3 089
1915	1 588	309	135	80 459	58 859	— — —	21 600	2 781
1916	899	263	138	69 545	47 465	— — —	22 080	1 685
1917	727	333	39,5	110 774	104 454	— — —	6 320	1 416
1918	969	237	100	167 137	151 137	— — —	16 000	1 748

SURSE: Calculat pe baza datelor din „Anuarul statistic al României", 1904, 1909, 1912, 1915 — 1916, 1920— 1940; „Statistica industriei miniere", 1906 — 1916, 1919 — 1934; „Statistica industriei extractive", 1936 — 1941; Arhiva D.C.S. „Anuarul statistic al României" 1948; „Statistica industriei extractive", 1940 — 1945.

Tabel 181

Combustibilii principali, extracție și valoare, în perioada 1919 — 1947

Anii	Țiței mii t	Cărbuni mii t	Gaze mil m³	Total valoare	Țiței	Cărbuni	Gaze	Total valoare mil lei prețuri 1929
				mil. lei				
1919	856	1 559	144	420	144	266	9,6	2 712
1920	1 109	1 588	171	1 320	740	568	12,2	3 140
1921	1 168	1 805	181	1 983	1 021	929	33,3	3 418
1922	1 373	2 116	250	3 038	1 876	1 112	50,0	4 038
1923	1 512	2 521	287	5 646	3 756	1 788	102	4 613
1924	1 861	2 776	362	7 054	4 584	2 291	179	5 409
1925	2 317	2 929	370	8 232	5 751	2 293	188	6 243
1926	3 214	3 054	377	10 579	7 393	2 965	221	7 778
1927	3 669	3 224	439	9 087	6 107	2 738	242	8 612
1928	4 282	3 027	613	10 504	7 346	2 812	346	9 493
1929	4 837	3 046	807	10 476	7 439	2 556	481	10 476
1930	5 792	2 370	1 206	8 900	6 552	1 784	564	11 612
1931	6 756	1 918	1 383	4 542	2 771	1 367	404	12 820
1932	7 348	1 652	1 456	4 507	2 927	1 239	341	13 549
1933	7 377	1 509	1 500	4 492	3 197	985	310	13 500
1934	8 466	1 852	1 814	4 701	3 078	1 107	516	15 648
1935	8 376	1 945	1 812	6 290	4 565	1 207	518	15 587
1936	8 704	1 964	2 130	6 763	5 098	1 247	418	16 296
1937	7 150	2 184	2 007	10 648	8 088	1 404	1 156	14 019
1938	6 594	2 396	1 860	7 959	5 525	1 476	958	13 256
1939	6 226	2 465	1 702	11 898	9 462	1 552	884	12 655
1940	5 738	2 682	1 836	14 818	11 275	2 183	1 360	12 165
1941	5 520	2 458	1 711	12 511	8 182	2 408	1 921	11 569
1942	5 624	2 652	1 919	15 680	11 898	1 979	1 803	12 016
1943	5 323	2 910	2 130	25 077	15 363	7 085	2 629	11 897
1944	3 519	2 269	1 512	25 157	13 757	8 938	2 462	8 217
1945	4 648	2 035	1 832	[1]	[1]	[1]	[1]	9 947
1946	4 193	1 998	1 994	[1]	[1]	[1]	[1]	9 315
1947	3 838	2 269	2 159	[1]	[1]	[1]	[1]	9 100

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 180.
NOTE: [1] Vezi nota 1 de la tabelul 183.

Tabel 182

Minereuri și minerale principale, în perioada 1919 — 1947

mii tone

Anii	Fier și mangan	Aur și argint	Cupru	Pirită	Bauxită	Sare
1919	119	— — —	— — —	1,9	— — —	259
1920	82,2	108	— — —	10,9	— — —	247
1921	94,0	148	1,4	15,9	— — —	233
1922	100	173	3,4	20,4	3,7	285
1923	112	185	0,2	25,5	4,2	308
1924	109	200	4,4	32,7	—	304
1925	113	176	8,1	27,0	—	331
1926	111	202	22,6	42,0	0,7	344
1927	108	224	5,0	25,5	1,7	328
1928	115	273	3,3	23,7	0,7	343
1929	125	290	12,5	23,9	0,9	322
1930	126	334	6,7	24,3	0,7	307
1931	80,7	342	0,5	24,8	0,4	255
1932	13,2	335	0,3	5,4	0,6	288
1933	16,6	380	1,9	12,1	1,2	278
1934	95,7	437	0,9	4,0	1,5	309
1935	114	510	1,2	9,9	6,2	311
1936	142	631	1,6	10,0	10,8	285
1937	180	653	1,1	10,7	10,7	311
1938	200	705	12,4	11,2	11,8	352
1939	185	725	24,4	11,6	10,8	375
1940	185	460	13,0	11,8	10,0	318
1941	181	467	7,8	6,0	10,0	269
1942	244	437	16,2	7,0	15,0	360
1943	282	407	20,0	4,8	12,6	384
1944	274	436	15,0	5,0	6,8	165
1945	149	578	12,0	5,0	0,6	279
1946	126	397	8,0	5,0	— — —	354
9147	151	516	10,0	8,0	— — —	314

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 180.

Tabel 183

Valoarea principalelor minereuri și minerale, în perioada 1919 — 1944[1]

mil lei

Anii	Total	Fier și mangan	Aur și argint	Cupru	Pirită	Bauxită	Sare
1919	138	11,2	— — —	— — —	0,4	— — —	126
1920	142	18,6	— — —	— — —	3,7	— — —	120
1921	169	27,9	17,7	0,8	8,9	— — —	113
1922	239	31,9	22,6	0,8	12,0	0,5	171
1923	399	50,5	110	0,1	13,2	1,2	224
1924	453	78,3	87,8	0,5	19,0	—	267
1925	469	71,1	107	1,2	16,7	—	273
1926	1 608	71,1	127	1,2	28,6	0,1	780
1927	925	57,5	131	1,3	25,4	0,3	709
1928	981	55,8	148	0,9	16,3	0,1	760
1929	963	66,5	164	1,9	16,4	0,2	714
1930	978	64,2	242	0,3	11,4	0,04	660
1931	820	36,0	239	0,1	12,0	0,02	533
1932	850	5,4	195	0,05	1,6	0,02	648
1933	891	6,7	266	1,1	1,5	0,04	616
1934	1 070	26,0	381	0,5	0,6	0,05	662
1935	1 316	26,9	611	0,8	4,9	1,4	671
1936	1 240	33,3	603	0,3	6,0	1,0	596
1937	1 403	64,5	729	0,7	6,4	0,8	602
1938	1 346	46,9	717	1,4	6,7	2,5	571
1939	1 543	55,9	848	14,5	7,0	2,0	616
1940	1 445	101	725	5,5	7,1	— — —	606
1941	1 477	166	744	— — —	10,4	— — —	557
1942	2 625	309	1 237	17,1	14,0	— — —	1 048
1943	4 100	518	1 623	11,1	16,6	— — —	1 931
1944	4 842	883	1 999	6,0	18,0	— — —	1 936

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 180.

NOTE : [1] Valoarea producției pentru perioada 1945 — 1947 nu s-a mai înscris în tabel, întrucît explozia inflației din acești ani cu cifre sporite la sute de ori nu mai poate releva nici un raport economic real.

Tabel 184

Valoarea principalelor minereuri și minerale, în perioada 1919 — 1947

mil. lei, prețuri 1929

Anii	Total	Fier și mangan	Aur și argint	Cupru	Pirită	Bauxită	Sare
1919	638	62,0	— — —	— — —	1,3	— — —	575
1920	660	42,9	61,0	— — —	7,5	— — —	549
1921	661	49,0	83,6	0,2	11,0	— — —	517
1922	798	52,2	97,7	0,5	14,1	0,7	633
1923	866	58,6	105	×	17,6	0,8	684
1924	868	57,2	113	0,7	22,5	—	675
1925	913	58,6	99,4	1,2	18,6	—	735
1926	969	58,3	114	3,4	28,9	0,1	764
1927	930	56,3	127	0,8	17,6	0,3	728
1928	994	60,7	154	0,5	16,3	0,1	762
1929	963	66,5	164	1,9	16,4	0,2	714
1930	956	66,8	189	1,0	16,7	0,1	682
1931	819	42,7	193	0,1	17,1	×	566
1932	840	7,1	189	×	3,7	0,1	640
1933	850	8,8	215	0,3	8,3	0,2	617
1934	897	50,3	247	0,1	2,8	0,3	686
1935	1 047	59,9	288	0,2	6,8	1,1	691
1936	1 075	75,7	357	0,2	6,9	1,9	633
1937	1 165	95,4	369	0,2	7,4	1,9	691
1938	1 298	106	398	1,9	7,7	2,1	782
1939	1 354	97,5	410	3,7	8,0	1,9	833
1940	1 075	97,5	260	2,0	8,1	1,8	706
1941	963	94,7	264	1,2	4,1	1,8	597
1942	1 185	128	247	2,4	4,8	2,7	800
1943	1 240	148	230	3,0	3,3	2,3	853
1944	764	145	246	2,3	3,4	1,2	366
1945	1 030	78,1	327	1,8	3,4	0,1	620
1946	1 081	66,2	224	1,2	3,4	— — —	786
1947	1 076	79,7	292	1,5	5,5	— — —	697

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 180.

Tabel 185

Valoarea principalelor produse ale industriei extractive, în prețurile fiecărui an și prețuri 1929, în perioada 1919 — 1947

Anii	Total	Combustibili	Minereuri și minerale	Total	Combustibili	Minereuri și minerale
	milioane lei prețurile fiecărui an			milioane lei prețuri 1929		
1919	558	420	138	3 412	2 712	700
1920	1 462	1 320	142	3 843	3 140	703
1921	2 152	1 983	169	4 128	3 418	710
1922	3 276	3 037	239	4 888	4 038	850
1923	6 044	5 646	398	5 538	4 613	925
1924	7 506	7 054	452	6 335	5 409	926
1925	8 700	8 232	468	7 214	6 243	971
1926	11 588	10 579	1 009	8 805	7 778	1 027
1927	10 011	9 087	924	9 598	8 612	986
1928	11 485	10 504	981	10 547	9 493	1 054
1929	11 447	10 484	963	11 447	10 484	963
1930	9 878	8 900	978	12 634	11 612	1 022
1931	5 362	4 542	820	13 682	12 820	862
1932	5 357	4 507	850	14 396	13 549	847
1933	5 383	4 492	891	14 358	13 500	858
1934	5 771	4 701	1 070	16 685	15 648	1 037
1935	7 606	6 290	1 316	16 694	15 587	1 107
1936	8 003	6 763	1 240	17 446	16 296	1 150
1937	12 052	10 648	1 404	15 279	14 019	1 260
1938	9 305	7 959	1 346	14 660	13 256	1 404
1939	13 441	11 898	1 543	14 107	12 655	1 452
1940	16 263	14 818	1 445	13 338	12 165	1 173
1941	13 988	12 511	1 477	12 627	11 569	1 058
1942	18 305	15 680	2 625	13 329	12 016	1 313
1943	15 377	11 277	4 100	13 284	11 897	1 387
1944	29 999	25 157	4 842	9 125	8 217	908
1945	[1]	[1]	[1]	11 055	9 947	1 108
1946	[1]	[1]	[1]	10 101	9 315	786
1947	[1]	[1]	[1]	9 797	9 100	697

SURSE Vezi sursele de la 180.
NOTE: [1] Vezi nota de la tabelul 183.

Tabel 186

Producția de cărbuni, pe categorii, în perioada 1921 — 1947

mii tone

Anii	Total	Cărbune brun	Lignit	Huilă și antracit
1921	1 805	1 273	322	210
1922	2 116	1 539	323	254
1923	2 521	1 821	408	292
1924	2 776	1 985	494	297
1925	2 929	2 063	552	314
1926	3 054	2 183	549	322
1927	3 223	2 270	581	373
1928	3 027	2 122	507	398
1929	3 046	2 245	430	371
1930	2 370	1 800	271	299
1931	1 918	1 422	209	287
1932	1 652	1 321	143	188
1933	1 509	1 154	160	195
1934	1 852	1 399	225	228
1935	1 945	1 454	213	278
1936	1 964	1 506	165	293
1937	2 184	1 643	238	303
1938	2 396	1 822	275	299
1939	2 465	1 905	274	286
1940	2 682	2 117	268	297
1941	2 458	1 927	267	264
1942	2 652	2 087	280	285
1943	2 910	2 288	316	306
1944	2 269	1 745	273	251
1945	2 035	1 508	316	211
1946	1 998	1 429	401	168
1947	2 269	1 659	447	163

SURSE: Întocmit pe baza datelor din „Statistica industriei extractive", 1939; Arhiva D.C.S., „Anuarul statistic al României", 1948.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 187

Extracția de sare, costul și valoarea ei, în perioada 1862 — 1918

Anii	Sare extrasă mii tone	Cheltuieli de extracție și vînzare		Cheltuieli % din valoarea încasată	Valoare producției mil. lei prețuri 1929
		mii lei	lei/tonă		
1862	64,5	904,3	14,0	29,0	143,3
1863	58,7	866,4	14,7	25,4	130,5
1864	54,1	813,0	15,0	22,8	120,2
1865	73,2	1 052,6	14,4	26,9	162,6
1866	61,9	903,6	14,6	21,1	137,4
1867	49,2	858,9	17,5	19,5	109,2
1868	56,1	963,9	17,2	20,0	124,6
1869	68,3	1 209,2	17,7	23,5	151,7
1870	73,7	1 359,5	18,4	33,3	163,7
1871	53,3	882,3	16,6	22,5	118,3
1872	67,1	850,2	12,7	15,7	148,0
1873	73,1	1 072,6	14,7	28,7	162,3
1874	65,5	1 063,0	16,2	29,0	145,4
1875	70,3	896,0	12,7	23,4	156,1
1876	57,6	655,9	11,4	14,7	127,9
1877	77,3	596,7	7,7	11,3	171,7
1878	65,4	546,1	8,4	15,2	145,2
1879	94,0	837,9	8,9	17,9	208,8
1880	74,4	833,2	11,2	17,3	165,3
1881	79,0	1 572,2	19,9	26,8	175,5
1882	78,8	1 681,3	21,3	29,7	174,9
1883	86,6	1 677,2	19,4	29,6	192,2
1884	70,4	1 448,1	20,6	29,0	156,4
1885	83,4	1 333,9	16,1	23,8	185,2
1886	86,1	1 392,8	16,2	21,8	191,9
1887	84,2	1 573,9	18,7	24,9	187,0
1888	87,7	1 523,2	17,4	22,6	194,7
1889	91,4	1 727,2	18,9	25,1	203,0
1890	108,0	2 128,0	19,7	30,3	239,8
1891	96,1	1 888,7	19,7	25,5	213,4
1892	97,5	1 815,0	18,6	26,2	216,5
1893	117,2	2 171,3	18,5	28,5	260,2
1894	98,8	1 886,0	19,1	28,1	219,5
1895	94,1	1 712,5	18,2	24,2	209,0
1896	102,5	1 687,6	16,5	22,8	227,6
1897	112,7	1 738,2	15,4	22,9	250,3
1898	108,1	1 662,3	15,4	21,7	240,1
1899	104,7	1 884,1	18,0	25,6	232,5
1900	106,8	1 696,9	16,0	23,1	235,9
1901	109,8	1 628,4	14,8	21,1	243,9
1902	105,1	1 461,3	13,9	19,7	233,4
1903	109,2	1 595,3	14,6	21,1	242,5
1904	117,1	1 643,0	14,0	22,1	260,7
1905	115,7	1 706,1	14,7	22,1	257,0
1906	124,4	1 522,7	12,2	19,0	276,3
1907	129,3	1 991,9	15,4	23,7	287,2
1908	123,0	2 270,0	18,5	27,7	273,2
1909	148,9	2 932,4	19,7	32,9	330,7
1910	130,4	2 666,5	20,4	30,1	289,6
1911	115,4	2 411,0	20,9	27,4	256,3
1912	121,8	2 271,0	18,6	26,1	270,5
1913	125,6	2 413,3	19,2	25,8	279,0
1914	141,4	— — —	— — —	— — —	314,0
1915	133,0	— — —	— — —	— — —	295,4
1916	68,0	— — —	— — —	— — —	151,0
1917	144,5	— — —	— — —	— — —	320,9
1918	32,9	— — —	— — —	— — —	73,1

SURSE : Calculat pe baza datelor din „Anuarul statistic al României,” 1915/1916, 1928.

Tabel 188

Producția carierelor și valoarea produselor, în perioada 1899 — 1939

Anii	Material extras mii m³	Valoarea produselor mii lei	Anii	Material extras mii m³	Valoarea produselor mii lei
1899	294,9	141,5	1921	396,2	18 799
1900	111,0	60,7	1922	879,7	50 910
1901	163,3	136,9	1923	1 191,2	65 411
1902	171,1	135,0	1924	1 356,4	123 311
1903	167,7	116,7	1925	1 865,1	170 737
1904	300,5	174,5	1926	2 067,3	202 301
1905	256,4	161,6	1927	2 332,0	221 566
1906	263,7	164,2	1928	2 255,4	253 186
1907	356,8	207,9	1929	2 021,9	277 386
1908	405,8	226,0	1930	1 991,6	270 244
1909	468,1	257,7	1931	1 651,8	151 959
1910	343,2	219,1	1932	1 380,9	153 462
1911	353,2	211,9	1933	1 456,3	107 716
1912	552,6	273,8	1934	2 295,0	146 544
1913	397,7	254,9	1935	2 447,2	191 022
1914	319,6	216,9	1936	— — —	166 681
1915	249,8	160,5	1937	— — —	214 136
			1938	— — —	290 995
			1939	— — —	176 708

SURSE: Calculat pe baza datelor din „Anuarul statistic al României", 1904, 1909, 1912, 1915/1916; *Statistica industriei extractive*, 1939.

Tabel 189

TRANSILVANIA

Principalele produse[1] ale industriei extractive, în perioada 1872—1914

mii tone

Anii	Cărbuni	Minereu de fier	Sare	Anii	Cărbuni	Minereu de fier	Sare
1872	449	193	127	1896	1 154	363	127
1873	602	260	110	1897	1 049	299	121
1874	407	167	85,9	1898	1 230	510	125
1875	450	134	75,6	1899	1 333	415	130
1876	383	125	99,7	1900	1 507	431	135
1877	513	120	83,9	1901	1 609	325	128
1878	404	86	113	1902	1 551	265	129
1879	409	95	116	1903	1 633	389	130
1880	472	121	117	1904	1 720	361	134
1881	552	149	104	1905	1 840	368	145
1882	529	185	113	1906	1 960	384	154
1883	576	199	114	1907	1 957	436	164
1884	608	187	113	1908	2 164	457	170
1885	677	230	116	1909	2 497	463	171
1886	641	172	106	1910	2 553	461	180
1887	578	148	115	1911	2 575	412	190
1888	635	193	115	1912	2 610	456	211
1889	684	194	113	1914	2 511	467	— — —
1890	722	234	— — —				
1891	743	283	115				
1892	735	283	121				
1893	824	286	117				
1894	887	170	119				
1895	1 029	155	119				

SURSE: Întocmit pe baza datelor din „Magyar Statisztikai Évkönyv" [Anuarul statistic maghiar], 1873—1915.

NOTE: [1] Din 1913 începe exploatarea sistematică a gazului metan în Transilvania a cărui producție a evoluat astfel în mil. m³:

1913 0,1; 1914 20,6; 1915 30,5; 1916 50,6; 1917 68,6; 1918 71,1.

Producţia de cărbuni şi minereu de fier, în perioada 1872 — 1914

mii tone

Anii	Antracit din mine particulare	Lignit			Minereu de fier		
		Total	Mine de stat	Mine particulare	Total	Mine de stat	Mine particulare
1872	413	36	— — —	36	193	— — —	— — —
1873	481	321	— — —	— — —	260	— — —	— — —
1874	270	137	59	78	167	19	148
1875	319	131	74	57	134	12	122
1876	232	151	64	87	125	7	118
1877	276	237	60	177	120	6	114
1878	248	156	53	103	86	7	78
1879	272	137	25	112	95	9	86
1880	310	162	— — —	162	121	17	104
1881	353	199	— — —	199	149	16	133
1882	340	189	— — —	189	185	17	168
1883	377	199	— — —	199	199	19	180
1884	384	224	— — —	224	187	30	157
1885	405	272	— — —	272	230	38	191
1886	405	236	— — —	236	172	51	121
1887	338	240	— — —	240	148	40	108
1888	407	228	— — —	228	193	72	121
1889	436	248	— — —	248	194	67	127
1890	426	296	— — —	296	234	90	144
1891	438	305	— — —	305	283	103	180
1892	435	300	— — —	300	283	98	185
1893	430	394	— — —	394	286	93	193
1894	424	463	— — —	463	170	— — —	170
1895	426	603	— — —	603	155	— — —	155
1896	447	707	— — —	707	363	167	196
1897	358	691	— — —	691	299	111	188
1898	371	859	— — —	859	510	266	244
1899	478	855	— — —	855	415	210	205
1900	488	1 019	— — —	1 019	431	216	215
1901	474	1 135	— — —	1 135	325	166	159
1902	427	1 124	— — —	1 124	265	90	174
1903	396	1 237	— — —	1 237	389	191	198
1904	416	1 304	— — —	1 304	361	182	179
1905	435	1 405	— — —	1 405	368	168	200
1906	458	1 502	— — —	1 502	384	173	211
1907	464	1 493	— — —	1 493	436	225	212
1908	459	1 705	16	1 689	457	209	248
1909	429	2 068	159	1 909	463	224	239
1910	436	2 117	213	1 904	461	231	230
1911	439	2 136	206	1 930	412	205	207
1912	449	2 161	134	2 027	456	243	213
1913	— — —	2 399	— — —	— — —	381	210	171
1914	408	2 103	171	1 932	467	— — —	— — —

SURSE: Întocmit pe baza datelor din „Magyar Statisztikai Évkönyv", „[Anuarul statistic maghiar"] 1873 — 1915.

Producţia de sare şi valoarea ei, în perioada 1868—1913

Anii	Producţie, mii tone			Valoarea producţiei mii coroane
	Total	Consum casnic	Consum industrial	
1868	97,2	91,2	6,0	9 491
1869	135,5	134,9	0,6	9 390
1870	122,8	122,4	0,4	10 487
1871	138,6	137,5	1,1	10 101
1872	127,3	127,0	0,3	11 297
1873	109,7	109,1	0,6	9 749
1874	85,9	83,5	2,4	7 209
1875	75,6	72,4	3,2	7 117
1876	99,7	96,6	3,1	8 847
1877	83,9	81,4	2,5	8 714
1878	112,9	109,8	3,1	9 330
1879	115,8	113,0	2,8	8 731
1880	117,2	114,6	2,6	8 711
1881	104,2	103,3	0,9	7 877
1882	113,1	112,5	0,6	8 504
1883	114,3	113,7	0,6	8 367
1884	112,6	112,0	0,6	9 869
1885	115,6	115,1	0,5	8 578
1886	106,3	105,8	0,5	9 529
1887	114,8	114,4	0,4	10 303
1888	115,3	114,8	0,5	10 312
1889	112,6	112,1	0,5	10 125
1891	114,7	114,0	0,7	9 763
1892	120,7	120,1	0,6	11 384
1893	117,3	116,9	0,4	10 519
1894	119,2	118,7	0,5	10 687
1895	118,6	117,9	0,7	8 827
1896	126,9	116,7	10,2	9 749
1897	121,0	115,2	5,8	8 904
1898	125,3	113,1	12,2	9 398
1899	130,1	116,4	13,7	9 041
1900	134,8	118,0	16,8	9 392
1901	127,8	121,2	6,6	9 518
1902	129,3	121,3	8,0	9 505
1903	129,7	122,2	7,5	9 527
1904	133,7	122,8	10,9	9 511
1905	144,6	122,3	22,3	9 816
1906	154,0	129,9	24,1	10 436
1907	164,4	143,6	20,8	11 198
1908	169,9	141,3	28,6	11 007
1909	170,5	141,2	35,3	11 168
1910	180,4	142,1	38,3	11 276
1911	189,5	161,9	27,6	11 799
1912	210,9	164,7	46,2	13 195

SURSE: Întocmit pe baza datelor din „Magyar Statisztikai Évkönyv" [„Anuarul stistic maghiar"] 1869 — 1914.

Valoarea unor produse miniere și metalurgice, în perioada 1872 – 1914

mii lei[1]

Anii	Minereu de fier	Cărbuni		Fontă	Fontă pentru oțel	Aur	Argint
		Antracit	Lignit				
1872	731	2 333	161	1 045	3 821	3 395	1 484
1873	1 334	3 012	1 577	1 144	5 239	3 386	1 452
1874	1 971	3 273	1 036	834	6 463	2 977	1 386
1875	1 162	3 450	664	637	6 241	3 957	1 726
1876	1 066	3 462	1 036	678	5 431	4 573	1 752
1877	1 067	4 095	1 173	680	4 429	4 294	1 642
1878	795	3 679	943	1 019	4 309	4 432	1 707
1879	745	3 928	765	850	2 845	3 978	1 624
1880	851	4 056	710	905	3 753	4 207	1 726
1881	933	4 290	936	1 097	4 917	4 088	1 606
1882	1 067	4 276	1 258	985	5 411	4 596	1 677
1883	1 146	4 274	1 464	990	5 672	4 162	1 459
1884	1 301	4 805	1 751	1 050	5 871	4 336	1 370
1885	1 140	4 942	2 003	699	6 872	4 310	1 274
1886	999	5 231	1 941	696	6 450	4 608	1 307
1887	786	4 153	1 805	873	4 818	4 772	1 337
1888	1 045	4 685	1 750	699	5 585	5 800	1 220
1189	870	5 088	1 894	876	6 588	5 589	1 308
1890	1 219	5 276	2 378	862	8 872	5 630	1 502
1891	1 534	5 632	2 731	833	9 054	3 793	1 089
1892	1 344	7 393	2 668	863	9 414	4 024	1 253
1893	1 551	5 401	3 577	1 038	8 707	4 979	1 328
1894	994	5 541	3 929	1 156	9 319	8 410	980
1895	940	5 515	5 071	1 109	10 761	8 898	982
1896	1 751	5 767	7 185	883	6 118	9 850	1 406
1897	1 588	5 540	5 174	1 000	9 491	9 324	1 127
1898	2 730	6 110	6 574	1 764	15 843	8 356	915
1899	2 992	6 121	7 302	1 929	14 224	9 476	965
1900	2 644	6 210	7 608	1 791	17 043	10 019	701
1901	1 661	6 305	8 305	1 124	13 622	10 200	963
1902	2 453	6 277	8 732	1 249	15 061	10 661	892
1903	2 187	5 546	10 950	1 117	13 049	10 692	759
1904	2 140	4 977	11 812	1 191	12 550	11 793	835
1905	2 183	5 250	10 115	1 841	12 457	11 796	590
1906	2 665	5 592	12 244	1 522	12 715	12 231	907
1907	3 110	6 041	14 407	1 997	14 310	11 490	855
1908	3 355	7 360	17 347	2 089	16 722	10 795	710
1909	3 664	7 326	20 751	1 863	16 290	8 927	616
1910	2 967	7 019	22 679	2 015	15 076	9 992	781
1911	2 739	5 614	25 120	1 342	16 013	10 507	891
1912	2 785	6 826	26 171	1 119	19 120	9 321	695
1913	3 700	8 000	29 000	1 000	21 000	9 600	600
1914	4 300	7 100	27 000	1 100	17 000	8 700	500

SURSA: Calculat după: *Magyar Statisztikai Évkönyv* [„Anuarul statistic maghiar"] 1873 – 1914.

NOTE: [1] Pînă la 1898 valoarea este dată în forinți, iar ulterior în coroane, în condițiile în care raportul oficial era 1 forint = 2 coroane. În scopul evaluării cu un numitor comun și pentru a facilita comparabilitatea valorii producției industriale a Transilvaniei cu cea a României monedele străine au fost transformate în lei în paritatea oficială 100 coroane = 105 lei.

Valoarea[1] principalelor produse miniere și metalurgice, în perioada 1872 — 1914

mil. lei prețuri 1929

Anii	Total	Cărbuni	Minereu de fier	Sare	Aur	Argint	Fontă
1872	672	377	10,0	282	— — —	— — —	3,7
1873	768	505	13,5	244	— — —	— — —	5,1
1874	797	341	86,8	191	142	22,5	14,0
1875	802	378	69,7	168	150	24,5	12,0
1876	847	321	65,0	241	182	24,9	13,5
1877	876	430	62,4	186	163	23,4	11,3
1878	852	339	44,7	251	175	24,3	17,9
1879	839	343	49,4	258	151	23,1	14,0
1880	923	396	62,9	260	160	24,5	19,7
1881	977	463	77,5	231	155	22,9	27,4
1882	1 019	444	96,2	251	174	27,5	26,6
1883	1 037	483	103	253	159	20,8	18,3
1884	1 093	510	97	251	194	19,4	21,9
1885	1 148	568	120	258	167	18,1	17,2
1886	1 072	538	89	235	176	18,6	15,0
1887	1 031	485	77	255	181	19,0	13,5
1888	1 095	533	100	255	176	17,5	13,9
1889	1 185	574	101	251	221	19,5	19,0
1890	985	606	122	— — —	214	19,2	23,4
1891	1 202	623	147	255	144	15,9	17,5
1892	1 223	617	147	269	153	17,8	19,3
1893	1 305	691	149	260	160	18,9	25,9
1894	1 410	744	88,4	264	270	18,7	24,8
1895	1 565	863	80,6	264	311	19,0	27,4
1896	1 794	968	187	282	318	19,9	19,3
1897	1 646	880	155	269	301	18,1	23,0
1898	1 903	1 032	265	278	274	19,1	35,0
1899	1 984	1 118	216	289	306	18,7	36,5
1900	2 164	1 264	224	300	323	18,8	34,3
1901	2 183	1 350	169	284	329	21,2	29,6
1902	2 118	1 301	138	287	344	21,3	27,0
1903	2 247	1 370	202	289	345	18,7	22,6
1904	2 371	1 443	188	298	392	21,8	28,5
1905	2 494	1 544	191	322	381	21,9	33,9
1906	2 632	1 644	200	342	395	22,5	28,8
1907	2 696	1 642	227	364	371	21,6	33,9
1908	2 840	1 816	238	378	348	20,8	39,1
1909	3 023	2 095	241	380	255	18,8	33,2
1910	3 163	2 142	240	400	323	23,2	35,0
1911	3 181	2 160	214	422	340	18,0	27,4
1912	3 238	2 190	237	469	301	18,8	22,6
1913	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	15,6	18,3
1914	2 374	2 107	243	— — —	— — —	— — —	24,1

SURSE: Calculat după „Magyar Statisztikai Évkönyv" [„Anuarul statistic maghiar"], 1877 — 1916,

NOTE: [1] Valoarea produselor a fost calculată în lei 1929 prin înmulțirea cantităților cu prețul din anul 1929 pe unitate de produs.

Tabel 194

TRANSILVANIA

Mijloace de transport în industria extractivă, pe perioade, în anii 1876 — 1915

Media anilor	Căi de transport, km			Mașini de transport număr			
	Total	din fier	din lemn	Total	cu abur și electrice	acționate de apă	acționate de oameni și animale
1876—1880	548	403	145	103	64	14	25
1881—1885	477	334	143	93	46	16	31
1886—1890	510	362	148	207	84	48	75
1891—1895	573	426	147	223	71	49	103
1896—1900	744	603	141	226	87	83	56
1901—1905	851	746	105	193	83	72	38
1906—1910	995	892	103	250	100	116	34
1911—1915 [1]	1 054	879	55	269	209	28	32

SURSE : Calculat după „Magyar Statisztikai Évkönyv" [„Anuarul statistic maghiar"], 1877 — — 1916.

NOTE : [1] Datele pentru căi de transport sînt numai pentru anii 1911 — 1912.

Tabel 195

TRANSILVANIA

Mașinile folosite în industria sării, pe perioade, în anii 1876—1912

Media anilor	Numărul mașinilor			Forța motrice C.P.
	Total	cu forță mecanică	cu forța animalelor și oamenilor	
1876—1880	39	13	26	160
1881—1885	48	21	27	400
1886—1890	51	27	24	507
1891—1895	53	30	23	575
1896—1900	58	35	23	578
1901—1905	45	30	15	692
1906—1910	41	32	9	689
1911—1912	25	18	7	354

SURSE : Calculat pe baza datelor din „Magyar Statisztikai Évkönyv" [„Anuarul statistic maghiar] 1877 — 1913.

Tabel 196

TRANSILVANIA

Pompe de evacuat apă în industria extractivă[1], după categorii, pe perioade, în anii 1876 — 1915

număr

Media anilor	Total	Acționate de aburi	Acționate de apă	Acționate de animale și oameni	Acționate electric
1876—1880	116	17	21	78	—
1881—1885	97	22	24	51	—
1886—1890	91	23	18	49	—
1891—1895	76	33	22	21	—
1896—1900	108	52	18	30	8
1901—1905	86	36	12	12	26
1906—1910	204	68	4	66	66
1911—1915	265	65	25	30	145

SURSE : Calculat după „Magyar Statisztikai Évkönyv" [„Anuarul statistic maghiar"] 1876—1912.
NOTE : [1] Fără extracția de sare.

Tabel 197

TRANSILVANIA

Furnalele în industria siderurgică, după starea de funcționare, pe perioade, în anii 1875—1912

număr

Media anilor	Total	În funcțiune	Nefolosite	Ponderea celor în funcțiune	Gradul de utilizare a celor în funcțiune
					%
1875—1880	43	29	16	67,4	65,7
1881—1885	41	22	19	53,7	43,7
1886—1890	31	19	12	61,3	61,3
1891—1895	26	21	5	80,8	83,2
1896—1900	31	24	7	77,4	78,8
1901—1905	22	16	6	72,7	82,7
1906—1910	37	20	17	85,0	84,6
1911—1912	33	20	13	65,0	90,4

SURSE : Calculat pe baza datelor din „Magyar Statisztikai Évkönyv" [„Anuarul statistic maghiar]" 1876 — 1912.
NOTE : [1] Exprimat în numărul de săptămîni de lucru din cele 52 anual.

Secțiunea a patra

ASPECTE SPECIALE ALE UNOR RAMURI INDUSTRIALE

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

I

INDUSTRIA ENERGETICĂ, ÎN PERIOADA 1901 — 1947 — INTRODUCERE

Potențialul energetic, gradul de valorificare al acestuia, puterea motrice instalată și energia produsă și consumată etc. constituie factori de creștere ai ecnonomiei naționale și, totodată, indicatori de bază ai stadiului de industrializare și modernizare a economiei naționale în epoca mașinismului.

Secțiunea prezentă urmărește să înfățișeze printr-o serie de situații statistice trei aspecte importante ale acestui subiect: capacitatea instalată de producție de energie în general, puterea instalată și producția de energie electrică, în special, și resursele, producția și consumul de energie în România și în alte țări, în scop comparativ.

Mai mult ca alte etaloane de măsură a gradului și ariei de progres economic, producția și consumul de surse energetice pot oferi cercetătorului criterii de bază certe pentru comensurarea și aprecierea nivelului dezvoltării, a etapei de evoluție tehnico-industrială a țării în comparație cu alte state.

Capitolul, prin datele pe care le-a cumulat, deși incomplete din cauza lipsei unor informații integrale, are funcția să prezinte, sub indicatori specifici — ai producției și consumului energetic — una din axele cardinale ale progresului industrial al României.

O parte însemnată a capitolului oferă situații statistice privitoare la puterea instalată și producția de energie electrică, domeniu prin excelență reprezentativ și purtător al tehnicii și tehnologiei avansate în perioada de la sfîrșitul secolului 19 și prima jumătate a secolului 20.

Electricitatea — ca sursă de lumină, căldură etc. — apare în țara noastră la sfîrșitul secolului trecut, România înscriindu-se între primele țări din Europa care au produs și folosit energia electrică. Aceasta cunoaște o arie largă de răspîndire în primele decenii ale secolului 20; ea se dezvoltă precumpănitor pentru iluminatul public și privat al principalelor orașe ale țării. Utilizarea energiei electrice ca sursă de forță rămîne,

pînă de curînd, în deceniul trei, încă slabă, sursa principală de forță constituind-o motoarele cu aburi și apoi cu ardere internă ; tocmai aceasta a și reprezentat frîna principală în expansiunea mai rapidă a industriei electrice. Atîta vreme cît urbanizarea și cu ea și consumul de electricitate, pentru iluminat în principal, se desfășoară relativ lent și piața pentru industria electrică era limitată.

Capacitatea redusă de cumpărare a majorității populației, slaba dezvoltare a industriei mecanizate — care utilizează motoare electrice — un anumit spirit tradiționalist în rîndul întreprinzătorilor industriali, și nu în ultimul rînd, relativa ieftinătate a combustibilului lichid — produsele petroliere — au menținut anumite limite expansiunii ramurii electrice. Noi întreprinderi create în anii interbelici în ramuri moderne ale industriei continuă încă să instaleze numeroase mașini de forță cu motor cu aburi și mecanisme directe de transmisie.

Limita economico-socială de bază a proliferării electrificării și a ramurilor legate de aceasta a fost slaba dezvoltare industrială, progresul frînat al ramurilor producției materiale consumatoare de energie electrică. Electrificarea și industrializarea, componente ale aceluiași proces, se condiționau reciproc pe terenul unei slabe dezvoltări industriale.

Cu toate acestea, urmărirea datelor din situațiile statistice confirmă creșterea capacității de producție de energie electrică în ritm mai mare decît al celorlalte forțe motrice ; ca urmare sporește și ponderea ei în totalul forței motrice a industriei. Ramura electrică s-a bucurat ca și altele, de avantajele legilor de încurajare industrială, iar capitalurile investite — autohtone și mai ales străine — au sporit considerabil.

Dimensiunile și ritmul de dezvoltare al întreprinderilor de electricitate, ca și implicarea acesteia în tehnica și tehnologia producției, atestă evidența electrificării în economia națională, dar și stadiul și nivelul procesului în diferite perioade.

Partea destinată acestui domeniu a fost constituită din date statistice variate în scopul reprezentării cît mai detaliate a fenomenului : puterea instalată a centralelor electrice publice și particulare, puterea generatoarelor și motoarelor electrice, puterea instalată a tuturor producătorilor de forță, exprimată în C.P., producția de energie electrică etc.

Datele statistice au urmărit să înfățișeze indicatorii în dinamica lor, pe perioade cît mai lungi, însă unele din ele prezintă situații numai pentru anumiți ani.

A treia parte pune în evidență, prin date statistice inedite, situația energeticii românești exprimată în indicatori variați, în comparație cu economia energetică mondială, europeană și a unor țări de pe continent, marcînd locul și poziția României, în ansamblul celorlalte state la sfîrșitul deceniului patru.

Tabel 198

Puterea motrice instalată [1] în principalele ramuri ale economiei naționale, în perioada 1901—1947

mii kW

Anii	Total	Industrie [2]			Transporturi [3]	Agricultură [4]
		Prelucrătoare	Extractivă	Electrică		
1901	413,6	33,3	1,0	4,6	307,0	67,7 [5]
1906	515,6	36,6	8,5	10,4	375,0	85,1 [6]
1915	1 020,9	93,2	24,8	28,6	762,0	112,3 [7]
1925	2 893,5	288,5	94,2 [8]	175,0	2 141,0	194,8
1926	3 140,2	306,9	94,2 [9]	194,3	2 346,8 [9]	198,0
1927	3 612,6	341,1	92,0 [8]	220,0	2 758,4	201,1 [10]
1928	3 699,6	347,6	110,3	250,0	2 787,6	204,1
1929	3 794,5	366,5	110,3	290,0	2 820,3	207,4
1930	4 469,2	361,9	157,7	307,0	3 432,1	210,5
1931	— — —	366,5	— — —	335,0	3 603,8	213,7
1932	— — —	378,9	— — —	353,0	3 633,4	216,8
1933	— — —	389,7	— — —	372,0	3 501,2	220,0
1934	— — —	411,0	— — —	403,6	3 794,5	223,1
1935	— — —	429,0	— — —	435,0	3 770,8	226,3
1936	4 985,7	426,5	124,7	474,0	3 731,1	229,4
1937	5 315,1	531,9	126,8	508,0	3 915,9	232,5
1938	5 363,4	549,6	124,1	510,5	3 943,5	235,7
1939	6 844,2	570,1	135,4	545,0	5 358,0	235,7
1940	5 683,0	510,7	128,9	504,0	4 308,4	231,0
1941	6 294,4	486,3	141,8	533,0	4 902,3	231,0
1942	6 450,6	433,8	129,6	591,0	5 028,2	268,0
1943	— — —	— — —	133,4	640,0	5 685,6	305,1
1944	— — —	— — —	142,6	660,0	3 959,1	316,8
1945	5 898,3	540,8	144,4	675,0	4 209,7	328,4
1946	— — —	— — —	— — —	690,0	4 561,4	340,2
1947	6 923,8	584,1	226,8	710,0	5 034,1	368,8

SURSE: *Statistica economiei energetice în România la finele anului 1923*, București, 1925; „Buletinul statistic al României", 1923 — 1929; „Anuarul statistic al României", 1923 — 1940; *Statistica instalațiilor de forță din România la sfîrșitul anului 1925*, vol. I, București, 1926; „Statistica uzinelor electrice din România", 1926—1942; *Statistica instalațiilor de forță din România la sfîrșitul anului 1929*, București, 1930; I. Rarincescu, *Electrificarea României*, București, 1930; *Istoricul dezvoltării tehnicii*, în „Buletinul Societății politehnice" vol. I, II, III, 1931; „Buletinul Asociației generale a producătorilor și distribuitorilor de energie electrică din România", 1932—1942; Dorin Pavel, *Plan général d'aménagement des forces hidrauliques en Roumanie*, 1933; „Buletinul AGIR", 1938—1945; „Buletinul Institutului Român de Energie", 1938—1943; M. N. Constantinescu, *Producerea și folosirea energiei în România*, București, 1942; I. G. Rarincescu, *Privire retrospectivă în politica energiei*, București, 1943; C. Budeanu, *Situația politicii energetice*, București. 1942; C. Budeanu, *Problema electrificării în România*, București, 1944; C. Budeanu, *Perspective energetice de viitor*, București, 1946; *Istoria energeticii și electrotehnicii în România*, vol. I, *Electrificarea României de la primele începuturi pînă la anul 1950*, coordonarea generală prof. emerit, ing. Constantin Dinculescu, membru corespondent al Academiei R. S. R., București, 1981; *Energy Resources of the World*, Washington, 1949; Gavril Sonea, *Naționalizarea principalelor mijloace de producție în România*, București, 1968.

NOTE: [1] Se are în vedere numai forța motrice mecanică, fără forța motrice a vîntului, apei, în unități mici, rudimentare.

Datele însumează potențialul motric din ramurile principale ale economiei. Ele nu cuprind însă forța motrice a industriei mici și mijlocii, care sporește pe măsura extinderii forțelor de producție mecanizate în economie, nici forța motrice a mijloacelor fluviale și mari-

time naționale, a aviației și nici a industriei și transportului militar. Ce loc ocupau unele din acestea în puterea motrice instalată a țării, rezultă din cîteva date discontinue, dar semnificative :

a) Puterea instalată a morilor mici și mijlocii, necuprinse în statistica industrială (vezi capitolul Industrie alimentară) :

1901	15 416 C.P.	1939	222 838 C.P.
1915	65 455 C.P.	1948	199 048 C.P.
1920	117 200 C.P.		
1926	137 301 C.P.		

În afară de acestea, în 1913 s-au înregistrat ca aparținînd industriei mici, încă 7 675 C.P. și 8 261 kW („L'industrie Roumaine", 1913, nr. 25).

b) La Recensămîntul întreprinderilor industriale și comerciale din decembrie 1930, unitățile cu 1 — 5 C.P., respectiv de industrie mică, erau în număr de 4 058, cu o putere instalată estimată la 12 200 C. P. („Anuarul statistic al României" 1939 și 1940, p. 392).

c) La Recensămîntul întreprinderilor industriale din noiembrie 1948 toate unitățile industriale din extracție, prelucrare și electrice din țară cu instalații de forță dispuneau de un potențial de 1 555 273 kW (G. Sonea, *Naționalizarea principalelor mijloace în România*, București, 1968).

d) Instalațiile de forță ale marinei comerciale de Dunăre, sub pavilion românesc, au evoluat astfel, în C.P.

1913	10 130	1939	39 719
1924	34 345	1940	46 529
1935	34 339		

(Date din Secțiunea Transporturi și telecomunicații)

[2] Privește numai industria mare, dacă nu se menționează altfel.

[3] Privește forța motrice de la Căile ferate iar din 1936 și cea a automotoarelor.

[4] Se are în vedere numai forța motrice a locomobilelor și tractoarelor. În perioada interbelică se extinde utilizarea motoarelor cu expozie internă a căror putere, după unele indicii, era însemnată. În 1938 numai la treier se foloseau, alături de locomobile, și tractoare, 5 586 motoare cu combustie internă și 87 motoare electrice, totalizînd o forță motrice de 40 mii C.P.

[5] Estimat prin extrapolare.

[6] Privește anul 1905.

[7] Privește anul 1913.

[8] Pentru anul 1926 s-a trecut cifra anului 1925 iar pentru anul 1928 cifra anului 1929.

[9] Din anul 1926 pînă în anul 1947 sursele prezintă date asupra parcului de vehicule auto (vezi Secțiunea Transporturi și telecomunicații). Forța motrice a acestora s-a calculat după estimațiile din Mihail N. Constantinescu *Producerea și folosirea energiei în România* București, 1942, în medie 3 C.P. pentru motociclete, 30 C. P. pentru autoturisme și 60 C.P. pentru autocamioane, autobuze etc.

[10] Datele intervalului 1928 — 1938 au fost calculate prin interpolare.

Tabel 199

Puterea motrice instalată în industrie [1], pe ramuri, după felul motoarelor, în anul 1925

Ramura	Total		Maşini cu aburi		Motoare hidraulice		Motoare cu combustie internă	
	număr	C.P.	număr	C.P.	număr	C.P.	număr	C.P.
TOTAL	6 413	704 382	2 997	462 201	420	52 533	2 996	184 648
INDUSTRIA EXTRACTIVĂ	1 612	121 750	681	81 868	49	4 353	882	35 530
Băi ape minerale, cariere	98	9 694	40	4 062	14	1 887	44	3 745
Gaze naturale	4	338	—	—	—	—	4	338
Aur, argint, alte metale	155	14 621	64	9 043	34	2 459	57	3 119
Cărbuni	140	47 179	83	46 292	1	6	56	881
Ţiţei	1 215	49 918	494	22 471	—	—	721	27 447
INDUSTRIA PRELUCRĂTOARE	4 432	410 828	2 200	284 792	315	28 783	1 917	17 253
Alimentară [2]	1 355	104 220	704	62 928	101	4 269	550	37 023
Ceramică	26	1 600	6	910	—	—	20	690
Chimică	248	45 090	137	40 004	4	152	107	4 934
Hîrtie şi poligrafie	138	17 819	49	8 639	33	5 339	56	3 841
Prelucrarea lemnului	1 048	73 635	776	66 937	84	3 232	188	3 466
Construcţii	297	30 095	142	20 851	15	1 455	140	7 789
Metalurgie şi prelucrarea metalelor	760	76 143	149	36 723	53	12 945	558	26 475
Pielărie	241	10 292	136	7 133	2	77	103	3 082
Sticlă	61	1 679	21	464	8	150	32	1 065
Textilă	258	20 255	80	10 203	15	1 164	163	8 888
UZINE DE GAZ ŞI ELECTRICE	326	169 882	104	99 819	53	19 389	169	50 674
DIVERSE	43	1 922	12	722	3	9	28	1 191

SURSE: Calculat după *Statistica instalaţiilor de forţă din România la sfîrşitul anului 1925*, vol. I, Bucureşti, 1926.

NOTE: [1] Statistica a fost întocmită de Serviciul energiei din Direcţia valorificării bunurilor statului şi energiei din Ministerul Industriei şi Comerţului, în anul 1925, în scopul asigurării informaţiei necesare Comisiei pentru studiul electrificării ţării şi coordonării exploatării factorilor ei naturali producători de energie, în vederea elaborării programului naţional.

Datele au fost culese din declaraţiile proprietarilor de instalaţii de forţă, în conformitate cu cerinţele articolului 38 din Legea energiei, din statisticile şi anchetele industriale ale Oficiului de studii şi anchete din Direcţia industriei, precum şi din anchetele directe executate de Serviciul energiei. S-au folosit în acelaşi timp şi „Statistica reuniunii uzinelor electrice" precum şi cele două publicaţii ale Ministerului Industriei şi Comerţului: „Indicatorul industriei" — 1925 şi „Indicatorul minier" — 1925.

[2] Au fost introduse şi salinele.

Tabel 200

Puterea motrice instalată în industrie[1], pe ramuri, după felul motoarelor, în anul 1929

Ramura	Total		Mașini cu aburi		Motoare hidraulice		Motoare cu combustie internă	
	număr	C.P.	număr	C.P.	număr	C.P.	număr	C.P.
TOTAL	14 738	1 007 589	4 237	535 524	2 147	68 913	8 354	403 152
INDUSTRIA EXTRACTIVĂ	1 949	159 682	773	101 888	48	5 397	1 128	52 397
Băi, ape minerale, cariere	138	9 734	43	3 703	16	1 930	79	4 101
Gaze naturale	17	496	1	35	—	—	16	461
Aur, argint, alte metale	200	17 623	67	10 153	31	3 461	102	4 009
Cărbuni	126	54 585	81	53 729	1	6	44	850
Țiței	1 468	77 244	581	34 268	—	—	887	42 976
INDUSTRIA PRELUCRĂTOARE	12 232	626 074	3 349	309 233	2 044	44 860	6 839	271 981
Alimentară[2]	7 591	287 816	1 494	89 659	1 430	16 539	4 667	181 618
Chimică	262	48 047	133	41 563	5	170	124	6 314
Hîrtie și poligrafie	148	20 674	52	11 009	29	4 797	67	4 868
Prelucrarea lemnului	1 808	92 359	1 033	81 386	316	4 873	459	6 100
Construcții și ceramică	433	43 662	188	25 262	18	2 525	227	15 875
Mecano-metalurgică și prelucrarea metalelor	923	89 719	151	36 491	65	13 604	707	39 624
Pielărie	290	12 154	153	8 135	10	102	127	3 917
Sticlă	62	1 798	22	496	7	155	33	1 147
Textilă	715	29 845	123	15 232	164	2 095	428	12 518
UZINE DE GAZ ȘI ELECTRICE	447	214 887	94	123 135	52	18 646	301	73 106
DIVERSE	110	6 945	21	1 268	3	9	86	5 668

SURSE: Calculat după *Statistica instalațiilor de forță din România la sfîrșitul anului 1929*, București, 1930, p. 1 642 — 1 643.

NOTE: [1] Statistica a fost întocmită de Serviciul energiei din Ministerul Industriei și Comerțului, după aceleași criterii ca și *Statistica instalațiilor de forță din România la sfîrșitul anului 1925.*

[2] În industria alimentară, în sursă, au fost introduse și întreprinderile monopolurilor statului și salinele, ale căror produse — tutun, alcool, sare etc. — țin de această ramură.

BCU IASI CENTRUL UNIVERSITAR LIBRARY

Tabel 201

Puterea instalată a centralelor de forță din România, mai mari de 10 kW și consumul de energie [1] pe ramuri, în anul 1929

kW și C.P.

Ramura	Puterea instalată		Consum energie
	mii C.P.	mii kW	mil. kWh
TOTAL	1 183,8	871,3	1407,7
INDUSTRIA EXTRACTIVĂ	165,1	121,7	179,5
Băi și ape minerale	3,4	2,5	1,8
Cariere	6,3	4,6	4,2
Gaze naturale	0,5	0,4	0,4
Metalifere	17,6	13,0	11,7
Cărbuni	54,6	40,2	62,2
Țiței	77,2	56,9	91,0
Monopoluri de stat, sare	5,5	4,1	8,2
INDUSTRIA PRELUCRĂTOARE	627,5	461,7	863,5
Alimentară	282,3	207,7	415,5
Mecano-Metalurgică și prelucrarea metalelor	89,7	66,0	105,8
Chimică	48,0	35,4	89,3
Prelucrarea lemnului	92,4	68,0	122,4
Hîrtie și poligrafie	20,7	15,2	40,1
Materiale de construcții și ceramică	43,7	32,1	35,0
Sticlă	1,8	1,3	2,1
Textilă	29,8	22,0	32,9
Pielărie	12,2	8,9	14,3
Diverse	6,9	5,1	6,1
UZINE DE GAZ ȘI ELECTRICE	265,0	195,0	299,7
AGRICULTURA	126,2	92,9	65,0

SURSA : Calculat după I. G. Barincescu, *Electrificarea României, 1929*, București, 1930, tabele nr. 3 și 6.

NOTĂ : [1] Din consumul total de energie de 1 407,5 mil. kWh. sau 78,2 kW pe locuitor, energia electrică produsă reprezintă 542,9 mil. kWh iar cea mecanică produsă de industrii și alte ramuri 864,6 mil kWh, revenind în primul caz 30,2 kWh pe locuitor și în al doilea caz 48 kWh pe locuitor.

Tabel 202

Puterea instalată a întreprinderilor industriale după felul motoarelor, în anul 1930

C.P.

Ramura industrială	Total	Mașini cu aburi	Motoare cu explozie internă	Mașini hidraulice	Motoare electrice	Altele și nespecificate
TOTAL	1 186 011	379 364	382 470	50 910	307 856	65 411
Pondere	100,0	32,0	32,2	4,3	26,0	5,5
Exploatarea subsolului	214 267	98 295	50 347	1 432	40 981	23 212
Pondere	100,0	45,9	23,5	0,6	19,1	10,9
Industria prelucrătoare	686 978	190 354	266 975	43 935	144 625	41 089
Pondere	100,0	27,7	38,9	6,4	21,0	6,0
Uzine electrice, uzine de gaze, apă	284 766	90 715	65 148	5 543	122 250	1 110
Pondere	100,0	31,9	22,9	1,9	42,9	0,4

SURSE : Calculat după *Recensământul general al populației României din 29 decembrie 1930*, vol. X, *Întreprinderile industriale și comerciale*, București, 1938.

Tabel 203

Evaluare asupra resurselor de energie consumate în România — media anilor 1937 — 1939 [1]

Combustibili	Unitatea de măsură	Cantitatea	Echivalent în cărbuni românești	Pondere
TOTAL			9 014	100,0
Lemn	mii t.	4 700	2 581	28,7
Cărbuni	mii t.	2 340	2 340	25,9
Produse petroliere	mii t.	1 410	2 347	26,1
Gaze naturale	mil. m³	1 168	1 555	17,2
Energie hidraulică	mil. kWh	135	191	2,1

SURSE : Calculat după P. Bejan, *Cărbunii românești în economia națională*, București, 1942.

NOTE : [1] Pentru anul 1929 ing. I. Rarincescu, directorul energiei din Ministerul Industriei și Comerțului aprecia echivalentul în energie a combustibililor și a forței hidraulice consumate, la următoarele dimensiuni :

	miliarde kWh	procente
Lemn	15,7	26,8
Cărbuni indigeni	18,9	32,4
Produse petroliere	17,4	29,7
Gaze naturale	4,8	8,2
Cărbuni import	1,6	2,7
Energie hidraulică	0,1	0,2
Total	58,5	100,0

(*Electrificarea Românici*, 1930, p.25)

Tabel 204

Puterea instalată și energia produsă în economia națională, după felul motoarelor, în anul 1938

Felul motoarelor	Puterea maximă instalată		Energia produsă	
	mii C.P.	%	mil. kWh.	%
TOTAL	6 847,9	100,0	3 270,5	100,0
Motoare fixe	1 592,0	23,3	1 871,5	57,2
Locomotive C.F.R.[2]	3 694,5	54,0	600 [1 3]	18,3
Autovehicule	1 426,1 [4]	20,8	700	21,5
Motoare marine [5]	135,3	1,9	99 [5]	3,0
La 100 locuitori	34,7 C.P.	—	16 600 kWh	—

SURSE : Calculat după Mihail N. Constantinescu, *Producerea și folosirea energiei în România, dezvoltarea lor rațională*, București, 1942

NOTE : Fără instalațiile din agricultură.

[1] Se cuprind și 55 600 kWh consumați de tramvaie și trenul electric Arad — Podgoria. S-au luat în calcul numai unitățile de la 10 kW în sus.

[2] Nu sînt incluse din lipsă de date, locomotivele pe liniile ferate particulare.

[3] S-au obținut prin raportarea combustibilului consumat la C.F.R. de 1 431 mii tone în 1938 la 2,37 kg coeficientul unui kWh.

[4] S-a calculat luîndu-se cifra de 41 180 de autovehicule în 1938 în România și evaluîndu-se puterea medie de 3 C.P. la motociclete, 30 C.P. la autoturisme, 35 C.P. la autobuze și tractoare și 60 C.P. la autocamioane etc. În felul acesta s-a obținut o forță instalată de 1 426 mii C.P., din care cea a autoturismelor era de 760,5 mii C.P.

[5] În sursă nu se dă cifra. S-a calculat, considerîndu-se activitatea motrice permanentă de 1 000 ore pe an prin relația 0,736 kW = 1 C.P.

Tabel 205

Puterea motrice instalată [1] și energia totală produsă de motoare fixe, după surse, în anii 1938 — 1940

Specificație	1938		1939		1940	
	mii C.P.	pondere	mii C.P.	pondere	mii C.P.	pondere
Puterea totală instalată mii C.P.	1 591,9	100,0	1 664,4	100,0	1 707,0	100,0
din care :						
a) uzine termice	1 480,6	93,0	1 552,1	93,3	1 594,4	93,4
b) uzine hidraulice	111,3	7,0	112,3	6,7	112,6	6,6
— după caracterul sursei :						
a) în centrale publice	430,9	27,0	457,0	27,5	472,5	27,7
b) în centrale industriale	1 161,0	73,0	1 207,4	72,5	1 234,5	72,3
Energia totală produsă mil.kWh,	1 871,4	100,0	1 954,2	100,0	2 000,5	100,0
din care :						
a) energie termică	1 724,9	92,2	1 805,0	92,4	1 851,1	92,5
b) energie hidraulică	146,5	7,8	149,2	7,6	149,4	7,5
Puterea totală instalată în C.P. la 100 locuitori	8,1		8,3		8,6 [3]	
Energia totală produsă în kWh pe locuitor	94,8		98,0		100,4 [3]	

SURSA : Calculat după datele Direcției energiei lui Ministerul Economiei Naționale, citate de ing. Mihail N. Constantinescu în lucrarea *Producerea și folosirea energiei în România, dezvoltarea lor rațională*, București, 1942.

NOTE : [1] Nu sînt cuprinse instalațiile noi pentru nevoi militare și probabil instalațiile mai mici de 10 kW sau la C.P.

[2] La teritoriul anului 1939.

[3] La populația anului 1939.

Tabel 206

Puterea instalată în întreprinderile particulare[1], după felul motoarelor, pe ramuri, în anul 1947

kW

Ramura	Total	Motoare cu abur	Motoare cu combustie	Mașini hidraulice	Altele	Motoare în întreprinderi folosind curent electric	
						din exterior	din interior
TOTAL	1 057 735	463 745	502 277	89 325	2 388	328 789	283 648
INDUSTRIA EXTRACTIVĂ	124 072	46 826	74 644	2 543	59	48 810	43 881
Petrol și gaze	98 870	34 584	64 286	—	—	41 553	20 245
Mine, cariere	25 202	12 242	10 358	2 543	59	7 257	23 636
INDUSTRIA PRELUCRĂTOARE	632 808	235 474	339 575	55 447	2 312	242 688	223 600
Metalurgie	75 040	21 460	43 604	9 904	72	64 990	69 406
Materiale electrotehnice	222	7	208	7	—	3 171	930
Aparate și materiale de precizie	13	3	10	—	—	1 050	4
Lemn	61 856	45 551	9 352	6 509	444	19 906	7 505
Construcții și materiale de construcții	47 119	24 209	20 626	2 166	118	9 628	15 766
Sticlă	1 954	71	1 839	44	—	944	1 550
Ceramică	349	21	236	2	—	2 044	11
Textilă	54 836	18 350	32 489	3 900	97	58 282	26 674
Pielărie	7 517	4 806	2 595	104	12	8 914	1 786
Manufacturi, confecții	1 492	1 026	447	12	7	2 011	863
Alimentară	252 958	51 684	170 430	29 291	1 553	34 688	31 537
Hîrtie și arte grafice	41 276	31 948	6 067	3 261	—	7 700	33 918
Chimică	53 607	12 704	40 651	247	5	18 020	15 285
Rafinării petrol	34 370	23 619	10 747	—	4	11 092	18 281
Altele	199	15	184	—	—	248	84
UZINE ELECTRICE	294 866	179 418	84 231	31 206	11	31 206	15 175
TRANSPORT, COMERȚ, CREDIT	1 479	1 124	355	—	—	1 479	116
Întreprinderi comerciale	2 929	662	2 224	41	2	2 872	872
Bănci	2 381	492	1 846	41	2	2 114	635
Reprezentanțe, agenții, birouri publicitare	270	4	266	—	—	181	206
DIVERSE	278	166	112	—	—	577	31
	1 581	241	1 248	88	4	1 734	4

SURSE: Calculat după *Întreprinderile particulare industriale, comerciale și de transport. Rezultate provizorii ale inventarierii din octombrie 1947*, vol. I, București, 1947

NOTE: [1] La uzinele electrice se cuprind și uzinele comunale.

Tabel 207

Puterea totală instalată[1], pe ramuri de activitate, în anul 1948

Ramura	Unități număr	Puterea instalată kW[2]	Puterea instalată %
TOTAL	34 705	1 648 206	100,0
INDUSTRIA ENERGETICĂ	286	457 506	27,8
INDUSTRIA EXTRACTIVĂ	396	240 445	14,6
INDUSTRIA PRELUCRĂTOARE	32 438	860 854	52,2
Metalurgică	3 450	192 378	11,6
Electrotehnică	307	3 830	0,2
Chimică	865	79 428	4,8
Sticlărie	133	3 822	0,2
Ceramică	58	999	0,1
Materiale de construcții	336	38 148	2,3
Construcții	367	11 066	0,7
Lemn	4 906	71 937	4,4
Hîrtie	97	42 133	2,6
Arte grafice	575	7 254	0,4
Pielărie	702	17 545	1,1
Textilă	3 616	98 390	6,0
Alimentară	17 086	293 924	17,8
TRANSPORTURI, COMUNICAȚII, TRANSMISIUNI	310	48 071	2,9
COMERȚ, CREDIT	648	2 746	0,2
SERVICII	627	38 584	2,3

SURSE: Gavril Sonea, *Naționalizarea principalelor mijloace de producție în România — 11 iunie 1948*, București, 1968.

NOTE: [1] Cuprinde toate formele de proprietate: de stat, mixtă, particulară și activitățile economice în afară de agricultură și de căile ferate.

[2] În sursă cifrele sînt expuse în C.P.; s-au transformat în kW.

Tabel 208

Puterea instalată și energia electrică produsă anual în centralele electrice, în perioada 1925[2] — 1947

Anii	Puterea instalată în MW			Energia produsă anual în GWH		
	Total	Centrale electrice publice	Centrale electrice autoproducătoare	Total	Centrale electrice publice	Centrale electrice autoproducătoare
1	2	3	4	5	6	7
1925	175	106	69	350	172	178
1926	194	120	74	410	207	203
1927	220	129	91	490	257	233
1928	251	152	99	540	287	253
1929	290	169	121	570	290	280
1930	308	185	123	550	304	246
1931	335	205	130	520	312	208
1932	353	208	145	544	312	232
1933	372	212	160	592	325	267
1934	404	216	188	751	386	365
1935	435	217	218	867	415	452
1936	474	239	235	957	464	493
1937	508	261	247	1 077	537	540

1	2	3	4	5	6	7
1938	511	263	248	1 148	568	580
1939	545	285	260	1 213	583	630
1940	504	250	254	1 131	551	580
1941	559	310	249	1 217	618	599
1942	610	349	261	1 307	691	616
1943	640	— — —	— — —	1 350	— — —	— — —
1944	660	— — —	— — —	1 380	— — —	— — —
1945	675	— — —	— — —	1 410	— — —	— — —
1946	690	— — —	— — —	1 425	— — —	— — —
1947	710	— — —	— — —	1 337	— — —	— — —

SURSE : Calculat după „Statistica uzinelor electrice din România", Bucureşti, 1941 ; *Istoria energeticii şi electrotehnicii în România*, vol. I *Electrificarea României de la primele începuturi pînă la 1950*, Bucureşti, 1981.

NOTE : [1] Datele perioadei 1925 — 1940 provin din „Statistica uzinelor electrice din România" ; cele pentru anii 1941 — 1947 din *Istoria energeticii şi electrotehnicii în România*, vol. I ; în această sursă există date şi pentru unii ani din perioada 1925 — 1940, care însă diferă uşor de cele din prima sursă. Le expunem pentru informare :

Anii	Puterea instalată în MW			Energia produsă în GWH		
	Total	Centrale electrice publice	Centrale electrice autoproducătoare	Total	Centrale electrice publice	Centrale electrice autoproducătoare
1925	208	101	107	— — —	202	— — —
1929	303	169	134	— — —	305	— — —
1934	438	221	217	780	376	404
1935	441	222	219	850	406	444
1936	481	244	237	971	451	520
1937	498	255	243	1 057	523	534
1938	501	258	243	1 130	552	578
1939	528	285	243	1 184	573	611
1940	525	287	238	1 162	611	551

În sursă se menţionează că pentru anii 1925 — 1942 datele provin din statistica Asociaţiei producătorilor şi distribuitorilor de energie („Statistica uzinelor electrice din România" — — *n. n.*) cu unele completări şi corectări ; pentru restul perioadei datele se bazează pe documentări interne (*Istoria energeticii op. cit.* p. 505).

[2] Pentru intervalul 1900 — 1919 s-au reconstituit, din diferite surse, date pentru anumiţi ani privind puterea instalată şi producţia de energie electrică :

	Puterea instalată mii kW	Producţia de energie mil kWh
1900	4,6	9,1
1904	6,5	12,9
1907	10,4	20,7
1915	28,6	57,1
1919	101,8	203,7

(„Buletinul statistic al României", 1902 — 1915 ; N. Păianu, *Industria mare 1866 — 1906*, Bucureşti, 1906 ; *Ancheta industrială din anii 1901 — 1902*, vol. I, Bucureşti, 1904. Puterea instalată a fost exprimată în C. P., s-a transformat în kW după etalonul 1 C.P. = 0,736 kW, iar cantitatea de energie s-a obţinut prin înmulţirea cu media de 2 000 ore funcţionare anuală a instalaţiilor.

Tabel 209

Generatori electrici în industrie, pe ramuri şi feluri de curent, în anul 1925

Ramura	Curent continuu		Curent alternativ	
	număr	kW	număr	kWA.
TOTAL	1 668	76 385	744	155 048
INDUSTRIA EXTRACTIVĂ	66	12 566	23	3 062
Băi, ape minerale, cariere	4	99	4	115
Gaze naturale	1	49	—	—
Aur, argint, alte metale	5	79	11	2 132
Cărbuni	7	269	7	765
Ţiţei	49	12 070	1	50
INDUSTRIA PRELUCRĂTOARE	1 486	40 514	558	65 679
Alimentară	620	13 806	367	10 471
Ceramică	8	284	—	—
Chimică	63	1 579	27	20 990
Hîrtie şi poligrafie	28	3 163	5	350
Prelucrarea lemnului	370	7 999	25	2 161
Materiale de construcţii	28	780	24	8 996
Metalurgie şi prelucrarea metalelor	217	9 182	70	16 703
Pielărie	65	1 185	8	1 194
Sticlă	14	193	8	366
Textilă	73	2 343	24	3 848
UZINE ELECTRICE ŞI DE GAZ	106	23 064	160	86 277
DIVERSE	10	241	3	30

SURSE: Calculat după *Statistica instalaţiilor de forţă din România la sfîrşitul anului 1925*, Bucureşti, 1926.

Tabel 210

Generatori electrici în industrie, pe ramuri şi feluri de curent, în anul 1929[1]

Ramura	Curent continuu		Curent alternativ	
	număr	kW	număr	kWA
1	2	3	4	5
TOTAL	1 673	95 297	775	236 001
INDUSTRIA EXTRACTIVĂ	118	20 460	64	41 418
Băi, ape minerale	5	96	2	150
Cariere	4	99	4	115
Gaze naturale	—	—	1	49
Aur, argint, alte metale	12	1 352	12	2 187
Cărbuni	3	163	21	35 477
Ţiţei	94	18 750	24	3 440
INDUSTRIA PRELUCRĂTOARE	1 279	43 040	536	68 211
Alimentară [2]	522	13 342	364	9 925
Chimică	61	1 463	29	22 402
Hîrtie şi poligrafie	19	2 709	5	894
Prelucrarea lemnului	294	6 062	22	1 226
Construcţii	36	4 893	19	7 296

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

1	2	3	5	4
Metalurgie și prelucrarea metalelor	199	9 234	59	20 720
Pielărie	68	1 844	7	1 291
Sticlă	11	156	8	364
Textilă	69	3 337	23	3 463
UZINE ELECTRICE ȘI DE GAZ	248	29 372	175	126 372
DIVERSE	28	2 425	—	—

SURSE: Calculat după *Statistica instalațiilor de forță din România la sfîrșitul anului 1929*, București, 1930, p. 1 642 — 1 643.

NOTE: [1] Statistica a fost întocmită de Serviciul energiei din Ministerul Industriei și Comerțului după aceleași criterii cu *Statistica instalațiilor de forță din România la sfîrșitul anului 1925*.

[2] La industria alimentară au fost introduse și întreprinderile monopolurilor statului și salinele, ale căror produse — tutun, alcool, sare etc. — țin de această ramură.

Tabel 211

Motoare electrice în industrie, pe ramuri și surse de alimentare, în anul 1925

Ramura	Din centrale proprii		Din exterior	
	număr	C.P.	număr	C.P.
TOTAL	5 202	79 773	5 734	104 506
INDUSTRIA EXTRACTIVĂ	848	40 579	1 081	33 164
Băi, ape minerale, cariere	5	326	83	1 322
Gaze naturale	—	—	—	—
Aur, argint, alte metale	—	20	301	6 091
Cărbuni	—	—	592	24 061
Țiței	843	40 233	105	1 690
INDUSTRIA PRELUCRĂTOARE	4 280	38 476	4 542	69 894
Alimentară	644	5 391	1 336	19 019
Ceramică	12	70	10	59
Chimică	275	2 100	381	5 664
Hîrtie și poligrafie	612	1 800	153	6 006
Prelucrarea lemnului	560	3 702	300	3 693
Materiale de construcții	122	3 529	160	7 358
Metalurgie și prelucrarea metalelor	1 053	9 673	889	22 198
Pielărie	394	3 791	93	1 413
Sticlă	29	198	52	452
Textilă	579	8 222	1 168	4 032
UZINE ELECTRICE ȘI DE GAZ	1	36	63	472
DIVERSE	73	682	48	976

SURSE: Calculat după *Statistica instalațiilor de forță din România la sfîrșitul anului 1929*, București, 1930.

Tabel 212

Motoare electrice în industrie[1], pe ramuri și surse de alimentare, în anul 1929

Ramura	Din centrale proprii		Din exterior	
	număr	C.P.	număr	C.P.
TOTAL	4 958	84 520	6 137	94 347
INDUSTRIA EXTRACTIVĂ	569	16 149	892	42 706
Băi, ape minerale	—	—	10	29
Cariere	30	838	5	276
Gaze naturale	—	—	—	—
Aur, argint, alte metale	233	3 993	7	568
Cărbuni	177	6 506	—	—
Țiței	129	4 812	870	41 833
INDUSTRIA PRELUCRĂTOARE	4 340	67 396	5 145	50 758
Alimentară[2]	1 229	18 137	926	10 379
Chimică	400	5 568	272	2 014
Hîrtie și poligrafie	226	5 762	622	4 108
Prelucrarea lemnului	254	3 229	621	4 393
Construcții și ceramică	186	7 585	137	3 899
Metalurgie și prelucrarea metalelor	794	20 995	1 298	12 686
Pielărie	51	834	491	4 746
Sticlă	55	457	30	199
Textilă	1 145	4 829	748	8 334
UZINE DE GAZ ȘI DE ELECTRICITATE	1	75	1	6
DIVERSE	48	900	99	877

SURSE: Calculat după *Statistica instalațiilor de forță din România la sfîrșitul anului 1929*, București, 1930, p. 1 642 — 1 643.

NOTE: [1] Statistica a fost întocmită de Serviciul energiei din Ministerul Industriei și Comerțului după aceleași criterii cu *Statistica instalațiilor de forță din România la sfîrșitul anului 1925*.

[2] În industria alimentară au fost incluse și întreprinderile monopolurilor statului și salinele, ale căror produse — tutun alcool, sare etc. — țin de această ramură.

Tabel 213

Puterea electrică instalată, după felul motoarelor primare, în anii 1925 și 1938

Felul motoarelor	1925		1938	
	MW	pondere	MW	pondere
TOTAL	208	100,0	501	100,0
Mașini cu aburi	129,5	62,3	328,8	65,6
Motoare cu ardere internă	55,5	26,6	124,2	24,8
Mașini hidraulice	23,0	11,1	48,0	9,6

SURSE: Calculat după *Istoria energeticii și electrotehnicii în România*, vol., I, *Electrificarea României de la primele începuturi pînă la anul 1950*, București, 1981.

BCU "LUCIAN BLAGA" CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 214

Concentrarea puterii instalate[1] a centralelor electrice, în anii 1925 și 1938

Categoria de putere instalată kW	Centrale în 1925		Centrale în 1938		Putere instalată în 1925		Putere instalată în 1938	
	număr	pondere	număr	pondere	MW	pondere	MW	pondere
1—100	901	80,6	199	37,9	28,3	13,6	8,3	1,6
101—250	109	9,8	113	21,5	18,4	8,8	17,9	3,6
251—500	49	4,4	74	14,1	16,6	8,0	26,1	5,2
501—1 000	28	2,5	55	10,5	19,3	9,3	38,2	7,6
1 001—2 000	16	1,4	39	7,4	21,7	10,4	62,0	12,4
2 001—5 000	7	0,6	24	4,6	28,5	13,7	82,8	16,5
5 001—10 000	6	0,5	13	2,5	38,1	18,4	95,1	19,0
10 001—25 000	2	0,2	6	1,1	37,1	17,8	88,2	17,6
25 001—100 000	—	—	2	0,4	—	—	82,4	16,5
TOTAL	1 118	100,0	525	100,0	208	100,0	501	100,0

SURSE: Calculat după *Istoria energeticii și electrotehnicii în România*, vol. I, *Electrificarea României de la primele începuturi pînă la anul 1950*, București, 1981.

NOTE: [1] Puterea instalată la sfîrșitul anului.

Tabel 215

Puterea instalată și energia produsă în centrale electrice, pe ramuri, în anul 1938, în comparație cu 1925 și 1929

Ramura	Puterea instalată în anul 1938				Energia produsă în anul 1938		Durata de utilizare în 1938 a puterii instalate, h/an
	MW	% din total	% față de puterea instalată în anii		milioane kWh	% din total	
			1925	1929			
TOTAL	501,0	100,0	140,8	165	1 130,0	100,00	2 250
Centrale electrice publice	258,0	51,4	155,4	153	552,0	48,90	2 080
Total	243,0	48,6	227,2	182	578,0	51,10	2 380
Alimentară	20,4	4,1	141	142	19,0	1,68	932
Chimică	27,5	5,5	129	121	77,1	6,73	2 803
Extracția și prelucrarea de aur, argint, diverse metale inclusiv extracția minereului de fier	7,0	1,4	500	259	21,7	1,92	2 863
Extracția și prelucrarea cărbunilor	24,0	4,8	167	99,2	39,8	3,52	1 663
Extracția și prelucrarea țițeiului	26,3	5,3	258	145	80,9	7,17	3 078
Hîrtie, arte grafice	26,1	5,2	827	900	75,2	6,67	2 878
Lemn	5,0	1,0	75,7	87,7	7,8	0,69	1 563
Materiale de construcții	19,8	4,0	305	208	41,6	3,68	2 105
Mecano-metalurgică	58,2	11,6	310	271	149,5	13,25	2 565
Pielărie	2,5	0,5	147	104	5,2	0,46	2 070
Textile	17,2	3,4	382	331	45,5	4,03	2 650
Alte ramuri industriale[1]	4,8	1,0	310	192	6,9	0,61	1 432
Alte ramuri ale economiei naționale	4,2	0,8			7,8	0,69	1 858

SURSE: *Istoria energeticii și electrotehnicii în România*, vol. I, *Electrificarea României,de la primele începuturi pînă la anul 1950*, București, 1981.

NOTE: [1] Se cuprind: industria de ceramică, de sticlă, a tutunului, băi, ape minerale, cariere, gaze naturale, saline et.

Tabel 216

Rețeaua de transport a energiei electrice, după tensiune, în perioada 1896 — 1938

Km

Anii	Total km	2—6 kV	10 kv	15 kV	22—25 kV	33 kvV	55—60 kV	110 kV
1896	2	2	—	—	—	—	—	—
1897	8	8	—	—	—	—	—	—
1898	8	8	—	—	—	—	—	—
1899	8	8	—	—	—	—	—	—
1900	40	8	—	—	32	—	—	—
1901	40	8	—	—	32	—	—	—
1902	40	8	—	—	32	—	—	—
1903	40	8	—		32	—	—	—
1904	40	8	—	—	32	—	—	—
1905	40	8	—	—	32	—	—	—
1906	106	20	2	52	32	—	—	—
1907	122	20	18	52	32	—	—	—
1908	153	28	27	52	46	—	—	—
1909	227	75	27	52	73	—	—	—
1910	252	100	27	52	73	—	—	—
1911	316	132	27	84	73	—	—	—
1912	396	165	31	127	73	—	—	—
1913	425	194	31	127	73	—	—	—
1914	430	137	47	140	106	—	—	—
1915	515	197	47	140	106	—	25	—
1916	522	204	47	140	106	—	25	—
1917	523	204	48	140	106	—	25	—
1918	525	204	50	140	106	—	25	—
1919	547	213	50	153	106	—	25	—
1920	555	221	50	153	106	—	25	—
1921	565	230	50	154	106	—	25	—
1922	600	255	50	154	116	—	25	—
1923	608	263	50	154	116	—	25	—
1924	700	273	50	154	116	—	107	—
1925	700	273	50	154	116	—	107	—
1926	706	273	56	154	116	—	107	—
1927	744	277	56	170	134	—	107	—
1928	807	286	59	199	156	—	107	—
1929	886	303	59	228	166	—	130	—
1930	1 240	310	59	372	188	—	185	126
1931	1 465	313	59	494	196	—	277	126
1932	1 483	313	59	512	196	—	277	126
1933	1 512	315	59	512	223	—	277	126
1934	1 561	328	59	525	246	—	277	126
1935	1 647	343	59	592	250	—	277	126
1936	1 831	356	59	684	250	35	321	126
1937	1 917	362	59	794	250	35	321	126
1938	2 122	393	59	923	252	35	334	126

SURSE : *Istoria energeticii și electrotehnicii în România*, vol. I, *Electrificarea României de la primele începuturi până la anul 1950*, București, 1981.

BCU CLUJ CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 217

Electrificarea localităților prin uzine publice, în anii 1929 — 1940

	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940
Numărul uzinelor publice	178	190	197	201	205	207	212	216	226	224	229	176 [2]
Populația localităților deservite, mii locuitori	3 633	3 642	3 918	3 945	4 007	4 037	4 150	4 220	4 330	4 426	4 450	3 801 [2]
Pondere în populația țării	19,6	19,6	21,7	21,9	22,3	22,4	23,0	23,4	24,0	24,6	24,8	24,9
Producția pe locuitor în localități deservite kWh	16,0	16,9	17,3	17,8	18,6	22,0	24,0	26,0	31,0	33,0	34,0	38,0
Lungimea liniilor transport km	80,0	83,5	80,0	81,7	83,5	98,6	103	113	128	134	137	150
Consum pentru tramvaie mil. kWh	1 108	1 468	1 674	1 769	1 775	1 824	1 924	2 096	2 190	2 365	2 471	2 391 [2]
	31,5	38,0	40,2	42,7	44,4	46,6	50,0	51,0	54,5	53,6	50,8	56,0

SURSE : Calculat după *„Statistica uzinelor electrice din România"*, 1940, București, 1941.

NOTE : [1] Uzinele electrice pentru distribuție publică, în număr de 176, se repartizau, după modul de organizare și proprietate, astfel : 1. societăți particulare, și concesionare — 77; 2. servicii și întreprinderi comunale — 72; 3. întreprinderi, comunale autonome — 1; 4. regii publice comerciale — 7; 5. regii publice mixte — 13; 6. administrații de stat — 6.

[2] Totalul localităților deservite de la rețeaua electrică proprie era în 1940 de 508; datele din 1940 se referă la teritoriul țării, după dezmembrările din acest an.

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 218

Centralele electrice și energia produsă, pe grupe de mărime, în anul 1938

Grupa de centrale electrice	Centrale		Energie produsă		Durata de utilizare
	număr	pondere	GWh	pondere	h/an
1—100	199	37,9	10,9	1,0	1 310
101—250	113	21,5	34,2	3,0	1 910
251—500	74	14,1	39,3	3,5	1 530
501—1000	55	10,5	77,1	6,8	2 020
1 001—2 500	39	7,4	124,5	11,0	2 030
2 501—5 000	24	4,6	199,9	17,7	2 420
5 001—10 000	13	2,5	255,6	26,6	2 680
10 001—25 000	6	1,1	205,9	18,3	2 330
25 001—100 000	2	0,4	182,6	16,1	2 220
TOTAL	525	100,0	1 130,0	100,0	2 250

SURSE: Calculat după *Istoria energeticii și electrotehnicii în România*, vol. I, *Electrificarea României de la primele începuturi până la anul 1950*, București, 1981.

Tabel 219

Uzine producătoare de curent electric, după felul mașinilor de forță și puterea instalată în C.P., în anul 1947

	Uzine		Forță instalată	
	număr	pondere	C.P.	pondere
TOTAL	451	100	400 632	100
Mașini cu aburi	92	20,4	243 774	60,8
Motoare cu combustie internă	287	63,6	114 444	28,6
Mașini hidraulice	71	15,8	42 399	10,6
Alte	1	0,2	15	×
Energie electrică vîndută în 1946 mii kWh	—	—	712 367	

SURSE: Calculat după *Întreprinderile particulare industriale, comerciale și de transport*, vol. I, București, 1947.

Tabel 220

Balanța energiei electrice a României, în anul 1938

Denumirea poziției	Mil. kWh	Ponderi
Total producție	1 130	100,0
Total consum	1 130	100,0
Consum intern din care:	1 130	100,0
Industrie și construcții	776	68,7
Transporturi, fără comunale	18	1,6
Agricultură	5	0,4
Consum edilitar și casnic din care:	186	16,5
Iluminat și utilizări casnice	54	4,8
Iluminat general	38	3,4
Iluminat public	26	2,3
Tramvaie	49	4,3
Uzine de apă	19	1,7
Consum propriu în centrale	60	5,3
Pierderi în rețele	85	7,5
Export	—	—

SURSE: *Istoria energeticii și electrotehnicii în România*, vol. I *Electrificarea României de la primele începuturi până la anul 1950*, București, 1981.

RESURSE, PRODUCȚIE ȘI CONSUM DE ENERGIE ÎN ROMÂNIA ȘI ALTE ȚĂRI

Compararea indicatorilor referitori la producția de combustibil și puterea energetică, la utilizarea surselor de energie, a consumului de energie în diferite ramuri, domenii etc. pune în lumină potențialul energetic al țării, gradul de industrializare și îndeosebi, locul României în ierarhia europeană și mondială, decalajul comensurat, prin kW și kWh, dintre țara noastră și alte țări.

Situațiile statistice au o valoare deosebită întrucît privesc sfîrșitul deceniului patru, cînd România ajunsese la nivelul cel mai ridicat al dezvoltării sale antebelice.

Datele statistice provin din lucrarea *Energy Resources of the World* înzestrată cu numeroase tabele cu indicatori variați,în mare parte corelați și calculați de sursă pentru a satisface cerințele de comaparabilitate a țărilor studiate.

Mulți dintre indicatori sînt inediți, exprimînd fenomene și procese economice și tehnico-economice generale privind nivelul și gradul dezvoltării industriale și culturale, ceea ce constituie o sursă importantă de analiză și judecăți comparative asupra proceselor și stadiilor industrializării țărilor luate în studiu.

S-a reprodus și constituit un număr mai mare de tabele, întrucît pe lîngă însemnătatea comparativă, ele relevînd aspecte și situații inedite, sînt deosebit de instructive pentru analiza însăși a economiei României.

Tabel 221

Producția de combustibil[1] și forță motrice, după surse, în anul 1937, în echivalent kWh mil. kWh

Țara	Total	Procent din producția mondială	Cărbune și lignit	Lemn și turbă	Petroliere	Gaze	Forță motrice
Mondial	1 125 246	100,0	543 134	342 392	95 682	55 152	88 886
România	4 826	0,4	49	3 838	645	139	155
Bulgaria	1 825	0,2	441	1 260	86	— — —	38
Cehoslovacia	11 035	1,0	8 184	2 179	195	81	396
Franța	42 048	3,7	28 859	7 728	1 465	1 770	2 226
Germania	95 250	8,4	81 144	7 128	309	2 469	4 200
Grecia	915	0,1	644	126	77	13	55
Ungaria	3 713	0,3	2 384	960	165	60	144
Italia	8 132	0,7	2 629	2 439	489	500	2 075
Polonia	23 314	2,1	14 595	6 692	331	1 291	405
Iugoslavia	4 788	0,4	636	3 969	62	13	108
U.R.S.S.	107 497	9,6	28 249	59 358	14 370	— — —	5 520
Europa	484 292	43,1	293 228	123 272	23 179	13 988	30 625
S.U.A	380 558	33,8	175 367	67 200	60 577	37 414	40 000

SURSE : *Energy Resources of the World*, Washington, 1949.

NOTE : [1] Conversiunea combustibilului din orice sursă în electricitate echivalentă s-a făcut după normele de mai jos, presupunîndu-se că 20 % din energia conținută în combustibil, ca și întreaga energie a curentului electric, este disponibilă pentru consum.

Procentul de 20 % este luat ca factor de eficiență pentru că această parte de energie conținută în orice combustibil poate fi făcută disponbilă pentru majoritatea scopurilor, prin utilizarea combustibilului ca generator de electricitate; în perioada respectivă (1937) se estima că în medie poate fi folosit 20 %.

După sursele de combustibil specifice, valoarea echivalentă în kWh este următoarea :

Combustibilul	Unitatea de măsură	Valoarea calorică în mii tone calorii pe unitate	Electricitatea echivlentă în mii kWh pe unitate
Cărbuni, din :	tonă		
Germania	,,	7,2	1,63
Alte surse	,,	7,2	1,68
Cărbune brun și lignit, din :	,,		
Cehoslovacia	,,	4,9	1,14
Germania	,,	2,2	0,51
Alte surse	,,	2,8	0,65
Turbă	tonă	3,6	0,84
Cox	,,	6,0	1,40
Cărbuni brichete	,,	7,2	1,68
Lignit brichete Cehoslovacia	,,	7,0	1,63
Lignit brichete alte surse	,,	4,8	1,12
Lemn de foc	m^3	1,8	0,42
Petrol și derivate	tonă	10,6	2,47
Benzol	,,	10,6	2,47
Alcool	,,	5,5	1,28
Gaze naturale	1 000 m^3	9,6	2,24
Gaze produs	,,	4,3	1,00
Gaze de rafinărie	,,	12,5	2,91
Gaze de furnale	,,	0,8	0,19
Electricitate	1 00 kWh	0,86	1,00

Sursa menționează că această metodă de conversiune a combustibilior diverși în unități de electricitate, deși dezvoltată independent, este paralelă cu metoda folosită de Pavel și Bodea în *Power Resources of Roumania. Their Development and Utilization*, expusă la a treia conferință mondială de forță.

Tabel 222

Producția de combustibil și forță motrice, după surse, în anul 1937, în echivalent kWh

ponderi

Țara	Total	Cărbune și lignit	Lemn și turbă	Petroliere	Gaze	Forță motrice
Mondial	100,0	48,3	30,4	8,5	4,9	7,9
România	100,0	1,0	79,5	13,4	2,9	3,2
Bulgaria	100,0	24,2	69,0	4,7	— — —	2,1
Cehoslovacia	100,0	74,2	19,7	1,8	0,7	3,6
Franța	100,0	68,6	18,4	3,5	4,2	5,3
Germania	100,0	85,2	7,5	0,3	2,6	4,4
Grecia	100,0	70,4	13,8	8,4	1,4	6,0
Ungaria	100,0	64,2	25,9	4,4	1,6	3,9
Italia	100,0	32,3	30,0	6,0	6,2	25,5
Polonia	100,0	62,6	28,7	1,4	5,6	1,7
Iugoslavia	100,0	13,3	82,9	1,3	0,3	2,2
U.R.S.S.	100,0	26,3	55,2	13,4	— — —	5,1
Europa	100,0	60,5	25,5	4,8	2,9	6,3
S.U.A	100,0	46,1	17,7	15,9	9,8	10,5

SURSE: *Energy Resources of the World*, Washington, 1949.

BCU IASI/CENTRAL LIBRARY

Tabel 223

Utilizările aparente ale energiei totale, pe categorii de consumatori, în anul 1937, în echivalent kwh

mil. kWh

Țara	Total	Scopuri militare	Bunăcare marine	Bunăcare locale	Căi ferate [1]	Automobile [1]	Scopuri casnice, comerciale, publice și agricultura	Industrie	Pierderi și rezerve
Mondial	3 530 698	20 480	114 991	46 962	411 705	216 127	1 125 246	1 498 630	96 557
România	13 015	32	1 178	— — —	1 869	131	4 826	4 903	76
Bulgaria	2 880	1, 4	— — —	7, 4	426	33	1 825	554	33
Cehoslovacia	45 660	7, 9	— — —	— — —	4 753	627	11 035	28 616	621
Franța	153 041	2 087	3 202	318	17 536	7 764	42 048	77 717	2 369
Germania	326 800	760	5 830	4 022	28 087	7 748	95 250	179 205	5 898
Grecia	2 625	114	62	15	363	136	915	984	36
Ungaria	8 934	7, 4	— — —	218	1 583	131	3 713	2 882	400
Italia	46 056	1 675	1 489	445	6 175	884	8 132	24 976	2 280
Polonia	52 955	568	1 959	— — —	6 923	195	23 314	19 462	534
Iugoslavia	8 974	7, 9	— — —	207	1 384	89	4 788	2 407	91
U.R.S.S.	319 341	985	4 410	4 101	62 660	6 926	107 497	130 062	2 706
Europa	1 553 605	9 911	52 809	13 853	172 802	43 381	484 292	751 268	25 295
S.U.A.	1 332 913	3 582	16 621	25 441	158 615	152 080	380 558	545 804	50 212

SURSA: *Energy Resources of World*, Washington, 1949.

NOTE: [1] Pentru unele categorii de consumatori s-au utilizat, pe baza experienței, determinări medii: autovehicule — 5 000 kWh anual pe unitate, locomotive — 1 milion kWh pe unitate pe an.

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 224

Utilizările aparente ale energiei totale, pe categorii de consumatori, în anul 1937, în echivalent kWh

ponderi

Țara	Total	Scopuri militare	Buncăre marine	Buncăre locale	Căi ferate	Automobile	Scopuri casnice, comerciale, publice și agricultura	Industrie	Pierderi și rezerve
Mondial	100,0	0,6	3,3	1,3	11,7	6,1	31,1	42,4	2,7
România	100,0	0,2	9,0	— — —	14,4	1,0	37,9	37,7	0,6
Bulgaria	100,0	×	— — —	0,3	14,3	1,1	63,4	19,3	1,1
Cehoslovacia	100,0	×	— — —	— — —	10,4	1,4	24,2	62,7	1,3
Franța	100,0	1,4	2,1	0,2	11,4	5,1	27,5	50,8	1,5
Germania	100,0	0,2	1,8	1,2	8,6	2,4	29,2	54,8	1,8
Grecia	100,0	4,3	2,4	0,6	13,8	5,2	34,9	37,4	1,4
Ungaria	100,0	0,1	— — —	2,4	17,7	1,5	41,5	32,3	4,5
Italia	100,0	3,6	3,2	1,0	13,4	1,9	17,7	54,2	5,0
Polonia	100,0	1,1	3,7	— — —	13,1	0,4	44,0	36,7	1,0
Iugoslavia	100,0	0,1	— — —	2,3	15,4	1,0	53,4	26,8	1,0
U.R.S.S.	100,0	0,3	1,4	1,3	19,6	2,2	33,7	40,7	0,8
Europa	100,0	0,6	3,4	0,8	8,9	2,8	31,2	48,4	1,6
S.U.A.	100,0	0,3	1,2	1,9	11,9	11,4	28,6	40,9	3,8

SURSĂ: *Energy Resources of the World*, Washington, 1949.

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 225

Consumul de energie în scopuri productive[1], după surse, în anul 1937, în echivalent kWh

mil. kWh

Țara	Total disponibil	Surse vii (oameni animale)	Surse neinsuflețite	Ponderea surselor neinsuflețite	Ponderea în total mondial	Energia consumată pe locuitor kWh
Mondial	5 269 522	325 867	2 308 894	87,6	100,0	1 250
România	20 922	3 318	7 143	68,3	0,4	532
Bulgaria	4 474	1 215	1 022	45,7	0,1	356
Cehoslovacia	71 906	1 949	34 004	94,6	1,4	2 356
Franța	235 630	5 915	111 900	95,0	4,5	2 811
Germania	467 892	8 824	225 122	96,2	8,9	3 461
Grecia	14 196	1 109	5 989	84,4	0,3	1 014
Ungaria	12 418	1 388	4 821	77,6	0,2	687
Italia	92 982	5 173	41 318	88,9	1,8	1 062
Polonia	66 304	5 784	27 368	82,6	1,3	961
Iugoslavia	14 246	2 338	4 785	67,2	0,3	463
U.R.S.S.	470 742	27 658	207 713	88,2	9,0	1 380
Europa	2 336 778	82 787	1 085 602	92,9	44,4	3 736
S.U.A.	1 821 986	21 699	889 294	97,6	34,6	6 996

SURSE: *Energy Resources of the World*, Washington, 1949.

NOTE: [1] S-a inclus energia vie și neinsuflețită folosită în producție și transporturi; nu s-a cuprins energia utilizată în unități casnice, publice și comerciale, o mică parte din cea întrebuințată în gospodării agricole și energia pierdută sau în rezervă.

Tabel 226

Combustibilul și electricitatea utilizate în industrie, pe categorii, în anul 1937, în echivalent kWh

mil kWh

Țara	Total combustibil și forță	Pondere în total mondial	Cărbune și similare	Lemn și similare	Petrol și similare	Gaze	Electricitate
Mondial	1 498 630	100,0	975 005	20 954	84 076	174 133	244 462
România	4 903	0,3	176	84	1 689	2 184	770
Bulgaria	554	×	408	— — —	52	—	94
Cehoslovacia	28 616	1,9	24 362	— — —	168	1 186	2 900
Franța	77 717	5,2	59 632	— — —	2 534	2 546	13 005
Germania	179 205	12,0	124 946	— — —	657	15 602	38 000
Grecia	984	0,1	541	— — —	318	— — —	125
Ungaria	2 882	0,2	1 819	168	114	43	738
Italia	24 976	1,7	14 056	— — —	968	682	9 270
Polonia	19 462	1,3	14 979	868	395	863	2 357
Iugoslavia	2 407	0,2	1 600	— — —	89	4,4	714
U.R.S.S.	130 062	8,7	78 724	2 520	8 208	13 230	27 380
Europa	751 268	50,1	548 419	3 640	20 247	45 811	133 151
S.U.A.	545 804	36,4	311 096	14 629	42 620	119 163	58 296

SURSE: *Energy Resources of the World*, Washington, 1949.

Tabel 227

Combustibilul și electricitatea utilizate în industrie, pe categorii, în anul 1937, în echivalent kWh

ponderi

Țara	Total	Cărbune și similare	Lemn și similare	Petrol și similare	Gaze	Electricitate
Mondial	100,0	65,1	1,4	5,6	11,6	16,3
România	100,0	3,6	1,7	34,4	44,6	15,7
Bulgaria	100,0	73,6	— — —	9,4	— — —	17,0
Cehoslovacia	100,0	85,1	— — —	0,6	4,2	10,1
Franța	100,0	76,7	— — —	3,3	3,3	16,7
Germania	100,0	69,7	— — —	0,4	8,7	21,2
Grecia	100,0	55,0	— — —	32,3	— — —	12,7
Ungaria	100,0	63,1	5,8	4,0	1,5	25,6
Italia	100,0	56,3	— — —	3,9	2,7	37,1
Polonia	100,0	77,0	4,5	2,0	4,4	12,1
Iugoslavia	100,0	66,5	— — —	3,7	0,2	29,6
U.R.S.S.	100,0	60,5	1,9	6,3	10,2	21,1
Europa	100,0	73,0	0,5	2,7	6,1	17,7
S.U.A	100,0	57,0	2,7	7,8	21,8	10,7

SURSE : *Energy Resources of the World*, Washington, 1949.

Tabel 228

Consumul de energie în scopuri casnice și similare față de durata sezonului rece în anul 1937, în echivalent kWh

kWh

Grupa de țări	Media de zile pe an sub 15°C	Media de zile pe an sub 5°C	Energia consumată pe locuitor
U.S.A	211	82	2 923
Germania	290	142	1 409
Franța	257	81	1 004
Cehoslovacia	281	156	723
U.R.S.S.	275	178	630
Ungaria	236	128	411
Iugoslavia	220	85	311
Bulgaria	244	116	291
România	242	131	246
Spania	200	19	167

SURSE : *Energy Resources of the World*, Washington, 1949.

Tabel 229

Resurse energetice[1], utilizate în agricultură, în anul 1937, în echivalent kWh

mil. kWh

Țara	Total surse	Energie umană	Energie animală	Energie neinsuflețită	La ha arabil kWh/ha
România	2 647	1 236	1 353	58	190
	100,0	46,7	51,1	2,2	
Cehoslovacia	898	400	423	75	153
	100,0	44,5	47,1	8,4	
Franța	3 181	1 157	1 724	300	156
	100,0	36,4	54,2	9,4	
Germania	4 172	1 407	2 065	700	218
	100,0	33,7	49,5	16,8	
Grecia	649	222	409	18	303
	100,0	34,2	63,0	2,8	
Ungaria	889	305	484	100	158
	100,0	34,3	54,5	11,2	
Italia	2 495	1 324	794	375	192
	100,0	53,1	31,8	15,1	
Polonia	3 844	1 452	2 334	58	207
	100,0	378	60,7	1,5	
Iugoslavia	1 574	764	798	12	208
	100,0	48,5	50,7	0,8	
S.U.A.	20 348	1 371	8 677	10 700	149
	100,0	6,6	41,8	51,6	

SURSE : *Energy Resources of the World*, Washington, 1949.

NOTE : [1] Energia umană a fost calculată pe baza datelor privind forța de muncă ocupată în agricultură. Energia animală reprezintă totalul din fiecare țară după numărul de animale trăgătoare. Energia neinsuflețită a fost calculată în mod diferit după datele referitoare la combustibilul consumat în gospodărie și după numărul de tractoare în funcțiune.

Tabel 230

Combustibilul consumat, după surse, în anul 1937, în echivalent kWh

mil. kWh

Țara	Cantitatea netă	Ponderea în consum mondial	Cărbuni și similare	Lemn și similare	Petrol și similare	Gaze	Electricitate
Mondial	3 530 101	100,0	1 931 322	371 366	559 678	262 138	405 597
România	13 015	0,4	1 443	3 929	4 243	2 323	1 077
Bulgaria	2 880	0,1	1 264	1 260	180	— — —	176
Cehoslovacia	45 660	1,3	37 137	2 192	1 013	1 282	4 036
Franța	153 041	4,3	106 433	7 728	15 830	4 316	18 734
Germania	326 800	9,3	239 018	7 128	12 485	18 071	50 098
Grecia	2 625	0,1	1 521	126	722	13	243
Ungaria	8 934	0,3	5 832	1 134	583	106	1 279
Italia	46 056	1,3	21 337	2 439	5 943	1 182	15 155
Polonia	52 955	1,5	38 814	7 560	1 034	2 183	3 364
Iugoslavia	8 974	0,3	3 814	3 975	255	17	913
U.R.S.S.	319 341	9,0	158 028	63 558	48 125	13 230	36 400
Europa	1 553 550	44,0	1 033 529	129 273	132 678	60 739	197 331
U.S.A.	1 332 913	37,8	615 252	81 829	325 220	187 830	122 782

SURSE : *Energy Resources of the World*, Washington, 1949.

Tabel 231

Combustibilul consumat, după surse, în anul 1937, în echivalent kWh

pondere

Țara	Cărbuni și similare	Lemn și similare	Petrol și similare	Gaze	Electricitate
Mondial	54,7	10,5	13,9	7,4	11,5
România	11,1	30,2	32,6	17,8	8,3
Bulgaria	43,9	43,8	6,2	— — —	6,1
Cehoslovacia	81,3	4,8	2,2	2,8	8,9
Franța	69,6	5,1	10,3	2,8	12,2
Germania	73,2	2,2	3,8	5,5	15,3
Grecia	57,9	4,8	27,5	0,5	9,3
Ungaria	65,3	12,7	6,5	1,2	14,3
Italia	46,3	5,3	12,9	2,6	32,9
Polonia	73,3	14,3	1,9	4,1	6,4
Iugoslavia	42,5	44,3	2,8	0,2	10,2
U.R.S.S.	49,5	19,9	15,1	4,1	11,4
Europa	66,5	8,3	8,5	4,0	12,7
S.U.A.	46,2	6,1	24,4	14,1	9,2

SURSE *Energy Resources of the World*, Washington, 1949.

Tabel 232

Producția de electricitate, după felul surselor, în anul 1937

Țara	Total		Hidrocentrale		Termocentrale	
	mil. kWh	% din producția mondială	mil. kWh	% din producția mondială	mil. kWh	% din producția mondială
Mondial	405 619	100,0	172 558	100,0	233 061	100,0
România	1 077	0,3	89	0,1	988	0,4
Bulgaria	176	×	133	0,1	43	×
Cehoslovacia	4 030	1,0	430	0,2	3 600	1,5
Franța	18 162	4,4	9 872	5,7	8 290	3,6
Germania	48 969	12,1	6 904	4,0	42 065	18,0
Grecia	243	0,1	12	×	231	0,1
Ungaria	1 279	0,3	15	×	1 264	0,5
Italia	14 961	3,7	14 391	8,3	570	0,2
Polonia	3 356	0,8	48	×	3 308	1,4
Iugoslavia	913	0,2	516	0,3	397	0,2
U.R.S.S.	36 400	9,0	6 900	4,0	29 500	12,7
Europa	197 354	48,7	71 025	4,1	126 329	54,2
S.U.A.	121 050	29,8	43 702	25,3	77 348	33,2

SURSE: *Energy Resources of the World*, Washington, 1949.

Tabel 233

Rezervele de forță hidro și gradul lor de utilizare, în anul 1937

Țara	Potențial		Producția actuală mil. kWh	Gradul de utilizare al potențialului
	mil. kWh	% din total mondial		
Mondial	3 938 112	100,0	172 558	4,3
România	17 600	0,4	89	0,5
Bulgaria	1 760	×	133	7,6
Cehoslovacia	4 160	0,1	430	10,3
Franța	36 000	0,9	9 872	27,4
Germania	12 000	0,3	6 904	57,5
Grecia	2 080	0,1	12	0,6
Ungaria	960	×	15	1,6
Italia	36 400	0,9	14 391	39,5
Polonia	8 000	0,2	48	0,6
Iugoslavia	24 000	0,6	516	2,2
U.R.S.S.	465 600	11,8	6 900	1,5
Europa	827 072	21,0	71 025	41,2
S.U.A.	200 000	5,1	43 702	21,9

SURSE : *Energy Resources of the World*, Washington, 1949.

Tabel 234

Energia electrică consumată, după surse, în anul 1937

Țara	Total mil kWh	Produsă în hidrocentrale mil. kWh	Produsă în termocentrale mil kWh		Produsă în hidrocentrale %	Produsă în termocentrale %	
			Combustibil local	Importat		Combustibil local	Importat
Mondial	405 596	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —
România	1 077	89	988	—	8,3	91,7	—
Bulgaria	176	133	26	17	75,6	14,8	9,6
Cehoslovacia	4 036	430	3 596	4	10,7	89,1	0,1
Franța	18 734	9 746	8 290	— — —	52,0	44,2	—
Germania	50 098	6 802	42 010	55	13,6	83,9	0,1
Grecia	243	12	—	231	4,9	—	95,1
Ungaria	1 279	15	1 200	64	1,2	93,8	5,0
Italia	15 155	14 391	— — —	570	94,9	— — —	3,8
Polonia	3 361	47	3 308	— — —	1,4	98,3	— — —
Iugoslavia	913	516	397	—	56,5	43,5	—
U.R.S.S.	36 400	6 900	29 500	—	19,0	81,0	—
Europa	197 331	6 900	29 500	—	19,0	81,0	—
S.U.A.	122 782	43 681	77 348	—	35,6	63,0	—

SURSE : *Energy Resources of the World*, Washington, 1949.

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 235

Consumul de energie, după destinație, pe locuitor, în anul 1937

kWh/loc.

Țara	Total	Scopuri militare	Bunchere marine	Bunchere locale și căi ferate	Automobile	Scopuri casnice comerciale, publice și în agricultură	În industrie + pierderi și rezerve
Mondial	1 676	10	55	218	102	534	757
România	662	1	60	95	7	246	253
Bulgaria	459	×	— — —	69	5	291	94
Cehoslovacia	2 992	1	— — —	311	41	723	1 916
Franța	3 652	50	76	426	185	1 004	1 911
Germania	4 835	11	86	475	115	1 409	2 739
Grecia	375	16	9	54	19	131	146
Ungaria	989	1	— — —	199	15	411	363
Italia	1 052	38	34	151	20	186	623
Polonia	1 535	16	57	201	6	676	579
Iugoslavia	583	1	— — —	103	6	311	162
U.R.S.S.	1 873	6	26	391	41	630	779
Europa	4 990	29	148	694	133	1 581	2 405
S.U.A.	10 236	27	128	1 413	1 168	2 923	4 577

SURSE : *Energy Resources of the World*, Washington, 1949.

Tabel 236

Utilizări aparente ale electricității, după destinație, pe grupe, în anul 1937

mil. kWh

Țara	Total	La calea ferată	În scopuri domestice, publice, comerciale, agricole,	În industrie	Pierderi
Mondial	405 597	18 544	88 886	244 462	53 705
România	1 077	76	155	770	76
Bulgaria	176	11	38	94	33
Cehoslovacia	4 036	134	396	2 900	606
Franța	18 734	1 134	2 226	13 005	2 369
Germania	50 098	2 000	4 200	38 000	5 898
Grecia	243	27	55	125	36
Ungaria	1 279	124	144	738	273
Italia	15 155	1 530	2 075	9 270	2 280
Polonia	3 364	97	405	2 357	505
Iugoslavia	913	— —	108	714	91
U.R.S.S.	36 400	800	5 520	27 380	2 700
Europa	197 331	9 696	30 625	133 151	23 859
S.U.A.	122 782	6 186	40 000	58 296	18 300

SURSE : *Energy Resources of the World*, Washington, 1949.

Tabel 237

Utilizări aparente ale electricității, în anul 1937, după destinatari

ponderi

Țara	Total	La calea ferată	În scopuri domestice, publice, comerciale și agricole	În industrie	Pierderi
Mondial	100,0	4,6	21,9	60,3	13,2
România	100,0	7,1	14,4	71,5	7,0
Bulgaria	100,0	6,3	21,6	53,4	18,7
Cehoslovacia	100,0	3,3	9,8	71,9	15,0
Franța	100,0	6,1	11,9	69,4	12,6
Germania	100,0	4,0	8,4	75,8	11,8
Grecia	100,0	11,1	22,6	51,5	14,8
Ungaria	100,0	9,7	11,3	57,7	21,3
Italia	100,0	10,1	13,7	61,2	15,0
Polonia	100,0	2,9	12,0	70,1	15,0
Iugoslavia	100,0	— — —	11,8	78,2	10,0
U.R.S.S.	100,0	2,2	15,2	75,2	7,4
Europa	100,0	4,9	15,5	67,5	12,1
S.U.A.	100,0	5,0	32,6	47,5	14,9

SURSE : *Eenergy Resources of the World*, Washington, 1949.

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 238

Producția de energie electrică în România și alte țări, în anii 1913, 1925, 1929, 1937, 1945 și 1947

mil. kWh

Țara	1913	1925	1929	1934	1937 [12]	1945	1947
România	57 [7]	350	580	751	1 099	1 350	1 425 [15]
Argentina [1]	— — —	1 174	1 292 [9]	1 827	2 211	2 900 [9]	3 300 [9]
Belgia	1 570	2 274	4 034	4 286	5 771	5 100	7 200
Cehoslovacia	964	1 955	3 036	2 853	4 182	— — —	7 515 [16]
Elbveția [2]	1 549 [8]	3 665	5 300	5 348	6 842	8 700	9 800
Franța [3]	— — —	10 222	14 352	15 172	18 892	21 200	25 900
Germania	5 100	20 328	30 660	30 661	49 013 [13]	— — —	26 700 [17]
Italia [4]	4 387	7 500	9 682	11 884	14 961	18 200	20 600
Jugoslavia [5]	— — —	— — —	460	718	1 090 [14]	— — —	2 061 [16]
Marea Britanie	4 275 [8 9]	11 274 [9]	17 563	22 946	32 344	38 200	50 800
Polonia	— — —	1 668	3 048	2 622	3 634	— — —	— — —
Portugalia	— — —	187 [10]	240	325	403	500	643
Suedia	1 449	3 637	4 967	6 030	8 000	11 000	13 500
Țările de Jos	505 [8 9]	1 004 [9]	1 604	2 156	2 576	3 600	4 600
Ungaria	— — —	441 [11]	649	— — —	1 399 [14]	— — —	2 228 [16]
S.U.A. [6]	22 500	82 000	90 084	84 986	114 200	267 500	307 300

SURSE : Calculat după „Anuarul statistic al României,'' 1927 ; „Monitorul petrolului român'', 1938 ; *Țările capitaliste 1913, 1920—1936. Date statistice*, vol. I, Moscova, 1937 ; *Economia țărilor capitaliste după al doilea război mondial*, Culegere de date statistice, Moscova, 1959.

NOTE : [1] Distribuitori și drumurile de fier.
[2] Anul hidrografic (12 oct. — 30 sept.)
[3] Cuprinși autoproducătorii de energie a rețelelor de distribuție.
[4] Statistica Unfiel-ului (aproximativ 94% din producție).
[5] Numai uzine de distribuție generală.
[6] Distribuitori suplimentari.
[7] Anul 1915.
[8] Anul 1920.
[9] Numai uzine de distribuire generală.
[10] Anul 1927.
[11] Numai uzine publice.
[12] Cifre definitive pentru Elveția, pentru celelalte țări cifrele fiind numai evaluări.
[13] Fără Saar.
[14] Anul 1938.
[15] Anul 1946.
[16] Anul 1948.
[17] R.F.G.

BCU IASI CENTRU UNIVERSITAR LIBRARY

II

INDUSTRIA PETROLIERĂ, ÎN PERIOADA 1859—1947—INTRODUCERE

În prima jumătate a secolului 20 industria petrolului a fost una din cele mai importante ramuri ale industriei și economiei naționale; se întemeia pe rezervele, însemnate și ușor accesibile exploatării, de țiței din subsolul țării.

Prin producția de petrol, România se clasa a doua ca ordine și importanță pe continentul european; ea ocupa, în diferite perioade, locul 4 — 6 cu o pondere a producției de 2,5 — 3,5% din totalul mondial.

Statisticile internaționale înregistrează la 1857 România ca primă țară producătoare de petrol.

Exploatarea țițeiului, pînă la folosirea lui în calitate de combustibil, la sfîrșitul secolului 19, se făcea pentru utilizări locale; rafinarea primitivă începe în România, de prin anii 1840—1845 în zona Comănești—Moldova, iar prin deceniul șapte în zona Ploieștilor se trece la sisteme mai moderne de distilare.

Scopul principal îl constituia obținerea petrolului lampant — de iluminat; se distilau cantități relativ mici, obținute din puțuri de petrol cu adîncime de 70— 300 m.

Inventarea motorului cu combustie internă și răspîndirea lui extraordinară sporește cererea de produse distilate pe plan mondial. Producția de motoare stabile și automobile consumatoare de produse petroliere se dezvoltă paralel și rapid cu aceea a industriei petrolului; de la 4 mil. tone în anul 1880 se ajunge la 20 mil. tone în anul 1901 și 58 mil. tone în anul 1913. Petrolul trece pe primul loc, ca sursă ieftină de energie.

În România, de la sfîrșitul secolului trecut și pînă la 1947, această industrie a atras interesul și investiția unor mari trusturi internaționale și a reprezentat ramura cu cea mai mare concentrare de capital străin, plasat în economia românească, cu masa și rata profitului cele mai ridicate între celelalte industrii.

Ramura petrolului se dezvoltă ascendent, producînd circa 1 mil. tone în anul 1906, aproape 2 mil. tone în anul 1913, 5 mil. tone în anul 1929 și maximum de extracție, 8,7 mil. tone în anul 1936; în perioada următoare producția se reduce, interesul monopolurilor petroliere transferindu-se prioritar în Orientul apropiat, unde condițiile de extracție erau mult mai avantajoase. De la 6,2 mil. tone în 1937 producția coboară în continuare

pînă la 3,5 mil. tone în 1944, după care cunoaște, din nou, creșteri substanțiale.

Industria petrolieră a funcționat jumătate de secol în economia țării, producînd aproape exclusiv materii prime energetice — combustibil. În anii 1938—1940 se întreprind studii importante (Vezi *Contribuții la problema materiilor prime*, vol. II) pentru orientarea producției spre petrochimie; războiul și interesele străine au împiedicat un deceniu trecerea la acțiuni concrete.

Exploatarea și rafinarea petrolului, deși exacerbat dezvoltate cu destinație la export — în anul 1904 — 50%, 1913 — 61% și în 1936 — 82% din producție — nu a antrenat — în lanț, ca industriile siderurgică — metalurgică — alte ramuri ale reproducției lărgite. Utilajul de exploatare și distilare se importa asigurînd avantaje societăților străine; ramura petrolieră ocupa 8 — 10% din locurile de muncă industriale, deținea 20 — — 30% din capitalul social al industriei mari; în perioada interbelică petrolul devine principalul articol de export al României, urcînd de la 20% în 1927 la 40 — 55% în anii 1934 —1938 și substituind, astfel, prioritatea cerealelor care coboară în aceiași ani de la 51 % la 17—32%, în totalul exportului.

Implicațiile economico-sociale, interne și externe, ale acestei ramuri au pledat pentru constituirea unui modul separat de situații statistice, căci studiul evoluției economice a României poate face abstracție de alte ramuri, nu însă de cea petroliră.

Industria petrolieră a stimulat unele ramuri consumatoare de combustibil, dar a blocat dezvoltarea industriei carbonifere; a mărit volumul transportului intern și extern, a procurat însemnate venituri — din impozite și redevențe — bugetului de stat, dar majoritatea venitului creat în această ramură, cît și majoritatea surselor epuizabile de petrol au fost utilizate de firme străine în interesul lor.

Situațiile statistice asupra industriei petroliere, provenite din variate surse și documente, urmăresc să înfățișeze cifric aspectele și procesele de bază ale evoluției unei ramuri de importanță națională și internațională: forajul, producția, prelucrarea, desfacerea, consumul intern și exportul, pozițiile societăților străine în producție, rafinare și export; concentrarea producției și desfacerii interne, prețuri interne și de export, prețuri de cost și vînzare, locul industriei petroliere în România, pe plan internațional etc. În măsura posibilului, seriile de indicatori s-au constituit pe perioade lungi pentru a da posibilitate cercetătorului să desprindă tendințele evoluției. O serie de aspecte particulare, dar importante, au fost consemnate în notele care însoțesc tabelele statistice.

Tabel 239

Forajul de explorare și exploatare, în industria petrolieră, în perioada 1896—1947

Anii	Total foraj	Foraj de explorare	Foraj de exploatare	Anii	Total foraj	Foraj de explorare	Foraj de exploatare
	metri	metri	metri		metri	metri	metri
1896	8 688	— — —	— — —	1921[1]	50 859	— — —	— — —
1897	22 901	— — —	— — —	1922	88 527	— — —	— — —
1898	28 480	— — —	— — —	1923	123 260	— — —	— — —
1899	30 757	— — —	— — —	1924	166 936	— — —	— — —
1900	28 937	— — —	— — —	1925	204 407	— — —	— — —
1901	47 790	— — —	— — —	1926	267 491	— — —	— — —
1902	61 458	— — —	— — —	1927[2]	247 000	— — —	— — —
1903	64 300	— — —	— — —	1928	247 000	12 768	234 232
1904	84 690	— — —	— — —	1929	313 000	13 492	299 508
1905	45 789	— — —	— — —	1930	284 000	15 908	268 092
1906	52 777	— — —	— — —	1931	139 200	22 326	116 874
1907	77 900	— — —	— — —	1932	208 500	17 484	191 016
1908	81 880	— — —	— — —	1933	253 200	9 192	244 008
1909	69 990	— — —	— — —	1934	377 000	27 821	349 179
1910	50 660	— — —	— — —	1935	312 320	47 060	265 260
1911	71 782	— — —	— — —	1936	329 000	38 943	290 057
1912	77 763	— — —	— — —	1937	394 500	36 712	357 788
1913	75 138	— — —	— — —	1938	288 000	42 784	245 216
1914	115 863	— — —	— — —	1939	256 000	21 890	234 110
1915	94 414	— — —	— — —	1940	235 000	17 953	217 047
1916	36 138	— — —	— — —	1941	253 000	37 219	215 781
1917	— — —	— — —	— — —	1942	344 000	47 010	296 990
1918	14 546	— — —	— — —	1943	341 500	45 848	295 652
1919	17 200	— — —	— — —	1944	147 000	31 481	115 519
1920	18 607	— — —	— — —	1945	160 000	19 686	140 314
				1946	140 755	14 594	126 161
				1947	170 138	46 586	123 552

SURSE: Calculat după „Statistica minieră", 1906/7—1912/13; 1920—1934; „Statistica industriei extractive", 1935—1942; „Monitorul petrolului român" 1946—1947.

NOTE: [1] Date asupra activității calitative de foraj se referă la o perioadă scurtă:

Anii	Costul pe m. forat	Costul pe m. forat	Prețul în q. de țiței pe m. forat	Durata medie de săpare a 1 000 m sondă
	lei	dolari	q	zile
1921	6 000	67,6	7,3	800
1922	8 000	54,1	5,4	600
1923	18 800	86,1	8,1	500
1924	15 600	73,9	6,3	400
1925	13 000	62,4	5,8	360
1926	11 500	52,3	5,6	300
1927	11 000	65,9	7,5	220
1928	10 000	60,4	6,3	200
1929	8 000	48,3	6,6	160
1930	7 000	41,7	17,4	100
1931	6 000	35,7	16,7	80
1932	5 000	29,8	11,3	50

(Institutul Românesc de Conjunctură, „Buletin trimestrial", I, 1933, nr. 1—2, p. 26).

* O tendință de creștere însemnată a producției de țiței pe sondă productivă se înregistrează între anii 1927—1935 paralel cu scăderea prețului pe tona extrasă :

	Sonde productive la 1 martie	Producția pe sondă	Costul mediu pe tona extrasă
1927	1 536	522	793
1928	1 613	597	356
1929	1 678	652	398
1930	1 959	689	262
1931	1 605	1 043	220
1932	1 561	994	75
1933	1 595	1 050	80
1934	1 776	1 096	— — —
1935	1 707	1 244	— — —

Costul forajului la sonda medie de 1 800 m s-a redus considerabil în perioada crizei, în urma reducerii prețului elementelor componente, lei m.

Elemente de cost	1927	1935
Tubaj	4 055 lei	2 365 lei
Salarii	1 300 lei	330 lei
Materiale	2 450 lei	1 595 lei
Amortizări	2 100 lei	400 lei
Apă, aburi etc.	1 195 lei	770 lei
TOTAL	11 000 lei	5 500 lei

(Institutul Românesc de Conjunctură, „Buletin trimestrial" III, 1935, nr. 2, p. 17).

Tabel 240

Sonde și puțuri petroliere[1] după, situația producției, în anii 1906–1912, 1920–1931

Anii	Puțuri				Sonde			
	Total	Productive	În lucru	Părăsite, suspendate	Total	Productive	În lucru	Părăsite, suspendate
1906	2 459	623	1 836		1 059	512	547	
1907	2 224	564	1 660		1 285	625	660	
1908	2 532	613	1 919		1 593	707	886	
1909	2 451	565	1 886		1 687	773	914	
1910	2 661	505	2 156		1 990	848	1 142	
1911	2 462	574	1 888		1 832	950	882	
1912	765	292	473		1 740	959	781	
1920	2 346	260	84	2 002	2 925	748	364	1 813
1921	1 945	284	117	1 544	2 533	731	419	1 383
1922	2 137	325	220	1 592	2 796	827	525	1 444
1923	2 324	307	383	1 634	3 301	911	703	1 687
1924	2 330	321	453	1 556	3 552	1 056	705	1 791
1925	2 199	315	487	1 397	3 882	1 123	800	1 959
1926	2 130	311	381	1 438	3 870	1 299	755	1 816
1927	2 041	310	294	1 437	3 804	1 438	572	1 794
1928	1 721	218	214	1 289	3 818	1 532	498	1 788
1929	1 687	239	180	1 268	3 890	1 702	369	1 819
1930	1 484	237	120	1 127	3 967	1 487	170	2 310
1931	1 417	224	25	1 168	3 960	1 498	134	2 328

SURSE: Calculat după „Statistica minieră a României" pe anii 1906/7–1912/13, 1914; „Anuarul statistic al României" 1930–1932.

NOTE: [1] Procesul general al evoluției celor două tehnologii de extracție, prin puțuri și sonde, a fost de substituire a puțurilor cu sonde de productivitate mult mai mare.

S-a urmărit situația pînă la 1931, întrucît în deceniul patru se generalizează forajul Rotary și extracția prin puțuri rămîne fără importanță.

Costul extracției țițeiului devine mult mai mic prin utilizarea tehnicilor moderne.

La sfîrșitul deceniului trei prețul de producție al petrolului, după diferite sisteme, se prezenta, în baza cercetărilor, astfel:

Sistemul	Sonde sau puțuri considerate	Zile lucrătoare	Producția pe zi și pe sondă tone	Cost pe tonă lei
Lăcrărit cu lingura	3	434	3,9	309
Pistonare	6	1 086	8,4	236
Air lift	3	407	26,5	133
Pompare	20	3 615	11,8	121
Erupție	13	2 028	100,9	16

(„Buletinul Societății politehnice", 1931, p. 2 045)

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 211

Personalul în industria de extracție a țițeiului, după categorii profesionale, în perioada 1905—1947

Anii	Total	Ingineri și șefi de exploatări	Personal ad-tiv și de birou	Maiștri sondori [2]	Sondori și lucrători speciali	Maiștri de atelier, meseriași	Zileri [3] și personal de serviciu
1905[1]	6 044	— — —	341[4]	601	2 129	390	2 583
1906[1]	8 674	— — —	527[4]	733	2 957	687	3 770
1913[1]	10 075	73	472	587	3 818	2 172	2 953
1921	18 889	221	1 164	1 180	7 457	3 881	4 986
1922	23 510	306	1 659	1 500	9 202	4 587	6 256
1923	26 350	320	1 847	1 689	9 685	5 269	7 540
1924	29 564	342	1 954	2 259	12 600	5 551	6 858
1925	31 571	364	2 215	2 286	12 900	6 049	7 730
1926	32 323	423	2 066	2 341	13 410	5 682	8 398
1927	30 375	377	2 014	2 189	12 472	5 740	7 583
1928	28 208	332	1 814	2 134	11 414	4 924	7 590
1929	30 017	372	1 837	2 074	12 243	5 612	7 879
1930	21 399	370	2 025	1 617	8 087	5 090	4 210
1931	14 466	300	1 517	902	5 809	3 099	2 839
1932	14 537	317	1 509	887	5 902	3 135	2 787
1933	15 777	315	1 435	998	6 447	3 842	2 740
1934	15 856	298	1 511	991	6 340	3 650	3 066
1935	16 655	310	1 659	1 091	6 165	4 026	3 404
1936	17 443	334	1 326	1 048	6 667	3 169	4 899
1937	18 430	335	1 190	1 282	7 722	2 881	5 020
1938	17 206	378	1 373	1 235	6 615	2 945	4 660
1939	17 107	327	1 303	1 158	6 732	2 866	4 721
1940	19 832	298	1 314	1 229	7 498	3 276	6 147
1941	20 662[5]	261	1 428	1 280	8 396	3 166	6 131
1942	21 542	274	1 665	1 374	7 847	3 230	7 152
1943	23 130	293	1 802	1 572	7 974	3 817	7 672
1944	20 299	272	1 666	1 616	6 997	3 170	6 578
1945	22 296	276	1 746	1 653	7 515	4 021	7 085
1947[6]	30 704	316	4 329	2 119	11 055	6 095	6 790

SURSE: Calculat după „Statistica minieră", 1902/3—1904/5; „Monitorul petrolului român", 1939, nr. 20; „Anuarul statistic al României", 1939 și 1940; Arhiva C.N.S., „Anuarul statistic al României", 1948. Întreprinderile particulare industriale, comerciale și de transport, vol. I București, 1947.

NOTE: [1] Repartizarea pe profesii și funcții în anii 1905, 1906 și 1913 este estimativă, categoriile de personal avînd alte denumiri decît cele din „Anuarul statistic al României" din 1939 și 1940.

[2] Include maiștrii sondori și personalul de specialitate.

[3] Cuprinde lucrătorii necalificați, ucenici, salahorii și personalul de serviciu.

[4] Cuprinde și inginerii și șefii de ateliere.

[5] Cifră corectată, în sursă 19 662.

[6] Se cuprinde personalul întreprinderilor particulare; este inclus și personalul din extracția gazelor naturale; clasificarea pe categorii în anul 1947 este estimativă.

Tabel 242

Personalul industriei petroliere — extracție și rafinărie[1] — pe categorii, în perioada 1930—1947

Anii	Total	Muncitori	Personal tehnic și administrativ
1930	28 899	25 469	3 430
1931	22 446	19 511	2 935
1932	23 335	20 280	3 055
1933	24 214	21 287	2 927
1934	24 280	21 296	2 984
1935	24 818	20 638	4 180
1936	25 570	21 945	3 625
1937	26 630	22 883	3 747
1938	23 600	20 647	2 953
1939[2]	30 125	24 117	6 008
1940	32 670	26 317	6 353
1941	35 116	28 395	6 721
1942	38 231	30 713	7 518
1943	45 324	36 940	8 384
1944	45 825	37 370	8 455
1945	43 938	34 953	8 985
1946	50 204	39 479	10 725
1947mai	57 386	44 887	12 499

SURSE: Calculat după „Monitorul petrolului român", 1947, nr. V — VI și IX — X. Arhiva C.N.S. „Anuarul statistic al României" 1948.

NOTE: [1] Cuprinde personalul din șantierele de extracție, rafinării și birouri centrale ale marilor societăți petroliere. Datele din sursă sînt furnizate de Asociația industriilor de petrol din România

[2] Din anul 1939 se cuprinde și personalul din serviciile centrale și serviciile exterioare, care în 1938 era evaluat la 8000 persoane.

Tabel 243

Forța motrice principală instalată[1] în industria petroliferă[2], după felul motoarelor, în perioada 1936—1947

Anii	Total kw	Motoare cu aburi		Motoare cu combustie		Motoare electrice alimentate din exterior	
		kw	%	kw	%	kw	%
1936	128 086	24 524	19,1	48 391	37,8	55 171	43,1
1937	138 930	25 426	18,3	53 789	38,7	59 715	43,0
1938	144 690	19 860	13,7	55 890	38,6	68 940	47,7
1939	151 733	23 785	15,7	58 888	38,8	69 060	45,5
1940	153 174	27 525	18,0	60 314	39,4	65 335	42,6
1941	194 674	28 470	14,6	63 099	32,4	103 105	53,0
1942	154 808	28 461	18,4	55 895	36,1	70 452	45,5
1943	172 331	27 702	16,1	61 186	35,5	83 443	48,4
1944	183 400	30 434	16,6	57 988	31,6	94 978	51,8
1945	178 368	30 681	17,2	54 227	30,4	93 460	52,4
1947[3]	158 668	34 584	21,8	62 286	39,3	61 798	38,9

SURSE: Calculat după „Anuarul statistic al României", 1939 și 1940; *Întreprinderile particulare industriale, comerciale și de transport*, vol. I, București, 1947; Arhiva C.N.S. „Anuarul statistic al României", 1948

NOTE: [1] În sursă puterea motrice este exprimată în C.P. S-a transformat de noi în kw.

[2] Evidența anuală a forței motrice după felul motoarelor, s-a ținut numai din anul 1936.

[3] Cuprinde forța motrice din întreprinderile particulare petroliere și din industria gazelor naturale.

Tabel 244

Capacitățile de producție ale industriei petroliere de rafinare, în perioada 1881—1946

mii t

Anii	Rafinare primară	Instalații de cracare	Instalații de producere a uleiurilor
1881	110	—	—
1891	334	—	—
1898	1 174	—	—
1908	2 090	—	— — —
1913	3 726	—	— — —
1928	5 500	600	— — —
1929	6 756	700	410
1931	9 079	837	— — —
1932	9 837	985	455
1934	11 764	1 354	595
1937	11 510	1 545	970
1946	6 704	1 681	554

SURSE: Calculat după *Istoricul dezvoltării tehnicii în România*, vol. III, București, 1931; M. Pizanti, *Petrolium in Roumania*, București, 1930; „Monitorul petrolului român", 1935, 1947.

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 245

Structura principalelor produse petroliere obținute prin rafinare[1], în perioada 1900—1945

Produsul	1901	1902	1909	1910	1913	1914	1921	1922	1927	1928	1939	1940	1943	1945
Benzine	9,0	15,6	18,1	19,0	23,6	23,6	23,9	24,0	24,3	24,2	26,9	27,4	28,8	28,2
Petrol lampant	39,3	30,6	23,8	22,4	21,3	21,0	18,3	18,0	16,8	17,5	16,6	14,5	12,6	11,7
									9,2	9,4	13,2	14,6	12,6	12,4
Motorină } Ulei mineral }	1,7	3,5	3,9	2,0	2,7	5,9	9,8	9,5	2,4	2,3	0,8	1,3	2,9	2,0
Parafină	—	—	—	—	—	—	—	—	0,1	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2
Păcură, altele, consum în rafinării	50,3	50,3	52,0	54,9	50,7	48,0	41,7	41,3	42,8	42,4	42,4	42,0	42,1	42,0

SURSE: Calculat după „Anuarul statistic al României", 1912, 1915—1916, 1939 și 1940; Mihail Pizante, *Le pétrol en Roumanie*, București, 1931; „Monitorul petrolului român", 1920, 1946.

NOTE: [1] Nivelul tehnologic al instalațiilor de rafinărie din România, în comparație cu cel din S.U.A., în anul 1937, se exprimă în randamentul produselor obținute din aceeași cantitate de petrol brut:

	România	*S.U.A.*
Benzină de primă extracție	19,7	18,5
Benzină de cracare	4,7	20,0
Petrol lampant	16,6	5,4
Motorină	15,0	13,0
Uleiuri	0,8	3,2
Parafină	0,1	0,1
Cox, asfalt	1,2	3,5
Păcură	35,7	30,5
Diverse pierderi și consum în rafinării	6,2	5,8

(*Contribuții la problema materiilor prime în România*, vol. II, București, 1939, p. 113).

BCU IAȘI CENTRALĂ UNIVERSITARĂ LIBRARY

Tabel 246

Sondele în exploatare și producția de țiței, pe o sondă și pe o persoană ocupată, în perioada 1902—1946

Anii	Sonde [1]	Producția [2] pe o sondă	Personal	Producția pe o persoană
	număr	tone	număr	tone
1902	374	869	— — —	— — —
1903	488	844	— — —	— — —
1904	261	2 035	— — —	— — —
1905	366	1 863	6 044	113
1906	512	1 896	8 674	112
1907	635	1 836	— — —	— — —
1908	706	1 613	— — —	— — —
1909	773	1 754	— — —	— — —
1910	848	1 564	— — —	— — —
1911	950	1 711	— — —	— — —
1912	659	2 882	— — —	— — —
1913	— — —	— — —	10 075	183
1915	1 045	1 520	— — —	— — —
1921	731	1 598	18 889	62
1922	827	1 660	23 510	58
1923	911	1 661	26 350	57
1924	1 156	1 609	29 564	63
1925	1 123	2 063	31 574	73
1926	1 299	2 397	32 323	100
1927	1 438	2 552	30 375	121
1928	1 532	2 795	28 208	152
1929	1 702	2 842	30 017	161
1930	1 487	3 895	21 399	271
1931	1 498	4 510	14 466	467
1932	1 528	4 809	14 537	506
1933	1 600	4 617	15 777	468
1934	1 744	4 854	15 856	534
1935	1 855	4 515	16 655	503
1936	1 924	4 524	17 443	499
1937	2 147	3 330	18 430	388
1938	2 262	2 915	17 206	383
1939	2 320	2 683	17 107	364
1940	2 125	2 734	19 832	293
1941	1 957	2 786	20 662	264
1942	2 098	2 700	21 542	263
1943	2 140	2 664	23 130	228
1944	1 835	1 921	20 299	174
1945	1 994	2 347	22 296	210
1946	1 982	2 148	— — —	— — —

SURSE: Calculat după „Statistica minieră a României" pe anii 1902—1912/13; București, 1914; „Buletinul statistic al României", 1915—1916; „Moniteur du pétrol roumain", 1939, nr. 20; 1947, nr. III—IV.

NOTE : [1] Numărul de sonde s-a calculat după „Statistica minieră" și după „Statistica extractivă" pînă la 1939. Din 1940 pînă în 1946 după „Moniteur du pétrol roumain", 1947, nr. III—IV. Se au în vedere sondele productive. Pînă în anul 1916, erau folosite numeroase puțuri pentru extracția de țiței ; debitul lor fiind relativ redus nu s-au luat în calcul. În anii 1902 și 1903 statistica nu a departajat din total sondele productive ; în tabel numărul lor apare astfel supraevaluat.

[2] Între anii 1938 și 1946 se cunosc date asupra sondelor vechi și a celor noi ; prezintă interes randamentul de extracție a celor două categorii :

	Sonde		Randamentul mediu pe sondă t/zi	
	Vechi	Noi	Vechi	Noi
1938	2 207	176	6,7	18,9
1939	2 125	120	7,2	15,2
1940	2 038	87	7,3	11,1
1941	1 842	115	7,3	9,2
1942	1 965	133	7,3	8,2
1943	1 984	156	6,7	7,4
1944	1 744	91	5,3	9,0
1945	1 905	71	6,4	9,7
1946	1 908	61	5,6	11,2

(Moniteur du pétrol roumain", 1947, nr. III—IV, p. 105).

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 247

Industria petrolieră după indicatori valorici, de cost şi rentabilitate, în perioada 1904—1913

Anii	Producţia de ţiţei	Valoarea producţiei	Preţ de cost [1]		Beneficiu net		Beneficiu[2] preţ cost
	mii t	mil. lei	mil. lei	lei/t	mil. lei	lei/t	%
1904	501[3]	22,7[3]	9,2	18,3	13,5	26,9	147
1905	615	27,7	11,1	18,0	16,6	27,0	150
1906	886	39,9	16,0	18,2	23,9	26,9	149
1907	1 129	50,8	20,3	18,0	30,5	27,0	150
1908	1 148	51,6	20,6	17,9	31,0	27,0	150
1909	1 297	58,4	26,2	20,2	32,2	24,8	123
1910	1 352	47,3	26,5	19,6	20,8	15,4	78
1911	1 544	49,4	29,2	18,9	20,2	13,0	69
1912	1 805	72,2	27,6	15,3	44,6	24,7	162
1913	1 885	131,9	30,9	16,4	101,0	53,6	327

SURSE: Vasile Iscu, *Industria şi comerţul petrolului. Cu aplicaţiuni la rentabilitate şi administraţie*, Bucureşti, 1916.

NOTE: [1] La începutul exploatărilor preţul petrolului era mult mai ridicat. Pe piaţa Vienei 100 kg petrol lampant costa: în 1867—29,4 florini; în 1870 — 31,80 florini; în 1875—18 florini ; în 1880 — 16 florini.

Sursa dă o informaţie importantă privitoare la elementele preţului de cost în trei zone producătoare: S.U.A., România şi Galiţia, în florini per 100 kg petrol lampant la Viena:

	România	*S.U.A.*	*Galiţia*
Preţul la puţ	1,58	3,17	5,26
Transport la rafinărie	0,07	0,34	0,50
Rafinaj	1,18	0,83	1,46
Ambalaj — butoi	1,63	2,40	1,20
Transport la New-York	—	0,08	—
Transport la gară	—	—	0,60
Transport la Stettin	—	1,47	—
Transport la Viena	2,98	1,38	1,88
Cheltuieli de frontieră	0,12	—	—
Impozit 10 fr. 100 kg	—	11,70	—
Total	7,76	22,12	11,20

(După *Rapoarte comerciale adresate Ministerului Afacerilor Străine de miniştrii şi consulii României în străinătate*, 1880—1886, Bucureşti, 1892, p. 19—20).

[2] Datele provin din calculele autorului care mulţi ani a fost funcţionar la societăţi petroliere.

[3] Datele privitoare la producţia de ţiţei şi la valoarea producţiei diferă uşor de cele publicate în sursele oficiale.

Tabel 248

Consumul intern al principalelor produse petroliere, în perioada 1900—1947

mii t

Anii	Benzine	Petrol lampant	Motorină	Uleiuri minerale	Parafină	Reziduri de păcură
1900	5	30	— — —	1	— — —	56
1901	9	32	— — —	2	— — —	87
1902	9	32	— — —	4	— — —	102
1903	16	32	— — —	4	— — —	128
1904	10	32	— — —	5	— — —	163
1905	7	33	— — —	6	— — —	252
1906	5	36	— — —	11	— — —	368
1907	6	39	— — —	11	— — —	352
1908	10	39	— — —	13	— — —	458
1909	15	39	— — —	16	— — —	459
1910	22	42	— — —	20	— — —	493
1911	26	45	— — —	20	— — —	589
1912	31	54	— — —	31	— — —	696
1913	30	52	— — —	57	— — —	686
1914	32	51	— — —	41	— — —	584
1915	32	53	— — —	48	— — —	502
1917I—1918II[1]	21	25	3	6	— — —	105
1919	41	51	— — —	40	— — —	264
1920	43	64	— — —	59	— — —	269
1921	51	71	— — —	77	1	332
1922	75	99	— — —	115	2	395
1923	88	87	— — —	126	2	463
1924	83	103	— — —	102	2	527
1925	77	118	76	36	1	623
1926	72	139	69	37	2	725
1927	88	146	110	37	3	721
1928	103	135	118	37	4	689
1929	99	185	103	38	4	788
1930	89	140	84	35	5	772
1931	88	167	80	27	3	787
1932	83	158	85	20	3	851
1933	85	161	85	19	3	937
1934	96	166	90	21	3	904
1935	108	165	95	21	3	945
1936	117	182	103	21	3	975
1937	133	174	111	23	4	996
1938	154	182	117	24	4	1 132
1939	164	194	127	25	4	1 077
1940	191	197	130	26	3	1 094
1941	198	214	120	42	4	1 017
1942	215	376	195	52	5	1 036
1943	235	317	213	51	4	956
1944	119	173	132	23	3	522
1945	120	222	184	29	2	630
1946	152	206	165	33	2	709
1947	130	195	219	30	1	845

SURSE: Calculat după „Anuarul statistic al României", 1915—1916; 1939 și 1940; „Buletinul statistic al României", 1920—1926; „Monitorul petrolului român", 1945—1947.

NOTE: [1] Numai în Muntenia și Oltenia aflate sub ocupația inamică; consumat prioritar de armată.

[2] Pînă la 1925, motorina a fost inclusă la uleiuri. Dovada o face perioada 1921—1924 cînd cantitatea de ulei este mare și în creștere, lipsind cifrele pentru motorină. În anul 1925, o dată cu apariția cantităților la motorină, proporțional se reduce cifra de la uleiuri minerale.

Tabel 249

Exportul principalelor[1] produse petroliere, în perioada 1900—1947

mii t.

Anii	Țiței	Benzină	Petrol lampant White spirt	Motorină	Uleiuri minerale	Parafină	Reziduri, păcură	Export total	
								mii tone	mil lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1900	49	4	25	40	—	—	9	127	10,5
1901	26	8	17	25	—	—	6	82	6,0
1902	29	16	32	18	—	—	5	100	3,3
1903	57	22	46	50	—	—	9	184	4,7
1904	48	37	78	38	—	—	7	208	6,2
1905	52	47	118	40	1	—	10	268	8,8
1906	54	79	191	45	1	—	10	380	13,3
1907	76	90	262	67	2	—	8	505	24,7
1908	10	123	264	67	2	—	10	476	38,6
1909	11	106	263	42	2	1	11	436	36,2
1910	43	126	337	76	4	—	43	629	38,9
1911	30	124	318	201	3	0,5	30	707	40,7
1912	27	174	353	291	7	1,0	25	878	66,3
1913	23	242	428	351	8	1,0	30	1 083	131,5
1914	15	167	281	163	12	×	15	653	82,3
1915	3	13	274	75	71	×	3	439	111,2
1916	— — —	4	144	28	82	×	5	263	— — —
1917 —1918[2]	231	218	129	210	71	2	270	— — —	— — —
1919	4	2	26	7	×	×	×	39	63,2
1920	4	54	148	24	17	— — —	×	247	658
1921	16	145	172	15	14	×	×	362	1 859
1922	×	129	270	14	17	×	×	430	2 602
1923	1	145	193	30	15	×	×	384	3 222
1924	1	163	211	34	27	×	×	436	3 378
1925	×	266	330	149	42	×	×	787	5 781
1926	×	425	527	200	42	1	299	1 494	9 463
1927	×	543	611	216	64	×	479	1 920	7 454
1928	×	662	689	207	62	3	721	2 350	8 048
1920	3	802	774	389	62	3	788	2 815	9 591
1930	69	1 119	942	548	71	2	1 104	3 867	10 409
1931	84	1 547	1 045	776	61	6	1 128	4 668	6 901
1932	147	1 639	921	887	58	5	1 469	5 166	7 179
1933	235	1 757	951	1 041	59	6	1 792	5 884	7 879
1934	274	1 958	1 085	1 096	62	5	2 021	6 547	7 214
1935	335	1 952	1 167	1 131	59	5	1 912	6 611	8 454
1936	629	2 097	1 147	1 182	37	4	1 764	6 885	8 960
1937	472	1 830	952	897	35	6	1 454	5 668	12 791
1938	335	1 586	827	755	41	6	917	4 495	9 311
1939	329	1 595	794	626	41	7	770	4 178	11 225
1940[3]	300	1 334	634	665	31	7	521	3 495	22 986
1941	389	1 809	521	807	61	9	411	4 135	32 157
1942	426	1 474	322	587	119	8	345	3 395	31 157
1943	362	1 487	348	421	86	16	356	3 177	42 032
1944	289	882	226	253	52	— — —	335	2 119	29 513
1945	21	1 273	350	465	56	3	992	3 172	— — —
1946	2	1 068	332	350	59	3	448	2 271	— — —
1947	×	891	276	229	59	6	408	1 874	— — —

SURSE: Calculat pe baza datelor din „Anuarul statistic al României", 1904, 1915—1916, 1921, 1939 și 40; „Buletinul statistic al României", 1924; „Monitorul petrolului român", 1935, 1945—1947.

NOTE: [1] Nu s-au inclus o serie de produse a căror cantități au variat mult de la un an la altul, ca: asfalt, cox etc. astfel că apare o diferență între cantitatea principalelor produse exportate și totalul exportului de produse petroliere din rubrica 9.

[2] Privește numai teritoriul Munteniei și Olteniei sub ocupație inamică; exportul reprezintă cantitățile expediate, în cea mai mare parte, în Germania, între 1 I 1917—31 X 1918.

[3] În perioada 1940—1945 valoarea produselor petroliere a fost determinată cu prețuri fixate, în majoritate, prin convenții comerciale.

Tabel 250

Consumul intern și exportul total al produselor petroliere, în perioada 1900—1947

mii. t

Anii	Total	Consum intern [1]	Export	Export % din total
1900	219	92	127	58,0
1901	188	106	82	43,6
1902	219	119	100	45,7
1903	338	154	184	54,4
1904	342	174	208	54,5
1905	476	208	268	56,3
1906	676	296	380	56,2
1907	925	420	505	54,6
1908	995	519	476	47,8
1909	962	526	436	45,3
1910	1 202	573	629	52,3
1911	1 387	680	707	51,0
1912	1 690	812	878	52,0
1913	1 908	825	1 083	56,8
1914	1 361	708	653	48,0
1915	1 100	637	439	42,1
1916	859	596	263	30,6
1919	437	398	39	8,9
1920	683	436	247	36,2
1921	894	532	362	40,5
1922	1 116	686	430	38,6
1923	1 150	766	384	33,4
1924	1 253	817	436	34,8
1925	1 719	932	787	45,8
1926	2 564	1 070	1 494	58,3
1927	3 028	1 108	1 920	63,4
1928	3 448	1 098	2 350	68,2
1929	4 171	1 324	2 845	68,3
1930	5 120	1 253	3 867	75,3
1931	5 852	1 184	4 668	79,8
1932	6 395	1 229	5 166	80,8
1933	7 217	1 333	5 884	81,5
1934	7 958	1 411	6 547	82,3
1935	8 091	1 480	6 611	81,7
1936	8 431	1 546	6 885	81,7
1937	7 289	1 621	5 668	77,8
1938	6 169	1 674	4 495	72,9
1939	5 965	1 785	4 178	70,0
1940	5 356	1 862	3 495	65,2
1941	5 946	1 811	4 135	69,5
1942	5 492	2 097	3 395	61,8
1943	5 184	2 007	3 177	61,3
1944	3 227	1 108	2 119	65,7
1945	4 616	1 444	3 172	68,7
1946	3 871	1 600	2 271	58,7
1947	3 338	1 464	1 874	56,1

SURSE: Calculat pe baza datelor din „Monitorul petrolului român" 1939, 1947.

NOTE: [1] Datele diferă de consumul total intern, întrucît nu s-au cuprins aici unele produse în cantități mici.

BCU ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE LIBRARY

Tabel 251

Exportul produselor petroliere ale României în principalele țări importatoare, în perioada 1908—1943

mii. t

	1908	1912	1928	1943	1939	1943
Anglia	109	214	290	796	625	— — —
Austria	4[1]	86[1]	201	311	— — —	— — —
Algeria	— — —	— — —	16	69	— — —	— — —
Belgia	19	12	34	170	144	— — —
Bulgaria	— — —	10	65	54	94	22
Cehoslovacia	— — —	— — —	53	148	437	36
Egipt	80	142	224	557	86	— — —
Franța	119	164	156	709	238	14
Germania	34	84	196	444	849	2 511
Grecia	—	2	106	176	75	26
Italia	22	26	388	976	635	391
Spania	— — —	— — —	90	313	12	— — —
Turcia	33	54	34	121	30	13
Ungaria	— — —	— — —	189	223	165	— — —
U.R.S.S.	— — —	— — —	— — —	7	3	— — —
Iugoslavia	— — —	3	122	102	150	— — —

SURSE: Întocmit pe baza datelor din „Statistica minieră a României", 1922—1930; „Buletinul statistic al României", 1914—1924; „Monitorul petrolului român", 1930—1944.

NOTE: [1] Austro-Ungaria.

Tabel 252

Prețul mediu al unor produse petroliere[1] pentru consumul intern și export [2], în perioada 1902—1914

lei/100 kg

Anul și luna	Țiței [3] consum intern	Petrol lampant [4]			Benzină		
		Consum intern		Export [6]	Consum intern		Export [6] după greutatea specifică 710—760
		cu ridicata	cu amănuntul [5]		grea	ușoară	
1902 ian.	3,20	10,0	33,0	3,80	22,00	27,0	7,0—15,0
1903 ian.	2,35	10,0	33,0	4,20	19,00	27,0	4,0— 6,50
1904 ian.	3,05	12,0	29,0	6,50	17,00	24,5	7,0—11,0
1905 ian.	3,05	11,0	29,0	5,75	17,00	24,5	9,0—17,0
1910 ian.	3,55	8,3	30,0	6,00	8,75	18,0	9,0—17,0
1911 ian.	3,35	7,8	24,0	5,00	8,75	18,0	8,5—16,0
1912 ian.	3,65	7,8	25,0	5,50	10,75	21,0	20,0—32,0
1913 ian.	6,75	7,8	24,0	4,80	24,00	32,0	20,0—32,0
1914 ian.	8,20	7,8	25,0	4,95	19,00	32,5	18,0—29,0

SURSE: Calculat pe baza datelor din „Moniteur du pétrol roumain", 1913 „Anuarul statistic al României", 1915—1916

NOTE: [1] Prețuri curente cu ridicata fără taxe.
[2] Altă sursă, Vasile Iscu, *Industria și comerțul petrolului. Cu aplicațiuni la rentabilitate*

și administrație, București, 1916, p. 399, arată următoarele prețuri la export, franco bord Constanța, în lei per 100 kg, media prețului formată din prețul lunilor ianuarie și iulie:

	Țiței	Benzină rafinată	Petrol lampant	Motorină
1909	3,4	15,0	6,5	4,3
1910	3,3	13,0	5,0	3,5
1911	3,5	18,3	6,4	3,6
1912	5,3	28,0	9,5	7,0
1913	7,5	30,0	9,7	7,4

[3] Prețul țițeiului înaintea primului război mondial a evoluat astfel în țările mari producătoare:

lei/100 kg

	1908	1909	1910	1911	1912	1913
S.U.A. (New-York)	6,50	5,85	4,95	4,95	6,20	8,70
Rusia (Baku)	—	3,40	2,75	3,60	5,20	6,50
România (franco stație)	4,50	3,40	3,30	3,50	5,25	7,50

(Vasile Iscu, *op. cit.*, p. 447)

[4] Prețul derivatelor petroliere pe piața S.U.A., New York, s-a prezentat astfel:

lei/100 kg

	1908	1909	1910	1911	1912	1913
Petrol lampant	7,8	7,5	6,5	5,85	7,0	7,2
Benzină 0,720	—	23,1	21,1	19,4	27,0	37,0
Reziduuri și țiței	6,5	5,9	5,0	4,9	6,2	8,7

(Vasile Iscu, *op. cit.*, p. 447)

[5] Datele provin din Statistica prețurilor pentru orașul București.

De notat că vînzările cu amănuntul se făceau cu litrul, care reprezenta 750—760 gr. pe kg, revenind mai scump. După 1901 piața internă este cartelată între marile societăți petroliere care asigură desfacerea petrolului lampant prin societatea special organizată „Distribuția", cu prețuri fixe și cote repartizate pe societăți și localități. În prețul cu amănuntul se includ și taxe de consumație.

[6] „Monitorul petrolului român" relevă următoarele informații cu privire la prețul produselor petroliere de export:

— prețul petrolului brut:

1875—1902 — circa 40 lei t
1903—1909 — circa 45 lei t
1910 — circa 35 lei t
1911 — circa 32 lei t
1912 — circa 40 lei t
1913 — circa 70 lei t
1914 — circa 60 lei t

— prețul produselor de rafinare:

1870—1897 — în medie 50 lei t
1898—1899 — în medie 55 lei t
1900 — în medie 45 lei t
1901 — în medie 45 lei t

1903	reziduuri (păcură)	40 lei t	lampant	60 lei t	benzine	80 lei t	
1904	”	50 lei t	”	70 lei t	”	80 lei t	
1905	”	45 lei t	”	70 lei t	”	85 lei t	
1906	”	50 lei t	”	70 lei t	”	140 lei t	
1907	”	50 lei t	”	70 lei t	”	120 lei t	
1908	”	50 lei t	”	75 lei t	”	110 lei t	
1909	”	50 lei t	”	60 lei t	”	110 lei t	
1910	”	40 lei t	”	60 lei t	”	120 lei t	
1911	”	30 lei t	”	50 lei t	”	110 lei t	
1912	”	40 lei t	”	60 lei t	”	150 lei t	
1913	”	50 lei t	”	70 lei t	”	220 lei t	

(„Monitorul petrolului român”, 1915, nr. 17, p. 167)

Tabel 253

Prețurile medii de consum intern[1] la principalele produse petroliere, în perioada 1920—1945

lei/kg[4]

Anii	luna	Benzină ușoară	Benzină grea	Lampant	Motorină	Păcură
1920	II—VII[2]	0,61	0,40	0,63	0,28	— — —
1920	VIII—	1,50	1,00	1,00	1,00	— — —
1921	VII					
1921	VIII—	1,50	0,80	0,70	0,70	— — —
1923	I					
1923	II—	3,50	2,00	1,50	1,50	— — —
1923	XII					
1924	I	8,50	6,20	— — —	3,40	— — —
	VII	10,40	7,40	3,50	3,20	— — —
1925	I	8,60	5,00	2,80	2,00	— — —
	VII	11,80	8,90	2,80	2,00	— — —
1926	I	12,40	7,10	3,30	2,00	— — —
	VII	9,90	6,10	3,00	2,60	— — —
1927	I	8,90	5,80	2,90	2,40	— — —
	VII	4,30	3,50	2,10	1,80	— — —
1928	I	10,10	5,95	3,30	2,25	0,60
	VII	11,45	5,25	4,80	3,10	— — —
1929	I	10,10	5,95	3,30	2,25	0,60
	VII	9,90	5,80	3,50	3,00	0,64
1930	I	13,80	8,05	5,25	3,70	0,92
	VII	12,95	7,80	4,70	3,20	0,59
1931	I	8,90	4,20	2,28	2,47	0,50
	VII	10,60	3,40	2,40	1,90	0,38
1932		9,41	2,86	2,42	2,39	0,59
1933		9,69	3,01	2,81	2,79	0,57
1934		8,90	2,37	2,48	2,51	0,50
1935		10,01	2,95	2,60	2,61	0,69
1936		10,49	3,14	2,86	2,80	0,76
1937		10,86	3,67	3,61	3,50	1,08
1938		10,31	3,06	2,47	3,02	0,98
1939[3]		11,97	4,10	2,55	3,53	1,44
1940		13,83	5,13	2,67	4,35	1,68
1941		17,51	5,69	2,59	4,71	1,67
1942		20,16	6,55	3,37	5,73	1,94
1943		33,00	11,56	8,19	9,72	3,27
1944		52,12	22,61	12,33	16,91	4,97
1945		126,25	72,74	38,74	52,65	14,55

SURSE: Calculat după datele din „Bulletin d'information et de documentation de la B.N.R.", 1929—1933; „Monitorul petrolului român", 1945, nr. III—IV.

NOTE: [1] Prețurile sînt curente exprimate în lei per kg, pe litru revenind mai mici; prețurile sînt cu ridicata loco rafinărie

[2] Pentru anii 1920—1923 prețuri medii la perioadele indicate, iar între 1924—1931 prețuri medii ale lunilor ianuarie și iulie.

[3] După anul 1939 prețurile la produse petroliere au fost stabilite de instituții guvernamentale.

[4] Sursa, „Buletin d'information [...] de la B.N.R." precizează că aceste prețuri sînt cu ridicata la rafinărie și fără taxe; „Conjunctura economiei românești", nr. 4, 1938, p. 147, menționează pînă în 1938 aceleași prețuri ca incluzînd și taxele aferente.

Tabel 251

Prețurile[1] de export la produsele petroliere, în perioada 1923—1945

lei/kg

Anii	luna	Benzină ușoară	Benzină grea	Petrol lampant	Motorina	Păcură
1923[2]	I	15,00	9,00	4,00	5,50	— — —
	VII	14,50	10,48	3,80	3,78	— — —
1924	I	10,18	7,50	4,74	4,40	— — —
	VII	12,15	9,10	4,40	4,37	— — —
1925	I	11,00	7,50	4,00	3,00	— — —
	VII	14,50	11,10	4,03	3,30	— — —
1926	I	15,00	9,75	4,60	3,10	— — —
	VII	12,15	8,70	4,20	3,65	— — —
1927	I	11,08	8,00	4,02	3,33	— — —
	VII	4,62	3,93	2,43	1,61	— — —
1928	I	6,00	4,97	3,20	1,26	— — —
	VII	6,29	5,73	2,88	2,12	— — —
1929	I	6,84	5,30	2,41	1,77	— — —
	VII	6,75	5,85	2,62	2,26	— — —
1930	I	6,81	5,83	2,83	2,02	— — —
	VII	6,05	4,34	1,68	1,21	— — —
1931	I	3,03	2,31	1,06	1,20	— — —
	VII	2,52	1,50	0,90	0,92	— — —
1932	I	2,75	1,88	1,23	0,97	— — —
	VII	2,72	2,01	1,14	1,18	— — —
1933		2,30	1,92	1,34	1,20	0,51
1934		1,81	1,45	1,08	0,97	0,54
1935		2,15	2,03	1,16	1,04	0,57
1936		2,77	2,15	1,36	1,22	0,61
1937		3,40	3,04	2,52	2,20	1,27
1938		2,95	2,48	2,05	1,81	1,13
1939		3,99	3,13	1,73	2,60	1,64
1940		8,81	7,17	6,71	6,03	2,99
1941		10,18	8,44	7,77	6,96	3,49
1942		14,31	12,48	10,91	9,77	4,94
1943		21,06	19,25	16,40	13,67	8,94
1944		23,70	21,43	17,90	14,79	8,94
1945		90,51	75,54	59,29	47,18	24,15

SURSE: Calculat după Institutul românesc de conjunctură, „Buletin trimestrial", I, 1933, nr. 1—2; „Monitorul petrolului român", 1945, nr. 4—5.

NOTE: [1] Prețuri curente exprimate în lei per kg, pe litru revenind mai mici. Sînt prețuri cu ridicata franco port Constanța sau Giurgiu fără taxe.

[2] Pentru anii 1923—1932 prețurile sînt medii ale celor două luni — ianuarie și iulie.

Tabel 255

Taxe la principalele produse petroliere, în perioada 1925—1945

lei/t.

Produsele	1925	1926	1927/28	1929	1930	1931	1932/33	1934	1935	1936/37	1938	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945
TAXE FISCALE																		
Benzină auto	750	750	4 000	4 500	4 500	4 500	6 000	6 000	6 500	6 500	6 500	7 000	8 250	10 500	21 500	21 500	35 500	70 000
Benzină denaturată	100	100	400	2 000	1 500	1 500	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	2 000	2 000	2 000	5 250	5 250	13 000	25 000
Lampant	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 500	1 500	1 500	1 500	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000	4 000	7 000	14 000
Motorină	100	300	400	400	1 000	1 000	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 750	2 000	4 250	4 250	10 000	17 500
Păcură	—	—	—	—	—	300	200	200	250	250	250	300	325	350	1 000	1 000	1 700	4 000
Carburant calorifer	—	—	—	—	—	—	250	250	400	400	400	500	600	700	2 000	2 000	6 000	9 000
Ulei mineral	500	500	2 000	2 500	3 000	3 000	10 000	10 000	13 000	13 000	13 000	14 000	15 000	16 000	32 000	32 000	47 500	101 000
Parafină	500	500	9 000	9 000	9 000	9 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	30 000	32 000	50 000	305 000
TAXE DRUMURI																		
Benzină auto	—	—	—	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500[1]	—	—	—	—
Benzină denaturată	—	—	—	500	500	500	250	250	250	250	250	250	250	250[1]	—	—	—	—
Motorină	—	—	—	300	300	300	250	250	250	250	250	250	250	250[1]	—	—	—	—
Uleiuri minerale	—	—	—	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000[1]	—	—	—	—
TAXE COMUNALE																		
Benzină auto	—	20	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	400	480	2 000
Lampant	—	20	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	80	80	80	400
Motorină	—	10	30	30	30	30	60	60	60	60	50	50	50	50	50	300	500	1 500
Păcură	—	10	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	150	150	750
Uleiuri minerale	—	30	130	130	130	130	130	130	130	150	150	150	150	150	150	500	500	2 500

SURSE: „Monitorul petrolului român", 1945 şi 1946.

NOTE: [1] Din decembrie 1941 taxa drumurilor s-a trecut la taxe fiscale.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 256

Prețurile și taxele la produsele petroliere principale, în perioada 1940—1945

lei/t

Data de fixare a prețului și taxelor	Benzină		Petrol lampant		Motorină	
	Preț fără taxe	Taxe	Preț fără taxe	Taxe	Preț fără taxe	Taxe
1 I 1940	2 431	9 169	1 485	1 265	1 667	2 033
1 IV 1940	2 294	10 756	1 370	1 380	1 549	3 001
12 VIII 1940	2 268	13 532	1 133	1 397	1 542	3 178
1 IV 1941	2 268	15 308	1 109	1 450	1 413	3 137
26 IX 1941	3 330	15 520	1 310	1 435	1 890	3 250
1 IV 1942	3 330	15 520	1 310	1 490	1 890	3 410
15 IX 1942	4 830	15 950	3 160	1 690	3 260	3 740
6 XII 1942	4 830	27 790	3 160	4 860	3 260	6 260
13 XII 1943	6 276	31 134	4 124	6 146	4 244	7 883
22 IV 1944	6 276	47 075	4 124	7 266	4 244	10 845
14 X 1944	12 600	60 470	7 500	10 180	8 500	20 050
18 I 1945	25 000	65 500	15 000	11 000	17 000	23 500

SURSE : Calculat după Arhiva Petroliferă Muntenia. Fond Distribuția, Secretariat, dosar 29.

Tabel 257

Prețul de cost[1], pe categorii, al prelucrării țițeiului, în perioada 1913—1929

lei/t

Anii	Costul de prelucrre, servicii auxiliare și cheltuieli generale[1)]		Costul de prelucrare[1)] plus cheltuieli centrală București		Costul de prelucrare plus amortizările	
	lei	lei stabilizați 1929	lei	lei stabilizați 1929	lei	lei stabilizați 1929
1913	37,73	1 245	71,30	2 360	101,84	3 361
1920[2]	434,90	1 741	434,90	1 741	434,90	1 741
1921[2]	644,40	1 592	644,40	1 592	644,40	1 592
1922[3]	1 239	1 497	2 422	2 925	2 422	2 925
1923	1 451	1 256	2 599	2 251	3 257	2 820
1924	1 804	1 661	3 001	2 763	3 580	2 483
1925	2 585	2 089	4 407	3 561	5 235	4 231
1926	2 855	2 169	4 548	3 455	5 387	4 093
1927	2 993	2 979	4 725	4 702	5 713	5 685
1928	2 429	2 475	3 883	3 956	5 048	5 142
1929	2 954	2 954	4 451	4 451	5 476	5 476

SURSE : Calculat după Arhiva Petroliferă Muntenia, fond Astra română, Direcția statistică 1927, dosar 3.

NOTE : [1] Datele se referă la prețul de cost al prelucrării petrolului, la societatea Astra română, în perioada 1913—1929.

[2] Nu au fost contabilizate cheltuielile Centralei din București și nici amortizările pentru acești ani.

[3] Nu s-au contabilizat cheltuielile de amortizare.

Tabel 258

Prețul de cost al petrolului[1], după elemente principale, în anii 1930—1936

lei/unitate

Specificația	Unitate	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936
Cost la sonde	t	568	311	245	222	214	214	236
din care :								
— foraj și cheltuieli generale	m	487	706	373	358	263	234	253
— extracție, cheltuieli generale	t	100	49	31	29	28	31	36
— costuri generale și servicii auxiliare	t	237	152	117	102	85	96	99
— dezbenzinare de gaze	t	379	249	196	182	121	34	137
Cost de transport	t	26	22	11	9	9	8	9
Cost de rafinare								
din care :	t	348	239	196	172	128	129	121
— distilare primară	t	31	21	18	13	11	13	10
— cracare	t	118	80	69	44	44	40	41
— distilare ulei	t	197	180	175	154	137	93	95
Total cost operații rafinare	t	205	134	115	92	68	64	56
Costuri de administrație la rafinare și servicii auxiliare	t	142	105	83	80	63	65	66
Cheltuieli la centrală, București, Cîmpina	t	197	144	112	116	97	125	121
Preț mediu de vînzare	t	2 370	1 155	952	931	724	1 048	1 119

SURSE : Calculat după Arhiva Petrolifera Muntenia, fond Astra română, Direcția statistică, 1936.

NOTE :[1] Privește Societatea Astra Română, cea mai mare societate petrolieră din România.

Tabel 259

Salarii nominale, zilnice, pe grupe, în exploatările petroliere, în anul 1911

lei/zi

Grupa de salariu	Salariați număr	Pondere
Total	7 496	100,0
Pînă la 1 leu	90	1,2
1 — 2 lei	2 239	30,0
2 — 3 lei	3 323	44,3
3 — 4 lei	580	7,7
4 — 5 lei	325	4,3
5 — 7 lei	530	7,1
7 — 10 lei	310	4,1
peste 10 lei	99	1,3

SURSE : „Anuarul statistic al României", 1912.

Tabel 260

Repartiția [1] vînzării petrolului lampant între categoriile de rafinării, în anii 1914—1915

Categoria	Capacitate de rafinare		Cota acordată	
	mii tone	%	mii tone	%
TOTAL	4 152,3	100,0	55,1	100,0
Peste 100 000 t	3 620,9	87,2	34,1	62,0
100 000 — 50 000 t	132,5	3,2	2,1	3,8
50 000 — 30 000 t	151,7	3,6	5,2	9,4
30 000 — 10 000 t	116,0	2,8	4,7	8,5
10 000 — 2 500 t	103,7	2,5	6,6	12,0
2 500 — 1 000 t	24,3	0,6	2,0	3,6
sub 1 000 t	3,2	0,1	0,4	0,7

SURSE: „Monitorul petrolului român", 1915.

NOTE: [1] Pînă la 1908, în domeniul desfacerii petrolului lampant exista o organizație de sindicat a marilor rafinării. Pentru a înlătura atît lupta între societăți, pe care o declanșase societatea Româno-americană — ieșită din sindicat —, cît și pentru a asigura un preț controlat de stat asupra pieței interne, se legiferează de către Ministerul de Finanțe — „Monitorul oficial" nr. 11 din 12 aprilie 1908 — repartizarea cotelor de vînzare a tuturor rafinăriilor în raport de capacitatea lor de producție. Aceste cote se stabileau anual, în raport de capacitatea de rafinare generală a societăților. Rafinăriile mai mici, sub 100 000 tone capacitate, beneficiau de un coeficient progresiv, în plus. Respectarea cotelor de desfacere, a prețului petrolului lampant vîndut prin Societatea „Distribuția", era controlată de Ministerul de Finanțe.

Între 1908 și 1915 capacitatea rafinăriilor crește mult, de la 1 995 mii t. la 4 148 mii tone anual, în vreme ce petrolul distribuit de organizație sporește de la 42,5 mii t în 1908 la 57,4 mii t în 1914.

Tabel 261

Produse petroliere vîndute de Societatea „Distribuția" [1], în perioada 1908—1946

mii/t

Anii	Total	% din consum intern	Benzină	Lampant	Motorină	Păcură	Uleiuri minerale	Asfalt și cocs	Parafină
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1908	234	57,5	3	21	3	203	3	0,5	0,5
1909	256	58,6	6	21	4	221	3	0,7	0,6
1910	229	51,9	10	21	5	188	3	0,8	1,0
1911	370	70,1	14	27	10	313	4	1,0	1
1912	461	70,8	18	25	14	397	4	2	1
1913	503	74,3	21	29	18	428	4	2	1
1914	454	69,7	20	36	21	371	4	1	1
1915	571	89,6	24	43	31	462	7	2	2
1916	462	77,5	27	24	21	381	7	1	1
1917	33	— — —	6	5	1	20	1	— —	— —
1918	136	— — —	10	19	10	92	5	— —	— —
1919	454	— — —	37	42	35	327	11	1	1
1920	484	70,7	49	57	68	291	17	1	1
1921	566	63,3	85	98	78	285	18	1	1
1922	388	56,6	49	49	51	222	15	1	1
1923	354	42,2	48	11	49	222	18	2	1
1924	348	43,2	38	27	33	232	15	1	2
1925	315	33,8	31	28	25	213	14	2	2
1926	340	31,8	24	33	26	244	9	2	2
1927	291	26,4	25	33	22	192	13	3	3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1928	332	30,2	28	28	35	219	13	6	3
1929	502	38,0	37	59	37	344	17	5	3
1930	441	35,0	25	40	31	319	14	9	3
1931	451	38,1	35	67	30	290	12	14	3
1932	569	46,2	40	80	39	371	12	25	2
1933	618	46,3	35	79	38	429	9	26	2
1934	849	60,2	52	93	54	593	14	41	2
1935	925	62,5	62	95	58	648	11	48	3
1936	903	58,4	63	108	59	618	12	40	3
1937	1 087	67,1	78	114	73	749	12	59	2
1938	1 084	62,5	88	123	74	737	14	46	2
1939	1 253	64,5	105	135	190	767	16	37	3
1940	1 433	79,3	143	144	108	976	18	41	3
1941	1 379	76,1	143	155	96	911	26	43	4
1942	1 685	75,3	162	285	153	1 018	28	34	5
1943	1 629	81,3	179	253	174	974	29	17	3
1944	984	88,4	109	146	116	571	17	22	3
1945	1 078	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —
1946	1 226	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —

SURSE : Calculat după datele din Arhiva Tribunalului Ilfov, Secția I Comercială : Fond Societăți anonime, dosar 1806/1908, vol. I — IV ; Arhiva Petrolifera Muntenia, fond Steaua română dosar 5/1920—1940 ; „Moniteur du Pétrol Roumain", 1939, nr. 12.

NOTE : [1] Societatea anonimă pentru distribuirea produselor petroliere, cu firma „Distribuția" a fost timp de 40 de ani, de la creare — anul 1908 — pînă la naționalizare — anul 1948 — întreprinderea cea mai mare și mai puternică de vînzare a produselor petroliere pe piața internă Cum arată tabelul, a ajuns să dețină în anul 1941 pînă la 88% din totalul vînzării derivatelor de petrol la consumul intern.

Distribuția a fost creată în anul 1908 și a funcționat ca sindicat monopolist, ca întreprindere de vînzare a produselor petroliere ale celor trei mari societăți dominante ale trusturilor internaționale din ramura petrolului — Steaua română, Româno-Americană și Astra română. Ele erau reprezentantele, filialele capitalului german — Deutsche Bank, ale celui american — Standard Oil — și olandez — Royal Dutch ; ulterior după primul război mondial Steaua română intră în sfera capitalului anglo — francez și român, iar cel olandez este asociat cu capitalul englez formînd trustul mondial Royal — Dutch — Schell.

Cu excepția unui pachet minuscul de acțiuni, întregul capital aparținea celor trei parteneri în părți egale : în anul 1938, de pildă, fiecare participant poseda cîte 24 000 acțiuni la capitalul total de 500 mil. lei La desfacerea produselor petroliere, în decursul timpului au mai participat unele societăți din care mai importante : Concordia în anul 1937 și Columbia din 1940.

În statutul inițial al „Distribuției" se prevedea o durată nelimitată de funcționare, obiectul societății fiind : „vînzarea, distribuirea în țară, în comision, a petrolului lampant și a tuturor produselor ce se pot obține și realiza din prelucrarea țițeiului". Capitalul și acțiunile aveau circulație restrictivă ; acțiunile erau numai nominative și nu se puteau transmite decît cu consimțămîntului consiliului de administrație. În statut se fixa și beneficiul acționarilor, la 6% divident și rată de amortizare, 5% anual din valoarea inventarului. Suma rămasă din beneficiu era destinată noilor investiții, în depozite, mijloace de transport etc.

Notăm că în Arhiva Petroliferă Muntenia, fond „Distribuția", există o serie de convenții secrete, reînoite și completate, în diferite perioade, ale celor trei societăți proprietare ale „Distribuției", cu prevederi asupra modului de repartizare a beneficiului, a amortizării, asupra controlului sever al rețelei de desfacere și a pieței interne, în alți termeni decît cei din statutul oficial publicat.

După modelul marilor trusturi internaționale, Distribuția și-a amenajat o organizație largă de desfacere pe întreg teritoriul țării : depozite, pompe, mijloace de transport etc. În iulie 1908, cînd a început să funcționeze, dispunea — prin preluare de la fondatorii săi — de 58 depozite și 4 centre de desfacere ; ulterior crează noi depozite, în 1919 existînd 102 în 77 localități. În anul 1928 Distribuția gestiona 154 depozite, în 1929, 171 depozite.

Rețeua sa de desfacere cea mai largă din țară în 1935 se compunea din : 97 depozite principale de distribuire cu ridicata și amănuntul, 16 depozite secundare, 173 stații de vînzare cu amănuntul, 1 stație la aeroportul Băneasa, 6 depozite principale și 6 stații de vînzare în curs de construcție.

Din profitul nedistribuit societatea „Distribuția" își mărește astfel inventarul capitalizînd o parte a veniturilor. În perioada interbelică, cînd moneda poate asigura o oarecare comparabilitate, investițiile sporesc de la 11,2 mil. lei în anul 1926 la 640,6 mil. lei în anul 1938. În acest an activul societății depășea 1 164 mil. lei.

Tabel 262

Investițiile de capital în industria petrolieră[1], după naționalitate, în anii 1903–1908

mii lei

Capitalul	1903	1904	1905	1906	1907	1908
TOTAL	58 861	82 678	108 350	175 797	196 311	222 203
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
român	12 888	12 488	15 088	20 466	20 716	31 259
pondere	21,9	15,1	13,9	11,6	10,6	14,1
german	— — —	35 600	43 877	74 566	80 808	87 506
pondere	— — —	43,1	40,5	42,4	41,2	39,3
austro-ungar	19 833	1 500	51 150	5 150	5 150	5 150
pondere	33,7	1,8	4,8	2,9	2,6	2,3
olandez	14 840	13 840	14 215	19 865	21 937	22 388
pondere	25,2	16,7	13,1	11,3	11,3	10,1
englez	6 125	6 500	6 500	2 250	2 250	6 000
pondere	10,4	7,9	6,0	1,3	1,1	2,7
belgian	4 875	7 250	7 250	4 500	5 500	7 900
pondere	8,3	8,8	6,7	2,7	2,8	3,6
francez	300	3 000	5 170	22 900	31 350	33 400
pondere	0,5	3,6	4,8	13,0	16,0	15,0
american	—	2 500	5 000	12 500	15 000	15 000
pondere	—	3,0	4,6	7,1	7,6	6,8
italian	—	—	6 100	13 600	13 600	13 600
pondere	—	—	5,6	7,7	6,9	6,1

SURSE: Calculat după „Anuarul statistic al României", 1912.

NOTE: [1] Tabelul cuprinde o perioadă scurtă dar expresivă a investițiilor de capital în industria petrolieră a României; vechile capitaluri austro-ungare sînt substituite de cele germane, iar ponderea celor românești se diminuează sub ofensiva celor germane, franceze, americane, italiene.

Tabel 263

Capitalul social[1] din industria petrolieră, după naționalitate, în anul 1915

Natura capitalului	Capital mii lei	Pondere %
TOTAL	412 147	100,0
român	32 726	7,9
american	25 000	6,1
austro-ungar[2]	8,500	2,1
belgian	14 395	3,5
englez	95 421	23,1
francez	20 350	4,9
german	110 354	26,8
italian	7 500	1,8
olandez	97 901	23,8

SURSE: Calculat după D. St. Emilian, *L'industrie en Roumanie*, București, 1919.

NOTE: [1] Se are în vedere numai capitalul social.

[2] O cercetare ulterioară întreprinsă de prof. Costin Murgescu a pus în evidență și o participare de capital austro-ungar care întregește viziunea asupra capitalului străin în această ramură (*Contribuții la istoria capitalului străin în România*, București, 1960, p. 61).

Tabel 264

Capitalul românesc și străin în industria petrolieră, după principalele activități, în anul 1937

Categorii de societăți	Natura capitalului	Capitalul		Producția de petrol brut		Capacitatea de rafinare	
		mil. lei	%	mii. t	%	mii. t	%
TOTAL GENERAL		9 986	100,0	6 981	100,0	11 510	100,0
Societăți cu capital românesc		1 460	14,6	744	10,7	1 826	15,9
Societăți cu capital străin		7 282	72,9	6 055	86,7	9 030	78,5
Societăți cu capital mixt		1 244	12,5	183	2,6	654	5,6
Societăți cu producție și cu rafinării	Total	7 946	100,0	6 405	100,0	10 562	100,0
	românesc	888	11,2	534	8,3	974	9,2
	străin	6 493	81,7	5 870	91,6	8 934	84,6
	mixt	565	7,1	1	0,1	654	6,2
Societăți cu producție și fără rafinării	Total	1 705	100,0	559	100,0	—	—
	românesc	311	18,2	210	37,6	—	—
	străin	716	42,0	185	33,1	—	—
	mixt	678	39,8	164	29,3	—	—
Societăți fără producție dar cu rafinării	Total	123	100,0	—	—	674	100,0
	românesc	107	87,0	—	—	578	85,8
	străin	16	13,0	—	—	96	14,2
Societăți cu instalații rudimentare și fără activitate	Total	212	100,0	17	100,0	274	100,0
	românesc	155	73,1	17	100,0	274	100,0
	străin	57	26,9	—	—	—	—

SURSE: *Contribuții la problema materiilor prime în România*, vol. II, București, 1939.

Tabel 265

Capitalul social din industria petrolieră, după domenii și proveniența națională, în anul 1945

mil. lei

Proveniență națională a capitalului	Total	Procente	Societăți de producție și rafinare	Societăți de producție și redevențe	Societăți de rafinare	Societăți de gaz și degazolinare	Societăți de comercializare	Societăți de transport
TOTAL	14 046,5	100,0	9 238,9	2 320,7	835,5	725,0	768,4	158,0
românesc	3 840,9	27,3	1 614,1	891,9	315,5	718,1	223,8	77,5
american	1 728,0	12,3	1 500,2	18,8	36,0	—	173,0	—
belgian	480,7	3,5	344,6	112,0	24,0	—	0,1	—
englez	3 161,7	22,4	2 803,0	162,1	—	—	196,6	—
elvețian	170,1	1,2	102,7	40,4	—	—	27,0	—
francez	1 495,9	10,6	1 017,0	410,9	20,0	—	48,0	—
italian	533,5	3,8	306,6	177,7	43,5	0,1	5,6	—
olandez	228,9	1,6	188,8	24,8	—	—	15,3	—
U.R.S.S.[1]	1 759,8	12,6	1 080,8	324,4	285,5	—	64,6	4,5
alte naționalități	647,0	4,6	281,1	157,7	111,0	6,8	14,4	76,0

SURSE: Calculat după „Monitorul petrolului român", 1945, nr. XI—XII.

NOTE: [1] Capitaluri stabilite prin decret-lege din „Monitorul oficial" nr. 161 din 19 iulie 1945 și provenind din bunurile petroliere germane din România, care au fost transferate Uniunii Sovietice de către Consiliul de control pentru Germania, în virtutea înțelegerilor internaționale. Aceste capitaluri au constituit primul aport al Uniunii Sovietice la crearea societății "Sovrom petrol" care a activat în industria petrolieră în perioada 1945—1954.

Tabel 266

Personalul principalelor societăți[1] petroliere, după compartimente de activitate, în anul 1938

număr

Societăți	Total		Șantiere	Rafinării	Servicii centrale	Servicii exterioare
Total	28 690	100,0	14 005	7 372	2 578	4 735
Astra română	6 352	22,1	2 977	1 781	474	1 120
Steaua română	4 048	14,1	2 567	992	216	273
Concordia	3 426	11,9	1 705	900	257	564
Unirea	3 323	11,6	1 336	565	262	1 160
Româno-americană	2 890	10,1	1 056	1 396	311	127
Creditul minier	1 829	6,4	957	519	236	117
Colombia	1 608	5,6	1 076	350	64	118
Prahova	966	3,4	780	133	44	9
I.R.D.P.	522	1,8	475	—	47	—
Dacia română de petrol	519	1,8	359	124	25	11
Petrol Block	399	1,4	14	334	51	—
Grupul Petrolului Românesc	329	1,1	303	—	26	—
Vaacum Oil	307	1,1	—	196	94	17
Foraky Română	296	1,0	276	—	20	—
Româno-belgiană	229	0,8	124	82	23	—
Distribuția	1 647	5,8	—	—	428	1 219

SURSE: „Monitorul petrolului român", 1939, nr. 20.

NOTE: [1] Restul întreprinderilor petroliere sub forma societăților cuprindea 2910 persoane repartizate astfel: șantiere — 1695, rafinării — 528, servicii centrale — 422, servicii exterioare — 265 persoane.

Tabel 267

Producția de țiței a principalelor societăți, în anii 1913, 1929, 1938, 1945

mii t

Societăți	1913	1929	1938	1945
TOTAL	1 886	4 364	6 610	4 641
Astra română	444	852	1 691	1 572
Steaua română	402	792	740	443
Concordia	125	674	853	555
Româno-americană	327	427	661	492
Unirea	181	483	641	370
Creditul minier	—	433	381	254
Colombia	273	171	423	339
Prahova	—	49	335	204
I.R.D.P.	—	196	168	83
Petroliera Muntenia	—	52	110	54
Dacia Starnaphta	—	45	58	24
Foraky Română	—	94	53	—
Forage Lemoine	—	26	58	25
Sondrum	—	70	28	21
Moldonaphta	0,3	— — —	11	19
Redevența	—	— — —	28	40
Alte întreprinderi	134	— — —	371	146

SURSE: „Monitorul petrolului român", 1946, nr. I—II.

Tabel 268

Capacitatea de lucru a rafinăriilor principalelor societăţi, în anul 1938

mii t

Societatea	Capacitatea de tratament	Capacitatea de cracare	Capacitatea rezervoarelor	Ţiţei supus rafinării	Gradul de utilizare a capacităţii
TOTAL	10 615	2 073	1 550	6 218	58,6
Astra română	2 010	517	425	1 493	74,3
Concordia	1 340	210	147	1 067	79,6
Româno—americană	1 400	400	161	898	64,1
Steaua română	1 300	340	208	689	53,0
Unirea	1 161	—	90	656	56,5
Creditul minier	630	162	75	463	73,5
Colombia	540	300	65	286	53,0
Prahova	210	—	32	186	88,6
Xenia	292	—	49	137	47,0
Redevenţa	210	—	29	—	—
Dacia română	183	—	33	120	65,6
Petrol—Block	540	144	96	111	20,6
Total	9 816	2 073	1 413	6 107	62,2
Petrol Mina	150	—	23	41	27,3
Româno—belgiană de petrol	42	—	14	20	47,6
Vacuum Oil	45	—	21	6	13,3
Total	237	—	58	67	28,3
Alte rafinării	562	—	79	44	7,8

SURSE : „Monitorul petrolului român", 1939, nr. 15.

Tabel 269

Concentrarea capacităţilor de producţie a rafinăriilor, după grupele de mărime[1], în anul 1937

Instalaţia	Total	Grupa I 100 000 t — 2 000 000 t		Grupa II 50 000 t — 100 000 t		Grupa III sub 50 000 t		Grupa IV diverse	
		mii t	%	mii t	%	mii t	%	mii t	%
TOTAL	14 208	12 623	88,8	959	6,8	471	3,3	155	1,1
Distilare primară	11 511	9 996	86,8	911	7,9	449	3,9	155	1,4
Cracare	1 545	1 545	100,0	—	—	—	—	—	—
Uleiuri	970	912	94,0	39	4,0	19	2,0	—	—
Parafină	14	8	61,5	5	38,4	1	0,1	—	—
Asfalt	168	162	96,4	4	3,3	2	1,2	—	—

SURSE : Calculat după *Contribuţii la problema materiilor prime în România*, vol. II Bucureşti 1939.

NOTE : [1] În grupa I se încadrau 13 uzine, în grupa a II-a 10 uzine, în grupa a III-a 10 rafinării în grupa a IV-a 26 mici rafinării.

BCU CLUJ CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 270

Forajul şi extracţia de ţiţei ale Societăţii Astra Română, în perioada 1904—1946

Anii	Forajul		Extracţia		Anii	Forajul		Extracţia	
	metri	Ponderea în total foraj	mii tone	Ponderea în total extracţie		metri	Ponderea în total foraj	mii tone	Ponderea în total extracţie
1904	850	1,0	—	—	1926	43 508	16,3	632	19,5
1905	1 289	2,6	31	5,0	1927	31 345	12,7	594	16,2
1906	3 582	6,8	148	16,7	1928	26 006	10,5	706	16,5
1907	6 171	7,9	244	21,6	1929	55 574	17,9	852	17,3
1908	8 197	10,0	269	23,5	1930	47 206	16,6	1 034	18,0
1909	6 970	10,0	291	22,4	1931	17 764	12,8	1 235	18,5
1910	8 387	16,6	343	25,4	1932	37 890	18,2	1 554	21,1
1911	11 212	15,6	521	33,7	1933	38 498	15,2	1 562	21,1
1912	16 602	21,3	448	24,6	1934	76 585	20,3	2 063	24,3
1913	15 632	20,8	444	23,5	1935	69 352	22,2	1 865	22,2
1914	18 560	16,0	467	26,2	1936	77 330	23,5	2 041	23,5
1915	15 252	16,6	342	20,4	1937	86 306	21,9	1 946	27,2
					1938	58 439	20,3	1 691	25,6
1916	9 775	27,0	366	40,7	1939	46 961	18,3	1 512	24,2
1917	685	— — —	102	14,1					
1918	5 345	36,8	300	31,0	1940	46 883	19,9	1 300	22,4
					1941	65 308	25,8	1 502	27,6
1919	4 382	25,5	239	25,9	1942	93 807	27,3	1 752	30,9
1920	2 641	14,2	323	31,2	1943	104 114	30,5	1 669	31,7
1921	4 671	9,2	334	28,7	1944	49 827	33,9	1 064	30,2
1922	13 326	15,1	408	29,9					
1923	20 056	16,3	414	27,3	1945	35 085	21,9	1 572	33,6
1924	19 602	11,7	451	24,3	1946	29 687	26,0	1 383	32,5
1925	42 831	21,0	400	17,3					

SURSE: „Monitorul petrolului român", 1947, nr. III—IV şi V—VI.

Tabel 271

Forajul şi extracţia de ţiţei ale Societăţii Româno-Americane, în perioada 1904—1945

Anii	Forajul		Extracţia		Anii	Forajul		Extracţia	
	metri	Ponderea în total foraj	mii tone	Ponderea în total extracţie		metri	Ponderea în total foraj	mii tone	Ponderea în total extracţie
1904	— — —	— — —	0,3	0,6	1925	18 655	9,1	220	9,5
1905	— — —	— — —	13	2,0	1926	28 805	10,8	213	6,6
1906	5 195	9,8	44	4,5	1927	27 519	11,1	232	6,3
1907	10 774	13,8	83	7,2	1928	35 777	14,5	398	9,3
1908	12 047	14,7	110	9,7	1929	39 878	12,7	427	8,8
1909	7 602	10,9	117	8,6	1930	26 141	9,2	457	7,9
1910	5 627	11,1	146	11,0	1931	9 192	6,6	603	11,2
1911	8 844	12,3	138	8,5	1932	17 890	8,6	528	7,2
1912	7 839	10,1	206	10,9	1933	19 380	7,7	582	7,9
1913	9 289	12,4	327	17,7	1934	19 740	5,2	972	11,2
1914	16 651	14,4	420	23,2	1935	11 099	3,6	673	8,0
1915	17 959	19,0	376	23,7	1936	37 147	11,3	596	6,8
					1937	79 940	20,3	748	10,5
1916	9 363	25,9	302	33,6	1938	29 113	10,1	661	10,0
1917	— — —	— — —	277	38,2	1939	35 365	13,8	636	10,2
1918	— — —	— — —	— — —	— — —					
					1940	42 414	18,0	600	10,3
1919	1 223	7,1	139	15,9	1941	27 204	10,8	599	11,0
1920	2 942	15,8	187	16,8	1942	33 717	9,8	617	10,9
1921	3 394	6,7	253	21,6	1943	36 053	10,6	552	10,5
1922	5 667	6,4	223	16,3	1944	15 789	10,9	346	9,8
1923	13 128	10,7	164	10,8					
1924	19 066	11,4	163	8,8	1945	19 129	12,0	492	10,5

SURSE: „Monitorul petrolului român", 1946.

Tabel 272

Costul și amortizarea instalațiilor și terenurilor la Societatea Steaua Română, în perioada 1900—1919

mil. lei

Anii	Instalații		Terenuri		Grad de amortizare	
	Cost	Amortizare	Cost	Amortizare	Instalații	Terenuri
1900	14,9	4,0	— — —	— — —	26,8	— — —
1901	17,1	5,0	— — —	— — —	29,2	— — —
1902	19,6	6,1	12,2	1,0	31,0	8,2
1903	22,9	13,6	12,5	1,6	59,4	12,8
1904	30,1	15,0	12,9	2,1	49,8	16,3
1905	40,0	16,9	13,3	2,5	42,3	18,8
1906	50,4	20,6	13,6	2,9	40,9	21,3
1907	59,4	25,2	14,0	3,3	42,4	23,6
1908	68,2	30,7	14,4	3,9	45,0	27,1
1909	74,2	37,4	15,9	4,6	50,4	28,9
1910	82,1	43,2	16,5	5,4	52,6	32,7
1911	90,8	50,4	17,4	6,1	55,5	35,1
1912	99,9	58,7	17,9	6,9	58,8	38,5
1913	112,4	67,5	18,7	7,9	60,1	42,2
1914	120,8	76,5	19,7	9,1	63,3	46,2
1915 (8 luni)	126,1	83,6	20,2	11,2	66,3	55,4
1916	129,7	91,7	20,5	12,0	70,7	58,5
1917	129,7	99,7	20,5	13,0	76,9	63,4
1918	132,8	105,1	21,8	14,3	79,1	65,6
1919	141,5	114,6	22,0	14,5	81,0	65,9

SURSE : Calculat după „Monitorul petrolului român", 1920, nr. 22.

Tabel 273

Producția de petrol în România și alte țări, în perioada 1857—1945

mii t

Țările	1857	1859	1880	1900	1913	1923	1929	1937	1945	1947
Total mondial	0,2	4,7	3 904	20 168	53 710	136 277	192 025	280 339	359 474	415 000
România	0,2	0,4	16	247	1 848	1 512	4 837	7 150	4 640	3 840
S.U.A.	—	0,3	3 443	8 334	34 030	100 371	138 104	172 866	231 575	250 000
Rusia	—	4,0	352	10 378	9 193	—	—	—	—	—
U.R.S.S.	—	—	—	—	—	5 276	13 576	27 821	20 460	26 500
Columbia	—	—	—	—	—	61	2 911	2 831	3 193	3 500
Iraq	—	—	—	—	—	—	121	4 255	4 607	4 800
Indonezia	—	—	—	426	1 526	2 833	5 239	7 262	976	1 113
Peru	—	—	—	37	276	752	1 855	2 309	1 827	1 800
Mexic	—	—	—	—	3 838	22 704	6 700	7 159	6 187	7 500
Iran	—	—	—	—	248	3 361	5 549	10 331	17 108	20 000
Trinidad	—	—	—	—	70	443	1 213	2 180	3 062	3 000
Venezuela	—	—	—	—	—	639	20 402	27 734	46 341	64 000
Argentina	—	—	—	—	—	— — —	— — —	2 238	3 301	3 000
Arabia Saudită	—	—	—	—	—	— — —	—	8	2 872	12 500

SURSE: Calculat după „Annuaire statistique de la Société des Nations", Genève, 1930, 1940; „Statistical Yearbook", 1949—1950, New—York, 1950. *Țările capitaliste. Culegere de date statistice*, (limba rusă), Moscova, 1937.

BCU INSTITUTUL CENTRAL UNIVERSITAR LIBRARY

Tabel 274

Ponderea exportului și consumului intern în producția petrolieră a României și S.U.A., în perioada 1922—1944

ponderi

Anii	România		S.U.A.	
	Consum intern	Export	Consum intern	Export
1922	61,4	38,6	87,7	12,3
1925	46,0	54,0	86,5	13,5
1929	29,9	70,1	85,2	14,8
1935	16,8	83,2	88,4	11,6
1938	26,4	73,6	85,5	14,5
1944	31,5	68,5	90,0	10,0

SURSE : Calculat după ,,Monitorul petrolului român'', 1946

Tabel 275

Consumul produselor petroliere în România și alte țări, în anii 1913, 1931, 1939

Țări	Consumul total, mii t			Consumul pe locuitor kg		
	1913	1931	1939	1913	1931	1939
România	677	1 229	1 785	97	68	89
Anglia	1 895	8 516	12 000	44	185	250
Austria	100	259	200	14	37	30
Cehoslovacia	75	381	100	5	25	7
Franța	662	4 500	7 000	21	110	167
Germania	1 427	2 594	7 000	25	40	101
Italia	279	1 501	2 900	8	36	66
Iugoslavia	20	153	130	2	11	8
Polonia	—	352	323	—	12	11
Ungaria	60	149	290	8	17	32

SURSE : Calculat după ,,Annuaire statistique international'', 1927 ; ,,Annuaire statistique de la Société des nations'', 1931, 1940/41 ; ,,Monitorul petrolului român'', 1935, 1944.

Tabel 276

Producția grupului internațional Royal-Dutch, în diferite țări din lume, în anii 1907 — 1938

mii t

Țările	1907	1914	1924	1929	1938
TOTAL	1 210	4 718	13 442	25 684	30 717
Indiile olandeze	1 082	1 539	2 826	4 746	5 407
România (Astra română)	38	467	451	852	1 515
Soravan Brunei	—	66	599	760	793
Egipt	—	104	163	272	226
Rusia	—	1 527	—	—	—
Borneo	—	—	—	—	923
Irak	—	—	—	—	978
S.U.A.	—	730	5 492	7 583	7 680
Mexic	—	285	2 695	2 053	954
Venezuela	—	—	1 162	8 800	11 310
Trinidad	—	—	54	103	387
Argentina	—	—	—	15	544

SURSE : ,,Monitorul petrolului român'', 1939.

III

INDUSTRIA ALIMENTARĂ ÎN PERIOADA 1860—1948—INTRODUCERE

Ramura alimentară a ocupat, în perioada modernă a României, un loc prioritar și apoi important în structura industriei prelucrătoare. Era una din ramurile în care începe introducerea mașinismului și promovarea industrializării în faza industriei ușoare. Abundența și varietatea majorității materiilor prime locale, mărimea relativ modestă a capitalului optim de investit pe întreprindere, calificarea medie necesară personalului etc. au deschis o cale largă dezvoltării industriei alimentare în formele moderne mecanizate.

Urmărirea locului și importanței sale în procesul general al expansiunii industriei se poate face în primele secțiuni, consacrate expunerii evoluției industriei pe ramuri și indicatori principali comuni, cît și cea referitoare la produse.

Capitolul de față prezintă unele subramuri ale industriei alimentare: industria morăritului în România și industriile morăritului, zahărului și tutunului în Transilvania, unde statistica oficială nu a furnizat date acceptabile pentru a exprima în indicatori comuni întreaga industrie alimentară.

Industria morăritului în România este, ca pretutindeni, una din cele mai vechi și a avut o importanță deosebită în economia națională. În intervalul cercetat ea a ajuns să dețină, uneori, pînă la jumătate din forța motrice a industriei mari. Ramura morăritului a cunoscut transformările cele mai spectaculoase, determinate de revoluția industrială. La începutul epocii studiate — 1860 — cerealele se măcinau prioritar la morile cu pietre, acționate de forțe naturale — apă, vînt, animale; o parte a necesarului de făină și mălai în gospodării era asigurat de rișnițele de mînă. Treptat, o dată cu răspîndirea mașinii cu aburi în Europa, aceasta se introduce și în morile din România, locomobilele alimentate cu lemne sau paie punînd în mișcare una sau mai multe perechi de pietre de moară. A început revoluționarea industriei morăritului paralel cu aceea a treieratului cerealelor; pînă la sfîrșitul secolului majoritatea măcinișului se făcea cu forță mecanizată; morile mari introduc valțurile în locul pietrelor, aparate de selectare etc. Din această perioadă se răspîndește însă și motorul cu ardere internă, mai ușor și mai ieftin, care înfăptuiește revoluția indus-

trială în domeniul morilor țărănești. În deceniile trei — patru al secolului 20 trec și acestea la folosirea valțurilor.

Crește considerabil masa de capital investit pe unitate și pe ramură. Rentabilitatea activității de morărit determină o suprainvestiție în ramură; de la începutul secolului 20 și pînă la naționalizare, în 1948, capacitățile de producție depășeau de 2 — 3 ori nevoile de măcinare.

Industria morăritului țărănesc, cu anexele sale — uleinițe, fierăstraie, pive etc. — a fost din punct de vedere social, economic, o pepinieră de burghezie industrial-agrară a satului românesc.

Situațiile statistice reconstituie, pe baza datelor fragmentare din surse, un tablou al industriei de morărit, mare și mică, după indicatori principali-număr, forță motrice și capacitate de producție — în diferite perioade din 1860 pînă la 1948.

Morile mari sistematice, numite și comerciale, întrucît cumpărau grîu și vindeau făină, asigurau aprovizionarea în principal a centrelor urbane și cerințele la export.

Morile sistematice mici ca și cele nesistematice — cu pietre —, zise țărănești, măcinau grîne și porumb pentru consumul local al orășelelor și satelor, respectiv pentru 80 — 85% din populația țării.

Datele permit să se urmărească ritmul și intensitatea mecanizării acestei ramuri, concentrarea forței motrice și a capacităților de producție; în comparație cu restul industriei, prin număr și putere motrice instalată, se relevă predominanța industriei morăritului în ramura alimentară și locul important în întreaga industrie a țării. Morile mici — sistematice și cu pietre — constituiau cea mai puternică ramură a industriei mici.

Industria morăritului, cu unele excepții, era un domeniu de preferință al capitalului autohton.

Tabel 277

Industria morăritului, după categorii de mori, număr și forță motrice, în perioada 1860—1948

Anii	Numărul morilor				Forța motrice mecanică în C.P.		
	cu valțuri		cu pietre[3]		Mori cu valțuri		Mori cu pietre[4]
	Mori mari[1]	Mori mici[2]	Cu forță motrice mecanică	Cu forță motrice naturală	Mori mari	Mori mici[4]	
1860	—	—	33	6 738	—	—	660[5]
1873	—	—	347	4 768	—	—	6 940[5]
1888	— — —	— — —	876	— — —	— — —	— — —	17 520[5]
1895	98	— — —	— — —	— — —	9 946	— — —	— — —
1901/2	61	11	1 333	4 297	9 060	330	15 086
1912	89	— — —	—	—	19 000	— — —	— — —
1915	96	57	2 480	2 325	22 120	1 710	63 745
1919	395	80	7 011		51 800	2 200	115 000
1926[6]	314		4 969	— — —	56 865	157 501	
1939[7]	273[8]	2 205	9 973	5 144	60 302[9]	66 150	156 688
1948[10]	129[11]	2 244	8 233	— — —	39 700[12]	67 320	131 728[13]

SURSE: Calculat pe baza datelor din: „Statistica din România. Statistica agricolă" pe anii 1871, 1872, 1873, București, 1875; „Buletinul Ministerului Agriculturii, Comerțului, Industriei și Domeniilor", nr. 3, 1891; B. G. Assan, *Industria morăritei în România*, București, 1896;

Ancheta industrială din anul 1901—1902. Industria mare, vol. I, București, 1904; M. N. Ghițescu, *Industria făinei*, București, 1915; „Bursa", nr. 666, 24 mai 1915; „Buletinul statistic al României" 1919, nr. 2; *Ancheta industrială din anul 1920*, București 1920; „Buletinul industriei", nr. 1—2, 1920; „Buletinul industriei", număr festiv, 1921; „Anuarul statistic al României" 1924—1940; „Indicatorul morăritului din România în 1926" București f.a; *Industria morăritului. Date și observațiuni*, București 1928; „Indicatorul morăritului în România în 1932", București 1932; *Recensământul general al întreprinderilor industriale și comerciale din 1930*. vol. X; I. I. Tatos și I. Ivănescu, *Industria morăritului în România*, București, 1941; *Colecțiunea juridică. Legea pentru valorificarea grîului promulgată cu nr. 2 831 din 14 iulie 1939*, Monitorul oficial nr. 162 din 17 iulie 1939; „Probleme economice", nr. 3, 1948; C. Molnar și A. Biedel, *Tehnica morăritului*, Timișoara, 1949; *Lucrările simpozionului 125 ani [de morărit industrial în România* Galați, 1979.

NOTE: [1] S-au cuprins morile mari, comerciale, cu forță motrice peste 50 C.P. sau capacitate de măcinare peste 10 tone în 24 ore; acestea măcinau cu precădere grîu pentru consum urban și pentru export. Numărul lor și forța motrice figurează după 1906 în statistica industriei mari încurajate, de unde s-au reprodus datele.

[2] Se au în vedere morile cu valțuri mai mici de 10 tone măcinîș și sub 50 C.P. forță motrice. Acestea măcinau porumb și grîu; în perioada interbelică prioritar grîu; categoria lor se stabilea de diferite statistici sau publicații de specialitate după 1918, pe criterii economice sau fiscale.

[3] Morile cu pietre aveau una, două sau mai multe perechi, acționate la începutul perioadei prioritar de forțe naturale — apă, vînt, animale etc. Ulterior, se construiesc mori tot mai numeroase cu forță motrice mecanică — a aburului — iar după 1918 mai ales, cu motoare cu combustie internă.

[4] S-a acceptat — acolo unde nu se specifică — cifra medie de 30 C.P. pentru o moară mică cu valțuri și 16 C.P. pentru o moară cu pietre. Sursele arată că o pereche de pietre era pusă în funcțiune de motoare cu putere de 12—20 C.P.; în multe cazuri însă la o moară erau în funcțiune cîte două sau mai multe perechi de pietre, precum și 1—2 valțuri.

[5] Pentru perioada pînă la 1880 forța motrice mecanică a unei mori s-a estimat la 20 C.P. ai unei locomobile mici.

[6] Indicatorul industriei morăritului din România, 1926, București, specifică gruparea morilor mari și mici după gradul de complexitate a instalațiilor; în categoria morilor mari s-au inclus morile sistematice de mare capacitate cu instalații complete, de curățire a cerealelor, cu valțuri, site, aparate pentru sortarea făinei, mori speciale de gris etc.; morile mici se considerau în primul rînd cele cu pietre, cu valțuri de capacitate mică. În 1926 cele 4 969 mori mici posedau 9 188 perechi de pietre și 1 401 valțuri care măcinau orice fel de cereale. Ele furnizau făină obișnuită, cernută, în unele cazuri de 2 — 3 calități, cît și mălai, crupe, urueală etc. Această statistică nu a inclus morile acționate de apă, vînt, animale.

La Recensămîntul general al întreprinderilor industriale și comerciale din 1930, totalul morilor recenzate era de 15 414 unități, din care acționate cu forță motrice mecanică 6 280. Prin diferență s-a obținut numărul morilor puse în mișcare de forța apei, vîntului, animalelor etc. de 9 134 unități. În sursă, cele 6 280 mori cu forță motrice mecanică sînt grupate astfel:

cu 1 — 5 C.P.	984 mori
cu 6 — 50 C.P.	4 277 mori
peste 50 C.P.	1 019 mori

avînd în total 220 785 C.P.

[7] Datele reprezintă situația tuturor morilor din țară la 1 august 1939, aflate sub controlul Oficiului central pentru valorificarea grîului din Ministerul Agriculturii și Domeniilor. Statistica întocmită de Oficiu specifica categoriile de mori, lungimea valțurilor, capacitatea de măcinare și de înmagazinare.

[8] Din acestea 24 nu funcționau.

[9] S-a considerat forța motrice a morilor din anul 1938, arătată în statistica industrială.

[10] Datele se referă la începutul anului 1948, fiind astfel valabile și pentru anul 1947.

[11] Numărul de mori este în anul 1948 mai redus față de 1939 atît ca urmare a diminuării teritoriului țării, cît și datorită măsurilor de raționalizare a funcționării capacităților de producție.

[12] S-a apreciat forța motrice la o medie de 300 C.P. pe unitate pentru morile mari cu valțuri ținîndu-se cont de media acestora în 1939 și creșterea capacității.

[13] La inventarierea întreprinderilor industriale din octombrie 1947, s-a constatat existența a 17 500 mori de toate categoriile și uleiniță țărănești cu forța motrice de 283 000 C.P. („Probleme economice", nr. 2, 1948, p. 120).

Tabel 278

Industria morăritului, după categoriile de mori și capacitatea anuală de producție[1], în perioada 1860—1948

Anii	Capacitatea de măcinare[2] mii t			
	Mori cu valțuri		Mori cu pietre	
	Mori mari	Mori mici	Cu forță motrice mecanică	Cu forțe motrice naturală
1860[3]	—	—	22,6	1 536,3
1873[3]	—	—	237,4	— — —
1880[3]	— — —	— — —	566,4	— — —
1895[4]	461,8	— — —	— — —	— — —
1901/2[5]	381,3	11,1	911,8	979,7
1912[6]	855,0	— — —	— — —	— — —
1915[7]	600,0	57,5	1 696,3	530,1
1920[8]	2 265,0	80,6	3 720	— — —
1926[9]	2 708,8		7 696,8	— — —
1939[10]	1 982,5	2 457	6 698,4	1 172,8
1948[11]	1 217,0	2 262	— — —	10 262 — — —

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 277.

NOTE: [1] Capacitatea de producție a morilor în diferite surse — statistice sau lucrări de specialitate — este arătată după criterii diferite: fie în general pe baza declarațiilor proprietarilor de mori, fie după elementele tehnice — mărimea pietrelor de moară și lungimea valțurilor; de asemenea, capacitatea de măcinare se mai aproximă în raport de mărimea forței motrice, știindu-se că la o mărime anumită a instalațiilor de măcinare corespundea o mărime dată a forței motrice care o punea în mișcare.

Capacitatea de măcinare variază — condițiile tehnice fiind constante — și după produsul supus măcinării; porumb pentru mălai, alte cereale pentru uruială etc. se macină de trei — patru ori mai mult în aceeași unitate de timp decît grîul pentru făină.

O publicație de specialitate — Indicatorul industriei morăritului din România, București, 1932, p. VII — arăta relațiile care există între mărimea pietrelor de moară, cantitatea cerealelor măcinate după categorie și forța motrice instalată necesară:

Pietre de moară	36 țoli	42 țoli	48 țoli
Cantitatea măcinată pe oră			
grîu kg	125	150	200
porumb kg	400	600	800
Forța motrice necesară			
în C.P.	14	18	22

O moară simplă, pentru făină integrală, macină mai mult grîu și mai repede decît o moară sistematică, care pe lîngă operațiunea de zdrobire a boabelor efectuează operațiuni de curățire prealabilă a grîului, de sortare, de cernere a făinei și separare pe calități etc.; pentru toate acestea instalațiile sînt mai complicate și bobul de grîu trece succesiv prin mai multe faze de prelucrare. Ca urmare, morile sistematice utilizează la măcinarea grîului mai multe perechi de cilindri și deci mai multe pasaje de măcinare prin care trece aceeași cantitate de material.

Morile simple cu valțuri pentru măcinat porumb sau grîu au de regulă două perechi de tăvălugi, în timp ce morile sistematice — de făină de calitate superioară și grișuri — au 4 — 7 perechi de tăvălugi.

Calculul anual al capacității de producție a morilor are în vedere, de asemenea, timpul de lucru zilnic și numărul de zile posibile de lucru anual.

Capacitatea de producție *teoretică* se calculează de regulă la o funcționare a instalațiilor de 24 ore pe zi și 280 zile pe an.

Capacitatea de producție *comercială* și respectiv cea care stă la baza calculelor din tabele pornește de la funcționarea instalațiilor în acord cu condițiile economico-sociale.

În sursele consultate capacitatea de măcinare a fost stabilită diferit de la autor la autor, pornindu-se de la termeni diferiți de calcul — mărimea instalației, timpul zilnic-10 pînă la 24 ore, numărul anual de zile de lucru de la 180 — 280 zile etc.— ceea ce mărește dificultățile de comparație.

[2] În vederea stabilirii unui etalon comun al evaluării capacității de producție a morilor, acolo unde nu se specifică, pe baza surselor de specialitate și a practicii morăritului, s-a considerat :

a. moara cu pietre, cu o pereche, în medie de 42 ţoli, cu capacitate de măcinare de 500 kg porumb sau 150 kg grîu și folosind o forță motrice mecanică medie 16 C.P. ; proporția dintre grîu și porumb — ca cereale de bază măcinate — două părți porumb și una grîu. Durata de funcționare medie zilnică 10 ore și anuală 180 zile lucrătoare; restul zilelor fiind apreciate timp al lucrărilor agricole cînd morile sînt folosite mai rar. Morile acționate de forțe naturale — apă, vînt, animale etc. — au fost socotite la o treime din capacitate.

b. moara mică cu valțuri de regulă cu două — patru perechi de cilindri la o lungime de 2m de valț macină 1 000 kg porumb sau 350 kg grîu pe oră și utilizează forță motrice mecanică medie de 30 C.P. ; aceasta sporește sau se reduce proporțional cu mărimea valțurilor; proporția la măcinat dintre porumb și grîu este de o parte porumb, două părți grîu, aceste mori măcinînd prioritar grîu ; timpul de lucru zilnic și anual sînt aceleași ca la punctul a).

c. morile mari cu valțuri care macină numai grîu, cînd nu se specifică în sursă, se consideră că au o capacitate medie de circa 25 tone în 24 ore iar forța motrice folosită este de circa 200 C.P. Ele funcționează continuu, 24 ore pe zi și minimum 250 zile pe an.

Numărul morilor, pe categorii s-a luat din tabelul 277.

[3] Calculat pe baza notei 2.

[4] Capacitatea de măcinare în 24 de ore a celor 98 mori, de 1 847 tone, s-a înmulțit cu 250 zile lucrătoare anual.

[5] Calculat pe baza notei 2.

[6] Capacitatea de măcinare în 24 de ore a celor 89 mori, de 3 420 tone, s-a înmulțit cu 250 zile lucrătoare anual.

[7] Calculat pe baza notei 2.

[8] S-a obținut după capacitatea de producție pentru morile mari de 9 030 tone în 24 ore („Buletinul industriei", an I, nr. 1 — 3, p. 55) și înmulțit cu 250 zile lucrătoare anual ; capacitatea de măcinare a morilor mici, de 49 600 tone în 24 ore — după aceeași sursă — dar reduse la 10 ore pe zi, respectiv 20 666 tone și înmulțit cu 180 zile lucrătoare pe an, conform notei 2.

[9] Capacitatea de producție în 24 ore a morilor mari, din *Industria morăritului. Date și observațiuni*, București, 1928, p. 35, înmulțită cu 250 zile lucrătoare pe an ; capacitatea morilor mici calculată după capacitatea de măcinare a celor 9 188 perechi de pietre de moară și 1 401 valțuri date în sursa de mai sus și după nota 2.

[10] Calculat după capacitatea de producție în 24 ore dată în I. I. Tatos și I. Ivănescu, *Industria morăritului în România*, București 1941, p. 71 și 82 și înmulțită pentru morile mari cu valțuri cu 250 zile lucrătoare și pentru cele mici cu valțuri la 10 ore pe zi și 180 zile pe an. Capacitatea de măcinare a morilor cu pietre cu forță motrice mecanică și cu forță motrice naturală calculată pe baza notei 2.

[11] Calculat după sursă „Probleme economice", nr. 3, 1948, p. 143.

IV

INDUSTRII ALIMENTARE ÎN TRANSILVANIA, ÎN PERIOADA 1867—1915—INTRODUCERE

Aceste ramuri sînt legate nemijlocit de agricultură. Statistica economică maghiară a acordat atenţie prioritară agriculturii şi respectiv ramurilor care prelucrau produse agricole. În consecinţă, dacă pentru industria prelucrătoare în ansamblu şi pentru toate ramurile sale nu s-a elaborat o statistică corespunzătoare şi continuă, pentru industriile morăritului, spirtului, berei, zahărului, tutunului s-a urmărit prin servicii speciale dezvoltarea şi producţia lor. Un interes suplimentar prezentau unele din aceste ramuri — ca de altfel pretutindeni în Europa — pentru administraţia financiară şi impozitele indirecte la care erau supuse produsele de tutun, spirt, zahăr etc. ceea ce făcea necesară cunoaşterea producţiei.

Morăritul era cea mai răspîndită activitate industrială de prelucrare a produselor agricole în a doua jumătate a secolului 19.

Primul recensămînt al morilor efectuat în 1863 — cam în acelaşi timp cu cel al lui D. P. Marţian, în România (1859—1860) — ca şi următorul, cel din 1873, nu poate furniza date adevărate; el a cuprins o zonă incompletă a Transilvaniei şi s-a limitat doar la indicatorul număr de mori după sursele de forţă — apă, vînt etc.

La recensămintele următoare culegerea datelor a fost mai completă; cel din 1906 a înscris şi perioadele de înfiinţare a morilor, ceea ce permite urmărirea dinamicii morăritului pe o perioadă mai lungă.

Situaţiile statistice se referă la numărul morilor, sursele de forţă, felul proprietăţii, puterea instalată, cantitatea de cereale măcinată; unele date au caracter estimativ, ca de pildă cantitatea de produse măcinată.

Industria zahărului, în formă modernă mecanizată, ia fiinţă în Transilvania la sfîrşitul secolului 19. În anul 1892 intră in producţie fabrica de la Bod, iar în anul 1895 cea de la Tîrgu-Mureş care funcţionează continuu. Datele înfăţişează evoluţia personalului, a forţei motrice, a materiei prime — sfeclei de zahăr — prelucrate şi a producţiei obţinute.

Industria mecanizată a tutunului datează tot de la sfîrşitul secolului 19. Pînă în 1896 funcţionau două fabrici: la Cluj şi Timişoara; în anul 1897 intră în producţie şi fabrica de la Sf. Gheorghe, care produce în exclusivitate, pînă la 1907, numai ţigări de foi. Primele două întreprinderi

B.C.U. „M. EMINESCU" IAȘI

produceau cu prioritate țigarete, iar din anul 1907 aceste sortimente sînt produse și de fabrica din Sf. Gheorghe.

Datele sumare asupra acestor ramuri ale industriei alimentare pot să furnizeze repere ale evoluției industriei prelucrătoare întemeiate prioritar pe materii prime agricole locale.

Tabel 279

TRĂNSILVANIA

Industria morăritului, după perioada înființării morilor, pe feluri de motoare, în anii 1867–1906

Categoria	Total mori în 1906	Înainte de 1867	1867–1880	1881–1890	1891–1900	1901–1906	Necunoscută
1	2	3	4	5	6	7	8
TOTAL mori,	7 624	4 562	957	556	516	502	531
din care :							
Mori cu abur	557	9	68	108	177	189	6
Mori cu apă	6 870	4 552	883	438	303	170	524
Mori cu motoare cu explozie	197	1	6	10	36	143	1

SURSE : Calculat pe baza datelor din „Malomipar" [„Industria morăritului"], 1906.

Tabel 280

TRANSILVANIA

Industria morăritului, după numărul morilor, pe categorii de proprietari, în anii 1894 și 1906

Categoria	1894		1906	
	Număr	Ponderi	Număr	Ponderi
1	2	3	4	5
TOTAL mori	8 358	100,0	7 726	100,0
din care :				
de stat	31	0,4	30	0,4
comunale	318	3,8	199	2,6
composesorale	76	0,9	21	0,3
ale societăților pe acțiuni	34	0,4	31	0,4
bisericești	174	2,1	162	2,1
de fundații	20	0,2	—	—
ale societăților cu răspundere limitată	—	—	426	5,5
cooperatiste	—	—	16	0,2
particulare	7 705	92,2	6 841	88,5

SURSE : Întocmit pe baza datelor din „Malomipar" [„Industria morăritului"], 1894, 1906.

Tabel 281

TRANSILVANIA

Industria morăritului, după puterea instalată în C.P.[1] a morilor, pe feluri de motoare, în anii 1884, 1894 și 1906

Categoria	1884		1894		1906	
	Număr	Ponderi	Număr	Ponderi	Număr	Ponderi
1	2	3	4	5	6	7
TOTAL putere instalată, C.P.	19 714	100	43 568	100	59 682	100
din care :						
Motoare cu aburi număr	258	—	625	—	588	—
forță, în C.P	4 847	24,6	12 656	29,0	18 373	30,8
Roți și turbine număr	6 629	—	10 806	—	8 770	—
forța, în C.P.	14 867	75,4	30 912	71,0	38 541	64,6
Motoare cu ardere internă și electrice						
număr	—	—	—	—	218	—
forță, în C.P.	—	—	—	—	2 768	4,6

SURSE : „Malomipar" [„Industria morăritului"], 1884, 1894, 1906.

NOTE : [1] În sursele din anii 1884 și 1894 se arată și capacitatea de măcinare în anii 1884 și 1894 :

	1884		1894	
	tone	%	tone	%
Capacitatea totală în 24 ore	4 235	100,0	9 568	100,0
Capacitatea de măcinare a morilor cu abur în 24 ore	1 839	43,4	3 790	39,6
Capacitatea de măcinare a morilor cu apă în 24 ore	2 396	56,6	5 778	60,4

Tabel 282

TRANSILVANIA

Industria morăritului, după felul instalațiilor de măcinare[1], în anii 1873, 1884, 1894, 1906

Categoria	1873	1884	1894	1906
1	2	3	4	5
TOTAL pietre de moară	11 696	7 430	12 042	23 260
Pietre de moară la morile cu abur[2]	— — —	664	1 027	13 265
Pietre de moară la morile cu apă	— — —	6 766	11 015	9 995
Proporția pietrelor de moară :				
la morile cu aburi	—	8,9	8,5	57,0
la morile cu apă	—	91,1	91,5	43,0

SURSE : „Malomipar", [„Industria morăritului"], 1884, 1894, 1906.

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITARĂ

NOTE : [1] În 1894 sursa prezintă şi situaţia gradului de concentrare a capacităţii de măcinare :

Categoria morilor după numărul pietrelor	Total mori cu pietre	din care : mori cu aburi*	mori cu apă*
cu 1 pereche	5 368	65	5 016
cu 2 perechi	2 228	265	1 888
cu 3 perechi	417	101	304
cu 4 perechi	242	42	190
cu 5 perechi	34	6	28
cu 6 perechi	27	1	25
cu 7 perechi	13	3	9
cu 8 perechi	16	—	14
cu 9 perechi	2	1	1
cu 10 şi peste 10 perechi	11	6	5

* Aceste două categorii nu reprezintă totalul morilor în funcţiune ; mai existau mori cu alte feluri de forţă motrice ; de aceea suma lor nu dă totalul morilor cu pietre.

[2] Sursa furnizează date şi asupra morilor cu valţuri :

	1894	1906
Morile cu valţuri	821	1 131
Numărul valţurilor (perechi)	1 464	1 988
Mori cu 1 pereche valţuri	154	84
Mori cu 2 perechi valţuri	476	200
Mori cu 3 perechi valţuri	14	21
Mori cu 4 perechi valţuri	10	81
Mori cu 5 perechi valţuri	—	17
Mori cu peste 5 perechi	—	80
Mori cu 3 valţuri	84	—

Tabel 283

TRANSILVANIA

Cerealele măcinate[1] la mori, în anii 1880, 1886, 1894, 1906

mii tone

Categoria	1880	1886	1894	1906
Cantitatea totală, din care :	395,4	548,4	657,2	926,6
grîu	199,6	286,1	410,3	629,0
secară	57,8	64,0	80,4	43,0
orz	13,8	14,8	41,1	49,4
porumb	108,6	118,8	123,9	205,1

SURSE : „Malomipar" [„Industria morăritului"], 1884, 1894, 1906.

NOTE : [1] Sursa arată pentru acelaşi an capacitatea de măcinare şi gradul de folosire a ei : morile cu aburi dispuneau de o capacitate de măcinare de 626, 7 mii tone din care au utilizat 34,4 %, iar morile cu apă au avut o capacitate de măcinare de 684,8 mii tone din care au folosit 41,8 %.

Distribuirea morilor, în 1894, după capacitatea zilnică de măcinare se prezenta astfel :

Pînă la 0,1 t	1 069	mori	sau 12,8 %
Între 0,2 — 1 t	5 419	mori	64,8 %
Între 1 — 2 t	879	mori	10,4 %
Între 2 — 5 t	526	mori	6,3 %
Între 5 — 10 t	297	mori	3,6 %
Între 10 — 50 t	163	mori	2,0 %
Între 50 — 100 t	4	mori	0,05 %
Peste 100 t	1	moară	0,01 %

(„Malomipar", [Industria morăritului], 1894)

Tabel 284

TRANSILVANIA

Industria zahărului, după personal, forță motrice și producție, în anii 1892—1915

Anii	Personal			Forța motrice	Sfeclă prelucrată[1]	Producția de zahăr	Zahăr[1] obținut din tona de sfeclă
	Total	Bărbați	Femei	C.P.	t	t	kg
1	2	3	4	5	6	7	8
1892	770	520	250	335	40 900	5 472	133,8
1893	620	500	120	888	66 000	5 628	85,3
1894	620	500	120	888	49 000	6 173	126,0
1895[2]	1 180	900	280	1 089	90 900	10 098	111,1
1896	1 180	900	280	786	122 400	11 408	93,4
1897	1 215	940	275	1 197	127 150	11 448	90,0
1898	1 220	950	270	951	72 880	7 677	105,3
1899	1 285	946	339	1 312	104 980	11 493	109,5
1900	1 277	900	327	1 407	117 800	12 299	104,4
1901	1 400	1 048	352	1 407	108 500	12 950	119,4
1902	1 431	1 061	370	1 407	98 680	10 952	111,0
1903	1 466	1 085	381	1 407	111 890	13 167	117,7
1904	1 296	927	369	1 642	56 490	8 471	150,0
1905	1 274	951	343	1 692	89 160	11 382	127,7
1906	1 309	970	339	1 692	108 480	13 911	128,2
1907	1 309	973	336	1 712	96 020	13 790	143,6
1908	1 387	1 020	367	1 742	79 910	13 210	165,3
1909	1 342	1 139	403	1 783	73 160	14 605	199,6
1910	1 575	1 181	394	1 783	97 720	12 570	128,6
1911	1 612	1 215	397	1 907	109 970	15 509	141,6
1912	1 263	1 220	403	1 907	132 310	19 131	144,6
1913	1 591	1 214	377	1 977	76 040	10 844	142,6
1914	1 569	1 200	369	1 977	53 030	12 150	229,1
1915	1 634	1 221	413	1 977	81 340	12 457	153,1

SURSE : Calculat pe baza datelor din „Magyar statisztikai évkönyv", [„Anuarul statistic maghiar"], 1892—1916.

NOTE : [1] Creșterea conținutului de zahăr în sfeclă prin îmbunătățirea și selecționarea sfeclei de zahăr se constată din evoluția indicatorilor ce urmează, pe perioade cincinale :

	Conținutul în zahăr la chintal de sfeclă %	Sfeclă necesară pentru obținerea 1 kg zahăr
1892—1895	8,89	11,24
1896—1900	10,55	9,47
1901—1905	12,38	8,07
1906—1910	14,48	6,91
1911—1915	14,68	6,81

[2] Pînă în anul 1894 a funcționat o singură fabrică de zahăr, cea de la Bod ; din anul 1895 intră în funcțiune și fabrica de la Tîrgu-Mureș.

Industria tutunului, după numărul personalului ocupat, tutunul prelucrat şi producţia obţinută, în anii 1892—1912

Anii	Personal ocupat			Tutun prelucrat, t			Producţia de ţigări mil. buc.	
	Total	Bărbaţi	Femei	Total	Autohton	Importat	Ţigări de foi	Ţigarete
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1892	2 817	247	2 570	4 711	866	3 845	48	227
1893	2 919	272	2 647	4 775	1 052	3 723	49	281
1894	2 793	254	2 539	4 462	995	3 467	47	253
1895	2 707	222	2 485	3 121	1 084	2 037	48	242
1896	2 834	200	2 634	4 315	1 179	3 136	48	214
1897[1]	2 988	243	2 745	5 709	1 310	4 399	50	227
1898	3 280	234	3 046	4 848	1 196	3 652	64	248
1899	3 347	250	3 097	5 566	1 456	4 110	56	334
1900	3 350	262	3 088	5 400	1 698	3 702	53	373
1901	3 317	267	3 050	5 198	1 693	3 505	54	404
1902	3 281	256	3 025	5 015	1 490	3 525	55	375
1903	3 261	270	2 991	5 172	1 201	3 971	57	357
1904	3 251	272	2 979	5 065	980	4 085	58	374
1905	3 302	299	3 003	5 516	1 271	4 245	59	384
1906	3 220	282	2 938	5 429	1 502	3 927	59	384
1907	3 291	336	2 955	5 052	1 358	3 694	63	391
1908	3 361	350	3 011	4 809	1 185	3 624	64	502
1909	3 426	370	3 056	5 887	1 362	4 525	62	556
1910	3 604	398	3 206	5 846	1 086	4 760	63	587
1911	3 557	416	3 141	6 404	1 170	5 234	59	575
1912	3 548	413	3 135	7 696	1 145	6 551	87	496

SURSE : Întocmit pe baza datelor din „Magyar statisztikai évkönyv", [Anuarul statistic maghiar"], 1892—1915.

NOTE : [1] Pînă la 1896 datele se referă la două fabrici de tutun, de la Cluj şi de la Timişoara; din anul 1897 se cuprinde şi fabrica de la Sfîntu-Gheorghe.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Secțiunea a cincea

INDUSTRIA CONSTRUCȚIILOR

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

OBSERVAȚII METODOLOGICE

Dezvoltarea economică modernă a României s-a exprimat pregnant și într-un nou tip de construcții civile și industriale în mediul urban și rural. În zona orașelor mari s-a produs o reală revoluție de urbanizare prin pavarea străzilor cu piatră sau asfaltarea lor, prin introducerea canalizării subterane, introducerea apei curente filtrate, instalarea iluminatului cu petrol, gaz și apoi electricitate, adoptarea telefonului, iar în perioada interbelică, într-o serie de orașe, prin construirea locuințelor tip bloc cu mai multe etaje. Capitala și alte cîteva orașe au fost înzestrate cu edificii administrativ-culturale impunătoare și moderne, cu parcuri, grădini, asanîndu-se cursurile de apă din interiorul lor.

Această transformare însă nu a cuprins în tot intervalul studiat — 1859—1947 — decît o zonă restrînsă în urbanizarea propriu-zisă a orașelor mari și mai ales unele sectoate centrale; majoritatea orășelelor și tîrgurilor și, îndeosebi, întinsele periferii au continuat să poarte înfățișarea semirurală a trecutului.

Pe de altă parte, dezvoltarea capitalismului industrial, bancar și comercial a produs intensificarea construcției de fabrici, uzine, ateliere, cît și clădiri, edificii uneori deosebit de moderne pentru sediile societăților, camerelor de comerț și industrie etc.

Tot acest patrimoniu construit în aproape un secol a antrenat însemnate cantități de materiale și forță de muncă, a utilizat capacitatea și munca arhitecților și inginerilor constructori. În realitate, s-a desfășurat o activitate de construcție aferentă ramurii industriale avînd însă pentru o lungă perioadă de început și pentru marea masă a construcțiilor un caracter manufacturier, manual.

Evidența industriei lucrărilor de construcții nu a fost ținută; nici o sursă statistică nu a publicat indicatori adecvați acestei ramuri cu excepția statisticii judiciare din perioada interbelică; aceasta a înregistrat lunar, începînd din anul 1919, autorizațiile de construcții, clădirile construite și alte date pe care le utilizăm la întocmirea situațiilor statistice ce urmează. Ele se referă la construcțiile de locuințe în orașele municipii ale țării. Deși nu înfățișează activitatea de construcții pentru toată țara, datele din cele două tabele exprimă și oglindesc industria construcțiilor în tendințele sale de durată și conjuncturale și la dimensiunea circumscrisă a producției de locuințe urbane. La examinarea valorii construcțiilor — a apartamentelor și pe unitate — se cere luarea în considerare a deprecierii leului, în perioada de acută inflație 1919—1925, scăderea puter-

nică a prețurilor în perioada crizei economice, 1929—1933, și tendința inflaționistă după anul 1935.

S-au inclus în această secțiune o serie de situații statistice referitoare la fondul de locuințe din țară — rezultat al activității de construcții neînregistrată în vreo statistică — înfățișat prin indicatorii săi principali. Ele provin de la recensămîntul locuințelor din anul 1912, de la ancheta Ministerului Sănătății din anul 1929 și, pentru municipiul București, de la recensămîntul populației din anul 1941. În tabelul cu clădirile de locuit și materialul din care sînt construite se înfățișează sumar situația din Transilvania la recensămîntul din anii 1900 și 1910.

Situațiile statistice referitoare la locuințe dau posibilitatea lectorului să aprecieze schimbările intervenite în fondul construit de locuințe între momentele înregistrărilor.

Secțiunea se deschide cu două tabele sintetice privitor la clădirile construite în orașele municipii, după numărul de apartamente, în perioada 1919—1934 și construcțiile de locuințe în orașele municipii după numărul de autorizații în perioada 1919—1938. Deși nu s-a efectuat o statistică completă a investițiilor în construcții este de reținut că acestea aveau o pondere considerabilă în activitatea industrială manufacturieră — cele mai multe clădiri construindu-se fără instalații și mașini deosebite.

Un singur reper dezvăluie locul și rolul investițiilor din construcții. Numai în noile clădiri din municipiile țării — marile orașe — în perioada 1919—1934 — au fost investite 86 miliarde lei (monedă constantă 1929), ceea ce însemna nu mai mult de jumătate din valoarea tuturor construcțiilor din mediul urban și rural. În anul 1934 capitalul fix al industriei mari prelucrătoare se ridica la 41 miliarde lei.

Datele statistice care există pentru intervalul dintre 1919 și 1938, referitoare la o parte a construcțiilor — cele din marile orașe —, arată că activitatea acestei ramuri a cunoscut o linie ascendentă pînă la 1928, după care începutul crizei economice temperează și reduce pînă în 1930 tendința anterioară.

Scăderea însemnată a prețurilor materialelor de construcții, conjugată cu existența unor însemnate capitaluri tezaurizate sau retrase de la bănci de teama falimentelor, produc o repriză de avînt în construcțiile urbane din anul 1931 pînă în 1934—1935. Alături de industria petrolului, cea a construcțiilor a cunoscut o dezvoltare importantă în anii crizei economice, antrenînd în mișcare și subramurile furnizoare de materiale de construcție.

În plus, pentru încurajarea acțiunii de construire, noile locuințe erau scutite aproape integral de impozite. Aceasta, împreună cu devansarea chiriilor de către prețuri, în tendință specifică de scădere în anii crizei, a sporit rentabilitatea noilor construcții. Capitaluri însemnate sînt plasate atît pentru rentabilitatea bună, cît și pentru siguranța însăși a substanțelor, a valorilor.

Înviorarea activității economice, după 1932 și începutul urcării prețurilor dar și coborîrea în continuare a chiriilor, precum și intrarea în impozabilitate din aprilie 1935 a locuințelor noi, ca și scumpirea terenurilor de construcții, în urma cererilor susținute în anii 1931—1934, toți acești factori concură la moderarea ritmului de construcții după anul 1935. Numărul clădirilor construite diminuează continuu, capitalurile transferîndu-se într-o serie de ramuri cu o conjunctură susținută de faza de avînt pînă în 1938.

Tabel 286

Clădirile construite în orașele municipi, după numărul apartamentelor și valoare, în perioada 1919–1934[1]

Anii	Total clădiri	Clădiri cu 1 apartament	2 apartamente	3 apartamente	peste 3 apartamente	Total apartamente	Valoarea apartamentelor mil. lei	Valoarea pe 1 apartament mii lei
1919	714	508	171	25	10	958	406	424
1920	1 475	1 036	345	74	20	2 056	1 051	511
1921	2 520	1 966	395	109	50	3 441	1 947	566
1922	4 723	3 337	715	448	223	7 675	5 005	652
1923	5 338	4 072	768	311	187	7 945	6 219	783
1924	4 453	3 599	593	176	85	5 948	4 344	730
1925	4 741	3 754	717	193	77	6 443	5 258	816
1926	5 878	4 613	847	310	108	8 422	7 306	868
1927	6 721	4 576	1 556	456	133	10 435	10 197	977
1928	8 062	5 727	1 665	421	249	11 819	12 923	1 093
1929	6 711	4 562	1 454	489	206	9 988	5 305	531
1930	6 324	4 666	1 111	372	175	8 903	4 548	511
1931	5 936	3 490	1 504	622	320	10 164	4 547	447
1932	7 217	4 354	1 665	756	442	12 148	5 006	412
1933	6 372	3 896	1 546	582	348	10 460	3 963	379
1934	7 063	4 080	1 653	753	577	13 809	5 285	383

SURSE : Întocmit pe baza datelor din „Buletinul statistic al României", 1929, nr. 2, aprilie–iunie ; „Anuarul statistic al României", 1937–1938.

NOTE : [1] Statistica judiciară care furniza datele asupra construcțiilor nu mai continuă după 1934 indicatorii menționați ; pentru a înfățișa și în următorii ani activitatea ramurii reproducem datele publicate de Institutul de Conjunctură, referitoare la numărul de construcții și suprafața lor în anii 1930–1938 :

Anii	Număr de locuințe	Suprafața de locuințe construită, mii m²
1930	6 984	694
1931	7 997	800
1932	6 954	1 020
1933	7 722	1 193
1934	7 450	1 282
1935	7 700	1 481
1936	7 135	1 184
1937	7 639	1 074
1938*	7 776	988

* În 1938 se mai cuprind în plus, față de cele 9 municipii – inclusiv Capitala și 35 orașe mici luate în evidență de la 1930 – alte 11 municipii și 8 orașe capitale de județ. Deci cifrele din 1938, pentru a fi comparabile cu cele anterioare, ar trebui reduse corespunzător.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 287

Construcții de locuințe în orașele municipii, după numărul de autorizații și suprafață [1], în perioada 1919—1938

Anii	Autorizații număr	Clădiri număr	Suprafața de construit mii m²
1919	845	714	76
1920	1 499	1 475	158
1921	2 601	2 520	270
1922	5 165	4 723	505
1923	5 718	5 338	571
1924	5 307	4 453	476
1925	5 187	4 741	507
1926	6 768	5 878	629
1927	7 710	6 721	719
1928	9 292	8 062	863
1929	8 776	6 711	681
1930	7 999	6 324	524
1931	6 941	5 936	572
1932[2]	8 444	7 217	732
1933	7 567	6 372	832
1934	8 193	7 063	925
1935	8 413	— — —	1 603
1936	7 614	— — —	1 290
1937	8 274	— — —	1 201
1938	5 725	— — —	839

SURSE: Calculat după „Buletinul statistic al României", 1929, nr. 2, aprilie—iunie; „Anuarul statistic al României", 1937—1938; „Conjunctura economiei românești", nr. 1 — 4, 1935; nr. 4, 1938.

NOTE: [1] În scopul obținerii unei imagini mai cuprinzătoare asupra construcțiilor de locuințe, pentru întreaga perioadă interbelică, am adăugat, în plus față de tabelul precedent, rubrica „Suprafața de construit". Sursele menționează suprafața construită în m² pentru perioada 1929—1934, iar din anul 1935 suprafața autorizată a fi construită (care putea să nu se realizeze integral). În restul perioadei 1919—1928 nu se indică suprafața construită. În vederea asigurării continuității indicatorului am estimat pentru fiecare clădire construită o suprafață medie de 107 m², medie pe șase ani, rezultată din raportarea suprafeței construite la numărul clădirilor din anii 1929—1934. Cu aceste estimații aproximative, fenomenul construcțiilor de locuințe, în orașe municipii, poate fi judecat în evoluția lui pe cele două decenii.

[2] Reprezintă activitatea cea mai fertilă a construcțiilor urbane, din perioada interbelică, de la sfîrșitul crizei economice; ea a fost favorizată de o masă mare de capital tezaurizată din cauza conjuncturii nefavorabile, de o rată scăzută a dobînzilor, de scăderea prețurilor materialelor de construcții și a forței de muncă și stimulată de scutirea de impozit funciar acordată noilor construcții pînă în 1935. Marile lucrări de construcții au contribuit la ieșirea economiei industriale din faza crizei economice.

Tabel 288

Clădirile, după materialele de construcție folosite, în mediul urban și rural, în anul 1912

Materialele de construcție	Total	Urban	Rural	Pondere		
	mii	mii	mii	Total	Urban	Rural
Corpuri de casă construite din:	1 694,5	238,3	1 456,2	100,0	100,0	100,0
— cărămidă	268,8	139,8	129,0	15,9	58,7	8,9
— piatră	11,7	1,8	9,9	0,7	0,7	0,7
— lemn	555,3	30,4	524,9	32,8	12,8	36,0
— vălătuci	216,5	23,1	193,4	12,8	9,7	13,3
— nuiele cu lut	597,5	35,1	562,4	35,2	14,7	38,6
— cărămidă nearsă	30,7	5,3	25,4	1,8	2,2	1,7
— altele	1,9	0,8	1,1	0,1	0,4	0,1
— nespecificate	12,1	2,0	10,1	0,7	0,8	0,7
Corpuri de casă acoperite cu:	1 694,5	238,3	1 456,2	100,0	100,0	100,0
— tablă	587,9	169,7	418,2	34,6	71,2	28,7
— șindrilă	483,0	26,0	457,0	28,5	10,9	31,4
— olane	62,8	21,6	41,2	3,7	9,1	2,8
— scînduri	57,6	5,3	52,3	3,4	2,2	3,5
— stuf	325,4	10,6	314,8	19,2	4,5	21,6
— paie sau coceni	132,8	1,3	131,5	7,8	0,5	9,1
— pămînt cu paie	31,4	1,5	29,9	1,9	0,6	2,1
— altele	1,2	0,2	1,0	0,1	0,1	0,1
— nespecificate	12,4	2,1	10,3	0,7	0,9	0,7

SURSE: *Statistica clădirilor și a locuințelor întocmită pe baza recensămîntului general al populațiunii din 19 decembrie 1912/1 ianuarie 1913*, București, 1920.

Tabel 289

Proporția corpurilor de casă din comunele rurale, pe județe, repartizate după materialul din care sînt construite, în anul 1912

Județul	Zidărie	Lemne	Vălătuci, nuiele cu lut, chirpici	Altele
1	2	3	4	5
România	9,6	3,0	53,6	0,8
Moldova	3,4	30,4	65,5	0,7
Suceava	2,8	63,6	32,9	0,7
Neamț	2,1	78,9	18,4	0,6
Bacău	2,7	66,0	30,6	0,7
Putna	3,9	37,2	57,0	0,9
Dorohoi	2,0	3,7	93,8	0,5
Botoșani	5,1	4,2	89,8	0,9
Iași	4,2	5,6	89,5	0,7
Roman	3,0	13,3	83,2	0,5
Vaslui	3,0	25,0	71,4	0,6
Fălciu	2,4	2,7	94,0	0,9
Tutova	2,5	14,0	81,9	0,7
Tecuci	7,4	39,4	52,5	0,7
Covurlui	2,9	2,0	94,4	0,7
Muntenia	11,1	24,7	63,4	0,8
Rîmnicu Sărat	3,5	5,2	90,6	0,7
Buzău	4,0	10,1	84,7	1,2
Prahova	10,8	23,3	65,1	0,8

1	2	3	4	5
Dimbovița	28,3	21,2	49,5	1,0
Muscel	28,0	60,1	10,7	1,2
Argeș	7,7	74,0	15,5	0,8
Olt	9,7	59,9	29,7	0,7
Teleorman	6,4	37,8	55,1	0,7
Vlașca	6,1	3,6	89,6	0,7
Ilfov	13,6	2,1	83,9	0,4
Ialomița	5,8	2,6	91,0	0,6
Brăila	6,8	2,5	90,2	0,5
Oltenia	15,8	72,7	10,8	0,7
Vîlcea	9,7	87,0	3,0	0,3
Gorj	4,4	94,9	0,2	0,5
Mehedinți	2,8	93,0	3,1	1,1
Dolj	25,8	47,9	25,6	0,7
Romanați	37,3	45,2	17,0	0,5
Dobrogea	13,3	10,1	75,2	1,4
Tulcea	2,2	13,6	81,7	1,5
Constanța	21,5	7,3	70,0	1,2

SURSE: *Statistica clădirilor și locuințelor din România întocmită pe baza recensămîntului general al populațiunii din 19 decembrie 1912/1 ianuarie 1913*, București, 1920.

Tabel 290

Corpurile de case și clădirile, după numărul de nivele și felul dependințelor, în mediul urban și rural, în anul 1912

Specificația	Total	Urban	Rural	Pondere		
	mii	mii	mii	Total	Urban	Rural
Corpuri de casă	1 694,5	238,3	1 456,2	100,0	100,0	100,0
din care:						
— fără etaje	1 670,1	218,4	1 451,7	98,5	91,6	99,7
— cu un etaj	21,4	17,3	4,1	1,3	7,3	0,3
— cu 2 — 3 etaje	2,9	2,5	0,4	0,2	1,1	sub 0,1
— cu 4 și mai multe etaje	0,1	0,1	sub 0,1	×	×	×
Clădiri fără dependințe	367,5	66,4	301,1	100	18	82
Clădiri cu dependințe	1 122,2	119,8	1 002,4	100	11	89
Dependințe	2 472,2	211,0	2 261,2	100,0	100,0	100,0
din care:						
— grajduri	579,6	38,0	541,6	23,4	18,0	24,0
— șoproane	636,9	54,7	582,2	25,8	25,9	25,7
— saivane	138,9	5,0	133,9	5,6	2,4	5,9
— magazii pt grîne și pătule	553,0	15,0	538,0	22,4	7,1	23,8
— alte magazii	297,9	69,8	228,1	12,0	33,1	10,1
— nespecificate	265,9	28,5	237,4	10,8	13,5	10,5

SURSE: *Statistica clădirilor și a locuințelor întocmită pe baza recensămîntului general al populațiunii din 19 decembrie 1912/1 ianuarie 1913*, *București*, 1920.

Tabel 291

Clădirile, după apartenență și mod de dobîndire, în mediul urban și rural, în anul 1912

Specificația	Total	Urban	Rural	Pondere		
	mii	mii	mii	Total	Urban	Rural
TOTAL clădiri	1 489,7	186,2	1 303,5	100,0	100,0	100,0
din care aparțînînd :						
— particularilor	1 424,1	177,9	1 246,2	97,7	96,4	97,9
— societăților comerciale și industriale	2,7	1,0	1,7	0,2	0,6	0,1
— instituțiilor publice	30,5	5,6	24,9	2,1	3,0	2,0
TOTAL clădrii	1 489,7	186,2	1 303,5	100,0	100,0	100,0
din care dobîndite prin :						
— moștenire	805,5	44,8	760,7	54,1	24,0	58,4
— cumpărare	281,0	99,9	181,1	18,9	53,7	13,9
— zestre	161,8	24,0	137,8	10,9	12,8	10,6
— danie	19,5	2,3	17,2	1,3	1,3	1,3
— construcții proprii	201,0	10,7	190,3	13,4	5,8	14,6
— altele	9,4	0,9	8,5	0,6	0,5	0,6
— nespecificate	11,5	3,6	7,9	0,8	1,9	0,6

SURSA : *Statistica clădirilor și a locuințelor întocmită pe baza recensămîntului general al populațiunii din 19 decembreie 1912/1 ianuarie 1913*, București, 1920.

Tabel 292

Locuințele, după numărul încăperilor și al persoanelor care le ocupă, în mediul urban și rural, în anul 1912

mii unități

Specificația	Total		Urban		Rural	
	Locuințe	Persoane	Locuințe	Persoane	Locuințe	Persoane
1	2	3	4	5	6	7
TOTAL	1 634,4	7 233,3	298,9	1 328,5	1 335,5	5 904,8
Locuințe cu o încăpere, avînd :	338,5	1 188,9	68,4	204,5	270,1	984,4
1 persoană	44,6	44,6	14,5	14,5	30,1	30,1
2 persoane	83,4	166,8	20,9	41,8	62,5	125,0
3—5 persoane	156,0	595,0	25,8	96,4	130,2	498,6
6—10 persoane	53,6	368,6	7,0	48,2	46,6	320,4
peste 10 persoane	0,9	13,9	0,2	3,6	0,7	10,3
Locuințe cu 2 încăperi avînd :	704,3	2 989,9	98,1	377,0	606,2	2 612,9
1 persoană	36,7	36,7	7,2	7,2	29,5	29,5
2 persoane	117,5	235,2	24,2	48,5	93,3	186,7
3—5 persoane	368,6	1 452,8	46,9	180,0	321,7	1 272,8
6—10 persoane	179,4	1 238,7	19,4	135,5	160,0	1 103,2
Peste 10 persoane	2,1	26,5	0,4	5,8	1,7	20,7
Locuințe cu 3 încăperi avînd :	337,0	1 607,6	57,1	254,3	279,9	1 353,3
1 persoană	10,7	10,7	2,3	2,3	8,4	8,4
2 pesoane	40,9	81,9	10,0	20,0	30,9	61,9
3—5 persoane	168,0	673,6	28,4	111,8	139,6	561,8
6—10 persoane	115,0	810,3	15,8	111,6	99,2	698,7
peste 10 persoane	2,4	31,1	0,6	8,6	1,8	22,5
Locuințe cu 4—5 încăperi avînd :	193,0	988,1	47,2	236,0	145,8	752,1
1 persoană	4,8	4,8	1,2	1,2	3,6	3,6

1	2	3	4	5	6	7
2 persoane	19,0	37,9	5,7	11,4	13,3	26,5
3—5 persoane	91,2	368,8	23,2	92,3	68,0	276,5
6—10 persoane	75,1	537,6	16,0	115,0	59,1	422,6
peste 10 persoane	2,9	38,9	1,1	16,0	1,8	22,9
Locuințe cu peste 10 încăperi avînd :	61,6	458,8	28,1	256,7	33,5	202,1
1 persoană	1,4	1,4	0,4	0,4	1,0	1,0
2 persoane	4,2	8,4	1,6	3,2	2,6	5,2
3—5 persoane	24,9	101,8	11,2	45,8	13,7	56,0
6—10 persoane	27,3	200,0	12,6	92,5	14,7	107,5
peste 10 persoane	3,8	147,2	2,3	114,8	1,5	32,4

SURSE : *Statistica clădirilor și a locuințelor din România întocmită pe baza recensămîntului general al populațiunii din 19 decembrie 1912/1 ianuarie 1913*, București 1920.

Tabel 293

Locuințele, după numărul încăperilor și al persoanelor care le ocupă, în mediul urban și rural, în anul 1912

ponderi

Specificația	Total		Urban		Rural	
	Locuințe	Persoane	Locuințe	Persoane	Locuințe	Persoane
Locuințe cu 1 încăpere avînd :	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1 persoană	13,3	3,8	21,2	7,1	11,1	3,1
2 persoane	24,4	14,0	30,6	20,4	23,1	12,7
3—5 persoane	46,2	50,0	37,7	47,1	48,2	50,7
6—10 persoane	15,8	31,0	10,2	23,6	17,3	32,5
peste 10 persoane	0,3	1,2	0,3	1,8	0,3	1,0
Locuințe cu 2 încăperi avînd :	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1 persoană	5,2	1,2	7,3	1,9	4,9	1,1
2 persoane	16,7	7,9	24,7	12,9	15,4	7,1
3—5 persoane	52,3	48,6	47,8	47,7	53,0	48,8
6—10 persoane	25,5	41,4	19,8	35,9	26,4	42,2
peste 10 persoane	0,3	0,9	0,4	1,6	0,3	0,8
Locuințe cu 3 încăperi avînd :	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1 persoană	3,2	0,7	4,0	0,9	3,0	0,6
2 persoane	12,2	5,1	17,5	7,8	11,0	4,6
3—5 persoane	49,8	41,8	49,7	44,0	49,9	41,5
6—10 persoane	34,1	50,5	27,7	43,9	35,5	51,6
peste 10 persoane	0,7	1,9	1,1	3,4	0,6	1,7
Locuințe cu 4—5 încăperi avînd :	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1 persoană	2,5	0,5	2,5	0,6	2,5	0,5
2 persoane	9,8	3,8	12,1	4,8	9,2	3,5
3—5 persoane	47,3	37,4	49,2	39,1	46,6	36,8
6—10 persoane	38,9	54,4	33,9	48,7	40,5	56,2
peste 10 persoane	1,5	3,9	2,3	6,8	1,2	3,0
Locuințe cu peste 5 încăperi avînd :	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1 persoană	2,3	0,3	1,4	0,2	3,0	0,5
2 persoane	6,8	1,8	5,7	1,2	7,8	2,6
3—5 persoane	40,4	22,2	39,9	17,8	40,9	27,7
6—10 persoane	44,2	43,6	44,8	36,0	43,8	53,2
peste 10 persoane	6,3	32,1	8,2	44,8	4,5	16,0

SURSE : *Statistica clădirilor și a locuințelor din România întocmită pe baza recensămîntului general al populațiunii din 19 decembrie 1912/1 ianuarie 1913*, București, 1920.

Tabel 294

Locuințele, după numărul încăperilor și al persoanelor, în mediul urban și rural, în anul 1912

ponderi

Specificația	Total		Urban		Rural	
	Locuințe	Persoane	Locuințe	Persoane	Locuințe	Persoane
TOTAL	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Locuințe cu 1 încăpere	20,7	16,4	22,9	15,4	20,2	16,7
Locuințe cu 2 încăperi	43,1	41,4	32,8	28,4	45,4	44,3
Locuințe cu 3 încăperi	20,6	22,2	19,1	19,1	21,0	22,9
Locuințe cu 4—5 încăperi	11,8	13,7	15,8	17,8	10,9	12,7
Locuințe cu peste 5 încăperi	3,8	6,3	9,4	19,3	2,5	3,4

SURSE: *Statistica clădirilor și locuințelor din România întocmită pe baza recensământului general al populațiunii din 19 decembrie 1912/1 ianuarie 1913*, București, 1920.

Tabel 295

TRANSILVANIA

Casele de locuit, după materialele folosite în construcție, în anii 1900 și 1910

Specificația construcției	1900		1910	
	Număr	Ponderi	Număr	Ponderi
TOTAL	963 545	100,0	1 044 959	100,0
Din piatră sau cărămidă	161 729	16,8	197 817	18,9
Din lut sau chirpici cu fundament de piatră sau cărămidă	27 673	2,9	74 154	7,1
Din lut sau chirpici	201 298	20,9	182 138	17,4
Din lemn sau alte materiale	572 845	59,4	590 850	56,6
Cu acoperiș de țiglă,		100,0		100,0
ardezie sau tablă	209 517	21,7	361 247	34,6
Cu acoperiș din șindrilă sau scânduri	355 267	36,9	354 218	33,9
Cu acoperiș din stuf sau paie	398 761	41,4	329 494	31,5

SURSE: *Izvoare de demografie istorică*, vol. II. *Transilvania sec. XIX—1918*, Ediție întocmită de Iosif I. Adam și Ioan Pușcaș, București, 1987 (Direcția Generală a Arhivelor Statului).

Tabel 296

Locuinţele rurale, după numărul de camere şi materialul utilizat, în anul 1929

Felul locuinţelor	Total		Vechiul Regat		Transilvania		Basarabia		Bucovina	
	Număr mii	Ponderi	Număr mii	Ponderi	Număr mii	Ponderi	Număr mii	Ponderi	Număr mii	Procente
Total	3 078,8	100,0	1 396,7	100,0	1 007,5	100,0	508,9	100,0	165,7	100,0
Case de cărămidă	772,6	25,1	228,9	16,4	396,7	39,4	133,6	26,3	13,4	8,1
Case de piatră	189,8	6,2	54,4	3,9	79,5	7,9	54,0	10,6	1,9	1,2
Case de lemn	1 073,3	34,9	465,4	33,3	429,8	42,7	33,7	6,6	144,4	87,0
Case de pămînt	1 002,6	32,5	635,3	45,5	89,8	8,8	276,1	54,3	1,4	0,9
Bordeie	40,5	1,3	12,7	0,9	11,7	1,2	11,5	2,2	4,6	2,8
Total	3 078,8	100,0	1 396,7	100,0	1 007,5	100,0	508,9	100,0	165,7	100,0
Case cu 1 cameră	663,8	21,6	268,3	19,2	289,9	28,8	72,9	14,5	32,6	19,6
Case cu 2 camere	1 578,8	51,2	731,7	52,4	443,1	44,0	309,6	60,8	94,3	56,9
Case cu 3 camere şi peste 3	836,3	27,2	396,7	28,4	274,5	27,2	126,4	24,8	38,8	23,5
Total	3 078,8	100,0	1 396,7	100,0	1 007,5	100,0	508,9	100,0	165,7	100,0
Case cu ferestre mobile	2 454,4	79,7	1 163,2	83,2	794,7	78,9	368,9	72,5	127,5	76,9
Case cu ferestre fixe	624,4	20,3	233,5	16,7	212,8	21,1	140,0	27,5	38,2	27,1
Total	3 078,8	100,0	1 396,7	100,0	1 007,5	100,0	508,9	100,0	165,7	100,0
Case acoperite cu ţiglă	760,3	24,7	156,3	11,2	508,2	50,4	70,0	13,8	25,8	15,6
Case acoperite cu tablă	572,2	18,6	483,7	34,6	61,7	6,1	21,7	4,3	5,1	3,1
Case acoperite cu şindrilă	902,1	29,3	427,8	30,6	249,1	24,7	132,8	26,1	92,3	55,7
Case acoperite cu stuf	456,0	14,8	215,8	15,5	45,1	4,6	192,6	37,8	2,6	1,6
Case acoperite cu paie	388,2	12,6	113,1	8,1	143,4	14,2	91,8	18,0	39,9	24,0
Total	3 078,8	100,0	1 396,7	100,0	1 007,5	100,0	508,9	100,0	165,7	100,0
Case cu podea de lemn	887,6	28,9	294,2	21,1	466,6	47,3	71,9	14,1	58,1	35,0
Case fără podea	2 191,2	71,1	1 102,7	78,9	540,9	53,7	437,0	85,9	107,6	65,0

SURSE: „Sănătatea publică", Buletinul oficial al Ministerului Sănătăţii şi Ocrotirilor sociale, 1929.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 297

Clădirile din municipiul București, după materialul de construcție și numărul locuințelor, în anul 1941

Specificația	Total București Sectoare I—IV	Sector I	Sector II	Sector III	Sector IV	Partea suburbană	Comune suburbane
Total corpuri de casă din care :	92 710	19 430	28 228	25 966	19 086	12 505	18 750
construite din cărămidă	75 751	16 633	22 682	19 564	16 872	3 876	9 721
acoperite cu tablă	73 780	14 225	23 050	20 829	15 676	6 550	10 629
acoperite cu țiglă	8 863	2 850	2 131	1 985	1 897	332	1 213
Total clădiri din care :	70 655	15 095	21 245	19 939	14 376	11 148	16 394
cu 1 locuință	20 951	4 664	6 496	5 991	3 800	6 947	9 796
cu 2 locuințe	16 238	3 492	4 651	4 697	3 398	2 347	3 586
cu 3 ”	10 872	2 305	3 140	3 082	2 345	1 065	1 471
cu 4 ”	7 111	1 412	2 136	1 980	1 583	423	724
cu 5—10 locuințe	12 699	2 615	3 944	3 446	2 694	355	756
peste 10 locuințe	2 726	598	856	720	550	9	54
Total apartamente	247 197	53 583	73 984	68 506	51 124	18 899	29 563
din care pentru locuit	216 989	46 765	63 687	60 822	45 715	17 628	28 270
Total încăperi din care	607 202	149 762	171 762	160 198	125 480	35 369	59 983
pentru locuit	528 929	127 236	150 821	139 191	111 681	33 307	56 772
pentru ateliere și și meserii	9 366	2 186	3 398	2 767	1 015	126	393
pentru prăvălii	17 680	3 824	5 509	4 597	3 750	260	486
pentru birouri	36 629	12 847	6 914	10 454	6 414	560	1 198
pentru locuință și alte utilizări	14 598	3 669	5 120	3 189	2 620	1 107	1 134

SURSE : „Comunicări statistice”, nr. 19, București, 1948.

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Secțiunea a șasea

TRANSPORTURILE ȘI TELECOMUNICAȚIILE

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

I

TRANSPORTURILE PE CĂILE FERATE ÎN PERIOADA 1869—1947 — INTRODUCERE

Calea ferată, dată în funcțiune prima dată în anul 1830 în Anglia, se răspîndește pe toate continentele și în primul rînd în Europa. Așezarea căilor ferate începe pe teritoriul României în 1856 cu linia Orșova—Buziaș, apoi noi linii se construiesc în celelalte provincii românești astfel că pînă la începutul secolului 20 majoritatea aparatului de transport pe drumul feroviar era construit. Calea ferată a constituit un moment capital al revoluției industriale, asigurînd noilor forțe de producție avantaje fără precedent; drumurile de fier și materialul lor rulant—locomotive, vagoane etc. de concepție tehnică relativ simplă și ușor de asimilat — aveau nevoie în primul rînd de capitaluri în amonte și industrie siderurgică în aval. Ele au revoluționat sistemul de transport și comunicație, au sporit viteza de deplasare a mărfurilor și călătorilor de 12—20 ori față de mijloacele tractate de animale, au mărit considerabil volumul și siguranța transportului și, în ultimă instanță, au ieftinit de 4—5 ori costul pe unitatea transportată.

Introducerea transportului pe cale ferată în România a produs o accelerare a producției și circulației de mărfuri, o largă deschidere și acces către piețele europene.

Construcția rețelei de cale ferată s-a înfăptuit, la început, prin sistemul concesiunilor acordate societăților străine, apoi, din deceniul al nouălea, prin investiții directe de către stat; cu unele excepții minore, aparatul căilor ferate a devenit proprietatea statului pe care acesta o gestiona printr-o Direcțiune generală sau Regie autonomă a C.F.R. Era cea mai mare întreprindere din țară, în deceniile trei—patru ale secolului 20, utilizînd între 80—110 mii salariați. Prin masivele aprovizionări cu mașini, materiale și combustibil, ca și prin transporturile, serviciile efectuate C.F.R. se integra în organismul economiei capitaliste a țării cu funcții și mecanisme specifice, generate de relația complexă capital—stat.

Capitolul de situații statistice destinat căilor ferate cuprinde tabele cu date referitoare la baza tehnico — materială a ramurii: dezvoltarea traseelor de cale, a stațiilor și haltelor, costul liniilor ferate, amplificarea materialului rulant — locomotive și vagoane etc.; în a doua parte se urmărește traficul de călători și mărfuri cu detalierea principalelor categorii de mărfuri transportate; o serie de situații statistice relevă, în

dinamică, indicatori de calitate—rețea, material rulant, volum de transport la km de linie, combustibil consumat etc.

Partea a treia pune în evidență date statistice privind veniturile și cheltuielile, excedentele și deficitele Direcțiunii căilor ferate, precum și acești indicatori raportați la unitatea de cale—km linie, unități de transport — 1 000 t și la personal folosit — per persoană.

Situațiile statistice și indicatorii pe care-i oferă se prezintă pe intervale mari de timp, cele mai multe pentru întreaga perioadă a căilor ferate din România— din deceniul șapte al secolului 19 pînă în deceniul cinci al secolului 20.

Trei situații statistice privind eficiența și productivitatea transportului căilor ferate urmăresc raportarea personalului căilor ferate române la unități de material rulant: locomotive, vagoane și cale, raportrea transportului de călători și mărfuri pe unități ale parcului rulant, locomotivă și vagon, precum și raportarea transportului de călători și mărfuri la personal angajat.

Un ultim grup de tabele statistice este consacrat comparației dintre căile ferate române și căile ferate din alte țări europene, prin doi indicatori pe durată lungă, 1873—1947, — transportul de mărfuri și de călători pe locuitor și prin indicatori mai numeroși de durată scurtă — 1930—1938.

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 298

Liniile și stațiile de cale ferată, în perioada 1869–1947

Anii	Linii, km [1]	Stații număr	Halte număr	Anii	Linii, km	Stații număr	Halte număr
1869	172	19	— — —	1909	3 186	337	11
1870	248	25	— — —	1910	3 437	369	21
1871	292	28	— — —	1911	3 479	372	21
1872	— — —	72	— — —	1912	3 532	377	21
1873	648	101	8	1913	3 549	— — —	— — —
1874	648	103	6	1914	3 588	404	39
1875	921	126	7	1915	3 702	404	39
1876	921	126	7				
1877	921	126	7	1916 [2]	3 169	— — —	— — —
1878	921	126	7	1917 [3]	1 330	— — —	— — —
1879	921	135	9	1918 [4]	3 123	— — —	— — —
1880	921	135	9	1919 [5]	4 968	— — —	— — —
1881	951	143	9	1920 [5]	4 968	— — —	— — —
1882	1 089	143	9	1921	10 585	— — —	— — —
1883	1 200	148	11	1922	10 578	— — —	— — —
1884	1 271	157	12	1923 [6]	11 287	1 290	255
1885	1 359	162	12	1924 [7]	10 925	1 302	260
1886	1 402	187	13	1925 [7]	11 001	1 393	110
1887	1 896	224	17	1926 [7]	11 009	1 380	117
1888	2 135	236	19	1927	11 086	1 403	154
1889	2 409	236	19	1928	11 100	1 329	472
1890	2 424	239	20	1929	11 130	1 322	477
1891	2 429	239	20	1930	11 135	1 324	476
1892	2 470	247	21	1931	11 221	1 323	484
1893	2 496	250	21	1932	11 206	1 326	523
1894	2 513	251	21	1933	11 206	1 329	520
1895	2 534	264	24	1934 [8]	11 213	1 332	521
1896	2 818	276	24	1935	11 194	1 341	519
1897	2 880	276	24	1936 [9]	11 241	— — —	— — —
1898	2 916	293	26	1937	11 272	— — —	— — —
1899	3 081	299	26	1938	11 375	— — —	— — —
1900	3 100	300	26	1939	11 410	— — —	— — —
1901	3 149	304	30	1940	7 603	— — —	— — —
1902	3 177	306	31	1941	9 230	— — —	— — —
1903	3 178	306	32	1942	9 374	— — —	— — —
1904	3 179	306	32	1943	9 540	— — —	— — —
1905	3 179	339	— — —	1944	7 199	— — —	— — —
1906	3 181	341	— — —	1945	9 698	— — —	— — —
1907	3 186	347	— — —	1946	10 246	— — —	— — —
1908	3 187	352	— — —	1947	10 410	— — —	— — —

SURSE: *Dare de seamă statistică asupra căilor ferate, docurilor și serviciului maritim român*, 1898; „Anuarul statistic al României," 1912, 1915–1916, 1928, 1939 și 1940, Arhiva C.N.S. „Anuarul statistic al României", 1948.

NOTE: [1] Distanța medie anuală pentru traficul de mărfuri și călători. Între 1869–1871 lungimea la sfîrșitul anului.

[2] Reprezintă media pe 8 luni din Muntenia și pentru 12 luni din Moldova.

[3] Cuprinde liniile din Moldova.

[4] Cuprinde liniile din Moldova și Basarabia.

[5] Cuprinde liniile din Moldova, Muntenia și Basarabia.

[6] Inclusiv liniile defecte.

[7] Numai liniile în circulație.

[8] Pentru perioada 1934–1947 în surse se dă numai total km linii fără specificație.

[9] Pentru perioada 1936–1947 nu se dă numărul de stații și halte.

Tabel 299

Linii de cale ferată construite și date anual în funcțiune, în perioada 1869—1939

Anii intrării în funcțiune	Linii ferate km	Anii intrării în funcțiune	Linii ferate km
1869	172,3	1899	40,2
1870	75,7	1900	7,2
1871	44,2	1901	72,0
1872	321,0	1902	7,3
1873	321,0	1905	2,0
1874	21,4	1907	5,8
1875	274,0	1910	286,7
		1911	17,2
1879	84,6	1912	58,2
1881	90,3	1914	150,9
1883	39,4		
1884	81,8	1922	83,0
1885	60,9	1927	41,0
1886	283,5	1928	14,0
1887	414,6	1929	30,0
1888	124,6	1930	5,0
1889	19,1	1931	86,0
1892	67,8	1934	7,0
1893	16,2	1936	51,0
1894	7,5	1937	81,0
1895	163,2	1938	174,0
1896	140,0	1939	97,0
1898	168,8		

SURSE: Ministerul Lucrărilor Publice și Comunicațiilor, Consiliul superior al transporturilor și tarifelor, Document nr. 22, *Rețeaua C.F.R. și problema transportului în România*, București, 1940, p. 3—4.

Tabel 300

Costul liniilor căilor ferate de la începutul construcției pînă în anul 1915

Categoria de lucrări	Lungimea km	Credite acordate mii lei	Capital nominal emis pentru sumele efectiv cheltuite mii lei	Sume efectiv cheltuite mii lei [1]
TOTAL	3 701,7	1 537 614,7	1 198 387,4	1 096 348,9
Linii ferate construite „a forfait" pe seama statului	175,9	56 032,2	64 179,3	56 032,2
Linii ferate răscumpărate de stat	979,1	350 768,2	354 363,5	323 687,4
Linii ferate cu act de concesiune exploatate de stat	222,4	61 231,4	61 322,5	61 231,4
Linii ferate construite direct de stat	2 324,6	353 979,3	371 039,0	327 827,9
Diferite lucrări și comenzi făcute de stat din diferite fonduri	—	715 603,6	347 483,0	327 570,0

SURSE: *Dare de seamă statistică asupra exploatării căilor ferate române pe exercițiul anului bugetar 1914/1915.*

NOTE: [1] În etalon aur = 0,3226 gr aur, fiind egal cu 1 franc francez; în mod oficial 1 dolar S.U.A. = 5,18 lei, iar 1 liră sterlină = 25,25 lei.

Tabel 301

Mijloace de transport principale[1] de cale ferată, în perioada 1873—1947

Anii	Locomotive	Vagoane				Cisterne	Automotoare
		Total	De călători	De poștă	De marfă		
1	2	3	4	5	6	7	8
1873	83	1 765	383	6	1 376	—	
1874	106	2 010	404	18	1 588	—	
1875	114	2 264	404	18	1 842	—	
1876	114	2 550	404	18	2 128	—	
1877	114	2 550	404	18	2 128	—	
1878	118	2 550	404	18	2 128	—	
1879	118	2 707	253	28	2 426	—	
1880	141	3 652	274	28	3 350	—	
1881	144	3 666	266	28	3 372	—	
1882	193	4 691	377	35	4 279	29 [2]	
1883	193	4 699	377	35	4 287	29	
1884	193	4 699	377	35	4 287	29	
1885	197	4 769	393	39	4 337	32	
1886	227	4 980	425	46	4 509	32	
1887	241	5 214	425	46	4 743	32	
1888	241	5 796	430	73	5 293	32	
1889	265	6 602	700	82	5 820	53	
1890	302	7 236	811	82	6 343	53	
1891	317	7 551	781	90	6 680	126 [3]	
1892	335	8 212	772	90	7 350	126	
1893	414	9 395	820	89	8 486	140	
1894	433	9 454	870	89	8 495	154	
1895	433	9 481	875	89	8 517	156	
1896	441	10 192	911	93	9 188	177	
1897	441	10 081	904	93	9 084	230	
1898	449	10 185	917	92	9 176	342	
1899	455	10 593	1 042	92	9 459	422	
1900	464	11 436	1 038	92	10 306	612	
1901	482	11 580	1 034	91	10 455	603	
1902	512	11 748	1 042	91	10 615	591	
1903	512	11 723	1 030	91	10 602	763	
1904	512	11 695	1 020	91	10 584	915	
1905	537	12 292	1 019	106	11 167	1 114	
1906	588	15 136	1 024	106	14 006	1 546	
1907	639	15 316	1 025	106	14 185	1 756	
1908	648	15 874	1 114	123	14 607	2 015	
1909	688	16 137	1 185	123	14 829	2 028	
1910	691	16 506	1 198	133	15 175	2 170	
1911	772	19 693	1 443	133	18 117	2 427	
1912	821	19 789	1 499	143	14 147	3 271	
1913	888	20 116	1 500	153	18 463	3 935	
1914	932	21 359	1 497	153	19 709	4 027	
1915	932	25 790	1 499	153	24 138	—	
1919	2 281 [4]	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	
1922	4 518 [4]	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	
1923	4 536 [4]	98 556	6 273	2 039	90 244	— — —	
1924	4 507 [4]	95 534	5 925	1 759	87 850	— — —	
1925	2 187	46 188	2 227	274	41 500	— — —	
1926	2 312	45 621	2 632	231	40 446	— — —	
1927	2 246	56 851	2 221	301	52 083	8 871	31
1928	2 203	48 005	2 671 [4]	991	44 343	8 000	39
1929	2 186	50 267	2 626 [5]	935	46 706	9 226	39

urmare tabel 301

1	2	3	4	5	6	7	8
1930	2 171	46 713	2 577	784	43 352	9 251	20
1931	2 334	43 128	2 170	708	40 250	9 783	17
1932	2 364	44 625	2 665	865	41 095	9 893	24
1933	2 273	40 851	2 008	797	38 046	10 210	18
1934	2 045	45 987	2 406	839	42 742	10 151	31
1935	2 011	46 767	2 661	919	43 187	10 166	83
1936	1 987	49 099	2 745	727	45 627	10 218	137
1937	1 991	49 853	2 986	786	46 081	9 698	194
1938	2 067	50 372	3 127	582	46 663	9 632	203
1939 [7]	2 271	53 349	2 987	702	49 660	10 071	190
1940	1 916	47 363	2 461	507	44 395	9 298	149
1941	2 241	47 390	2 798	557	44 035	9 367	165
1942	2 285	48 216	2 691	577	44 948	9 284	150
1943	2 633	51 731	2 871	625	48 235	10 175	162
1944	1 880	36 296	1 865	410	33 991	7 103	132
1945	1 700	62 550	1 733	531	60 286	8 529	90
1946 [8]	1 848	45 643	1 623	508	43 512	8 797	108
1947 [9]	2 058	43 305	2 187	505	40 613	7 203	88

SURSE: Întocmit pe baza datelor din *Dare de seamă statistică a C.F.R. pe anul 1914/1915*; „Anuarul statistic al României" 1912, 1926, 1928, 1939 și 1940; *Dare de seamă statistică C.F.R. pe anul 1929*; Arhiva C.N.S., „Anuarul statistic al României" pe anul 1948.

NOTE: [1] Se referă la cele aflate în parcul de material rulant al căilor ferate române, din care partea covîrșitoare era proprietatea statului; la acestea se adăugau în unii ani mijloace străine, închiriate sau utilizate sub alte forme.

[2] În perioada 1882—1914 sînt înregistrate sub denumirea de „rezervoare".

[3] Din 1891 sînt cuprinse și cisternele particulare.

[4] Cuprinde și cele defecte.

[5] Exclusiv 120 vagoane speciale.

[6] Exclusiv 154 vagoane speciale.

[7] Situația din decembrie a anilor 1939—1945.

[8] Datele recensămîntului din ianuarie 1947.

[9] Datele recensămîntului din decembrie 1947.

BCU IAȘI/CENTRU CĂRȚI POȘTALE

Tabel 302

Capacitatea maximă de tracțiune[1] a parcului de locomotive, în perioada 1873–1947

mii C.P.

Anii	Capacitatea de tracțiune[2]	Anii	Capacitate de tracțiune	Anii	Capacitate de tracțiune[2]
1872	38	1896	251	1927	1 965
1874	48	1897	254	1928	1 966
1875	52	1898	258	1929	1 951
1876	52	1899	299	1930	2 139
1877	52	1900	306	1931	2 299
1878	54	1901	318	1932	2 329
1879	60	1902	337	1933	2 239
1880	71	1903	337	1934	2 258
1881	73	1904	337	1935	2 227
1882	98	1905	354	1936	2 308
1883	98	1906	397	1937	2 220
1884	98	1907	421	1938	2 297
1885	100	1908	427	1939	2 551
1886	115	1909	453	1940	2 151
1887	122	1910	518	1941	2 514
1888	122	1911	578	1942	2 562
1889	152	1912	615	1943	2 950
1890	174	1913	665	1944	2 109
1891	182	1914	727	1945	1 902
1892	191	1915	727	1946	2 070
1893	238	1919	1 779	1947	2 300
1894	249	1925	1 693		
1895	249	1926	1 707		

SURSE: Calculat după datele din tabelul 301 și A. Zănescu, *Expunerea tracțiunii la sărbătorirea a 70 ani ai C.F.R.* București, 1940; „Anuarul statistic C.F.R." 1926–1938; *Memoriu privind rezultatele exploatării automotoarelor pe rețeaua C.F.R.* București, 1938; Mihail N. Constantinescu, *Producerea și folosirea energiei în România. Dezvoltarea lor rațională*, București, 1942.

NOTE: [1] S-a estimat după media capacității de forță motrice pe locomotivă la anumite intervale și prin interpolare după lucrarea A. Zănescu, *Expunerea tracțiunii la sărbătorirea a 70 ani ai C.F.R.*, București, 1940 și Anuarul statistic al C.F.R. 1926–1938.

[2] Din anul 1927 se pun în circulație și automotoare a căror forță motrice a fost adăugată la aceea a locomotivelor, calculîndu-se, în medie, 135 C.P. pe unitate.

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 303

Traficul principal de călători și mărfuri pe căile ferate, în perioada 1873—1947

Anii	Transport de călători [1]		Transport de mărfuri [2]	
	mii călători	mil. călători/km	mii t	mil. tone/km
1	2	3	4	5
1873	648	54	376	52
1874	684	57	555	80
1875	779	63	551	88
1876	742	65	579	93
1877	1 350	248	843	182
1878	1 156	200	877	160
1879	730	80	822	131
1880	764	71	795	111
1881	969	80	975	128
1882	1 164	89	1 136	138
1883	1 383	110	1 352	165
1884	1 354	109	1 211	162
1885	1 422	109	1 557	215
1886	1 619	116	1 641	242
1887	1 994	146	2 065	283
1888	2 114	158	2 264	357
1889	2 354	175	2 655	374
1890	2 907	253	3 111	430
1891	4 333	325	3 389	492
1892	5 365	364	3 360	454
1983	5 757	374	4 186	564
1894	6 004	390	3 724	502
1895	5 851	375	3 519	485
1896	6 469	418	4 228	570
1897	5 696	385	3 898	508
1898	5 779	401	4 788	649
1899	7 052	407	3 623	529
1900	5 472	348	3 997	575
1901	5 344	350	4 642	657
1902	5 556	375	4 742	675
1903	5 734	406	5 009	750
1904	5 599	398	4 241	681
1905	6 591	462	5 762	934
1906	7 600	540	6 099	955
1907	8 193	562	6 795	1 001
1908	8 320	582	6 401	999
1909	9 170	631	6 966	1 094
1910	10 233	722	8 264	1 276
1911	11 428	819	10 986	1 478
1912	12 239	877	10 462	1 430
1913	11 083	829	10 360	1 496
1914	11 569	871	10 899	1 230
1915	12 056	— — —	9 407	— — —
1916	6 386	— — —	4 347	— — —
1917	558	— — —	251	— — —
1918	4 903	— — —	696	— — —
1919	14 220	— — —	2 293	— — —
1920	13 636	— — —	4 135	— — —
1923	47 202	3 331	16 547	2 985
1924	56 435	3 804	17 364	3 992
1925	50 727	3 412	20 193	3 889
1926	45 970	3 455	22 517	4 627
1927	40 415	3 151	23 711	4 719
1928	40 698	3 170	21 939	4 299

BCU IVAN CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

1	2	3	4	5
1929	38 786	3 837	23 067	4 631
1930	35 920	3 403	23 285	4 659
1931	31 551	2 961	21 008	4 397
1932	25 976	1 709	20 962	4 390
1933	27 065	1 783	20 788	4 506
1934	30 500	1 943	23 582	5 052
1935	34 974	2 123	24 592	5 286
1936	39 090	2 338	25 752	5 510
1937	45 656	2 730	26 814	5 871
1938	48 731	2 923	27 645	6 030
1939	51 169	3 728	27 826	6 050
1940	47 800	5 090	23 811	5 604
1941	32 700	3 260	23 501	5 694
1942	47 100	4 300	24 968	6 364
1943	48 400	5 120	28 717	6 625
1944	27 900	3 290	15 548	4 178
1945	22 800	2 670	16 878	4 608
1946	40 800	5 440	17 897	4 591
1947	38 400	5 560	— — —	— — —

SURSE: Întocmit pe baza datelor din *Dare de seamă statistică asupra exploatării Căilor Ferate Române și docurilor pe exercițiul anului bugetar 1906/1907; 1914/1915*; „Anuarul statistic al României", 1928, 1934, 1939 și 1940; „Buletinul statistic C.F.R." 1940/41—1946/1947.

NOTE: Pînă la 1915, după numărul de bilete vîndute. Ulterior, toate formele de transport.

[2] Pînă la 1915 transportul cu trenuri de mică viteză reprezentînd în medie peste 90% din total, în care era cuprins și traficul de bagaje și de mărfuri de mare viteză.

Tabel 304

Mărfuri transportate pe căile ferate, pe categorii, în perioada 1876—1946

mii t

Anii	Cereale [1], legume, oleaginoase semințe, cartofi	Țiței, [2] produse rafinate	Cărbuni	Cherestea [3], lemne de construcție	Lemne de foc	Fierărie [4] diferită	Ciment [5] var, ipso, plăci de ciment
1	2	3	4	5	6	7	8
1876	726	10	15	12	66	16	36
1877	139	8	13	30	47	32	6
1878	236	10	38	33	83	14	44
1879	379	10	21	51	72	13	98
1880	401	12	7	41	71	18	57
1881	517	14	15	35	72	11	76
1882	546	20	24	68	91	19	99
1883	488	29	46	102	116	48	144
1884	417	31	50	135	98	43	140
1885	615	28	50	128	156	29	165
1886	583	23	58	167	169	58	184
1887	783	25	59	163	179	55	388
1888	1 024	30	60	193	223	22	224
1889	1 040	33	78	276	285	19	47
1890	1 117	39	92	324	229	21	54
1891	1 234	49	101	439	310	41	16
1892	1 088	55	107	406	311	42	32
1893	1 616	56	119	411	419	45	28

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

urmare tabel 304

1	2	3	3	4	5	6	7
1894	1 215	64	128	361	394	80	16
1895	1 230	64	135	329	356	56	19
1896	1 767	75	158	340	386	51	17
1897	1 309	85	182	335	390	52	19
1898	1 712	126	250	398	454	72	27
1899	888	176	163	442	407	80	33
1900	1 424	219	111	403	436	43	22
1901	2 214	200	134	500	366	33	10
1902	2 310	200	116	484	414	37	8
1903	2 170	312	119	641	373	49	17
1904	1 329	350	103	636	371	64	27
1905	2 326	470	116	613	335	140	26
1906	2 359	600	117	618	444	158	36
1907	2 155	784	181	760	556	216	51
1908	1 569	769	169	669	559	182	59
1909	1 825	866	179	799	591	180	214
1910	2 808	942	168	800	671	216	227
1911	3 297	1 200	204	884	696	274	286
1912	2 258	1 548	266	654	877	311	312
1913	2 415	1 439	254	736	846	325	286
1914	2 176	1 307	173	456	966	185	257
1926	1 156	1 492	819	2 572	4 255	544	394
1927	2 269	2 293	673	2 352	3 487	449	403
1928	1 623	2 285	628	2 051	3 780	483	451
1929	1 935	2 987	598	2 094	3 950	516	427
1930	2 427	4 320	475	1 915	3 309	525	391
1931	2 492	4 698	361	1 524	3 421	322	293
1932	2 209	5 213	395	1 305	3 265	285	302
1933	2 043	5 627	362	1 412	3 151	354	309
1934	1 804	6 177	493	1 834	3 165	463	380
1935	1 539	6 541	518	1 895	3 293	488	413
1936	2 041	6 667	518	1 965	3 229	495	426
1937	2 410	6 048	537	2 503	3 417	513	476
1938	2 105	5 196	684	2 255	3 737	621	494
1939	1 948	5 178	669	2 017	2 939	607	378
1940	1 413	3 186	770	1 236	2 670	378	247
1941	1 069	3 450	846	713	2 009	415	264
1942	1 102	3 803	859	829	2 308	484	408
1943	1 065	3 442	908	990	2 315	510	356
1944	532	1 553	516	403	939	241	134
1945	701	2 813	347	384	1 236	175	158
1946	568	1 955	471	694	2 178	247	255
1947	746	2 029	747	869	2 196	358	317

SURSE: Întocmit pe baza datelor din „C. F. R. Statistica comercială pentru anul 1885, 1891"; *Dare de seamă statistică asupra Căilor Ferate Române și docurilor pe exercițiul anului 1906/1907, 1914, 1915, 1929*; „Anuarul statistic C.F.R." 1936; „Anuarul statistic al României" 1939 și 1940; Arhiva Direcției centrale de statistică „Anuarul statistic al României" pe anul 1948.

NOTE: [1] Au fost incluse „cereale" pentru anii 1876—1904; „cereale, leguminoase, semințe și cartofi" pentru anii 1905—1915 și 1935—1947; pentru anii 1927—1934 au fost însumate „cereale" și „grîu" care în surse apar separat.

[2] Pentru anii 1876—1904 sursele dau numai „petrol, păcură, catran"; pentru anii 1905—1914 s-au însumat cifrele pentru „țiței, poslete, catran" și „petrol rafinat, benzine".

[3] S-au inclus în această coloană „lemne de construcție și de lucru" pentru anii 1876—1904; „cherestea, dușumea, scînduri, doage, șindrilă, lemn de pavaj, lemnării lucrate" pentru anii 1904—1914; cherestea pentru anii 1927—1947.

[4] Pentru anii 1876—1889 s-a inclus „fierărie"; pentru anii 1889—1897 „fier în vagoane complete"; pentru anii 1905—1914 „fier, tuci, oțel, articole din acestea"; „fierărie" pentru ceilalți ani.

[5] S-au inclus pentru anii 1876—1907 „ciment, pietre de tot felul", pentru anii 1908—1914, „ciment, beton, șamotă, ipsos, var de tot felul" însumate cu „cărămizi de ciment, de șamotă de ardezie etc."

Combustibilul consumat de locomotive, în perioada 1883—1914[1]

Anii	Media anuală la o locomotivă		La o locomotivă/km		la 100 tone/km	
	tone	lei	kg	bani	kg	bani
1883	242	6 649	8,9	25	7,7	21
1884	230	5 901	8,1	23	7,5	19
1885	262	6 969	10,0	27	7,1	19
1886	266	6 005	9,9	22	6,2	14
1887	294	6 567	10,0	22	6,7	15
1888	347	10 359 [2]	10,3	31	7,5	22
1889	378	10 353	10,7	29	7,6	21
1890	377	11 078	10,7	32	6,9	20
1891	388	11 036	11,2	32	6,9	20
1892	350	9 038	9,9	25	6,5	17
1893	341	8 699	10,0	26	6,4	16
1894	302	7 051	9,7	23	6,2	15
1895	292	6 924	9,2	22	6,4	15
1896	318	6 573	9,3	19	6,4	13
1897	311	7 453	9,3	22	6,6	16
1898	351	8 766	9,7	24	6,3	16
1899	325	8 655	9,4	25	6,9	18
1900	322	8 369	9,9	25	7,4	19
1901	331	8 733	10,0	26	6,6	18
1902	338	8 185	10,3	25	6,9	17
1903	340	7 845	10,0	23	6,5	15
1904	338	7 827	10,2	23	6,7	15
1905	401	8 686	10,6	23	6,7	15
1906	444	10 013	11,6	26	7,1	16
1907	473	11 513	12,4	30	7,2	18
1908	438	11 469	12,0	29	7,4	18
1909	445	11 231	11,9	30	7,7	19
1910	487	12 971	12,3	33	7,5	20
1911	525	13 738	12,4	33	7,7	20
1912	599	13 187	13,2	44	8,3	21
1913	526	13 349	14,0	43	9,2	28
1914	497	16 070	13,7	44	9,9	32

SURSE: *Dare de seamă statistică asupra exploatării căilor ferate române pe exercițiul anului bugetar 1914/1915.*

NOTE: [1] Pentru perioada interbelică datele cu serie incompletă; le reproducem aici:

Anii	Media anuală la o locomotivă		La o locomotivă/km		La 100 tone/km	
	tone	mii lei	kg	lei	kg	lei
1928	676	1 108	17,8	29	8,4	14
1929	688	925	17,9	24	8,4	11
1930	604	747	16,6	21	7,8	10
1931	527	587	16,1	18	7,8	9
1932	511	518	16,9	17	7,7	8
1933	841	795	17,2	16	7,5	7
1934	635	563	16,9	15	7,2	6
1935	666	603	17,6	16	7,0	6
1936	660	612	17,1	16	6,4	6
1938	707	688	17,5	17	6,6	6
1939	736	738	18,6	19	7,3	7
1940	840	978	20,2	24	7,7	10
1941	693	1 176	21,4	26	8,1	10
1942	733	1 127	21,1	32	8,0	12
1943	719	— — —	21,6	— — —	8,4	— — —
1944	714	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —
1945	801	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —
1946	674	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —

(„Anuarul statistic C.F.R.", 1928, 1938; „Buletin statistic C. F. R.", 1940)

[2] În anii 1888—1891 în costul combustibilului sînt cuprinse și cheltuielile de manipulare, supraveghere, transport și de regie.

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 306

Combustibilul consumat la căile ferate, după proveniență, internă și externă, în perioada 1892—1914

Anii	Combustibil în echivalent cărbune Cardiff			Preț mediu combustibil per tonă în echivalent cărbune Cardiff	
	Import	Indigen [1]		Import	Indigen
		Total	din care păcură		
	mii tone	mii tone	mii tone	lei	lei
1892	64,5	45,4	1,6	27,61	23,31
1893	86,6	41,6	0,5	27,34	21,72
1894	80,8	44,8	0,4	24,76	20,83
1895	85,5	38,1	2,1	23,76	23,49
1896	98,9	39,3	2,2	20,41	21,43
1897	97,8	38,5	3,1	24,01	21,02
1898	91,6	64,4	6,5	26,07	23,50
1899	71,2	75,9	16,2	29,23	24,22
1900	44,2	105,6	20,9	32,57	23,05
1901	41,5	114,9	27,1	36,79	22,67
1902	15,0	153,0	39,1	38,38	22,83
1903	7,5	166,0	43,4	32,78	22,71
1904	9,9	163,5	43,1	35,49	22,76
1905	4,1	206,0	65,8	36,73	21,38
1906	11,0	238,8	101,1	37,31	21,87
1907	33,4	256,9	145,8	37,11	22,68
1908	15,7	266,4	135,0	37,90	23,05
1909	32,5	264,5	138,7	33,04	24,29
1910	48,2	292,4	156,3	34,40	25,43
1911	22,1	262,1	185,2	32,31	25,70
1912	59,1	361,2	204,5	30,96	24,90
1913	102,7	346,2	198,1	44,90	26,27
1914	84,8	367,2	173,9	39,87	30,60

SURSE: *Dare de seamă statistică asupra exploatării Căilor Ferate Române și docurilor pe exercițiul anului bugetar 1906/1907, 1914/1915.*

NOTE: [1] Se cuprind pe lîngă cărbunele indigen și însemnate cantități de lemn. Cvazitotalitatea producției interne de cărbune era achiziționată și consumată la căile ferate; combustibilul indigen — cărbune și păcură — substituie în mare parte importul care devine un element de completare al consumului căilor ferate.

Tabel 307

Veniturile și cheltuielile Căilor Ferate Române, total și pe km de cale, în perioada 1873—1946

Anii	Total venituri	Total cheltuieli [1]	+Excedent sau — deficit	Venit la 1 km. cale ferată	Cheltuieli la 1 km cale ferată	+ Excedent sau — deficit la 1 km cale ferată
	mii lei	mii lei	mii lei	mii lei	mii lei	mii lei
1	2	3	4	5	6	7
1873	9 092	6 743	+ 2 349	14,0	10,4	+3,6
1874	11 250	7 285	+ 3 965	17,4	11,2	+6,2
1875	13 025	10 178	+ 2 847	14,1	11,1	+3,0
1876	12 791	9 998	+ 2 793	13,9	10,9	+3,0
1877	36 694	13 912	+22 782	39,8	15,1	+24,7
1878	28 273	17 098	+11 175	30,7	18,6	+12,1
1879	17 567	13 424	+ 4 143	19,1	14,6	+4,5
1880	16 170	11 755	+ 4 415	17,6	12,8	+4,8

1	2	3	4	5	6	7
1881	16 399	11 354	+ 5 045	17,2	11,9	+5,3
1882	20 112	11 853	+ 8 259	18,5	10,9	+7,6
1883	22 884	12 802	+10 082	19,1	10,7	+8,4
1884	21 878	13 692	+ 8 186	17,2	10,8	+6,4
1885	23 035	14 437	+ 8 598	17,0	10,7	+6,3
1886	23 411	14 696	+ 8 715	16,7	10,5	+6,2
1887	27 207	16 683	+10 524	14,4	8,8	+5,6
1888	31 428	18 786	+12 642	14,7	8,8	+5,9
1889	34 275	22 251	+12 024	14,2	9,2	+5,0
1890	38 327	23 971	+14 356	15,8	9,9	+5,9
1891	41 091	26 356	+14 735	16,9	10,9	+6,0
1892	40 593	27 737	+12 856	16,4	11,2	+5,2
1893	46 718	32 576	+14 142	18,7	13,1	+5,6
1894	44 333	31 915	+12 418	17,6	12,7	+4,9
1895	43 002	31 869	+11 133	17,0	12,6	+4,4
1896	49 996	34 488	+15 508	17,7	12,2	+5,5
1897	48 886	36 958	+11 928	17,0	12,8	+4,2
1898	56 751	38 384	+18 367	19,5	13,2	+6,3
1899	48 539	39 919	+ 8 620	15,8	13,0	+2,8
1900	50 158	35 646	+14 512	16,2	11,5	+4,7
1901	55 492	33 473	+22 019	17,6	10,6	+7,0
1902	57 490	33 812	+23 678	18,1	10,6	+7,5
1903	60 816	34 392	+26 424	19,1	10,8	+8,3
1904	54 317	35 106	+19 211	17,1	11,0	+6,0
1905	70 908	37 478	+33 430	22,3	11,8	+10,5
1906	76 876	43 075	+33 801	24,2	13,5	+10,6
1907	83 359	49 676	+33 683	26,2	15,6	+10,6
1908	76 862	50 618	+26 244	24,1	15,9	+8,2
1909	84 431	53 231	+31 200	26,5	16,7	+9,8
1910	97 345	60 419	+36 926	28,3	17,6	+10,7
1911	110 948	65 281	+45 667	31,9	18,8	+13,1
1912	111 783	72 091	+39 692	31,6	20,4	+11,0
1913	115 046	82 303	+32 743	32,4	23,2	+9,2
1914	110 950	90 637	+20 313	31,0	25,3	+5,7
1915	125 193	95 503	+29 690	33,8	25,8	+8,0
1916	58 156	— — —	— — —	18,4	— — —	— — —
1917	6 745	— — —	— — —	5,1	— — —	— — —
1918	62 361	— — —	— — —	20,0	— — —	— — —
1919	163 513	— — —	— — —	32,9	— — —	— — —
1920[2]	432[2]	— — —[2]	— — —[2]	87,5	— — —	— — —
1921	1 922	2 124	— 202	182	201	— 19
1922	2 816	4 277	— 1 461	266	404	—138
1923	3 650	6 263	— 2 613	334	573	—239
1924	6 044	8 469	— 2 425	553	794	—241
1925	8 612	8 659	— 47	783	787	— 4
1926	11 530	11 599	— 69	1 047	1 054	— 7
1927	13 120	14 399	— 1 279	1 184	1 299	—115
1928	11 790	13 416	— 1 626	1 062	1 209	—147
1929	12 376	14 076	— 1 700	1 112	1 265	—153
1930	12 151	12 719	— 568	1 091	1 142	— 51
1931	10 157	11 166	— 1 009	905	995	— 90
1932	8 836	8 466	+ 370	788	755	+ 33
1933	8 683	7 828	+ 855	775	699	+ 76
1934	9 079	8 806	+ 273	810	772	+ 38
1935	9 071	9 517	— 446	810	850	— 40
1936	10 095	10 894	— 799	900	969	— 69
1937	11 655	11 361	+ 294	1 034	1 008	+ 26
1938	12 322	13 737	— 1 415	1 033	1 208	—125
1939	11 790	14 000	— 2 210	1 033	1 227	—194

1	2	3	4	5	6	7
1940	14 571	14 845	— 274	1 914	1 953	— 39
1941	23 238	16 860	+ 6 378	2 518	1 827	+ 691
1942	32 280	25 755	+ 6 525	3 444	2 747	+ 697
1943	53 350	51 992	+ 1 358	5 592	5 450	+ 142
1944	94 838	95 576	— 738	13 190	13 276	— 86
1945	371 875	393 630	—21 755	38 346	40 589	— 2 243
1946	2 138 197	1 987 278	+150 919	208 346	193 956	+14 390

SURSE : Întocmit pe baza datelor din *Dare de seamă statistică asupra exploatării Căilor ferate române și docurilor pe exercițiul anului bugetar 1906/1907; 1914/1915*; „Anuarul statistic al României", 1926, 1928, 1934—1939 și 1940 ; „Buletinul statistic C.F.R." 1940/1941 — 1946/1947.

NOTE : [1] La cheltuieli nu este cuprinsă amortizarea investițiilor în cale, material rulant și ateliere. Lucrările de specialitate au arătat că dacă s-ar fi adăugat și cota de amortizare a investițiilor, întreprinderea de stat a căilor ferate ar fi fost permanent în deficit.

[2] Din 1920 mil. lei.

Tabel 308

Veniturile și cheltuielile Căilor Ferate Române, raportate la personal angajat și la greutate transportată, în perioada 1889—1946

Anii	Venituri	Cheltuieli	Venituri	Cheltuieli
	la o persoană mii lei		per 1 000 tone km mii lei	
1	2	3	4	5
1889	2,7	1,8	26,6	17,3
1890	2,8	1,7	25,9	16,2
1891	2,7	1,7	23,8	15,3
1892	2,5	1,7	24,2	16,5
1893	2,7	1,9	23,2	16,2
1894	2,6	1,8	22,0	15,9
1895	2,2	1,6	22,2	16,5
1896	2,6	1,8	23,2	16,0
1897	2,4	1,8	23,6	17,8
1898	2,8	1,9	22,9	15,5
1899	2,7	2,2	22,7	18,7
1900	2,8	2,0	24,7	17,5
1901	3,1	1,9	23,5	14,2
1902	3,1	1,8	23,8	14,0
1903	3,2	1,8	22,9	12,9
1904	2,7	1,7	21,0	13,5
1905	3,3	1,8	22,7	12,0
1906	3,2	1,8	21,9	12,3
1907	3,5	2,1	20,8	12,4
1908	3,1	2,0	20,2	13,3
1909	3,2	2,0	21,0	13,3
1910	3,4	2,1	21,9	13,6
1911	3,7	2,2	22,3	13,1
1912	3,6	2,3	22,2	14,3
1913	3,3	2,4	23,6	16,9
1914	3,0	2,5	24,4	19,9
1920	5,8	— — —	— — —	— — —
1921	22,8	25,2	— — —	— — —
1922	28,4	43,2	— — —	— — —
1923	32,7	56,2	— — —	— — —
1924	51,6	72,4	— — —	— — —
1925	72,8	73,2	563	566

urmare tabel 308

1	2	3	4	5
1926	111,2	111,9	695	699
1927	106,4	116,7	741	814
1928	102,7	116,9	666	758
1929	111,6	126,9	691	786
1930	126,8	132,7	728	761
1931	115,0	126,4	639	704
1932	102,7	98,4	563	539
1933	103,6	93,4	539	486
1934	110,2	105,0	502	477
1935	110,5	109,7	470	466
1936	122,8	116,9	485	463
1937	137,9	134,4	537	524
1938	143,3	159,7	545	608
1939	158,9	162,7	579	593
1940	166,0	169,1	684	697
1941	249,0	180,7	1 198	869
1942	330,2	263,4	1 530	1 221
1943	496,7	482,3	2 538	2 464
1944	938,2	945,5	4 141	4 174
1945	3 438,6	3 639,7	29 053	30 752
1946	17 924,8	16 659,6	141 602	131 608

SURSE: Calculat după *Dare de seamă statistică asupra exploatării C.F.R. pe exercițiul bugetar 1914—1915*; „Anuarul statistic al României", 1930, 1939 și 1940; „Buletinul statistic C.F.R." 1942—1947.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 309

Personalul Căilor Ferate Române, pe unitate de material rulant și km de cale, în perioada 1889—1947

Anii	Personal	Personal la 1 locomotivă	Personal la 1 vagon	Personal la 1 km cale
1889	12 739	48,1	1,9	5,3
1890	13 870	45,9	1,9	5,7
1891	15 427	48,7	2,0	6,4
1892	16 334	48,8	2,0	6,5
1893	17 580	42,5	1,9	7,1
1894	17 337	40,0	1,8	6,9
1895	19 365	44,7	2,0	7,7
1896	19 046	43,2	1,9	6,8
1897	20 515	46,5	2,0	7,1
1898	20 129	44,8	2,0	6,6
1899	18 209	40,0	1,7	5,9
1900	17 724	38,2	1,5	5,7
1901	17 867	37,1	1,5	5,7
1902	18 513	36,2	1,6	5,8
1903	19 065	37,2	1,6	6,0
1904	20 299	39,6	1,7	6,4
1905	20 753	38,6	1,7	6,5
1906	23 829	39,9	1,6	7,4
1907	23 807	37,3	1,6	7,5
1908	24 697	38,1	1,6	7,8
1909	26 069	37,9	1,6	8,2
1910	28 301	41,0	1,7	8,2
1911	29 889	38,7	1,5	8,6
1912	31 459	38,3	1,6	8,9
1913	34 422	38,8	1,7	9,7
1914	36 770	39,4	1,7	10,4
1920	74 547	— — —	— — —	15,0
1921	84 164	— — —	— — —	8,0
1922	99 012	21,9	— — —	9,4
1923	111 457	24,6	1,1	9,9
1924	117 030	26,0	1,2	10,7
1925	118 368	59,0	2,6	10,8
1926	103 669	51,2	1,8	9,4
1927	123 346	56,0	2,6	11,1
1928	114 784	52,1	2,4	10,3
1929	110 946	50,8	2,2	10,0
1930	95 838	44,1	2,1	8,6
1931	88 350	37,9	2,0	7,9
1932	86 032	36,4	1,9	7,7
1933	83 840	36,9	2,1	7,5
1934	82 418	40,3	1,8	7,4
1935	82 122	40,8	1,8	7,3
1936	82 179	41,6	1,7	7,3
1937	84 500	42,4	1,7	7,5
1938	86 017	41,6	1,7	7,6
1939	85 997	37,9	1,7	7,5
1940	87 775	45,8	1,9	11,5
1941	93 308	41,6	2,0	10,1
1942	97 768	42,8	2,0	10,4
1943	107 804	40,9	2,1	11,3
1944	101 088	53,8	2,8	14,0
1945	108 148	63,6	1,7	11,2
1946	119 287	64,5	2,6	11,6
1947	94 592	46,0	2,2	9,1

SURSE: Calculat pe baza datelor din *Dare de seamă statistică asupra exploatării C.F.R. pe exercițiul bugetar 1897/98, 1906/1907, 1914/1915*; „Anuarul C.F.R.", 1938; Arhiva C.N.S. „Anuarul statistic al României", 1948.

Tabel 310

Conducte de produse petroliere[1] și gaze ale căilor ferate române, în anul 1946

Stația de plecare și sosire	Produse transportate	Lungimea coductelor km	Diametrul		Debitul transportat în 24 ore tone
			țoli	mm	
Băicoi—Buzău—Constanța	benzină	296,5	9	228	2 000
Cîmpina—Chitila—Giurgiu	petrol lampant, motorină	160,0	5	127	450
Cîmpina—Chitila—Giurgiu	benzină	160,0	5	127	450
Băicoi—București	petrol brut	76,0	5	127	450
Teleajen—București	combustibil lichid	57,0	10	254	1 700
Făurei—Reni	benzină	109,0	10	254	2 000
Mănești—București	gaz metan	58,0	12	305	41,8 mii m³

SURSE: „Comunicări statistice" nr. 13, 1946.

NOTE: [1] Transportul pe conducte era mult mai ieftin decît pe calea ferată și mai eficient, mai ales pentru export, la încărcarea tancurilor petroliere.

În anul 1913, cînd exportul ajunge la peste 1 milion tone de produse, statul român începe construcția a trei conducte între Băicoi și Constanța.

În timpul războiului, 1916—1918, ocupanții demontează parțial conductele pentru a construi una de la Băicoi la Giurgiu pentru încărcarea petrolului pe vase care navigau pe Dunăre spre Germania.

În 1929 exploatarea conductelor este preluată de Regia publică a conductelor de petrol, iar în 1942 administrația lor intră sub direcția C.F.R.

În 1945 existau 4 conducte pentru exportul produselor petroliere și 2 pentru transportul țițeiului și produselor rafinate de la Băicoi la București.

În afară de conductele statului, industria petrolieră utiliza o rețea largă de conducte pentru transportul țițeiului de la sonde la rafinării și a produselor între rafinării, depozite etc., care legau regiunile petroliere Tîrgoviște, Cîmpina, Ploiești, apoi Arbănași—Ploiești—Cîmpina precum și conducta C.F.R. pe linia Băicoi—București. În afară de ultima, toate celelalte aparțineau societăților particulare. În 1939 acestea posedau 177 conducte cu lungime de 2 379 km, în diametru variind între 1"—10". Viteza generală medie de transport era în anii 1936—1939 de 0,40—0,50 m pe secundă.

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 311

Transporturile de cale ferată în România și alte țări europene, după diverși indicatori, în perioada 1930—1938

Indicatori și anii	România	Bulgaria	Cehoslovacia	Franța	Germania	Ungaria	Iugoslavia
1	2	3	4	5	6	7	8
Linii, mii km							
1930	11,1	2,9	13,2	42,4	53,8	7,1	9,2
1938	11,4	3,4	12,4	42,7	62,8	7,6	9,5
Locomotive,[1] număr							
1930	2 169	543	4 303	20 158	23 673	1 854	2 830
1938	3 534	593	3 136	18 223	24 006	1 848	2 309
Vagoane [2], număr, mii							
1930	49,0	12,0	119,5	560,0	689,8	42,8	62,4
1938	56,9	11,3	81,4	514,0	687,2	44,8	56,7
Călători/km, milioane							
1930	2 603,2	678,4	8 664,0	29 124,0	43 297,6	2 578,4	2 229,9
1938	3 765,9	755,2	8 647,3	22 050,0	58 977,7	2 347,0	2 953,8
Tone/km, milioane							
1930	4 362,7	901,1	10 476,0	46 199,7	61 009,5	3 056,2	3 528,6
1938	5 795,0	1 101,8	9 307,9	—	92 777,5	3 003,7	4 213,6
Venituri din trafic de călători, miliarde lei							
1930	3,5	0,6	5,6	22,0	52,9	3,1	2,1
1938	3,4	0,7	—	27,1	51,4	1,9	2,0
Venituri din trafic de mărfuri miliarde lei							
1930	6,8	1,0	16,1	77,1	109,0	5,5	5,4
1938	8,3	1,3	—	66,9	118,6	4,1	5,0
Venituri totale miliarde lei							
1930	11,3	1,6	25,1	103,6	182,0	9,0	7,9
1938	12,9	1,9	—	100,1	187,4	6,6	7,7
Venituri totale la 100 km linie milioane lei							
1930	10,1	5,4	18,9	24,5	33,8	12,7	8,6
1938	11,3	5,8	—	23,4	29,8	8,6	8,1
Cheltuieli totale miliarde lei							
1930	12,6	1,2	25,2	91,9	162,9	8,5	8,1
1938	12,6	1,5	—	114,1	185,7	7,2	7,7
Personal, mii							
1930	97,4	15,7	173,3	497,8	681,9	58,8	76,8
1938	84,7	17,5	156,0	518,4	846,6	57,9	80,8
Coeficientul de exploatare							
1930	111,4	73,1	100,6	88,7	89,5	95,1	100 4
1938	97,4	75,2	—	113,9	99,1	109,7	98,9
Personal la 10 km linie							
1930	87,5	53,7	130,9	117,5	126,8	82,8	83,8
1938	74,4	52,0	125,5	121,4	134,8	75,7	84,7

BCU CLUJ CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

urmare tabel 311

1	2	3	4	5	6	7	8
Transport pe 1 salariat mii t brute							
1930	82,9	16,7	133 3	431,5	630,9	52,5	71,3
1938	84,7	17,5	156,0	518,4	846,6	57,9	80,8
Linii, km la 100 km² suprafața țării							
1930	3,7	2,8	9,5	7,7	11,5	7,6	3,7
1938	3,9	3,3	—	7,8	—	8,2	3,9
Ponderea liniilor duble și triple în total							
1930	2,0	—	13,8	48,8	42,0	12,7	6,3
1938	3,2	—	14,4	49,3	39,6	11,6	6,3
Linii electrificate km							
1930	—	—	78	1 596	1 541	66	—
1938	—	—	55	3 351	3 125	248	—
Locomotive la 10 km linie [3]							
1930	1,9	1,9	3,3	4,8	4,4	2,6	3,1
1938	3,1	1,8	2,5	4,3	3,8	2,4	2,4
Vagoane [4] la 10 km linie							
1930	3,0	3,0	9,0	13,3	16,6	6,2	6,0
1938	3,4	3,0	8,1	11,8	15,2	6,5	5,3
Vagoane acoperite și descoperite la 10 km linie							
1930	40,9	37,9	81,2	118,9	111,6	54,1	62,0
1938	46,6	30,7	57,4	108,6	94,1	52,0	54,1
Călători/km la 10 km linie [3] mii							
1930	23,4	23,1	65,5	68,7	80,5	36,3	24,3
1938	33,1	22,4	69,5	51,6	93,9	30,7	30,9
Tone/km la 10 km linie [3] mii							
1930	39,2	30,8	79,2	109,0	113,4	43,2	38,5
1938	50,9	32,7	74,9	—	147,7	39,3	44,1
Pondere tren/km călători în total tren/km							
1930	54,4	48,3	62,7	59,2	63,7	74,1	45,4
1938	64,7	50,2	67,9	64,3	63,8	75,1	51,6
Pondere tren/km marfă în total tren/km							
1930	45,3	48,8	36,9	38,4	35,7	24,8	53,2
1938	34,0	46,8	31,7	34,6	35,1	23,9	47,0
Venituri totale la 10 km linie[3] mil. lei							
1930	10,1	5,4	18,9	24,5	33,8	12,7	8,6
1938	11,3	5,8	—	23,4	29,8	8,6	8,1

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

1	2	3	4	5	6	7	8
Cheltuieli totale la 10 km linie [3] mil. lei							
1930	11,3	3,9	19,1	21,7	30,3	12,0	8,8
1938	11,0	4,3	—	26,7	29,5	9,5	8,1

SURSE: Serviciul statisticii C.F.R., *Căile ferate europene în perioada 1930—1938*, (Studiu statistic, economic, financiar) de inginer St. Voiculescu și dr. V. Stăniloiu, București, 1944.
NOTE: [1] Nu se cuprind automotoarele.
[2] Vagoane de marfă, bagaje și călători.
[3] Linii în exploatare.
[4] Vagoane de călători, bagaje și poștă.

Tabel 312

Transportul de călători și mărfuri pe căile ferate, pe unitate de personal angajat, în perioada 1889—1947

Anii	Călători pe unitate de personal	Mărfuri pe unitate de personal	Mărfuri tone/km pe unitate de personal	Anii	Călători pe unitate de personal	Mărfuri pe unitate de personal	Mărfuri tone/km pe unitate de personal
	număr	tone	mii tone/km		număr	tone	mii tone/km
1889	184,8	208,4	29,4	1923	423,5	148,5	26,8
1890	209,6	224,3	31,0	1924	482,2	148,4	34,1
1891	280,9	219,7	31,9	1925	428,6	170,6	32,9
1892	328,5	205,7	27,8	1926	443,4	217,2	44,6
1893	327,5	238,1	32,1	1927	327,7	192,2	38,3
1894	346,3	214,8	29,0	1928	354,6	191,1	37,5
1895	302,1	181,7	25,0	1929	349,6	207,9	41,7
1896	339,7	222,0	30,0	1930	374,8	243,0	48,6
1897	277,7	190,0	24,8	1931	357,1	237,8	49,7
1898	287,1	237,9	32,2	1932	301,9	243,7	51,0
1899	387,3	199,0	32,4	1933	322,8	247,9	53,7
1900	308,7	225,5	32,4	1934	370,0	286,1	61,3
1901	299,1	259,8	36,8	1935	425,9	299,5	64,4
1902	300,1	256,1	36,5	1936	475,7	313,4	67,0
1903	300,8	262,7	39,3	1937	540,3	317,3	69,5
1904	275,8	208,9	33,5	1938	566,5	321,4	70,1
1905	317,6	277,6	45,0	1939	595,0	323,6	70,4
1906	318,9	255,9	40,1				
1907	344,1	285,4	42,0	1940	544,6	271,3	63,8
1908	336,9	259,2	40,5	1941	350,5	251,9	61,0
1909	351,8	267,2	42,0	1942	481,8	255,4	65,1
1910	361,6	292,0	45,1	1943	449,0	266,4	61,5
1911	382,3	367,6	49,4	1944	276,0	153,8	41,3
1912	389,0	332,6	45,5				
1913	322,0	301,0	43,5	1945	210,8	156,1	42,6
				1946	342,0	150,0	38,5
1920	182,9	55,5	— — —	1947	406,0	— — —	— — —

SURSE: Calculat pe baza datelor din prezentul capitol.

Tabel 313

Transportul de călători și mărfuri pe căile ferate, raportat la populație, în perioada 1873—1947

Anii	Călători la 100 locuitori	Călători/km la 1 locuitor	Tone marfă la 100 locuitori	Tone km/marfă la 1 locuitor
1	2	3	4	5
1873	14,9	12,4	8,6	11,9
1874	15,7	13,1	12,7	18,3
1875	17,7	14,3	12,5	20,0
1876	16,7	14,6	13,0	20,9
1877	30,1	55,4	18,8	40,6
1878	25,8	44,6	19,6	35,7
1879	16,2	17,7	18,2	29,0
1880	16,8	15,6	17,5	24,4
1881	21,0	17,3	21,1	27,7
1882	24,8	19,0	24,2	29,4
1883	29,0	23,0	28,3	34,5
1884	27,8	22,4	24,9	33,3
1885	28,7	22,0	31,4	43,3
1886	32,1	23,0	32,5	48,0
1887	39,0	28,6	40,4	55,4
1888	40,8	30,5	43,7	68,9
1889	44,8	33,3	50,5	71,2
1890	54,7	47,6	58,5	80,9
1891	80,3	60,3	62,8	91,2
1892	98,9	67,1	61,9	83,7
1893	104,9	68,2	76,3	102,8
1894	108,3	70,3	67,2	90,5
1895	103,8	66,5	62,4	86,1
1896	113,3	73,2	74,0	100,0
1897	98,3	66,4	67,3	87,7
1898	98,6	68,4	81,7	110,7
1899	118,4	68,3	60,8	88,8
1900	90,5	57,6	66,1	95,1
1901	87,2	57,1	75,8	107,2
1902	89,7	60,6	76,6	109,0
1903	91,2	64,5	79,6	119,2
1904	86,3	61,3	65,4	104,9
1905	101,7	71,3	88,9	144,2
1906	115,4	82,0	92,6	145,0
1907	122,6	84,1	101,7	149,8
1908	122,9	86,0	94,5	147,5
1909	133,6	91,9	101,5	159,4
1910	146,9	103,7	118,5	183,2
1911	161,3	115,6	155,0	208,6
1912	169,2	121,2	144,6	197,7
1913	150,7	112,7	140,9	203,5
1914	148,9	112,1	140,3	158,3
1915	152,7	— — —	119,1	— — —
1919	96,9	— — —	199,3	— — —
1920	87,7	— — —	266,1	— — —
1923	291,2	205,6	102,1	184,2
1924	343,2	231,3	105,6	242,7
1925	304,0	204,4	121,0	233,1
1926	271,6	204,1	133,0	273,4
1927	235,7	183,7	138,3	275,2
1928	234,0	182,3	126,2	247,2
1929	219,9	217,5	130,8	262,6
1930	198,9	188,5	129,0	258,0
1931	173,7	163,0	115,6	242,0
1932	141,0	92,7	113,8	238,2

BCU MUSICENTAL UNIVERSITY LIBRARY

urmare tabel 313

1	2	3	4	5
1933	145,1	95,6	111,4	241,6
1934	161,3	102,7	124,7	267,1
1935	183,2	111,2	128,8	276,9
1936	202,3	121,0	133,3	285,2
1937	233,7	139,7	137,3	300,5
1938	246,7	148,0	140,0	305,5
1939	256,7	187,0	139,6	303,5
1940	359,4	382,7	179,0	421,4
1941	245,0	244,3	176,1	426,6
1942	349,3	318,8	185,1	471,9
1943	354,6	375,1	182,9	466,3
1944	203,6	240,1	209,6	483,6
1945	144,8	169,6	107,2	292,7
1946	258,4	344,5	113,3	290,7
1947	241,6	349,8	— — —	— — —

SURSE : Calculat pe baza datelor din prezentul capitol.

Tabel 314

Utilizarea materialului rulant, pe unitate de distanță, în perioada 1873—1947

la 100 km cale

Anii	Locomotive	Vagoane de poștă și călători	Vagoane de marfă	Anii	Locomotive	Vagoane de poștă și călători	Vagoane de marfă
1873	12,8	60,0	212,3	1908	20,3	39,8	458,3
1874	16,4	65,1	245,1	1909	21,6	41,1	465,4
1875	12,3	45,8	200,0	1910	20,1	38,7	441,5
1876	12,3	45,8	231,1	1911	22,2	45,3	520,8
1877	12,4	45,8	231,1	1912	23,2	46,5	400,5
1878	12,8	45,8	231,1	1913	25,0	46,6	520,2
1879	12,8	30,5	263,4	1914	26,0	46,0	549,3
1880	15,3	32,8	363,7	1919	48,6	— — —	— — —
1881	15,1	30,9	354,6	1922	42,7	— — —	— — —
1882	17,7	37,8	392,9	1923	40,2	73,6	799,5
1883	16,1	34,3	357,3	1924	41,3	70,3	804,0
1884	15,2	32,4	337,3	1925	19,9	22,7	377,2
1885	14,5	31,8	319,1	1926	21,0	26,0	367,4
1886	16,2	33,6	321,6	1927	20,3	22,7	469,8
1887	12,7	24,8	250,2	1928	19,8	33,0	399,5
1888	11,3	23,6	247,9	1929	19,6	32,0	419,6
1889	11,0	32,5	241,6	1930	19,5	30,2	389,3
1890	12,5	36,8	261,7	1931	20,8	25,6	358,7
1891	13,1	35,9	275,0	1932	21,1	31,5	366,7
1892	13,6	34,9	297,6	1933	20,3	25,0	339,5
1893	16,6	36,4	334,0	1934	18,2	28,9	381,2
1894	17,2	38,2	338,0	1935	18,0	32,0	385,8
1895	17,1	38,0	229,6	1936	17,7	30,9	405,9
1896	15,6	35,6	326,0	1937	17,7	33,5	408,8
1897	15,3	34,6	315,4	1939	18,2	32,6	410,2
1898	15,4	34,6	314,7	1939	19,9	32,3	435,2
1899	14,8	36,8	307,0	1940	25,2	39,0	583,9
1900	15,0	36,5	332,5	1941	24,3	36,3	477,1
1901	15,3	35,7	332,0	1942	24,4	34,9	479,5
1902	16,1	35,7	334,1	1943	27,6	36,6	505,6
1903	16,1	35,2	333,6	1944	26,1	32,0	472,2
1904	16,1	34,9	332,9	1945	17,5	23,3	621,6
1905	16,9	35,4	351,3	1946	18,0	20,8	424,7
1906	18,5	35,5	440,3	1947	19,8	25,9	390,1
1907	20,1	35,5	445,2				

SURSE : Calculat pe baza datelor din prezentul capitol.

Tabel 315

Transportul de călători și mărfuri, pe unitate de locomotivă și vagon, în perioada 1873—1947

Anii	Mărfuri pe 1 locomotivă	Mărfuri pe 1 vagon de marfă	Călători/km pe 1 vagon de călători	Vagoane-marfă și călători pe 1 locomotivă
	mii tone/km	mii tone/km	mii călători/km	vagoane
1	2	3	4	5
1873	626,5	37,8	141,0	21,3
1874	754,7	50,4	141,1	19,0
1875	771,9	47,8	155,9	19,9
1876	815,9	43,7	160,9	22,4
1877	1 596,5	85,5	613,9	22,4
1878	1 355,9	75,2	495,0	21,6
1879	1 110,2	54,0	316,2	22,9
1880	787,2	33,1	259,1	25,9
1881	888,9	38,0	300,8	25,5
1882	715,0	32,3	236,1	24,3
1883	854,9	38,5	291,8	24,3
1884	839,4	37,8	289,1	24,3
1885	1 091,4	49,6	277,4	24,2
1886	1 066,1	53,7	272,9	21,9
1887	1 174,3	59,7	343,5	21,6
1888	1 481,3	67,4	367,4	24,0
1889	1 411,3	64,3	250,0	24,9
1890	1 423,4	67,8	312,0	24,0
1891	1 552,1	73,7	416,1	23,8
1892	1 355,2	61,8	471,5	24,5
1893	1 362,3	66,5	456,1	22,7
1894	1 159,4	59,1	448,3	21,8
1895	1 120,1	56,9	428,6	21,9
1896	1 292,5	62,0	458,8	23,1
1897	1 151,9	55,9	425,9	22,9
1898	1 445,4	70,7	437,3	22,7
1899	1 162,6	55,9	390,6	23,3
1900	1 239,2	55,8	335,3	24,6
1901	1 363,1	62,8	338,5	24,0
1902	1 318,4	63,6	359,9	22,9
1903	1 464,8	70,7	394,2	22,9
1904	1 330,1	64,3	390,2	22,8
1905	1 739,3	83,6	453,4	22,9
1906	1 624,1	68,2	527,3	25,7
1907	1 566,5	70,6	548,3	24,0
1908	1 541,7	68,4	508,7	24,5
1909	1 590,1	73,8	532,5	23,5
1910	1 846,6	84,1	602,7	23,9
1911	1 914,5	81,6	567,6	25,5
1912	1 741,8	101,1	585,1	24,1
1913	1 684,7	81,0	552,7	22,7
1914	1 319,7	62,4	581,8	22,9
1923	658,1	33,1	531,0	21,7
1924	885,7	45,4	642,0	21,2
1925	1 778,0	93,7	1 532,1	21,1
1926	2 001,3	114,4	1 312,7	19,7
1927	2 101,1	90,6	1 179,7	25,3
1928	1 951,4	96,9	1 186,8	21,8
1929	2 118,5	99,2	1 461,2	23,0
1930	2 146,0	107,5	1 320,5	21,5
1931	1 883,9	109,2	1 364,5	18,8
1932	1 857,0	106,8	641,3	18,9
1933	1 982,4	118,4	887,9	18,0

BUCHAREST CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

1	2	3	4	5
1934	2 470,4	118,2	807,6	22,5
1935	2 628,5	122,4	797,8	23,3
1936	2 773,0	120,8	851,7	24,7
1937	2 948,8	127,4	914,3	25,0
1938	2 917,3	129,2	934,8	24,4
1939	2 664,0	121,8	1 248,1	23,5
1940	2 924,8	126,2	2 068,3	24,7
1941	2 540,8	129,3	1 165,1	21,1
1942	2 785,1	141,6	1 597,9	21,1
1943	2 516,1	137,3	1 783,4	19,6
1944	2 222,3	122,9	1 764,1	19,3
1945	2 710,6	76,4	1 540,7	36,8
1946	2 484,4	105,5	3 351,8	24,7
1947	— — —	— — —	2 542,3	21,0

SURSE: Calculat pe baza datelor din prezentul capitol.

Tabel 316

Transportul de călători pe căile ferate, raportat la populație, în România și alte țări, în perioada 1873—1947

călători km/locuitor

Anii	România	Franța	Germania	Bulgaria	Serbia	Anii	România	Franța	Germania	Bulgaria	Serbia
1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
1873	12	120	137	—	—	1898	68	304	325	11	19
1874	13	122	138	—	—	1899	68	317	340	12	21
1875	14	131	141	—	—	1900	58	369	360	17	23
1876	15	135	142	—	—	1901	57	331	364	15	20
1877	55	132	125	—	—	1902	61	335	367	18	21
1878	45	155	140	—	—	1903	65	337	385	20	21
1879	18	141	137	— — —	— — —	1904	61	347	404	23	25
1880	16	157	144	— — —	— — —	1905	71	360	428	25	28
1881	17	168	150	— — —	— — —	1906	82	374	456	31	29
1882	19	179	155	— — —	— — —	1907	84	387	481	32	— — —
1883	23	186	161	— — —	— — —	1908	86	404	498	36	— — —
1884	22	181	166	— — —	— — —	1909	92	411	530	46	— — —
1885	22	184	169	— — —	— — —	1910	104	425	553	49	— — —
1886	23	187	178	— — —	— — —	1911	116	442	584	54	— — —
1887	29	188	183	— — —	— — —	1912	121	456	608	52	— — —
1888	31	192	172	— — —	— — —	1913	113	582	618	30	— — —
1889	33	225	209	— — —	— — —	1914	112	412	— — —	62	Iugoslavia
1890	48	207	229	— — —	— — —	1923	206	735	— — —	100	131
1891	60	216	237	— — —	— — —	1924	231	705	711	110	125
1892	67	241	237	— — —	— — —	1925	204	734	793	101	127
1893	68	261	250	— — —	— — —	1926	205	692	691	107	152
1894	70	269	251	7,3	— — —	1927	184	635	728	97	160
1895	67	277	269	— — —	19	1928	182	658	758	109	170
1896	73	289	288	8	19	1929	218	684	743	114	163
1897	66	296	304	10	16	1930	188	702	681	96	167

urmare tabel 316

1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
1931	163	693	576	92	154	1940	383	417	— — —	161	— — —
1932	93	612	479	96	127	1941	244	432	— — —	197	— — —
1933	96	587	465	86	119	1942	319	589	— — —	— — —	— — —
1934	103	558	535	65	113	1943	375	723	— — —	— — —	— — —
1935	111	539	603	85	151	1944	240	386	— — —	— — —	— — —
1936	121	556	658	94	163	1945	170	657	— — —	— — —	— — —
1937	140	644	753	111	189	1946	345	781	— — —	— — —	— — —
1938	148	527	833	118	199	1947	350	765	— — —	369	321
1939	187	489	— — —	125	205						

SURSE : Calculat pe baza datelor din prezenta secțiune și B. R. Mitchell, *European Historical Statistics 1750—1970*, London, 1976 ; „Annuaire statistique de la France", Résumé rétrospectif, 1966, vol. 72, Paris, 1966 ; „Statistisches Jahrbuch der Deutschen Demokratischen Republik" 1955, Berlin, 1956 ; „Statisticeski godișnik na Narodna Republica Bălgaria" 1960, Sofia, 1961 ; „Statistički godišnjak Jugoslavija", Beograd, 1965.

Tabel 317

Transportul de mărfuri pe căile ferate, raportat la populație, în România și alte țări, în perioada 1873—1947

tone km marfă/locuitor

Anul	România	Franța	Germania	Bulgaria	Serbia	Anul	România	Franța	Germania	Bulgaria	Spania
1873	12	227	238	—	—	1907	150	491	827	36	— — —
1874	18	217	240	—	—	1908	148	508	794	34	— — —
1875	20	222	245	—	—	1909	159	528	829	44	— — —
1876	21	226	251	—	—	1910	183	541	873	46	— — —
1877	41	221	252	—	—	1911	209	573	949	62	— — —
1878	36	226	252	—	—	1912	198	610	1 001	49	— — —
1879	29	241	267	—	—	1913	203	759	1 011	39	— — —
1880	24	276	299	—	—	1914	158	536	— — —	— — —	— — —
1881	28	286	315	—	—						Iugoslavia
1882	29	287	341	—	—	1923	184	835	685	124	163
1883	35	292	356	—	—	1924	243	923	764	136	180
1884	33	276	363	—	—	1925	233	914	953	127	190
1885	43	257	355	—	—	1927	273	989	1 028	122	225
1886	48	244	365	—	—	1927	275	894	1 145	127	242
1887	55	259	393	—	—	1928	247	955	1 148	133	294
1888	69	272	424	—	—	1929	263	1 014	1 191	155	317
1889	71	288	456	—	—	1930	258	983	946	149	279
1890	81	306	457	—	—	1931	242	886	790	147	244
1891	91	320	470	— — —	— — —	1932	238	762	682	138	213
1892	84	316	468	— — —	— — —	1933	242	740	730	136	212
1893	103	320	487	— — —	— — —	1934	267	708	867	98	221
1894	91	325	487	— — —	— — —	1935	277	646	959	137	221
1895	86	335	512	— — —	— — —	1936	285	704	1 060	142	223
1896	100	343	533	— — —	— — —	1937	301	758	1 188	159	263
1897	88	356	566	— — —	— — —	1938	305	632	1 298	173	280
1898	111	383	601	15	— — —	1939	304	699	— — —	189	307
1899	89	353	635	13	— — —	1940	421	585	— — —	235	— — —
1900	95	411	660	14	— — —	1941	427	717	— — —	— — —	— — —
1901	107	406	622	18	— — —	1942	472	695	— — —	— — —	— — —
1902	109	402	637	19	— — —	1943	485	618	— — —	— — —	— — —
1903	119	411	675	23	— — —	1944	305	247	— — —	— — —	— — —
1904	105	413	693	33	— — —	1945	293	448	— — —	— — —	— — —
1905	144	443	739	30	— — —	1946	291	804	— — —	— — —	— — —
1906	145	463	790	30	— — —	1947	— — —	912	— — —	177	— — —

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 316.

II

DRUMURILE PUBLICE ÎN PERIOADA 1860—1946 — INTRODUCERE

Fiind principala cale terestră de transport, drumurile au dobîndit importanță și au suferit îmbunătățiri paralel cu dezvoltarea economică și necesitatea deplasărilor de populație și mărfuri.

Epoca de amenajări mai însemnate începe în țara noastră după Unirea din 1859 cînd se creează instituții speciale — Ministerul Lucrărilor Publice — și se mobilizează resursele umane și materiale ale populației la construcția și întreținerea drumurilor prin taxe și zile de prestație. Importante probleme materiale și financiare ridică construcția podurilor și podețelor, amenajarea locurilor joase, mlăștinoase și inundabile, investițiile fiind deosebit de mari.

În țările cu dezvoltare comercialo-capitalistă mai veche s-a amenajat o rețea mai largă și mai bună de drumuri încă înainte de apariția căilor ferate. În România, perioada nouă de construire a drumurilor a coincis în epocă cu aceea de așezare a căilor ferate, statul dînd prioritate investițiilor ultimei forme, ca fiind deosebit de eficientă și interesînd în primul rînd marea proprietate și capitalul; în consecință drumurile au rămas multă vreme de interes local și regional, principalele cantități de mărfuri și transportul de călători pe distanțe lungi efectuîndu-se pe căile ferate și în combinație cu cele fluviale și maritime.

În perioada interbelică dezvoltarea economică și posibilitățile bugetare ale statului necesită, și permit în mai mare măsură, extinderea preocupărilor de modernizare a rețelei de drumuri, șoselele principale, cele naționale, în majoritatea cazurilor paralele cu calea ferată, au prioritate în acțiunea statului, fără însă să se obțină rezultate însemnate. Procesul însă se extinde și dobîndește intensitate în deceniul patru prin marile construcții de modernizare care vizau circa 2 500 km de drumuri ale rețelei naționale. În ajunul războiului al doilea mondial, din totalul de 14 mii km șosele naționale peste 15% erau modernizate — asfaltate sau pavate.

Drumurile pietruite, în stare bună, nu reprezentau mai mult de un sfert din întreaga rețea, restul fiind naturale, din pămînt cu șanțuri pe lături, acoperite sau nu cu piatră mărunțită.

Situațiile statistice înfățișează evoluția drumurilor publice, după categorii — naționale, județene și comunale în perioada 1860—1946—,

precum și starea calitativă a acestora între anii 1928—1941. Ele oferă o imagine generală a dimensiunii și stării acestui domeniu al transporturilor implicat multiplu în evoluția economiei naționale.

Atrage atenția modificarea bruscă, în unii ani, a lungimii drumurilor județene și comunale datorită în principal trecerii unor drumuri din administrare județeană în administrare comunală sau invers. Procesul de îmbunătățire a calității se observă în lungimea drumurilor pietruite, pe de o parte, și a drumurilor naturale, pe de alta.

Tabel 318

Drumurile publice, după categorii, în perioada 1860—1945

km

Anii	Total	Naționale	Județene	Vicinale	Comunale
1860	— — —	775	— — —	— — —	— — —
1864	— — —	944	— — —	— — —	— — —
1866	— — —	1 068	— — —	— — —	— — —
1871	— — —	3 300	4 146		— — —
1880	7 884	— — —	— — —	— — —	— — —
1887	12 931	— — —	— — —	— — —	— — —
1896	19 977	2 860	3 890	8 861	4 366
1897 [2]	24 028	2 809	4 224	10 818	6 177
1901 [3]	41 277	3 150	5 034	20 101	12 992
1905	42 600	3 000	5 100	34 500	
1909	43 300	3 100	5 000	35 200	
1916	45 604	5 111	4 936	19 364	16 193
1922 [1]	102 777	10 404	13 502	78 871	
1923	104 987	10 864	13 212	80 911	
1924	80 779	10 899	13 297	56 583	
1925	88 724	11 220	13 101	64 403	
1927	104 076	11 429	13 063	79 584	
1928	106 084	11 478	13 199	81 407	
1929	106 558	11 477	13 246	81 835	
1930	106 103	12 785	14 804	78 514	
1931	— — —	13 905	— — —	— — —	— — —
1933	— — —	13 045	— — —	— — —	— — —
1934	103 222	13 045	32 152	58 025	
1935	108 316	13 013	32 233	63 070	
1936	108 291	13 850	31 582	62 859	
1937	108 291	13 850	31 582	62 859	
1938	— — —	13 899	31 364	— — —	
1939	108 291	14 069	31 295	62 927	
1941	66 212	9 591	21 624	34 997	
1945	78 661	13 149	25 613	39 899	

SURSE: Calculat după *Expunerea situațiunii Ministerului Agriculturii, Comerțului și Domeniilor Publice pe anul 1874*, București, 1875; *Expunerea situațiunii Ministerului Lucrărilor Publice, 1887, 1901*; *Les routes en Roumanie*, București, 1900; *Expunere asupra șoselelor, podurilor și clădirilor din punct de vedere tehnic și statistic la finele anului ... 1922, 1923, 1924, 1925, 1926*; *Enciclopedia României*, vol. IV, București; „Comunicări statistice" nr. 11, 17, București, 1946, 1948.

NOTE: [1] Pînă în anul 1916 mai exista categoria de drumuri vicinale, care ulterior era inclusă la drumuri comunale.

[2] Pînă la 1897 se au în vedere drumurile șoseluite, respectiv terasate, cu șanțuri și cu poduri și un strat de piatră.

[3] După această dată se cuprind toate categoriile de drumuri: șoseluite, în lucru și naturale, adică fără amenajări deosebite.

Raportul dintre aceste categorii a fost în favoarea celor pietruite:

Anii	Total km	Şoseluite		Naturale		În lucru	
		km	%	km	%	km	%
1897	37 959	24 028	63,3	12 874	33,9	1 057	2,8
1901	41 377	24 823	60,0	12 973	31,3	3 581	8,7
1916	45 604	29 802	65,3	11 801	25,9	4 001	8,8
1926	104 131	55 268	53,1	39 591	38,0	9 272	8,9
1939	108 328	53 938	49,8	46 785	43,2	7 605	7,0

[4] Importantă este informaţia referitoare la construcţia de drumuri, pe categorii, în perioada 1919—1935, în km.

Anii	Total	Naţionale	Districtuale	Vicinale	Comunale
1919	46,2	2,7	3,2	3,9	36,4
1920	28,8	3,6	4,8	7,2	13,2
1921	53,3	8,4	7,4	17,7	19,8
1922	53,5	5,6	12,4	21,7	13,8
1923	56,2	3,2	9,3	14,1	29,7
1924	123,0	21,3	49,1	19,9	32,7
1925	205,2	34,8	22,8	48,6	99,0
1926	162,6	5,2	18,8	71,3	67,4
1927	186,4	66,1	56,5	30,9	33,0
1928	293,2	48,0	35,1	61,9	148,2
1929	162,4	90,5	33,4	11,2	27,4
1930	211,4	74,3	74,3	26,1	36,7
1931	176,1	76,6	71,2	11,2	17,1
1932	160,5	62,7	59,7	9,5	28,6
1933	229,7	39,8	131,6	—	58,3
1934	419,0	52,6	187,3	—	179,1
1935	473,0	90,5	172,6	—	209,9
TOTAL	3 040,5	685,9	949,2	355,0	1 050,4
În medie pe an km	144	40	55	20	61

(„Monitorul petrolului român", 1938, nr. 11, p. 944)

Tabel 319

Drumurile publice, după categorii şi starea lor, în perioada 1922—1945

km

Anii	Lungimea totală	Lungimea drumurilor pietruite	Starea drumurilor modernizate şi pietruite			Lungimea terasamentelor	Lungimea drumurilor naturale
			Bune[1]	Mediocre	Rele		
1922	102 777	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —
1923	104 987	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —
1924	80 779	47 713	— — —	— — —	— — —	8 230	24 836
1925	88 724	51 006	— — —	— — —	— — —	8 596	29 122
1927	104 076	55 311	— — —	— — —	— — —	9 187	39 578
1928	106 084	58 999	17 880	25 641	15 478	9 418	37 667
1929	106 558	58 674	17 596	26 768	14 310	9 514	38 370
1930	106 103	56 645	18 128	25 468	13 049	9 339	40 119
1934	103 222	54 356	13 147	26 454	14 755	6 922	41 944
1935	108 316	53 747	13 488	27 670	12 589	7 717	46 852
1936	108 291	53 799	13 918	27 381	12 500	7 563	46 929
1937	108 291	53 886	13 962	27 456	12 468	7 540	46 865
1939	108 291	53 938	14 952	25 632	13 382	7 605	46 748
1941	66 212[2]	39 323	— — —	— — —	— — —	2 451	22 732
1945	78 661	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —

SURSE: Calculat după: *Enciclopedia României*, vol. IV; „Comunicări statistice" nr. 11, 1946, şi nr. 17, 1948.

NOTE: [1] Se are în vedere starea calității drumurilor pietruite și modernizate. Celelalte drumuri în lucru și naturale pot fi asimilate cu starea proastă, întrucît erau practicabile în condiții grele.

[2] Sînt incluse și 1 707 km drumuri modernizate, asfaltate sau pavate. Totalul nu corespunde cu suma celor trei calități de drumuri, pentru că lungimea modernizată nu este cuprinsă în întregime.

Tabel 320

Drumurile naționale, după categorii și starea lor, în perioada 1922—1946

km

Anii	Lungimea totală	Lungimea drumurilor pietruite	Starea drumurilor modernizate și pietruite			Lungimea terasamentelor	Lungimea drumurilor naturale
			Bune	Mediocre	Rele		
1922	10 404	10 102	— — —	— — —	— — —	120	182
1923	10 864	10 456	— — —	— — —	— — —	180	228
1924	10 899	10 520	— — —	— — —	— — —	192	187
1925	11 220	10 788	— — —	— — —	— — —	225	207
1927	11 429	10 921	— — —	— — —	— — —	268	238
1928	11 478	10 881	4 413	4 185	2 283	300	297
1929	11 477	10 944	4 229	4 339	2 376	265	268
1930	12 785	11 283	4 625	4 461	2 196	224	1 279
1931	13 905	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —
1933	13 045	11 129	3 338	5 451	2 340	377	1 539
1934	13 045	11 129	4 316	5 401	1 412	377	1 539
1935	13 013	11 225	4 655	5 140	1 430	463	1 325
1936	13 850	12 040	5 142	5 385	1 513	378	1 432
1937	13 850	12 127	5 186	5 459	1 482	354	1 369
1938	13 899	12 188	5 456	5 368	1 364	387	1 324
1939	14 069	12 369	5 772	5 159	1 467	412	1 288
1941	9 591	7 624	4 638	3 509 [1]	1 039 [1]	229	176
1945	13 149 [2]	10 285	4 505	4 135	1 645	323	323
1946	12 158 [2]	10 400	3 300	5 600	1 500	162	162

SURSE: Calculat după „Anuarul statistic al României" 1939—1940; *Enciclopedia României*, vol. IV, Anexe; „Comunicări statistice", 1946, nr. 11, 1948, nr. 17; Arhiva C.N.S., „Anuarul statistic al României", 1948.

NOTE: [1] Cuprinde și drumurile modernizate.

[2] Sînt incluse și drumuri modernizate, asfaltate sau pavate. Totalul nu corespunde cu suma celor trei calități de drumuri pentru că lungimea modernizată nu este cuprinsă în întregime.

Tabel 321

Drumurile județene, după categorii și starea lor, în perioada 1922—1945

km

Anii	Lungimea totală	Lungimea drumurilor pietruite	Starea drumurilor modernizate și pietruite			Lungimea terasamentelor	Lungimea drumurilor naturale
			Bune	Mediocre	Rele		
1922	13 502	12 196	— — —	— — —	— — —	261	1 045
1923	13 212	12 026	— — —	— — —	— — —	342	844
1924	13 297	11 964	— — —	— — —	— — —	360	973
1925	13 101	11 794	— — —	— — —	— — —	327	980
1927	13 063	11 759	— — —	— — —	— — —	403	901
1928	13 199	11 920	3 875	5 301	2 744	367	911
1929	13 246	11 968	3 809	5 443	2 716	392	886
1930	14 804	11 961	4 220	5 415	2 326	451	2 392
1934	32 152	24 743	6 395	13 006	5 342	1 672	5 737
1935	32 232	24 486	6 411	13 303	4 772	1 795	5 951
1936	31 582	23 836	6 392	12 819	4 625	1 795	5 951
1937	31 582	23 836	6 392	12 819	4 625	1 795	5 951
1938	31 364	23 659	6 526	12 307	4 826	1 781	5 924
1939	31 295	23 604	6 758	11 605	5 241	1 795	5 896
1941	21 624 [1]	18 627	3 698	8 489	6 440	518	2 349
1945	25 613	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —

SURSE: Calculat după „Anuarul statistic al României" 1939—1940; *Enciclopedia României*, vol. IV, Anexe; „Comunicări statistice", nr. 11, 1946, 1948, nr. 17.

NOTE: [1] Cuprinde și 130 km de drumuri modernizate.

Tabel 322

Drumurile comunale, după categorii și starea lor, în perioada 1922—1945

km

Anii	Lungimea totală	Lungimea drumurilor pietruite	Starea drumurilor modernizate și pietruite			Lungimea terasamentelor	Lungimea drumurilor naturale
			Bune	Mediocre	Rele		
1922	78 871	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —
1923	80 911	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —
1924	56 583	25 230	— — —	— — —	— — —	7 678	23 675
1925	64 403	28 424	— — —	— — —	— — —	8 043	27 936
1927	79 584	32 630	— — —	— — —	— — —	8 516	38 438
1928	81 407	36 198	9 592	16 154	10 452	8 751	36 458
1929	81 836	35 762	9 558	16 986	9 218	8 856	37 217
1930	78 514	33 402	9 283	15 593	8 526	8 664	36 448
1934	58 025	18 484	2 437	8 046	8 001	4 874	34 667
1935	63 070	18 035	2 421	9 228	6 386	5 459	39 575
1936	62 859	17 923	2 383	9 178	6 362	5 391	39 545
1937	62 859	17 923	2 383	9 178	6 362	5 391	39 545
1939	62 927	17 965	2 422	8 869	6 674	5 398	39 564
1941	34 997 [1]	13 072	986	5 266	6 820	1 704	20 206
1945	39 899	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —

SURSE: Calculat după „Anuarul statistic al României", 1939—1940; *Enciclopedia României*, vol. IV, Anexe; „Comunicări statistice", nr. 11, 1946.

NOTE [1] Cuprinde și 15 km de drumuri modernizate.

III

TRANSPORTUL AUTO ÎN PERIOADA 1926—1947 — INTRODUCERE

Formă modernă de deplasare a călătorilor și a mărfurilor, mijloacele auto apar în România pe la începutul secolului, pînă la 1918 numărul lor rămînînd restrîns. Parcul auto, cu precădere proprietate privată, sporește substanțial la toate categoriile de vehicule în perioada interbelică, creșterile mari înregistrîndu-se în special pînă la 1929. Favorizate, pe de o parte de combustibilul petrolier relativ ieftin, dar frînate, pe de altă parte, de starea proastă a șoselelor și deficitul de întreprinderi de servicii de întreținere și reparații, dezvoltarea transporturilor auto este produsul acestor factori contradictorii.

Autoturismele, care formau majoritatea parcului, constituiau încă un apanaj de lux al claselor avute, dependent direct de conjunctura economică de consum ; cifrele ilustrează variațiile numărului lor în raport cu acestea.

Sursele statistice asupra parcului auto și asupra serviciilor efectuate sînt sărace, evidența lor principală fiind aceea a Ministerului de Interne, privitoare la vehiculele înscrise în circulație, și a Regiei autonome a transporturilor auto a C.F.R.

Situațiile statistice prezintă evoluția mijloacelor auto pe categorii de autovehicule, între 1926—1944, exploatarea traseelor aferente a parcului auto al C.F.R. în intervalul 1935—1947 și date comparative ale parcului de automobile în România și în alte țări.

Pînă la 1934 exploatarea autotransporturilor pe șosele se făcea de către particulari sau societăți de cărăușie prin concesionarea unor segmente de drumuri și șosele de la Ministerul Lucrărilor Publice. Din anul 1934 Administrația C.F.R., în scopul asocierii și completării rețelei și mijloacelor de transport ale căilor ferate cu mijloace auto, obține de la Ministerul Lucrărilor Publice monopolul consesiunii cărăușiei de călători, bagaje și mărfuri pe principalele șosele ale țării în rețea de peste 11 000 km și pe un termen de 20 ani. În acest scop întreprinderea ad-hoc constituită, Regia autonomă a transporturilor auto — R.A.T.A., organizează exploatarea acestei rețele, parțial în regie directă, cu autovehicule proprii, a transporturilor de călători — circa 7 800 km — și de mărfuri — circa 2 700 km — , parțial cu autovehicule ale societăților particulare pentru mărfuri — circa 5 000 km. Dezvoltarea activității în regie este exprimată în tabelul 324.

Tabel 323

Autovehicule în circulație, pe categorii, în perioada 1926—1947

Anii	Total[1]	Autoturisme	Autobuze, autocare	Motociclete	Autovehicule pentru mărfuri	Tractoare	Altele[2]
1926	15 895	11 308	666	862	2 942	81	36
1927	21 832	15 039	1 016	897	4 681	116	83
1928	31 365	21 186	1 394	1 989	6 226	533	37
1929	37 901	25 879	1 833	2 082	7 598	391	118
1930	38 814	25 968	2 486	2 514	7 068	522	256
1931	36 953	24 531	2 312	2 886	6 315	743	166
1932	33 904	21 701	2 629	2 865	5 903	662	144
1933	33 586	21 525	2 606	2 734	5 699	820	202
1934	34 590	22 225	2 684	2 674	5 932	861	214
1935	36 286	23 233	2 803	2 770	6 281	900	299
1936	36 713	23 205	2 505	2 748	6 549	1 525	181
1937	39 453	24 730	2 688	2 766	7 337	1 718	214
1938	41 180	25 350	2 687	2 886	7 996	2 002	259
1939	41 810	25 876	2 247	2 477	8 058	2 725	427
1940	34 566	22 268	1 655	1 639	6 916	1 610	468
1941[3]	36 849	22 324	1 166	2 309	7 503	3 070	477
1942[3]	39 575	22 256	1 088	2 864	8 316	4 429	622
1943[3]	41 780	21 649	1 080	3 556	7 918	7 291	286
1944[3]	24 578	9 820	697	2 586	3 780	7 582	113
1945	38 088	18 742	1 547	4 377	7 818	5 522	82
1946	36 072	12 844	2 215	6 097	9 262	5 572	82
1947	37 940	14 560	1 944	5 637	10 285	5 419	98

SURSA : „Comunicări statistice", nr. 13, 1946 ; Arhiva C.N.S., „Anuarul statistic al României" 1948.

NOTE : [1] Nu se cuprind autovehiculele armatei.
[2] Se cuprind autovehicule de pompieri, de salubritate, salvare etc.
[3] Pentru anii 1941—1944 cifrele sînt menționate ca provizorii.

Tabel 324

Transportul auto al C.F.R., după indicatori principali, în perioada 1935—1947

Anii	Trasee în exploatare km	Autobuze și autocamioane	Curse mii	km parcurși mii	Călători mii	Mărfuri mii t.
1935	464	36	11,5	707	234	1,1
1936	1 625	97	36,1	2 035	755	11,0
1937	3 983	190	119,7	6 272	2 487	14,1
1938	5 626	295	173,7	9 551	3 723	25,2
1939	7 581	468	192,6	11 879	4 063	57,0
1940	5 591	402	181,4	11 662	3 974	33,8
1941	4 876	237	71,9	4 658	1 841	23,6
1942	4 876	190	51,1	2 857	1 254	45,9
1943	4 876	241	84,1	5 842	1 770	12,4
1944	1 061	112	34,4	3 813	763	— — —
1946	7 736	427	180,4	10 268	1 173	54,0
1947	6 983	268	334,6	4 055	1 258	31,6

SURSE : Arhiva Direcției centrale de statistică ; „Anuarul statistic al României" 1948.

Tabel 325

Parcul de automobile în România și alte țări, în anii 1929, 1932 și 1937

Țara	Mii unități			Unități la 1 000 locuitori	
	1929	1932	1937	1929	1937
România [1]	31	34	24	1,8	1,2
Franța	1 089	1 689	2 167	26,6	51,7
Germania	577	650	1 447	8,9	21,4
Cehoslovacia	47	92	108	3,2 [2]	7,0
Polonia	30	29	29	1,0 [2]	0,8
Austria	29	32	46	4,3 [2]	6,9
Statele Unite ale Americii	24 492	25 814	28 221	198,1 [2]	219,7

SURSE: „Petit Annuaire Statistique de la Pologne", 1938, Warszawa, 1938.

NOTE: [1] Pentru România datele nu corespund cu cele din tabelul 323. Nu au fost corectate întrucît în sursă nu se menționează ce vehicule se cuprind în categoria de automobile.

[2] Cifrele calculate raportînd numărul automobilelor la populația din anul 1930.

BCU CLUJ CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

IV

AVIAȚIA COMERCIALĂ ÎN PERIOADA 1930—1947 — INTRODUCERE

Exploatarea liniilor aeriene în România este deschisă în aprilie 1920, un an după primele linii aeriene permanente — germană și franceză — create în Europa. Compania franco—română de navigație aeriană — întreprindere românească cu subvenție franceză, cehoslovacă, poloneză și românească — începe traficul primului său traseu: Paris — Praga — Viena — Budapesta — Belgrad — București — Istambul, în 1920.

În perioada interbelică aviația comercială — a societăților particulare sau a statelor — a fost, cu unele mici excepții, o activitate economică deficitară. Ea putea ființa și funcționa numai cu subvenții financiare masive, acordate permanent de state; în 1934 subvențiile acordate de unele state se evaluau în mil. lei: S.U.A.: 5 182, Germania: 5 023, Franța: 1 298, Polonia: 236, Cehoslovacia: 105, Iugoslavia: 24, România: 21 etc.

Aviația comercială din România a trecut prin diferite forme de organizare dintre care Societatea „Liniile aeriene române exploatate de stat" — L.A.R.E.S. (1933—1945) și Societatea anonimă română pentru transporturi aeriene — S.A.R.T.A. (1934—1937) au funcționat în perioada 1933—1945. În anii 1946 și 1947 aviația comercială română a fost organizată în „Transporturile aeriene româno-sovietice" — T.A.R.S.

În 1939 se exploatau 15 linii internaționale și interne: București—Belgrad—Zagreb—Veneția—Milano; București—Arad—Budapesta—Viena—Berlin; București — Cernăuți—Lwow; București — Istambul; București—Sofia—Salonic—Atena; Constanța—București; Cetatea Albă—Ismail—Galați—București; Chișinău—Galați—București; Arad—Timișoara—Turnu Severin—Craiova—Turnu Măgurele—București; București—Călărași—Bazargic—Balcic; Cernăuți—Iași—Galați—Constanța; Cernăuți—Iași—Galați—București; Cernăuți—Cluj—Arad; București—Cluj; Cluj—Satu Mare. Distanța totală a traseelor era de 8 353 km. Liniile aeriene internaționale ale României erau totodată utilizate de diferite societăți străine care legau capitala țării noastre cu capitalele majorității statelor europene. În aviația particulară căpăta în perioada interbelică o anumită dezvoltare preocuparea de pregătire a piloților; în 1939 existau șapte școli de pilotaj care funcționau pe lîngă cele cinci cluburi aeronautice. În același an s-au acordat 391 brevete de pilot de gradul I și 299 brevete de gradul II.

Datele statistice asupra activității aviației comerciale privesc perioada 1930—1947 și exprimă principalii indicatori de transport—numă-

rul aparatelor, lungimea rețelei, timpul de zbor, psagerii și mărfurile cuprinse în transport. Se oferă un tablou general al potențialului celui mai modern mijloc de transport al timpului și cantitatea serviciilor efectuate în rapidă expansiune pînă la războiul mondial.

Tabel 326

Aviația comercială, după indicatori principali, în perioada 1930[3]—1947

Anii	Lungimea rețelei km	Avioane în serviciu număr	Distanța parcursă mii km	Timp de zbor mii ore	Pasageri mii	Poșta[1] tone	Mărfuri[1] tone
1930[2]	372	7	77,5	0,6	0,7	1,8	
1931	973	8	73,5	0,6	0,7	1,6	
1932	1 069	10	198,4	1,4	1,2	0,6	5,1
1933	1 862	9	243,6	2,0	1,7	0,5	3,0
1934	1 128	9	180,7	1,3	1,4	0,1	2,4
1935	1 662	14	146,8	1,1	1,0	0,4	3,4
1936[3]	4 533	14	752,8	3,8	4,8	1,3	6,7
1937[4]	6 822	19	1 118	4,9	7,6	2,0	37,8
1938	7 165	29	1 184	5,4	12,1	5,1	45,3
1939	8 353	25	1 225	5,4	15,3	9,4	76,8
1940	6 663	22	969	4,2	13,7	10,5	148,0
1941	3 610	31	743	3,7	14,5	6,7	149,0
1942	7 201	44	1 023	4,8	12,7	109,3	236,6
1943	6 387	11	606	2,8	3,3	10,0	129,2
1944	6 486	— — —	722	4,1	12,7	80,0	189,5
1946	3 214	35	1 264	5,6	35,2	— — —	338,3
1947	5 012	24	1 642	7,7	40,4	10,1	597,8

SURSE: *Enciclopedia României*, vol. IV, București, 1943; „Anuarul statistic al României" 1939—1940; Arhiva C.N.S., „Anuarul statistic al României, 1948.

NOTE: [1] Datele privind transportul de poștă și mărfuri în „Anuarul statistic al României" 1939 și 1940 pentru perioada 1930—1938 sînt fie exagerate, fie date în alte unități de măsură decît cele specificate. Prin confruntarea cu datele Arhivei C.N.A. pe anii 1937 și 1938 reiese că în „Anuarul statistic al României" 1939 și 1940 cifra transporturilor de poștă și mărfuri este de 1 000 de ori mai mare.

[2] Datele pentru perioada 1930—1936 din „Anuarul statistic al României" 1939 și 1940 nu corespund decît cu aproximație cu cele din *Enciclopedia României*, vol. IV.

[3] Aviația comercială românească se compara în 1936 cu unele țări europene prin următorii indicatori:

Țara	Numărul liniilor interne	Distanța liniilor km	Pasageri transportați, număr	Mărfuri transportate, tone
România	10	4 571	5 010	30,9
Austria	10	4 633	15 467	50,0
Cehoslovacia	12	9 798	16 257	256,0
Franța	28	53 530	58 236	936,1
Germania	81	42 434	286 311	4 848,3
Polonia	14	4 275	28 005	245,8
Iugoslavia	5	1 905	4 387	6,3
Ungaria	2	853	3 451	61,0

(*Enciclopedia României*, vol. IV, p. 133)

[4] Datele din Arhiva C.N.S. — „Anuarul statistic al României" 1948, diferă ușor de cele ale „Anuarului statistic al României" 1939—1940, pentru anii 1937 și 1938.

[5] Din perioada de activitate a aviației civile 1920—1929 se pot exprima următorii indicatori: numărul zborurilor: anul 1926—492, anul 1927—553; distanța parcursă în km: anul 1926—1525 mii km, anul 1927—2150 mii km; mărfuri transportate: anul 1926—32 t, anul 1927—85 t; poștă și mesagerii: anul 1926—0,5 t, anul 1927—0,6 t; pasageri transportați: anul 1926—525, anul 1927—325. (George G. Miletici, *Statistica economică internațională*, București, 1928).

V.

TRANSPORTURILE NAVALE ÎN PERIOADA 1880—1947 — INTRODUCERE

Transportul fluvial și maritim al României are importanță istorică în viața economică a țării și pînă la construirea căilor ferate asigura cea mai mare parte a traficului de mărfuri și călători la distanțe mai mari.

Căile de navigație fluvială și ieșirea la Marea Neagră ofereau posibilitatea amenajării, în perioada capitalistă, a unei însemnate flote de transport; cu toate acestea insuficiența de capital autohton și mai ales concurența companiilor străine de navigație, dublată de un cvasimonopol al acestora asupra transportului fluvial și maritim, au avut ca rezultat existența unei flote românești, pe Dunăre și mare, restrînse. Majoritatea exportului românesc se realiza pe calea apelor, însă de către companiile străine — care după unele aprecieri încasau 12—15% din valoarea de desfacere a produselor, diminuînd corespunzător soldul pozitiv al balanței comerciale și de plăți a țării.

La sfîrșitul secolului trecut statul creează două companii de transport naval — Navigația fluvială română — N.F.R. și Serviciul maritim român — S.M.R. cu vase de pasageri și de mărfuri. Compania N.F.R. efectua transporturi de călători și mărfuri între porturile dunărene, românești și străine și pe rețeaua rîurilor cu caracter internațional care se varsă în Dunăre. Serviciul maritim român făcea transporturi regulate de călători și mărfuri pe trasee principale în porturile mediteraneene. În afara serviciilor navale ale statului mai funcționau cîteva societăți particulare de transport fluvial și maritim cu sediul în România.

Izvoarele statistice furnizează puține date asupra activității economice a transportului naval fluvial și maritim românesc; mai abundente și pentru perioade mai lungi sînt statisticile referitoare la situația financiară a celor două servicii navale ale statului.

Utilizînd sursele publicate, s-au elaborat situații statistice privind capacitatea și volumul serviciilor parcului de vase fluviale și maritime românești pe intervale de la începutul secolului pînă la 1939/40.

Totodată s-au prezentat tabele referitoare la compoziția flotei fluviale și maritime, pe categorii de vase, capacitatea de transport, mărfurile transportate și călătorii deserviți la sfîrșitul deceniului patru; o serie din acești indicatori ai flotei românești sînt expuși alături de date referitoare la flota altor țări, înlesnind comparații instructive și concluzii utile asupra locului deplasamentelor și serviciilor navale românești în flota europeană și în asigurarea necesităților României.

Traficul porturilor românești — maritime și fluviale, în perioada 1880—1947 — este înfățișat în ultimele situații, urmărindu-se numărul vaselor cu aburi și cu pînze, românești și străine, tonajul, iar pentru unii ani, este clasificat după apartenența națională.

Tabel 327

Transportul Serviciului Maritim Român de călători și mărfuri[1], veniturile și cheltuielile, în perioada 1900—1938.

Anii	Călători transportați	Mărfuri transportate mii t	Venituri mii lei	Cheltuieli mii lei
1900 [2]	— — —	— — —	1 107	1 503
1901	— — —	— — —	1 626	1 389
1902	20 250	146,9	— — —	— — —
1903	— — —	— — —	2 265	2 574
1904	— — —	— — —	1 947	2 746
1905	38 732	— — —	2 375	4 282
1906	41 539	119,8	3 493	3 493
1907	— — —	124,1	3 757	3 905
1908	— — —	119,9	3 042	4 945
1909	— — —	141,4	3 489	5 161
1910	— — —	126,2	4 211	5 585
1911	55 222	113,9	4 060	5 658
1912	— — —	— — —	4 735	6 049
1913	— — —	— — —	6 074	7 080
1914	— — —	— — —	2 440 mil. lei	4 850 mil. lei
1919	— — —	—	57,6	41,9
1920	29 319	54,4	66,4	42,7
1921	17 101	137,7	70,3	55,3
1922	18 159	173,7	157,8	144,1
1923	14 177	143,5	112,8 [3]	145,7
1924	20 985	193,1	168,3	192,4
1925	27 481	155,4	156,0	195,7
1926	27 091	216,2	228,6	252,6
1927	18 286	204,1	169,1	234,9
1928	17 512	170,5	116,4	185,7
1929	17 058	187,9	126,3	170,4
1930	18 263	117,0	108,4	160,8
1931	16 638	123,7	110,3	171,1
1932	25 406	203,4	121,9	179,2
1933	36 812	278,5	157,4	203,1
1934	40 787	222,4	141,6	— — —
1935	41 714	254,1	159,3	— — —
1936	38 122	333,0	186,5	— — —
1937	39 996	346,4	202,3	— — —
1938	44 021	350,1	214,6	— — —

SURSE: Întocmit pe baza datelor din *Dare de seamă a Serviciului maritim român pe exercițiul anului bugetar 1906/1907*; *1911*; *1937/38*, *1938/39*; „Anuarul statistic al României" 1904, 1909, 1912, 1915—1916, 1922—1934, 1939—1940.

NOTE: [1] Serviciul maritim român fiind în diferite perioade atașat la diferite ministere nu a publicat anual dările de seamă și datele statistice. Cifrele de venituri și cheltuieli inserate în Anuarele statistice nu au continuitate pînă în anul 1931. Ulterior, probabil din cauza marilor deficite, în dările de seamă S.M.R., se publică numai veniturile.

[2] Veniturile și cheltuielile din perioada 1890—1899: mii lei

Anii	Venituri	Cheltuieli	Anii	Venituri	Cheltuieli
1890	0,2	43,2	1895	677,2	723,7
1891	46,3	147,5	1896	895,7	509,3
1892	156,8	252,4	1897	815,1	725,6
1893	350,4	326,8	1898	1 410	1 276
1894	492,8	393,6	1899	1 259	1 932

(„Anuarul statistic al României", 1904, p. 354)

[3] 9 luni.

Tabel 328

Transportul Navigației Fluviale Române[1], în perioada 1921—1938

Anii	Călători	Mărfuri, colete	Mărfuri cu șlepuri	Total venituri
	mii	mii t	mii t	mil. lei
1921	636	30,5	98,0	45,5
1922	891	34,0	120,9	46,2
1923	741	34,0	197,8	50,6
1924	622	32,6	153,2	52,0
1925	722	35,5	181,3	67,9
1926	773	43,8	216,1	90,0
1927	757	36,4	205,5	103,0
1928	641	31,0	193,2	96,7
1929	568	30,3	217,9	85,6
1930	611	25,3	187,6	96,6
1931	667	25,1	209,9	100,3
1932	593	26,8	191,5	71,4
1933	578	26,3	230,1	77,7
1934	642	25,1	263,1	94,5
1935	703	25,1	187,1	98,7
1936	705	26,1	196,3	110,4
1937	682	27,5	250,4	146,4
1938	620	25,6	234,3	116,0

SURSE: „Anuarul statistic al României", 1939 și 1940.
NOTE: [1] Pînă la 1916 traficul serviciului N.F.R. era exprimat prin venituri obținute la diferite categorii de transport după cum urmează:

Anii	Venituri din transport călători mii lei	Venituri din transport mărfuri mii lei	Total venituri mii lei
1897	304	511	815
1901	409	1 217	1 626
1902	407	1 101	1 508
1903	472	1 326	1 798
1904	375	1 610	1 985
1905	432	1 996	2 428
1906	426	2 228	2 653
1907	533	2 870	3 403
1908	460	3 313	2 773
1909	541	3 110	3 651
1910	581	3 399	3 980
1911	640	4 134	4 774
1912	686	4 632	5 318
1913	627	4 047	4 671

(„Anuarul statistic al României", 1915/1916, p. 136—137)
Întrucît moneda aur era constantă, sporirea veniturilor marca și sporirea proporțională a traficului.

În perioada interbelică veniturile nu mai pot exprima exact dimensiunea și variația traficului din cauza instabilității monedei, a inflației care a dominat cea mai mare parte a perioadei. Pentru informare reproducem datele la aceiași indicatori.

Anii	Venituri din transport călători mil. lei	Venituri din transport mărfuri mil. lei	Total venituri mil. lei.
1921	10,7	34,8	45,5
1922	14,3	31,9	46,2
1923	17,9	32,7	50,6
1924	21,7	30,3	52,0
1925	24,7	43,2	67,9
1926	28,7	61,3	90,0
1927	37,2	65,8	103,0
1928	31,8	64,9	96,7
1929	26,9	58,7	85,6
1930	32,3	64,3	96,6
1931	33,5	66,8	100,3
1932	26,1	48,3	74,4
1933	23,9	53,8	77,7
1934	23,7	70,8	94,5
1935	26,0	72,7	98,7
1936	26,0	84,4	110,4
1937	22,3	124,1	146,4
1938	22,4	93,6	116,0

(„Anuarul statistic al României", 1939 și 1940, p. 544—545)

Tabel 329

Marina comercială pe Dunăre sub pavilion românesc, pe categorii de vase și indicatori, în perioada 1913—1940

Specificația	1913	1924	1935	1938	1940 [1]	Procent din total marina dunăreană		
						1924	1938	1940
TOTAL								
număr vase	144	637	666	716	739			
forță motrice C.P.	10 130	34 435	34 339	36 825	46 529			
Capacitate mii t.	73,3	449,1	430,5	492,1	536,2			
Vase de pasageri număr	11	22	23	22	25	15	— — —	22
forță motrice C.P.	3 210	7 750	7 732 [2]	9 538	10 510	16	19	21
Remorchere număr	12	87	98	89	95	22	— — —	27
forță motrice C.P.	6 800	26 215	26 287 [3]	26 967	30 999	17	17	20
Șlepuri și tancuri cu motor număr	1	2	6	6	6	4	— — —	6
forță motrice C.P.	120	470	320 [4]	320 [4]	5 020	3	— — —	— — —
Vase remorcate, tancuri număr	13	25	52	70	69 [7]	27	— — —	24
capacitate mii tone	5,7	16,6	33,5 [5]	44,1	40,2	24	26	20
Șlepuri număr	107	501	488	528	544 [8]	17	— — —	27
capacitate mii tone	67,6	432,5	397 [6]	448	496	23	26	32

SURSĂ: Calculat după „Anuarul statistic al României" 1915—1916: *Enciclopedia României*, vol. IV, București, 1942; Ministerul Lucrărilor Publice, Consiliul superior al transporturilor și tarifelor, Document nr. 39. Flota comercială dunăreană a României și a țărilor vecine, București, 1940 septembrie, anexa 1.

NOTE: [1] Situația din septembrie.
[2] Lipsește forța motrice pentru 1 vas de pasageri.
[3] Lipsește forța motrice pentru 7 remorchere.
[4] Lipsește forța motrice pentru 3 șlepuri cu motor.
[5] Lipsește tonajul pentru 1 tanc petrolier.
[6] Lipsește tonajul pentru 26 șlepuri.
[7] Incluse și 2 mototancuri.
[8] Incluse și 4 motoșlepuri.

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ

Tabel 330

Traficul maritim de mărfuri, în porturile românești, după naționalitatea pavilionului vaselor, în anul 1938

Pavilionul	Mărfuri intrate		Mărfuri ieșite	
	tone	pondere	tone	pondere
TOTAL	539 978	100,00	5 223 709	100,00
Român	121 558	22,50	437 689	8,38
American	7 160	1,33	4 313	0,08
Belgian	—	—	31 652	0,61
Bulgar	3 936	0,74	39 051	0,75
Danez	—	—	17 471	0,33
Egiptean	5 275	0,97	30 115	0,57
Englez	50 296	9,31	1 061 525	20,40
Francez	4 511	0,83	218 154	4,18
German	18 017	3,35	341 579	6,52
Grec	201 754	37,40	833 218	15,85
Italian	60 428	11,20	1 082 203	20,75
Iugoslav	17 181	3,18	48 648	0,93
Norvegian	8 258	1,53	557 968	10,71
Olandez	7 331	1,35	293 125	5,60
Suedez	886	0,16	1 328	0,02
Turc	420	0,08	19 780	0,38
Unguresc	917	0,17	5 503	0,10
Palestinian	343	0,06	606	0,01
Polonez	1 306	0,24	10 962	0,21
Rusesc	21 907	4,05	—	—
Altele	8 494	1,55	188 819	3,62

SURSE: Ministerul Lucrărilor Publice și Comunicațiilor, Consiliul suprem al transporturilor și tarifelor, Document nr. 17, *Material documentar privind marina comercială*, București, 1939, anexa 7.

Tabel 331

Flota maritimă și fluvială sub pavilion românesc, pe categorii de vase și indicatori, în anul 1939

Categoria de vase	Număr de vase	Capacitate	Forță motrice
		tone registru	C.P.
MARITIME			
Total	26	58 214 [1]	
De pasageri	6	11 461	
De mărfuri	15	32 279	
Mixte	5	14 474	
FLUVIALE		tone metrice	
Total	807	519 938	33 174
De pasageri	23	1 566	9 538
Remorchere	66	2 859	22 277
Șalupe	39	3 267	
Șlepuri	498	432 386	
Tancuri	65	43 408	
Ciamuri	52	32 868	
Docuri	22	2 187	
Drăgi	6	205	
Elevatoare	12	523	
Barcaje cu motor	24	669	1 359
VASE DE POLIȚIE ȘI DE SERVICIU			
Total	152	21 340	4 160
Remorchere	23	741	4 160
Șalupe	46	1 493	
Șlepuri	30	15 777	
Tancuri	5	689	
Docuri	23	622	
Drăgi	18	1 682	
Elevatoare	7	336	

SURSE: Ministerul Lucrărilor Publice și Comunicațiilor, Consiliul superior al transporturilor și tarifelor, Document nr. 17, București, 1939, anexa 2.

NOTE: [1] Cifră corectată, în sursă 58 204.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 332

Flota românească față de totalul vaselor intrate și ieșite din porturile țării, după număr și capacitate, în anul 1938

Total		Vase românești		Pondere vase românești	
Număr vase	Capacitate mii t registru	Număr vase	Capacitate mii t registru	Număr vase	Capacitate mii t registru
		INTRĂRI			
		În portul Constanța			
1 699	3 231	230	446	13,5	13,8
		Vase maritime în porturile dunărene			
849	1 776	167	475	19,6	26,7
		Vase fluviale în porturile dunărene			
33 770	15 491 [1]	26 019	10 993 [1]	77,1	70,9 [1]
		IEȘIRI			
		Din portul Constanța			
1 681	3 213	221	442	13,1	13,7
		Vase maritime din porturile dunărene			
847	1 775	167	475	19,6	26,6
		Vase fluviale din porturile dunărene			
33 638	15 384 [1]	25 863	10 920 [1]	76,9	71,0 [1]

SURSE: Ministerul Lucrărilor Publice și Comunicațiilor, Document 17, *Material documentar privind marina comercială*, București, 1939, anexa 13.
NOTE: [1] Tone metrice.

Tabel 333

Flota comercială a României și a altor țări, în anul 1937

mii tone registru

Țara	Capacitatea flotei mii tone registru	Pondere
TOTAL	68 509,4	100,0
România [1]	58,2	0,1
Turcia	180,0	0,3
Iugoslavia	382,0	0,6
Spania	902,3	1,3
Danemarca	1 174,9	1,7
Suedia	1 577,1	2,3
Grecia	1 780,7	2,6
Franța	2 933,9	4,2
Olanda	2 969,6	4,4
Italia	3 424,8	5,0
Germania	4 482,7	6,5
Norvegia	4 833,8	7,1
Japonia	5 629,8	8,2
Statele Unite ale Americii	11 361,5	16,6
Anglia, Irlanda și dominioanele engleze	21 051,9	30,7
Alte țări	5 816,2	8,4

SURSE: Ministerul Lucrărilor Publice și Comunicațiilor, Consiliul superior al transporturilor Document 17, București, 1940, anexa 1.
NOTE: [1] Numai tonajul maritim.

Tabel 331

Vase ieșite din porturile maritime, dunărene și de rîuri ale României, pe categorii și tonaj, în perioada 1880—1897

Anii	Vase număr					Tonaj mii tone
	Total	Cu pînze	Cu aburi	Românești	Străine	
1880	24 684	20 041	4 643	4 366	20 318	3 915
1881	26 652	20 617	6 035	5 171	21 481	4 729
1882	31 887	24 897	6 990	7 734	24 153	5 566
1883	28 189	21 597	6 592	6 897	21 292	5 127
1884	25 709	19 499	6 210	6 487	19 222	4 645
1885	28 481	20 019	8 462	6 389	22 092	4 814
1886	28 178	19 006	9 172	6 111	22 067	6 007
1887	30 002	18 475	11 527	6 180	23 822	7 068
1888	29 101	16 832	12 269	4 946	24 155	7 590
1889	30 586	18 032	12 554	4 935	25 651	8 270
1890	29 855	17 917	11 938	4 656	25 199	7 885
1891	24 476	16 442	11 034	4 595	22 881	7 156
1892	29 271	16 550	12 721	4 841	24 430	7 443
1893	33 967	20 704	13 263	4 802	29 165	9 414
1894	32 898	18 103	14 795	5 003	27 895	8 919
1995	32 219	16 412	15 807	5 677	26 542	8 978
1896	33 290	16 158	17 132	6 760	26 530	9 753
1897	33 520	16 048	17 472	7 294	26 226	9 214

SURSE: „Mișcarea porturilor", 1897.

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 335

Vase ieşite încărcate, pe categorii şi tonaj, din porturile maritime şi fluviale româneşti, în perioada 1903—1929

Anii	Vase număr					Tonaj mii tone					Călători mii
	Total	Cu pinze	Cu aburi	Româneşti	Străine	Total	Fluvial	Maritim	Vase româneşti	Vase străine	
1903	10 438	5 484	4 954	2 586	7 852	4 482	2 042	2 440	588	3 894	302
1904	9 184	4 772	4 412	2 662	6 522	3 520	1 886	1 634	567	2 953	346
1905	10 287	5 218	5 069	2 910	7 377	4 040	2 133	1 907	559	3 481	328
1906	12 037	5 811	6 226	3 639	8 398	4 764	2 296	2 468	763	4 001	408
1907	11 191	5 894	5 297	3 195	7 996	4 450	2 113	2 337	769	3 681	396
1908	10 811	5 577	5 234	3 273	7 538	4 053	2 089	1 964	747	3 306	470
1909	10 812	5 461	5 351	3 217	7 595	4 363	2 045	2 318	710	3 653	685
1910	12 722	6 302	6 420	4 159	8 563	5 443	2 715	2 728	1 050	4 393	599
1911	13 745	7 594	6 151	4 445	9 300	6 051	3 141	2 910	1 236	4 815	582
1912	12 434	6 624	5 810	4 232	8 202	4 838	2 772	2 066	1 119	3 719	579
1913	12 110	6 652	5 458	4 242	7 868	5 160	2 712	2 448	1 303	3 857	566
1914	10 717	5 641	5 076	4 077	6 640	3 981	2 289	1 702	1 102	2 879	777
1915	5 766	3 224	2 542	4 327	1 439	1 054	1 004	50	724	330	643
1919	3 198	1 183	2 015	2 828	370	845	628	217	689	156	820
1920	6 297	2 682	3 615	4 616	1 681	2 699	1 408	1 291	1 194	1 505	934
1921	7 801	3 374	4 427	5 269	2 532	3 657	1 734	1 923	1 476	2 181	1 017
1922	9 063 [1]	3 927	5 136	6 006	3 057	4 441	1 861	2 580	1 578	2 863	922
1923	12 338	5 679	6 659	8 861	3 477	5 917	2 867	3 050	2 443	3 474	1 147
1924	11 163	5 099	6 064	7 597	3 566	5 463	2 723	2 740	2 153	3 310	570
1925	12 612	5 785	6 827	9 054	3 558	5 930	3 057	2 873	2 640	3 290	996
1926	14 306	6 600	7 706	10 349	3 957	7 456	3 475	3 981	3 071	4 385	1 087
1927	14 660 [2]	7 248	6 212	9 756	4 904	8 003	3 797	4 206	3 047	4 956	1 056
1928	12 699	5 981	6 718	8 982	3 717	6 735	3 268	3 467	2 812	3 923	807
1929	12 518	6 086	6 432	8 393	4 125	8 124	3 114	5 010	2 598	5 526	578

SURSE: Calculat după: „Comerţul exterior al României şi mişcarea porturilor în 1905"; „Anuarul statistic al României", 1912, 1915—1916, 1929.

NOTE: [1] Cifră corectată, în sursă 9 163.
[2] Cifră corectată, în sursă 13 460.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 336

Vasele maritime și fluviale ieșite din porturile românești, după capacitate, mărfuri și călători, în perioada 1929—1947

Anii	Vase număr			Capacitate mii tone			Mărfuri transportate mii tone			Călători mii
	Total	Maritime	Fluviale	Total	Maritime	Fluviale	Total	Maritime	Fluviale	
1929	35 414	2 634	32 780	26 683	5 881	20 802	7 182	4 846	2 336	— — —
1030	41 378	3 369	38 009	32 504	8 113	24 391	9 717	6 568	3 148	820,5
1931	40 310	3 076	37 234	29 906	7 517	22 389	10 153	7 054	3 099	795,4
1932	37 273	2 856	34 417	28 426	7 195	21 231	9 559	7 059	2 500	638,1
1933	37 162	2 937	34 225	30 005	7 730	22 275	10 380	7 883	2 497	577,3
1934	37 045	2 737	34 308	26 515	6 975	19 540	9 807	7 166	2 641	631,1
1935	37 722	2 596	35 126	21 393	6 313	15 080	9 555	6 787	2 768	702,6
1936	40 812	3 071	37 741	24 573	7 669	16 904	11 420	8 112	3 308	656,7
1937	39 103	2 858	36 245	22 668	6 609	16 059	10 079	6 918	3 161	699,8
1938	36 149	2 576	33 573	20 494	5 121	15 373	7 910	5 222	2 688	722,4
1939	40 135	2 381	37 754	23 400	4 527	18 873	8 207	4 931	3 276	835,0
1940	35 308	1 275	34 033	21 101	2 017	19 084	5 232	2 155	3 077	499,0
1941	28 297	393	27 904	15 439	685	14 754	3 898	277	3 621	506,0
1942	28 230	91	28 139	15 065	66	14 999	3 871	38	3 833	838,0
1943	26 477	85	26 392	14 966	93	14 873	3 305	57	3 248	696,0
1944	12 659	31	12 628	6 816	29	6 787	1 592	9	1 583	369,0
1945	8 849	183	8 666	3 479	187	3 292	1 457	775	682	475,0
1946	10 891	586	10 305	3 652	401	3 251	2 354	1 874	480	527,0
1947	11 607	570	11 037	4 466	1 214	3 252	2 221	1 708	513	353,0

SURSE: Întocmit pe baza datelor din „Anuarul statistic al României", 1939 și 1940; Arhiva C.N.S., „Anuarul statistic al României, 1948.

BCU ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE LIBRARY

VI

COMUNICAȚIILE DE POȘTĂ, TELEGRAF, TELEFON ȘI RADIO ÎN PERIOADA 1873—1947 — INTRODUCERE

În epoca modernă comunicațiile au dobîndit o importanță vitală pentru dezvoltarea economico-socială și spirituală. Sistemul clasic al comunicațiilor de poștă, telegraf și telefon a constituit, totodată, o premisă și o condiție a revoluționării industriale a economiei românești în a doua jumătate a secolului 19.

O serie de împrejurări favorabile au făcut ca mijloacele moderne de comunicație, telegraful și telefonul, să fie introduse și utilizate în România la numai cîțiva ani de la descoperirea și aplicarea lor în țările de origine.

Situațiile statistice constituite, referitoare la diferite laturi și forme ale comunicațiilor, pun în evidență crearea bazei materiale a acestora — rețeaua, instrumentarul și stațiile — în ritm și dimensiuni deosebite, mai ample decît oricare alte ramuri ale producției materiale.

În aceeași măsură au sporit și serviciile telegrafice și telefonice, oglindind acuta lor utilitate pentru progresul forțelor productive și relațiile noi de producție.

O creștere considerabilă înregistrează, din deceniul șapte pînă la începutul secolului, corespondența poștală; extinderea în aceeași perioadă a procesului de alfabetizare a populației, dar mai ales expansiunea producției și a schimbului de mărfuri, infiltrarea capitalului în porii vieții economice au contribuit la amplificarea și diversificarea trimiterilor poștale atît interne, cît și externe.

Reține atenția faptul că obiectele de poștă, în general corespondența, oglindeau, ca un barometru sensibil, fazele conjuncturale ale evoluției economice — de creștere sau depresiune — în vreme ce corespondența externă exprima și intensificarea sau slăbirea raporturilor economico-politice cu lumea internațională. Asupra variației traficului au mai influențat și modificările taxelor, precum și formele de substituire — telegrama în locul scrisorii, convorbirea telefonică în locul telegramei etc. — pentru accelerarea circulației informației personale și comerciale.

În cele șase—opt decenii de dezvoltare a mijloacelor și serviciilor de comunicație se schimbă și conținutul obiectului comunicației, din preponderent personală în preponderent comercială, de afaceri, o dată cu transfor-

marea substanțială a caracterului activității economico-sociale a țării de la forme pre și semimarfare la cele predominant marfare.

Traficul de corespondență și telegrame s-a urmărit prin tabele unice pînă la 1938, pe indicatori comuni pentru toată perioada anterioară. După această dată, aceștia modificîndu-se, s-a format un alt tabel cuprinzînd indicatorii în formă sintetică pentru perioada 1938—1947.

Comunicația radio prin emisiuni regulate începe în România în anul 1928, instalîndu-se pînă în 1940 patru posturi publice de radioemisiune.

Deși numărul abonaților sporește repede, sfera de audiență este redusă, aparatele de recepție la 1 000 locuitori ajungînd în anul 1938 la 14 unități și situîndu-se mult în urma țărilor dezvoltate europene.

Radiodifuziunea, ramură modernă a telecomunicațiilor, chiar în dimensiunile ei restrînse, marchează progresul tehnic în domeniu și va înregistra ulterior o dezvoltare considerabilă, de masă.

Tabel 337

Aparatul telegrafic, rețea, instrumente și ofícii [1], în perioada 1873—1938

Anii	Trasee — linii utilizate km	Fire telegrafice km	Aparate de imprimare [2]	Oficii P.T.T.
1	2	3	4	5
1873	3 420	6 089	494	81
1874	3 737	6 632	— — —	83
1875	3 821	6 842	390	90
1876	3 757	6 993	417	91
1877	3 954	7 928	421	101
1878	4 368	8 733	476	97
1880	4 484	9 039	500	104
1881	4 641	9 450	— — —	108
1882	4 747	9 698	— — —	111
1883	4 750	10 146	— — —	— — —
1884	5 021	10 747	— — —	— — —
1885	5 093	10 841	— — —	250
1886	5 282	11 341	— — —	317
1887	5 397	11 911	266	321
1888	5 495	12 424	230 [3]	323
1889	5 632	12 809	207	353
1890	5 771	12 963	218	381
1891	5 798	13 334	222	395
1892	5 871	14 543	220	— — —
1893	6 047	14 900	228	— — —
1894	6 444	14 737	206	— — —
1895	6 832	16 211	226	— — —
1896	6 874	16 343	226	— — —
1897	6 903	16 592	302	— — —
1898	6 850	17 590	285	— — —
1899	6 931	17 860	287	— — —
1900	6 972	18 023	240	— — —
1901	6 995	18 110	242	— — —
1902	6 964	18 194	241	— — —
1903	7 012	18 388	242	— — —
1904	7 013	15 511	250	— — —
1905	7 284	19 426	260	— — —
1906	7 679	20 086	182	— — —

1	2	3	4	5
1907	7 660	21 208	145	— — —
1908	7 762	21 787	— — —	— — —
1909	7 651	19 311	— — —	— — —
1910	7 321	20 841	— — —	— — —
1911	7 706	21 661	— — —	— — —
1912	8 332	24 073	— — —	— — —
1913	9 062	25 308	— — —	— — —
1920	20 090	73 178	— — —	— — —
1921 [4]	20 090	73 680	— — —	2 488
1922	20 090	73 680	— — —	2 440
1923	17 941	77 790	— — —	2 440
1924	16 989	84 744 [5]	— — —	4 238
1925	15 887	81 734	1 615	5 615
1926	14 293	75 506	1 638	6 397
1927	14 899	72 614	1 672	6 417
1928	14 353	73 844	1 892	6 263
1929	14 121	61 787	1 812	6 538
1930	14 122	65 443	1 806	6 380
1931	18 870	67 109	1 884	6 449
1932	18 947	69 525	1 998	6 535
1933	19 002	71 318	2 096	6 544
1934	19 158	71 854	2 098	6 609
1935	19 228	72 106	2 141	6 685
1936	20 412	73 455	2 232	6 668
1937	20 399	73 612	2 425	6 685
1938	20 786	78 436	2 376	6 681

SURSE: Întocmit pe baza datelor din *Dare de seamă a Direcției generale a poștelor, telegrafelor și telefoanelor, 1872—1880, 1883—1887, 1889—1899, 1905—1907*; „Statistica poștelor, telegrafelor și telefoanelor 1924—1925, 1928—1930"; „Anuarul P.T.T.", 1929—1938; „Anuarul statistic al României", 1915—1916, 1926, 1930.

NOTE: [1] Primul oficiu telegrafic și poștal din țară s-a creat în anul 1854 la Giurgiu; în anul 1855 erau 8, în 1860 35, în anul 1865 48, în 1870 62 oficii.

[2] Numărul aparatelor de teleimprimare la începutul perioadei crește determinat de sporirea rețelei oficiilor. Ulterior, chiar din deceniul al nouălea până la 1913, în urma unor perfecționări substanțiale, aparatele Morse și Hugnes își măresc considerabil capacitatea și ca urmare, cu toată creșterea rețelei și a traficului, numărul lor are tendință de reducere. Atelierele P.T.T. încă la sfîrșitul secolului 19 montează, apoi produc, mare parte a aparaturii de telegrafie.

[3] După 1888 privește aparate Morse și Hugnes.

[4] 9 luni.

[5] 4 001 Km întrebuințați și pentru convorbiri telefonice.

Tabel 338

Telegrame interne și internaționale, în perioada 1870—1938

mii unități

Anii	Telegrame interne prezentate	Telegrame internaționale		Anii	Telegrame interne prezentate	Telegrame internaționale	
		prezentate	sosite			prezentate	sosiste
1	2	3	4	1	3	3	4
1870	433	74	72	1875	765	96	95
1871	479	76	73	1876	608	92	94
1872	651	87	97	1877	668	130	124
1873	675	95	90				
1874	712	93	92	1878	683	189	192

1	2	3	4	1	2	3	4
1879	661	118	124	1908	2 033	388	395
1880	686	123	130	1909	2 023	403	390
1881	828	150	153	1910	2 249	492	462
1882	877	160	157	1911	2 160	602	619
1883	897	158	164	1912	2 368	587	624
1884	885	146	149	1913	2 631	596	599
1885	917	150	152	1914	2 634	591	550
1886	915	140	136	1915	2 676	401	388
1887	933	142	140				
1888	976	177	136				
1889	948	178	158	1920	5 281	311	252
1890	965	183	161	1921	6 509	307	269
1891	1 086	229	209	1922	— — —	409	525
1892	1 092	238	215	1923	7 226	599	481
1893	1 146	225	226	1924	7 539	583	568
1894	1 361	238	189	1925	7 841	583	523
1895	1 642	268	227	1926	8 252	627	566
1896	1 707	263	226	1927	6 289	622	659
1897	1 540	287	255	1928	6 671	660	675
1898	1 779	331	273	1929	6 740	685	676
1899	1 589	254	247	1930	6 282	681	686
1900	1 455	272	240	1931	5 218	577	605
1901	1 569	306	276	1932	4 033	440	465
1902	1 687	338	313	1933	3 570	355	352
1903	1 632	339	334	1934	3 616	331	343
1904	1 827	285	279	1935	3 482	314	329
1905	1 919	382	366	1936	3 381	310	341
1906	2 055	468	408	1937	3 695	346	372
1907	2 028	415	398	1938	3 849	354	350

SURSE: Întocmit pe baza datelor din „Anuarul statistic P.T.T.", 1930, 1937—1938.

Tabel 339

Corespondența poștală internă expediată, pe categorii de obiecte, în perioada 1867—1938

mii unități

Anii	Total	Corespondență simplă				Corespondență recomandată
		Scrisori	Cărți poștale	Imprimate și alte obiecte	Scutite de taxe	
1	2	3	4	5	6	7
1867	1 390	859	— — —	— — —	531	— — —
1868	1 290	789	— — —	— — —	501	— — —
1869	1 909	1 375	— — —	— — —	534	— — —
1870	2 320	1 820	— — —	— — —	500	— — —
1871	2 725	2 130	— — —	— — —	595	— — —
1872	3 092	2 399	— — —	— — —	693	— — —
1874	4 726	2 155	78	1 355	1 013	125
1875	5 125	2 281	101	1 647	956	140
1876	4 515	2 278	130	1 203	765	139
1877	8 104	3 223	190	3 487	955	249
1878	9 575	4 245	348	3 783	1 010	189
1879	6 441	3 205	628	1 292	1 097	219
1880	8 227	3 576	686	1 782	1 961	222

1	2	3	5	6	7	8
1881	9 007	4 104	700	2 112	1 847	2 44
1882	9 801	4 394	946	2 177	1 915	369
1883	10 267	4 707	995	2 199	1 985	381
1884	10 336	4 932	1 057	2 574	1 493	280
1885	12 816	5 601	1 295	3 370	2 052	498
1886	13 217	5 845	1 315	3 426	2 130	501
1887	13 575	6 021	1 386	3 351	2 211	606
1888	14 085	5 713	2 023	2 852	2 908	589
1889	14 944	6 478	1 901	3 170	2 798	597
1890	15 053	6 540	2 188	3 285	2 430	610
1891	17 295	7 438	2 505	3 691	2 697	964
1892	17 767	7 476	2 812	3 709	2 710	1 060
1893	22 722	7 870	6 986	3 895	2 845	1 126
1894	29 675	8 675	6 181	11 248	2 861	710
1895	41 728	8 271	6 808	22 412	3 512	725
1896	44 129	8 217	7 154	23 662	4 312	784
1897	55 622	10 276	12 259	26 208	6 012	867
1898	50 573	10 084	8 944	23 850	6 734	961
1899	55 512	10 372	8 273	29 221	6 452	1 194
1900	47 105 [1]	9 754	8 799	23 171	4 493	888
1901	43 080	9 062	9 941	18 166	5 142	769
1902	57 592	12 058	14 148	25 485	5 086	815
1903	60 678	12 520	15 270	25 181	6 623	1 084
1904	76 844	14 552	18 232	35 739	7 227	1 094
1905	192 399	14 688	20 598	147 619	8 206	1 288
1906	194 556	16 150	25 096	139 559	12 412	1 339
1907	121 266	15 911	26 461	69 980	7 152	1 762
1908	132 347	20 138	20 580	70 793	10 656	2 180
1909	126 096	16 436	26 567	68 719	12 129	2 245
1910	137 656	19 835	29 672	74 148	11 998	2 003
1911	140 389	19 491	32 682	72 846	13 187	2 183
1912	149 386	23 666	35 787	74 156	12 943	2 834
1913	171 471	27 367	38 671	88 608	15 128	1 697
1914	133 333	24 141	32 885	58 458	14 755	3 094
1915	153 626	26 133	32 082	77 072	15 628	2 711
1920	155 543	42 343	24 873	49 466	29 224	9 637
1921	217 179	61 478	29 523	67 227	48 403	10 548
1922	242 142	60 838	28 713	103 977	40 926	7 688
1923	217 570	74 255	35 193	54 461	41 347	12 314
1924	290 247	76 022	41 960	76 973	81 668	13 624
1925	314 563	78 503	38 266	110 929	71 111	15 754
1926	296 636	72 884	50 514	101 548	58 187	13 503
1927	293 188	65 918	53 411	98 121	63 686	12 052
1928	372 810 [2]	64 924	59 648	132 643	102 839	12 756
1929	371 124	70 941	71 266	140 360	75 859	12 698
1930	319 534	60 481	79 564	129 224	38 890	11 375
1931	326 254	54 165	74 798	151 066	36 613	9 672
1932	260 845	38 783	57 290	123 144	34 851	6 777
1933	276 811	41 855	58 902	131 878	37 603	6 573
1934	289 340	37 708	56 728	142 247	45 088	7 569
1935	340 579	41 220	58 034	191 909	41 969	7 447
1936	344 496	37 953	52 998	199 152	46 674	7 719
1937	366 971	41 157	58 838	211 373	47 080	8 523
1938	384 896	42 090	59 952	223 181	50 144	9 529

SURSE: Întocmit pe baza datelor din „Statistica P.T.T. pe anul 1930"; „Anuarul statistic P.T.T." pe anii 1937—1938.

NOTE: [1] Cifră corectată, în sursa 47 076.

[2] Cifră corectată, în sursă 372 359.

Tabel 340

Corespondența poștală externă expediată, pe categorii de obiecte, în perioada 1872—1938

mii unități

Anii	Total	Corespondență simplă			Corespondență recomandată
		Scrisori	Cărți poștale	Imprimate și alte obiecte [1]	
1	2	3	4	5	6
1872	709	516	— — —	— — —	193
1874	870	638	— — —	141	91
1875	1 167	900	— — —	163	104
1876	1 438	1 081	36	233	88
1877	2 099	1 654	53	278	114
1878	2 378	1 740	67	430	141
1879	929	543	42	226	118
1880	1 396	833	67	299	197
1881	2 160	1 248	165	470	277
1882	2 503	1 390	216	550	347
1883	2 644	1 591	193	536	324
1884	2 558	1 516	188	538	316
1885	2 488	1 483	200	603	202
1886	2 500	1 479	204	611	206
1887	2 540	1 497	204	631	208
1888	4 867	2 493	856	1 169	349
1889	4 562	2 379	792	1 044	347
1890	4 758	2 506	816	1 072	364
1891	5 626	2 905	997	1 307	417
1892	6 196	3 020	1 233	1 429	514
1893	6 509	3 170	1 294	1 500	545
1894	4 708	2 484	900	932	392
1895	5 146	2 796	936	1 036	378
1896	5 661	2 787	1 133	1 348	393
1897	6 153	3 072	1 156	1 461	464
1898	6 623	3 666	1 124	1 250	583
1899	7 082	3 986	1 214	1 405	477
1900	6 972	3 561	1 643	1 304	464
1901	7 812	3 945	1 939	1 497	431
1902	8 829	3 845	2 550	2 035	399
1903	12 412	5 497	3 780	2 701	434
1904	10 673	4 711	3 438	2 099	425
1905	12 088	5 661	3 675	2 273	479
1906	12 826	4 394	4 177	2 606	649
1907	11 365	4 514	3 846	2 351	654
1908	10 310	4 356	3 527	1 825	602
1909	9 046	3 879	2 716	1 834	617
1910	10 696	4 726	3 227	2 079	664
1911	16 532	7 723	4 913	3 188	708
1912	17 232	8 248	4 792	3 473	719
1913	13 779	5 920	4 406	2 599	854
1914	13 632	7 019	5 049	1 036	528
1915	7 053	2 662	3 152	837	402
1921	1 926	— — —	— — —	— — —	1 926
1922	15 516	9 112	2 803	1 334	2 267
1923	19 266	10 818	3 197	2 172	3 079
1924	20 498	11 628	4 457	2 329	2 084
1925	17 816	10 401	2 852	2 614	1 949
1926	19 544	11 279	3 295	3 352	1 618
1927	21 590	10 741	3 636	5 275	1 938
1928	21 282	11 365	3 666	4 348	1 903

1	2	3	4	5	6
1929	21 496	11 053	3 666	4 939	1 838
1930	21 867	10 762	4 152	5 195	1 758
1931	19 508	9 829	3 866	4 344	1 469
1932	16 363	7 903	3 263	4 225	972
1933	13 916	6 767	2 982	3 572	595
1934	13 432	6 464	2 971	3 429	568
1935	15 612	7 151	3 921	3 908	632
1936	14 511	6 747	3 428	3 676	660
1937	16 585	7 879	3 838	4 165	703
1938	14 987	6 999	3 491	3 739	758

SURSE: Întocmit pe baza datelor din „Statistica P.T.T. pe anul 1930"; „Anuarul statistic P.T.T." pe anii 1937—1938.
NOTE: [1] Din anul 1921 se cuprinde și corespondența scutită de taxe.

Tabel 341

Corespondența poștală externă sosită, pe categorii de obiecte, în perioada 1872—1938

mii unități

Anii	Total	Corespondență simplă			Corespondență recomandată
		Scrisori	Cărți poștale	Imprimate și alte obiecte [1]	
1	2	3	4	5	6
1872	674	589	— — —	— — —	75
1874	1 519	786	— — —	654	79
1875	1 665	861	— — —	721	83
1876	1 657	846	16	714	81
1877	1 671	725	36	820	90
1878	2 131	1 021	38	955	117
1879	1 697	744	54	819	80
1880	2 352	1 129	80	1 017	126
1881	3 104	1 751	97	1 100	156
1882	3 011	1 489	108	1 234	180
1883	3 163	1 528	112	1 330	193
1884	3 122	1 496	111	1 324	191
1885	2 945	1 361	169	1 250	165
1886	2 960	1 371	168	1 258	163
1887	3 052	1 440	172	1 273	167
1888	5 312	2 248	569	2 115	380
1889	5 121	2 082	612	2 038	389
1890	6 122	2 313	935	2 383	491
1891	6 657	2 297	1 040	2 775	545
1892	7 182	2 742	1 055	2 822	563
1893	7 536	2 878	1 103	2 963	592
1894	6 760	3 019	1 095	2 314	332
1895	6 522	2 794	698	2 716	314
1896	8 110	3 293	845	3 622	350
1897	8 144	3 381	971	3 354	438
1898	7 998	3 589	1 083	2 849	477
1899	8 264	4 402	1 471	1 909	482
1900	9 761	4 297	1 622	3 453	389
1901	7 283	2 878	1 514	2 468	423
1902	11 076	5 121	2 213	3 397	345
1903	15 162	6 696	2 882	5 836	348

1	2	3	4	5	6
1904	11 263	4 623	2 585	3 675	380
1905	13 501	5 521	3 272	4 345	363
1906	15 299	6 789	3 823	4 275	412
1907	12 571	5 147	3 065	3 922	437
1908	13 181	5 037	3 769	3 919	456
1909	12 345	4 887	2 684	4 298	476
1910	13 250	5 249	2 860	4 661	480
1911	15 223	6 630	2 914	4 957	722
1912	15 388	6 915	3 005	4 493	975
1913	15 822	6 282	3 570	5 235	735
1914	14 284	6 597	5 058	2 092	537
1915	9 749	3 993	2 513	2 840	403
1921	22 845	10 337	3 629	8 879	— — —
1922	21 226	10 574	3 895	5 017	1 740
1923	27 729	13 636	4 201	7 688	2 204
1924	29 444	13 979	5 021	8 535	1 909
1925	25 146	12 659	3 860	6 749	1 878
1926	24 395	11 881	3 873	7 286	1 355
1927	27 962	12 752	4 340	9 402	1 468
1928	29 447	12 790	4 212	10 964	1 481
1929	35 416	14 969	4 480	14 388	1 579
1930	34 560	14 504	5 116	13 424	1 516
1931	33 626	12 855	5 036	14 471	1 264
1932	27 536	9 832	3 902	12 843	959
1933	26 941	8 502	4 045	13 636	758
1934	23 313	7 150	3 455	11 990	718
1935	27 940	7 560	4 737	14 855	788
1936	19 928	6 362	3 540	9 245	781
1937	22 131	7 155	4 083	10 050	843
1938	21 932	6 619	3 742	10 671	900

SURSE: Întocmit pe baza datelor din „Statistica P.T.T., pe anul 1930"; „Anuarul statistic P.T.T.", pe anii 1937—1938.
NOTE: [1] Din anul 1921 se cuprinde și corespondența scutită de taxe.

Tabel 342

Mandate poștale interne și externe, în perioada 1871—1944

Anii	Mandate interne		Mandate externe			
	Emise		Emise		Primite	
	număr	valoare	număr	valoare	număr	valoare
	mii	mii lei	mii	mii lei	mii	mii lei
1	2	3	4	5	6	7
1871	0,2	18	— — —	— — —	— — —	— — —
1872	1,7	80	— — —	— — —	— — —	— — —
1873	2,4	141	— — —	— — —	— — —	— — —
1874	3,4	174	— — —	— — —	— — —	— — —
1875	2,6	122	— — —	— — —	— — —	— — —
1876	1,9	89	— — —	— — —	— — —	— — —
1877	3,1	153	— — —	— — —	— — —	— — —
1878	2,7	182	— — —	— — —	— — —	— — —
1879	1,3	95	3,5	504	0,5	49
1880	7,7	564	9	1 255	1,2	121
1881	24	1 426	13	1 765	1,4	124
1882	72	3 822	19	2 294	2,2	171

1	2	3	4	5	6	7
1883	104	5 414	22	2 424	3,1	242
1884	127	6 519	22	2 280	3,9	270
1885	142	7 142	22	2 290	4,3	317
1886	152	8 160	23	2 445	5,0	359
1887	174	9 033	27	2 625	6,8	483
1888	188	9 759	34	2 747	8,1	602
1889	211	11 215	52	3 957	10,4	805
1890	253	12 499	66	4 873	13	951
1891	256	14 882	87	6 644	15	998
1892	283	14 468	119	9 939	17	1 163
1893	307	15 191	160	11 543	19	1 399
1894	395	17 561	198	12 830	23	1 384
1895	484	20 998	239	14 811	25	1 550
1896	516	22 686	258	15 258	27	1 652
1897	557	26 750	283	16 129	31	1 879
1898	714	27 939	297	17 501	32	2 128
1899	886	25 127	244	17 221	31	1 582
1900	664	27 194	285	15 779	57	2 910
1901	776	28 028	316	16 243	56	3 289
1902	861	29 256	360	16 019	61	3 506
1903	941	32 343	330	13 634	69	3 854
1904	936	31 759	318	13 415	70	3 769
1905	1 106	39 516	394	20 039	74	4 159
1906	1 146	43 593	375	27 919	79	4 546
1907	1 396	51 476	372	31 676	78	4 720
1908	1 260	56 496	351	26 698	77	4 255
1909	1 579	61 738	377	20 161	82	5 083
1910	1 692	67 428	389	22 039	83	5 184
1911	1 729	68 386	392	21 782	89	5 584
1912	1 821	78 838	411	24 490	86	5 608
1913	1 944	81 305	416	30 952	98	5 606
1914	1 915	99 454	265	18 305	52	3 838
1915	1 658	86 322	27	3 011	24	1 413
1923	2 603	2 690[2]	— — —	— — —[2]	— — —	— — —[2]
1924	3 275	3 466	— — —	— — —	— — —	— — —
1925	4 022	4 588	— — —	— — —	— — —	— — —
1926	4 141	5 787	11	19	27	44
1927	4 390	6 664	46	52	39	54
1928	5 178	7 418	78	92	55	73
1929	5 267	7 605	79	124	61	88
1930	5 412	6 966	124	177	93	143
1931	5 095	6 438	159	238	101	164
1932	4 962	6 416	130	328	76	108
1933	5 242	6 490	31	31	73	87
1934	5 284	6 256	19	18	65	63
1935	5 404	6 726	15	15	43	33
1936	5 528	7 140	10	9	35	29
1937	5 851	8 083	9	8	38	31
1938	6 273	10 243	8	6	37	26
1939[1]	7 186	13 175	— — —	— — —	— — —	— — —
1940[1]	6 751	15 458	— — —	— — —	— — —	— — —
1941[1]	5 934	23 157	— — —	— — —	— — —	— — —
1942[1]	5 618	37 277	— — —	— — —	— — —	— — —
1943[1]	5 545	51 256	— — —	— — —	— — —	— — —
1944[1]	3 035	19 009	— — —	— — —	— — —	— — —

SURSE: Întocmit pe baza datelor din „Statistica P.T.T. pe anul 1930"; „Anuarul statistic P.T.T." pe anii 1937—1938. „Comunicări statistice", nr. 14—15, Bucureşti, 1946.

NOTE: [1] Se cuprind şi mandatele externe.
[2] Din 1923 în mil. lei.

Tabel 343

Aparatul telefonic, staţii şi circuite, în perioada 1894—1947

Anii	Staţii telefonice			Circuite telefonice	
	Oficii	Cabine	Posturi	Urban	Interurban
	număr	număr	număr	km	km
1	2	3	4	5	6
1894 [1]	3	10	177	404	1 599
1895	3	11	326	1 298	2 376
1896	10	20	672	1 700	2 445
1897	10	20	2 627	2 365	3 312
1898	41	173	2 737	2 554	5 263
1899	52	306	2 883	3 634	8 078
1900	157	1 019	1 303	3 045	10 981
1901	370	1 425	2 391	4 250	16 492
1902	494	1 965	3 030	5 536	21 186
1903	128	2 682	3 127	6 075	25 906
1904	158	2 738	3 688	7 669	27 413
1905	198	2 897	4 410	9 190	28 921
1906	805	347	8 005	10 562	31 369
1907	805	347	8 828	12 094	31 675
1908	770	386	10 134	13 552	32 912
1909	838	3 018	11 170	16 243	41 634
1910	868	3 026	15 422	17 114	43 019
1911	945	3 212	16 226	27 570	42 869
1912	949	3 220	16 130	33 984	51 881
1913	1 108	3 304	17 979	39 686	55 899
1920	1 011	2 012	26 689	90 839	— — —
1921 [2]	3 944	4 566	22 879	88 920	73 900
1922	4 578	391	29 605	88 920	73 900
1923	4 578	391	31 615	87 175	120 362
1924	1 830	1 977	35 482	90 866	146 733
1925	1 966	2 100	41 755	101 322	168 313
1926	1 963	3 581	47 692	97 743	169 148
1927	2 622	5 795	50 229	111 360	169 807
1928	3 785	6 049	52 366	111 781	175 037
1929	1 359	3 321	54 376	129 740	99 519
1930	1 358	3 313	54 191	137 981	138 364
1931 [3]	1 382	55	50 052	— — —	— — —
1932	1 356	1 270	51 191	— — —	— — —
1933	1 281	1 274	51 613	— — —	— — —
1934	1 286	1 363	56 797	— — —	— — —
1935	1 274	1 364	63 092	— — —	— — —
1936	1 283	1 807	70 678	— — —	— — —
1937	1 289	2 212	81 205	— — —	— — —
1938	1 293	2 482	93 623	— — —	— — —
1939	1 295	2 798	102 268 [4]	— — —	— — —
1940	832	2 199	92 107	— — —	— — —
1941	968	2 213	94 880	— — —	— — —
1942	987	2 310	102 039	— — —	— — —
1943	973	2 430	107 900	— — —	— — —
1944	862	2 159	99 504	— — —	— — —
1945	962	2 226	117 143	— — —	— — —
1946	954	2 300	126 100	— — —	— — —
1947	887	2 300	123 300	— — —	— — —

SURSE: „Anuarul statistic al României" 1901, 1912, 1915/1916, 1922, 1926, 1934, 1939 şi 1940; „Comunicări statistice" nr. 14—15; Arhiva C.N.S. „Anuarul statistic al României", 1948.

NOTE: [1] Aparatul telefonic se introduce la început, în 1892, în orașele Brăila și Galați și în 1893 în București.

[2] 9 luni.

[3] Din anul 1931 pentru circuitele telefonice sînt următoarele date:

Anii	Lungimea totală a circuitelor interurbane km	Lungimea firelor dezvoltate km
1931	60 908	100 093
1932	71 994	101 916
1933	74 416	101 472
1934	86 134	104 032
1935	97 270	111 822
1936	103 914	— — —
1937	107 030	117 000
1938	111 718	121 500
1939	130 758	145 993
1940	81 400	83 000
1941	80 500	83 000
1942	109 981	118 718
1943	112 061	224 132
1944	115 150	230 310
1945	131 978	263 956
1946	149 900	294 400
1947	147 200	316 800

(„Comunicări statistice" nr. 14—15, p. 19, și „Anuarul statistic al României", 1948).

[4] Din care 2978 posturi publice.

Tabel 311

Convorbiri telefonice, pe categorii, în perioada 1894—1947

mii

Anii	Total	Urban	Interurban	Internaționale	Anii	Total	Urban	Interurban	Internaționale
1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1894	55	55	×	— — —	1920	21 274	20 839	435	— — —
1895	135	135	×	— — —	1921	21 806	20 419	1 387	— — —
1896	445	444	1	— — —	1922	57 587	53 447	4 140	— — —
1897	774	772	2	— — —	1923	63 349	58 795	4 554	— — —
1898	967	883	84	— — —	1924	67 433	59 524	7 909	— — —
1899	1 936	1 820	116	— — —	1925	50 050	40 015	10 035	— — —
1900	1 527	1 324	203	— — —	1926	70 679	62 665	8 014	— — —
1901	4 036	3 757	279	— — —	1927	92 299	86 511	5 788 [1]	— — —
1902	2 025	1 609	416	— — —	1928	81 349	76 974	4 375	— — —
1903	2 757	2 294	463	— — —	1929	99 382	89 380	10 002	— — —
1904	2 521	2 216	305	— — —	1930	104 847	95 523	9 324	— — —
1905	3 229	2 691	538	— — —	1931	81 553	78 555	2 788	210
1906	4 885	4 227	658	— — —	1932	85 093	81 759	3 069	265
1907	9 412	8 683	729	— — —	1933	97 810	93 617	3 900	293
1908	6 683	5 835	848	— — —	1934	112 085	106 960	4 822	303
1909	12 353	11 135	1 218	— — —	1935	130 628	125 050	5 248	330
1910	13 541	12 257	1 287	— — —	1936	154 760	148 410	5 978	372
1911	17 893	16 402	1 491	— — —	1937	199 959	192 456	7 125	378
1912	17 761	16 410	1 351	— — —	1938	213 531	205 511	7 672	348
1913	22 338	20 894	1 444	— — —	1939	248 891	239 494	9 058	339
1914	26 050	24 360	1 690	— — —					

1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1940	187 960	178 850	8 903	207	1944	283 474	273 320	10 113	41
1941	221 499	213 480	7 908	111	1945	337 462	324 583	12 874	5
1942	241 048	231 012	9 909	127	1946	369 900	356 800	13 100	— — —
1943	252 622	240 694	11 783	145	1947	404 700	393 500	11 200	— — —

SURSE : Întocmit pe baza datelor din „Anuarul statistic al României", 1904, 1915/1916, 1930 1939 și 1940 ; „Comunicări statistice" nr. 14—15 ; Arhiva C.N.S., „Anuarul statistic al României", 1948.
NOTE : [1] Intră și convorbirile internaționale.

Tabel 345

Corespondența internă și externă și traficul telegrafic, în perioada 1939—1947

mil.

Anii	Corespondența internă expediată	Corespondența externă		Telegrame	
		Simplă [1]	Recomandată [1]	Interne	Externe
1	2	3	4	5	6
1939	415,9	35,1	1,6	4,7	1,0
1940	365,5	34,5	1,2	3,7	0,7
1941	349,6	21,3	1,4	5,8	0,7
1942	194,3	12,5	1,5	6,4	0,7
1943	105,2	15,5	2,3	4,6	0,8
1944	247,1	2,4	2,9	4,3	0,4
1945	170,5	0,2	1,2	5,2	0,5
1946	189,2	8,0	3,5	5,8	0,2
1947	179,1	9,8	3,9	4,3	0,3

SURSE : Arhiva Direcției centrale de statistică, „Anuarul statistic al României", 1948.
NOTE : [1] Cuprinde corespondența expediată și sosită.

Tabel 346

Personalul poștal, după categorii, în perioada 1888—1947

Anii	Total	Superior	Inferior	Factori, agenți poștali	Anii	Total	Superior	Inferior	Factori, agenți poștali
1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1888	1 474	727	747	— — —	1899	7 076	1 441	1 481	4 154
1889	1 474	727	747	— — —	1900	6 711	1 433	1 491	3 787
1890	2 333	760	794	779	1901	6 922	1 408	1 542	3 972
1891	2 935	761	998	1 176	1902	6 886	1 413	1 560	3 913
1892	4 912	791	1 049	3 072	1903	6 956	1 441	1 602	3 913
1893	5 877	1 025	1 262	3 590	1904	6 954	1 442	1 604	3 908
1894	6 170	1 149	1 395	3 626	1905	7 179	1 475	1 788	3 916
1895	6 284	1 274	1 405	3 605	1906	7 459	1 731	1 855	3 873
1896	6 071	1 287	1 438	3 346	1907	8 326	1 944	1 844	4 538
1897	6 245	1 351	1 443	3 451	1908	8 612	2 399	2 055	4 158
1898	6 457	1 517	1 483	3 457	1909	8 697	2 391	2 199	4 107

1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1910	8 713	2 406	2 206	4 101	1929	26 198	8 799	10 016	7 383
1911	8 934	2 411	2 594	3 929	1930	23 997	5 935	10 852	7 240
1912	9 187	2 406	2 743	4 008	1931	22 089	5 829	8 853	7 407
1913	9 968	2 685	3 016	4 267	1932	21 804	5 841	8 525	7 438
1914	9 584	2 617	2 607	4 360	1933	21 695	5 857	8 587	7 251
1915	9 675	2 635	2 675	4 365	1934	21 529	5 659	8 483	7 387
					1935	21 114	5 537	8 188	7 389
1916	10 753	2 747	3 641	4 365	1936	15 675	5 343	10 332	— — —
1917	9 276	2 647	3 641	2 888	1937	15 755	5 418	10 337	— — —
1918	10 753	2 747	3 641	4 365	1938	15 755	5 754	10 001 [1]	— — —
					1939	16 170	6 177	9 993 [1]	— — —
1919	15 201	4 668	5 750	4 783					
1920	12 069	3 950	5 298	2 821	1940	16 250	7 137	9 116 [1]	— — —
1921	18 265	6 557	11 708		1941	16 315	— — —	— — —	— — —
1922	18 159	6 295	11 864		1942	18 581	— — —	— — —	— — —
1923	19 111	7 006	12 105		1943	18 095	— — —	— — —	— — —
1924	19 075	6 732	8 918	3 425	1944	18 513	— — —	— — —	— — —
1925	23 168	7 792	9 400	5 976					
1926	24 222	7 875	9 359	6 988	1945	18 879	— — —	— — —	— — —
1927	25 435	8 512	9 724	7 199	1946	19 293	— — —	— — —	— — —
1928	26 226	8 817	10 310	7 099	1947	18 726	— — —	— — —	— — —

SURSE : Întocmit pe baza datelor din „Anuarul statistic al României", 1915—1916, 1922, 1929, 1935—1936 ; 1939 și 1940, *Zece ani de activitate telegrafo-poștală*, București, 1940 ; *Bugetul de venituri și cheltuieli al Direcțiunii generale a P.T.T.*, 1940/41, 1943/48 ; „Anuarul funcționarilor P.T.T." din anul 1942.

NOTE : [1] Personal cu școală primară.

Tabel 317

Personalul Direcției generale P.T.T., componența pe categorii, în anul 1942

Categoria	Total	Personal P.T.T.	Personal preluat de la S.A.R. Telefoane
1	2	3	4
TOTAL	18 581	17 095	1 486
Oficianți [1]	5 004	4 309	695
Suboficianți [1]	1 309	1 294	15
Personal tehnic superior [2]	96	77	19
Personal tehnic inferior [3]	2 793	2 199	594
Personal de cartare și distribuire [4]	8 154	8 024	130
Personal de serviciu	620	587	33
Curieri și ucenici	458	458	—
Personal telefonist	147	147	—

SURSE : „Anuarul funcționarilor P.T.T." din anul 1942.

NOTE : [1] Personal de conducere din centrală și oficii.

[2] Se compune din ingineri, arhitecți și conductori tehnici.

[3] Se compune din mecanici, meseriași și constructori de linii.

[4] Se compune din agenți poștali și cartatori.

Tabel 348

TRANSILVANIA

Indicatorii de poștă și telecomunicații, în perioada 1892—1912 [1]

Anii	Efecte poștale expediate mil	Oficii de telegraf număr	Telegrame mii	Oficii telefonice și abonați număr	Convorbiri telefonice mii
1892	26,7	— — —	— — —	— — —	— — —
1893	30,1	— — —	— — —	— — —	— — —
1894	33,3	— — —	— — —	— — —	— — —
1895	33,9	619	955	1 813	2 649
1996	39,1	633	935	2 128	3 622
1897	43,5	699	943	2 310	4 430
1898	45,7	678	921	2 561	5 994
1899	51,1	719	938	2 978	6 346
1900	58,5	739	961	3 338	8 373
1901	61,2	694	979	3 921	9 568
1902	63,3	728	1 044	4 400	11 797
1903	68,3	928	1 072	5 399	14 505
1904	71,2	957	1 220	5 951	18 623
1905	76,5	986	1 227	6 578	25 667
1906	84,8	1 010	1 395	7 334	28 577
1907	95,6	1 052	1 449	8 482	31 915
1908	95,1	1 116	1 487	9 009	30 205
1909	105,7	1 189	1 476	10 165	34 003
1910	112,1	1 163	1 676	11 589	35 343
1911	118,9	1 299	1 774	13 047	34 292
1912	125,2	1 342	1 825	14 601	39 491

SURSE: Magyar Statisztikai Évkönyv, [„Anuarul statistic maghiar"], 1896—1914.
NOTE: [1] Pentru această perioadă s-au putut calcula, prin departajare, indicatorii pentru Transilvania. Primele oficii de telegraf au intrat în funcțiune în anul 1867.

Tabel 349

Indicatorii de poștă și telecomunicații, raportați la personal angajat și la locuitori, în perioada 1888—1947

Anii	Corespondență expediată [1]		Telegrame expediate [2]		Convorbiri telefonice
	la o persoană angajată	la 1 000 locuitori	la o persoană angajată	la 1 000 locuitori	la 1 000 locuitori
1	2	3	4	5	6
1888	9 556	2 720	662	188	— — —
1889	10 138	2 843	643	180	— — —
1890	6 452	2 831	414	181	— — —
1891	5 893	3 207	370	201	— — —
1892	3 617	3 275	222	201	— — —
1893	3 866	4 142	194	209	— — —
1894	4 810	5 352	221	245	10
1895	6 640	7 405	261	291	24
1896	7 269	7 728	281	299	78
1897	8 907	9 598	247	266	134
1898	7 832	8 626	276	303	165
1899	7 845	9 319	225	267	325
1900	7 019	7 792	217	241	253
1901	6 224	7 032	227	256	659
1902	8 364	9 300	245	272	327
1903	8 723	9 647	235	259	438

urmare tabel 349

1	2	3	4	5	6
1904	11 050	11 840	263	282	388
1905	26 800	29 700	267	296	498
1906	26 083	29 550	276	312	742
1907	14 565	18 145	244	303	1 408
1908	15 368	19 546	236	300	987
1909	14 499	18 368	233	295	1 799
1910	15 799	19 764	258	323	1 945
1911	15 714	19 812	242	305	2 525
1912	16 262	20 648	258	327	2 455
1913	17 202	23 320	264	358	3 038
1914	13 912	17 158	275	339	3 352
1915	15 879	19 454	277	339	— — —
1920	12 888	10 009	438	340	1 369
1921	11 890	13 808	356	414	1 386
1922	13 335	15 161	— — —	— — —	3 606
1923	11 385	13 424	378	446	3 909
1924	15 216	17 650	395	458	4 101
1925	13 577	18 851	338	470	2 999
1926	12 247	17 524	341	488	4 176
1927	11 527	17 097	247	367	5 382
1928	14 215	21 437	254	384	4 678
1929	14 166	21 041	257	382	5 635
1930	13 316	17 696	262	348	5 806
1931	14 770	17 960	236	287	4 489
1932	11 963	14 156	185	219	4 618
1933	12 759	14 840	165	191	5 244
1934	13 440	15 298	168	191	5 926
1935	16 130	17 843	165	182	6 843
1936	21 977	17 832	216	175	8 011
1937	23 292	18 785	235	189	10 236
1938	24 430	19 488	244	195	10 812
1939	25 720	20 864	291	236	12 486
1940	22 492	27 483	227	278	14 133
1941	21 428	26 195	356	435	16 597
1942	10 457	14 408	344	475	17 874
1943	5 814	7 708	254	337	18 508
1944	13 347	18 036	232	314	20 692
1945	9 031	10 831	275	330	21 437
1946	9 807	11 982	301	267	23 425
1947	9 564	11 269	230	271	25 461

SURSE : Calculat pe baza datelor din prezentul capitol.

NOTE : [1] Corespondență internă expediată.

[2] Telegrame interne expediate.

BCU "BABEȘ-BOLYAI" UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 350

Convorbiri telefonice raportate la 100 locuitori în România și alte țări, în perioada 1894—1947

număr

Anii	România	Franța	Germania	Serbia	Anii	România	Franța	Germania	Iugoslavia
1894	1,0	115	635	— — —	1924	410	— — —	2 903	25
1895	2,4	203	735	— — —	1925	300	1 940	3 228	23
1896	7,8	244	823	— — —	1926	418	1 681	3 225	28
1897	13	274	933	— — —	1927	538	1 717	4 053	32
1898	16	366	1 035	— — —	1928	467	1 803	3 767	605
1899	32	437	1 124	— — —	1929	564	1 897	4 015	493
1900	25	496	1 220	— — —	1930	581	2 009	3 904	733
1901	66	457	1 347	— — —	1931	449	2 035	3 630	830
1902	33	484	1 459	23	1932	462	2 057	3 298	924
1903	44	519	1 581	31	1933	524	2 022	3 296	1 002
1904	39	559	1 797	46	1934	592	2 091	3 447	1 147
1905	50	602	2 001	89	1935	686	2 153	3 638	1 551
1906	74	609	2 212	110	1936	802	2 243	3 804	1 697
1907	141	677	2 366	169	1937	1 024	2 294	4 013	1 760
1908	99	602	2 416	— — —	1938	1 084	2 288	4 336	1 801
1909	180	644	2 621	— — —	1939	1 249	2 033	4 581	— — —
1910	194	667	2 867	142	1940	1 413	1 444	— — —	— — —
1911	253	835	3 173	154	1941	1 660	1 955	— — —	— — —
1912	245	998	3 518	— — —	1942	1 787	2 558	— — —	— — —
1913	304	1 296	3 759	— — —	1943	1 851	2 964	— — —	— — —
1914	335	1 129	— — —	— — —	1944	2 069	2 825	— — —	— — —
1920	146	— — —	5 146	Iugoslavia	1945	2 144	3 421	— — —	— — —
1921	140	— — —	4 756	— — —	1946	2 342	3 616	— — —	— — —
1922	361	— — —	3 341	— — —	1947	2 546	3 665	— — —	— — —
1923	391	— — —	2 972	— — —					

SURSE: Calculat pe baza datelor din prezentul capitol; „Annuaire statistique de la France", Résumé rétrospectif, 1966, vol. 72, Paris, 1966; B. R. Mitchell, *European Historical Statistics*, 1750—1970, London, 1976.

Tabel 351

Abonamente la radio[1], în perioada 1927—1946

Anii	Numărul abonaților[2]		Anii	Numărul abonaților[2]	
	unități	la 1 000 locuitori[3]		unități	la 1 000 locuitori[3]
1	2	3	1	2	3
1927	7 871	0,5	1937	218 276	11,2
1928	14 487	0,8	1938	274 314	14,0
1929	31 740	1,8	1939[4]	259 347	14,3
1930	52 580	2,9	1940	244 309	15,0
1931	67 409	3,7	1941	252 394	14,7
1932	82 829	4,5	1942	250 386	15,4
1933	85 375	4,6	1943	275 798	17,1
1934	105 904	5,6	1944[5]	263 535	— — —
1935	132 289	6,9	1945[5]	200 643	— — —
1936	162 131	8,4	1946[5]	202 401	— — —

SURSE: Calculat după „Comunicări statistice", nr. 10, București, 1945; Arhiva C.N.S.; „Anuarul statistic al României", 1948.

NOTE : [1] În România, primele emisiuni radiofonice au avut loc în anul 1926 de la postul experimental al Institutului Electrotehnic, iar din noiembrie 1928 s-au efectuat emisiuni regulate ale Societății române de radiodifuziune. Pînă în 1940 s-au construit și emiteau patru stațiuni : două pe unde medii și cîte una pe unde scurte și lungi.

[2] Între 1927 și 1936 cifrele subevaluează fenomenul, întrucît nu a existat un sistem de control al Societății de radiodifuziune asupra abonaților.

[3] Evaluarea poziției României în comparație cu alte țări europene reiese din datele referitoare la numărul abonamentelor la 1 000 locuitori, în deceniul patru :

	România	Bulgaria	Iugoslavia	Franța	Germania
1930	3,0	— — —	3,3	— — —	49,8
1931	3,7	— — —	3,4	— — —	57,0
1932	4,2	— — —	4,0	— — —	63,4
1933	4,6	— — —	4,1	32,7	68,7
1934	5,6	1,5	4,6	41,9	81,7
1935	7,0	2,8	5,7	62,6	100,6
1936	8,4	3,4	6,4	76,8	112,6
1937	11,2	5,2	7,4	99,3	125,5
1938	14,0	7,5	8,8	112,2	152,5
1939	15,9	9,5	9,9	126,4	— — —

(Calculat pe baza B. R. Mitchell, *European Historical Statistics* 1750—1970, London, 1976)

[4] Prezintă interes proporția abonamentelor dintre mediul urban și cel rural. În 1939, în orașe erau 204 833 abonați, iar la sate 54 514.

[5] După 1944 datele sînt incomplete.

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Secțiunea a șaptea

PRODUSELE PRINCIPALE ALE INDUSTRIEI MARI

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

OBSERVAȚII METODOLOGICE

Această parte a lucrării are ca scop să prezinte un aspect inedit al exprimării producției industriale : principalele produse ale ramurilor în expresie cantitativă.

Cu excepția industriei extractive, statisticile vremii s-au preocupat mai puțin de exprimarea producției în valori de întrebuințare. În primele perioade era dificil de obținut de la întreprinderile private date asupra producției, considerîndu-se secrete ale activității.

Pentru unele produse ale industriei prelucrătoare se află evidențe ale fiscului privind impozitul pe circulația produselor sau statistici ale unor produse ce constituiau monopol de stat — sare, chibrituri, explozivi, tutun etc. Mai multe date există relativ la perioada interbelică.

Seriile statistice anuale de produse industriale sînt variabile ca lungime în raport atît de data întemeierii întreprinderilor producătoare, cît și de informația existentă asupra producției. Pentru unele ramuri și subramuri există statistici referitoare la mijloacele de producție, la indicatori valorici, dar lipsesc cele privitoare la produsele fabricate.

Arhiva Ministerului Industriei și Comerțului dispune de mai multe date decît cele aflate în publicații, dar numai pentru perioada interbelică sau pînă la 1947 ; deficitul cel mai mare este însă pînă la 1918.

La judecarea datelor din tabelele ce urmează sînt de luat în seamă unele rezerve : 1. ele privesc cifrele aflate de noi din sursele menționate care pot fi mai aproape sau mai departe de realitate ; 2. la unele produse, diferitele surse arată cifre, cantități diferite ; după criterii de certitudine sau estimări în raport cu alte informații, s-a optat pentru anumite date, altele, relevante totuși, fiind menționate în note ; 3. cifrele privesc producția industriei mari sau a celei încurajate, în majoritatea cazurilor, care la multe produse este mai mică decît producția totală (rezultată și din industria neîncurajată, din cea de stat sau din cea mică sau chiar casnică). Industriile tăbăcăriei, încălțămintei, confecțiilor, morăritului, țesăturilor de lînă și bumbac etc., care se întemeiau pe întreprinderi mici sau pe meserii, produceau de două-trei ori mai multe produse decît întreprinderile mecanizate, însă aprecierile se pot face numai pe cale indirectă. În schimb, unele ramuri cu producție de serie a întreprinderilor mari : zahăr, hîrtie, ciment, oțel, laminate, produse petroliere etc. reprezentau furnizorul integral al acestor produse.

De notat că din anul 1940, în condițiile specifice războiului, se centralizează la organele de stat evidența majorității produselor industriale, ceea ce include și producția unităților mijlocii și mici, creînd pentru o serie de produse diferențe de comparabilitate cu perioada anterioară.

În tabelele ce urmează, datele sînt ordonate pe ani și pe ramuri; unele produse principale, ca de pildă făina, nu se află trecute, din lipsa informației.

În prezenta secțiune sînt înfățișate precumpănitor serii de date privitoare la produse ale industriei prelucrătoare. Atragem atenția că în secțiunea a treia referitoare la industria extractivă sînt înscrise seriile principalelor produse ale domeniului: petrol, cărbuni, gaze naturale, sare, minereuri feroase și neferoase, etc. în expresie cantitativă care completează tabloul produselor industriei românești.

Sursele generale, de cele mai multe ori comune, pentru a nu le repeta la fiecare ramură, s-au prezentat o singură dată la început la tabelul 352.

Tabel 352

Produse principale[1] ale industriei alimentare, în perioada 1881—1947

Anii	Uleiuri vegetale comestibile	Zahăr	Alcool mii hl	Bere mii hl	Paste făinoase	Conserve de carne, pește, legume		Tutun
						ambalaje diferite	ambalaje metalice	
					t	t	t	t
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1881	— — —	542	312,3	24,2	— — —	— — —	— — —	2 885
1882	— — —	552	242,9	19,7	— — —	— — —	— — —	2 324
1883	— — —	390	255,1	19,7	— — —	— — —	— — —	3 652
1884	— — —	— — —	230,0	24,0	— — —	— — —	— — —	3 697
1885	— — —	— — —	158,3	17,8	— — —	— — —	— — —	3 603
1886	— — —	2 310	68,6	18,2	— — —	— — —	— — —	3 252
1887	— — —	— — —	87,8	23,0	— — —	— — —	— — —	3 207
1888	— — —	— — —	86,8	27,8	— — —	— — —	— — —	3 291
1889	— — —	— — —	136,0	23,0	— — —	— — —	— — —	3 226
1890	— — —	— — —	177,9	26,0	— — —	— — —	— — —	3 432
1891	— — —	— — —	210,1	30,2	— — —	— — —	— — —	3 611
1892	— — —	— — —	207,8	32,2	— — —	— — —	— — —	3 599
1893	— — —	— — —	293,7	36,5	— — —	— — —	— — —	3 734
1894	— — —	— — —	267,7	41,5	— — —	— — —	— — —	3 627
1895	— — —	— — —	214,1	41,9	— — —	— — —	— — —	3 628
1896	— — —	1 709	139,9	52,9	— — —	— — —	— — —	3 711
1897	— — —	3 222	205,5	62,6	— — —	— — —	— — —	3 725
1898	— — —	10 576	310,3	90,8	— — —	— — —	— — —	4 052
1899[2]	1 706[3]	8 353	147,7	80,7	618[2]	— — —	430[2]	3 746
1900	1 706	18 721	82,4	53,1	618	76	430	3 279
1901	1 706	25 869	128,4	48,2	618	221[4]	430	3 871
1902	1 990[4]	15 010	186,4	59,6	746[4]	366	729[4]	4 036
1903	2 274	25 137	134,9	78,0	874	511	1 028	4 139
1904	2 558	18 731	105,8	86,4	1 008	656	1 327	4 071
1905	2 842	28 585	108,8	111,7	1 131	801	1 626	4 298
1906	3 126	29 097	118,5	134,5	1 259	1 925	946	4 293
1907	3 411	23 530	183,0	178,5	1 388	2 224	1 091	4 602
1908	3 693	24 955	128,8	186,1	1 516	2 523	1 236	4 711
1909	3 976	27 698	126,3	186,2	1 645	2 822	1 381	5 495
1910	4 256	50 003	116,2	176,2	1 774	3 121	1 526	5 972
1911	4 540	38 557	156,0	265,3	1 902	3 420	1 671	5 772
1912	4 822	34 758	196,8	314,1	2 030	3 719	1 816	6 844
1913	5 104	27 413	180,5	298,9	2 102	4 020	1 961	6 908
1914	5 609	25 770	138,4	261,3	2 163	4 322	2 100	— — —
1915	5 670	24 750	121,1	227,9	— — —	— — —	— — —	— — —
1916	— — —	14 770	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —

1	2	3	4*	5	6	7	8	9
1917	— — —	2 530	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —
1918	— — —	2 600	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —
1919	7 500	7 880	97,3	498,0	1 910	12 116 [8]	1 847	5 960
1920	8 500	8 870	170,0	607,0	2 331 [5]	11 097	2 386	8 939
1921	9 870	24 220	246,0	716,0	2 752	16 078	2 925	11 588
1922	11 944	38 470	322,0	823,8	3 173	20 059	4 464	17 947
1923	6 876	74 232	398,3	949,1	3 594	23 040	4 692	15 925 [6]
1924	14 544	87 396	695,1	1 075,2	4 015	24 021	3 924	15 571
1925	11 172	110 364	789,8	760,4	4 436	25 000	4 464	15 846
1926	19 428	149 508	522,1	888,8	4 857	30 000	3 684	15 469
1927	15 504	136 668	390,7	1 061,3	5 278	35 000	3 840	15 962
1928	13 428	154 524	180,1	1 030,7	5 699	57 000	3 780	17 065
1929	21 228	89 520	110,3	805,7	6 120	67 000	3 624	13 821
1930	20 244	154 812	71,6	632,5	4 000	45 000	4 188	12 383
1931	17 748	42 960	30,4	442,6	3 400	40 600	2 604	10 868
1932	27 492	52 068	60,5	307,3	2 800	— — —	1 812	11 202
1933	22 500	105 084	172,6	385,1	2 800	— — —	1 992	11 136
1934	32 056	98 304	222,9	466,8	3 100	— — —	3 096	11 100 [7]
1935	32 208	121 668	96,3	459,7	3 800	— — —	3 648	11 064
1936	30 432	77 700	103,0	483,5	5 200	— — —	3 660	11 045
1937	33 300	71 436	149,5	541,4	5 500	— — —	4 056	12 046
1938	44 004	142 668	246,8	591,0	6 300	— — —	5 136	12 117
1939	42 108	134 556	257,8	602,5	6 500	— — —	6 912	12 667
1940	18 312	74 220	179,0	551,6	5 100	— — —	4 476	10 925
1941	28 440	63 000	263,6	1 250,0	7 400	— — —	3 600	12 102
1942	15 656	54 996	154,5	1 015,2	3 500	— — —	4 704	12 859
1943	20 160	139 700	212,9	600,0	4 600	— — —	6 960	11 298
1944	8 725	26 551	116,7	600,4	9 000	— — —	2 952	9 185
1945	2 235	25 520	105,8	605,4	6 955	— — —	2 334	12 710
1946	5 100	31 704	57,0	227,0	2 200	— — —	2 400	10 740
1947	22 906	8 940	112,0	322,0	2 840	— — —	2 450	8 179

SURSE: Calculat după Arhiva Istorică Centrală, Fond Ministerul Industriei și Comerțului, Direcțiunea industriei, 1943; Arhiva B.N.R., Fond Oficiul de studii, Serviciul secretariat, 1945; Arhiva Direcției Centrale de Statistică, „Anuarul statistic al României", 1948; „Buletinul statistic al României" 1895—1945; *Ancheta industrială din anii 1901—1902*, vol. I—II, București, 1904; „Anuarul statistic al României", 1904, 1909, 1912, 1915 și 1916, 1922—1940; N. Păianu, *Industria mare 1866—1906*, București, 1906; „Foaia de informațiuni comerciale", 1908—1916; *Studiu și rapoarte asupra industriei mari încurajate de stat*, București, 1909; I. Tănăsescu și Porucik *Statistique de la production minière en Roumanie*, București, 1912; „Statistica minieră", 1913, 1919—1934; *Ancheta industrială din anul 1920*, București, 1920; „Indicatorul minier al României", București, 1925; *Contribuțiuni la istoricul dezvoltării miniere în România*, București, 1931; *Istoricul dezvoltării tehnice în România*, vol. I—III, București, 1931. „Buletin trimestrial", Institutul Românesc de Conjunctură, 1933—1934; „Conjunctura economiei românești", 1935—1938; „Statistica industriei extractive a României", 1935—1939; N. Arcadian, *Industrializarea României*, București, 1936; *Enciclopedia României*, vol. III, București, 1939; *Expunere de motive la proiectul de buget al statului, 1939—1947*; *Industria românească 1930—1940*, București, 1940; *Trei ani de guvernare*, București, 1943; „Comunicări statistice", București, 1945—1947; *Congresul XVII A.G.I.R.. Bunuri de consum*, București, 1947; „Evoluția economiei românești", 1948, nr. 1—4; „Economia română", 1942—1947; „Probleme economice", 1948; *Istoria energeticii și electrotehnicii în România*, Vol. I, București, 1981; Ion Alexandrescu, *Economia României în primii ani postbelici 1945—1947*, București, 1986; *Studii de istorie a economiei României 1945—1948*, Caiet de studiu nr. 84, coord. dr. Gh. Dobre, București, 1982; Monografii diferite pe ramuri industriale. Publicații periodice diverse.

NOTE: [1] Produsele menționate, în alte surse sînt exprimate în cifre diferite de cele din tabele, uneori apropiate, alteori cu diferențe mai mari. După operațiuni de calcul și estimări în raport cu recoltele și alți factori s-a optat pentru datele înscrise aici.

[2] După *Ancheta industrială din anii 1901—1902*, media celor trei ani 1899—1901.

[3] Cuprinde între anii 1899—1915 uleiurile vegetale de toate categoriile.

[4] Pentru unii ani din perioada 1902—1913 date calculate prin extrapolare.

[5] Date obținute prin extrapolare pentru unii ani din perioada 1920—1927.

[6] În sursă perioadă de nouă luni, întrucît s-a trecut de la anul fiscal — 1 aprilie — 31 martie — la cel calendaristic. S-a recalculat producția pentru an calendaristic.

[7] În sursă perioadă de trei luni, întrucît s-a trecut de la an calendaristic la an fiscal. S-a recalculat producția pentru an calendaristic, ca medie anuală a anilor 1933—1935.

[8] Din anul 1919 se includ și mezelurile.

Tabel 353

Produse principale ale industriei textile, în perioada 1900—1947 [1]

tone

Anii	Fire de lînă	Fire de bumbac	Țesături de lînă	Țesături de bumbac	Țesături de in, cînepă	Țesături de mătase artificială	Tricotaje
1900	— — —	—	613	133	— — —	— — —	— — —
1901	— — —	—	613	133	— — —	— — —	— — —
1902	— — —	—	796 [2]	206 [2]	— — —	— — —	— — —
1903	— — —	—	980	279	— — —	— — —	— — —
1904	— — —	—	1 163	352	— — —	— — —	— — —
1905	— — —	—	1 522	423	— — —	— — —	— — —
1906	— — —	—	1 881	496	— — —	— — —	— — —
1907	— — —	—	2 241	891	— — —	— — —	— — —
1908	— — —	—	2 358	1 019	— — —	— — —	— — —
1909	— — —	—	2 466	1 205	— — —	— — —	— — —
1910	— — —	—	2 578	1 026	— — —	— — —	— — —
1911	— — —	—	2 690	1 413	— — —	— — —	— — —
1912	— — —	—	2 803	1 468	— — —	— — —	— — —
1913	— — —	—	2 715	1 880	— — —	— — —	— — —
1914	— — —	—	2 808	1 690	— — —	— — —	— — —
1919	470	169	940	620	— — —	— — —	— — —
1920	630	157	1 270	1 130	— — —	— — —	— — —
1921	770	946	1 910	1 890	— — —	— — —	— — —
1922	1 520	1 249	2 724	1 720	— — —	— — —	702
1923	1 776	1 464	2 148	2 388	132	— — —	929
1924	1 860	2 304	3 228	3 540	96	1	1 202
1925	1 960	1 776	3 336	3 744	120	36	972
1926	2 532	1 980	3 744	4 596	504	48	1 030
1927	2 040	2 316	2 676 [3]	6 024 [3]	396	120	1 180
1928	2 568	3 384	5 208 [4]	13 044 [4]	456	156	1 440
1929	2 976	3 036	4 980	14 904	408	192	1 660
1930	3 096	3 144	4 404	11 364	252	588	1 320
1931	2 136	2 940	3 552	10 692	373	624	1 310
1932	3 984	3 456	5 028	13 146	468	780	1 410
1933	4 824	3 480	6 144	17 448	360	948	1 690
1934	5 472	4 860	5 892	19 608	432	1 344	2 074
1935	5 568	4 656	5 340	16 440	516	1 080	2 159
1936	6 660	7 764	6 060	20 256	372	1 104	1 859
1937	7 452	14 484	6 648	23 340	540	1 260	1 810
1938	7 344	16 524	5 484	21 096	576	1 092	1 400
1939	7 596	15 264	5 796	21 636	432	1 068	3 092
1940 [5]	6 804	11 400	5 772	11 064	180	828	1 460
1941	4 296	6 996	3 000	6 804	345	1 104	1 600
1942	5 880	3 900	3 360	5 580	480	1 440	1 450
1943	6 324	5 316	4 248	5 328	715	1 416	825
1944	3 305	2 910	1 580	2 200	350	710	440
1945	3 865	6 792	2 885	5 100	768	720	624
1946	2 904	16 128	1 980	4 500	822	1 248	840
1947	3 660	11 588	2 844	3 288	— — —	— — —	357

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 352.

NOTE : [1] Alte surse arată date diferite de cele din tabel : Institutul Românesc de Conjunctură, „Buletin trimestrial", 1933, nr. 1—2 dă următoarele date, în tone :

	1924	*1925*	*1926*	*1927*	*1928*	*1929*
Țesături de lînă	2 043	5 234	7 361	6 968	5 685	4 997
Țesături de bumbac	1 379	4 083	4 200	5 506	8 928	9 799
Țesături de mătase	13	28	81	140	143	191
	1930	*1931*	*1932*			
Țesături de lînă	4 647	4 500	4 400			
Țesături de bumbac	11 365	12 200	12 300			
Țesături de mătase	584	600	610			

Pentru anii 1929— 1933 N. Arcadian, *Industrializarea României*, București, 1936, prezintă cifrele următoare, în tone :

	1929	*1930*	*1931*	*1932*	*1933*
Țesături de lînă	4 997	4 647	4 143	5 022	6 146
Țesături de bumbac	9 799	11 365	10 690	13 180	17 450
Țesături de in, cînepă, iută	472	2 671	2 168	2 768	3 184
Tricotaje	1 655	1 819	1 294	1 633	2 219
Țesături de mătase	191	584	618	733	944

În *Industria românească 1930—1940*, București, 1940, indicatorii de mai sus se prezintă astfel, în tone :

Anii	Fire de lînă	Fire de bumbac	Țesături de lînă	Țesături de bumbac	Țesături de mătase artificială	Tricotaje
1930	3 037	3 141	4 647	11 365	584	— — —
1931	2 145	2 943	3 577	10 690	618	1 310
1932	3 941	3 452	5 023	13 179	705	— — —
1933	4 827	3 480	6 146	17 441	943	— — —
1934	5 470	4 859	5 889	19 611	1 349	— — —
1935	5 568	4 650	5 313	16 445	1 081	— — —
1936	6 663	7 761	6 059	20 262	1 103	— — —
1937	7 455	14 468	6 652	23 335	1 258	— — —
1938	7 342	16 526	5 489	21 099	1 190	— — —
1939	6 900	12 000	5 000	20 000	1 100	3 092

[2] Neexistînd date cantitative pentru producția de țesături de bumbac între anii 1902—1913, aceasta s-a estimat în raport cu valoarea țesăturilor produse (Aurel N. Popp, *Industria textilă*, București, 1916), avîndu-se în vedere prețurile relativ constante în perioadă. Seria obținută în m liniari a fost transformată în greutate la raportul de 8 m = 1 kg. Pentru obținerea datelor la producția de țesături de lînă—postav, dimie etc. s-a estimat greutatea unui m liniar în medie cu 1,5 kg.

[3] După studiul ing. A. Șeibulescu. *Industria țesăturilor de lînă, bumbac și mătase din România*, București, 1930, p. 47, reiese că fabricile au produs, în anul 1927, 7 467 tone țesături de bumbac și 6 500 tone țesături de lînă. Diferența față de cifrele din tabel ar putea să aparțină întreprinderilor mici.

[4] Creșterea bruscă în 1928 a producției țesăturilor de bumbac și lînă se datorește măririi sensibile în anul 1927 a protecției vamale la aceste produse, ceea ce a stimulat investițiile și producția în subramurile respective și a mărit, totodată, în măsură însemnată atît producția de fire, cît și importul lor.

[5] După 1940 în țesăturile de bumbac și lînă sporește amestecul de celofibră.

Tabel 354

Producția de ciment și de sticlă, în perioada 1890—1947

tone

Anii	Ciment [1]	Sticlă [2]	Anii	Ciment	Sticlă
1890	3 170	— — —	1920	42 270	13 350
1891	4 140	— — —	1921	70 790	18 126
1892	11 260	— — —	1922	149 990	22 920
1893	11 060	— — —	1923	180 790	27 677
1894	11 230	— — —	1924	167 840	34 244
1895	15 500	— — —	1925	223 900	32 669
1896	13 510	— — —	1926	268 480	39 940
1897	14 860	— — —	1927	285 540	41 919
1898	25 000	— — —	1928	306 730	31 153
1899	26 420	— — —	1929	306 540	33 730
1900	12 330	— — —	1930	280 870	23 366
1901	7 960	8 089	1931	208 320	15 615
1902	12 110	9 109	1932	221 170	13 180
1903	14 790	10 129	1933	233 740	22 419
1904	17 620	9 148	1934	318 236	26 595
1905	22 680	10 268	1935	370 303	30 771
1906	34 860	8 188	1936	378 456	34 948
1907	42 320	6 594	1937	468 361	39 125
1908	54 850	9 779	1938	510 921	44 820
1909	69 600	11 247	1939	465 600	43 730
1910	73 380	13 266	1940	456 000	20 800
1911	90 590	16 289	1941	380 000	29 640
1912	120 410	19 306	1942	370 600	40 040
1913	128 010	20 325	1943	455 500	23 400
1914	133 170	20 500	1944	326 300	22 580
1915	110 340	— — —	1945	256 600	33 700
1916	80 600	— — —	1946	373 200	41 740
1918	40 410	— — —	1947	421 200	41 532
1919	38 750	8 574			

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 352.

NOTE: [1] Pentru anii 1890—1938 se specifică cantitatea de ciment autohton vîndută prin cartel care cuprinde, cu unele excepții, toate fabricile de ciment. Deși sînt și date privind producția de ciment pentru unele intervale, s-au preferat cifrele asupra vînzării cimentului, seria fiind completă pentru aproape 50 ani; abaterile vînzărilor față de cantitățile produse se reduc cu soldurile rămase în depozit de la un an la altul, în funcție de conjunctură. Pe termen lung acestea se echilibrează întrucît cea mai mare parte din cantitatea produsă se vindea pe piața internă; exportul oscila în jurul a cîteva mii de tone.

Datele asupra producției sînt următoarele:

Pentru anii 1905—1916 după A. N. Popp, *Industria cimentului în România*, 1915:

Anii	*mii tone*	*Anii*	*mii tone*
1905	45,0	1911	93,2
1906	36,6	1912	144,2
1907	52,3	1913	135,1
1908	66,5	1914	155,0
1909	76,5	1915	135,0
1910	85,3	1916	60,0

Date apropiate furnizează și Buletinul Institutului Politehnic în lucrarea *Istoricul dezvoltării tehnice în România*, vol. II, București, 1931:

Anii	*tone*	*Anii*	*tone*	*Anii*	*tone*
1909	72 670	1916	80 600	1925	230 197
1910	75 520	1918—19	40 410	1926	280 193
1911	96 802	1920	42 273	1927	287 128
1912	126 387	1921	70 796	1928	307 132
1913	130 171	1922	150 297	1929	316 585
1914	131 041	1923	181 532	1930	286 767
1915	111 210	1924	168 000		

Pentru perioada 1922—1932 după Institutul Românesc de Conjunctură, în „Buletin trimestrial" 1933, nr. 2, sînt următoarele cifre:

Anii	*mii tone*	*Anii*	*mii tone*
1922	153	1928	308
1923	202	1929	306
1924	194	1930	270
1925	230	1931	205
1926	287	1932	208
1927	320		

Cifrele privind vînzările de ciment din intervalul 1930—1938, publicate în *Industria românească 1930—1940*, București, 1940, sînt reproduse din *Enciclopedia României*, vol. III.

Datele pentru anii 1939 și 1940 se dau după Arhiva B.N.R., Fond Studii, dosar 1/1941, Raport privitor la situația economică a României.

[2] Situația asupra producției de sticlă se găsește, cu intermitențe, în diferite surse; pentru anii 1901, 1906, 1914, 1919 și 1920 cifrele sînt reproduse după *Grupul industriilor ceramice*, București, 1928, iar ale anului 1907 din *Studiu și rapoarte asupra industriei mari încurajate*, București, 1909. Cifrele din anii 1924—1931 provin de la Institutul românesc de conjunctură, „Buletin trimestrial", 1933, nr. 1—2.

Producția de sticlă suflată între 1929—1933, după N. Arcadian, *Industrializarea României*, București, 1936, se prezintă astfel, în tone:

	1929	1930	1931	1932	1933
Sticlă suflată	26 561	22 527	16 268	10 138	22 069
Produse de sticlă	1 269	984	904	354	350

Producția de sticlă a anului 1937 este expusă detaliat în *Enciclopedia României*, vol. III. Prezintă interes componența pe produse: 14 976 t geamuri, 15 640 t butelii și flacoane, 3 137 t borcane, 1 795 t articole pentru iluminat, 1 037 t pahare, 640 t garafe și sticle de apă, 910 t sticle speciale pentru sifoane, 990 t sticlă presată.

Pentru anii 1939 și 1940 date după Arhiva B.N.R., Fond Serviciul Studii, dosar 1/1941; referitor la perioada 1941—1945, cifre din Expunere de motive la proiectul de buget al statului 1946/1947, iar pentru 1946 și 1947 din „Evoluția economiei românești", nr. 1—2, 1948. După anul 1939 sursele arată, cu excepția anilor 1945—1947, cifre privind producția de geamuri. Pentru a evalua întreaga cantitate de sticlă fabricată s-a adăugat, în plus, 100% ca reprezentînd sticla turnată și alte feluri, corespunzător raportului dintre cele două categorii în anul 1937. Producția anilor 1933—1936 a fost calculată prin interpolare.

Tabel 355

Producția de energie electrică[1], în perioada 1900—1947

Anii	Puterea instalată	Producția de energie electrică	Anii	Puterea instalată	Producția de energie electrică
	mii kW	mil. kWh		mii kW	mil. kWh
1900	4,6[2]	9,1	1932	353,0	544,0
1904	6,5[2]	12,9	1933	372,0	592,0
1907	10,4[2]	20,7	1934	403,6	751,0
1915	28,6[2]	57,1	1935	435,0	864,0
			1936	474,0	957,0
1919[3]	101,8[2]	203,7	1937	508,0	1 077,0
1920	114,0	228,0	1938	510,5	1 148,0
1921	126,1	252,3	1939	545,0	1 212,5
1922	138,2	276,6			
1923	150,3	300,9	1940	504,0	1 131,0
1924	162,4	325,2	1941	533,0	1 170,0
1925	175,0	350,0	1942	591,0	1 271,0
1926	194,3	410,0	1943	640,0	1 350,0[4]
1927	220,0	490,0	1944	660,0	1 380,0
1928	250,2	540,0			
1929	290,0	570,0	1945	675,0	1 410,0
1930	307,0	550,0	1946	690,0	1 425,0
1931	335,0	520,0	1947	710,0	1 337,0

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 352.

NOTE: [1] Cuprinde producția centralelor electrice publice și centralelor electrice autoproducătoare. Datele pentru anii 1925—1942 provin din publicația periodică a Asociației producătorilor și distribuitorilor de electricitate. De menționat că gradul de cuprindere în statisticile acesteia, a instalațiilor și capacităților de producție, inițial — de la 1925 — a fost redus, crescînd treptat pînă la 1934, cînd se poate considera că s-a inclus majoritatea centralelor electrice mari și a producției lor. Nu s-au cuprins centralele mici pînă la 10 kW (*Istoria energeticii și a electrotehnicii în România*, vol. I).

[2] Pentru anii 1900, 1904, 1915 și 1919 sursele arată puterea instalată a principalelor centrale electrice publice și particulare evaluată în C.P.; s-a transformat în kW prin etalonul 1 C.P. = 0,736 kW.

Datele anului 1915 s-au calculat prin însumarea puterii instalate în județe după lucrarea *Istoria energeticii și electrotehnicii în România*, vol. I, București, 1981.

Producția de energie electrică în kW, pînă la 1925, s-a obținut prin înmulțirea puterii instalate cu 2 000 ore anual de funcționare — media generală a orelor de producție din 1925—1942, după „Comunicări statistice", nr. 11, 1946.

[3] Datele privitoare la anii 1920—1924 s-au obținut prin interpolare.

[4] Pentru anii 1943—1947 puterea instalată și producția de energie, după date din *Istoria energeticii și electrotehnicii în România*, vol. I, București, 1981.

De notat că „Buletinul informativ pentru departamentele economice" din februarie 1948, p. 100, menționează producția de energie electrică în anul 1938, de 568 mil. kWh, în 1946, de 686 mil. kWh și în 1947, de 677,4 mil. kWh. Coreînd cu alte surse reiese că aceasta este producția numai a centralelor electrice publice. Datele corecte sînt cele furnizate de *Istoria energeticii și electrotehnicii în România*, op. cit. În această lucrare indicatorii de mai sus diferă ușor de cei din „Comunicări statistice", nr. 11/1946, luați din tabel.

Tabel 356

Produse principale ale industriei metalurgice [1], în perioada 1900—1947

tone

Anii	Fontă	Oțel	Laminate	Construcții metalice [2]	Produse de atelier [2]	Sîrmă, cuie buloane [3]	Piese turnate [2]	Mașini și unelte [2]
1900	—	—	—	14 750 [4]		4 495	3 120 [4]	—
1901	—	—	—	14 750 [4]		4 495	3 120 [4]	—
1902	—	—	—	17 410		5 051	3 272	—
1903	—	—	—	20 071		5 607	3 424	—
1904	—	—	—	22 731		6 163	3 576	—
1905	—	—	—	25 392		6 719	3 728	—
1906	—	—	—	28 052		7 276	3 880	—
1907	—	—	—	30 833 [4]		7 832	4 032 [5]	—
1908	—	—	—	33 283		8 389	4 405	—
1909	—	—	—	35 733		8 945	4 777	—
1910	—	—	—	38 183 [4]		9 500	5 150 [5]	—
1911	—	—	—	41 114		10 400	5 889	—
1912	—	—	—	44 026 [4]		13 500	6 629 [5]	—
1913	—	—	—	45 813		10 200	6 914	—
1914	—	—	—	47 400		6 600	7 200	—
1919	11 838	42 101	40 322	7 774	42 665	6 688	3 592	3 684
1920	19 007	39 736	41 247	7 947	43 613	13 433	5 645	3 468
1921	33 362	44 802	41 166	7 947	43 613	16 499	9 921	3 961
1922	30 210	67 852	74 679	12 728	78 694	24 225	9 066	5 924
1923	51 644	82 424	65 279	15 335	94 812	34 967	15 393	7 224
1924	58 241	86 688	87 387	17 275	100 836	32 931	17 105	12 708
1925	64 023	100 638	94 355	20 049	143 628	36 158	16 881	16 980
1926	62 976	111 566	118 062	15 579	81 180	33 802	17 762	7 452
1927	63 496	130 066	151 935	21 842	123 804	34 090	23 445	10 476
1928	70 123	163 447	187 650	18 190	97 536	31 320	25 227	15 060
1929	72 346	160 782	194 180	25 762	106 908	33 130	29 820	7 752
1930	68 843	157 934	171 471	23 945	114 744	30 782	26 191	5 640
1931	43 076	113 258	128 112	14 658	81 096	26 165	21 762	3 924
1932	8 752	103 046	125 724	13 626	73 212	28 883	21 087	3 696
1933	2 013	144 765	153 104	14 221	94 140	31 829	30 488	6 996
1934	61 635	170 975	186 256	9 000	108 000	34 000	13 332	7 896
1935	81 989	205 999	247 907	12 000	129 252	38 900	15 913	11 148
1936	97 307	226 446	245 299	17 000	130 776	37 000	14 952	12 878
1937	128 623	237 412	259 829	20 000	142 116	42 000	16 604	14 136
1938	129 368	263 846	233 612	16 800	161 592	42 600	40 700	13 438
1939	114 742	254 227	232 853	17 000	137 532	44 000	43 000	13 584
1940	118 312	247 481	231 495	15 640	93 573	40 480	46 010	9 100
1941	118 799	236 508	229 404	15 640	95 772	40 480	43 000	8 863
1942	161 014	283 046	235 338	17 510	121 857	43 520	43 430	10 432
1943	172 806	324 150	281 917	20 910	139 413	54 120	64 070	12 705
1944	140 736	225 602	178 551	12 920	80 395	27 500	56 330	7 994
1945	53 862	117 729	106 921	6 466	60 952	11 900	21 500	7 542
1946	65 867	147 229	132 442	9 010	75 640	23 320	24 510	7 471
1947	89 924	179 368	156 901	9 520	94 897	27 640	33 970	9 373

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 352

NOTE : [1] Tabelul a fost alcătuit pe baza datelor din ,,Statistica industriei extractive", *Industria mecano-metalurgică. Date și observațiuni*, București, 1934; ,,Buletinul industriei", 1921, nr. 1—2; Ing. Enric Munteanu et ing. Nina Georgescu, *L'industrie métalurgique en Roumanie*, București, 1934; *Contribuțiuni la problema materiilor prime în România*, vol. IV, *Problema fierului*.

Referitor la perioada 1923—1943 s-au utilizat datele de la Direcția Generală a Arhivelor Statului, Fond. Ministerul Industriei și Comerțului, Direcțiunea industriei, dosar 12/1943, iar pentru anii 1944—1947 cele din *Expunere de motive la proiectul de buget pe anul 1946/1947* și ,,Evoluția economiei românești", 1948, nr. 1—2.

Datele referitoare la producția de fontă, oțel și laminate după ,,Probleme economice" nr. 2, 1948.

Alte surse furnizează evaluări, de regulă, apropiate, uneori însă sensibil diferite față de cele din tabel.

Institutul Românesc de Conjunctură, ,,Buletin trimestrial", 1933, nr. 1—2, prezintă următoarele date, în mii tone :

	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929
Fontă	20	47	57	64	63	67	71	73
Fier colaci	4,7	11,3	18,5	15,1	14,7	19,8	23,0	26,0
Bilete, platine	59	72,4	78,5	89	123	118	149	145
Fier laminat	46,5	31,6	59,3	72	83,7	111	148,8	132
Tablă	9,8	10,1	14,2	21,8	25,3	35,1	39,9	42,1
Sîrmă, cuie	—	—	—	28,3	30,7	29,3	22,1	28,2

	1930	1931	1932
Fontă	69	43	8
Fier colaci	23	22	23
Bilete, palatine	141	101	80
Fier laminat	136,6	102,8	86,0
Tablă	33	26,3	30
Sîrmă, cuie	26,2	25,2	19,0

„Anuarul statistic al României, 1939 și 1940 arată astfel evoluția producției de oțel :

Anii	mii tone	Anii	mii tone	Anii	mii tone
1925	37,7	1929	149,4	1933	144,8
1926	40,9	1930	128,4	1934	175,3
1927	116,7	1931	113,3	1935	213,1
1928	143,5	1932	103,0	1936	220,1
				1937	239,7
				1938	276,5

În lucrarea *Industria românească 1930—1940*, București, 1940, se arată următoarele date în mii tone:

Anii	Fontă	Oțel	Produse laminate	Piese forjate, turnate	Sîrmă, cuie, șuruburi	Articole menaj, mobile, lăcătușerie	Aparate, mașini, unelte
1930	69	157	171	53	31	8	7
1931	43	114	128	42	26	7	5
1932	9	106	124	29	29	7	4
1933	1	155	153	46	32	7	7
1934	57	175	186	49	34	8	6
1935	82	213	247	67	37	12	10
1936	97	226	245	63	37	11	11
1937	127	242	260	70	42	12	13
1938	137	276	300	92	43	11	14
1939	118	260	310	94	44	11	14

N. Arcadian, *Industrializarea României*, București, 1936, prezintă pe grupe, producția metalurgică dintre anii 1929—1933, în mii tone:

	1929	1930	1931	1932	1933
Produse siderurgice și mecano-metalurgice	194,2	171,5	128,1	125,8	153,5
Buloane, sîrmă și produse de sîrmă	38,4	35,4	26,2	26,5	31,3
Produse turnate din fontă și oțel	30,5	27,3	17,3	21,9	31,6
Construcții metalice și cazangerie	23,2	21,4	12,8	17,3	11,6

[2] La grupele respective, pînă acum, nu au fost depistate date asupra producției anilor 1919—1922. Acestea s-au estimat prin interpolare, acceptîndu-se aceeași proporție de scădere, cu baza în anul 1923, pînă la 1919, a produselor de la grupele construcții metalice și produse de atelier cu grupa laminate, a grupei de piese turnate cu grupa de fontă și a grupei mașini și unelte cu grupa oțel. Același procedeu s-a folosit pentru estimarea producției anilor 1940—1947 a grupelor de construcții metalice, sîrmă, cuie și buloane, și piese turnate, luîndu-se ca bază anul 1939, cu excepția producției de sîmă și cuie din anii 1944 și 1945, a cărei cifră a fost publicată în revista „Bursa" din 27 I 1946; de asemenea, prin aceeași metodă s-a estimat producția de mașini și unelte și produse de atelier din anii 1946 și 1947.
De notat că la grupa Mașini și unelte este de adăugat încă o cantitate de piese fabricate pentru mașini, dar inclusă în grupele produse de atelier și piese turnate, care însă nu se poate departaja. În orice caz, avînd aceasta în vedere, cantitatea de mașini și unelte produse în țară, în special în deceniul patru, este mult mai mare decît cifra menționată în seria statistică.

[3] La producția de sîrmă și cuie sursele dau informații numai pentru anii 1901 și 1902 de la *Ancheta industrială din anii 1901—1902* și anii 1910—1914, din lucrarea *Industria sîrmei, S.A., Album jubiliar 1920—1930*. Pentru anii intermediari datele s-au calculat prin interpolare și în relație cu expresia valorică a producției.

[4] Calculat prin raportarea valorii producției din anii 1900, 1901, 1907, 1910, 1912, 1914 la prețul mediu de vînzare a grupelor de produse (I. Gigurtu, *Industria metalurgică*, Craiova, f.a. și *Studiu și rapoarte asupra industriei încurajate*, București, 1909). Pentru anii intermediari, datele s-au obținut prin interpolare. Cuprinde construcții metalice, poduri de cale ferată, produse de atelier, unelte și mașini simple și o parte din piesele turnate.

[5] Cuprinde și mobile de fier ornamentale etc.

Tabel 357

Produse principale ale industriei chimice, în perioada 1900—1947 tone

Anii	Acid sulfuric	Produse sodice	Sodă caustică	Sulfat de cupru	Carbid	Săpun [1]	Explozivi	Chibrituri mil cutii [2]
1900	—	—	—	—	—	4 755	—	47,9
1901	—	—	—	—	—	4 755	—	52,7
1902	—	—	—	—	—	4 925	—	52,1
1903	—	—	—	—	—	5 096	—	52,5
1904	730	—	—	—	—	5 266	—	52,2
1905	2 040	—	—	—	—	5 437	—	56,5
1906	1 790	—	—	—	—	5 508	—	63,0
1907	1 860	—	—	—	—	5 688	—	65,9
1908	4 790	—	—	—	—	5 856	—	60,4
1909	5 283	—	—	—	—	6 029	—	61,3
1910	5 776	—	—	—	—	6 199	—	66,4
1911	6 269	—	—	—	—	6 370	—	77,0
1912	6 762	—	—	—	—	6 540	—	81,5
1913	7 255	—	—	—	—	6 711	—	87,6
1914	7 748	—	—	—	—	6 800	—	— — —
1919	3 160	11 871 [5]	3 631	610	3 100	4 852	— — —	114
1920	3 620	18 802	4 569	— — —	— — —	— — —	— — —	171
1921	3 410	20 619	6 449	640	3 200	5 568	— — —	258
1922	4 082	31 274	8 613	724	3 407	7 285	— — —	328
1923	9 230	31 437	8 802	720	7 329	9 001	— — —	276
1924	8 800	38 845	10 695	1 470	3 900	10 718	— — —	324
1925	8 800	41 984	11 630	1 790	3 000	9 388	— — —	320
1926	13 153 [3]	41 558	10 464	1 892	3 030 [3]	9 271 [3]	1 097 [4]	326
1927	22 632	43 330	11 724	2 568	3 520	9 708	1 838	320
1928	25 032 [6]	31 224	10 616	2 376	4 212	9 428	744	304
1929	27 168	33 780	9 987	2 472	4 360	9 060	852	334
1930	48 370	28 860	9 703	2 880	3 804	7 608	639	250
1931	40 284	27 156	8 477	3 780	3 264	8 496	564	136
1932	46 104	25 738	10 043	3 048	2 688	4 488	580	131
1933	37 980	27 312	11 111	5 208	2 712	5 760	611	132
1934	39 036	29 664	9 195	7 704	3 240	6 156	750	160
1935	39 432	34 332	12 157	6 120	3 660	7 488	926	176
1936	39 312	34 812	10 565	3 576	3 204	5 220	895	167
1937	46 488	38 292	9 422	5 892	5 040	6 180	1 071	196
1938	45 240	42 624	11 887	8 964	5 496	7 920	1 241	210
1939	45 000	52 488	11 800	5 124	5 940	7 900	1 237	226
1940	16 692	43 812	9 472	3 912	648	6 360	922	227
1941	36 000 [7]	46 692 [8]	15 678	2 196	3 840	8 200	496	277
1942	28 268	51 000	18 547	2 888	5 460	11 680	1 121	318
1943	29 520	57 600	19 987	2 164	6 227	10 407	1 122	237
1944	12 827	21 150	7 252	2 330	3 843	7 184	536	266
1945	16 617	25 871	9 254	1 948	3 363	4 311	677	231
1946	25 200	24 442	10 072	3 206	2 352	1 850	761	240
1947	24 864	36 600	12 770	2 779	4 111	3 330	789	244

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 352.

NOTE: [1] Se referă la producția întreprinderilor mari industriale; producția totală de săpun este de cîteva ori mai mare, o parte însemnată a populației — mai ales rurală — producîndu-și săpun în gospodărie. Între 1902 și 1912, pentru unii ani, datele s-au estimat prin interpolare.

[2] Cifrele privesc producția de cutii de chibrituri de larg consum.

[3] Datele de la 1923 pînă la 1926 referitoare la acid sulfuric, carbid și săpun sînt calculate după indicele Institutului Românesc de Conjunctură, „Buletinul trimestrial", 1933, nr. 3—4.

[4] Numai explozibilul cu utilizări civile; cifrele privesc cantitățile vîndute.

[5] Se cuprind: hidroxid de sodiu, carbonat de sodiu, hipercloriți și clorați. Soda caustică, soda calcinată și cea cristalizată reprezintă peste 90% din total. Datele privitoare la producția de sodă caustică, sulfat de cupru, carbid, din anii 1922—1927, după lucrarea *Transilvania, Banatul, Crișana, Maramureșul, 1918—1928*, vol. I, București, 1928.

[6] Pentru intervalul 1928—1937 *Enciclopedia României*, vol. III, p. 1014—1028, la capitolul *Industria chimică*, prezintă date asupra producției principalelor produse din care unele diferă ușor de cele din tabelul nostru :

tone

Anii	Acid sulfuric	Sulfat de cupru	Acid clorhidric	Sodă caustică	Sodă calcinată
1928	25 037	2 356	487	10 598	15 950
1929	27 166	2 477	372	10 750	15 450
1930	48 370	2 874	400	10 185	20 243
1931	40 284	3 725	1 072	10 157	9 645
1932	24 104	3 053	1 122	10 049	8 785
1933	37 987	5 024	1 168	10 911	11 542
1934	39 034	7 707	398	7 194	13 041
1935	39 419	6 122	898	12 157	11 103
1936	39 313	3 576	2 778	10 565	14 410
1937	34 000	12 231	2 265	9 422	31 749

tone

Anii	Carbid	Săpun	Culori de pământ și lacuri	Produse cauciuc
1928	4 217	9 530	527	296
1929	4 376	9 063	1 132	774
1930	3 802	7 581	1 417	800
1931	3 262	5 029	2 089	537
1932	2 686	4 492	1 043	630
1933	3 140	6 313	1 775	942
1934	3 249	6 157	931	2 048
1935	3 658	6 831	1 786	2 777
1936	3 210	5 217	2 600	4 338
1937	5 045	6 179	476	2 427

[7] Pentru anii 1941—1945 *Expunerea de motive la proiectul de buget pe anul 1946/47* prezintă următoarele date asupra producției de acid sulfuric : 1941 — 24 140 t ; 1942 — 28 327 t ; 1943 — 28 430 t ; 1944 — 12 827 t ; 1945 — 16 617 t ; s-au reținut cifrele pentru anii 1944 și 1945.

[8] Sursa menționată la nota 7 prezintă la produse sodice date pentru 1941—1945, în tone :

Anii	Sodă cristalizată	Sodă calcinată	Sodă caustică
1941	13 151	17 897	15 678
1942	12 247	19 955	18 547
1943	14 407	20 274	19 987
1944	6 958	6 940	7 252
1945	3 208	13 781	8 882

Date oarecum diferite se găsesc într-un referat al Ministerului Industriei și Comerțului, aflat în Arhiva B.N.R., Serviciul de studii (dosar 2/1945) ; în tone, se prezintă astfel :

Anii	Sodă cristalizată	Sodă calcinată	Sodă caustică
1939	8 500	20 400	15 200
1943	14 500	20 300	20 100
1944	7 400	6 000	7 300
1945	4 100	13 500	9 200

Pentru anul 1947 „Probleme economice" nr. 1, 1948, p. 20—22 indică sodă calcinată — 17 800 t ; sodă caustică — 12 800 t și sodă cristalizată 5 900 t.

Tabel 358

Produse principale ale industriei lemnului, în perioada 1912—1947

Anii	Cherestea			Mobilă	Tîmplărie [3]	Parchete	Placaje
	Total [1]	Brad	Stejar [2]				
	mii m³			tone			
1912 [4]	654	— — —	— — —	— — —	— — —	915 [5]	620 [5]
1913	736	— — —	— — —	— — —	— — —	860	740
1914	456	— — —	— — —	— — —	— — —	785	680
1919 [6]	1 592	— — —	— — —	— — —	— — —	1 350	1 215
1920	1 979	— — —	— — —	— — —	— — —	1 510	1 390
1921	2 367	— — —	— — —	— — —	— — —	2 540	2 650
1922	2 754	— — —	— — —	— — —	— — —	2 830	2 390
1923	3 142	2 977	165	— — —	— — —	2 760	2 540
1924	3 377	3 281	96	— — —	— — —	1 680	2 760
1925	3 160	3 029	131	— — —	— — —	2 880	2 400
1926	3 403	3 240	163	— — —	— — —	3 600	3 000
1927	2 691	2 558	134	— — —	— — —	4 260	3 600
1928	2 615	2 459	156	— — —	— — —	4 200	3 660
1929	2 472	2 341	131	— — —	— — —	2 160	3 840
1930	2 084	1 886	198	3 200	2 500	960	3 120
1931	1 813	1 684	129	2 500	7 500	1 200	2 760
1932	1 392	— — —	— — —	2 058	3 600	1 680	2 280
1933	1 506	— — —	— — —	3 612	7 100	3 720	3 240
1934	1 742	— — —	— — —	1 928	3 600	6 120	5 040
1935	2 095	— — —	— — —	2 500	8 500	9 360	6 960
1936	2 033	— — —	— — —	1 858	9 000	6 480	9 000
1937	2 268	— — —	— — —	3 146	5 600	6 600	12 240
1938	2 220	— — —	— — —	3 606	3 200	7 560	12 480
1939	2 101	— — —	— — —	3 000	5 800	6 600	14 160
1940	888	— — —	— — —	2 100	— — —	4 800	8 760
1941	796	— — —	— — —	— — —	— — —	3 240	9 120
1942	792	— — —	— — —	— — —	— — —	2 640	8 280
1943	844	— — —	— — —	— — —	— — —	2 220	7 512
1944	532	— — —	— — —	— — —	— — —	1 700	3 700
1945	760	— — —	— — —	— — —	— — —	1 300	2 500
1946	939	— — —	— — —	— — —	— — —	2 518	3 112
1947	1 064	— — —	— — —	— — —	— — —	3 720	3 815

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 352.

NOTE : [1] Pentru anii 1923—1931 datele după Institutul Românesc de Conjunctură, „Buletin trimestrial", 1933, nr. 1—2, care prezintă cheresteaua separat : cea de brad, de stejar și de fag. Din 1932 — pînă în 1940, din Arhivele Statului, Fond Ministerul Industriei și Comerțului, Direcțiunea industriei, dosar 12/1943 ; aici greșit considerat în tone ; cifrele sînt în mii m³. Pentru 1941—1945 total cherestea, din Arhiva B.N.R., Fond studii, dosar 2/1943. Datele sînt exprimate în tone ; s-au transformat în m³ conform 1 t = 2 m³. Pentru 1946 și 1947 din „Probleme economice", nr. 1, 1948 ; datele în tone au fost transformate în m³.

[2] Se cuprinde cheresteaua de stejar și fag.

[3] Aprecieri numai asupra perioadei 1930—1938. Nu este cuprinsă mobila și tîmplăria atelierelor meșteșugărești și a micii industrii, a căror cantitate era considerabil mai însemnată decît a industriei mari.

[4] În scopul estimării producției de cherestea în anii pentru care nu sînt date s-a pornit de la cifrele privitoare la transportul lemnului lucrat pe căile ferate. În acest scop, s-au comparat în dinamică cei doi indicatori : producția de cherestea, din perioada 1927—1940, și transporturile de lemnărie pe calea ferată în aceiași perioadă ; în general reiese că datele asupra producției de cherestea constau în medie între 45—55% din transporturile de lemnărie pe căile ferate, ceea ce atestă faptul că se transportau, pe lîngă produse de cherestea și alte lemnării. În consecință, s-a aplicat coeficientul mediu de 50% din transportul pe căile ferate ca reprezentînd producția de cherestea a industriei mari. Semnificativ este că *Ancheta industrială din anii*

B.C.U. „M. EMINESCU" IAȘI

1901—1902 menționa o producție de cherestea, a întreprinderilor mari și mici recenzate, de 605 mii m³ medie anuală a anilor 1899—1901, cifră nu departe de cea rezultată din calculul transportului pe căile ferate. Iată datele pentru 1876—1911 :

Anii	mii m³	Anii	mii m³	Anii	mii m³
1876	12	1888	193	1900	403
1877	30	1889	276	1901	500
1878	33	1890	324	1902	484
1879	51	1891	439	1903	641
1880	41	1892	406	1904	636
1881	35	1893	411	1905	613
1882	68	1894	361	1906	618
1883	102	1895	329	1907	760
1884	135	1896	340	1908	669
1885	128	1897	335	1909	799
1886	167	1898	398	1910	800
1887	163	1899	442	1911	884

[5] Datele producției de parchete și placaje estimate prin interpolare în anii 1912—1914, 1919—1923.

[6] Pentru anii 1920—1922 date estimate prin interpolare.

Tabel 359

Produse principale ale industriei hîrtiei, în perioada 1900—1947 [1]

tone

Anii	Celuloză	Hîrtie [2]	Mucava	Anii	Celuloză	Hîrsie	Mucava
1900	—	6 784	1 262 [3]	1924	22 800	25 200	1 680
1901	—	5 320	1 262	1925	26 400	30 000	2 880
1902	—	5 584	1 163	1926	25 200	33 600	480
1903	1 312	6 332	1 319	1927	24 000	31 200	5 520
1904	3 359	6 519	1 358	1928	28 320	39 600	9 120
1905	5 393	7 368	1 535	1929	31 200	42 000	4 200
1906	6 411	8 081	1 684	1930	34 800	38 400	7 800
1907	7 321	9 005	1 876	1931	26 100	37 200	6 240
1908	8 542	10 207	2 126	1932	20 160	33 600	6 000
1909	9 111	10 148	2 114	1933	15 240	31 200	15 120
1910	11 701	10 877	2 266	1934	21 840	48 000	21 840
1911	13 607	14 094	3 524	1935	26 880	48 000	11 040
1912	16 366	15 946	3 322	1936	40 920	58 800	12 360
1913	16 049	17 800	3 708	1937	56 040	61 200	17 400
1914	16 143	16 202	2 125	1938	47 520	60 000	14 280
1915	—	19 853	4 136	1939	49 560	60 000	14 160
1916	— — —	6 120	1 275	1940	53 520	60 000	12 480
1917	— — —	400	83	1941	28 080	51 600	15 480
1918	— — —	2 980	621	1942	33 600	48 000	15 240
1919	3 200	9 489	1 977	1943	32 520	54 576	12 372
1920	—	9 960	2 075	1944	13 490	33 961	7 514
1921	—	13 250	2 760	1945	20 017	34 324	5 750
1922	17 459	21 845	906	1946	28 513	38 900	6 615
1923	25 200	26 400	1 080	1947	31 670	46 300	7 290

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 352 ;
Datele pînă la 1914 după N. N. Ghițulescu, *Industriile celulozei, mucavalei și hîrtiei în România*, București, 1915.
De la 1923 la 1943 după Direcția Generală a Arhivelor Statului, Fond Ministerul Industriei și Comerțului, Direcția industriei, dosar 12/1943 ; pentru 1944 și 1945 *Expunere de motive la proiectul de buget pe anul 1946/1947*, iar pentru anul 1946 și 1947, „Evoluția economiei românești", 1948, nr. 1 și Arhiva B.N.R., Fond Serviciul de studii.

NOTE: [1] Asupra producției de celuloză, hîrtie și mucava, alte surse prezintă date diferite de cele din tabel astfel: pentru perioada 1922—1932 „Buletinul statistic al României" 1933, nr. 1—2, arată, în mii tone:

	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932
Celuloză	17,5	25,0	23,3	26,9	24,7	24,2	29,9	32,4	36,7	29,6	22,9
Hîrtie și carton	21,8	25,9	25,0	31,7	36,1	40,4	44,3	44,1	40,8	38,3	37,3
Mucava	0,9	1,1	1,7	2,8	3,5	4,4	2,5	2,7	3,4	3,0	2,8

Industria românească 1930—1940, București, 1940, furnizează, de asemenea, date asupra acestor produse, în mii tone:

	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939
Celuloză	36,6	29,6	22,9	26,8	36,6	39,3	44,5	46,9	49,9	52,0
Hîrtie și carton	40,7	38,2	37,3	41,6	52,7	55,3	58,0	69,1	67,6	70,0
Mucava	3,4	3,1	2,8	3,7	4,3	4,5	5,0	4,8	5,9	6,0

Unele surse de arhive oferă date apropiate: Arhiva B.N.R., Serviciul secretariat, dosar 28; în mii tone:

	1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946	1947
Celuloză	46,9	49,9	52,0	53,6	35,1	37,6	39,0	18,1	20,3	32,1	35,3
Hîrtie	59,8	60,4	60,7	59,8	56,5	53,4	58,1	29,5	33,7	39,0	47,8
Mucava și carton	14,1	13,1	15,3	11,7	16,9	14,8	12,3	8,6	7,7	7,3	—

„Probleme economice", nr. 2, 1948, p. 161, arată pentru producția de hîrtie: 1945 — 36 115 t; 1946 — 41 894 t; 1947 — 48 901 t.

[2] Producția de hîrtie pe cale modernă începe în România în anul 1882, cînd intră în funcțiune prima fabrică de hîrtie Letea. Ulterior, se creează și alte fabrici de hîrtie din care cele mai multe importă celuloza. După date disparate s-a reconstituit evoluția producției de hîrtie și carton între anii 1882—1899, ea fiind, estimativ, următoarea:

Anii	tone	Anii	tone
1882[a]	451	1891	2 248
1883[b]	631	1892	3 437
1884	631	1893	3 437
1885	631	1894	3 611
1886	631	1895	3 620
1887[c]	380	1896	3 776
1888	180	1897	3 616
1889[d]	898	1898	3 950
1890	2 248	1899	4 112

[a] Intră în funcțiune fabrica Letea.
[b] Intră în funcțiune fabrica Bușteni.
[c] Încetează producția, fabrica Letea fiind incendiată.
[d] Produce hîrtie fabrica din Cîmpulung. Intră în producție fabrica Letea. Intră în funcțiune fabrica Scăieni.

[3] Producția de mucava pentru intervalul 1902—1918 estimată prin interpolare, în raport cu producția de hîrtie.

Tabel 360

Produse principale ale industriei pielăriei [1], în perioada 1900–1947

tone

Anii	Piei tăcite groase	Piei tăbăcite subțiri	Încălțăminte de fabrică	Anii	Piei tăbăcite groase	Piei tăbăcite subțiri	Încălțăminte de fabrică
1900	1 986	639	155	1927	5 160	984	1 800
1901	1 986	639	155	1928	5 436	1 152	1 860
1902 [2]	2 133	649	179	1929	5 520	1 524	1 404
1903	2 280	660	203	1930	5 952	1 452	876
1904	2 427	590	227	1931	5 736	2 652	1 116
1905	2 574	679	251	1932	6 744	2 508	1 272
1906	2 722	690	276	1933	8 364	2 580	1 680
1907	2 877	696	292	1934	7 956	2 748	1 584
1908	3 083	702	309	1935	7 392	2 592	1 596
1909	3 188	708	326	1936	7 080	2 976	1 812
1910	3 344	714	342	1937	6 984	2 652	1 896
1911	3 499	720	359	1938	6 348	2 760	2 112
1912	3 656	726	376	1939	7 820	2 928	2 556
1913	3 682	732	393				
				1940	6 808	1 416	1 032
1919 [2]	1 400	219	570	1941	5 196	1 248	996
1920	1 440	293	790	1942	3 600	840	1 020
1921	3 646	363	1 015	1943	4 704	1 164	1 740
1922	4 793	445	1 240	1944	4 200	1 020	1 240
1923	5 940	528	1 464				
1924	5 040	576	1 568	1945	2 367	1 070	1 404
1925	4 944	672	1 404	1946	3 588	825	1 648
1926	5 568	792	1 200	1947	2 628	1 145	1 564

SURSE: Datele provin: pentru anii 1900 și 1901 de la *Ancheta industrială din anii 1901—1902*; anii 1919—1920 de la *Ancheta industrială din anul 1920*; anii 1923—1943 Arhivele Statului, Fond Ministerul Industriei și Comerțului, Direcțiunea industriei, dosar 12/1943; anii 1945—1946 Arhivele Statului, Fond Ministerul Industriei și Comerțului, Direcția planificării și coordonării, dosar 16/1947; anul 1947 „Evoluția economiei românești", 1948, nr. 1.

NOTE: [1] Date diferite asupra produselor de pielărie furnizează Institutul Românesc de Conjunctură, „Buletin trimestrial", 1933, nr. 1—2, în tone:

	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932
Piele groasă	9 248	9 586	9 902	9 934	7 723	8 766	5 947	5 200	5 000
Piele subțire	600	1 310	1 503	1 708	2 034	1 462	1 540	3 000	2 500
Încălțăminte civilă	400	426	404	529	588	505	590	990	870

De asemenea, *Industria românească, 1930—1940*, București, 1940, pentru deceniul 1930—1939 arată următoarea evoluție, în tone:

	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939
Piele groasă	5 947	5 738	6 748	8 361	7 958	7 394	7 082	6 984	6 344	7 800
Piele subțire	1 454	2 648	2 506	2 579	2 750	2 595	2 975	2 655	2 757	2 700
Încălțăminte	878	1 111	1 269	1 676	1 578	1 603	1 812	1 892	2 115	2 600

În *Enciclopedia României*, vol. III, se specifică producția pentru anii 1930—1937, în mii tone:

	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
Talpă	5,2	5,3	6,2	3,5	6,8	7,1	8,1	8,2
Toval, blanc etc.	0,8	0,5	0,6	0,8	1,1	1,0	1,0	1,0
Total	6,0	5,8	6,8	8,3	7,9	8,1	9,1	9,2

În revista „Bursa", din 21 aprilie 1946, producția industriei mari de pielărie este prezentată astfel:

	1939	1943	1944	1945
Piei groase (t)	7 800	4 900	4 400	4 736
Piei ușoare (fuse, mii)	9 800	7 275	5 200	7 011
Încălțăminte (prechi, mii)	1 515	1 750	1 240	1 404

După datele O.R.A.P. (Oficiul român de aprovizionare a pieilor) producția de pielărie a fost următoarea:

	1940	1941	1942	1943	1944	1945
Piei grele (t)	8 196	2 709	3 881	5 019	4 034	3 085
Piei ușoare (fuse, mii)	8 904	4 097	6 774	8 611	9 400	5 711

(Arhiva B.N.R., Serviciul de studii, dosar 2/1946).

[2] Datele pentru unii ani ai perioadei 1902—1912 și 1919—1922 s-au estimat prin interpolare.

Datele din tabel, indeosebi pînă la 1940, constituie producția fabricilor mari, care reprezentau 30—40% din totalul producției, restul aparținînd tăbăcăriilor mici; producția de încălțăminte în proporție și mai mare, de 70—80%, aparținea atelierelor meșteșugărești, cismarilor; ea nu este trecută în nici un fel de evidențe statistice; poate fi doar estimată pe baza consumului de talpă și de piele subțire.

Tabel 361

Produse principale ale industriei, pe ramuri, după programele de producție[1], din perioada 1 VII — 31 XII 1947

Ramura și produsul	Unitate de măsură	Program	Realizat	Raport[2] realizat/program %
1	2	3	4	5
INDUSTRIA SIDERURGICĂ				
Metale feroase				
— fontă	t	77 000	55 876	72,6
— oțel	t	134 403	109 714	81,6
— laminate	t	103 568	84 940	82,0
— țevi-tuburi	t	13 400	16 543	123,5
TOTAL	t	328 371	267 073	81,3
Metale neferoase				
— cupru	t	352	131	37,2
— plumb	t	2 390	2 594	108,5
— zinc	t	1 440	1 140	79,2
— concentrat zincos	t	4 620	4 553	98,5
TOTAL	t	8 802	8 418	95,6

1	2	3	4	5
INDUSTRIA METALURGICĂ				
grape	buc.	10 000	9 207	92,1
prăşitori	buc.	5 000	1 326	26,5
pluguri (cu tracţiune animală)	buc.	5 099	5 020	98,5
— semănători cereale (cu 12—16 rînduri)	buc.	250	100	40,0
semănători porumb (cu 2 rînduri)	buc.	3 000	240	8,0
batoze porumb	buc.	2 100	1 703	81,1
prese vin	buc.	400	190	47,5
mori cu ciocane	buc.	76	72	94,7
vînturători	buc.	3 200	455	14,2
tocătoare manuale nutreţ	buc.	2 000	1 064	53,2
tocătoare manuale sfeclă	buc.	1 000	399	39,9
zdrobitoare struguri	buc.	500	252	50,6
prese paie manuale	buc.	100	27	27,0
pompe centrifuge	buc.	250	56	22,4
sape	buc.	400 000	298 872	74,7
lopeţi	buc.	200 000	183 130	91,6
tîrnăcoape	buc.	20 000	18 961	94,8
hîrleţe	buc.	100 000	21 500	21,5
furci	buc.	100 000	202 885	202,8
topoare	buc.	50 000	69 972	139,9
INDUSTRIA CHIMICĂ				
acetonă	t	228	199	87,4
acid sulfuric	t	17 300	13 231	76,5
alcool metilic	t	447	296	66,2
amoniac	t	580	476	82,1
bicromat de sodiu	t	120	109	90,4
carbid	t	5 700	3 405	59,0
cauciuc brut	t	86 600	11 844	13,7
clor lichid	t	240	115	47,9
clorură de amoniu	t	39	27,2	69,7
formaldehidă	t	150	86,5	57,7
glicerină	t	49,3	29,1	59,0
grăsimi oase	t	30,0	19,8	66,0
negru de fum	t	540,0	578	107,0
oleină	t	15,0	12,0	80,0
sodă calcinată	t	9 600,0	10 295	107,2
sodă cristalizată	t	1 800,0	2 738	152,1
sodă caustică	t	6 110,0	7 055	115,5
stearină	t	12,0	14,8	123,3
sulfat de amoniu	t	170,0	146,2	86,0
sulfat de sodiu calcinat	t	1 110,0	1 253	112,9
sulfat de sodiu cristalizat	t	960,0	697	172,6
sulfat de cupru	t	536,0	688	128,4
acid acetic	t	168,0	105	62,4
săpun	t	1 737,0	797	45,9
INDUSTRIA LEMNULUI ŞI MATERIALELOR DE CONSTRUCŢII				
ciment	t	263 000	272 497	103,6
geamuri	t	11 500	10 640	92,5
placaje-furnire	t	2 844	2 124	74,7
cherestea	t	308 866	292 679	94,8
carton asfaltat	t	13 317	13 982	105,0
TOTAL	t	599 527	591 922	98,7

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

1	2	3	4	5
INDUSTRIA ALIMENTARĂ				
amidon	t	364	736	202,2
bomboane	t	330	309	93,6
conserve legume	t	4 401	4 211	95,7
conserve carne, peşte	t	4 700	487	10,4
fructe	t	16 570	8 067	48,7
glucoză	t	502	262	52,2
marmeladă	t	2 985	4 902	164,2
spirt	t	760	1 979	260,4
drojdie comprimată	t	1 655	1 533	92,6
zahăr	t	47 601	74 578	156,7
ulei vegetal	t	8 270	10 436	126,2
TOTAL	t	88 138	107 500	122,0
INDUSTRIA TEXTILĂ				
fire lînă	t	190	149	78,4
ţesături lînă	t	1 218	1 541	126,5
TOTAL	t	1 408	1 690	120,0
fire bumbac	t	7 391	5 775	78,1
ţesături bumbac	t	3 155	2 612	82,8
tricotaje	t	242	148	61,2
aţă	t	101	92	91,1
TOTAL	t	10 889	8 627	79,2
fire mătase	t	494	403	81,6
ciorapi mătase	t	54	71	131,5
tricotaje mătase	t	51	53	103,9
ţesături mătase	t	236	327	138,6
TOTAL	t	835	854	102,3
INDUSTRIA PIELĂRIEI				
talpă	t	1 980	1 794	90,6
piele bizon	fuse	2 487 012	2 165 639	87,1
piele box	fuse	1 974 465	1 284 622	65,0
cisme	perechi	53 990	15 404	28,5
bocanci	perechi	519 775	470 290	90,5
pantofi bărbăteşti	perechi	569 512	255 810	44,9
pantofi femei	perechi	568 033	255 683	45,0
articole tehnice	tone	132	116	87,9
INDUSTRIA HÎRTIEI ŞI CELULOZEI				
carton	t	1 350	1 650	122,2
celuloză	t	17 660	18 400	104,2
hîrtie	t	23 450	25 950	110,7
mucava	t	1 820	1 312	72,1
TOTAL	t	44 280	47 312	106,8

SURSE: „Bursa", XLVII, 1948, nr. 2025, ian. 28; Ion Alexandrescu, *Economia României în primii ani postbelici* (1945—1947), Bucureşti, 1986.

NOTE: [1] Programele de producţie constituiau în anul 1947 o parte componentă a măsurilor de redresare economică a ţării. Ele au fost adoptate de către guvern şi parlament în iunie 1947. Consiliul Superior Economic, împreună cu Confederaţia Generală a Muncii şi reprezentanţii Oficiilor industriale şi ai marilor întreprinderi stabileau, cifre de producţie în unităţi naturale, privind volumul şi sortimentul principalelor produse, care apoi se repartizau ca sarcină obligatorie Oficiilor şi întreprinderilor. Programele erau oficializate prin decizii ale Ministerului Economiei Naţionale, publicate în Monitorul oficial.

Programele de producţie, urmăreau să pună o anumită ordine în producţia industrială —să exploreze posibilităţile şi capacităţile productive ale ramurilor, să cunoască rezervele de producţie ale industriei mari.

[2] Procentele au fost precizate de noi.

Tabel 362

Principalele produse ale metalurgiei feroase şi neferoase, în perioada 1872–1914

Anii	Aur kg	Argint kg	Fontă mii t	Fontă pentru oţel mii t	Anii	Aur kg	Argint kg	Fontă mii t	Fontă pentru oţel mii t
1872	— — —	— — —	1,0	68,9	1894	2 426,0	6 945	6,8	135
1873	— — —	— — —	1,4	82,9	1895	2 802,0	7 065	7,5	149
1874	1 278,6	8 388	4,0	57,2	1896	2 861,0	7 396	5,3	88,8
1875	1 350,6	9 130	3,3	64,5	1897	2 708,0	6 721	6,3	136
1876	1 635,8	9 264	3,7	44,5	1898	2 467,0	7 099	9,6	201
1877	1 464,2	8 690	3,1	47,2	1899	2 751,0	6 969	10,0	185
1878	1 577,8	9 030	4,9	46,9	1900	2 909,0	7 008	9,4	202
1879	1 357,9	8 600	4,0	39,2	1901	2 961,0	7 906	8,1	180
1880	1 436,0	9 123	5,4	47,5	1902	3 096,7	7 926	7,4	190
1881	1 394,9	8 511	7,5	64,4	1903	3 105,1	6 946	6,2	175
1882	1 568,8	10 233	7,3	71,6	1904	3 524,6	8 105	7,8	162
1883	1 427,8	7 723	5,0	77,2	1905	3 426,2	8 134	9,3	179
1884	1 747,2	7 222	6,0	78,8	1906	3 554,3	8 374	7,9	173
1885	1 503,8	6 747	4,7	120	1907	3 338,1	8 035	9,3	188
1886	1 582,5	6 916	4,1	107	1908	3 134,7	7 734	10,7	114
1887	1 629,0	7 073	3,7	77,8	1909	2 294,2	7 007	9,1	217
1888	1 582,0	6 509	3,8	89,9	1910	2 905,7	8 630	9,6	195
1889	1 988,6	7 119	5,2	99,8	1911	3 064,1	6 699	7,5	187
1890	1 923,0	7 140	6,4	129	1912	2 708,5	6 979	6,2	219
1891	1 296,0	5 927	4,8	136	1913	— — —	5 822	5,0	237
1892	1 373,0	6 625	5,3	138	1914	— — —	— — —	6,6	192
1893	1 443,0	7 047	7,1	125					

SURSE: Calculat după „Magyar Statisztikai Évkönyv" [„Anuarul statistic maghiar"], 1877–1916.

Tabel 363

Principalele produse[1] ale metalurgiei neferoase, în perioada 1919–1947

Anii	Aur kg	Argint kg	Cupru t	Plumb t	Glazură de plumb t
1	2	3	4	5	6
1919	733	2 341	14,3	— — —	— — —
1920	707	2 135	165	210	— — —
1921	1 104	2 872	108	368	213
1922	1 337	1 954	111	230	247
1923	1 342	2 341	70,8	402	153
1924	1 311	2 246	89,6	427	151
1925	1 245	2 382	133	489	106
1926	1 731	2 914	189	655	25
1927	2 006	4 376	216	828	67
1928	1 809	2 279	104	537	42
1929	2 213	2 822	144	565	106
1930	2 672	4 418	169	984	195
1931	2 741	3 554	×	1 314	251
1932	3 191	5 866	109	1 938	294
1933	4 435	10 995	453	4 082	698
1934	3 468	12 991	202	4 306	829
1935	4 671	14 677	213	4 968	1 132
1936	4 977	18 499	398	6 074	1 343
1937	5 465	25 645	582	7 355	1 314

1	2	3	4	5	6
1938	4 912	22 180	580	6 394	1 526
1939	4 667	22 080	729	5 664	1 130
1940	2 974	1 945	25,0	49,0	— — —
1941	3 216	3 944	124	258	— — —
1942	2 811	2 787	46,0	154	— — —
1943	2 563	2 457	70,5	187	— — —
1944	2 083	1 801	48,4	176	— — —
1945	2 819	12 468	379	3 477	— — —
1946	2 223	11 864	117	3 404	— — —
1947	2 375	13 873	417	4 495	— — —

SURSE : Întocmit pe baza datelor din „Statistica industriei extractive", 1939; Arhiva C.N.S. „Anuarul statistic al României", 1948.

NOTE : [1] Pe lîngă acestea s-au mai obținut din minereuri anumite cantități de alte produse :

Anii	Antimoniu, tone	Anii	Zinc, tone	Anii	Sulf, tone	Anii	Mercur, kg
1921	3,6	1934	3 567	1934	3 308	1924	254
1924	6,5	1935	4 066	1935	6 475	1925	3 257
1925	7,3	1936	4 214	1936	6 288	1926	2 026
1927	8,7	1937	6 283	1937	10 539	1927	3 560
1945	3,0	1938	4 022	1938	7 667	1931	250
		1945	1 449			1932	76
						1933	272
						1934	63
						1935	13
						1936	81
						1937	123
						1945	2,8

Tabel 364

Producția unor mijloace de producție industriale [1], la 100 locuitori, în perioada 1890—1947

Anii	Ciment	Cherestea	Acid sulfuric	Sodă caustică	Oțel	Laminate	Produse atelier	Aur
	kg	m³	kg	kg	kg	kg	kg	gr
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1890	59,6	6,09	—	—	—	—	—	—
1891	76,8	8,14	—	—	—	—	—	—
1892	208	7,48	—	—	—	—	—	—
1893	202	7,48	—	—	—	—	—	—
1894	203	6,51	—	—	—	—	—	—
1895	275	5,84	—	—	—	—	—	—
1896	237	5,95	—	—	—	—	—	—
1897	256	5,78	—	—	—		—	—

BCU CLUJ CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1898	426	6,79	—	—	—	—	—	—
1899	444	7,42	—	—	—	—	—	—
1900	204	6,67	—	—	—	—	244 [2]	—
1901	130	8,16	—	—	—	—	241 [2]	—
1902	196	7,82	—	—	—	—	281 [2]	—
1903	235	10,20	—	—	—	—	319 [2]	—
1904	271	9,80	11,2	—	—	—	350 [2]	—
1905	350	9,46	31,5	—	—	—	392 [2]	—
1906	529	9,39	27,2	—	—	—	426 [2]	—
1907	633	11,37	27,8	—	—	—	461 [2]	—
1908	810	9,88	70,7	—	—	—	492 [2]	—
1909	1 014	11,64	77,0	—	—	—	521 [2]	—
1910	1 054	11,49	82,9	—	—	—	548 [2]	—
1911	1 278	12,48	88,5	—	—	—	580 [2]	—
1912	1 664	9,04	93,5	—	—	—	609 [2]	—
1913	1 741	10,01	98,7	—	—	—	623 [2]	—
1914	1 714	5,87	99,7	—	—	—	610 [2]	—
1915	1 397	— — —	— — —	—	—	—	— — —	—
1919	2 641	10,85	21,5	24,8	287	275	291	5
1920	2 720	12,73	23,3	29,4	256	265	281	5
1921	4 501	15,05	21,7	41,0	285	262	277	7
1922	9 391	17,24	25,6	53,9	425	468	493	8
1923	11 154	19,39	56,9	54,3	509	403	585	8
1924	10 206	20,54	53,5	65,0	527	531	613	8
1925	13 418	18,94	52,7	69,7	603	565	861	7
1926	15 861	20,10	77,7	61,8	659	697	480	10
1927	16 651	15,69	132	68,4	758	886	722	12
1928	17 637	15,04	144	61,0	940	1 079	561	10
1929	17 380	14,02	154	56,6	912	1 101	606	13
1930	15 555	11,54	268	53,7	875	950	635	15
1931	11 468	9,98	222	46,7	623	705	446	15
1932	12 000	7,55	250	54,5	559	682	397	17
1933	12 531	8,07	204	59,6	776	821	505	24
1934	16 825	9,21	206	48,6	904	985	571	18
1935	19 400	10,98	207	63,7	1 079	1 299	677	24
1936	19 590	10,52	203	54,7	1 172	1 270	677	26
1937	23 975	11,61	238	48,2	1 215	1 330	727	28
1938	25 869	11,24	229	60,2	1 336	1 183	818	25
1939	23 327	10,54	226	59,2	1 275	1 168	690	23
1940	34 288	6,68	126	71,2	1 861	1 741	704	22
1941	28 472	5,96	270	117	1 772	1 719	718	24
1942	27 480	5,87	210	138	2 099	1 745	904	21
1943	33 372	6,18	216	146	2 375	2 065	1 021	19
1944	23 818	3,88	93,6	52,9	1 647	1 303	587	15
1945	16 300	4,83	106	58,8	748	679	387	18
1946	23 634	5,95	160	63,8	932	839	479	14
1947	26 502	6,69	156	80,3	1 129	987	597	15

SURSE : Calculat pe baza datelor din tabele 354, 356, 357, 358, 363.

NOTE : [1] Cuprinde numai producția industriei mecanizate. La unele produse, ca : cherestea, produse metalice de atelier, industria mică și meșteșugărească furniza cantități însemnate de bunuri.

[2] Cuprinde produse de atelier și construcții metalice.

Tabel 365

Producția unor bunuri de consum industriale[1], la 100 locuitori, în perioada 1887—1947

Anii	Bere	Alcool	Zahăr	Hîrtie	Celuloză	Țesături de lînă	Țesături de bumbac	Tutun	Ulei vegetal
	l	l	kg	kg	kg	kg	kg	kg	kg
1887	47	172	— — —	7	—	— — —	— — —	63	—
1888	54	168	— — —	3	—	— — —	— — —	64	—
1889	44	259	— — —	17	—	— — —	— — —	61	—
1890	49	335	— — —	42	—	— — —	— — —	65	—
1891	56	390	— — —	42	—	— — —	— — —	67	—
1892	59	383	— — —	63	—	— — —	— — —	66	—
1893	67	535	— — —	63	—	— — —	— — —	68	—
1894	75	483	— — —	65	—	— — —	— — —	65	— — —
1895	74	380	— — —	64	—	— — —	— — —	64	— — —
1896	93	245	29,9	66	—	— — —	— — —	65	— — —
1897	108	355	55,6	62	—	— — —	— — —	64	— — —
1898	155	529	180	67	—	— — —	— — —	69	— — —
1899	135	248	140	69	— — —	— — —	— — —	63	28,6
1900	88	136	310	112	— — —	10,1	2,2	54	28,2
1901	79	210	422	87	— — —	10,0	2,2	63	27,8
1902	96	301	242	90	— — —	12,9	3,3	65	32,1
1903	124	214	400	101	21	15,6	4,4	66	36,2
1904	133	163	289	100	52	17,9	5,4	63	39,4
1905	172	168	441	114	83	23,5	6,5	66	43,9
1906	204	180	442	123	97	28,6	7,5	65	47,5
1907	267	274	352	135	110	33,5	13,3	69	51,0
1908	275	190	369	151	126	34,8	15,0	70	54,5
1909	271	184	403	148	133	35,9	17,6	80	57,9
1910	253	167	718	156	168	37,0	14,7	86	61,1
1911	374	220	544	199	192	38,0	19,9	81	64,1
1912	434	272	480	220	226	38,7	20,3	95	66,6
1913	407	246	373	242	218	36,9	25,6	94	69,4
1914	336	178	332	208	208	36,1	21,7	— — —	72,2
1915	289	153	313	251	— — —	— — —	— — —	— — —	71,8
1919	339	66	54	65	22	6,4	4,2	41	51,1
1920	391	109	57	64	— — —	8,2	7,3	58	54,7
1921	455	156	154	84	— — —	12,1	12,0	74	62,8
1922	516	202	241	137	109	17,1	10,8	112	74,8
1923	586	246	458	163	155	13,3	14,7	96	42,4
1924	654	423	531	153	139	19,6	21,5	95	88,4
1925	456	473	661	180	158	20,0	22,4	95	67,0
1926	525	308	883	198	149	22,1	27,2	91	115
1927	619	228	797	182	140	15,6	35,1	93	90,4
1928	593	104	889	228	163	29,9	75,0	98	77,2
1929	457	63	508	238	177	28,2	84,5	78	120
1930	350	40	857	213	193	24,4	62,9	69	112
1931	243	17	236	205	144	19,6	58,9	60	97,7
1932	167	33	283	182	109	27,3	71,3	61	149
1933	206	93	563	167	82	32,9	93,5	60	121
1934	247	118	520	254	115	31,2	103,7	59	169
1935	241	50	637	251	141	28,0	86,1	58	169
1936	250	53	402	304	212	31,4	105	57	158
1937	277	77	366	313	287	34,0	120	62	170
1938	299	125	722	304	241	27,8	107	61	223
1939	302	129	675	301	249	29,1	109	64	211
1940	415	135	558	451	402	43,4	83,2	82	138
1941	937	198	472	387	210	22,5	51,0	91	213
1942	753	115	408	356	249	24,9	41,4	95	116
1943	440	156	1 024	460	238	31,1	39,0	83	148
1944	438	85	194	248	98	11,5	16,1	67	63,7
1945	385	67	162	218	127	18,3	32,4	81	142
1946	144	36	201	246	181	12,5	28,5	68	323
1947	203	70	56	291	199	17,9	20,7	51	144

SURSE : Calculat pe baza datelor din capitolul prezent.
NOTE : [1] Se referă numai la producția industriei mecanizate, înregistrată în surse. O importantă cantitate de alcool, țesături de lină și bumbac, de ulei se producea în industria mică, meșteșugărească și în industria casnică, la unele produse depășind, pînă la 1918, de cîteva ori masa producției industriei mecanizate.

Tabel 366

Producția de surse energetice primare și energie electrică, la 100 locuitori, în perioada 1887—1947

Anii	Petrol	Gaze naturale	Cărbuni	Energie electrică	Anii	Petrol	Gaze naturale	Cărbuni	Energie electrică
	tone	m³	tone	kWh		tone	m³	tone	kWh
1887	0,50	—	0,52	—	1920	7,14	1 100,3	10,22	1 467
1888	0,59	—	0,45	—	1921	7,43	1 150,8	11,48	1 604
1889	0,79	—	0,47	—	1922	8,69	1 565,3	13,25	1 732
1890	1,01	—	0,48	—	1923	9,33	1 770,7	15,55	1 856
1891	1,39	—	0,43	—	1924	11,32	2 201,3	16,88	1 978
1892	1,52	—	0,50	—	1925	13,89	2 217,3	17,55	2 097
1893	1,36	—	0,32	—	1926	19,16	2 227,2	18,04	2 422
1894	1,24	—	0,39	—	1927	21,40	2 560,0	18,80	2 857
1895	1,42	—	0,31	—	1928	24,62	3 524,8	17,41	3 105
1896	1,43	—	0,30	— — —	1929	27,42	4 575,3	17,27	3 232
1897	1,81	—	0,39	— — —	1930	32,08	6 678,9	13,12	3 046
1898	3,07	—	0,79	— — —	1931	37,19	7 613,1	10,56	2 862
1899	3,79	—	1,13	— — —	1932	39,88	7 901,4	8,97	2 952
1900	4,10	— — —	1,57	151	1933	39,55	8 041,0	8,09	3 174
1901	4,86	— — —	1,96	— — —	1934	44,76	9 590,8	9,79	3 971
1902	5,24	— — —	1,98	— — —	1935	43,88	9 492,9	10,19	4 526
1903	6,56	— — —	2,05	— — —	1936	45,05	11 025,4	10,17	4 954
1904	8,18	— — —	2,01	199	1937	36,60	10 273,9	11,18	5 513
1905	10,61	— — —	2,11	— — —	1938	33,39	9 417,7	12,13	5 813
1906	14,75	— — —	1,85	— — —	1939	31,23	8 538,2	12,37	6 083
1907	17,17	0,9	2,44	310	1940	43,15	13 805,5	20,16	8 504
1908	16,82	3,7	1,99	— — —	1941	41,36	12 820,3	18,42	8 767
1909	19,75	20,4	2,55	— — —	1942	41,70	14 059,6	19,66	9 425
1910	19,05	469,5	2,51	— — —	1943	39,00	15 605,5	21,32	9 891
1911	22,93	987,9	3,30	— — —	1944	25,69	11 036,5	16,56	10 073
1912	26,24	1 134,8	3,39	— — —	1945	29,53	11 637,7	12,93	8 957
1913	25,13	1 414,4	3,28	— — —	1946	26,55	12 627,4	12,65	9 024
1914	23,29	1 660,0	3,51	— — —	1947	24,15	13 584,6	14,28	8 413
1915	20,11	1 709,5	3,91	723					
1919	5,83	981,6	10,63	1 389					

SURSE : Calculat pe baza datelor din tabelele 180 și 355.

BCU IASI CENTRALA UNIVERSITARA LIBRARY

BCU IAS/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Secțiunea a opta

BILANȚURILE SOCIETĂȚILOR INDUSTRIALE

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

OBSERVAȚII METODOLOGICE

În societatea modernă, din a doua jumătate a secolului 19, în scopul sporirii capacității de concurență, capitalul se organizează în diferite tipuri de asociații dintre care acela de societăți anonime pe acțiuni s-a dovedit a fi cel mai eficient și, respectiv, cel mai generalizat, substituind astfel forma individuală a capitalului.

În România, societățile anonime se fondează pînă la 1918 în număr redus, predominînd în cadrul industriei numărul firmelor individuale; în special capitalul străin s-a organizat prioritar sub formă de societate anonimă. Capitalul societăților, în genere format din acțiuni negociate la bursă, permite transferul proprietății întreprinderii respective în mîna altor întreprinzători, prin achiziționarea acțiunilor societății respective.

Codul de comerț prevedea pentru societățile pe acțiuni obligativitatea publicării la sfîrșitul fiecărui an de gestiune a bilanțului și a contului de profit și pierdere, într-o publicație oficială, în vederea informării publicului, în special a acționarilor asupra situației financiare a societății. În funcție de situația conturilor și rezultatelor, acțiunile societății date obțineau la bursă creșteri sau scăderi ale cursului.

Deși obligate să publice complet bilanțul și contul de profit și pierdere, cele mai multe societăți industriale — majoritatea cu capital străin — pînă la 1918 dădeau publicității combinații de conturi și bilanțuri astfel aranjate că erau greu de citit și descifrat și chiar mult mai dificil de încadrat într-un bilanț comun pe ramură. Direcția de statistică a statului publică prima statistică a societăților pe acțiuni din România, pentru anul 1913. Ea poartă amprenta deficiențelor semnalate dar poate constitui o sursă importantă de informare.

Serviciul special organizat al statisticii statului a publicat între anii 1919—1939 bilanțurile și conturile de profit și pierdere ale societăților anonime, pe domenii: bancare, industriale, comerciale și asigurări, iar în cadrul industriei, pe ramuri. Acestea au stat la baza datelor statistice calculate și înfățișate sub formă de extrase de bilanț în lucrarea noastră.

Situațiile statistice elaborate urmăresc să pună în evidență, în primul rînd, procesele economice exprimate prin conturi sau grupuri de conturi în evoluția lor de-a lungul a două decenii.

Secțiunea prezintă la început două tabele de sinteză: al activului și al pasivului societăților industriale după principalele conturi; urmează

apoi în același binom — activ-pasiv — dar prin conturi selectate comune, bilanțul tuturor ramurilor industriale între 1919—1939.

Conturile sînt exprimate valoric, în mil. lei monedă curentă, supusă în această perioadă unor fluctuații considerabile marcate în trei intervale specifice: perioada 1919—1923, dominată de inflația galopantă începută înainte de război, a depreciat moneda—leul — în cei 5 ani postbelici de 4—5 ori, după care cîțiva ani fluctuează în jurul nivelului atins; între 1927—1929 inflația este oprită, iar moneda, stabilizată oficial în 1929, se menține la această valoare pînă prin 1934; după 1935 o nouă tendință de inflație depreciază leul pînă în 1940 la circa 50%. Toate acestea creează greutăți de comparație de care trebuie ținut seamă în judecata evoluției bilanțurilor și conturilor.

De menționat că sporul substanțial de societăți în perioada 1919—1924 se datorește atît febrei inflaționiste și abundenței de capital și profit rezultate, cît și acțiunii de transformare a firmelor individuale în societăți pe acțiuni cu avantaje superioare, îndeosebi în climatul perioadei de inflație și speculă.

În anii de inflație societățile, pentru a aduce capitalul la nivelul deprecierii monedei și a reașeza echilibrul financiar al diferitelor conturi, procedau periodic la reevaluarea activului. În mod deosebit, societățile cu capital de dinainte de 1916, exprimat în lei aur (0,3226 gr. aur fin), după repriza inflaționistă din anii războiului au reevaluat activele la nivelul noilor prețuri și, pe această bază, au emis noi acțiuni mărind corespunzător capitalul social. Reevaluarea se făcea însă după oportunitatea intereselor concrete ale fiecărei societăți, astfel că suma capitalului total dintr-un anumit an nu reprezenta și valoarea lui reală corespunzătoare prețurilor curente. În perioadele cu monedă stabilă nu avem asemenea fenomene.

În privința conturilor selectate în situațiile statistice: la ACTIV s-a menționat în rubrica 2 Totalul activului, din care Totalul investițiilor în rubrica 3; rubricile 5, 6, 7, 8 sînt posturi principale ale investițiilor deosebit de importante în determinarea componenței patrimoniului societății; s-a menționat și contul Debitori, ca reprezentînd creanțele, drepturile de încasat ale societății provenite din credite, mărfuri acordate pe credit etc.

Bilanțul societății reprezintă situația și rezultatul activității acesteia la un moment dat, după un interval de funcționare, al anului precedent. În consecință, conturile înscrise arată componența averii societății la sfîrșitul anului. Dacă din cauza fluctuațiilor monetare nu se pot trage decît concluzii asupra tendințelor generale în dinamica conturilor de activ, în schimb se pot face estimări mai precise asupra raporturilor dintre conturi, concluzii deosebit de importante în determinarea orientărilor economico-financiare ale capitalului industrial în România.

Între aceste raporturi, de menționat modificarea ponderii investițiilor în totalul activului, a instalațiilor și mașinilor în investiții, a celorlalte conturi, raportul dintre imobile și instalații și mașini în investiții,

care subliniază modificarea importanței acestora în orientarea dezvoltării capitalului industrial. Concluzii interesante se pot formula în ceea ce privește comportamentul diferitelor conturi în raport cu perioadele de avînt și de criză.

Conturile de PASIV privesc, în principal, capitalul propriu, capitalul împrumutat, capitalul total în funcțiune al societăților și profitul obținut. Reținatenția raporturile dintre capitalul propriu și cel împrumutat pe de o parte, în rapidă schimbare în favoarea celui propriu, adică a finanțării proprii, și dintre capitalul social — capitalul subscris al societății — și capitalul propriu — de fapt de asemenea în devans substanțial față de cel social — mai ales pe seama altor fonduri — de rezervă, de amortizare etc. cu amploare extraordinară pînă la 1939.

Raportarea beneficiului net la diferite feluri de capital oferă diferite rate ale profitului, convenționale în cea mai mare parte, întrucît o cotă a beneficiului se transformă treptat în alte fonduri. Dacă ar trebui să se facă suma beneficiului celor două decenii la contul propriu-zis, ar fi de adăugat o cotă însemnată a diferitelor fonduri de rezervă, de amortizare etc., ceea ce ar apropia rata generală a profitului contabil de aceea a profitului real al capitalului industrial.

Situațiile statistice privind bilanțul societăților pe ramurile industriei prezintă la activ mai puține conturi, din care însă se pot extrage concluzii în direcțiile subliniate mai înainte. Se remarcă la diferite ramuri particularități cantitative, în funcție de gradul și ritmul de dezvoltare a ramurilor respective, de importanța lor în economia industrială.

Partea a doua a secțiunii expune situații statistice referitoare la centralizarea capitalului societăților industriale, urmărită pe grupe de mărime, în anii 1924, 1928, 1932, 1936, și 1938 în cifre absolute și în procente; se deduce polarizarea majorității capitalului în grupele superioare.

Instructive, de asemenea, sînt tabelele referitoare la amortizarea instalațiilor industriale și raportul fondului de amortizare față de fondul de investiții în instalații și mașini pe ramuri, în anii 1936—1938, și pe grupe de capital, în 1938.

Deosebit de interesantă este situația statistică care prezintă compoziția contului de profit și pierdere a societăților pe fiecare ramură industrială; o analiză atentă pune în evidență rolul diferitelor grupuri de venituri și cheltuieli în contul de rezultate al societăților anonime. Chiar dacă în lipsa datelor statistice, structura contului de profit și pierdere nu se poate urmări pe o perioadă mai lungă, ca celelalte conturi de bilanț, situația anului 1938 este deosebit de convingătoare în privința modului de distribuire și în diferite cazuri de camuflare a profitului capitalului industrial.

Situațiile statistice elaborate și înfățișate în secțiunea de față permit conturarea unei imagini mai complete asupra marelui potențial al capitalului industrial, funcționînd sub forma societăților anonime, ale cărui patrimoniu, exprimat în conturile de activ, în capitalul propriu utilizat, dar și într-o masă considerabilă de capital atras de la bănci și de peste graniță, domina industria românească; el depășea cu mult întregul capital investit al industriei mari, prezentat în Secțiunea a II-a.

Tabel 367

Societăți industriale și de transport, după număr și capital social, pe ramuri, în anul 1913

Ramura	Număr societăți	Capital social		Ramura	Număr societăți	Capital social	
		mii lei	%			mii lei	%
TOTAL	168	435 967	100,0	Alimentară	22	32 308	7,4
A INDUSTRIA	162	418 917	96,1	Chimică	14	3 436	0,8
Forestieră, hîrtie și anexe	20	78 221	17,9	Petrol	32	219 951	50,5
Metalurgică	7	5 981	1,4	Mine și foraj	2	2 966	0,7
Ciment și var	3	5 775	1,3	Sticlărie	2	1 200	0,3
Arte grafice	8	3 204	0,7	Morărit	4	5 248	1,2
Țesătorie și îmbrăcăminte	17	16 014	3,7	Diverse	18	15 253	3,5
Construcții de tot felul	4	7 796	1,8	Gaz și electricitate	9	21 564	4,9
				B TRANSPORT			
				Transport	6	17 050	3,9

SURSE: „Anuarul statistic al României", 1915—1916.

Tabel 368

TRANSILVANIA

Societăți industriale și de transport, după număr și capital, pe ramuri, în anul 1913

Ramura	Număr societăți	Capital social	
		mii coroane	%
TOTAL	320	583 783	100,0
A INDUSTRIEI	284	305 199	52,3
Alimentară	66	51 241	8,9
Minerit și siderurgie	25	63 102	10,8
Oțel și prelucrarea fierului	9	9 701	1,6
Chimică și petrol	18	41 255	7,0
Sticlă și ceramică	4	1 015	0,2
Pielărie și încălțăminte	6	5 650	1,0
Textilă	13	15 685	2,7
Construcții și materiale de construcții	45	14 407	2,5
Forestieră și lemn	59	71 427	12,2
Hîrtie	3	17 850	3,1
Alte industrii	19	1 025	0,7
Uzine electrice	17	12 841	2,2
B TRANSPORT			
Căi ferate	36	278 584	47,7

SURSE: Calculat după Iosif I. Adam, *Economia Transilvaniei în anii 1900—1918*, Teză de doctorat.

Tabel 369

Bilanțul societăților industriale, principale conturi[1] de activ, 1919—1939 mil. lei

Anii	Societăți număr[2]	Total activ	Total investiții[3]	Efecte publice, acțiuni, participații	Mărfuri, materii prime, materiale	Imobile	Instalații și mașini	Debitori	Pierderi
1919	321	2 808	1 425	166	523	385	349	617	24
1920	447	7 310	4 108	397	1 828	869	898	1 918	22
1921	529	13 735	8 318	817	3 745	2 069	1 635	3 263	56
1922	720	22 260	13 549	1 044	5 509	3 396	3 531	6 553	143
1923	874	35 490	22 080	2 052	8 853	5 075	5 978	9 912	161
1924	1 014	46 657	30 258	1 267	12 695	7 284	8 859	10 825	272
1925	1 108	61 175	39 355	1 645	14 139	8 461	14 584	14 130	517
1926	1 171	76 336	50 316	2 767	15 894	10 255	20 411	15 321	780
1927	1 168	90 114	59 758	3 720	16 808	10 712	28 128	17 479	1 057
1928	1 123	99 760	66 169	3 643	17 204	14 776	29 659	20 792	1 427
1929	1 078	107 511	74 054	5 084	18 247	14 624	35 296	20 061	1 376
1930	1 063	108 123	76 045	4 718	17 169	14 417	39 231	18 283	1 951
1931	1 054	112 963	76 684	5 286	13 774	15 833	40 883	17 726	4 089
1932	1 049	103 961	70 419	5 285	11 088	11 775	41 880	18 965	3 540
1933	1 079	103 268	70 507	4 280	10 967	12 351	42 418	18 076	3 069
1934	1 136	108 309	73 871	5 393	11 814	11 751	43 987	18 829	2 780
1935	1 214	116 610	77 324	5 659	12 365	17 890	40 832	21 636	3 514
1936	1 038	119 111	80 835	5 304	14 084	17 166	43 657	18 138	2 329
1937	1 145	144 628	98 838	6 142	19 112	20 427	51 055	22 015	1 986
1938	1 160	162 507	109 643	9 970	21 939	24 446	51 961	20 032	1 812
1939	1 068[4]	187 537	119 014	10 586	25 545	17 670	56 549	21 386	1 445

SURSE : Toate tabelele ce urmează asupra bilanțului general au fost calculate după „Buletinul statistic al României", 1923—1935 ; „Statistica societăților anonime din România", 1936—1940.

NOTE : [1] Conturile sînt evaluate în monedă curentă ; aceasta a suferit un proces puternic de depreciere în anii 1916—1925 ; un dolar S.U.A., vînzîndu-se la București, în luna ianuarie 1914 cu 5,20 lei ; în 1920 cu 46,54 lei ; în 1921 cu 73,50 lei ; în 1922 cu 136 lei ; în 1923 cu 206,30 lei ; în 1924 cu 201,32 lei ; în 1925 cu 193,16 lei ; în 1926 cu 224,45 lei pentru ca din iulie același an să înceapă să scadă, în decembrie costînd 194,45 lei, în ianuarie 1927—189,60 lei ; în 1928 — 162, 30 lei. Leul se stabilizează în 1929 cînd dolarul cotează oficial 167,18 lei. După o perioadă de 5 ani de relativă stabilitate se vădesc semnele unui nou proces de inflație, mai lent însă, care depreciază leul pînă în 1940 la circa 50% față de 1929. Astfel că sporurile masive ale conturilor în anii 1919—1926 se datoresc atît acumulărilor și investițiilor reale, cît și factorului de inflație, de înmulțire a semnelor monetare care exprimau aceeași unitate de valoare.

[2] Numărul societăților este exprimat de numărul formularelor de bilanț primite anual de Institutul Central de Statistică de la societăți în scopul întocmirii statisticii. Sporul mare de societăți între 1919—1927 se datorește și procesului de transformare a unor întreprinderi individuale în societăți anonime. Acestea aveau o serie de avantaje : răspundere limitată la mărimea capitalului, posibilitatea de mărire a capitalului prin emisiune de noi acțiuni, de obținere a creditelor etc. Variația societăților în diferiți ani se datorește nu numai creării sau desființării societăților, dar și netrimiterii formularelor de bilanț.

[3] S-au cumulat aici conturile : Efecte publice și acțiuni, Materii prime, Mărfuri, Materiale, Participațiuni, Imobile, Instalații, Mobilier, Animale și Vehicule.

[4] Lipsesc formularele a 30 de societăți industriale a căror capital în 1938 era de 161 milioane lei.

Tabel 370

Bilanțul societăților industriale, principale conturi de pasiv, 1919—1939 mil. lei

Anii	Societăți număr	Total pasiv	Capital propriu			Capital împrumutat [2]	Capital total col. 4+7	Beneficiu net
			Total	Capital social	Alte fonduri proprii [1]			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1919	321	2 808	1 274	1 007	267	926	2 200	278
1920	447	7 310	3 286	2 767	519	2 857	6 143	644
1921	529	13 735	6 121	5 107	1 014	5 519	11 640	1 217
1922	720	22 260	8 650	7 549	1 101	10 456	19 106	1 819
1923	874	35 490	14 098	11 935	2 163	16 959	31 057	2 699
1924	1 014	46 657	19 308	15 632	3 675	21 857	41 165	2 327
1925	1 108	61 175	25 190	19 106	6 084	29 675	54 865	2 599
1926	1 171	76 336	33 828	24 819	9 009	34 182	68 010	3 204
1927	1 168	90 114	41 150	27 893	13 257	38 638	79 788	2 650
1928	1 123	99 760	46 108	29 963	16 145	43 243	89 351	2 628
1929	1 078	107 511	50 604	31 435	19 169	46 086	96 690	2 730
1930	1 063	108 123	55 561	33 604	21 957	43 156	98 717	2 381
1931	1 054	112 963	60 026	35 254	24 772	41 514	101 540	2 011
1932	1 049	103 961	55 965	33 122	23 843	38 473	95 438	1 291
1933	1 079	103 268	57 001	32 205	24 796	37 621	94 622	1 521
1934	1 136	108 309	59 438	31 975	27 463	38 852	98 290	1 835
1935	1 214	116 610	62 626	33 171	29 455	39 502	102 128	2 465
1936	1 038	119 111	66 671	29 511	37 160	34 952	101 623	3 282
1937	1 145	144 628	77 172	33 772	43 400	43 417	120 589	4 684
1938	1 160	162 507	83 264	35 842	47 422	44 599	127 863	4 566
1939	1 068	187 537	89 464	37 826	51 638	52 002	141 466	5 722

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 369.

NOTE: Vezi notele 1, 2, 4 de la tabelul 369.

[1] Se cuprind fondurile de rezervă, fondurile de amortizare și alte fonduri proprii.

[2] Cuprinde conturile „Creditori" și „Efecte de plată" etc.

Tabel 371

Bilanțul societăților din industria extractivă [1], principale conturi de activ, 1920—1939 mil. lei

Anii	Societăți număr	Total activ	Total investiții	Instalații și mașini	Debitori
1920	47	2 631	1 566	196	501
1921	71	5 127	3 111	415	983
1922	97	8 214	4 972	1 628	2 225
1923	127	13 227	8 002	3 018	3 501
1924	152	17 434	11 830	4 381	3 097
1925	164	24 561	16 825	7 605	4 437
1926	180	33 076	22 777	11 450	5 526
1927	182	38 136	26 939	16 513	5 749
1928	187	41 494	29 660	17 287	6 509
1929	176	43 567	32 844	21 042	5 230
1930	166	43 316	32 835	24 064	4 428
1931	161	46 211	32 593	20 665	4 201
1932	164	40 062	27 589	19 728	6 325
1933	163	39 423	28 271	18 840	5 476
1934	164	41 057	28 256	20 399	6 437
1935	138	41 641	27 637	13 927 [2]	7 860
1936	99	48 515	30 229	19 924	6 487
1937	115	54 516	35 415	22 231	8 031
1938	103	58 080	36 843	20 358	5 904
1939	91	59 410	37 557	23 153	7 165

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 369.

NOTE: [1] În perioada 1920—1934, în surse, figurau două tabele: primul: Mine și foraj, până în 1925 și apoi Mine și cariere, și al doilea: Petrol, până în 1925 și ulterior Petrol și foraj; din 1935 până în 1939 figura un singur tabel: Industria extractivă. Pentru continuitatea datelor s-au cumulat bilanțurile celor două tabele separate din anii 1920—1934 urmate de bilanțurile industriei extractive.

[2] Scăderea bruscă a contului Instalații și mașini în 1935 se datorește trecerii diferenței față de anul precedent la contul Imobile, operațiune efectuată în scopul manevrării fondului de amortizare.

Tabel 372

Bilanțul societăților din industria extractivă, principale conturi de pasiv, 1920—1939

mil. lei

Anii	Total pasiv	Capital propriu			Capital împrumutat	Total capital	Beneficiu
		Total	Capital social	Alte fonduri proprii			
1920	2 631	1 285	1 113	172	802	2 087	335
1921	5 127	2 866	2 351	515	1 128	3 994	835
1922	8 214	4 143	3 760	383	2 325	6 468	1 195
1923	13 227	6 975	6 170	805	4 030	11 005	1 733
1924	17 434	9 343	7 840	1 503	6 218	15 561	1 326
1925	24 561	12 692	9 505	3 187	9 873	22 565	1 381
1926	33 076	17 494	12 707	4 787	12 379	29 873	1 709
1927	38 136	21 407	14 120	7 287	13 024	34 431	1 098
1928	41 494	23 231	14 618	8 613	14 408	37 639	941
1929	43 567	25 074	14 832	10 242	14 299	39 373	1 197
1930	43 316	27 428	15 936	11 492	12 323	39 751	1 169
1931	46 211	29 266	15 881	13 385	11 725	40 991	1 168
1932	40 062	25 338	14 066	11 272	11 426	36 764	397
1933	39 423	25 257	13 593	11 664	11 217	36 474	395
1934	41 057	25 437	13 265	12 172	12 193	37 630	334
1935	41 641	25 024	13 050	11 974	11 874	36 898	699
1936	48 515	31 839	11 527	20 312	9 596	41 435	1 349
1937	54 516	35 644	12 658	22 986	11 930	47 574	2 050
1938	58 080	36 749	12 338	24 411	12 543	49 292	1 194
1939	59 410	38 428	12 380	26 048	12 927	51 355	1 906

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 369.

Tabel 373

Bilanțul societăților din industria electrică și electrotehnică [1], principale conturi de activ, 1920—1939

mil. lei

Anii	Societăți număr	Total activ	Total investiții	Instalații și mașini	Debitori
1920	22	146	82	56	41
1921	25	340	209	70	87
1922	23	585	453	32	99
1923	25	920	641	104	205
1924	34	1 278	745	513	366
1925	45	2 142	1 223	793	532
1926	51	2 577	1 539	716	525
1927	51	3 167	1 931	767	545
1928	50	3 622	2 285	971	735
1929	47	3 340	2 080	1 040	735
1930	51	5 373	3 752	2 022	955
1931	56	6 762	4 828	2 907	1 320
1932	59	6 842	5 053	3 840	1 249
1933	57	7 139	5 237	4 094	1 112
1934	49	6 565	5 050	4 184	662
1935	61	7 391	5 449	4 197	845
1936	56	6 697	4 616	3 460	995
1937	66	8 013	5 280	3 821	1 135
1938	66	9 104	6 103	4 497	1 256
1939	55	9 349	6 229	4 588	1 109

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 369.

NOTE: [1] Pînă în 1933, pentru această ramură, tabelele cu date din surse se intitulau Gaz și electricitate; în 1934 Electricitate, iar din 1935 Industria electrotehnică. În realitate erau incluse atît societățile cu întreprinderi electrotehnice, cît și cele cu uzine electrice particulare.

Tabel 374

Bilanțul societăților din industria electrică și electrotehnică, principale conturi de pasiv, 1920—1939

mil. lei

Anii	Total pasiv	Capital propriu			Capital împrumutat	Total capital	Beneficiu
		Total	Capital social	Alte fonduri proprii			
1920	146	55	42	13	72	127	2,4
1921	340	123	107	16	191	314	3,8
1922	585	164	137	27	340	504	6
1923	920	239	193	46	604	843	15
1924	1 278	317	234	83	580	897	28
1925	2 142	629	476	153	1 145	1 774	55
1926	2 577	961	676	285	1 128	2 089	122
1927	3 167	1 112	734	378	1 452	2 564	139
1928	3 622	1 208	701	507	1 869	3 077	149
1929	3 340	1 243	695	548	1 701	2 944	92
1930	5 373	2 054	1 148	906	2 806	4 860	130
1931	6 762	2 442	1 500	942	3 432	5 874	80
1932	6 842	2 953	1 634	1 319	3 600	6 553	76
1933	7 139	3 061	1 730	1 331	3 511	6 572	102
1934	6 565	3 123	1 563	1 560	2 659	5 782	91
1935	7 391	3 544	1 777	1 767	2 729	6 273	76
1936	6 697	2 924	1 363	1 561	2 589	5 513	67
1937	8 013	3 433	1 534	1 899	2 742	6 175	82
1938	9 104	4 046	2 043	2 003	3 273	7 319	139
1939	9 349	4 027	1 801	2 226	3 146	7 173	135

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 369.

Tabel 375

Bilanțul societăților din industria metalurgică, principale conturi de activ, 1920—1939

mil. lei

Anii	Societăți număr	Total activ	Total investiții	Instalații și mașini	Debitori
1920	26	657	340	72	224
1921	36	1 395	833	160	465
1922	44	2 180	1 196	275	169
1923	71	3 599	1 805	322	1 654
1924	77	4 397	2 446	531	1 494
1925	80	4 998	2 821	636	1 647
1926	93	7 121	4 343	1 155	1 719
1927	93	9 358	5 550	2 538	2 277
1928	93	12 288	6 481	2 100	3 837
1929	92	13 337	8 193	3 156	3 550
1930	94	11 951	7 497	2 896	2 885
1931	88	12 129	7 630	3 315	2 794
1932	81	11 079	7 086	3 373	2 444
1933	94	12 324	7 233	3 202	2 789
1934	95	12 909	8 217	3 599	2 521
1935	96	15 314	9 141	4 329	2 568
1936	88	15 656	8 006	3 419	2 021
1937	99	25 254	13 981	5 072	3 559
1938	107	31 156	18 305	5 690	3 305
1939	102	49 637	25 347	6 343	4 257

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 369.

Tabel 376

Bilanțul societăților din industria metalurgică, principale conturi de pasiv, 1920–1939

mil. lei

Anii	Total pasiv	Capital propriu			Capital împrumutat	Total capital	Beneficiu
		Total	Capital social	Alte fonduri proprii			
1920	657	275	202	73	333	608	37
1921	1 395	483	403	80	805	1 288	87
1922	2 180	569	448	121	1 467	2 036	104
1923	3 599	1 057	737	320	2 234	3 291	169
1924	4 397	1 695	1 149	546	2 234	3 929	177
1925	4 998	1 935	1 330	605	2 533	4 468	221
1926	7 121	3 339	2 535	804	2 929	6 268	315
1927	9 358	4 262	3 079	1 183	3 824	8 086	328
1928	12 288	4 601	3 193	1 408	5 949	10 550	348
1929	13 337	5 276	3 508	1 768	6 417	11 693	319
1930	11 951	5 408	3 594	1 814	5 205	10 613	222
1931	12 129	6 265	3 815	2 450	5 031	11 296	134
1932	11 079	6 364	3 758	2 606	4 134	10 498	141
1933	12 324	6 564	3 757	2 807	4 318	10 882	197
1934	12 909	7 270	3 972	3 298	4 165	11 435	276
1935	15 314	7 806	4 107	3 699	4 053	11 859	364
1936	15 656	7 008	3 522	3 486	4 435	11 443	364
1937	25 254	9 196	4 793	4 403	8 491	17 687	518
1938	31 156	10 007	4 859	5 148	7 638	17 645	842
1939	49 637	12 508	6 228	6 280	14 587	27 095	910

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 369.

Tabel 377

Bilanțul societăților din industria chimică, principale conturi de activ, 1920–1939

mil. lei

Anii	Societăți număr	Total activ	Total investiții	Instalații și mașini	Debitori
1920	11	73	41	13	13
1921	23	202	131	20	33
1922	34	526	379	93	130
1923	56	1 080	729	189	263
1924	67	1 147	770	188	260
1925	62	1 572	907	251	435
1926	61	1 756	1 085	306	458
1927	72	2 094	1 240	377	577
1928	65	2 621	1 720	853	655
1929	62	2 648	1 700	885	701
1930	67	3 173	2 014	502	581
1931	67	3 116	1 838	949	853
1932	68	3 190	1 846	1 056	781
1933	73	2 979	1 791	992	672
1934	81	3 592	2 064	996	766
1935	110	4 624	2 722	1 428	1 040
1936	107	5 170	3 201	1 719	998
1937	115	5 188	3 207	1 335	839
1938	126	6 797	4 073	1 941	1 197
1939	108	7 428	4 135	2 019	1 144

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 369.

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 378

Bilanțul societăților din industria chimică, principale conturi de pasiv, 1920—1939

mil. lei

Anii	Total pasiv	Capital propriu			Capital împrumutat	Total capital	Beneficiu
		Total	Capital social	Alte fonduri proprii			
1920	73	51	47	4	17	68	4
1921	202	113	108	5	70	183	9
1922	526	181	167	14	317	498	17
1923	1 080	346	298	48	625	971	41
1924	1 147	406	345	61	645	1 051	33
1925	1 572	499	371	128	960	1 459	51
1926	1 756	690	488	202	888	1 578	72
1927	2 094	871	567	304	994	1 865	88
1928	2 621	1 328	936	392	362	1 690	92
1929	2 648	1 459	1 059	400	1 015	2 474	105
1930	3 173	1 799	1 322	477	1 100	2 899	91
1931	3 116	1 867	1 324	543	1 119	2 986	63
1932	3 190	1 917	1 334	583	1 082	2 999	51
1933	2 979	1 934	1 281	653	822	2 756	52
1934	3 592	2 136	1 346	790	1 226	3 362	79
1935	4 624	2 548	1 540	1 008	1 780	4 328	95
1936	5 170	2 725	1 546	1 179	2 064	4 789	115
1937	5 188	2 695	1 578	1 117	1 864	4 559	107
1938	6 797	3 509	1 823	1 686	2 416	5 925	145
1939	7 428	3 573	2 056	1 517	2 599	6 172	169

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 369.

Tabel 379

Bilanțul societăților din industria materialelor de construcții [1], principale conturi de activ, 1920—1939

mil. lei

Anii	Societăți număr	Total activ	Total investiții	Instalații și mașini	Debitori
1920	43	342	214	47	49
1921	53	984	451	81	218
1922	72	1 566	921	140	404
1923	52	1 524	1 024	144	302
1924	55	1 561	938	192	319
1925	60	1 735	973	181	354
1926	66	2 225	1 224	379	530
1927	55	2 499	1 455	496	611
1928	50	2 918	1 863	747	604
1929	50	3 097	2 004	779	616
1930	49	3 383	2 173	827	581
1931	48	3 407	2 130	848	681
1932	51	3 409	2 185	900	699
1933	53	3 712	2 243	872	680
1934	100	4 136	2 725	1 220	747
1935	112	4 467	2 756	1 272	630
1936	89	4 004	2 654	1 206	656
1937	103	4 493	3 047	1 597	642
1938	102	4 936	3 250	1 664	811
1939	74	4 961	2 970	1 382	688

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 369.

NOTE: [1] Pînă în 1933 se înregistra în două tabele: Construcții de tot felul și Var, ciment. În 1934 societățile din această ramură se înscriu într-un singur tabel intitulat Industria construcțiilor, iar din 1935 Industria materialelor de construcții. Cu siguranță — sursele nu dau nici o explicație — că aici s-au cuprins atît societățile producătoare de materiale de construcții, cît și cele care efectuau construcțiile. Nu există posibilitatea încadrării ultimelor în altă ramură. Totuși, după 1934 aria de cuprindere se lărgește, numărul societăților crește brusc de la 53 în 1933 la 100 în 1934 și în măsură mai redusă conturile de bilanț. S-ar putea să fie inclusă din 1934 ramura ceramicei. Vezi nota la ramura sticlă și ceramică.

Tabel 380

Bilanțul societăților din industria materialelor de construcții[1], principale conturi de pasiv, 1920—1939

mil. lei

Anii	Total pasiv	Capital propriu			Capital împrumutat	Total capital	Beneficiu
		Total	Capital social	Alte fonduri proprii			
1920	342	193	185	8	95	288	13
1921	984	473	447	26	383	856	47
1922	1 566	562	533	29	770	1 332	66
1923	1 524	542	501	41	773	1 315	87
1924	1 561	558	481	77	615	1 173	65
1925	1 735	629	512	117	632	1 261	78
1926	2 225	850	625	225	806	1 656	100
1927	2 499	917	622	295	957	1 874	111
1928	2 918	1 544	1 091	453	811	2 355	159
1929	3 097	1 757	1 215	542	809	2 566	149
1930	3 383	1 918	1 230	688	846	2 764	100
1931	3 407	2 062	1 337	725	736	2 798	81
1932	3 409	2 104	1 350	754	696	2 800	72
1933	3 712	2 213	1 327	886	721	2 934	95
1934	4 136	2 622	1 514	1 108	955	3 577	178
1935	4 467	2 788	1 483	1 305	983	3 771	133
1936	4 004	2 610	1 446	1 164	806	3 416	156
1937	4 493	3 081	1 479	1 602	785	3 866	213
1938	4 936	3 327	1 570	1 757	895	4 222	220
1939	4 961	3 182	1 504	1 678	920	4 102	139

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 369.
NOTE: [1] Vezi note de la tabelul 379.

Tabel 381

Bilanțul societăților din industria sticlei și ceramicii, principale conturi de activ, 1920—1939

mil. lei

Anii	Societăți număr	Total activ	Total investiții	Instalații și mașini	Debitori
1920	11	21	9,7	2,5	5,3
1921	8	26	17	4,9	5,3
1922	12	116	83	21,3	17
1923	53	503	387	124	84
1924	61	618	441	142	99
1925	71	842	626	209	148
1926	57	925	643	244	187
1927	75	1 377	894	292	239
1928	64	1 375	871	363	321
1929	60	1 533	1 096	322	293
1930	62	1 564	1 088	435	266
1931	60	1 620	1 161	384	248
1932	54	1 403	1 046	511	229
1933	57	1 312	958	497	188
1934[1]	20	963	712	228	172
1935	20	1 005	728	199	218
1936	22	1 013	737	229	157
1937	17	1 043	744	247	172
1938	17	1 040	760	253	131
1939	12	1 040	750	236	138

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 369.
NOTE: [1] Pînă în 1934 s-au publicat date separate pentru societățile din industria sticlei și pentru cele din industria ceramicei. Din 1935 sursa menționează că sînt cumulate. Datele, însă, atît asupra numărului societăților, cît și asupra mărimii conturilor nu confirmă această modificare; din contră, se observă o reducere a numărului și a valorii conturilor societăților. Se poate ca industria de ceramică să fie trecută la materiale de construcții.

Tabel 382

Bilanțul societăților din industria sticlei și ceramicii, principale conturi de pasiv, 1920—1939

mil. lei

Anii	Total pasiv	Capital propriu			Capital împrumutat	Total capital	Beneficiu
		Total	Capital social	Alte fonduri proprii			
1920	21	10	7,4	2,7	7	17	1,1
1921	26	8,6	8	0,6	12	21	1,7
1922	116	59	52	7,3	47	106	35
1923	503	134	119	15	341	475	14
1924	618	229	203	26	320	549	21
1925	842	305	242	63	486	791	22
1926	925	343	272	71	501	844	25
1927	1 377	483	352	131	752	1 235	28
1928	1 375	586	405	181	680	1 266	30
1929	1 533	669	457	212	796	1 465	23
1930	1 564	736	512	224	785	1 521	11
1931	1 620	732	514	218	817	1 549	4,1
1932	1 403	716	476	240	644	1 360	5,6
1933	1 312	660	423	237	591	1 251	12
1934 [1]	963	554	308	246	349	903	26
1935	1 005	643	317	326	321	964	19
1936	1 013	516	344	172	270	786	18
1937	1 043	557	339	218	258	815	12
1938	1 040	514	347	167	227	741	17
1939	1 040	549	327	222	182	731	43

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 369.
NOTE: [1] Vezi nota de la tabelul 381.

Tabel 383

Bilanțul societăților din industria alimentară, principale conturi de activ, 1920—1939

mil. lei

Anii	Societăți număr	Total activ	Total investiții	Instalații și mașini	Debitori
1920	94	802	504	141	204
1921	107	1 361	897	193	292
1922	147	2 081	1 373	241	449
1923	164	4 699	3 496	472	883
1924	192	7 066	4 992	979	1 472
1925	199	8 401	5 681	1 838	2 002
1926	199	9 144	6 697	2 145	1 536
1927	208	11 844	8 353	2 669	2 220
1928	199	12 092	8 653	1 890	2 323
1929	189	14 081	10 303	2 256	2 299
1930	184	14 830	10 598	2 757	2 722
1931	184	14 071	10 521	3 857	2 330
1932	195	13 886	9 755	4 258	2 224
1933	199	11 477	8 521	5 274	1 777
1934	215	12 176	8 938	4 310	1 845
1935	217	12 501	9 271	4 629	2 008
1936	194	12 310	8 889	4 191	1 804
1937	205	12 598	9 307	4 456	1 776
1938	203	15 429	9 272	3 941	1 639
1939	142	14 510	7 251	2 980	1 126

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 369.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 384

Bilanțul societăților din industria alimentară, principale conturi de pasiv, 1920–1939

mil. lei

Anii	Total pasiv	Capital propriu			Capital împrumutat	Total capital	Beneficiu
		Total	Capital social	Alte fonduri proprii			
1920	802	320	248	72	363	683	64
1921	1 361	541	455	86	666	1 207	78
1922	2 081	742	627	115	1 104	1 846	127
1923	4 699	1 978	1 721	257	2 207	4 185	249
1924	7 066	2 884	2 416	468	3 095	5 979	295
1925	8 401	3 606	2 889	717	4 074	7 680	334
1926	9 144	4 191	3 133	1 058	3 927	8 118	368
1927	11 844	5 198	3 644	1 554	5 327	10 525	326
1928	12 092	5 750	3 784	1 966	5 257	11 007	344
1929	14 081	6 294	3 974	2 320	6 441	12 735	316
1930	14 830	7 121	4 121	3 000	6 160	13 281	258
1931	14 071	7 216	4 079	3 137	5 813	13 029	163
1932	13 886	7 297	4 149	3 148	5 012	12 309	126
1933	11 477	6 730	3 782	2 948	3 896	10 626	103
1934	12 176	7 101	3 765	3 336	3 965	11 066	124
1935	12 501	7 133	3 658	3 475	4 360	11 493	125
1936	12 310	7 098	3 632	3 466	4 008	11 106	138
1937	12 598	8 821	3 830	4 991	3 552	12 373	162
1938	15 429	7 827	3 824	4 003	3 554	11 381	218
1939	14 510	6 827	3 336	3 491	2 979	9 806	188

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 369.

Tabel 385

Bilanțul societăților din industria textilă, principale conturi de activ, 1920–1939

mil. lei

Anii	Societăți număr	Total activ	Total investiții	Instalații și mașini	Debitori
1920	31	450	274	44	131
1921	32	651	407	62	166
1922	44	1 297	839	125	408
1923	49	1 870	1 230	243	554
1924	68	2 816	1 899	492	718
1925	78	4 166	2 681	841	1 007
1926	89	5 214	3 036	1 019	1 330
1927	100	7 074	4 132	1 329	1 967
1928	108	8 119	4 985	1 576	2 219
1929	114	9 345	5 360	1 739	2 686
1930	116	8 332	5 387	1 357	2 241
1931	119	8 214	5 124	1 909	1 972
1932	117	7 913	5 224	1 988	1 880
1933	127	9 002	5 887	2 096	2 063
1934	140	10 166	6 401	2 315	2 325
1935	178	11 660	7 228	2 812	2 725
1936	151	8 999	5 970	2 213	1 906
1937 [1]	178	14 172	9 340	3 662	2 833
1938	180	15 055	9 956	4 003	2 665
1939	179	16 074	10 535	4 109	2 165

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 369.
NOTE: [1] Din 1937 tabelele din sursă poartă titlul Industria textilă și confecții.

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 386

Bilanțul societăților din industria textilă, principale conturi de pasiv, 1920—1939

mil. lei

Anii	Total pasiv	Capital propriu			Capital împrumutat	Total capital	Beneficiu
		Total	Capital social	Alte fonduri proprii			
1920	450	209	176	33	171	380	30
1921	651	221	184	37	343	564	33
1922	1 297	475	383	92	734	1 209	66
1923	1 870	623	482	141	1 108	1 731	86
1924	2 816	949	746	203	1 663	2 612	100
1925	4 166	1 422	1 126	296	2 084	3 506	122
1926	5 214	1 646	1 217	429	2 876	4 522	130
1927	7 074	2 259	1 596	663	4 044	6 303	186
1928	8 119	2 854	1 984	870	4 419	7 273	181
1929	9 345	3 250	2 174	1 076	5 001	8 251	175
1930	8 332	3 473	2 319	1 154	4 412	7 885	135
1931	8 214	3 549	2 384	1 165	4 143	7 692	53
1932	7 913	3 836	2 489	1 347	3 789	7 625	69
1933	9 002	4 054	2 534	1 520	4 410	8 464	97
1934	10 166	4 251	2 377	1 874	5 267	9 518	135
1935	11 600	4 908	2 630	2 278	5 204	10 112	166
1936	8 999	4 135	2 070	2 065	4 112	8 247	164
1937[1]	14 172	4 661	3 059	1 602	5 812	10 473	251
1938	15 055	6 868	3 753	3 115	6 352	13 220	359
1939	16 074	7 453	3 959	3 494	6 045	13 498	485

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 369.
NOTE : [1] Vezi nota de la tabelul 385.

Tabel 387

Bilanțul societăților din industria pielăriei[1], principale conturi de activ, 1920—1939

mil. lei

Anii	Societăți număr	Total activ	Total investiții	Instalații și mașini	Debitori
1920	9	91	53	8	33
1921	13	179	128	9	42
1922	18	330	213	20	107
1923	25	753	519	40	193
1924	28	971	605	91	254
1925	32	1 191	710	107	326
1926	40	1 375	865	142	323
1927	39	1 583	976	177	393
1928	35	1 688	1 055	154	380
1929	31	1 527	879	165	418
1930	28	1 329	769	174	363
1931	24	1 761	907	182	283
1932	26	1 696	826	217	325
1933	25	1 371	834	262	250
1934	26	1 682	1 085	225	261
1935	27	1 497	956	200	300
1936	23	1 451	940	183	258
1937	22	1 649	1 214	186	237
1938	19	1 583	1 104	162	373
1939	13	1 110	647	143	236

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 369.
NOTE : [1] Pînă în 1935 tabelul bilanțului din surse se intitula Industria tăbăcăriei, iar din 1935 Industria pielăriei. Datele cuprindeau însă și pînă în 1935 societățile cu întreprinderi de pielărie, confecții etc.

Tabel 388

Bilanțul societăților din industria pielăriei[1], principale conturi de pasiv, 1920—1939

mil. lei

Total	Total pasiv	Capital propriu			Capital împrumutat	Total capital	Beneficiu
		Total	Capital social	Alte fonduri proprii			
1920	91	31	24	7	50	81	8
1921	179	72	63	9	90	162	14
1922	330	135	99	36	175	310	18
1923	753	248	182	66	411	659	42
1924	971	313	234	79	557	870	37
1925	1 191	357	265	92	707	1 064	37
1926	1 375	428	314	114	779	1 207	38
1927	1 583	460	326	134	978	1 438	39
1928	1 688	489	347	142	1 052	1 541	27
1929	1 527	456	336	120	990	1 446	16
1930	1 329	413	310	103	865	1 278	16
1931	1 761	518	404	114	818	1 336	13
1932	1 696	536	402	134	752	1 288	15
1933	1 371	529	375	154	757	1 286	15
1934	1 682	527	364	163	841	1 368	27
1935	1 497	537	337	200	792	1 329	19
1936	1 451	511	318	193	671	1 182	26
1937	1 649	575	313	262	916	1 491	30
1938	1 583	673	335	338	819	1 492	44
1939	1 110	368	214	154	561	929	23

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 369.

NOTE : [1] Vezi nota de la tabelul 387.

Tabel 389

Bilanțul societăților din industria lemnului, hîrtiei și arte grafice[1], principale conturi de activ, 1920—1939

mil. lei

Anii	Societăți număr	Total activ	Total investiții	Instalații și mașini	Debitori
1920	86	1 226	618	147	342
1921	120	2 810	1 791	346	582
1922	166	4 239	3 836	492	1 459
1923	188	5 970	3 934	759	1 833
1924	218	8 068	4 977	961	2 419
1925	246	9 713	6 015	1 484	2 755
1926	254	10 640	6 966	2 138	2 606
1927	252	11 072	7 044	1 998	2 654
1928	233	11 809	7 395	2 642	2 991
1929	224	13 211	8 252	2 568	3 354
1930	211	13 025	8 434	2 857	3 138
1931	211	12 325	7 211	2 944	2 793
1932	200	10 757	6 751	2 974	2 541
1933	202	10 445	6 170	2 953	2 716
1934	213	10 630	6 588	2 956	2 701
1935	216	10 574	6 686	3 196	2 862
1936	176	9 548	6 058	2 563	2 188
1937	189	10 783	7 066	3 093	2 181
1938	181	10 865	7 433	3 277	1 953
1939	118	10 385	7 249	3 171	1 750

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 369.

NOTE : [1] Sursele nu prezintă ramura hîrtiei în mod separat ; în perioada 1920—1933 societățile din această ramură sînt cuprinse alături de industria lemnului în Industria forestieră, hîrtiei și mucavalei ; din 1935 industria hîrtiei trece alături de industria artelor grafice, pînă atunci separată, la Industria hîrtiei și artelor grafice. În consecință, s-au constituit două tabele, primul, cel de față, cumulat, reprezentînd industria lemnului, hîrtiei și artelor grafice pentru toată perioada ; al doilea cuprinzînd industria lemnului și hîrtiei pînă la 1934, iar din 1934—1939 numai industria lemnului.

Tabel 390

Bilanțul societăților din industria lemnului, hîrtiei și arte grafice, principale conturi de pasiv, 1920—1939

mil. lei

Anii	Total pasiv	Capital propriu			Capital împrumutat	Total capital	Beneficiu
		Total	Capital social	Alte fonduri proprii			
1920	1 226	390	333	57	704	1 094	63
1921	2 810	872	711	161	1 658	2 530	76
1922	4 239	1 082	894	188	2 749	3 831	170
1923	5 970	1 322	1 033	289	4 049	5 371	215
1924	8 068	1 995	1 526	469	5 457	7 452	208
1925	9 713	2 397	1 843	554	6 415	8 812	239
1926	10 640	2 969	2 222	747	6 878	9 847	248
1927	11 072	3 297	2 321	976	6 573	9 870	245
1928	11 809	3 625	2 396	1 229	7 059	10 684	291
1929	13 211	4 109	2 637	1 472	8 023	12 132	269
1930	13 025	4 082	2 543	1 539	8 101	12 183	166
1931	12 325	4 043	2 463	1 580	7 020	11 063	95
1932	10 757	3 675	1 940	1 735	6 184	9 859	88
1933	10 445	3 703	1 893	1 810	6 051	9 754	95
1934	10 630	4 187	1 965	2 222	5 560	9 747	133
1935	10 574	4 382	2 100	2 282	5 551	9 933	162
1936	9 548	4 151	1 890	2 261	4 528	8 679	206
1937	10 783	4 691	2 097	2 594	5 043	9 734	293
1938	10 865	5 037	2 229	2 808	4 652	9 689	333
1939	10 385	4 933	2 126	2 807	4 187	9 120	327

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 369.
NOTE : Vezi nota de la tabelul 389.

Tabel 391

Bilanțul societăților din industria lemnului și hîrtiei [1], principale conturi de activ, 1920—1939

mil. lei

Anii	Societăți număr	Total activ	Total investiții	Instalații și mașini	Debitori
1920	54	1 007	474	104	304
1921	83	2 510	1 599	285	515
1922	112	3 765	3 538	407	1 340
1923	130	5 326	3 547	633	1 686
1924	163	7 108	4 402	812	2 263
1925	178	8 397	5 210	1 247	2 545
1926	187	9 217	6 065	1 860	2 362
1927	182	9 409	6 055	1 723	2 330
1928	166	9 962	6 254	2 264	2 583
1929	155	11 029	6 971	2 150	2 923
1930	149	11 005	7 208	2 456	2 745
1931	151	10 089	5 923	2 543	2 361
1932	140	8 535	5 437	2 559	2 167
1933	137	8 325	4 868	2 493	2 264
1934	125	5 802	3 587	1 495	1 551
1935	126	5 934	3 624	1 539	1 717
1936	98	5 298	3 021	1 059	1 426
1937	113	5 787	3 358	1 172	1 482
1938	111	5 340	3 223	1 193	1 240
1939	69	4 862	3 053	919	1 051

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 369.
NOTE : [1] Pînă la 1933 inclusiv se cuprind împreună industria hîrtiei și lemnului ; din anul 1934 numai industrai lemnului. Vezi nota 1 de la tabelul 389.

BCU MASCENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 392

Bilanțul societăților din industria lemnului și hîrtiei [1], principale conturi de pasiv, 1920—1939

mil. lei

Anii	Total pasiv	Capital propriu			Capital împrumutat	Total capital	Beneficiu
		Total	Capital social	Alte fonduri proprii			
1920	1 007	277	234	43	629	906	36
1921	2 510	714	606	108	1 548	2 262	57
1922	3 765	889	745	144	2 502	3 391	147
1923	5 326	1 064	831	233	3 747	4 811	189
1924	7 108	1 613	1 230	383	5 026	6 639	179
1925	8 397	1 929	1 492	437	5 830	7 759	202
1926	9 217	2 431	1 837	594	6 173	8 604	207
1927	9 409	2 669	1 885	784	5 813	8 482	199
1928	9 962	2 904	1 930	974	6 195	9 099	241
1929	11 029	3 276	2 091	1 185	7 010	10 286	234
1930	11 005	3 361	2 102	1 259	7 103	10 464	139
1931	10 089	3 290	2 015	1 275	6 074	9 364	78
1932	8 535	2 931	1 528	1 403	5 259	8 190	76
1933	8 325	2 909	1 474	1 435	5 020	7 929	80
1934	5 802	1 582	842	740	3 905	5 487	31
1935	5 934	1 756	1 019	737	3 928	5 684	45
1936	5 298	1 489	781	708	3 428	4 917	60
1937	5 787	1 675	850	825	3 695	5 370	81
1938	5 340	1 659	817	842	3 219	4 878	102
1939	4 862	1 465	725	740	2 896	4 361	84

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 369.
NOTE : [1] Vezi nota de la tabelul 391.

Tabel 393

Bilanțul societăților din industria arte grafice, tipografii și hîrtiei, principale conturi de activ, 1920—1939

mil. lei

Anii	Societăți număr	Total activ	Total investiții	Instalații și mașini	Debitori
1920	32	219	144	43	38
1921	37	300	192	61	67
1922	54	474	298	85	119
1923	58	644	387	126	147
1924	55	960	575	149	156
1925	68	1 316	805	237	210
1926	67	1 423	901	278	244
1927	70	1 663	989	275	324
1928	67	1 847	1 141	378	408
1929	69	2 182	1 281	418	431
1930	62	2 020	1 226	401	393
1931	60	2 236	1 288	401	432
1932	60	2 222	1 314	415	374
1933	65	2 120	1 302	460	452
1934 [1]	88	4 828	3 001	1 461	1 150
1935	90	4 640	3 062	1 657	1 145
1936	78	4 250	3 037	1 504	762
1937	76	4 996	3 708	1 921	699
1938	70	5 525	4 210	2 084	713
1939	49	5 523	4 196	2 252	699

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 369.
NOTE : [1] Din 1934 pînă în 1939 se cuprind și datele privind industria hîrtiei, care nu au putut fi separate.

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ

Tabel 394

Bilanțul societăților din industria arte grafice, tipografii și hîrtiei, principale conturi de pasiv, 1920—1939

m lei

Anii	Total pasiv	Capital propriu			Capital împrumutat	Total capital	Beneficiu
		Total	Capital social	Alte fonduri proprii			
1920	219	113	99	14	75	188	27
1921	300	158	105	53	110	268	19
1922	474	193	149	44	247	440	23
1923	644	258	202	56	302	560	26
1924	960	382	296	86	431	813	29
1925	1 316	468	351	117	585	1 053	37
1926	1 423	538	385	153	705	1 243	41
1927	1 663	628	436	192	760	1 388	46
1928	1 847	721	466	255	864	1 585	50
1929	2 182	833	546	287	1 013	1 846	35
1930	2 020	721	441	280	998	1 719	27
1931	2 236	753	448	305	946	1 699	17
1932	2 222	744	412	332	925	1 669	12
1933	2 120	794	419	375	1 031	1 825	15
1934[1]	4 828	2 605	1 123	1 482	1 655	4 260	102
1935	4 640	2 626	1 081	1 545	1 623	4 249	117
1936	4 250	2 662	1 109	1 553	1 100	3 762	146
1937	4 996	3 016	1 247	1 769	1 348	4 364	212
1938	5 525	3 378	1 412	1 966	1 433	4 811	231
1939	5 523	3 468	1 401	2 067	1 291	4 759	243

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 369.
NOTE : [1] Vezi nota de la tabelul 393.

Tabel 395

Bilanțul societăților de transporturi, principale conturi de activ, 1920—1939

mil. lei

Anii	Societăți număr	Total activ	Total investiții	Instalații și mașini	Debitori
1920	25	450	211	117	78
1921	25	512	261	121	128
1922	33	806	451	54	209
1923	37	1 102	554	213	390
1924	42	1 147	546	39	289
1925	41	1 351	582	94	381
1926	44	1 561	683	60	427
1927	23	1 351	864	179	124
1928	22	1 353	986	406	131
1929	17	1 480	1 154	532	116
1930	15	1 538	1 263	173	78
1931	15	3 086	2 631	1 864	197
1932	16	3 503	2 951	1 828	216
1933	13	3 874	2 653	2 039	309
1934	32	4 433	3 570	2 369	392
1935	39	5 995	4 748	3 152	579
1936	31	5 686	4 625	3 815	657
1937	36	6 921	5 620	4 316	609
1938	54	8 444	6 456	3 949	796
1939	46	9 395	7 189	4 489	800

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 369.

Tabel 396

Bilanțul societăților de transporturi, principale conturi de pasiv, 1920—1939

mil. lei

Anii	Total pasiv	Capital propriu			Capital împrumutat	Total capital	Beneficiu
		Total	Capital social	Alte fonduri proprii			
1920	450	262	216	46	94	356	57
1921	512	266	202	64	146	412	26
1922	806	413	336	77	250	663	37
1923	1 102	545	427	118	442	987	40
1924	1 147	545	388	157	408	953	34
1925	1 351	572	410	162	530	1 102	53
1926	1 561	699	441	258	631	1 330	64
1927	1 351	682	401	281	406	1 088	55
1928	1 353	750	401	349	427	1 177	61
1929	1 480	867	437	430	417	1 284	64
1930	1 538	969	436	533	407	1 376	81
1931	3 086	2 036	1 424	612	771	2 807	155
1932	3 503	2 115	1 425	690	1 074	3 189	247
1933	3 874	2 198	1 414	784	1 237	3 435	357
1934	4 433	2 331	1 536	795	1 511	3 842	438
1935	5 995	3 314	2 172	1 142	1 854	5 168	608
1936	5 686	2 962	1 819	1 143	1 858	4 820	681
1937	6 921	3 586	2 093	1 493	2 025	5 611	966
1938	8 444	4 498	2 717	1 781	2 217	6 715	1 054
1939	9 395	4 835	2 686	2 149	2 502	7 337	1 246

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 369.

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 397

Activul societăţilor industriale, pe ramuri, în perioada 1920—1939

mil. lei

Anii	Total	Extractivă	Electrică şi electrotehnică	Metalurgică	Chimică	Materiale de construcţii	Sticlă şi ceramică	Alimentară	Textilă	Pielărie	Lemn	Hîrtie şi arte grafice
1920	6 439	2 631	146	657	73	342	21	802	450	91	1 007	219
1921	13 075	5 127	340	1 395	202	984	26	1 361	651	179	2 510	300
1922	21 134	8 214	585	2 180	526	1 566	116	2 081	1 297	330	3 765	474
1923	34 145	13 227	920	3 599	1 080	1 524	503	4 699	1 870	753	5 326	644
1924	45 356	17 434	1 278	4 397	1 147	1 561	618	7 066	2 816	971	7 108	960
1925	59 321	24 561	2 142	4 998	1 572	1 735	842	8 401	4 166	1 191	8 397	1 316
1926	74 053	33 076	2 577	7 121	1 756	2 225	925	9 144	5 214	1 375	9 217	1 423
1927	88 204	38 136	3 167	9 358	2 094	2 499	1 377	11 844	7 074	1 583	9 409	1 663
1928	98 026	41 494	3 622	12 288	2 621	2 918	1 375	12 092	8 119	1 688	9 962	1 847
1929	105 686	43 567	3 340	13 337	2 648	3 097	1 533	14 081	9 345	1 527	11 029	2 182
1930	106 276	43 316	5 373	11 951	3 173	3 383	1 564	14 830	8 332	1 329	11 005	2 020
1931	109 616	46 211	6 762	12 129	3 116	3 407	1 620	14 071	8 214	1 761	10 089	2 236
1932	100 237	40 062	6 812	11 079	3 190	3 409	1 403	13 886	7 913	1 696	8 535	2 222
1933	99 184	39 423	7 139	12 324	2 979	3 712	1 312	11 477	9 002	1 371	8 325	2 120
1934	103 876	41 057	6 565	12 909	3 592	4 136	963	12 176	10 166	1 682	5 802	4 828
1935	110 614	41 641	7 391	15 314	4 624	4 467	1 005	12 501	11 600	1 497	5 934	4 640
1936	113 363	48 515	6 697	15 656	5 170	4 004	1 013	12 310	8 999	1 451	5 298	4 250
1937	137 709	54 516	8 013	25 254	5 188	4 493	1 043	12 598	14 172	1 649	5 787	4 996
1938	154 045	58 080	9 104	31 156	6 797	4 936	1 040	15 429	15 055	1 583	5 340	5 525
1939	173 904	59 410	9 349	49 637	7 428	4 961	1 040	14 510	16 074	1 110	4 862	5 523

SURSE : Calculat pe baza datelor din tabelele 371—388, 391—394.

BCU IASI CENTRU VECHI LIBRARY

Tabel 398

Activul societăților industriale, pe ramuri, în perioada 1920—1939

ponderi

Anii	Total	Extractivă	Electrică și electrotehnică	Metalurgică	Chimică	Materiale de construcții	Sticlă și ceramică	Alimentară	Textilă	Pielărie	Lemn	Hîrtie și arte grafice
1920	100	40,86	2,27	10,20	1,13	5,31	0,33	12,46	6,99	1,41	15,64	3,40
1921	100	39,21	2,60	10,67	1,54	7,53	0,20	10,41	4,98	1,37	19,20	2,29
1922	100	38,87	2,77	10,32	2,49	7,41	0,55	9,85	6,14	1,56	17,81	2,24
1923	100	38,74	2,69	10,54	3,16	4,46	1,47	13,76	5,48	2,21	15,60	1,89
1924	100	38,44	2,82	9,69	2,53	3,44	1,36	15,58	6,21	2,14	15,67	2,12
1925	100	41,40	3,61	8,43	2,65	2,92	1,42	14,16	7,02	2,01	14,16	2,22
1926	100	44,67	3,48	9,62	2,37	3,00	1,25	12,35	7,04	1,86	12,45	1,92
1927	100	43,24	3,59	10,61	2,37	2,83	1,56	13,43	8,02	1,79	10,67	1,89
1928	100	42,33	3,69	12,54	2,67	2,98	1,40	12,34	8,28	1,72	10,16	1,88
1929	100	41,22	3,16	12,62	2,51	2,93	1,45	13,32	8,84	1,44	10,44	2,06
1930	100	40,76	5,06	11,25	2,99	3,18	1,47	13,95	7,84	1,25	10,36	1,90
1931	100	42,16	6,17	11,06	2,84	3,11	1,48	12,84	7,49	1,61	9,20	2,04
1932	100	39,97	6,83	11,05	3,18	3,40	1,40	13,85	7,89	1,69	8,51	2,22
1933	100	39,75	7,20	12,43	3,00	3,74	1,32	11,57	9,08	1,38	8,39	2,14
1934	100	39,53	6,32	12,43	3,46	3,98	0,93	11,72	9,79	1,62	5,59	4,65
1935	100	37,65	6,68	13,84	4,18	4,04	0,91	11,30	10,49	1,35	5 36	4 19
1936	100	42,80	5,91	13,81	4,56	3,53	0,89	10 86	7,94	1,28	4,67	3,75
1937	100	39,59	5,82	18,34	3,77	3,26	0,76	9,15	10,29	1,20	4,20	3,63
1938	100	37,70	5,91	20,23	4,41	3,20	0,68	10,02	9,77	1,03	3,47	3,59
1939	100	34,16	5,38	28,54	4,27	2,85	0,60	8,34	9,24	0,64	2,80	3,18

SURSE: Calculat pe baza datelor din tabelul: 397.

BCU IASI CENTRE UNIVERSITARY LIBRARY

Tabel 399

Investiţiile societăţilor industriale, pe ramuri, în perioada 1920—1939

mil. lei

Anii	Total	Extractivă	Electrică şi electrotehnică	Metalurgica	Chimică	Materiale de construcţii	Sticlă şi ceramică	Alimentară	Textilă	Pielărie	Lemn	Hîrtie şi arte grafice
1920	3 702	1 566	82	340	41	214	10	504	274	53	474	144
1921	7 802	3 111	209	833	131	451	17	897	407	128	1 599	19
1922	13 996	4 972	453	1 196	379	921	83	1 373	839	213	3 538	29
1923	21 418	8 002	641	1 805	729	1 024	387	3 496	1 230	519	3 547	38
1924	28 625	11 830	745	2 446	770	938	441	4 492	1 899	605	4 402	57
1925	37 827	16 825	1 223	2 821	997	973	626	5 681	2 681	710	5 210	80
1926	48 364	22 777	1 539	4 343	1 085	1 224	643	6 697	3 036	865	6 065	90
1927	57 623	26 939	1 931	5 550	1 240	1 455	894	8 353	4 132	976	6 055	98
1928	63 941	29 660	2 285	6 481	1 720	1 863	871	8 653	4 985	1 055	6 254	114
1929	71 558	32 844	2 080	8 193	1 700	2 004	1 096	10 303	5 360	879	6 971	128
1930	73 443	32 835	3 752	7 497	2 014	2 173	1 088	10 598	5 387	769	7 208	122
1931	72 783	32 593	4 828	7 630	1 838	2 130	1 161	10 521	5 124	907	5 923	128
1932	66 178	27 589	5 053	7 086	1 846	2 185	1 046	9 755	5 224	826	5 437	131
1933	65 973	28 271	5 237	7 233	1 791	2 243	958	8 521	5 887	834	4 868	130
1934	67 335	28 256	5 050	8 217	2 064	2 725	712	8 938	6 401	1 085	3 587	300
1935	69 818	27 637	5 449	9 141	2 722	2 756	728	9 271	7 228	956	3 624	306
1936	68 566	30 229	4 616	8 006	3 201	2 654	737	8 889	5 970	940	3 021	303
1937	85 263	35 415	5 280	13 981	3 207	3 047	744	9 307	9 340	1 214	3 358	370
1938	93 310	36 843	6 103	18 305	4 073	3 250	760	9 272	9 956	1 104	3 223	421
1939	98 893	37 557	6 229	25 347	4 135	2 970	750	7 251	10 535	647	3 053	419

SURSE: Calculat pe baza datelor din tabelele 371—388, 391—394.

BCU IASI/CENTRALA UNIVERSITARA LIBRARY

Tabel 400

Investiţiile societăţilor industriale, pe ramuri, în perioada 1920—1939

ponderi

Anii	Total	Extractivă	Electrică şi electrotehnică	Metalurgică	Chimică	Materiale de construcţii	Sticlă şi ceramică	Alimentară	Textilă	Pielărie	Lemn	Hîrtie şi arte grafice
1920	100	42,30	2,22	9,18	1,11	5,78	0,27	13,61	7,40	1,43	12,80	3,89
1921	100	39,87	2,68	10,68	1,68	5,78	0,22	11,50	5,22	1,64	20,49	0,24
1922	100	35,52	3,24	8,55	2,71	6,58	0,59	9,81	5,99	1,52	25,28	0,21
1923	100	37,36	2,99	8,43	3,40	4,78	1,81	16,32	5,74	2,42	16,56	0,18
1924	100	41,33	2,60	8,54	2,69	3,28	1,54	15,69	6,63	2,11	15,38	0,20
1925	100	44,48	3,23	7,46	2,64	2,57	1,65	15,02	7,09	1,88	13,77	0,21
1926	100	47,09	3,18	8,98	2,24	2,53	1,33	13,85	6,28	1,79	12,54	0,19
1927	100	46,75	3,35	9,63	2,15	2,53	1,55	14,50	7,17	1,69	10,51	0,17
1928	100	46,39	3,57	10,14	2,69	2,91	1,36	13,53	7,80	1,65	9,78	0,18
1929	100	45,90	2,91	11,45	2,38	2,80	1,53	14,40	7,49	1,23	9,74	0,18
1930	100	44,71	5,11	10,21	2,74	2,96	1,48	14,43	7,33	1,05	9,81	0,17
1931	100	44,78	6,63	10,48	2,53	2,93	1,60	14,46	7,04	1,25	8,14	0,18
1932	100	41,69	7,64	10,71	2,79	3,30	1,58	14,74	7,89	1,25	8,22	0,20
1933	100	42,85	7,94	10,96	2,71	3,40	1,45	12,92	8,92	1,26	7,38	0,20
1934	100	41,96	7,50	12,20	3,07	4,05	1,06	13,27	9,51	1,61	5,33	0,45
1935	100	39,58	7,80	13,09	3,90	3,95	1,04	13,28	10,35	1,37	5,19	0,44
1936	100	44,09	6,73	11,68	4,67	3,87	1,07	12,96	8,71	1,37	4,41	0,44
1937	100	41,54	6,19	16,40	3,76	3,57	0,87	10,92	10,95	1,42	3,94	0,43
1938	100	39,48	6,54	19,62	4,37	3,48	0,81	9,94	10,67	1,18	3,45	0,45
1939	100	37,98	6,30	25,63	4,18	3,00	0,76	7,33	10,65	0,65	3,09	0,42

SURSE: Calculat pe baza datelor din tabelul 399.

BCU/ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE LIBRARY

Tabel 401

Capitalul total utilizat al societăților industriale, pe ramuri, în perioada 1920—1939

mil. lei

Anii	Total	Extractivă	Electrică și electrotehnică	Metalurgică	Chimică	Materiale de construcții	Sticlă și ceramică	Alimentară	Textilă	Pielărie	Lemn	Hîrtie și arte grafice
1920	5 433	2 087	127	608	68	288	17	683	380	81	906	188
1921	11 119	3 994	314	1 288	183	856	21	1 207	564	162	2 262	268
1922	18 140	6 468	504	2 036	498	1 332	106	1 846	1 209	310	3 391	440
1923	29 846	11 005	843	3 291	971	1 315	475	4 185	1 731	659	4 811	560
1924	40 073	15 561	897	3 929	1 051	1 173	549	5 979	2 612	870	6 639	813
1925	53 380	22 565	1 774	4 468	1 459	1 261	791	7 680	3 506	1 064	7 759	1 053
1926	66 002	29 873	2 089	6 268	1 578	1 656	844	8 118	4 522	1 207	8 604	1 243
1927	78 191	34 431	2 564	8 086	1 865	1 874	1 235	10 525	6 303	1 438	8 482	1 388
1928	87 046	37 639	3 077	10 550	1 690	2 355	1 266	11 007	7 237	1 541	9 099	1 585
1929	95 079	39 373	2 944	11 693	2 474	2 566	1 465	12 735	8 251	1 446	10 286	1 846
1930	97 035	39 751	4 860	10 613	2 899	2 764	1 521	13 281	7 885	1 278	10 464	1 719
1931	98 614	40 991	5 874	11 296	2 986	2 798	1 549	13 029	7 692	1 336	9 364	1 699
1932	92 055	36 764	6 553	10 498	2 999	2 800	1 360	12 309	7 625	1 288	8 190	1 669
1933	92 155	37 630	6 572	10 882	2 756	2 934	1 251	10 626	8 464	1 286	7 929	1 825
1934	94 388	37 630	5 782	11 435	3 362	3 577	903	11 066	9 518	1 368	5 487	4 260
1935	96 960	36 898	6 273	11 859	4 328	3 771	964	11 493	10 112	1 329	5 684	4 249
1936	96 596	41 435	5 513	11 443	4 789	3 416	786	11 106	8 247	1 182	4 917	3 762
1937	114 747	47 574	6 175	17 687	4 559	3 866	815	12 373	10 473	1 491	5 370	4 364
1938	120 926	49 292	7 319	17 645	59 251	4 222	741	11 381	13 220	1 492	4 878	4 811
1939	129 981	51 355	7 173	27 095	6 172	4 102	731	9 806	13 498	929	4 361	4 759

SURSE: Calculat pe baza datelor din tabelele 371—388, 391—394.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 402

Capitalul total utilizat al societăților industriale, pe ramuri, în perioada 1920—1939

ponderi

Anii	Total	Extractivă	Electrică și electrotehnică	Metalurgică	Chimică	Materiale de construcții	Sticlă și ceramică	Alimentară	Textilă	Pielărie	Lemn	Hîrtie și arte grafice
1920	100	38,41	2,34	11,19	1,25	5,30	0,31	12,57	6,99	1,49	16,68	3,46
1921	100	35,92	2,82	11,58	1,65	7,70	0,19	10,86	5,07	1,46	20,34	2,41
1922	100	35,66	2,78	11,22	2,75	7,34	0,58	10,18	6,66	1,71	18,69	2,43
1923	100	36,87	2,82	11,03	3,25	4,41	1,59	14,02	5,80	2,21	16,12	1,88
1924	100	38,83	2,24	9,80	2,62	2,93	1,37	14,92	6,52	2,17	16,57	2,03
1925	100	42,27	3,32	8,37	2,73	2,36	1,48	14,39	6,57	1,99	14,54	1,97
1926	100	45,26	3,17	9,50	2,39	2,51	1,28	12,30	6,85	1,83	13,04	1,88
1927	100	44,03	3,28	10,34	2,39	2,40	1,58	13,46	8,06	1,84	10,85	1,78
1928	100	43,24	3,53	12,12	1,94	2,71	1,45	12,65	8,31	1,77	10,45	1,82
1929	100	41,41	3,10	12,30	2,60	2,70	1,54	13,39	8,68	1,52	10,82	1,94
1930	100	40,97	5,01	10,94	2,99	2,85	1,57	13,69	8,13	1,32	10,78	1,77
1931	100	41,57	5,96	11,45	3,03	2,84	1,57	13,21	7,80	1,35	9,50	1,72
1932	100	39,94	7,12	11,40	3,26	3,04	1,48	13,37	8,28	1,40	8,90	1,81
1933	100	40,83	7,13	11,81	2,99	3,18	1,36	11,53	9,18	1,40	8,60	1,98
1934	100	39,87	6,13	12,11	3,56	3,79	0,96	11,72	10,08	1,45	5,81	4,51
1935	100	38,05	6,47	12,23	4,46	3,89	0,99	11,85	10,43	1,37	5,86	4,38
1936	100	42,90	5,71	11,85	4,96	3,54	0,81	11,50	8,54	1,22	5,09	3,89
1937	100	41,46	5,38	15,41	3,97	3,37	0,71	10,78	9,13	1,30	4,68	3,80
1938	100	40,76	6,05	14,59	4,90	3,49	0,61	9,41	10,93	1,23	4,03	3,98
1939	10	39,51	5,52	20,85	4,75	3,16	0,56	7,54	10,38	0,71	3,36	3,66

SURSE: Calculat pe baza datelor din tabelul 401.

BCU IAȘI CENTRALA UNIVERSITARĂ LIBRARY

Tabel 403

Capitalul propriu al societăților industriale, pe ramuri, în perioada 1920—1939

mil. lei

Anii	Total	Extractivă	Electrică și electrotehnică	Metalurgică	Chimică	Materiale de construcții	Sticlă și ceramică	Alimentară	Textilă	Pielărie	Lemn	Hîrtie și arte grafice
1920	2 819	1 285	55	275	51	193	10	320	209	31	277	113
1921	5 773	2 866	123	483	113	473	9	541	221	72	714	158
1922	8 112	4 143	164	569	181	562	59	742	475	135	889	193
1923	13 464	6 975	239	1 057	346	542	134	1 978	623	248	1 064	258
1924	18 689	9 343	317	1 695	406	558	229	2 884	949	313	1 613	382
1925	24 471	12 692	629	1 935	499	629	305	3 606	1 422	357	1 929	468
1926	32 911	17 494	961	3 339	690	850	343	4 191	1 646	428	2 431	538
1927	40 266	21 407	1 112	4 262	871	917	483	5 198	2 259	460	2 669	628
1928	45 216	23 231	1 208	4 601	1 328	1 544	586	5 750	2 854	489	2 904	721
1929	49 507	25 074	1 243	5 276	1 459	1 757	669	6 294	3 250	456	3 276	753
1930	54 432	27 428	2 054	5 408	1 799	1 918	736	7 121	3 473	413	3 361	721
1931	57 960	29 266	2 442	6 265	1 867	2 062	732	7 216	3 549	518	3 290	753
1932	54 736	25 338	2 953	6 364	1 917	2 104	716	7 297	3 836	536	2 931	744
1933	54 705	25 257	3 061	6 564	1 934	2 213	660	6 730	4 054	529	2 909	794
1934	57 208	25 437	3 123	7 270	2 136	2 622	554	7 101	4 251	527	1 582	2 605
1935	59 313	25 024	3 544	7 806	2 548	2 788	643	7 133	4 908	537	1 756	2 626
1936	63 517	31 839	2 924	7 008	2 725	2 610	516	7 098	4 135	511	1 489	2 662
1937	73 354	35 644	3 433	9 196	2 695	3 081	557	8 821	4 661	575	1 675	3 016
1938	78 557	36 749	4 046	10 007	3 509	3 327	514	7 827	6 868	673	1 659	3 378
1939	81 848	38 428	4 027	12 508	3 573	3 182	549	6 827	7 453	368	1 465	3 468

SURSE: Calculat pe baza datelor din tabelel 371—388, 391—394.

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 404

Capitalul propriu al societăților industriale, pe ramuri, în perioada 1920—1939

ponderi

Anii	Total	Extractivă	Electrică și electrotehnică	Metalurgică	Chimică	Materiale de construcții	Sticlă și ceramică	Alimentară	Textilă	Pielărie	Lemn	Hîrtie și arte grafice
1920	100	45,58	1,95	9,76	1,81	6,85	0,35	11,35	7,41	1,10	9,83	4,01
1921	100	49,64	2,13	8,37	1,96	8,19	0,16	9,37	3,83	1,25	12,37	2,74
1922	100	51,07	2,02	7,01	2,23	6,93	0,73	9,15	5,86	1,66	10,96	2,38
1923	100	51,80	1,78	7,85	2,57	4,03	1,00	14,69	4,63	1,84	7,90	1,92
1924	100	49,99	1,70	9,07	2,17	2,99	1,23	15,43	5,08	1,67	8,63	2,04
1925	100	51,87	2,57	7,91	2,04	2,57	1,25	14,74	5,81	1,46	7,88	1,91
1926	100	53,16	2,92	10,15	2,10	2,58	1,04	12,73	5,00	1,30	7,39	1,63
1927	100	53,16	2,76	10,58	2,16	2,28	1,20	12,91	5,61	1,14	6,63	1,56
1928	100	51,38	2,67	10,18	2,94	3,41	1,30	12,72	6,31	1,08	6,42	1,59
1929	100	50,65	2,51	10,66	2,95	3,55	1,35	12,71	6,56	0,92	6,62	1,52
1930	100	50,39	3,77	9,94	3,31	3,52	1,35	13,08	6,38	0,76	6,17	1,32
1931	100	50,49	4,21	10,81	3,22	3,56	1,26	12,45	6,12	0,89	5,68	1,30
1932	100	46,29	5,39	11,63	3,50	3,84	1,31	13,33	7,01	0,98	5,35	1,36
1933	100	46,17	5,60	12,00	3,54	4,05	1,21	12,30	7,41	0,97	5,32	1,45
1934	100	44,46	5,46	12,71	3,73	4,58	0,97	12,41	7,43	0,92	2,77	4,55
1935	100	42,19	5,98	13,16	4,30	4,70	1,08	12,03	8,27	0,91	2,96	4,43
1936	100	50,13	4,60	11,03	4,29	4,11	0,81	11,17	6,51	0,80	2,34	4,19
1937	100	48,59	4,68	12,54	3,67	4,20	0,76	12,03	6,35	0,78	2,28	4,11
1938	100	46,78	5,15	12,74	4,47	4,24	0,65	9,96	8,74	0,86	2,11	4,30
1939	100	46,95	4,92	15,28	4,37	3,89	0,67	8,34	9,11	0,51	1,79	4,24

SURSE: Calculat pe baza datelor din tabelul 403

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 405

Ponderea capitalului propriu în totalul capitalului societăților industriale, pe ramuri, în perioada 1920—1939

Anii	Extractivă	Electrică și electrotehnică	Metalurgică	Chimică	Materiale de construcții	Sticlă și ceramică	Alimentară	Textile	Pielărie	Lemn	Hîrtie și arte grafice
1920	61,6	43,3	45,2	75,0	67,0	58,8	46,9	55,0	38,3	30,6	60,1
1921	72,7	39,2	37,5	61,7	55,3	42,9	44,8	39,2	44,4	31,6	59,0
1922	64,1	32,5	27,9	36,3	42,2	55,7	40,2	39,3	43,5	26,2	43,9
1923	63,4	28,4	32,1	35,6	41,2	28,2	47,3	36,0	37,6	22,1	46,1
1924	60,0	35,3	43,1	38,6	47,6	41,7	48,2	36,3	36,0	24,3	47,0
1925	56,2	35,5	43,3	34,2	49,9	38,6	47,0	40,6	33,6	24,9	44,4
1926	58,6	46,0	53,3	43,7	51,3	40,6	51,6	36,4	34,5	28,3	43,3
1927	62,2	43,4	52,7	46,7	48,9	39,1	49,4	35,8	32,0	31,5	45,2
1928	61,7	39,3	43,6	78,6	65,6	46,3	52,2	39,2	31,7	31,9	45,5
1929	63,7	42,2	45,1	59,0	68,5	45,7	49,4	39,4	31,5	31,8	45,1
1930	69,0	42,3	51,0	62,1	69,4	48,4	53,6	44,0	32,3	32,1	41,9
1931	71,4	41,6	55,5	62,5	73,7	47,3	55,4	46,1	38,8	35,1	44,3
1932	68,9	45,1	60,6	63,9	75,1	52,6	59,3	50,3	41,6	37,8	44,6
1933	69,2	46,6	63,6	70,2	75,4	52,8	63,3	47,9	41,1	36,7	43,5
1934	67,6	54,0	60,3	63,5	73,3	61,4	64,2	44,7	41,0	28,8	61,2
1935	67,8	56,5	65,8	58,9	73,9	66,7	62,1	48,5	40,4	30,9	61,8
1936	76,8	53,0	61,2	56,9	76,4	65,6	63,9	50,1	43,2	30,3	70,8
1937	74,9	55,6	52,0	59,1	79,7	68,3	71,3	44,5	38,6	31,2	69,1
1938	74,6	55,3	56,7	59,2	78,8	69,4	68,8	52,0	45,1	34,0	70,2
1939	74,8	56,1	46,2	57,9	77,6	75,1	69,6	55,2	39,6	33,6	72,9

SURSE: Calculat pe baza datelor din tabelele 371—388, 391—394.

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 406

Distribuirea capitalului societăților industriale, pe grupe de mărime, în anii 1924, 1928, 1932, 1936, 1938

milioane lei

Grupe de capital	1924	1928	1932	1936	1938
TOTAL	19 207[1]	46 118[2]	56 378[3]	71 390[4]	83 955
pînă la 1 mil lei	75	48	40	48	442
1— 3 mil. lei	415	406	339	478	678
3— 5 mil. lei	448	450	433	489	896
5— 10 mil. lei	1 080	1 317	1 233	1 099	1 954
10— 20 mil. lei	1 702	2 342	1 980	1 957	3 620
20— 50 mil. lei	2 803	4 242	4 340	4 294	7 684
50—100 mil. lei	2 075	3 645	4 079	4 463	7 083
100—200 mil. lei	2 376	6 762	5 247	5 633	7 936
200—500 mil. lei	1 270	5 384	8 304	11 691	9 592
500— 1 mld. lei	5 705	10 322	9 827	6 978	21 141
peste 1 mld. lei	1 258	11 200	20 556	34 260	22 929

SURSE : Întocmit după Virgil N. Madgearu, *Evoluția economiei românești după războiul mondial*, București, 1940; „Statistica societăților anonime din România", 1939.

NOTE : [1] Cifră corectată, în sursă 19 205.
[2] Cifră corectată, în sursă 46 062.
[3] Cifră corectată, în sursă 56 379.
[4] Cifră corectată, în sursă 71 389.

Tabel 407

Distribuirea capitalului societăților industriale, pe grupe de mărime, în anii 1924, 1928, 1932, 1936, 1938

ponderi

Grupe de capital	1924	1928	1932	1936	1938
TOTAL	100	100	100	100	100
pînă la 1 mil. lei	0,4	×	0,1	0,1	0,5
1— 3 mil. lei	2,2	0,9	0,6	0,7	0,8
3— 5 mil. lei	2,3	1,0	0,8	0,7	1,1
5— 10 mil. lei	5,6	2,9	2,2	1,5	2,3
10— 20 mil. lei	8,9	5,1	3,5	2,7	4,3
20— 50 mil. lei	14,6	9,2	7,7	6,0	9,2
50—100 mil. lei	10,8	7,9	7,2	6,2	8,4
100—200 mil. lei	12,4	14,6	9,3	7,9	9,5
200—500 mil. lei	6,6	11,7	14,7	16,4	11,4
500—1 mld. lei	29,7	22,4	17,4	9,8	25,2
peste 1 mld. lei	6,5	24,3	36,5	48,0	27,3

SURSE : Calculat după datele din tabelul 406.

Tabel 408

Concentrarea capitalului societăților industriale, pe grupe de mărime, în anul 1938

Grupa	Societăți		Activ		Capital social	Capital propriu		Capital împrumutat	
	număr	%	mil. lei	%	mil. lei	mil. lei	%	mil. lei	%
TOTAL	1 160	100	162 507	100	35 842	83 264	100	44 599	100
pînă la 1 mil. lei	105	9,1	1 017	0,6	50	439	0,5	451	1,0
1 mil.— 2 mil. lei	171	14,7	1 094	0,7	203	314	0,4	703	1,6
2 mil.— 4 mil. lei	219	18,9	2 672	1,6	563	821	1,0	1 627	3,7
4 mil.— 10 mil. lei	237	20,4	5 604	3,5	1 366	2 365	2,8	2 673	6,0
10 mil— 20 mil. lei	166	14,3	9 626	5,9	2 066	3 621	4,3	4 868	10,9
20 mil.— 50 mil. lei	142	12,2	17 428	10,7	3 979	7 657	9,2	6 711	15,0
50 mil.—100 mil. lei	54	4,7	12 502	7,7	3 388	7 058	8,5	3 972	8,9
100 mil.—200 mil. lei	32	2,8	14 118	8,7	3 858	7 894	9,5	3 480	7,8
200 mil.—400 mil. lei	14	1,2	16 109	9,9	3 965	8 211	9,9	4 463	10,0
400 mil.—1 mld. lei	15	1,3	50 038	30,8	9 295	21 955	26,4	10 545	23,7
peste 1 mld.	5	0,4	32 299	19,9	7 109	22 929	27,5	5 106	11,4

SURSE : Calculat pe baza datelor din „Statistica societăților anonime din România", XXI, 1939.

Tabel 409

Amortizarea instalațiilor și mașinilor societăților industriale, pe ramuri, în anii 1936—1939

Ramura	Fondul de amortizare mil. lei				Raportul între fondul de amortizare și valoarea instalațiilor și mașinilor			
	1936	1937	1938	1939	1936	1937	1938	1939
TOTAL	20 742	28 569	25 574	27 026	48,3	57,1	51,4	51,4
Extractivă	11 747	16 826	12 489	13 236	47,8	75,7	61,3	57,2
Metalurgică	2 224	2 192	2 342	2 824	30,2	43,2	41,2	44,5
Electrică și electrotehnică	504	1 260	1 570	1 688	14,6	33,0	34,9	36,8
Materiale de construcție	424	510	842	921	14,6	32,0	50,6	66,7
Chimică	441	564	959	1 038	35,1	42,2	49,4	51,4
Alimentară	2 004	2 359	2 584	2 198	37,7	52,9	65,6	73,8
Textilă și confecții	1 179	1 559	1 635	1 866	53,3	42,6	40,8	45,4
Pielărie și tăbăcărie	69	115	143	110	56,5	61,8	88,0	77,3
Hîrtie, poligrafie	850	1 326	1 235	1 193	67,5	69,0	59,3	53,0
Sticlă și ceramică	155	140	204	203	25,8	56,9	80,7	86,3
Prelucrarea lemnului	320	543	540	474	59,0	46,4	45,2	51,5
Transport și comunicații	823	1 175	1 031	1 275	21,6	27,2	26,1	28,4
Altele	—	—	×	—	20,8	—	10,0	—

SURSE : Calculat după „Statistica societăților anonime din România", 1937—1940.

Tabel 110

Amortizarea instalațiilor și mașinilor societăților industriale, în raport cu grupa de capital, în anul 1938

Grupa de capital	Societăți		Valoarea instalațiilor și mașinilor		Fondul de amortizare a instalațiilor și mașinilor		Raport col 6/ col 4
	număr	%	mil. lei	%	mil. lei	%	
1	2	3	4	5	6	7	8
TOTAL	1 160	100	49 738	100	25 574	100	51,4
până la 1 mil. lei	105	9,1	232	0,5	127	0,5	54,7
1— 2 mil. lei	171	14,7	217	0,4	60	0,2	27,6
2— 4 mil. lei	219	18,9	556	1,1	131	0,5	23,6
4— 10 mil. lei	237	20,4	1 383	2,8	547	2,2	39,6
10— 20 mil. lei	166	14,3	2 034	4,1	896	3,5	44,1
20— 50 mil. lei	142	12,2	4 447	8,9	2 187	8,6	49,2
50—100 mil. lei	54	4,7	3 403	6,8	2 253	8,8	66,2
100—200 mil. lei	32	2,8	3 972	8,0	1 873	7,3	47,2
200—400 mil. lei	14	1,2	4 687	9,4	2 989	11,7	63,4
400— 1 mld. lei	15	1,3	15 745	31,7	8 625	33,7	54,8
peste 1 mld. lei	5	0,4	13 062	26,3	5 886	23,0	45,1

SURSE: Calculat după „Statistica societăților anonime din România" XXI, 1939.

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 411

Contul de profit și pierdere al societăților industriale, după conturi și ramuri, în anul 1938

Conturi	Total 1 160 societăți		Extractivă	Metalurgică	Electrică	Materiale de construcție	Chimică	Alimentară	Textilă și confecții	Pielărie și tăbăcărie	Hîrtie și arte grafice	Sticlă și ceramică	Lemn	Transport și comunicații	Alte
			103	107	66	102	126	203	180	19	70	17	111	54	2
	mil. lei	%	societăți					societăți							
DEBIT	35 520	100	11 499	4 591	2 004	1 120	2 112	4 013	4 435	345	1 446	343	989	2 613	10
Cheltuieli de fabricație	7 105	20,0	1 407	423	819	211	504	1 056	1 025	46	394	134	265	817	4
Salarii și indemnizații	5 088	14,3	1 884	406	330	159	252	389	754	91	291	63	108	360	2
Cheltuieli de administrație	3 951	11,1	1 531	426	157	110	308	279	420	60	146	35	106	372	1
Amortizări mobiliare	2 555	7,2	1 207	184	165	111	106	141	279	25	92	13	56	176	×
Amortizări imobiliare	1 051	3,0	542	134	32	28	67	57	48	8	30	5	24	75	×
Diverse alte amortizări	798	2,2	333	185	25	10	23	36	64	7	19	3	27	67	×
Fonduri diverse	539	1,5	46	48	45	20	26	239	84	3	9	1	2	17	1
Impozite și taxe	5 355	15,1	1 964	904	61	78	144	1 066	860	21	80	33	58	84	1
Dobînzi și comisioane	1 910	5,4	409	322	125	31	325	169	218	31	43	12	91	134	1
Chirii	137	0,4	30	11	5	3	9	23	29	3	3	1	6	13	×
Asigurări diverse	201	0,6	49	26	12	6	9	27	27	2	11	2	18	11	×
Diverse	1 843	5,2	758	233	53	118	153	187	132	5	89	14	50	50	×
Report pierderi an precedent	1 251	3,5	215	469	39	22	61	158	166	×	12	11	87	11	—
Beneficiu net	3 736	10,5	1 124	820	136	213	125	186	329	43	227	16	91	426	×
CREDIT	35 520	100	11 499	4 591	2 004	1 120	2 112	4 013	4 435	345	1 446	343	989	2 613	10
Veniturile din vînzarea mărfurilor	32 356	91,1	10 518	3 948	1 772	977	1 998	3 719	4 155	332	1 312	311	838	2 466	10
Veniturile imobilelor	100	0,3	10	6	2	39	3	13	8	4	6	×	4	5	—
Dobînzi și comisioane	163	0,4	26	77	19	4	4	5	7	×	2	2	9	7	—
Diverse	1 223	3,4	501	41	153	75	38	102	64	3	94	13	33	106	—
Report din beneficiul anului trecut	663	1,9	56	465	7	7	29	24	27	4	14	7	8	16	—
Pierdere	1 015	2,9	388	54	51	18	40	150	174	2	18	10	97	13	—

SURSE: Calculat după „Statistica societăților anonime din România", XXI, 1939.
NOTE: Rotunjirea la milioane s-a făcut întregindu-se în unele cazuri chiar de la 0,4 milioane pentru a asigura concordanța cu totalul din sursă.

BCU IASI CENTRUL DE CERCETARE

Tabel 412

Structura contului de profit și pierdere al societăților industriale, după conturi și ramuri, în anul 1938

Conturi	Total societăți	Extractivă	Metalurgică	Electrică	Materiale de construcție	Chimică	Alimentară	Textilă și confecții	Pielărie și tăbăcărie	Hîrtie și arte grafice	Sticlă și ceramică	Lemn	Transport și comunicații	Alte
DEBIT	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Cheltuieli de fabricație	20,0	12,2	9,2	40,9	18,8	23,9	26,3	23,1	13,3	27,2	39,0	26,8	31,3	40,0
Salarii și indemnizații	14,3	16,4	8,9	16,5	14,2	11,9	9,7	17,0	26,4	20,1	18,4	10,9	13,8	20,0
Cheltuieli de administrație	11,1	13,3	9,3	7,8	9,8	14,6	7,0	9,5	17,4	10,1	10,2	10,7	14,2	10,0
Amortizări mobiliare	7,2	10,5	4,0	8,2	9,9	5,0	3,5	6,3	7,2	6,4	3,8	5,7	6,7	×
Amortizări imobiliare	3,0	4,7	2,9	1,6	2,5	3,2	1,4	1,1	2,3	2,1	1,4	2,4	2,9	×
Diverse alte amortizări	2,2	2,9	4,0	1,3	0,9	1,1	0,9	1,4	2,0	1,3	0,9	2,7	2,6	×
Fonduri diverse	1,5	0,4	1,0	2,3	1,8	1,2	6,0	1,9	0,9	0,6	0,3	0,2	0,7	10,0
Impozite și taxe	15,1	17,1	19,7	3,0	7,0	6,8	26,6	19,4	6,1	5,5	9,6	5,9	3,2	10,0
Dobînzi și comisioane	5,4	3,5	7,0	6,3	2,8	15,4	4,2	4,9	9,0	3,0	3,5	9,2	5,1	10,0
Chirii	0,4	0,3	0,2	0,2	0,3	0,4	0,6	0,7	0,9	0,2	0,3	0,6	0,5	×
Asigurări diverse	0,6	0,4	0,6	0,6	0,5	0,4	0,7	0,6	0,6	0,8	0,6	1,8	0,4	×
Diverse	5,2	6,6	5,1	2,6	10,5	7,3	4,6	3,0	1,4	6,2	4,1	5,1	1,9	×
Report pierderi an precedent	3,5	1,9	10,2	1,9	2,0	2,9	3,9	3,7	×	0,8	3,2	8,8	0,4	—
Beneficiu net	10,5	9,8	17,9	6,8	19,0	5,9	4,6	7,4	12,5	15,7	4,7	9,2	16,3	—
CREDIT	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Veniturile din vînzarea mărfurilor	91,1	91,5	86,0	88,4	87,2	94,6	92,7	93,7	96,2	90,7	90,7	84,8	94,4	100,0
Veniturile imobilelor	0,3	0,1	0,1	0,1	3,5	0,1	0,3	0,2	1,2	0,4	×	0,4	0,2	—
Dobînzi și comisioane	0,4	0,2	1,7	1,0	0,4	0,2	0,1	0,2	×	0,1	0,6	0,9	0,3	—
Diverse	3,4	4,3	0,9	7,6	6,7	1,8	2,6	1,4	0,9	6,5	3,8	3,3	4,0	—
Report din beneficiul anului trecut	1,9	0,5	10,1	0,3	0,6	1,3	0,6	0,6	1,1	1,0	2,0	0,8	0,6	—
Pierdere	2,9	3,4	1,2	2,6	1,6	2,0	3,7	3,9	0,6	1,3	2,9	9,8	0,5	—

SURSE: Calculat după „Statistica societăților anonime din România", 1939.

BCU ȘTIINȚE ECONOMICE LIBRARY

Tabel 413

Activul societăților industriale, pe ramuri, media pe societate, în perioada 1920—1939

mil. lei

Anii	Total	Extractivă	Electrică și electrotehnică	Metalurgică	Chimică	Materiale de construcții	Sticlă	Alimentară	Textilă	Pielărie	Lemn, hîrtie arte grafice [1]	Lemn și hîrtie [1]	Hîrtie arte grafice tipografii [1]	Transporturi
1920	16	56	7	25	7	8	2	9	15	10	14	19	7	18
1921	26	72	14	39	9	19	3	13	20	14	23	30	8	20
1922	31	85	25	50	15	22	10	14	29	18	26	34	9	24
1923	41	104	37	51	19	29	9	29	38	30	32	41	11	30
1924	46	115	38	57	17	28	10	37	41	35	37	44	17	27
1925	55	150	48	62	25	29	12	42	53	37	39	47	19	33
1926	65	184	51	77	29	34	16	46	59	34	42	49	21	35
1927	77	210	62	101	29	45	18	57	71	41	44	52	24	59
1928	89	222	72	132	40	58	21	61	75	48	51	60	28	62
1929	100	248	71	145	43	62	26	75	82	49	59	71	32	87
1930	102	261	105	127	47	69	25	81	72	47	62	74	33	103
1931	107	287	121	138	47	71	27	76	69	73	58	67	37	206
1932	99	244	116	137	47	67	26	71	68	65	59	61	37	219
1933	96	242	125	131	41	70	23	58	71	55	52	61	33	298
1934	95	250	134	136	44	41	48	57	73	65	50	46	55	139
1935	96	302	121	160	42	40	50	58	65	55	49	47	52	154
1936	115	490	120	178	48	45	46	63	61	63	54	54	54	183
1937	126	474	121	255	45	44	61	61	80	75	57	51	66	192
1938	140	564	138	291	54	48	61	76	84	83	60	48	79	156
1939	176	653	170	487	69	67	87	102	90	85	88	70	113	204

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 369.
NOTE: [1] Vezi nota 1 de la tabelul 389.

BCU IASI CENTRALA UNIVERSITARA LIBRARY

Tabel 414

Investiţiile societăţilor industriale, pe ramuri, în perioada 1920—1939, media pe societate

mil. lei

Anii	Total	Extractivă	Electrică electrotehnică	Metalurgică	Chimică	Materiale de construcţii	Sticlă	Alimentară	Textilă	Pielărie	Lemn[1] hîrtie, arte grafice	Lemn, hîrtie[1]	Hîrtie, arte grafice[1] tipografii	Transporturi
1920	9	33	4	13	4	5	9	5	9	6	7	9	5	8
1921	16	44	8	23	6	9	2	8	13	10	15	19	5	10
1922	19	51	20	27	11	13	7	9	19	12	23	32	6	14
1923	25	63	26	25	13	20	7	21	25	21	21	27	7	15
1924	30	78	22	32	11	17	7	26	28	22	23	27	10	13
1925	36	103	27	35	16	16	9	29	34	22	24	29	12	14
1926	43	127	30	47	18	19	11	34	34	22	27	32	13	16
1927	51	148	38	60	17	26	12	40	41	25	28	33	14	38
1928	59	159	46	70	26	37	14	43	46	30	32	38	17	45
1929	69	187	44	89	27	40	18	55	47	28	37	45	19	68
1930	71	198	74	80	30	44	18	58	46	27	40	48	20	84
1931	73	202	86	87	27	44	19	57	43	38	34	39	21	175
1932	67	168	86	87	27	43	19	50	45	32	34	39	22	184
1933	65	173	92	77	25	42	17	43	46	33	31	36	20	204
1934	65	172	103	86	25	27	36	42	46	42	31	29	34	112
1935	64	200	89	95	25	25	36	43	41	35	31	29	34	122
1936	78	305	82	91	30	30	34	46	40	41	34	31	39	149
1937	86	308	80	141	28	30	44	45	52	55	37	30	49	156
1938	95	358	92	171	32	32	45	46	55	58	41	29	60	120
1939	111	413	113	249	38	40	63	51	59	50	61	44	86	151

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 369.
NOTE: [1] Vezi nota 1 de la tabelul 389.

BCU "LUCIAN BLAGA" CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 415

Capitalul propriu al societăților industriale, pe ramuri, în perioada 1920—1939, media pe societate

mil. lei

Anii	Total	Extractivă	Electrică electrotehnică	Metalurgică	Chimică	Materiale de construcții	Sticlă	Alimentară	Textilă	Pielărie	Lemn, hîrtie, arte grafice [1]	Lemn, hîrtie [1]	Hîrtie arte grafice tipografii [1]	Transporturi
1920	7	27	3	11	5	4	0,9	3	7	3	5	5	4	10
1921	12	40	5	13	5	9	1	5	7	6	7	9	4	11
1922	12	43	7	13	5	8	5	5	11	8	7	8	4	13
1923	16	55	10	15	6	10	3	12	13	10	7	8	4	15
1924	19	61	9	22	6	10	4	15	14	11	9	10	7	13
1925	23	77	14	24	8	10	4	18	18	11	10	11	7	14
1926	29	97	19	36	11	13	6	21	18	11	12	13	8	16
1927	35	118	22	46	12	17	6	25	23	12	13	15	9	30
1928	41	124	24	49	20	31	9	29	26	14	16	17	11	34
1929	47	142	26	57	24	35	11	33	29	15	18	21	12	51
1930	52	165	40	57	27	39	12	39	30	15	19	23	12	65
1931	57	182	44	71	28	43	12	39	30	22	19	22	13	136
1932	53	155	50	79	28	41	13	37	33	21	18	21	12	132
1933	53	155	54	70	26	42	12	34	32	21	18	21	12	169
1934	52	155	64	77	26	26	28	33	30	20	20	13	30	73
1935	52	181	58	81	23	25	32	33	28	20	20	14	29	85
1936	64	322	52	80	25	29	23	37	27	22	24	15	34	96
1937	67	310	52	93	23	30	33	43	26	26	25	15	40	100
1938	72	357	61	94	28	33	30	39	38	35	28	15	48	83
1939	84	422	73	123	33	43	46	48	42	28	42	21	71	105

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 369.
NOTE : [1] Vezi nota 1 de la tabelul 389.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 416

Principalele conturi de bilanț ale societăților industriale, pe ramuri, raportate la personalul productiv[1], în anul 1938

mii lei/persoană

Ramura	Total activ	Investiții	Capital propriu	Capital împrumutat	Capital utilizat	Valoarea mărfurilor vîndute	Beneficiu net
Total	627	423	322	172	494	125	18
Alimentară	1 130	679	573	260	834	272	16
Lemn	232	140	720	140	212	36	4
Metalurgică	551	324	177	135	312	70	15
Electrotehnică	1 370	918	609	492	1 101	267	21
Materiale de construcții	446	294	301	81	382	88	20
Pielărie	241	168	102	124	227	50	7
Textilă	290	192	132	122	254	80	7
Hîrtie	512	390	313	133	446	121	21
Sticlă	253	185	125	55	180	76	4
Chimică	516	309	266	183	450	152	11
Extractivă	1 194	757	755	258	1 013	216	25
Transporturi	667	510	355	175	531	195	83

SURSE : Calculat după „Statistica societăților anonime din România", 1939.

NOTE : [1] Sursa prezintă numai în acest an personalul pe categorii al societăților industriale, ceea ce a permis calcularea relațiilor din tabel. În personalul productiv s-au cuprins : personalul tehnic, maiștri și lucrători calificați, lucrători necalificați și personal de deservire și întreținere. Datele evidențiază costul unui loc de muncă — investițiile — în diferite ramuri, capitalul propriu și cel împrumutat, valoarea produselor și beneficiul care revine la fiecare unitate de personal productiv, permițînd judecăți de conținut economic și social al activității marelui capital industrial.

BCU IASI CENTRALA UNIVERSITARA

CONVENȚII DE MONOPOL ÎN INDUSTRIE – INTRODUCERE

În perioada interbelică condițiile producției și pieței se modifică față de etapa anterioară; crește numărul întreprinderilor, sporește mai mult protecția vamală, iar din deceniul patru, importul — sursă primordială a mărfurilor industriale pentru piața internă — este îngrădit și limitat prin măsuri economice, monetare și administrative; procesul de concentrare și centralizare a capitalului și producției se adîncește; din sute de întreprinderi ale fiecărei ramuri se detașează cîteva din cele mai mari, care tind să domine piața produselor respective; ca urmare, numărul și sfera înțelegerilor de monopol se lărgește.

Activitatea organizațiilor monopoliste a fost mult stimulată și de capitalul străin, în cele mai multe cazuri de natură monopolistă și inițiator al multor convenții dintre marile întreprinderi.

Existența și activitatea monopolurilor nu era legiferată oficial pînă în anul 1937. Opinia publică, cea mai mare parte a presei, cît și cei mai mulți dintre economiștii vremii s-au ridicat, au protestat împotriva organizărilor monopoliste a căror rezultat se constata în sporirea prețurilor pe piață.

În 1937, printr-un Decret-lege din 10 mai, se autorizează existența și funcționarea înțelegerilor monopoliste, denumite carteluri; prin acesta toate convențiile respective erau supuse aprobării și controlului Ministerului Economiei Naționale; convențiile trebuiau prezentate sub formă scrisă și, o dată cu ele, și copii de pe toate documentele — procesele verbale, situații statistice etc. — ale activității cartelului.

Ministerul avea puteri depline de control și, îndeosebi, de verificare, aprobare și stabilire a prețurilor produselor cartelurilor; în minister se crează Serviciul cartelurilor, pentru activități operative, și Consiliul Superior al Cartelurilor, pentru aprobări și control.

O dată apărut decretul, convențiile și acordurile existente, privitoare la producție și desfacere, au fost înregistrate la Serviciul cartelurilor; situația statistică este înfățișată în tabelul ce urmează.

Astfel, ajunsă la un anumit stadiu de dezvoltare, concentrarea industrială și organizarea monopolistă din unele ramuri și subramuri s-a impus a fi legalizată sub controlul statului, ceea ce atestă un pas înainte al implicării acestuia în activitatea economică.

Tabel 117

Industria încadrată în acorduri de monopol [1], după indicatori principali, în anul 1937

Ramura	Acorduri număr	Capital investit			Valoarea producției		
		Total industrie mil. lei	Industrie [2] monopolizată mil. lei	% din total	Total industrie mil. lei	Industrie [2] monopolizată mil. lei	% din total
TOTAL	94	46 279	21 079	46	64 567	14 813	25
Alimentară	15	10 774	4 972	47	12 940	4 498	35
Chimică	25	11 388	4 411	39	14 682	2 938	20
Textilă	3	6 981	431	6	14 228	778	5
Lemn	2	2 234	518	23	3 532	80	2
Hîrtie	3	2 847	1 829	64	3 163	1 297	41
Materiale de construcții	7	2 385	1 388	58	1 639	771	47
Sticlă	1	573	389	68	589	109	19
Pielărie [3]	2	939	—	—	2 770	—	—
Electrotehnică	—	90	—	—	417	—	—
Ceramică	—	129	—	—	112	—	—

SURSE: Întocmit pe baza datelor din N. Arcadian, *Le régime des cartels en Roumanie*, Bucarest, 1938; Virgil N. Madgearu, *Evoluția economiei românești după războiul mondial*, București, 1940; Arhiva istorică centrală, fond Ministerul Industriei și Comerțului, Serviciul cartelurilor, Consiliul Superior al Cartelurilor, 1937—1940.

NOTE: [1] În lucrarea lui Nicolae Arcadian, în 1937, director al Direcției industriei din minister, există unele inadvertențe în datele statistice; cele privitoare la întreaga industrie aparțin probabil anului 1936, deși nu concordă în întregime cu datele din Anuarul statistic, iar cele ale industriei „cartelate" se referă la anul 1937. Virgil N. Madgearu oferă în lucrarea menționată date puse de acord și de aceea le preferăm pe ultimele.

În lucrarea sa, Nicolae Arcadian mai aduce unele informații importante: astfel, după prevederile convențiilor, în problema prețurilor, 72 de înțelegeri fixau prețul de vînzare al articolelor cartelate, 4 fixau prețul minim de vînzare și una prevedea prețul maxim; în problema cotelor, 71 de convenții prevedeau și contigentarea, stabilind cote de producție și de vînzare a fabricilor după capacitatea lor de producție; 14 cartele se refereau la producție, reglementînd cantitatea, calitatea și condițiile de fabricație a produselor; în sfîrșit, 43 de acorduri prevedeau și organizarea de oficii de vînzare în comun, în vederea evidenței și controlului vînzării, creditelor și prețului produselor; acestea erau de fapt sindicate de monopol.

Se menționează, de asemenea, că din cele 94 înțelegeri înregistrate în 1937, 20 au fost dizolvate pînă în 1938; în orice caz cele principale, mari și importante, au rămas.

În ceea ce privește numărul întreprinderilor intrate în înțelegeri, acesta este mai dificil de stabilit întrucît unele grupuri de întreprinderi încheiau acorduri pentru fiecare produs în parte, astfel că statistic ele apăreau repetat la fiecare acord, ceea ce mărea artificial numărul întreprinderilor participante. Așa este cazul cu zeci de convenții din industria metalurgică încheiate, pentru diferite produse și lucrări, între marile uzine U.D.Reșița, N. Malaxa, Titan-Nădrag-Călan, Astra și Vulcan. Arhiva Serviciului cartelurilor, din Ministerul Economiei Naționale, furnizează date edificatoare în acest sens. Însă reconstituirea situațiilor, care ar prezenta un considerabil interes oferit de marea masă de date și informații, este imposibilă, întrucît din cele 98 dosare ale cartelurilor nu s-au mai găsit decît 59, restul de 39 fiind pierdute; pe deasupra lipsesc și o serie de documente din dosarele existente.

[2] Industria monopolizată cuprinde 46% din capitalul investit și 23% din valoarea producției industriei mari. Aria reală de cuprindere a organizațiilor monopoliste este de fapt aceea a producției, iar ponderea în producția întregii industrii în total și pe ramuri are semnificația gradului de monopolizare a acestora. Diferența însemnată între valoarea producției monopolizate și capitalul investit al întreprinderilor în cauză se explică prin faptul că în multe cazuri numai unele produse ale întreprinderilor au făcut obiectul convențiilor de monopol dar în statistică s-a înregistrat capitalul întreg al întreprinderii, ceea ce a ridicat ponderea masei de capital în comparație cu aceea a valorii producției în totalul industriei.

[3] În industria pielăriei au funcționat două convenții, din care una, „Uniunea industriilor de talpă din România — UNIT", cuprindea 17 din cele mai mari fabrici de pielărie din țară; în dosarul din arhivă există documente, convenții din anii 1937 și 1938.

CAPITALUL STRĂIN ÎN INDUSTRIE – INTRODUCERE

Relaţiile economice externe au avut pentru România, în tot intervalul 1859—1947, o importanţă cardinală; trecînd pe calea modernizării şi industrializării, de pe baze agrare, meşteşugăreşti, cu o economie slabă în capacitate de acumulare de capital şi lipsită de posibilităţi de producere a mijloacelor de producţie moderne, mecanizate, statul român a promovat relaţiile sale economice externe pentru aprovizionarea pieţei, pentru procurarea de maşini, instalaţii, mijloace financiare.

Importul de capital, de stat şi particular, reprezenta un capitol de bază al relaţiilor externe alături de comerţul exterior. De la 1859 pînă în deceniul trei al secolului 20, insuficienţa capitalurilor de construcţie şi exploatare, vădită în economia naţională, a determinat cercurile economice şi politice conducătoare şi guvernele să solicite activitatea capitalului străin în ţară, să-i asigure facilităţi pentru a-l cointeresa în finanţele publice şi private, în sectoarele de credit şi circulaţie, în industrie în vederea impulsionării lor.

Împrumuturi de stat, investiţii în bănci şi întreprinderi comerciale, în diferite ramuri industriale, în căile ferate au creat largi canale de penetraţie a societăţilor străine în economia naţională, îndeosebi spre sfîrşitul secolului 19.

Economia României, prin bogăţiile sale şi sursele posibile de profit, devine terenul unor masive investiţii; industria, în special cea de materii prime şi combustibil, ocupă un loc important în politica de atragere a capitalului extern; nevoii obiective interne de mijloace tehnice şi financiare pentru deschiderea exploatării moderne a noilor ramuri industriale i s-a suprapus interesul capitaliştilor străini şi al unor grupuri ale celor autohtoni.

Pînă la primul război mondial capitalurile străine participă în ramurile şi subramurile cu rentabilitate ridicată ale industriei, cu prioritate în cea petrolieră, forestieră, a zahărului, cimentului, electricităţii etc.; partea preponderentă, peste 88% din capitalul străin, sub formă de societăţi anonime, era, în 1916, investită în industriile petrolieră, forestieră şi în cea a zahărului.

În perioada interbelică continuă să crească în mod absolut masa de capital străin, în unele ramuri. Dar consolidarea capitalului autohton, dezvoltarea sa în urma acumulărilor ridicate, susţinute de politica de stat, măresc în unele ramuri ale industriei şi în total ponderea sa.

Cu toate acestea, procentul mai mare sau mai mic de participare rămînea de importanţă secundară în faţa puterii financiare a marilor trusturi petroliere, metalurgice, chimice, interesate în industria României; ele exercitau o influenţă importantă asupra factorilor economici şi politici ai ţării.

Evaluarea mai completă pentru perioada pînă la 1918 aparţine directorului D. St. Emilian, de la Direcţia industriei din Ministerul Industriei şi Comerţului. Ea priveşte numai capitalul social al societăţilor anonime; nu s-au avut în vedere firmele individuale, atunci cu pondere de peste 20% în industria ţării.

În anii interbelici determinarea participaţiei capitalului străin devine mai dificilă din cauza acţiunii acestuia de a se camufla sub firme româneşti. Pentru industria petrolieră există, însă, date mai multe care au fost trecute la secţiunea de tabele destinată acestei ramuri.

Dintre estimările globale, cele publicate în *Enciclopedia României* aparţin anului 1935, fiind calculate de N. Arcadian, director în Ministerul industriei şi comerţului; ele pot fi considerate ca provenind de la sursa oficială. Datele însă nu comensurează capitalul investit, ci apartenenţa proprietăţii capitaliştilor străini şi români prin număr de întreprinderi şi forţă motrice; ele nu pot însă să înfăţişeze tocmai puterea financiară, cea mai importantă dimensiune a investiţiilor industriale.

În general, calculele şi evaluările asupra capitalului străin în România sînt carenţate de faptul că iau în considerare numai capitalul social, care adesea este de 1—2 ori mai redus decît întregul capital în funcţiune; acesta mai cuprinde pe lîngă capitalul sub formă de acţiuni şi celelalte fonduri proprii şi toate fondurile împrumutate. Ceea ce se cere în determinarea mărimii capitalului străin este tocmai totalitatea fondurilor utilizate care circumscriu adevărata lui putere financiară de participare în România. În acest sens, istoriei economice îi rămîne o sarcină importantă de cercetare.

Un studiu mai cuprinzător asupra perioadei interbelice se referă la capitalul străin plasat în societăţile pe acţiuni: Constanţa Bogdan şi Adrian Platon, „*Capitalul străin în societăţile anonime din România în perioada interbelică*", Bucureşti, Edit. Academiei Române, 1981. Datele amănunţite furnizate sînt amendate de autori cu o serie de rezerve; comparînd însă datele acestei surse cu alte date, acestea se dovedesc a fi la un nivel mult mai ridicat.

Ştiinţa economică contemporană, pentru o estimare mai largă, utilizează pentru comparaţii nu capitalul acţionar, ci activul societăţilor pe acţiuni care cuprinde întregul patrimoniu, întreaga forţă economică şi financiară a capitalului utilizat.

O cercetare, în care informaţia de arhivă a avut o pondere prioritară, oferă următoarea participare de capital străin în 1938, în principalele ramuri ale industriei, estimată după capitalul social:

Petrol extracţie	70%	Textilă	46%
Cărbuni	71%	Zahăr	58%
Metalurgică	31%	Ciment	67%
Chimică	50%	Ceramică-sticlă	22%
Lemn	40%		

În industria extractivă 68% din capitalul social aparţinea societăţilor străine, iar în totalul capitalului social industrial acestea deţineau 48%.

(Filip Pațac, *Unele date privind pozițiile capitalului străin în industria României la sfîrșitul perioadei interbelice*, în *Studii de economie*, Timișoara, 1970, p. 89).

Pentru anul 1929 o altă sursă arată ponderea capitalului străin în diferite ramuri și subramuri ale industriei românești:

Petrol	71%	Ciment	69%
Cărbune	61%	Textilă	56%
Metalurgie	58%	Zahăr	63%
Lemn	49%	Electrică și electrotehnică	44%

Datele se referă la capitalul social acționar al societăților anonime. (Victor Axenciuc, *Penetrația capitalului străin în industria României în perioada 1923—1929*, Teză de doctorat, 1956).

Tabel 419

Apartenența proprietății industriale, a firmelor sociale și individuale, în anul 1935

Felul firmelor	Întreprinderi		Forța motrice	
	număr	%	mii C.P.	%
TOTAL	3 132	—	547	—
Societăți anonime	955	100	424	100
din care:				
autohtone	832	87	298	70
străine	123	13	126	30
Individuale	2 177	100	123	100
din care:				
românești	463	21	34	28
străine și ale minorităților naționale	1 714	79	88	72

SURSE: *Enciclopedia României*, vol. III, p. 829.

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITARĂ

Tabel 418

Capitalul străin [1] în societăţile industriale, după ramuri şi apartenenţă naţională, în anul 1915

mii lei

Ramura	Total capital străin	Total capital [2]	German	Olandez	Austro-Ungar	Belgian	Francez	Englez	American	Italian	Bulgar	Ponderi	
												Capital străin	Capital autohton
TOTAL	513 945	638 888	120 821	97 901	66 390	59 695	38 088	96 923	25 000	7 550	1 577	80,4	19,6
Petrolieră	370 921	403 647	110 354	97 901	—[3]	14 395	20 350	95 421	25 000	7 500	—	91,9	8,1
Lemn	45 814	65 736	—	—	42 157	3 500[4]	—	—	—	—	157	69,7	30,3
Electricitate, gaz şi apă	21 954	22 798	6 874	—	—	2 840	11 238	1 002	—	—	—	96,3	3,7
Zahăr	36 700	39 042	—	—	5 200[5]	26 500	5 000	—	—	—	—	94,0	6,0
Hîrtie	6 500	14 165	—	—	6 500	—	—	—	—	—	—	45,9	54,1
Metalurgie	9 050	13 650	—	—	4 400	3 500	850	—	—	—	300	66,3	33,7
Alimentară	8 393	27 251	2 393	—	4 000	1 000	—	—	—	—	1 000	30,8	69,2
Textile	4 660	20 551	—	—	2 000	1 460	650[6]	500	—	50	—	22,7	77,3
Chimică	2 333	3 282	1 200	—	1 133	—	—	—	—	—	—	71,1	28,9
Materiale de construcţii	2 620	9 716	—	—	—	2 500	—	—	—	—	120	27,0	73,0
Transporturi	5 000	19 050	—	—	1 000	4 000	—	—	—	—	—	26,2	73,8

SURSE: „Buletinul statistic al României", 1919, nr. 2, după lucrarea lui D.S. Emilian, *L'industrie en Roumanie*, Bucureşti, 1919.

NOTE: [1] Reprezintă capitalul acţionar al societăţilor anonime industriale. Faţă de datele autorului publicate în lucrarea separată *L'industrie en Roumanie*, în 1919, în sursa prezentă sînt unele diferenţe.

[2] D. St. Emilian menţionează în lucrarea sa că totalul capitalului investit în întreaga industrie românească era de 1 014,5 mil. lei, din care industria mare deţinea 805,5 mil. lei sau 79,4%, iar industria de stat, cea mijlocie şi mică, 209 mil. lei, respectiv 20,6%; din capitalul industriei mari de 805,5 mil. lei 78,8%, respectiv 636,5 mil. lei, aparţinea societăţilor anonime pe acţiuni şi restul de 168,9 mil. lei sau 21,2% revenea întreprinderilor individuale. Desigur că şi aici erau capitaluri străine, însă mărimea lor nu a fost identificată.

[3] În lucrarea *Contribuţii la istoria capitalului străin în România*, sub redacţia lui Costin Murgescu, N. N. Constantinescu, se atribuie capitalului austro-ungar investiţii în industria petrolieră de 8,5 mil. lei.

[4] Cu o participare belgiană.

[5] Cu o participare românească.

[6] Cu o participare românească.

BCU Issoudun CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Secțiunea a noua

ÎNVĂȚĂMÎNT INDUSTRIAL, CADRE TEHNICE INGINEREȘTI, INVENȚII

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Secțiunea a noua

ÎNVĂȚĂMÎNT INDUSTRIAL, CADRE TEHNICE INGINEREȘTI. INVENȚII

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

I

ÎNVĂȚĂMÎNTUL INDUSTRIAL INFERIOR ȘI MEDIU ÎN PERIOADA 1889 — 1943 — INTRODUCERE

Preocuparea pentru pregătirea cadrelor în meserii și industrie se manifestă mai constant de la începutul secolului 19, cînd în conștiința unor personalități progresiste își face loc convingerea, atestată și de rezultatele din țările dezvoltate, a superiorității și importanței muncii industriale. Se scrie și se pledează pentru crearea școlilor de meserii, se adoptă de unele guverne o legislație în acest sens, se înființează asemenea școli cu denumiri diferite, cu profiluri variate dar vizînd meseriile vremii: fierărie, rotărie, lăcătușerie, dulgherie, curelărie, cismărie etc.; iau ființă și unele școli de minerit în Transilvania, Bucovina, dar și în Moldova și Muntenia. Programele lor în decursul vremii se extind, se modernizează, cadrele didactice se profilează pe specialități și, ulterior, și pe discipline teoretice. Cursurile se organizează separat pentru băieți și pentru fete; cele mai multe școli și meserii erau destinate băieților, de regulă recrutați după terminarea școlii primare de 4 ani.

Școlile au fost organizate în toată epoca 1860—1947 din inițiative variate — în primul rînd ale statului, apoi de către județe, de către comune, dar și de particulari, de întreprinderi sau de asociații de întreprinderi.

Sursele statistice înregistrează mai regulat datele asupra învățămîntului industrial de stat de la sfîrșitul secolului 19, cînd acesta capătă o mai mare dezvoltare și stabilitate. Cu toate acestea, informația nu este continuă, și către sfîrșitul perioadei, după 1936, se publică date puține, de unde și deficitul în tabele statistice. Indicatorii cei mai generali — școli, elevi, cadre didactice — nu sînt de aceeași valoare calitativă în toate perioadele; ca sens istoric sînt mai slabi la începutul perioadei pentru a fi superiori către sfîrșitul ei; școlile devin mai bine organizate, elevii mai bine pregătiți și absolvenții cu mai bune cunoștințe iar cadrele didactice cu calificare evident superioară. Indicatorii pun în evidență și reflectă atît nevoia sporită de muncă calificată pentru industria mare și cea mică, ce însoțea transformările spre industrializare în forțele de producție, cît și unele progrese în acest sens, remarcabile mai ales la începutul secolului și în deceniul trei; criza economică din 1929—33 a avut un răsunet pro-

fund în acest domeniu, mai puternic chiar decît în producția materială, numărul elevilor reducîndu-se cu o treime, urmat de scăderea numărului cadrelor didactice și al școlilor din cauza micșorării fondurilor.

În măsură hotărîtoare, învățămîntul industrial a evoluat, dezvoltîndu-se sau restrîngîndu-se, modificîndu-și profilul și structura, sub imperiul legislației de stat și sub presiunea necesităților bugetare ale statului; desigur, un rol important l-au avut și inițiativele și viziunea favorabilă sau nefavorabilă a guvernelor și miniștrilor învățămîntului.

Între legile cu urmări asupra învățămîntului tehnic și profesional, de notat legea instrucțiunii publice din anul 1864, cu multe promisiuni în acest domeniu, legea pentru organizarea învățămîntului profesional din 1893 dar mai ales legea asupra învățămîntului profesional a lui Spiru Haret din anul 1899, care pune bazele unui sistem coerent al învățămîntului meseriilor în România. Cu aceeași importanță se situează legea învățămîntului industrial din 1936, care restructurează acest domeniu la cerințe mai ample și moderne de pregătire, pe grade și destinații a celor școlarizați.

Rezultatele politicii și legislației formării forței de muncă calificate industriale s-au situat sub necesități, majoritatea muncitorilor calificîndu-se în ateliere și fabrici.

Tabel 420

Școli elementare de meserii pentru băieți [1], în perioada 1902—1935

număr

Anul	Școli	Elevi			Cadre didactice
		Înscriși	Promovați	Absolvenți	
1902/1903	18	443	247	9	43
1903/1904	22	631	379	10	54
1904/1905	31	1 150	785	35	78
1905/1906	30	866	565	8	76
1906/1907	30	722	446	3	78
1907/1908	31	768	474	71	55
1908/1909	32	936	582	— — —	100
1909/1910	32	1 084	711	182	98
1910/1911	36	1 253	886	246	109
1919/1920	33	1 006	709	162	— — —
1920/1921	33	1 075	806	193	— — —
1921/1822	37	1 454	1 127	320	117
1922/1923	41	1 808	1 387	320	139
1923/1924	49	2 190	1 745	414	169
1924/1925	63	2 778	2 227	490	254
1925/1926	62	3 331	2 541	614	260
1926/1927	62	3 360	2 599	743	275
1927/1928	65	3 662	2 878	965	277
1928/1929	67	3 168	2 621	761	269
1929/1930	68	2 953	2 307	— — —	296
1930/1931	64	2 733	2 127	— — —	248
1931/1932	43	1 421	961	— — —	145
1932/1933	40	1 349	1 043	— — —	144
1933/1934	36	1 256	1 017	— — —	126
1934/1935	38	1 488	1 255	— — —	136
1935/1936	37	1 445	1 185	— — —	130

SURSE: Întocmit pe baza datelor din „Anuarul statistic al României" 1904, 1909, 1912, 1915—1916, 1922, 1939 și 1940; „Statistica învățămîntului secundar profesional, universitar și special pe anul școlar 1899—1900 — 1934/935"; „Statistica învățămîntului din Româ-

nia pe anii școlari 1921/22—1928/29"; „Statistica învățământului public și particular, 1905/906—1910/11, 1918/19—1920/21".

NOTE: [1] Ca regulă, școlile elementare de stat de meserii funcționau la sate sau orașe după specificul meseriei; cele inferioare de meserii — de grad mijlociu de pregătire — funcționau la orașe cu durată de 4—5 ani. Imaginea activității, în prima perioadă, a școlilor elementare de meserii ne este înfățișată de următoarele date: pînă la 1906 au fost înscriși 1 364 elevi, din care 222 au obținut atestat în meserie, 450 numai elevi absolvenți iar 697 au întrerupt școala din lipsă de mijloace.

Școlile superioare de meserii funcționau numai în unele mari orașe, între care în București și Iași. La București, în perioada 1852—1905, au absolvit 650 elevi, din care 207 între 1901—1905; la Iași, în anii 1841—1905, au absolvit circa 500 elevi, din care 104 între anii 1901—1905.

O serie de școli de meserii aparțineau județelor și comunelor: Craiova, Galați, Iași, Ploiești etc.

Legea din anul 1893 a creat ateliere de meserii pe lîngă un mic număr de școli primare. O situație bilanț, parțială, marca în timp numărul școlilor de meserii și al elevilor:

1850: 1 școală și 37 elevi;
1866: 1 școală și 34 elevi;
1900: 4 școli și 520 elevi;
1906: 48 școli și 2 522 elevi;

Către sfîrșitul perioadei, în anul școlar 1936/37, învățământul industrial se prezenta astfel:

	Număr școli	Elevi înscriși	Elevi promovați
Gimnazii industriale de băieți	102	8 923	6 935
Gimnazii industriale de fete	48	5 137	3 892
Licee industriale de băieți	23	4 954	4 070
Licee industriale de fete	34	8 331	6 502
Ateliere industriale pentru băieți	27	931	778
TOTAL	234	28 237	22 177

(*Zece ani de domnie a regelui Carol al II-lea*, vol. II, București, 1940, p. 345).

Învățământul profesional de ramură s-a dezvoltat pe măsura apariției nevoilor și posibilităților; pentru România, industria petrolieră devine, în secolul 20, o ramură de bază; exploatările moderne, mecanizate se extind la începutul secolului. Cele mai multe cadre de tehnicieni și ingineri, inițial, erau străini. Prima școală de maiștri sondori se creează în anul 1904, la Cîmpina, și înscria pentru pregătire absolvenții școlilor de arte și meserii și de liceu. Școala se extinde după anul 1919 cu mai multe secții — la Cîmpina, Moreni și Buștenari și pregătește maiștri rafinori și maiștri sondori șefi, fiind admiși ca elevi numai sondori și rafinori. În 41 de ani de funcționare, respectiv pînă în anul 1945, la școala de la Cîmpina au fost pregătiți 1 549 maiștri sondori, 133 maiștri rafinori și 289 maiștri sondori șefi. Școala din Moreni, în intervalul 1931— (cînd a fost transformată din secție a școlii din Cîmpina în unitate independentă) — pînă la 1945, a pregătit 292 maiștri sondori. În anul 1945 învățământul petrolier se reorganizează, creîndu-se o școală de subingineri sondori și rafinori și două școli de maiștri sondori.

Istoria învățământului tehnic menționează, de asemenea, numeroase școli de minerit, de pregătire în profesii ale industriei chimice, ușoare, organizate și subvenționate de grupuri industriale, de asociații, de patroni etc. La rîndul său, statul, pentru domeniile sale industriale și de transport și comunicații, creează și dezvoltă școli pentru căile ferate — de mecanici, meseriași și de impegați și șefi de gară, de telegrafiști etc. —, iar Ministerul Lucrărilor Publice avea școli de conductori tehnici, de agenți hidraulici etc. Alte departamente sau direcții ca aceea a industriei tutunului, carierelor, salinelor etc. organizau cursuri și școli pentru pregătirea propriilor cadre.

Un domeniu mai larg și cu interes generalizat l-a constituit pregătirea ucenicilor; preocuparea se înscrie în legile de organizare a meseriilor din anul 1902 și 1912 și primește o detaliere în legea din 1936. După crearea, în anul 1920, a Ministerului Muncii, acesta se ocupa de organizarea pregătirii ucenicilor, care se făcea în școlile statului și în școlile de ucenici ale mai

multor mari întreprinderi particulare. În perioada interbelică evoluția învățământului muncitoresc de ucenici se prezenta astfel:

Anii	Număr școli	Număr ucenici	Promovați	Absolvenți
1921/22	106	4 429	2 090	140
1928/29	142	16 893	7 055	1 250
1931/32	265	22 146	— — —	3 015
1933/34	252	23 211	— — —	1 996

El cuprindea atît unitățile Ministerului Muncii, cît și cele ale unor instituții și întreprinderi particulare care pregăteau lucrători calificați pentru industrie, construcții, arte grafice, comerț și alte servicii.

Cumulînd școlile industriale și cele de ucenici în anul școlar 1937—1938 rezultă că funcționau în țară 522 școli și cursuri cu 71 774 elevi înscriși și 5 410 cadre didactice.

O imagine globală a învățământului practic, ca medie, în perioada 1920—1940, ne furnizează următoarele date:

	Școli industriale de băieți	Școli profesionale
Număr mediu anual de școli	150	96
Număr mediu anual de elevi	12 113	12 550
Număr mediu anual de profesori	762	1 500

Informații mai aproape de sfîrșitul perioadei privesc învățământul profesional de toate gradele și tipurile care se înfățișează astfel:

Anii	Școli	Elevi înscriși	Absolvenți	Personal didactic
Școli profesionale				
1938/39	224	39 250	2 178	896
1944/45	247	46 340	2 916	1 038
1948/49	511	61 327	— — —	4 314
Școli tehnice				
1938/39	142	14 796	— — —	3 871
1948/49	454	75 168	— — —	6 482

(„Anuarul statistic al R. P. Române", 1958)

Tabel 421

Școli inferioare de meserii pentru băieți[1], în perioada 1901—1938

număr

Anii	Școli	Elevi			Cadre didactice
		Înscriși	Promovați	Absolvenți	
1	2	3	4	5	6
1901/1902	10	735	166	17	56
1902/1903	12	778	560	4	68
1903/1904	12	1 002	736	10	73
1904/1905	15	1 325	940	75	85

1	2	3	4	5	6
1905/1906	15	1 443	1 048	82	93
1906/1907	13	1 046	776	155	79
1907/1908	13	1 013	772	126	57
1908/1909	15	1 098	837	— — —	94
1909/1910	20	1 779	1 310	151	126
1910/1911	18	1 408	1 105	102	108
1919/1920	24	1 641	1 253	192	— — —
1920/1921	24	1 770	1 405	149	— — —
1921/1922	45	4 905	3 479	475	388
1922/1923	51	4 371	3 489	567	393
1923/1924	65	5 587	4 490	403	518
1924/1925	83	8 778	5 614	505	588
1925/1926	103	8 963	7 347	628	920
1926/1927	110	10 371	8 273	714	1 088
1927/1928	85	10 756	8 597	1 104	1 106
1928/1929	116	11 274	9 149	1 317	1 237
1929/1930	123	11 579	9 419	— — —	1 487
1930/1931	110	10 338	8 058	— — —	1 003
1931/1932	102	8 689	6 821	— — —	1 261
1932/1933	100	8 447	6 775	— — —	1 298
1933/1934	97	8 007	6 147	— — —	1 302
1934/1935	94	8 340	6 547	— — —	1 364
1935/1936	101	9 316	7 138	— — —	1 395
1936/1937	102	8 920	6 935	— — —	1 285
1937/1938	104	9 295	7 436	— — —	1 292

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 420

NOTE : [1] Vezi nota 1 de la tabelul 420

Tabel 422

Şcoli superioare de meserii pentru băieţi [1], în perioada 1901—1938

număr

Anii	Şcoli	Elevi			Cadre didactice
		înscrişi	Promovaţi	Absolvenţi	
1	2	3	4	5	6
1901/1902	2	595	450	80	11
1902/1903	2	554	412	73	47
1903/1904	2	500	408	84	45
1904/1905	2	546	415	74	48
1905/1906	2	552	459	56	52
1906/1907	2	466	389	69	— — —
1907/1908	2	303	222	66	49
1908/1909	2	263	224	— — —	52
1909/1910	2	382	319	53	51
1910/1911	2	351	295	47	48
1919/1920	2	267	183	51	— — —
1920/1921	2	248	207	48	— — —
1921/1922	3	660	484	29	71
1922/1923	3	948	704	40	91
1923/1924	3	951	743	124	104
1924/1925	3	962	707	86	113
1925/1926	3	1 037	812	54	138
1926/1927	3	1 268	886	135	146
1927/1928	4	1 523	1 197	206	211
1928/1929	4	1 482	1 144	187	185

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

urmare *tabel 422*

1	2	3	4	5	6
1929/1930	7	2 303	1 782	— — —	265
1930/1931	9	1 432	1 125	— — —	170
1931/1932	11	2 401	2 052	— — —	294
1932/1933	10	2 080	1 905	— — —	276
1933/1934	17	2 604	2 604	— — —	442
1934/1935	17	3 026	2 209	— — —	420
1935/1936	17	3 500	2 568	— — —	305
1936/1937	23	4 954	4 070	— — —	643
1937/1938	24	6 341	5 297	— — —	711

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 420.
NOTA: [1] Vezi nota de la tabelul 420.

Tabel 423

Şcoli[1] profesionale, gradul I şi II, de fete, în perioada 1889—1943

număr

Anii	Şcoli	Eleve			Cadre didactice
		Înscrise	Promovate	Absolvente	
1889/1890	5	335	141	— — —	— — —
1890/1891	5	336	178	— — —	68
1891/1892	5	490	313	— — —	68
1892/1893	8	711	326	— — —	61
1893/1894	10	1 133	578	— — —	93
1894/1895	11	1 235	730	— — —	100
1895/1896	11	1 429	795	— — —	98
1896/1897	13	1 798	1 109	— — —	119
1897/1898	13	1 908	1 149	— — —	121
1898/1899	13	1 906	1 212	— — —	128
1899/1900	19	2 417	1 618	— — —	172
1900/1901	19	2 656	1 935	22	170
1901/1902	19	2 869	1 825	29	184
1902/1903	22	3 366	2 295	20	232
1903/1904	24	3 732	2 739	18	236
1904/1905	24	3 802	2 912	17	273
1905/1906	25	3 678	2 630	20	240
1906/1907	28	4 000	2 866	18	291
1907/1908	30	4 187	2 875	17	301
1908/1909	30	4 211	2 886	— — —	347
1909/1910	31	4 401	3 314	421	375
1910/1911	31	4 558	3 325	388	333
1919/1920	58	3 821	2 914	294	— — —
1920/1921	36	4 158	3 236	260	— — —
1921/1922	49	5 798	4 389	339	626
1922/1923	52	6 428	4 764	434	672
1923/1924	66	8 067	6 165	476	868
1924/1925	68	9 416	7 282	563	980
1925/1926	66	10 737	8 263	702	1 041
1926/1927	64	11 916	8 637	880	919
1927/1928	68	12 174	8 946	1 375	1 264
1928/1929	69	12 417	8 452	1 615	1 314
1929/1930	72	12 429	8 833	— — —	1 422
1930/1931	58	11 390	7 626	— — —	1 243
1931/1932	62	10 313	7 685	— — —	1 289

1	2	3	4	5	6
1932/1933	65	10 563	8 172	— — —	2 322
1933/1934	67	10 874	8 240	— — —	1 294
1934/1935	69	11 736	8 744	— — —	1 342
1935/1936	80	13 068	9 701	— — —	1 391
1936/1937 [2]	82	13 468	10 394	— — —	1 410
1937/1938	96	14 344	9 948	— — —	1 815
1938/1939	98	15 109	— — —	— — —	— — —
1939/1940	98	15 341	— — —	— — —	— — —
1940/1941	77	14 542	— — —	— — —	— — —
1941/1942	85	16 446	— — —	— — —	— — —
1942/1943	87	17 012	— — —	— — —	— — —

SURSE: Întocmit pe baza datelor din „Statistica învățământului secundar pe anul școlar 1889/90 — ... 1910/11"; „Anuarul statistic al României", 1924, 1930, 1931—1932, 1935 1939 și 1940; „Situația învățământului din România pe anii școlari 1921/22—1928/1929"; Elena Rarincescu, *Date și considerații asupra învățământului profesional al felelor*, București, 1944: *Zece ani de domnie...*, vol. II, București, 1940.

NOTE: [1] Incluse numai școlile de stat.

[2] Pentru anii școlari 1936/1937—1942/1943 cifrele date se referă la gimnaziile și liceele de fete.

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

II

ÎNVĂȚĂMÎNTUL TEHNIC SUPERIOR ÎN PERIOADA 1871 — 1938 — INTRODUCERE

Pregătirea inginerească în România și-a afirmat mai întîi preocupările în domeniile infrastructurii — poduri, șosele, căi ferate, edificii publice —, necesarul stringent pentru demarajul modern al dezvoltării economico-sociale. Multă vreme, inginerii și conductorii tehnici s-au pregătit pentru asemenea lucrări iar instituțiile de învățămînt au oglindit această orientare.

La 1852 se creează prima școală de ingineri cu scopul pregătirii de conductori de lucrări publice. După Unire, în anul 1864, învățămîntul ingineresc se face la „Școala de ponți, șosele, mine și arhitectură", iar în anul 1867 Școala de poduri și șosele își începe activitatea cu două secțiuni — de poduri și șosele și de arhitectură —, dar funcționează numai prima.

Vechea școală românească de poduri și șosele suferă modificări pînă la începutul secolului 20, asupra duratei — 4—5 ani —, asupra programei, și mai ales din punct de vedere administrativ, trecînd pe la Ministerul Instrucțiunii, la Ministerul de Lucrări Publice etc. Un moment important este crearea secției de conductori tehnici și desenatori — cadre medii — în anul 1886, cu durata de doi ani, ce va funcționa — cu unele întreruperi — multă vreme.

După 1918 învățămîntul tehnic și superior se extinde.

Școala națională de poduri și șosele se transformă în anul 1920 în școală politehnică cu mai multe facultăți. În același an se creează Școala politehnică din Timișoara, iar la Universitățile din București și Iași se organizează secții de învățămînt aplicat de mecanică, chimie etc. care acordă diplome de ingineri; la Iași acestea pregătesc cadre din anul 1910, iar în anul 1939 se înființează Școala Politehnică.

La Cluj, Cernăuți apoi Chișinău funcționează, sub noua formă de organizare, școli de conductori tehnici.

La Școala de belle-arte, creată în anul 1863, funcționează o secție de arhitectură și, ca alte secții, își încetează temporar activitatea apoi iar o reia sub alte forme organizatorice. În anul 1897 se reînființează secția de arhitectură la Facultatea de belle-arte cu trei compartimente — pregătitor, mediu și superior. Șapte ani mai tîrziu ia naștere Școala de ar-

hitectură care, sub denumiri diferite, va funcționa permanent; în anul 1931 ca Academie de arhitectură iar din 1938 pînă în 1948 ca Facultate de arhitectură la Școala politehnică din București.

Dezvoltîndu-se cu diferite greutăți și inconsecvențe, dar ascendent, învățămîntul tehnic universitar ajunge la începutul secolului la o structură ce se adecva nevoilor tehnico-economice ale țării.

Statistica învățămîntului din perioadele respective este deficitară, fără continuitate, cu indicatori de bază incompleți; de multe ori ea se publica nu de instituțiile oficiale — facultate sau minister —, ci de unele persoane cu funcții oficiale în acestea dar stăruitoare în a face publice activitatea și rezultatele; cînd acești oameni de muncă și inițiativă dispăreau, opinia publică rămînea pentru unele perioade fără informația statistică în materie. Datele statistice constituite de noi sub formă de serii poartă, din nefericire, amprenta golurilor surselor statistice ale vremii.

S-au urmărit, în măsura posibililului, doi-trei indicatori de bază: număr de studenți, absolvenți și cadre didactice. Atrage atenția marea diferență dintre numărul mare de studenți și cel mic de absolvenți; ea provine din faptul că, admiterea fiind liberă, se înscriau și începeau cursurile mulți studenți din care puțini absolveau facultățile; unii se înscriau și la alte facultăți sau mai mulți ani la rînd la aceeași facultate, dacă nu îndeplineau în primul an condiții de promovare în anul următor.

Tabel 424

Absolvenții Școlii de poduri și șosele, din perioada 1871—1921

număr

Anii	Absolvenții	Anii	Absolvenți
1871	5	1898	14
1872	4	1899	19
1873	1	1900	17
1874/77	13	1901	18
		1902	14
1878	16	1903	18
1879	6	1904	22
1880	5	1905	15
1881	—	1906	9
1882	4	1907	8
1883	4	1908	8
1884	6	1909	10
1885	6	1910	13
1886	4	1911	16
1887	10	1912	11
1888	14	1913	24
1889	9	1914	20
1890	10	1915	19
1891	10	1916	29
1892	12	1917	6
1893	14		
1894	18	1919	41
1895	9	1920	21
1896	20	1921	22
1897	10		

SURSE: *60 de ani de la deschiderea primei căi ferate*, București, 1922.

Tabel 425

Studenții și cadrele didactice de la școlile politehnice, în perioada 1921 — 1938

număr

Anii	Studenți	Absolvenți	Cadre didactice
1921/22	632	56	— — —
1922/23	837	21	— — —
1923/24	1 114	139	309
1924/25	1 193	162	333
1925/26	1 192	164	333
1926/27	1 150	147	236
1927/28	1 254	405	191
1928/29	1 354	211	180
1929/30	1 649	153	189
1930/31	1 072	163	— — —
1931/32	1 024	156	— — —
1932/33	— — —	— — —	— — —
1933/34	1 146	— — —	221
1934/35	2 139	— — —	223
1935/36	1 920	181	227
1936/37	2 183	175	222
1937/38	2 257	244	232

SURSE: Întocmit pe baza datelor din Iosif Gabrea, *Școala românească. Structura și politica ei 1921—1933*, București, 1934; „Anuarul statistic al României", 1930, 1935 și 1936, 1937—1938, 1939 și 1940.

Tabel 426

Studenții și cadrele didactice de la Școala superioară de arhitectură, în perioada 1919—1938

număr

Anii	Studenți	Absolvenți	Cadre didactice
1919/20	75	3	— — —
1920/21	79	10	— — —
1924/25	94	15	18
1925/26	101	10	18
1926/27	118	11	18
1927/28	144	10	18
1928/29	182	20	19
1929/30	223	15	22
1930/31	222	11	22
1931/32	242	7	19
1932/33	— — —	— — —	— — —
1933/34	302	— — —	23
1934/35	292	— — —	21
1835/36	223	28	20
1936/37	215	55	20
1937/38	217	— — —	— — —

SURSE: „Anuarul statistic al României", 1927, 1930, 1931—32, 1935 și 1936, 1939 și 1940.

Tabel 127

Studenții de la institutele tehnice de pe lîngă Universitatea din Iași, în perioada 1910—1936

număr

Anii	Studenți înscriși	Absolvenți	Anii	Studenți înscriși	Absolvenți
1910/11	34	— — —	1923/24	301	28
1911/12	36	— — —	1924/25	169	25
1912/13	51	— — —	1925/26	122	36
1913/14	65	6	1926/27	88	45
1914/15	39	8	1927/28	111	66
1915/16	18	7	1928/29	97	42
1916—17	18	3	1929/30	145	56
1917—18	56	1	1930/31	175	64
1918/19	160	3	1931/32	253	54
			1932/33	382	43
1919/20	249	7	1933/34	171	6
1920/21	467	5	1934/35	227	16
1921/22	210	13	1935/36	60	16
1922/23	218	13			

SURSE: „Buletinul A.G.I.R.", 1936 (vol. 18).

Tabel 128

Absolvenții școlilor de conductori de lucrări publice, în anii 1888—1931

număr

Anii	Școlile din			
	București	Cluj	Cernăuți	Chișinău
1888—1922	520	—	—	—
1923	25	7	9	—
1924	17	13	5	6
1925	16	11	14	5
1926	18	11	22	4
1927	8	10	12	6
1928	10	14	15	7
1929	4	9	19	3
1930	8	13	15	3
1931	4	5	11	17

SURSE: „Buletinul Societății Politehnice", XIV, 1931, nr. 12.

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 429

Elevii și cadrele didactice de la Școala de conductori desenatori de arhitectură, în perioada 1924 — 1936

număr

Anii	Elevi	Absolvenți	Cadre didactice
1924/25	26	2	3
1925/26	10	—	3
1926/27	19	1	3
1927/28	36	4	3
1928/29	47	3	3
1929/30	63	6	3
1930/31	63	4	— — —
1931/32	72	— — —	3
1932/33	— — —	— — —	— — —
1933/34	78	— — —	— — —
1934/35	85	— — —	2
1935/36	62	— — —	3
1936/37	77	— — —	3

SURSE: „Anuarul statistic al României" 1927, 1930—1936, 1939 și 1940.

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

III

CORPUL CADRELOR TEHNICE ÎN PERIOADA 1892 — 1942 — INTRODUCERE

Dezvoltarea industrială modernă a implicat formarea și utilizarea unui număr crescînd de tehnicieni specialiști. În prima etapă pregătirea superioară inginerească a acestora se făcea în străinătate, pentru ca ulterior să se realizeze în facultățile din țară. La începutul dezvoltării economiei moderne — cînd activitățile industriale purtau preponderent caracter manufacturier — statului român îi revenea sarcina creării condițiilor generale materiale — de transport și comunicație, de urbanizare etc. În consecință, pentru construirea drumurilor, căilor ferate, podurilor, edificiilor publice etc. ia ființă în timpul domniei lui Al. I. Cuza Ministerul Lucrărilor Publice. Acesta polariza și cele mai mari necesități sociale de cadre tehnice ale vremii în raport cu puținele întreprinderi capitaliste. În 1864 cadrele tehnice primesc sub egida Ministerului un statut organizatoric special — al Corpului tehnic — care s-a păstrat, cu diferite modificări, pînă la 1948. Multe decenii, pînă la 1916, instituțiile de stat au constituit, pentru cadrele tehnice, principala ofertă de servicii; ca urmare, majoritatea inginerilor și tehnicienilor din țară se aflau în serviciul statului. Dezvoltarea industriei mecanizate, mai susținută după începutul secolului 20 și, îndeosebi, în deceniile trei și patru, determină sporirea numărului cadrelor tehnice în întreprinderile particulare, la sfîrșitul perioadei, acesta fiind de cîteva ori mai numeros decît al cadrelor din serviciul statului.

Concomitent, s-a diversificat și specializarea inginerilor și tehnicienilor; în primele decenii ale perioadei — 1860 — 1890 — predominau specialiști în proiectare și construcții — de drumuri, căi ferate și edificii — la sfîrșitul ei, în deceniile patru și cinci ale secolului 20, în rîndurile corpului tehnic, existau zeci de specialități.

Statistica privitoare la ingineri și tehnicieni s-a constituit în primul rînd la Ministerul Lucrărilor Publice, care rămîne multă vreme singura sursă de informare în domeniu. Anuarul Ministerului publică, începînd din 1892, cu regularitate, listele nominale de ingineri, conductori tehnici, iar mai tîrziu de arhitecți și conductori, pe grade și clase (vezi nota 1, tabel 430), angajați în toate serviciile publice.

În deceniile trei și patru Asociația generală a inginerilor din România — A.G.I.R., cît și alte organizații particulare sau oficioase furnizează

unele informaţii statistice asupra membrilor lor; dar acestea nu cuprindeau decît o parte din corpul tehnic existent în ţară.

Singura situaţie mai completă asupra inginerilor şi tehnicienilor din ţară se elaborează în 1940, sub regimul obligativităţii înscrierii tuturor specialiştilor în corpurile profesionale. Ea oferă măsura dimensiunilor corpului tehnic şi a compoziţiei sale pe specialităţile principale şi ca reflectare a stadiului şi nivelului industrial al României, după opt decenii de evoluţie modernă.

Situaţiile statistice prezentate în această secţiune privesc evoluţia numerică, pe grade şi clase, a Corpului tehnic de ingineri, arhitecţi şi conductori, funcţionînd în instituţiile şi întreprinderile publice între 1892—1942, precum şi date asupra Colegiului inginerilor din anul 1940.

Tabel 430

Corpul tehnic[1] — ingineri şi conductori tehnici — cadrul de activitate, în perioada 1892—1942

Cadrul	1892	1900	1910	1915	1927	1935	1938	1924
INGINERI								
TOTAL	197	419	763	882	1 352	1 700	1 575	1 806
Cadrul ordinar[1]	197	295	342	416	799	948	987	996
Cadrul detaşat[1]	—	58	88	76	230	413	501	617
Cadrul disponibil[1]	—	66	113	138	323	339	87	193
Cadrul combinat[1]	—	—	220	252	—	—	—	—
CONDUCTORI TEHNICI[1]								
TOTAL	75	240	376	415	570	600	569	561
Cadrul ordinar	75	197	193	238	285	352	383	324
Cadrul detaşat	—	12	26	25	146	130	172	202
Cadrul disponibil	—	31	50	55	139	118	14	35
Cadrul combinat	—	—	107	97	—	—	—	—

SURSE: Calculat după datele din „Anuarul Ministerului Lucrărilor Publice" 1892—1916 1919—1929, „Anuarul corpului tehnic", 1935, 1938, 1942.

NOTE: [1] Corpul tehnic s-a organizat la Ministerul Lucrărilor Publice în anul 1864; s-a legiferat detaliat prin decretul din 1894, modificat ulterior în anii 1919, 1924, 1927 şi 1940.

Corpul tehnic cuprindea pe toţi inginerii şi conductorii din serviciile publice.

Corpul de ingineri se compunea din absolvenţi ai Şcolii naţionale de poduri şi şosele, ai şcolilor politehnice din ţară şi din străinătate. Gradele corpului inginerilor erau: inspector general cl. I şi II, inginer şef, cl. I şi II, inginer ordinar cl. I, II şi III şi inginer stagiar. Admiterea în corp se făcea numai de la inginer ordinar cl. I şi inginer stagiar. Promovarea de la o clasă la alta şi de la un grad la altul se accepta numai după un stagiu de 2—4 ani, după grade; trecerea la clasa superioară sau gradul superior era posibilă numai după îndeplinirea succesivă a stagiului. Numirile în grad şi înaintările de la o clasă la alta se făceau prin decret de stat la propunerea Ministerului Lucrărilor Publice, în baza recomandărilor Consiliului înaintărilor în Corpul tehnic.

Poziţia inginerilor din Corpul tehnic era de activitate, neactivitate sau disponibilitate şi concediu nelimitat. În activitate se considerau toţi inginerii din cadrul ordinar şi din cadrul detaşat; cei în cadrul ordinar funcţionau în Ministerul Lucrărilor Publice şi unităţile sale; inginerii din cadrul detaşat lucrau în alte instituţii publice din ţară; în acest cadru se considerau şi inginerii în concediu nelimitat, poziţie determinantă pentru cei ce funcţionau în întreprinderile particulare mai mult de patru ani, după care nu mai făceau parte din cadrele corpului. Inginerii intrau în neactivitate în cazuri de boală sau infirmitate temporară, dar nu mai mult de trei luni; în disponibilitate se aflau cadrele lipsite de funcţiuni în instituţiile publice şi cei care depăşeau trei luni starea de neactivitate.

În funcţie de grad şi clasă, de poziţia în Corpul tehnic, inginerii erau salarizaţi uniform, conform legii, indiferent unde lucrau.

Conductorii de lucrări publice se recrutau dintre elevii conductori diplomaţi ai Şcolii de poduri şi şosele şi aveau gradele de conductori principali şi conductori ordinari cu trei clase. Promovarea de la o clasă la alta şi dintr-un grad în altul avea loc după un stagiu minim de trei sau patru ani în raport de grad, cu obligaţia parcurgerii succesive a gradelor şi claselor.

Tabel 131

Inginerii corpului tehnic, după cadru, grade și clase, în perioada 1892—1942

Cadrul		1892	1894	1900	1905	1910	1915
CADRUL ORDINAR, TOTAL		197	250	295	318	342	416
Inginer inspector general clasa	I	1	8	8	10	10	13
Inginer inspector general clasa	II	12	8	10	8	16	20
Inginer șef clasa	I	14	16	25	30	42	51
Inginer șef clasa	II	24	27	26	33	38	54
Inginer ordinar clasa	I	16	36	45	60	71	85
Inginer ordinar clasa	II	38	60	66	76	103	101
Inginer ordinar clasa	III	60	57	80	92	50	81
Elev inginer (inginer stagiar)		32	38	35	9	12	11
CADRU DETAȘAT, TOTAL		—	—	58	76	88	76
Inginer inspector general clasa	I	—	—	—	—	1	1
Inginer inspector general clasa	II	—	—	—	2	2	3
Inginer șef clasa	I	—	—	5	1	6	10
Inginer șef clasa	II	—	—	3	11	8	9
Inginer ordinar clasa	I	—	—	8	12	18	14
Inginer ordinar clasa	II	—	—	11	17	21	23
Inginer ordinar clasa	III	—	—	22	26	17	13
Elev inginer (inginer stagiar)		—	—	9	7	15	3
CADRU DE DISPONIBILITATE, TOTAL		—	—	66	93	113	138
Inginer inspector general clasa	I	—	—	1	1	—	—
Inginer inspector general clasa	II	—	—	1	2	3	2
Inginer inspector șef clasa	I	—	—	2	4	3	5
Inginer inspector șef clasa	II	—	—	7	10	7	8
Inginer ordinar clasa	I	—	—	14	12	19	28
Inginer ordinar clasa	II	—	—	17	19	30	35
Inginer ordinar clasa	III	—	—	14	27	33	40
Elev inginer (inginer stagiar)		—	—	10	18	18	20
CADRU COMBINAT, TOTAL (cadru ordinar și detașat)		—	—	—	218	220	252
Inginer ordinar clasa	II	—	—	—	94	124	124
Inginer ordinar clasa	III	—	—	—	108	69	94
Inginer stagiar		—	—	—	16	27	34

Cadru		1920	1927	1935	1938	1942
CADRUL ORDINAR, TOTAL		390	799	948	987	996
Inginer inspector general clasa	I	14	25	22	29	35
Inginer inspector general clasa	II	—	38	38	41	57
Inginer șef clasa	I	56	125	116	122	153
Inginer șef clasa	II	63	140	129	135	174
Inginer ordinar clasa	I	102	182	252	271	300
Inginer ordinar clasa	II	103	106	239	309	164
Inginer ordinar clasa	III	49	159	137	74	113
Inginer stagiar		3	24	15	6	—
CADRUL DETAȘAT, TOTAL		88	230	413	501	617
Inginer inspector general clasa	I	1	3	6	15	9
Inginer inspector general clasa	II	5	11	8	19	12
Inginer șef clasa	I	14	32	25	38	53
Inginer șef clasa	II	12	29	44	58	76
Inginer ordinar clasa	I	22	53	92	103	165
Inginer ordinar clasa	II	20	41	151	160	188
Inginer ordinar clasa	III	13	55	82	89	106
Inginer stagiar		1	6	5	19	8
CADRUL DISPONIBIL, TOTAL		172	323	339	87	193
Inginer inspector general clasa	I	1	4	4	—	2
Inginer inspector clasa	II	2	9	10	3	3
Inginer șef clasa	I	8	22	24	6	9
Inginer șef clasa	II	10	20	19	6	13
Inginer ordinar clasa	I	30	84	82	18	38
Inginer ordinar clasa	II	48	72	79	27	69
Inginer originar clasa	III	45	88	92	26	53
Inginer stagiar		20	23	29	1	6

SURSE: Întocmit pe baza datelor din „Anuarul Ministerului Lucrărilor Publice", 1892—1916, 1919—1929. „Anuarul corpului tehnic" 1935, 1938, 1942.

Tabel 432

Conductori tehnici după cadru, grade și clase, în perioada 1892—1942

Cadrul			1892	1894	1900	1905	1910	1915
CADRUL ORDINAR, TOTAL			75	110	197	222	193	238
Conductor principal	clasa	I	—	—	—	—	—	—
Conductor principal	clasa	II	—	—	—	—	—	70
Conductor	clasa	I	21	18	39	86	101	78
Conductor	clasa	II	13	34	73	62	68	43
Conductor	clasa	III	41	58	85	74	24	47
CADRUL DETAȘAT, TOTAL			—	—	12	14	26	25
Conductor principal	clasa	I	—	—	—	—	—	—
Conductor principal	clasa	II	—	—	—	—	—	8
Conductor	clasa	I	—	—	3	8	11	9
Conductor	clasa	II	—	—	6	2	11	5
Conductor	clasa	III	—	—	3	4	4	3
CADRUL DISPONIBIL, TOTAL			—	—	31	29	50	55
Conductor principal	clasa	I	—	—	—	—	—	—
Conductor principal	clasa	II	—	—	—	—	—	1
Conductor	clasa	I	—	—	6	7	24	19
Conductor	clasa	II	—	—	7	10	12	18
Conductor	clasa	III	—	—	18	12	14	17
CADRUL COMBINAT, TOTAL (ordinar și detașat)			—	—	—	142	107	97
Conductor	clasa	II	—	—	—	64	79	47
Conductor	clasa	III	—	—	—	78	28	50

Cadrul			1919	1927	1935	1938	1942
CADRUL ORDINAR, TOTAL			265	285	352	382	324
Conductor principal	clasa	I	44	74	51	69	69
Conductor principal	clasa	II	57	47	57	62	59
Conductor	clasa	I	50	48	79	114	57
Conductor	clasa	II	55	57	100	94	85
Conductor	clasa	III	59	59	65	43	54
CADRUL DETAȘAT, TOTAL			34	146	130	172	202
Conductor principal	clasa	I	2	13	12	9	31
Conductor principal	clasa	II	9	27	6	29	44
Conductor	clasa	I	10	37	55	76	77
Conductor	clasa	II	6	37	45	22	32
Conductor	clasa	III	1	32	12	36	18
CADRUL DISPONIBIL, TOTAL			57	139	118	14	35
Conductor principal	clasa	I	1	2	3	1	2
Conductor principal	clasa	II	4	13	12	2	4
Conductor	clasa	I	18	38	30	2	8
Conductor	clasa	II	16	38	35	4	12
Conductor	clasa	III	18	48	38	5	9
CADRUL COMBINAT, TOTAL (ordinar și detașat)			121	—	—	—	—
Conductor	clasa	II	61	—	—	—	—
Conductor	clasa	III	60	—	—	—	—

SURSE: Întocmit pe baza datelor din „Anuarul Ministerului Lucrărilor Publice", 1892—1916, 1919—1929. „Anuarul corpului tehnic" 1935, 1938, 1942.

Tabel 433

Arhitecți și desenatori, după cadru, grade și clase, în anii 1935, 1938, 1942

Arhitecți

Cadrul			Anii		
			1935	1938	1942
CADRU ACTIV, TOTAL			141	170	186
Arhitect inspector general	clasa	I	5	3	2
Arhitect inspector general	clasa	II	5	7	8
Arhitect șef	clasa	I	12	18	21
Arhitect șef	clasa	II	20	23	24
Arhitect ordinar	clasa	I	35	36	36
Arhitect ordinar	clasa	II	47	47	52
Arhitect ordinar	clasa	III	16	34	40
Arhitect stagiar			1	2	3
CADRU NEACTIV, TOTAL				9	19
Arhitect inspector general	clasa	I	—	1	1
Arhitect inspector general	clasa	II	—	—	—
Arhitect șef	clasa	I	—	—	—
Arhitect șef	clasa	II	—	1	1
Arhitect ordinar	clasa	I	—	—	7
Arhitect ordinar	clasa	II	—	3	4
Arhitect ordinar	clasa	III	—	4	6
Arhitect stagiar			—	—	—

Conductori desenatori de arhitectură

Cadrul			Anii	
			1938	1942
CADRU ACTIV, TOTAL			57	76
Conductor principal	clasa	I	5	7
Conductor principal	clasa	II	5	6
Conductor ordinar	clasa	I	10	11
Conductor ordinar	clasa	II	14	21
Conductori ordinar	clasa	III	23	31
CADRU NEACTIV, TOTAL			3	5
Conductor ordinar	clasa	II	2	2
Conductor ordinar	clasa	III	1	3

SURSE: „Anuarul Corpului tehnic" 1935, 1938, 1942.

Tabel 434

Efectivul inginerilor din România, după specialităţi, înscrişi în colegiu, în anul 1940

Secţia	Număr	Total	Secţia	Număr	Total
CONSTRUCŢII		1 475	CHIMICĂ		1 116
— construcţii	1 453		— chimie	581	
— geodezie	7		— chimie şi industrie alimentară	26	
— hidraulică şi hidrologie	3		— chimie industrială	328	
— îmbunătăţiri funciare	12		— industrie	164	
MECANICĂ ŞI ELECTRICITATE		2 336	— diverse	17	
— mecanică	702		SILVICĂ		1 031
— electricitate	794		AGRONOMICĂ		1 624
— electrotehnică	840		TOTAL		8 569
AERONAUTICĂ, MARINĂ ŞI ARMAMENT		93	INGINERI CU TITLUL CONFORM ART. 47 DIN LEGE[1]		53
— aeronautică	56		TOTAL		8 622
— aeronautică şi armament	10		ANTREPRENORI (fără drept de a purta titlul de inginer şi a intra în colegiul inginerilor)		69
— armament	11				
— marină	16				
MINE ŞI METALURGIE		894			
— mine	850				
— metalurgie	18				
— mine şi metalurgie	26				

SURSE: Colegiul ingierilor, „Anuarul inginerilor înscrişi în secţiunea ... I, la 1 mai 1940", Bucureşti 1940.

NOTE: [1] Articolul 47 din legea colegiului inginerilor dă dreptul de a purta titlul de inginer, fără însă a face parte din colegiu, unor absolvenţi de şcoli particulare de ingineri din străinătate — în special din Franţa. Aceste şcoli nu se puteau echivala cu şcolile şi institutele superioare tehnice şi politehnice, absolvenţii lor fiind obligaţi să-şi scrie titlul întreg de inginer cu specialitatea şi denumirea şcolii absolvite.

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

IV

BREVETE DE INVENȚII ȘI PERFECȚIONĂRI INDUSTRIALE, ÎN PERIOADA 1906—1938 — INTRODUCERE

Protecția proprietății industriale asupra invențiilor, perfecționărilor, desenelor sau modelelor s-a instituit în România prin legea din 1906 asupra brevetelor de invenții. În consecință, de la această dată s-au efectuat și înregistrările invențiilor naționale și importate și emiterea brevetelor.

Autorii dobîndeau dreptul exclusiv și temporar de exploatare în România a brevetelor obținute. După legea din 1906 durata brevetului era de 15 ani, el pierzîndu-și valabilitatea în cazurile : de neplată a taxelor legale, de renunțare a autorului, de neexploatare a brevetului timp de patru ani sau cînd brevetul se dovedea a fi proprietatea altei persoane.

Cele două situații statistice cuprind date referitoare la brevetele acordate în perioada 1906—1938, după țările de proveniență, și în perioada 1906—1930, după domeniile de activitate.

Creșterea numărului de brevete de invenții și perfecționări încă de la începutul secolului subliniază dezvoltarea activității industriale și interesul inventatorilor din numeroase țări, în special din cele dezvoltate, de a-și găsi teren de aplicație, în economia românească. Primul tabel, în care brevetele sînt ordonate după țările de proveniență, pune în evidență preocuparea tehnicii și a capitalului străin din aceste țări pentru punerea în exploatare a diferitelor activități în România.

Se remarcă creșterea constantă a numărului de brevete naționale, ca expresie a lărgirii pregătirii tehnice și a spiritului științific de novațiune o dată cu aceasta în țara noastră. Pericada cea mai fertilă și mai bogată în cererea de brevete este partea a doua a deceniului patru cu un avînt evident și în domeniul producției.

A doua situație statistică clasează brevetele de invenții acordate pe domenii de activitate, din care majoritatea aparțin industriei, construcțiilor și transporturilor. Interesante sînt de urmărit deplasările între diferite ramuri și subramuri în diferite perioade, după importanța și imperativele științei și tehnicii aplicate, după necesitățile date ale dezvoltării economice a țării. Preponderența, pînă la 1915, a brevetelor de industrie ușoară, de construcții și transporturi cedează locul prioritar în deceniul trei brevetelor de mașini, instrumentelor de precizie și electricitate, altor industrii și transporturilor, oglindind tendințe paralele cu orientările în expansiunea industrială.

Totodată, se remarcă creșterea numărului brevetelor de invenții provenite din țară, expresie a preocupării cercetării românești, a contribuției sale la dezvoltarea forțelor de producție.

Tabel 435

Brevete de invenții și perfecționări acordate de statul român, după țările de proveniență, în perioada 1906—1938

Țara	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
TOTAL [1]	58	454	679	457	374	457	529	513	540	278	99
România	24	80	179	149	101	132	132	126	122	179	41
Anglia	—	24	26	13	13	11	31	30	26	7	6
Austria	1	74	57	55	34	45	36	43	60	9	2
Belgia	—	12	9	9	12	10	16	8	4	—	2
Cehoslovacia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Danemarca	—	—	1	1	8	3	1	1	1	—	4
Elveția	—	11	14	8	5	10	9	4	6	3	1
Franța	1	53	62	36	31	48	34	44	51	22	10
Germania	31	120	228	120	127	143	205	172	175	37	13
Italia	—	7	12	6	5	7	7	15	14	6	4
Jugoslavia	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Olanda	—	4	4	3	4	2	7	2	1	1	8
S.U.A.	—	3	5	8	4	16	16	27	31	9	3
Suedia	—	3	1	1	1	1	3	3	4	1	1
Rusia	—	5	7	7	7	2	6	5	5	1	1
Ungaria	1	50	73	40	19	26	23	28	40	3	2
Alte țări	—	—	—	1	3	1	3	4	—	1	1

Țara	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924
1	13	14	15	16	17	18	19	20
TOTAL [1]	3	155	245	348	391	570	1502	1772
România	3	120	129	151	116	105	369	373
Anglia	—	4	33	20	29	46	78	106
Auatria	—	—	2	5	9	—	138	178
Belgia	—	2	—	4	6	7	17	38
Cehoslovacia	—	—	1	—	4	—	81	100
Danemarca	—	1	7	3	1	4	12	7
Elveția	—	1	4	8	6	21	31	28
Franța	—	22	16	70	59	74	145	191
Germania	—	—	1	31	50	151	255	340
Italia	—	1	8	16	16	32	53	68
Jugoslavia	—	—	—	—	1	—	—	6
Olanda	—	—	13	—	1	16	25	42
Polonia	—	—	—	—	1	6	8	14
S.U.A.	—	4	17	24	58	56	127	117
Suedia	—	—	11	9	18	15	35	31
U.R.S.S.	—	—	—	—	3	1	8	2
Ungaria	—	—	—	2	9	21	101	106
Alte țări	—	—	3	5	4	15	16	25

Țara	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931
1	21	22	23	24	25	26	27
TOTAL	1087	1092	1 188	1 363	1 563	1 316	1 084
România	359	360	374	405	494	330	290
Anglia	57	54	31	87	78	56	60
Austria	68	66	76	55	66	65	51
Belgia	13	32	23	23	17	21	14
Cehoslovacia	84	59	82	53	74	84	84
Danemarca	4	2	3	8	7	4	6
Elveția	35	20	36	37	33	36	37
Franța	92	97	77	98	99	118	97
Germania	204	210	289	308	339	287	240
Italia	32	27	15	35	46	29	27
Jugoslavia	1	4	4	2	7	4	5
Olanda	18	8	9	17	39	30	22
Polonia	14	15	15	17	18	17	8
S.U.A.	45	58	59	119	120	134	71
Suedia	4	17	23	31	27	27	12
U.R.S.S.	2	2	3	7	9	2	4
Ungaria	44	48	57	49	69	47	42
Alte țări	11	13	12	12	21	25	14

Țara	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938
1	28	29	30	31	32	33	34
TOTAL	1 030	841	1 094	996	1 096	1 191	1 456
România	343	300	422	419	372	408	468
Anglia	50	43	43	25	49	31	37
Austria	66	33	58	56	58	54	50
Belgia	13	10	10	13	8	15	15
Cehoslovacia	52	50	44	41	100	90	114
Danemarca	5	5	6	7	5	3	
Elveția	22	19	25	25	40	31	46
Franța	68	75	85	48	70	56	67
Germania	208	121	161	137	166	186	333
Italia	28	21	28	21	27	24	41
Jugoslavia	3	2	1	7	6	4	6
Olanda	35	41	65	53	50	63	84
Polonia	20	17	15	7	12	4	7
S.U.A.	56	40	48	62	53	76	76
Suedia	6	12	14	18	11	12	14
U.R.S.S.	2	4	3	—	2	2	
Ungaria	35	35	50	40	53	59	56
Alte țări	18	13	16	17	14	13	12

SURSE: Calculat pe baza datelor din „Anuarul statistic al României, 1915—1916, 1925. 1930, 1939 și 1940.
NOTE: [1] S-au corectat totalurile pentru anii 1906—1915, 1918, 1924—1926, 1930—1937.

Tabel 436

Brevete de invenții și perfecționări acordate de statul român după domenii de activitate, în perioada 1906—1930 [1]

	1906	1907	1907	1909	1910	1911	1912	1913	1914
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
TOTAL	584	361	370	385	366	447	527	512	541
Mine și metalurgie	47	25	18	18	7	7	17	16	23
Mașini	71	50	51	43	39	48	49	52	65
Artilerie	111	60	41	48	36	48	98	76	88
Instrumente de precizie, electricitate	43	28	19	25	25	36	37	37	38
Arte industriale	4	6	3	5	3	6	8	8	12
Construcții, lucrări publice	18	13	10	19	16	26	30	29	29
Iluminat, încălzire	45	38	49	51	35	41	58	46	35
Industrie chimică	55	38	32	41	50	41	57	74	86
Ceramică	15	4	6	10	8	5	10	16	10
Textile și fire	14	11	8	7	8	10	11	9	8
Îmbrăcăminte	3	3	10	9	10	12	5	10	5
Articole de birou	6	4	5	7	8	20	7	7	12
Materiale de gospodărie	15	10	16	10	19	17	16	16	17
Instrumente de chirurgie	11	6	9	13	9	14	13	15	14
Căi ferate, tramvaie	32	11	14	12	9	18	13	17	25
Transport pe șosele	30	8	14	10	3	16	15	22	17
Marină	11	6	16	9	14	17	16	8	10
Alimentație	14	10	11	13	12	11	13	15	10
Industrii nedefinite	5	7	10	7	11	8	9	9	10
Agricultură	34	23	28	28	44	46	45	30	27

urmare *tabel 436*

1	1915	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924
	11	12	13	14	15	16	17	18
TOTAL	279	166	248	449	420	670	1 509	1767
Mine şi metalurgie	8	3	19	30	40	25	92	87
Maşini	31	10	36	66	63	156	309	434
Artilerie	52	34	8	9	15	10	46	34
Instrumente de precizie, electricitate	22	6	18	30	40	61	146	250
Arte industriale	1	—	5	20	5	8	27	70
Construcţii, lucrări publice	9	20	30	44	87	151	206	69
Iluminat, încălzire	30	3	19	11	20	38	95	91
Industrie chimică	36	18	13	42	24	42	118	186
Ceramică	2	2	1	1	9	14	20	18
Textile şi fire	4	1	7	8	6	5	16	23
Îmbrăcăminte	6	20	5	19	6	10	28	41
Articole birou	4	3	12	12	2	13	42	38
Materiale de gospodărie	15	7	10	20	9	14	49	37
Instrumente de chirurgie	3	8	8	31	5	11	37	23
Căi ferate, tramvaie	4	1	11	12	19	20	61	60
Transport pe şosele	13	4	4	22	10	26	55	117
Marină	7	6	15	8	20	9	23	27
Alimentaţie	6	8	6	7	3	13	20	19
Industrii nedefinite	6	1	4	37	20	23	40	50
Agricultură	20	11	17	20	17	21	79	93

1	1925[2]	1926	1927	1928	1929	1930
	19	20	21	22	23	24
TOTAL	1 101	1 095	1 188	1 363	1 563	1 317
Mine şi metalurgie	1	3	1	—	—	—
Maşini	384	377	443	459	531	447
Artilerie	—	—	—	—	—	—
Instrumente de precizie, electricitate	282	249	248	292	316	292
Alte industrii	112	154	204	265	264	230
Construcţii, lucrări publice	—	—	1	—	—	—
Iluminat, încălzire	5	—	—	—	—	—
Industrie chimică	16	4	1	—	—	—
Ceramică	1	—	—	—	—	—
Textile şi fire	1	1	—	—	1	1
Îmbrăcăminte	—	—	—	—	—	—
Articole de birou	2	1	—	—	—	—
Materiale de gospodărie	1	—	1	—	—	—
Instrumente de chirurgie	2	—	—	—	—	—
Căi ferate, tramvaie	6	1	1	—	—	—
Transport pe şosele	190	219	189	235	317	250
Marină	1	—	—	—	—	—
Alimentaţie	1	—	—	—	—	—
Industrii nedefinite	19	13	5	3	5	—
Agricultură	77	73	94	109	129	97

SURSE : Calculat pe baza „Anuarul statistic al României", 1915—1916, 1924, 1930, 1939 şi 1940.

NOTE : [1] Clasificarea pe ramuri se arată în surse numai pînă la 1930.

[2] După 1924 sursa menţionează încă 7 clase în care s-au acordat brevete :
1 Materie neconfecţionată pentru o utilizare determinată ;
2 Energie ;
3 Transporturi de materii ;
4 Agricultură. Alimentaţie ;
5 Construcţii şi confecţii metalice şi accesorii ;
6 Unelte şi desene ;
7 Nedenumite.
În vederea realizării continuităţii şi comparabilităţii vechii clasificări, datele celor şapte categorii au fost trecute astfel : 1, la clasa Alte industrii ; 2, la clasa Instrumente de precizie şi electricitate ; 3, la Transport pe şosele ; 4, la Agricultură ; 5, la Maşini ; 6 şi 7, la Industrii nedefinite.

Secțiunea a zecea

FORȚĂ DE MUNCĂ, RAPORTURI DE MUNCĂ

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

OBSERVAȚII METODOLOGICE

Forța de muncă, principală forță de producție, se înfățișează în celelalte secțiuni ale lucrării cu funcția sa producătoare de valori de întrebuințare și de valori, sub variate aspecte, pe ramuri și subramuri industriale și într-o serie de relații: personal pe întreprindere, forță motrice pe o persoană ocupată, personal industrial la 1 000 locuitori, producție fizică pe o persoană ocupată etc.

Prezenta secțiune urmărește să arate unele aspecte economico-sociale ale forței de muncă, a căror exprimare cifrică a putut să fie extrasă și calculată din diverse surse ale vremii; o serie de date oglindesc aceste aspecte, pe cît a fost posibil de obținut, în dinamică, altele relevă fenomenul la anumite intervale sau în anumite momente mai importante în procesul industrializării.

În general, însă, datele statistice pun în evidență dezvoltarea cantitativă și calitativă a forței de muncă, sporirea personalului tehnico-administrativ și, îndeosebi, a ponderii acestuia în totalul persoanelor ocupate în industrie, diversificarea și creșterea calificării muncii industriale, amplificarea rolului și funcțiilor muncii salariate industriale în viața socială a țării.

Situațiile statistice pun în lumină aspecte principale ca: numărul personalului industrial din transporturi și comunicații, în dinamică și pe ramuri; compoziția sa după funcția în procesul de producție, după grupe de vîrstă, după grade de școlarizare și calificare, precum și nivele și structuri de concentrare a forței de muncă în diferite perioade, distribuirea muncii salariate pe ramuri și subramuri.

O parte distinctă se referă la salariile nominale ale unor categorii de muncitori, tehnicieni și ingineri, lunare sau zilnice, în diferite perioade, la indici ai salariilor pe ramuri și profesii etc.

Un grupaj de situații statistice oglindește aspecte ale duratei muncii în întreprinderi. Raporturile cu întreprinzătorii sînt exprimate în mai multe tabele statistice privitoare la contracte colective de muncă, contravenții ale patronilor la legile muncitorești, șomaj, conflicte de muncă, greve și modul lor de soluționare etc.

Sursele care au furnizat informația statistică sînt uneori incomplete și datele subevaluate, din motive de tehnica înregistrării sau sociale; mențiunea se impune luată în considerare la judecarea situației economico-sociale a maselor salariate, a acțiunilor lor sociale.

Un capitol cuprinde variate situații statistice asupra salarizării: salarii nominale ale unor categorii de ingineri, tehnicieni și lucrători în întreprinderile de stat în perioada 1875—1938, salariul mediu lunar din industrie pe categorii de personal în perioada 1927—1942, indicele salariului mediu de profesii în anii 1923—1938 și altele care încearcă să dea o imagine a nivelului de salarizare în diferite perioade și ramuri, a discrepanțelor dintre salariile diferitelor categorii.

Condițiile de muncă ale muncitorimii erau afectate nu numai de prelungirea zilei de muncă și de plata redusă a forței de muncă dar și de economia de capital pentru securitatea muncii; ca rezultat accidentele și morbiditatea profesională, cu toate formele instituționalizate de protecție a muncii, sporesc în industrie. Un grup de situații statistice înfățișează categoriile de accidente de muncă și evoluția lor precum și morbiditatea cu consecințele ei.

Ultima parte a secțiunii expune aspecte comensurate cifric ale asigurărilor sociale și asistenței medicale punînd în evidență membrii cotizanați la asigurările sociale, create în anul 1912, pe categorii și ramuri din care se deduc datele globale, mai bine decît în oricare statistică a efectivului muncii salariate din întreprinderile particulare. De asemenea se expun situații referitoare la asistența medicală, organizată de Casa centrală a asigurărilor sociale prin dispensare, medici, farmacii etc. din care reies acțiunile organizate dar și carențele sistemului.

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITARĂ

Tabel 437

Personalul din industria prelucrătoare [1] după categorii, în perioada 1902—1947

Anii	Total număr	Administrativ, tehnic, număr	Lucrători, număr	Ponderi	
				Administrativ, tehnic	Lucrători
1902	39 746	2 421	37 325	6,1	93,9
1906	37 599	2 296	35 303	6,1	93,9
1915 [2]	60 937	5 682	55 255	9,2	90,8
1919 [3]	154 391	16 394	137 997	10,6	89,4
1922 [3]	163 354	16 462	146 892	10,1	89,9
1924	223 423	19 381	204 042	8,7	91,3
1925 [4]	214 262	17 879	196 383	8,3	91,7
1926 [4]	216 738	18 148	198 590	8,2	91,8
1927	214 052	24 383	189 669	11,4	88,6
1928	206 552 [5]	26 237 [6]	180 315	12,7	87,3
1929	201 087 [7]	24 308	176 879	12,1	87,9
1930	174 227	22 769	151 458	13,1	86,9
1931	152 309	19 920	132 389	13,1	86,9
1932	152 198	18 688	133 510	12,3	87,7
1933	184 844 [8]	21 264	163 580 [9]	11,5	88,5
1934	208 240	22 854	185 386	11,0	89,0
1935	230 797	24 697	206 100	10,7	89,3
1936	260 934	29 652	231 282	11,4	88,6
1937	278 919	32 881	246 038	11,8	88,2
1938	289 117	33 781	255 336	11,7	88,3
1939	304 470 [10]	38 391	266 079	12,6	87,4
1940	231 948	32 620	199 319	14,1	85,9
1941	244 731	34 238	210 493	14,0	86,0
1942	240 542	34 578	205 964	14,4	85,6
1943 [11]	301 956	35 555 [12]	266 401	11,8	88,2
1944 [11]	290 102	36 188	253 914	12,5	87,5
1945	298 177	38 914	259 259	13,1	86,9
1947	420 060	86 879	333 181	20,7	79,3

SURSE: *Ancheta industrială 1901/2*, vol. I, Bucureşti, 1904; „Anuarul statistic al României", 1915—1916, 1939—1940; N. Păianu, *Industria mare 1866—1906*, Bucureşti, 1906; N. Arcadian, *Industrializarea României*, Bucureşti, 1936; „Comunicări statistice", nr. 8, 1946; „Curierul U.G.I.R." 1946; „Bursa", 1945; *Întreprinderile particulare industriale, comerciale şi de transport*, vol. I, Bucureşti, 1947.

NOTE: [1] Datele pentru anul 1902 provin de la Ancheta industrială, 1901—1902, culese în martie 1902; criteriile de cuprindere au fost mai largi, ceea ce a inclus şi multe întreprinderi care, în statisticile ulterioare, nu au mai fost incluse; de aici şi numărul de personal mai mare. Ulterior, pînă în anul 1947, personalul se referă la industria prelucrătoare, considerată mare, şi determinată după criteriile legii încurajării din 1912: minimum 5 C.P. sau 20 lucrători, în afară de mori la care s-a aplicat limita de peste 50 C.P. Datele pentru anul 1947 provin din inventarierea întreprinderilor industriale particulare — octombrie 1947 — şi se referă la aproape toate unităţile cu forţă motrice mecanică.

[2] S-a inclus şi personalul din industria zahărului necuprins în sursă.

[3] Fără personalul din ramura electrică, ramură care după anul 1923 nu a mai fost cuprinsă în industria mare încurajată. În Anuarul statistic al României, 1939 şi 1940, datele Anchetei industriale din anul 1920 pentru anul 1919 au fost trecute la anul 1921, fără menţiune. Noi le-am atribuit corect anului 1919. În anii 1920, 1921 şi 1923 nu s-au publicat date asupra statisticii industriale.

[4] S-a inclus şi personalul din rafinăriile de petrol, necuprinse în statistica oficială din din anii 1925 şi 1926.

[5] Cifră corectată, în sursă 206 547.

[6] Cifră corectă, în sursă 26 232.

[7] Cifră corectată, în sursă 201 187.

[8] Cifră corectată, în sursă 184 777.

[9] Cifră corectată, în sursă 163 513.

[10] Cifră corectată, în sursă 309 470.

[11] Pentru anii 1943 şi 1944 datele provin din „Bursa" nr. 2 000, 1945.

[12] Cifră corectată, în sursă 36 565.

Tabel 138

Personalul din industria prelucrătoare, pe ramuri, după categorii, în perioada 1902—1947

număr

Ramura / Anii	Alimentară			Textilă		
	Total	Administrativ, tehnic	Lucrători	Total	Administrativ, tehnic	Lucrători
1	2	3	4	5	6	7
1902	10 564	754	9 813	4 308	203	4 105
1906	9 572	755	8 817	5 508	161	5 347
1915	11 013[1]	1 621	9 392	7 223	545	6 678
1919	26 054	4 831	21 223	10 409	908	9 501
1922	23 105	3 115	19 990	15 285	1 395	13 890
1924	32 911	3 930	28 981	35 065	1 976	33 089
1925	26 858	3 062	23 796	29 326	2 082	27 244
1926	34 672	3 560	31 112	30 406	2 226	28 180
1927	35 149	5 533	29 616	37 062	3 359	33 703
1928	30 277	5 451	24 826	37 134	3 677	33 457
1929	25 544[2]	4 855	20 689[3]	35 963	3 599	32 364
1930	25 196	4 630	20 566	34 822	3 582	32 240
1931	22 094	4 286	17 808	34 322	3 379	30 943
1932	20 720	3 995	16 725	38 074	3 541	34 533
1933	28 321[4]	3 985	24 336[5]	47 681	4 430	43 251
1934	29 828	4 414	25 414	50 562	4 441	46 121
1935	31 334	4 421	26 913	54 228	4 903	49 325
1936	33 146	5 539	27 607	61 703	5 135	56 568
1937	34 724	5 797	28 927	70 450	5 708	64 742
1938	38 376	6 393	31 983	74 077	6 109	67 968
1939	44 473	7 143	37 330	69 894	6 609	63 285
1940	27 730	5 846	21 884	54 979	6 462	48 517
1941	27 602	5 755	21 847	55 824	6 569	49 255
1942	28 793	5 314	23 479	52 071	6 441	45 630
1943	38 197	5 195	33 002	52 249	4 765	47 484
1944	33 121	5 423	27 698	51 165	4 936	46 229
1945	33 738	5 560	28 178	57 383	5 766	51 617
1947	42 919	15 934	26 985	72 742	12 057	60 685

BCU BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ

număr

Ramura / Anii	Metalurgică și prelucrarea metalelor			Electrotehnică		
	Total	Administrativ și tehnic	Lucrători	Total	Administrativ și tehnic	Lucrători
1	8	9	10	11	12	13
1902	7 565	339	7 226	—	—	—
1906	[6]	[6]	[6]	360	70	290
1915	8 902	739	8 163	373	35	338
1919	37 635	3 479	34 156	— — —	— — —	— — —
1922	36 278	3 058	33 220	— — —	— — —	— — —
1924	44 154	4 431	39 723	[11]	[11]	[11]
1925	40 997	3 843	37 154	570	113	457
1926	44 748	3 837	40 911	675	115	560
1927	40 334	4 372	35 962	1 041	187	854
1928	39 708	5 188	34 520	885 [9]	183 [10]	702
1929	40 236	4 500	35 736	839	183	656
1930	32 220	4 210	28 010	797	182	615
1931	23 801	2 919	20 882	692	181	511
1932	26 083	2 662	28 421	592	157	435
1933	31 319	3 034	28 285	509	116	393
1934	37 796	3 542	34 254	621	96	525
1935	43 705	4 154	39 551	998	153	845
1936	55 861	5 324	50 537	1 469	211	1 258
1937	49 529	5 380	44 149	1 950	259	1 691
1938	51 321	5 252	46 069	2 684	445	2 239
1939	63 018	7 186	55 832	2 885	555	2 330
1940	62 687	7 150	55 537	3 123	759	2 364
1941 [7]	72 759	8 586	64 173	4 161	845	3 316
1942	66 391	8 694	57 697	2 438	642	1 796
1943	75 624	6 728	68 896	— — —	— — —	— — —
1944	69 866	6 775	63 091	— — —	— — —	— — —
1945	75 482	7 363	68 119	— — — [11]	— — — [11]	— — — [11]
1947	99 659	19 053	80 606	4 336	1 100	3 236

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

număr

Ramura / Anii	Chimică			Materiale de construcții		
	Total	Administrativ, tehnic	Lucrători	Total	Administrativ, tehnic	Lucrători
1	14	15	16	17	18	19
1902	2 884	315	2 569	849	37	812
1906	2 895	198	2 697	16 409	920	15 489
1915	4 060	634	3 426	4 433	307	4 126
1919	8 740	1 216	7 524	11 385	795	10 590
1922	11 500	1 500	10 000	— — —	— — —	— — —
1924	13 884	1 764	12 120	16 002	880	15 122
1925	14 625[12]	1 636	12 989	14 665	901	13 764
1926	15 945[12]	2 155	13 790	15 192	829	14 363
1927	17 809	2 750	15 059	15 790	1 190	14 600
1928	19 728	3 280	16 448	13 846	1 190	12 656
1929	19 238	3 084	16 154	13 963	1 187	12 776
1930	17 615	2 992	14 623	12 326	1 164	11 612
1931	18 443	2 877	15 566	10 597	950	9 647
1932	13 753	2 531	11 222	9 807	923	8 884
1933	17 179	3 288	13 891	10 690	1 004	9 686
1934	20 282	3 558	16 724	11 051	954	10 097
1935	22 539	3 768	18 771	13 226	1 027	12 199
1936	21 685	3 626	18 059	14 910	1 333	13 577
1937	27 626	5 058	22 568	16 065	1 405	14 660
1938	28 298	4 977	23 321	15 104	1 399	13 705
1939	31 551	5 474	26 077	15 247	1 520	13 727
1940	22 987	4 381	18 600	10 958	1 433	9 525
1941	23 241	4 457	18 784	14 539	1 291	13 248
1942	26 228	4 818	21 410	14 972	1 430	13 542
1943	65 576	11 543	54 033	13 851	1 000	12 851
1944	55 003	11 645	43 358	27 563	967	26 596
1945	62 813	12 132	50 681	11 399	975	10 424
1947	38 171	9 881	28 290	39 323	6 141	33 182

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

număr

Ramura	Prelucrarea lemnului			Hîrtie; poligrafie		
Anii	Total	Administrativ, tehnic	Lucrători	Total	Administrativ, tehnic	Lucrători
1	20	21	22	23	24	25
1902	7 104	352	6 752	3 115	197	2 918
1906	[6]	[6]	[6]	2 855	192	2 663
1915	15 151	1 030	14 121	5 244	433	4 811
1919	42 342	3 155	39 187	8 317	944	7 373
1922	47 791	4 069	43 722	7 202	1 112	6 090
1924	57 138	4 130	55 008	9 622	929	8 693
1925	60 638	4 020	56 618	10 554	899	9 655
1926	50 235	3 202	47 033	9 689	800	8 889
1927	41 470	3 678	37 792	10 291	1 234	9 057
1928	39 742	3 937	35 805	10 939	1 520	9 419
1929	41 656	3 689	37 967	10 668	1 573	9 095
1930	31 005	3 188	27 817	9 185	1 433	7 752
1931	24 266	2 481	21 785	9 165	1 683	7 482
1932	24 056	2 138	21 898	8 916	1 528	7 388
1933	26 375	2 179	24 196	9 686	1 555	8 131
1934	31 228	2 586	28 642	11 585	1 694	9 891
1935	36 309	2 480	33 829	12 788	1 849	10 939
1936	39 974	4 312	35 662	13 915	1 948	11 967
1937	44 160	4 798	39 362	14 780	2 033	12 747
1938	43 326	3 955	39 371	15 222	2 125	13 097
1939	41 069	4 893	36 176	15 173	2 250	12 923
1940	22 648	2 720	19 928	13 733	2 313	11 420
1941	19 566	2 918	16 648	13 664	2 373	11 291
1942	21 258	3 251	18 007	14 173	2 465	11 708
1943	24 505	2 640	21 865	14 601	1 889	12 712
1944	22 562	2 744	19 818	12 595	1 824	10 771
1945	24 785	3 044	21 741	13 822	2 020	11 802
1947	80 109	14 364	65 745	18 516	4 168	14 348

BCU IASI CENTRALA UNIVERSITY LIBRARY

număr

Ramura / Anii	Pielărie			Ceramică			Sticlă [13]		
	Total	Administrativ, tehnic	Lucrători	Total	Administrativ, tehnic	Lucrători	Total	Administrativ, tehnic	Lucrători
1	26	27	28	29	30	31	32	33	34
1902	1 213	69	1 144	1 094	54	1 040	562	36	526
1906	[8]	[8]	[8]	[6]	[6]	[6]	[6]	[6]	[6]
1915	2 024	132	1 892	1 166	77	1 089	1 348	129	1 219
1919	6 290	772	5 518	394	48	346	2 726	237	2 489
1922	8 916	1 193	7 723	12 684	846	11 838	— — —	— — —	— — —
1924	9 173	975	8 198	815	74	741	4 659	292	4 367
1925	10 091	971	9 120	866	52	814	5 072	300	4 772
1926	9 324	1 061	8 263	727	58	669	4 174	227	3 947
1927	10 080	1 517	8 563	814	71	743	4 212	492	3 720
1928	9 199	1 259	7 940	832	83	749	4 262	469	3 793
1929	7 928	1 034	6 894	834	80	754	4 218	524	3 694
1930	7 070	861	6 209	682	77	605	3 309	450	2 859
1931	5 702	742	4 960	776	85	691	2 451	337	2 114
1932	6 647	897	5 750	684	64	620	2 866	232	2 634
1933	8 075	1 264	6 811	710	64	646	4 299	345	3 954
1934	9 766	1 084	8 682	887	99	788	4 634	386	4 248
1935	9 853	1 310	8 443	1 017	119	898	4 800	413	4 387
1936	10 952	1 580	9 372	1 544	215	1 329	5 775	429	5 346
1937	11 959	1 800	10 159	1 588	166	1 422	6 088	477	5 611
1938	13 366	2 403	10 963	1 652	187	1 465	5 691	536	5 515
1939	14 030	2 080	11 950	1 452	157	1 295	5 678	524	5 154
1940	8 518	1 049	7 469	680	103	577	3 905	407	3 498
1941	7 885	946	6 939	864	95	769	4 626	403	4 223
1942	8 448	1 011	7 437	1 021	94	927	4 749	418	4 331
1943	11 209	1 309	9 900	1 488	153	1 335	4 656	333	4 323
1944	12 567	1 384	11 183	1 259	129	1 130	4 401	361	4 040
1945	13 108	1 526	11 582	999	126	873	4 644	402	4 242
1947	17 358	3 339	14 019	11 096	158	939	5 523	614	4 909

SURSE: *Ancheta industrială 1901—2*, vol. I, București, 1904; „Anuarul statistic al României", 1915—1916, 1939—1940; N. Păianu, *Industria mare 1866—1906*, București, 1906; N. Arcadian, *Industrializarea României*, București, 1936; „Comunicări statistice", nr. 8, 1946; „Curierul U.G.I.R.", 1946; „Bursa", 1945; *Întreprinderile particulare industriale, comerciale și de transport*, vol. I, București, 1947.

NOTE: Vezi notele de la tabelul 437.

[1] S-a inclus și personalul din industria zahărului, la acea dată neîncurajată și deci neluată în evidența statisticii oficiale. N. Arcadian, *op. cit.*, tabel p. 132.

[2] Cifră corectată, în sursă 25 644.

[3] Cifră corectată, în sursă 20 789.

[4] Cifră corectată, în sursă 28 254.

[5] Cifră corectată, în sursă 24 269.

[6] Datele sînt incluse la ramura Materiale de construcții.

[7] Cifră corectată după Buletinul statistic al României 1941—1945. În sursă, „Comunicări statistice", nr. 8, 1946 — 55 824 total personal.

[8] Datele incluse la ramura Textile și confecții.

[9] Cifră corectată, în sursă 880.

[10] Cifră corectată, în sursă 178.

[11] Datele incluse la ramura Metalurgie.

[12] Sînt incluse și datele asupra personalului rafinăriilor de petrol, necuprinse în statistica oficială pentru anii 1925 și 1926.

[33] În anii 1902, 1919, 1922, 1926, 1927 la gruparea industriilor pe ramuri s-a trecut și personalul de la Alte industrii. Dăm mai jos structura personalului din acești ani :

Anii	Total	Administrativ, tehnic	Lucrători
1902	488	65	423
1919	99	9	90
1922	593	174	419
1926	951	78	873
1947	308	70	238

Tabel 439

Personalul din industria extractivă, după categorii, în perioada 1900—1947

număr

Anii	Total	Administrativ și tehnic	Lucrători	Administrativ și tehnic	Lucrători
1900 [1]	4 247	169	4 078	4,0	96,0
1901	5 245	208	5 037	4,0	96,0
1902 [2]	5 796	230	5 566	4,0	96,0
1903	6 668	256	6 412	4,0	96,0
1904	7 126	383	6 743	5,0	95,0
1905	9 897	495	9 402	5,0	95,0
1906	10 229	509	9 720	5,0	95,0
1907	10 972	545	10 427	5,0	95,0
1908	10 974	546	10 428	5,0	95,0
1909	11 590	577	11 013	5,0	95,0
1910	12 172	967	11 205	7,9	92,1
1911	13 203	1 046	12 157	7,9	92,1
1912	13 929	1 103	12 826	7,9	92,1
1913	14 444	1 144	13 300	7,9	92,1
1914	14 795	1 171	13 624	7,9	92,1
1921 [3]	62 989	5 898	57 091	9,4	90,6
1922	69 529	7 039	62 490	10,1	89,9
1923	78 481	8 139	70 342	10,4	89,6
1924	83 684	9 332	74 352	11,2	88,8
1925	88 903	10 080	78 823	11,3	88,7
1926	92 498	10 112	82 386	10,9	89,1
1927	86 760	9 829	76 931	11,3	88,7
1928	78 153	8 427	69 726	10,8	89,2
1929	79 915	9 620	70 295	12,0	88,0
1930	64 627	8 225	56 402	12,7	87,3
1931	50 095	6 860	43 235	13,7	86,3
1932	47 160	5 681	41 479	12,0	88,0
1933	46 253	5 481	40 772	11,9	88,1
1934	53 181	5 973	47 208	11,2	88,8
1935	57 280	6 439	50 841	11,2	88,8
1936	59 101	6 269	52 832	10,6	89,4
1937	62 487	6 464	56 023	10,3	89,7
1938	69 734	6 730	63 004	9,7	90,3
1939 [4]	65 216	6 664	58 552	10,2	89,8
1947 [5]	72 008	10 495	61 515	14,6	85,4

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 437.

NOTE : [1] Pînă în anul 1914 numai personalul din industria petrolieră și carboniferă. Seria de date la intervalul 1900—1912, referitoare la industria petrolieră, s-a calculat prin interpolare pe baza numărului de personal furnizat de surse din anii 1905, 1906 și 1912, corelat cu producția de țiței în această perioadă. Numărul muncitorilor minelor de cărbuni din anii 1900—1914 s-a obținut prin raportarea producției anuale la producția medie pe muncitor, de circa 125 t, calculată pe baza mediilor de producție a muncitorilor de la minele din județele Dîmbovița și Muscel, în diferți ani ai intervalului dat.

[2] Ancheta industrială din anii 1901—1902 a constatat, în aprilie 1902, la industria extractivă, 235 întreprinderi mari și mici, cu un total de 6 568 persoane, cifră apropiată de cea calculată de noi.

[3] Cuprinde personalul din industriile petrolieră, carboniferă, a minereurilor și a gazelor.

[4] După anul 1939 nu s-au mai publicat date asupra personalului din întreaga industrie extractivă. „Anuarul statistic al României" pentru anul 1948, din Arhiva C.N.S., arată personalul industriei de extracție a petrolului din anii 1940—1945 :

Anii	Total	Administrativ—tehnic	Muncitori
1940	19 832	2 911	17 921
1941	19 662	2 969	16 693
1942	21 542	3 313	18 229
1943	23 130	3 667	19 463
1944	20 309	3 554	16 755
1945	22 296	3 675	18 621

Situațiile din Arhiva B.N.R. furnizează unele date asupra personalului din domeniul exploatării minereurilor în anii 1940—1943 :

Anii	Total	Administrativ—tehnic	Muncitori
1940	9 671	636	9 035
1941	11 933	663	11 270
1942	10 389	603	9 786
1943	10 037	669	9 368

(Arhiva B.N.R., Serviciul de studii, dosar 2/1945)

[5] Cuprinde întreg personalul industriei extractive la sfîrșitul anului 1947.

Tabel 440

Personalul[1] din industria mare prelucrătoare, pe ramuri și categorii, în anul 1902

număr

Ramura	Total	Administrativ și tehnic	Șefi de atelier	Lucrători	Ucenici	Personal la o întreprindere
TOTAL	39 746	2 421	1 431	32 473	3 421	64
Procente	100,0	6,1	3,6	81,7	8,6	
Ceramică	1 094	54	26	1 006	8	84
Sticlă	562	36	43	284	199	94
Materiale de construcții	849	37	17	775	20	65
Prelucrarea metalelor	7 565	339	289	5 015	1 922	101
Prelucrarea lemnului	7 104	352	148	6 451	153	99
Pielărie	1 213	69	25	1 051	68	49
Alimentară	10 564	754	503	9 165	142	55
Textilă	2 444	98	62	2 057	227	79
Confecții	1 864	105	45	1 530	184	53
Chimică	2 884	315	126	2 377	66	27
Hîrtie	1 422	76	57	1 214	75	109
Poligrafie	1 693	121	58	1 170	344	65
Diverse	488	65	32	378	13	24

SURSE : Calculat după *Ancheta industrială din anii 1901—1902*, vol. I, București, 1904.

NOTE : [1] Numărul personalului industriei prelucrătoare, furnizat de Anchetă, este sub cifra medie normală ; el a fost înregistrat în martie 1902, respectiv în condiții fie de activitate redusă, fie de inactivitate a multor întreprinderi, care prin natura lor erau sezoniere.

Criteriile pentru industria mare au avut în vedere existența forței motrice mecanice, a unui capital investit — fix de minimum 10 000 lei — și un personal minim de 5 persoane pe întreprindere ; la culegerea datelor recenzenții au avut latitudinea să interpreteze criteriile. Menționăm că aceste criterii sînt mai largi decît cele privitoare la acordarea avantajelor de încurajare a legii din 1887 : minimum 50 000 lei capital fix sau 25 de lucrători, pe timp de cel puțin patru luni pe an, și mașini perfecționate.

Tabel 441

Distribuirea muncitorilor industriei mari prelucrătoare, pe grupe, în anul 1902

Grupa	Întreprinderi		Muncitori		Muncitori în medie pe întreprindere
	Număr	Ponderi	Număr	Ponderi	
TOTAL	621 [1]	100,0	37 325	100,0	60
Sub 10 muncitori	119	19,2	579	1,6	5
10— 20 „	92	14,8	1 280	3,4	14
20— 39 „	171	27,5	4 901	13,1	29
40— 99 „	156	25,1	9 371	25,1	60
100— 199 „	44	7,1	6 020	16,1	137
200— 299 „	18	2,9	4 535	12,1	252
300— 399 „	10	1,6	3 510	9,4	351
400— 499 „	3	0,5	1 292	3,5	431
500— 1000 „	7	1,1	4 324	11,6	618
peste 1000 „	1	0,2	1 513	4,1	1 513

SURSE : Calculat după *Ancheta industrială din anii 1901—1902*, vol. I, București, 1904.
NOTE : [1] La patru întreprinderi nu s-a putut stabili numărul de lucrători, acestea fiind integrate în unități mai mari.

Tabel 442

Meseriașii și muncitorii din industrie și căi ferate după grupe de vîrstă, în anul 1911

număr

Grupa de vîrstă,	Meseriași			Muncitori din industrie				Muncitori de la căi ferate
	Total	Patroni	Calfe, ucenici	Industrie mare	Petrol	Mine	Cariere	
TOTAL	95 630	36 678	58 952	46 280	7 496	1 009	1 573	18 556
7—10	11	—	11	4	—	—	—	—
11—15	5 664	—	5 664	2 788	90	36	18	61
16—20	14 128	812	13 316	11 034	1 355	186	219	573
21—25	12 094	2 867	9 227	7 227	1 531	195	207	1 821
26—30	13 913	5 398	8 515	7 395	1 842	202	253	4 521
31—35	11 910	5 868	6 042	5 094	1 096	134	176	3 522
36—40	10 371	5 543	4 828	4 235	656	101	174	2 603
41—45	8 730	5 006	3 724	2 982	427	44	133	1 903
46—50	6 755	3 985	2 770	2 209	225	39	142	1 576
51—55	5 076	3 023	2 053	1 454	138	34	101	1 162
56—60	3 195	1 892	1 303	988	73	18	73	582
61—70	3 004	1 799	1 205	731	56	15	66	225
71—80	709	441	268	130	6	3	9	8
81—90	64	38	26	7	1	2	1	—
Peste 90	6	6	—	2	—	—	1	—

SURSE : Calculat după Ministerul Industriei și Comerțului, *Proiect de lege pentru organizarea meseriilor, creditului și asigurărilor muncitorești*, București, 1911.

Tabel 443

Muncitorii din industria mare și de la căile ferate, după sexe, în anul 1911

Ramura	Total	Bărbați		Femei	
		Număr	Ponderi	Număr	Ponderi
TOTAL	74 914	65 615	87,6	9 299	12,4
Industria mare	46 280	37 122	80,3	9 158	19,7
Mine	1 009	1 009	100,0	—	—
Petrol	7 496	7 496	100,0	—	—
Cariere	1 573	1 555	98,9	18	1,1
Căi ferate	18 556	18 433	99,3	123	0,7

SURSE : Calculat după *Ministerul Industriei și Comerțului, Proiect de lege pentru organizarea meseriilor, creditului și asigurărilor muncitorești*, București, 1911.

Tabel

Personalul din industria[1] mare și mică, transporturi și comunicații,

Ramura	Total			Patroni		
	Total	Urban	Rural	Total	Urban	Rural
1	2	3	4	5	6	7
TOTAL	385 955	240 774	145 181	122 113	71 168	50 945
INDUSTRIA EXTRACTIVĂ	9 166	1 900	7 266	195	66	129
INDUSTRIA PRELUCRĂTOARE	305 314	191 634	113 680	97 251	52 091	45 160
din care :						
Textilă	12 683	8 393	4 290	3 416	2 077	1 339
Pielărie, blănărie	11 123	7 535	3 588	4 228	2 150	2 078
Prelucrarea lemnului	44 807	18 387	26 420	13 303	5 665	7 638
Prelucrarea metalelor	56 195	30 100	26 095	20 272	6 622	13 650
Sticlă și ceramică	6 062	2 325	3 737	1 383	416	967
Chimică și hîrtie	7 521	5 344	2 177	588	450	138
Alimentară	33 958	21 765	12 193	8 887	5 177	3 710
Confecții	91 660	69 445	22 215	34 274	22 955	11 319
Construcții	36 498	23 619	12 879	10 266	5 971	4 295
Poligrafie	4 807	4 721	86	634	608	26
TRANSPORTURI ȘI COMUNICAȚII	71 475	47 240	24 235	24 667	19 011	5 656

SURSE : *Statistica profesiunilor din România, după recensămîntul general al populațiunii din 1 ianuarie 1913*, București, 1913.

NOTE : [1] Se cuprinde personalul din toate întreprinderile din domeniul extracției și prelucrării industriale, respectiv industria mare, mică și meșteșugărească, din domeniul privat și public.

[2] Statistica profesiunilor s-a efectuat concomitent cu recensămîntul populației, în decembrie 1912. Importanța datelor asupra forței de muncă industriale din acest an constă în faptul că înregistrarea a cuprins toate categoriile, din mediul urban și rural, inclusiv membrii de familie ajutători din domeniu; este cea mai completă recenzare statistică pe ramuri și grupe de întreprinderi înainte de constituirea statului român unitar, oferind pe de o parte imaginea globală a dimensiunilor muncii salariate industriale din toate ramurile — personal lucrător, administrativi — tehnici și ucenici —, cît și a meșteșugarilor — patroni, în covîrșitoarea lor majoritate aparținînd micii industrii. Totodată, grupele de întreprinderi și profesorii, prezentate în tabele detaliat, deși prescurtate, desemnează gama largă a profesiunilor și diviziunea profesională generală a muncii în stadiul dat al dezvoltării industriale a țării.

după ramuri, pe medii și categorii, în anul 1912 [3]

număr

Administrativi			Lucrători			Ucenici			Membrii familiei auxiliari în profesie		
Total	Urban	Rural	Total	Urban	Rural	Total	Urban	Rural	Total	Urban	Rural
8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
42 244	26 004	16 240	187 607	118 849	68 758	30 120	24 108	6 012	3 871	545	3 326
733	100	633	8 236	1 734	6 502	2	—	2	—	—	—
9 181	6 754	2 427	165 115	108 246	56 909	30 084	24 074	6 010	3 6 434	469	3 174
196	152	44	8 040	5 226	2 814	1 017	934	83	14	4	10
54	54	—	5 250	4 255	995	1 511	1 074	437	80	2	78
1 223	280	943	24 734	9 665	15 069	3 253	2 697	556	2 294	80	2 214
312	301	11	28 139	18 068	10 071	6 496	4 769	1 727	976	340	636
245	132	113	4 068	1 706	2 362	186	65	121	180	6	174
2 124	1 799	325	4 646	2 934	1 712	161	159	2	2	2	—
4 292	3 464	828	20 065	12 558	7 507	617	531	86	97	35	62
165	135	30	42 087	33 985	8 102	15 134	12 370	2 764	—	—	—
482	351	131	24 726	16 494	8 232	1 024	803	221	—	—	—
88	86	2	3 400	3 355	45	685	672	13	—	—	—
32 330	19 150	13 180	14 216	8 869	5 347	34	34	—	228	76	152

Tabelele evidențiază personalul pe categoriile principale — patroni, personal administrativ, lucrători, ucenici — pe ramuri și pe cele două medii, urban și rural, ceea ce conduce la concluzii importante asupra localizării întreprinderilor și personalului, majoritatea în mediul urban, dar cu un contigent însemnat în cel rural, mai ales de meseriași — patroni.

Este de notat însă că, deși recensământul din 1912 s-a efectuat cu personal mai bine instruit decît în recenzările precedente, din motive diferite, nu au fost cuprinse toate categoriile în întregimea lor; două exemple majore : datele arată 7 200 lucrători și ucenici la C.F.R. în vreme ce statistica făcută cu un an în urmă de Ministerul Industriei și Comerțului, în vederea adoptării noii legi a încurajării industriale, constată la căile ferate 18 556 muncitori, ceea ce înseamnă că marea parte a lucrătorilor de la această întreprindere de stat, care locuiau la sate, nu au fost trecuți ca muncitori industriali; la Direcția P.T.T. care avea ateliere în toată țara și instalatori, sînt menționați la recensămîntul din 1912 doar 57 lucrători; în realitate erau peste 1 000 persoane. Aceleași cifre reduse față de alte surse și la industria petrolieră, zahărului, morăritului, cimentului etc.

În consecință se impun rezerve la datele furnizate, dar aceasta rămîne totuși cea mai bună sursă de referință.

Tabel 445

Personalul[1] din industria mare şi mică, transporturi şi comunicaţii—lucrători şi ucenici[2]—după stare civilă şi grupe de vîrstă, în anul 1912

număr

Ramura	Total	Lucrători									Ucenici			
		Stare civilă			Vîrsta						Vîrsta			
		Căsătoriţi	Necăsătoriţi	Văduvi divorţaţi	Pînă la 15 ani	16—20 ani	21—40 ani	41—60 ani	61—70 ani	Peste 70 ani	Total	Pînă la 15 ani	16—20 ani	Necunoscută
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
TOTAL GENERAL	189 688	87 788	89 677	12 223	1 343	51 931	90 223	37 162	6 538	2 491	31 396	14 939	16 450	7
I. EXTRACTIVĂ	8 236	4 789	3 272	175	57	1 756	4 770	1 419	184	50	2	1	1	—
Sare	532	394	124	14	1	64	306	144	16	1	—	—	—	—
Cărbuni	434	231	192	11	2	86	232	96	13	5	—	—	—	—
Petrol	5 406	3 151	2 182	73	26	1 262	3399	639	59	21	2	1	1	—
Metale	9	5	2	2	—	2	—	6	1	—	—	—	—	—
Piatră de construcţii, var, nisip, pietriş	1 855	1 008	772	75	28	342	833	534	95	23	—	—	—	—
II. PRELUCRĂTOARE	167 236	73 670	82 026	11 540	1 286	48 369	77 443	31 961	5 889	2 288	31 360	14 931	16 422	7
TEXTILĂ	8 040	2 435	4 410	1 195	371	2 804	3 121	1 280	314	147	1 017	554	463	—
Lînă	3 137	863	1 891	383	200	1 281	1 087	414	107	48	327	176	151	—
In, cînepă	785	302	365	118	41	230	328	145	27	14	78	48	30	—
Bumbac, mătase	1 963	466	1 052	445	90	695	693	341	106	38	143	88	55	—
Tapiţerii	996	399	545	52	12	301	458	167	38	20	359	188	171	—
Perii, bidinele	347	106	151	90	10	94	126	79	19	19	34	21	13	—
Boiangerii, spălătorii chimice	812	299	406	107	18	203	432	134	17	8	76	33	43	—
PIELĂRIE	5 250	2 378	2 598	274	81	1 414	2 303	1 055	278	119	1 511	825	684	2
Tăbăcării, vopsitorii	1 663	1 035	556	72	10	230	867	458	71	27	83	31	52	—
Şelari, curelari	993	411	539	43	17	283	466	174	36	17	335	164	170	1
Blănari, cojocari	2 594	932	1 503	159	54	901	970	423	171	75	1 093	630	462	1
PRELUCRAREA LEMNULUI	24 734	13 271	10 420	1 043	185	5 486	12 079	5 500	1 061	423	3 255	1 279	1 975	1
Ferăstraie mecanice	12 391	7 157	4 807	427	111	2 374	6 232	2 993	486	195	4	2	2	—
Tăietori de lemne	1 168	697	310	161	1	58	344	507	181	77	—	—	—	—
Tîmplari	6 708	3 178	3 317	213	29	1 801	3 511	1 100	188	79	2 332	937	1 395	—
Parchetari	51	25	25	1	1	8	29	12	1	—	12	4	8	—
Cufărari, lădari	130	40	83	7	1	61	55	11	1	1	24	10	14	—
Dogării	1 066	579	440	47	17	235	472	263	52	27	205	71	134	—
Strungărie	397	163	226	8	3	116	207	59	9	3	89	29	60	—
Coşuri, mobilă	474	253	164	57	5	122	198	114	25	10	25	15	10	—
Calapodari	113	44	62	7	3	23	73	10	4	—	18	8	10	—

urmare *tabel 115*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Linguri, vase lemn	989	628	291	70	13	220	434	248	61	13	9	1	8	—
Care, căruțe	1 223	491	687	45	1	463	511	178	52	18	536	202	334	—
Întreprinderi creuzotat	24	16	8	—	—	5	13	5	1	—	—	—	—	—
PRELUCRAREA METALELOR	28 139	13 444	13 825	870	—	8 060	14 574	4 555	679	271	7 596	2 306	5 290	—
Turnătorie, cazangerie	1 356	718	610	28	—	349	776	209	15	7	159	45	114	—
Fierărie ordinară	9 881	4 021	5 496	364	—	3 597	4 608	1 257	272	147	4 712	1 298	3 414	—
Trăsuri, reparații auto	193	60	132	1	—	91	82	16	3	1	277	75	202	—
Mecanici	6 559	3 682	2 697	180	—	1 232	3 805	1 311	168	43	897	300	597	—
Tinichigerie	2 298	971	1 271	560	—	790	1 062	363	59	24	533	239	294	—
Lăcătușerie	2 340	938	1 368	34	—	779	1 249	269	29	14	626	203	423	—
Mobile, unelte, mașini agricole	4 114	2 387	1 582	145	—	742	2 381	904	74	13	109	35	74	—
Căldărari, spoitori, alămari	567	570	445	52	—	351	471	183	44	18	133	36	97	—
Bijutieri	331	97	224	10	—	129	140	43	15	4	150	75	75	—
CERAMICĂ, STICLĂ	4 068	2 134	1 683	251	1	969	1 926	936	174	62	186	103	83	—
Cărămidari	2 744	1 510	1 045	189	—	573	1 293	693	138	47	42	21	21	—
Olari	651	267	344	40	1	207	317	100	16	10	40	24	16	—
Sticlari	673	337	294	22	—	189	316	143	20	5	104	58	46	—
CHIMICĂ	4 509	2 180	2 102	227	3	1 167	2 415	808	89	27	161	70	91	—
Petrol	1 020	495	501	24	3	229	587	178	18	5	4	3	1	—
Gaz, electricitate	1 008	513	478	17	—	197	643	147	14	7	101	32	69	—
Săpun	406	153	230	23	—	148	164	77	12	5	47	28	19	—
Chibrituri	745	405	242	98	—	173	414	145	11	2	6	5	1	—
Carton	1 084	534	498	52	—	339	481	227	30	7	—	—	—	—
Uleiuri minerale	99	37	59	3	—	19	63	15	1	1	2	1	1	—
Altele	147	43	94	10	—	62	63	19	3	—	1	1	—	—
ALIMENTARĂ	20 065	9 883	9 016	1 166	—	4 799	10 028	4 308	684	246	617	238	379	—
Mori	3 046	2 012	813	221	—	299	1 429	1 027	122	79	12	1	11	—
Brutării	7 026	3 518	3 242	266	—	1 719	3 620	1 393	207	87	217	77	140	—
Paste făinoase	277	72	191	14	—	152	96	22	6	1	7	2	5	—
Cofetării	1 378	475	852	51	—	517	641	193	12	6	278	121	157	—

urmare *tabel 445*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Măcelării	2 304	1 186	1 012	106	—	462	1 156	537	111	38	95	34	61	—
Conserve	130	41	70	19	—	49	49	25	4	3	2	1	1	—
Brînză, caşcaval	102	46	50	6	—	25	45	26	1	5	3	2	1	—
Zahăr, glucoză	1 749	721	976	52	—	531	923	259	25	11	—	—	—	—
Bere	597	217	365	15	—	149	362	77	7	2	—	—	—	—
Manufactură tutun	2 086	922	892	221	—	591	1 052	404	36	3	—	—	—	—
Alcool, cognac, lichior, ape gazoase	1 370	673	602	95	—	305	655	345	54	11	3	—	3	—
ÎMBRĂCĂMINTE	42 087	11 413	26 345	4 329	601	17 207	16 835	6 014	1 033	397	15 134	8 716	6 414	4
Pălărieri	471	165	289	17	—	181	199	74	12	5	86	51	35	—
Croitori	19 090	3 117	14 473	1 500	509	10 548	6 481	1 232	215	105	8 258	5 192	3 064	2
Lenjerie, modă	2 255	227	1 745	283	30	1 331	688	187	16	3	416	310	106	—
Încălţăminte	12 672	4 806	7 405	461	52	4 166	6 045	1 856	383	170	5 707	2 831	2 874	2
Îmbrăcăminte	154	19	128	7	1	94	41	14	—	4	22	17	5	—
Frizeri, coafori	1 557	476	1 024	57	7	564	804	147	26	9	645	315	330	—
Spălătorii, băi	5 888	2 603	1 281	2 004	2	323	2 577	2 507	381	101	—	—	—	—
CONSTRUCŢII ŞI MATERIALE DE CONSTRUCŢII	24 726	14 337	8 491	1 898	44	4 500	11 478	6 667	1 482	555	1 024	378	646	—
Var, ciment, ipsos	686	383	268	35	1	177	350	133	22	3	6	2	4	—
Zidari, sobari	16 150	9 434	5 236	1 480	30	2 859	7 356	4 523	993	389	306	122	184	—
Dulgheri	4 217	2 575	1 386	256			1 553	621	100	26	212	90	122	—
Instalatori apă, canal, electricieni	873	424	416	33	7	741	1 787	1 223	333	126	361	116	245	—
POLIGRAFIE	3 376	1 302	1 984	90	—	229	432	167	34	11	139	48	91	—
Tipografii, litografii	2 412	1 048	1 304	60	—	1 212	1 716	401	39	8	678	363	315	—
Legătorii cărţi	697	177	497	23	—	773	1 285	315	34	5	469	236	233	—
Fotografi, zincografi	267	77	183	7	—	336	295	60	4	2	156	102	54	—
ALTELE	2 242	893	1 152	197	—	103	136	26	1	1	53	25	28	—
III. TRANSPORT	14 216	9 329	4 379	508	—	751	965	437	56	33	181	99	82	—
Pe apă	2 253	1 286	895	72	—	1 806	8 010	3 782	465	153	34	7	27	—
Birjari, cărăuşi	3 949	2 169	1 606	174	—	347	1 200	565	104	37	—	—	—	—
Şoferi, conductori tramvaie	164	80	78	6	—	786	1 786	1 104	189	84	—	—	—	—
Hamali	593	212	365	16	—	45	84	32	3	—	34	7	27	—
Căi ferate	7 200	5 544	1 417	239	—	218	204	138	23	10	—	—	—	—
P.T.T.	57	38	18	1	—	410	4 694	1 929	145	22	—	—	—	—
						—	42	14	1	—	—	—	—	—

SURSE : *Statistica profesiunilor din România, după recensămîntul general al populaţiunei din 1 ianuarie 1913*, Bucureşti, 1913.

NOTE : [1] Prezentarea datelor s-a făcut după clasificaţia pe diviziuni, clase şi grupe din sursă, expresivă pentru a configura structura profesională a domeniului industrial.

[2] Reprezintă forţa de muncă angajată atît în întreprinderile mari, mecanizate, cît şi în cele mici, meşteşugăreşti.

B.C.U. „M. EMINESCU" IAȘI

Tabel 146

Personalul[1] în industria mare și mică, transporturi și comunicații: patroni[2] — după stare civilă și grupe de vîrstă, în anul 1912

Ramura	Starea civilă				Vîrsta				
	Total	Căsătoriți	Necăsătoriți	Văduvi, divorțați	Pînă la 20 ani	21 — 40 ani	41 — 60 ani	61 — 79 ani	Peste 70 ani
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
TOTAL GENERAL	122 009	89 003	18 948	14 058	5 130	58 665	44 790	9 677	3 747
I. EXTRACTIVĂ	195	134	49	12	1	76	89	25	4
Cărbuni	16	13	1	2	—	5	8	3	—
Petrol	48	41	6	1	—	15	23	9	1
Piatră de construcție, var, pietriș, nisip	130	80	41	9	1	55	58	13	3
Metale	1	—	1	—	—	1	—	—	
II. PRELUCRĂTOARE	97 147	70 106	14 319	12 722	3 915	47 520	35 182	7 589	2 941
TEXTILĂ	3 416	2 002	482	932					
Lînă	788	479	110	199	172	1 409	1 264	404	167
In, cînepă, mătase	270	153	36	51	54	345	263	83	43
Bumbac	784	254	146	384	23	114	75	15	13
Tapițerii	809	616	101	92	57	280	284	122	41
Perii, bidinele	184	106	22	56	13	366	312	91	27
Boiangerii, spălătorii chimice	611	394	67	150	10 15	59 245	81 249	23 70	11 32
PIELĂRIE	4 228	3 401	521	306	114	1 942	1 492	446	234
Tăbăcării, vopsitorii	394	324	41	29	—	178	162	38	16
Șelării, curelării, articole de voiaj	878	726	96	56	24 90	408 1 356	327 1 003	77 331	42 176
Blănari, cojocari	2 956	2 351	384	221	408	6 295	4 793	1 229	578
PRELUCRAREA LEMNULUI	13 303	10 686	1 647	970	3	47	56	54	3
Fierăstraie mecanice	113	86	22	5	53	421	614	227	13
Tăietori lemne	1 428	919	327	182	115	2 505	1 599	279	102
Tîmplari, mobile	4 600	3 779	592	229	—	3	7	—	—
Parchetari	10	8	2	—	1	49	47	7	6
Cufărari, lădari	110	88	14	8	19	487	515	202	122
Dogărie	1 345	1 101	111	133	6	101	77	28	7
Strungărie, sculptură	219	178	23	18					
Coșuri, mobile împletite	430	323	42	65	20	179	158	44	29
Calapodari	82	65	10	6	1	35	37	7	2
Linguri, vase lemn	2 654	2 207	268	179	122	1 271	906	245	110

urmare *tabel 446*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Care, căruțe	2 312	1 932	236	144	68	1 197	777	186	84
PRELUCRAREA METALELOR	20 272	17 023	2 159	1 090	585	10 409	7 146	1 519	613
Turnătorie, cazangerie	77	68	7	2	1	46	30	—	—
Fierărie ordinară	13 090	11 175	1 167	748	364	6 706	4 546	1 041	433
Trăsuri, reparații	190	160	20	10	3	87	77	19	4
Reparații aparate, mașini biciclete	2 128	1 713	320	95	36	1 152	777	130	33
Tinichigii	1 722	1 444	210	68	44	933	608	95	42
Lăcătușerie	596	449	131	16	20	337	195	34	10
Mobile, sobe, unelte	36	15	10	1	1	21	12	1	1
Mașini agricole și industriale, materiale c.f.r.	13	9	3	1	1	6	6	—	—
Căldărari, spoitori, alămari, strungari	1 906	1 579	207	120	109	865	697	164	71
Bijutieri	514	401	84	29	6	256	198	35	19
CERAMICĂ, STICLĂ	1 383	1 111	154	118	30	613	579	119	42
Cărămidărie, lucrări de ciment, beton, mozaic	683	531	95	57	17	307	285	55	19
Sticlărie	9	8	1	—	—	4	4	1	—
Ceramică	691	572	58	61	13	302	290	63	23
CHIMICA	278	238	27	13	2	119	126	26	5
Petrol, derivate	45	38	4	3	—	17	24	3	1
Săpun, lumînări	181	157	16	8	2	76	79	21	3
Carton	2	—	1	1	—	—	1	—	1
Uleiuri minerale, vopsele, lacuri	26	26	—	—	—	12	14	—	—
Altele : îngrășăminte, clei, ceară	24	16	7	1	—	14	8	2	—
ALIMENTARA	8 887	7 071	1 173	643	133	4 169	3 734	626	225
Mori	1 334	1 072	148	114	29	534	582	131	58
Brutării	2 953	2 352	384	217	40	1 416	1 243	195	3
Paste făinoase	99	75	18	6	—	47	41	8	23
Cofetării	1 270	882	283	105	33	689	468	57	23
Măcelării, mezeluri	2 787	2 330	293	164	28	1 266	1 215	202	76

BCU IAȘI CENTRALA UNIVERSITARĂ LIBRARY

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Conserve	16	14	1	1	—	6	9	1	—
Brînză, caşcaval	86	69	12	5	—	42	36	6	2
Zahăr, glucoză	2	1	—	1	—	1	1	—	—
Bere	11	9	—	2	—	5	3	3	—
Alcool, cognac, lichior, ape gazoase	329	267	34	28	3	163	136	23	4
ÎMBRĂCĂMINTE	34 274	19 663	6 619	7 992	2 276	17 419	11 535	2 282	762
Pălării, căciuli	274	232	30	12	2	122	121	18	11
Croitori	12 767	7 157	3 471	2 139	1 656	7 279	2 966	614	252
Lenjerie, modă	755	300	207	248	71	408	240	29	27
Încălţăminte, îmbrăcăminte	11 934	9 544	1 783	607	352	6 452	4 015	820	295
Frizeri, coafori	1 599	1 304	195	100	26	884	550	113	26
Spălătorii, băi, lustragii	6 945	1 126	933	4 886	169	2 274	3 643	688	171
CONSTRUCŢII ŞI MATERIALE DE CONSTRUCŢII	10 266	8 247	1 409	610	178	4 753	4 159	885	291
Var, ciment, ipsos	108	95	7	6	2	41	43	20	2
Zidari, pietrari	2 541	2 053	319	169	45	1 094	1 099	235	68
Zugravi, vopsitori	1 152	938	172	42	21	625	414	62	28
Dulgheri, parchetari	3 471	2 931	285	255	73	1 510	1 359	380	149
Instalatori apă, canal, gaz, electricitate	484	380	79	35	12	252	183	29	8
Arhitecţi, etc.	2 510	1 850	547	113	25	1 231	1 059	159	8
POLIGRAFIE	586	476	80	30	8	297	234	33	11
Tipografii, litografii, cartonaje	368	308	43	17	4	185	154	19	6
Fotografi, zincografi	218	168	37	13	4	115	80	14	5
ALTELE	254	188	48	18	9	94	118	20	13
III. TRANSPORTURI	24 667	18 763	4 580	1 324	1 214	11 069	9 519	2 063	802
Pe apă	532	398	102	32	34	231	217	34	16
Birjari, căruţaşi	14 705	12 226	1 799	680	492	6 670	5 811	1 280	452
Şoferi	23	12	10	1	5	14	4	—	—
Hamali, comisioneri	9 407	6 127	2 669	611	683	4 154	3 487	749	334

SURSE: *Statistica profesiunilor din România, după recensământul general al populaţiunei din 1 ianuarie 1913*, Bucureşti, 1913.

NOTE: [1] Prezentarea datelor s-a făcut după clasificaţia pe diviziuni, clase şi grupe din sursă, expresivă pentru a configura structura profesională a domeniului industrial.

[2] S-au departajat în mod special *patronii*, avînd semnificaţia de categorie social-economică şi constituind, în marea lor majoritate, — cu excepţia capitaliştilor patroni ai industriei mari — meseriaşii cu atelier respectiv reprezentanţii industriei mici. Se poate astfel estima dimensiunea acestei categorii la începutul deceniului doi.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 447

TRANSILVANIA

Muncitorii din industria extractivă [1], după sexe, pe perioade, în anii 1868—1910

număr mediu

Perioada [2]	Total	Bărbaţi	Femei	Copii
1868—1870	19 012	15 969	537	2 506
1871—1875	22 761	18 715	598	3 448
1876—1880	19 204 [3]	15 836	416	2 952
1881—1885	22 350	18 452	522	3 376
1886—1890	24 810	20 458	697	3 655
1891—1895	31 245 [4]	26 559	1 238	3 448
1896—1900	31 040	26 676	955	3 409
1901—1905	29 136 [5]	26 483	474	2 179
1906—1910	33 492	30 761	387	2 344

SURSE : Întocmit pe baza datelor din „Magyar Statisztikai Évkönyv", [„Anuarul statistic maghiar"] 1869—1911.

NOTE : [1] Fără industria sării.
[2] În sursă datele se prezintă ca medie a anilor.
[3] Cifră corectată, în sursă 19 201.
[4] Cifră corectată, în sursă 31 227.
[5] Cifră corectată, în sursă 30 087.

Tabel 448

TRANSILVANIA

Muncitorii din industria minieră, pe sexe, în anul 1910

număr

Capitanatul sau circumscripţia	Total	Bărbaţi	Femei	Copii
TOTAL	22 333	18 951	661	3 681
Industria minereurilor (fără sare)	20 217	17 074	501	2 642
Capitanate :				
Baia Mare	4 411	3 546	132	733
Oraviţa	6 919	5 840	209	870
Zlatna	8 887	7 688	160	1 039
Indutria sării	2 116	1 877	8	231
Circumscripţii :				
Cluj	1 059	907	8	144
Sighetul Marmaţiei	1 057	970	—	87

SURSE : *Izvoare de demografie istorică*, vol. II, *Transilvania. Secolul al XIX-lea — 1914*, ediţia întocmită de Iosif I. Adam şi Ioan Puşcaş. Bucureşti, 1987 (Direcţia Generală a Arhivelor Statului).

Tabel 449

TRANSILVANIA

Populația ocupată în meserii și industrie, pe ramuri[1], după categorii, în anul 1870

număr

Ramura	Total	Întreprinzători independenți[2]	Funcționari	Muncitori
TOTAL MESERIAȘI ȘI MEȘTEȘUGARI[3]	144 868[4]	66 602[4]	2 418[4]	75 848[4]
Construcții și artă	13 921	4 048	461	9 412
Metal, piatră și lemn	38 269	18 057	468	19 726
Chimică, alimentară	16 523	6 694	531	9 298
Textilă	18 960	9 132	169	9 659
Pielărie, hîrtie și alte ramuri	38 599	20 803	388	17 408
Ocupații indirect productive	18 596	7 868	383	10 345

SURSE : *Izvoare de demografie istorică*, vol. II, *Transilvania. Secolul al XIX-lea — 1914*, ediție întocmită de Iosif I. Adam și Ioan Pușcaș, București, 1987 (Direcția Generală a Arhivelor Statului).

NOTE : [1] Sursa menționează că datele cuprind populația ocupată în industrie din toate comitatele Transilvaniei, inclusiv unele localități aflate astăzi în țările vecine, care nu au putut fi departajate în procesul de determinare a teritoriului provinciei românești.

[2] Meseriașii și meșteșugarii care lucrează pe cont propriu.

[3] Nu se precizează în sursă ce se înțelege prin meseriaș și prin meșteșugar.

[4] Recalculat de noi, în sursă date greșite.

Tabel 450

TRANSILVANIA

Muncitorii din industria mare și mică, pe ramuri[1], în anii 1890, 1900, 1910

număr

Ramura	1890		1900		1910	
	Industria[2]		Industria		Industria	
	mare	mică	mare	mică	mare	mică
TOTAL	36 972	48 883	59 490	73 619	98 132	101 436
Minieră și siderurgică	20 223	1 000	21 973	806	29 989	884
Metalurgică	2 720	6 674	7 326	8 269	8 507	9 838
Mașini	1 439	1 700	4 797	2 499	7 762	3 854
Piatră, ceramică	1 087	1 315	3 145	2 763	5 616	3 437
Lemn	2 949	6 638	8 602	6 376	21 778	9 478
Pielărie	34	1 788	80	1 611	306	1 727
Textilă	252	1 475	533	1 535	2 453	1 549
Îmbrăcăminte	276	15 755	341	20 233	2 462	30 331
Hîrtie	447	196	945	284	1 169	300
Alimentară	5 069	8 845	6 680	11 923	8 565	14 549
Chimică	563	465	2 088	647	3 934	729
Construcții	1 684	3 551	1 988	4 410	3 544	9 780
Poligrafică	229	481	377	1 025	924	1 481
Alimentație publică	—	—	615	11 238	1 123	13 499

SURSE : Calculat pe baza datelor din L. Vaida și A. Egyed, *Cu privire la creșterea numerică a muncitorimii industriale în Transilvania după 1848 pînă la primul război mondial*, în *„Din istoricul formării și dezvoltării clasei muncitoare din România — pînă la primul război mondial*, sub redacția prof. univ. dr. N. N. Constantinescu, București, 1959.

NOTE : [1] Autorii fac următoarele precizări cu privire la unele neconcordanțe dintre datele statistice : „În legătură cu datele statistice referitoare la efectivul de muncitori ținem să precizăm că efectivul total al muncitorilor din industria prelucrătoare și mine (cu excepția șomerilor) a fost stabilit pentru anul 1890 la 111 000, pentru 1900 la 158 000, pentru 1910 la 212 300. Datorită lacunelor statisticilor burgheze, la analiza repartizării muncitorilor pe categorii de întreprinderi și pe mica și marea industrie nu ne putem servi de datele de mai sus, pe care le considerăm aproximativ exacte. În locul acestora vom avea pentru 1890 85 855, pentru 1900 133 109, iar pentru 1910 199 571 de muncitori. Sintem nevoiți să folosim aceste ultime date deoarece statisticile care se referă la repartizarea muncitorilor pe categorii de întreprinderi cuprind mult mai puțini muncitori decît statisticile globale, și de aceea datele cu privire la anumite categorii sau ramuri de producție nu pot fi comparate cu primele date, mai juste, stabilite prin confruntarea mai multor statistici. În schimb, acceptînd al doilea rînd de date statistice, despre care am vorbit, deși efectivul total la care ne vom referi va fi mai mic, proporțiile repartizării muncitorilor în mica și marea industrie, respectiv pe ramuri de producție, vor fi aproximativ juste".

[2] Prin industria mică sursa înțelege unitățile cu pînă la 20 de persoane, iar prin industria mare cele cu peste 20 de persoane.

Tabel 451

TRANSILVANIA

Distribuirea întreprinderilor și muncitorilor din industria mare prelucrătoare, pe grupe, în anii 1890, 1900 și 1910

număr

Grupe, după număr de muncitori	1890		1900		1910	
	Întreprinderi	Muncitori	Întreprinderi	Muncitori	Întreprinderi	Muncitori
TOTAL	210	16 749	379	37 517	692	68 143
21—50	140	4 386	220	7 080	419	13 583
51—100	37	2 353	91	6 479	131	9 026
101—200	20	2 781	32	4 659	67	9 299
201—300	4	934	14	3 518	15	3 752
301—500	5	2 142	13	5 038	35	13 144
501—700	—	—	2	1 117	11	6 386
701—1 000	2	1 511	1	710	11	8 874
peste 1 000	2	2 642	6	8 916	3	4 079

SURSE : L. Vaida și A. Egyed, *Cu privire la creșterea numerică a muncitorilormii industriale din Transilvania după 1848 pînă la primul război mondial*, în *Din istoricul formării și dezvoltării clasei muncitoare din România — pînă la primul război mondial*, sub redacția prof. univ. dr. N. N. Constantinescu. București, 1959.

Tabel 452

TRANSILVANIA

Muncitorii din industrie și meserii, clasați pe grupe, după număr de unități, în anii 1890, 1900, 1910

Grupa	Număr de unități			Pondere în total		
	1890	1900	1910	1890	1900	1910
TOTAL	66 306 [1]	107 992	124 890			
Pondere	100,0	162,9	188,4			
Industrie mică și meserii [2]	66 096	107 612	124 198	100,0	100,0	100,0
Pondere	100,0	162,8	187,9			
— fără muncitori	43 143	73 149	80 692	65,3	67,9	65,0
— 1—5 muncitori	21 723	32 621	40 381	32,9	30,3	32,5
— 6—10 muncitori	931	1 371	2 280	1,4	1,3	1,8
— 11—20 muncitori	299	472	845	0,5	0,4	0,7
Industria mare [2]	210	379	692	100,0	100,0	100,0
Pondere	100,0	180,5	329,5			
— 21—25 muncitori	140	220	419	66,6	58,1	60,5
— 51—100 muncitori	37	91	131	17,6	24,0	18,9
— 101—200 muncitori	20	32	67	9,5	8,4	9,7
— 201—300 muncitori	4	14	15	1,9	3,7	2,2
— 301—500 muncitori	5	13	35	2,4	3,4	5,1
— 501—700 muncitori	—	2	11	—	0,5	1,6
— 701—1 000 muncitori	2	1	11	1,0	0,3	1,6
— peste 1 000 muncitori	2	6	3	1,0	1,6	0,4

SURSE: L. Vaida și A. Egyed, *Cu privire la creșterea numerică a muncitorimii industriale în Transilvania după 1848 pînă la primul război mondial*, în *Din istoricul dezvoltării clasei muncitoare în România — pînă la primul război mondial*, sub redacția prof. univ. dr. N. N. Constantinescu, București, 1959.

NOTE: [1] Cifră corectată în sursă 66 206.

[2] Statistica vremii considera în industria mare întreprinderile care foloseau peste 20 persoane; restul unităților aparțineau industriei mici și meșteșugărești sau, după alte surse, celei mijlocii și mici.

Tabel 453

TRANSILVANIA

Personalul din industria propriu-zisă, după principalele ramuri, în anii 1900 și 1910

număr

Ramuri	1900	1910	Ramuri	1900	1910
TOTAL	180 976	244 980	Confecții de piele și textile	54 417	72 654
Fier și alte metale	25 914	29 998	Hîrtie	1 385	1 728
Construcții de mașini și vehicule	10 931	16 281	Alimentară	26 372	32 032
Sticlă și ceramică	8 122	10 373	Chimică	3 025	4 895
Lemn	21 291	36 673	Construcții	19 589	27 189
Piele și tăbăcărie	3 758	3 884	Poligrafică și artă industrială	1 904	3 064
Țesături și filatură	4 268	6 209			

SURSE: *Izvoare de demografie istorică, vol. II, Transilvania, Secolul al XIX-lea — 1914.* Ediție întocmită de Iosif I. Adam și Ioan Pușcaș, București, 1987 (Direcția Generală a Arhivelor Statului).

Tabel 454

TRANSILVANIA

Personalul din industria propriu-zisă [1], pe categorii și diviziuni administrative, în anul 1900

număr

Comitatul	Total	Independenți [2]	Personal administrativ	Membrii de familie ajutători	Conducători	Lucrători	Ucenici	Servitori
TOTAL	198 963	78 679	2 523	9 058	3 102	72 206	22 971	10 424
Alba de Jos	5 869	2 589	74	322	87	1 719	688	390
Arad	18 955	6 416	367	485	311	8 034	2 447	895
Cenad [3]	897	424	—	75	7	244	124	23
Bihor	16 575	6 827	209	565	248	5 700	1 984	1 042
Bistrița—Năsăud	4 591	1 791	80	320	82	1 643	415	260
Brașov	9 341	2 664	184	272	127	4 007	1 383	704
Caraș—Severin	18 417	5 548	310	415	369	8 981	1 930	864
Ciuc	3 916	1 741	30	432	43	1 148	326	196
Cluj	11 920	3 660	171	423	252	5 527	1 155	732
Făgăraș	2 360	1 010	24	235	47	666	225	153
Hunedoara	9 319	3 169	133	383	232	4 029	731	642
Maramureș	4 374	1 786	70	303	79	1 638	309	189
Mureș—Turda	7 400	3 279	73	407	96	2 133	902	510
Odorhei	3 533	1 733	15	339	29	862	387	168
Satu Mare	11 828	5 563	93	678	176	3 321	1 555	442
Ugocea [3]	413	223	—	71	11	69	19	20
Sălaj	5 163	2 667	25	399	110	1 109	524	329
Sibiu	9 587	3 626	94	287	155	3 480	1 354	591
Solnoc-Dăbîca [3]	5 204	2 550	33	565	96	1 201	491	268
Timiș	21 916	8 678	350	595	233	8 401	2 707	952
Torontal	8 542	4 510	53	319	86	2 244	1 090	240
Tîrnava Mare	5 954	2 429	52	257	64	2 082	796	274
Tîrnava Mică	1 955	953	8	122	38	551	200	83
Treiscaune	7 015	2 949	50	532	65	2 374	789	256
Turda—Arieș	3 919	1 894	25	257	59	1 043	440	201

SURSE: *Izvoare de demografie istorică*, Vol. II, *Transilvania, Secolul al XI-lea — 1914*. ediție întocmită de Iosif I. Adam și Ioan Pușcaș, București, 1987 (Direcția Generală a Arhivelor Statului).

NOTE: [1] Se cuprinde industria mare mecanizată și cea mică meșteșugărească.

[2] Se înțeleg șefii de unități și cei care lucrează pe cont propriu.

[3] Partea din teritoriul acestor județe care a revenit României la Unirea Transilvaniei în anul 1918.

Personalul din industria propriu-zisă [1], pe categorii și diviziuni administrative, în anul 1910

număr

Comitetul	Total	Independenți [2]	Personal administrativ	Membrii de familie ajutători	Conducători tehnici	Muncitori	Ucenici	Servitori
TOTAL	266 681	95 443	4 930	3 016	5 150	108 023	37 032	13 087
Alba de Jos	7 334	3 235	92	102	117	2 230	1 135	423
Arad	21 765	7 115	506	105	409	8 961	3 698	971
Cenad [3]	1 271	475	7	1	13	547	203	25
Bihor	24 587	8 406	576	209	510	9 689	3 758	1 439
Bistrița—Năsăud	5 105	2 069	78	129	96	1 827	640	266
Brașov	12 260	3 173	342	79	244	5 830	1 892	700
Caraș—Severin	24 527	6 879	513	146	725	12 233	2 953	1 078
Ciuc	8 108	2 791	185	95	153	3 847	637	400
Cluj	17 135	4 909	321	141	365	8 509	1 928	962
Făgăraș	3 378	1 469	40	50	49	1 169	410	191
Hunedoara	11 940	3 951	262	131	301	5 173	1 309	813
Maramureș	6 003	2 684	91	175	103	1 960	748	242
Mureș—Turda	11 827	4 006	248	91	263	4 947	1 570	702
Odorhei	5 300	2 374	64	97	69	1 811	642	243
Satu Mare	15 201	6 305	166	222	243	4 828	2 771	666
Ugocea [3]	572	318	4	31	7	118	73	21
Sălaj	6 522	3 420	27	168	125	1 516	893	373
Sibiu	12 836	4 087	245	204	246	5 204	2 172	678
Solnoc-Dăbîca [3]	6 510	3 183	63	248	101	1 731	873	308
Timiș	28 113	9 347	634	178	475	12 472	3 841	1 166
Torontal	9 744	4 644	107	118	87	2 969	1 486	333
Tîrnava Mare	6 963	2 894	83	75	117	2 324	1 189	281
Tîrnava Mică	2 613	1 313	19	54	49	645	413	120
Treiscaune	11 889	3 869	208	58	207	5 954	1 138	455
Turda—Arieș	5 178	2 527	49	109	73	1 529	660	231

SURSE: *Izvoare de demografie istorică*, Vol. II, Transilvania, *Secolul al XIX-lea — 1914*, ediție întocmită de Iosif I. Adam și Ioan Pușcaș, București, 1987. (Direcția Generală a Arhivelor Statului).

NOTE: [1] Se cuprinde industria mare mecanizată și cea mică meșteșugărească.

[2] Se înțeleg șefii de unități și cei lucrînd pe cont propriu.

[3] Partea din teritoriul acestor județe care a revenit României la unirea Transilvaniei anul 1918.

Tabel 456

Distribuirea întreprinderilor și muncitorilor[1], pe grupe de mărime, în industria mare[2] prelucrătoare, în anii 1920—1921

Grupa după numărul muncitorilor	Număr		Pondere		Muncitori la o întreprindere
	Întreprinderi	Muncitori	Întreprinderi	Muncitori	
TOTAL	3 760	160 937	100,0	100,0	42,8
1—5	1 075	3 584	28,6	2,2	3,3
6—10	783	6 186	20,8	3,9	7,9
11—20	622	9 939	16,6	6,2	16,0
21—50	674	22 448	17,9	13,9	33,3
51—100	317	23 330	8,4	14,5	73,6
101—500	258	52 191	6,9	32,4	202,3
500—1 000	19	13 057	0,5	8,1	687,2
Peste 1 000	12	30 202	0,3	18,8	2 516,8

SURSE: *Situația clasei muncitoare din România 1914—1944* sub redacția prof. univ. dr. N. N. Constantinescu, București, 1966.

NOTE: [1] Datele au fost constituite în sursă pe baza lucrării „Indicatorul industriei românești și al centralelor electrice", București, 1922. Tot sursa stabilește (p. 107) perioada la care se referă datele.

[2] Sînt cuprinse pe lîngă întreprinderile industriei prelucrătoare mari și unități mai mici „ateliere și manufacturi sau mori mici".

Tabel 457

Distribuirea întreprinderilor și muncitorilor[1], pe grupe de mărime, în industria mare prelucrătoare, în anii 1927—1928

Grupa după numărul muncitorilor	Număr		Pondere		Muncitori la o întreprindere
	Întreprinderi	Muncitori	Întreprinderi	Muncitori	
TOTAL	4 101	251 540	100,0	100,0	61,3
1— 5	382	1 531	9,3	0,6	4,0
6— 10	717	5 956	17,5	2,4	8,3
11— 20	941	15 203	22,9	6,0	16,2
21— 50	1 162	39 160	28,3	15,6	33,7
51—100	431	31 693	10,5	12,6	73,5
101—200	248	35 883	6,1	14,3	144,7
201—300	90	23 065	2,2	9,2	256,3
301—400	37	13 209	0,9	5,2	357,0
401—500	31	14 073	0,8	5,6	454,0
501—1 000	42	31 359	1,0	12,5	746,6
Peste 1 000	20	40 408	0,5	16,0	2 020,4

SURSE: *Situația clasei muncitoare din România 1914—1944*, sub redacția prof. univ. dr. N. N. Constantinescu, București, 1966.

NOTE: [1] Datele au fost constituite în sursă pe baza lucrării „Indicatorul industriei românești", București, 1928, unde au intrat pe lîngă întreprinderile de industrie mare și o serie de ateliere mai mari.

Tabel 458

Distribuirea întreprinderilor și muncitorilor[1], pe grupe de mărime și pe ramuri, în industria mare prelucrătoare, în anii 1927—1928

număr

Grupa după numărul muncitorilor	Lemn		Metalurgică și electrotehnică		Textilă		Alimentară	
	Întreprinderi	Muncitori	Întreprinderi	Muncitori	Întreprinderi	Muncitori	Întreprinderi	Muncitori
TOTAL	900	56 299[2]	574	48 410	463	37 739	957	36 369
1— 5	102	395	37	161	24	107	154	601
6— 10	130	1 107	105	866	40	336	248	2 035
11— 20	198	3 195	141	2 255	89	1 491	240	3 791
21— 50	264	8 829	144	4 898	165	5 837	206	6 423
51— 100	91	6 814	69	5 235	69	5 110	58	4 140
101— 200	73	10 776	34	5 011	42	6 036	23	3 133
201— 300	16	4 351	16	4 015	15	3 772	15	3 785
301— 400	12	4 205	3	1 102	7	2 497	2	770
401— 500	3	1 387	6	2 640	3	1 400	3	1 419
501—1000	5	4 040	14	9 197	6	4 150	4	3 344
Peste 1000	6	11 200	5	13 030	3	7 000	4	6 928

număr

Grupa după numărul munci. torilor	Materiale de construcții		Chimică		Pielărie		Sticlă, ceramică și diverse	
	Întreprinderi	Muncitori	Întreprinderi	Muncitori	Întreprinderi	Muncitori	Întreprinderi	Muncitori
TOTAL	322	21 297	345	20 862	254	10 766	80	6 671
1— 5	8	34	28	107	19	77	3	13
6— 10	38	342	58	470	42	348	10	81
11— 20	49	818	86	1 431	63	1 008	19	291
21— 50	113	4 101	103	3 380	87	2 979	22	752
51— 100	68	5 071	26	1 781	27	1 926	9	652
101— 200	25	3 613	24	3 457	8	1 083	9	1 239
201— 300	12	3 023	9	2 114	4	1 061	2	544
301— 400	2	750	1	366	2	690	1	357
401— 500	6	2 645	2	900	—	—	4	1 814
501—1000	1	900	7	5 656	1	544	1	928
Peste 1 000	—	—	1	1 200	1	1 050	—	—

Grupa după numărul muncitorilor	Hîrtie, celuloză și arte grafice	
	Întreprinderi	Muncitori
TOTAL	206	13 138
1— 5	7	47
6— 10	46	371
11— 20	56	920
21— 50	58	1 961
51— 100	14	964
101— 200	10	1 535
201— 300	1	400
301— 400	7	2 472
501— 500	4	1 868
401— 1000	3	2 600
Peste 1 000	—	—

SURSE: *Situația clasei muncitoare din România 1914—1944*, sub redacția prof. univ. dr. N. N. Constantinescu, București, 1966.

NOTE: [1] Datele au fost constituite în sursă pe baza lucrării „Indicatorul industriei românești" 1928, unde au intrat pe lîngă întreprinderile de industrie mare și o serie de ateliere mai mari.

[2] Cifră corectată, în sursă 56 289.

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ

Tabel 459

Personalul din industrie, după ramuri, pe categorii, în anul 1930

RAMURA	Întreprinderi		Personal de conducere [1]		Funcționari de birou și comerciali		Lucrători calificați		Ucenici		Muncitori și lucrători necalificați	
	Număr	%	Număr	%	Număr	%	Număr	%	Număr	%	Număr	%
TOTAL	140 948	100,0	166 308	100,0	26 489	100,0	132 114	100,0	77 391	100,0	214 441	100,0
Extractivă	539	0,4	1 486	0,9	3 063	11,6	21 151	16,0	1 156	1,5	26 432	12,3
Metalurgică și prelucrarea metalelor	22 734	16,1	25 509	15,3	4 615	17,4	34 012	25,7	17 892	23,2	19 236	9,0
Prelucrarea lemnului	20 622	14,6	22 581	13,6	2 649	10,0	11 193	8,6	10 843	14,0	47 035	21,9
Construcții	4 389	3,2	5 068	3,0	1 178	4,5	5 346	4,0	2 332	3,0	19 069	8,9
Textilă	3 111	2,2	4 362	2,6	1 680	6,3	7 766	5,9	2 123	2,7	24 525	11,4
Confecții	47 111	33,4	50 428	30,3	1 987	7,5	20 929	15,8	30 391	39,3	10 974	5,1
Alimentară	37 497	26,6	50 008	30,2	5 705	21,5	16 079	12,2	7 397	9,6	42 609	19,9
Poligrafică	110	0,1	193	0,1	316	1,2	1 514	1,1	242	0,3	4 001	1,9
Hîrtie	2 455	1,7	2 897	1,7	1 406	5,3	6 788	5,1	3 631	4,7	2 866	1,3
Chimică	1 854	1,3	2 896	1,7	2 344	8,8	4 571	3,5	810	1,0	13 662	6,4
Uzine electrice, de gaz și apă	287	0,2	592	0,4	1 485	5,7	2 668	2,0	493	0,6	3 774	1,8
Alte	239	0,2	288	0,2	61	0,2	97	0,1	81	0,1	258	0,1

SURSE : Calculat după *Recensământul general al populației României din 29 decembrie 1930*, vol. X, : *Întreprinderi industriale și comerciale*, București, 1938.
NOTE : [1] Se cuprind și micii patroni și meseriașii pe cont propriu.

BCU MICENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 160

Personalul din industrie și transporturi, pe ramuri, după categorii, în anul 1930

număr

RAMURA	Patroni [1] [2]	Salariați și angajați [3]	Servitori casnici	Alții și nedeclarați
TOTAL GENERAL	262 818	614 798	35 060	8 160
EXPLOATAREA SUBSOLULUI	740	48 799	2 594	547
INDUSTRIA DE TRANSFORMARE	238 614	427 186	24 928	3 297
din care :				
metalurgică	41 345	83 747	3 412	73
din care :				
mica industrie metalurgică	39 019	37 077	1 136	5
Prelucrarea lemnului	39 944	57 261	2 296	2 581
din care :				
meseriași	12 630	3 841	181	2 540
Construcții	22 072	45 635	2 247	18
Textilă	102 516	131 352	5 476	204
Alimentară	28 029	57 674	7 940	171
Chimică	4 257	40 105	3 014	192
Alte industrii	451	11 411	543	58
TRANSPORTURI	23 464	138 813	7 538	4 316

SURSE : Calculat după *Recensământul general al populației României din 30 decembrie 1930*, vol. VII, București, 1941.

NOTE : [1] Inclusiv persoanele lucrînd pe contul lor, singuri sau cu ajutorul membrilor familiei.
[2] Cuprinde patroni, proprietari și profesioniști liberi.
[3] Cuprinde și personalul inferior de serviciu din întreprinderi și instituții publice, bucătarii și bonele.

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 461

Personalul din industrie și transporturi, pe ramuri, după gradul de instrucțiune, în anul 1930

număr

RAMURA	Primară [1] [2]	Extrașcolară [2]	Secundară	Profesională	Universitară	Alte școli superioare	Analfabeți	Nedeclarată
TOTAL	611 804	13 750	84 903	51 007	3 192	5 743	148 101	2 221
EXPLOATAREA SUBSOLULUI	34 799	507	2 907	2 606	281	844	10 620	100
INDUSTRIA DE TRANSFORMARE	467 350	11 203	58 074	35 269	1 622	3 475	115 211	1 741
din care :								
metalurgică	80 642	1 477	12 802	9 357	329	967	22 605	385
din care :								
mica industrie metalurgică	48 542	849	5 011	3 608	2	10	18 894	275
Prelucrarea lemnului	68 212	1 418	6 511	5 611	134	145	19 850	195
din care :								
meseriași	8 306	221	288	359	—	1	9 950	65
Construcții	46 911	952	4 452	2 878	135	934	13 531	172
Textilă	173 210	4 204	18 032	9 211	202	274	33 849	529
Alimentară	61 181	2 066	8 169	3 543	301	362	17 911	270
Chimică	29 323	826	6 973	3 793	435	642	5 436	136
Alte industrii	7 871	260	1 135	876	86	151	2 029	54
TRANSPORTURI	109 655	2 040	23 922	13 132	1 289	1 424	22 270	380

SURSE : Calculat după *Recensământul general al populației României din 30 decembrie 1930*, vol. VII, București, 1941.

NOTE : [1] Patru clase elementare.

[2] De la 8 ani în sus.

[3] Inclusiv cei cu școala nedeclarată.

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 162

Personalul din industrie și transporturi, pe ramuri, după grupe de vîrstă, în anul 1930

număr

RAMURA	Total	Pînă la 12 ani	13—20 ani	21—40 ani	41—64 ani	Peste 65 ani	Vîrstă nedeclarată
TOTAL	920 825	6 745	226 779	449 915	210 185	21 685	5 516
EXPLOATAREA SUBSOLULUI	52 670	159	7 842	30 129	13 580	671	289
INDUSTRIA DE TRANSFORMARE	694 024	5 910	201 271	313 865	150 134	18 789	4 055
din care :							
metalurgică	128 577	704	35 746	60 415	28 002	2 954	756
din care :							
mica industrie metalurgică	77 237	514	22 774	33 363	17 766	2 376	444
Prelucrarea lemnului	102 082	519	29 252	43 676	24 377	3 791	467
din care :							
meseriași	19 192	68	3 320	8 131	6 147	1 451	75
Construcții	69 972	188	13 558	33 432	20 076	2 370	348
Textilă	239 548	3 468	85 936	102 151	40 776	5 828	1 389
Alimentară	93 814	569	19 790	44 898	25 038	2 868	651
Chimică	47 568	318	12 829	23 649	9 698	764	310
Alte industrii	12 463	144	4 160	5 644	2 167	214	134
TRANSPORTURI	174 131	676	17 666	105 921	46 471	2 225	1 172

SURSE : Calculat după *Recensămîntul general al populației României din 30 decembrie 1930*, vol. VII, București, 1941.

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 463

Personalul din transporturi și comunicații, pe ramuri, după categorii, în anul 1930

număr

Ramura	Total personal	Personal de conducere	Funcționari de birou sau comerciali	Lucrători calificați	Ucenici	Muncitori și lucrători necalificați
TOTAL	119 276	10 993	45 138	23 315	969	38 861
Căi ferate	80 202	1 721	27 849	18 522	31	32 079
Transport cu automobilul	3 925	1 876	240	700	556	553
Transport cu tracțiune electrică, tramvai	3 100	43	404	775	29	1 849
Cărăușie, birje, căruțe, camioane	6 029	5 133	71	97	54	674
Transport pe apă	4 269	145	739	1 018	109	2 258
Transport prin aer	10	4	6	—	—	—
Conducte de petrol	114	8	12	42	—	52
Poștă, telegraf, telefon, radio	19 256	1 546	14 661	2 041	—	1 008
Birouri de voiaj, expediții, vămi	2 212	474	1 122	112	176	328
Antrepozite	74	22	22	4	6	20
Alte întreprinderi de transport	85	21	12	4	8	40

SURSE : Calculat după *Recensământul general al populației României din 29 decembrie 1930*, vol. X, *Întreprinderi industriale și comerciale*, București, 1938.

Tabel 464

Distribuirea întreprinderilor și muncitorilor din industria mare prelucrătoare, pe grupe de mărime, în anii 1933 și 1938

Grupa după numărul muncitorilor	1933				1938			
	Întreprinderi		Muncitori		Întreprinderi		Muncitori	
	Număr	Pondere	Număr	Pondere	Număr	Pondere	Număr	Pondere
TOTAL	3 492	100,0	204 551	100,0	3 554	100,0	285 700	100,0
1— 5	506	14,5	1 888	0,9	586	16,5	2 131	0,7
6— 10	683	19,6	5 446	2,7	685	19,2	5 331	1,9
11— 20	745	21,3	11 426	5,6	569	16,0	8 833	3,0
21— 50	792	22,8	25 979	12,7	724	20,4	23 886	8,4
51—100	352	10,1	25 826	12,6	431	12,1	30 825	10,8
101—200	205	5,7	29 483	14,4	242	6,8	34 868	12,2
201—300	81	2,3	20 443	10,0	106	3,0	26 146	9,1
301—400	43	1,2	15 115	7,4	45	1,3	15 725	5,5
401—500	30	0,9	13 576	6,6	43	1,2	19 339	6,9
501—1 000	38	1,1	25 402	12,4	88	2,5	61 172	21,4
Peste 1 000	17	0,5	29 967	14,7	35	1,0	57 444	20,1

SURSE : *Situația clasei muncitoare din România 1914—1944*, sub redacția prof. univ. dr. N. N. Constantinescu, București, 1966.

Tabel 465

Distribuirea întreprinderilor și muncitorilor din industria mare prelucrătoare, pe grupe de mărime și ramuri, în anul 1938

număr

Grupa după numărul de muncitori	Textilă și confecții		Metalurgică și electrotehnică		Lemn		Alimentară	
	Întreprinderi	Muncitori	Întreprinderi	Muncitori	Întreprinderi	Muncitori	Întreprinderi	Muncitori
TOTAL	531	71 121	414 [1]	58 644 [2]	698	45 133	960 [3]	34 897
1— 5	21	70	38	147	91	316	315	1 120
6— 10	50	412	71	374	130	1 045	264	1 967
11— 20	83	1 275	60	975	112	1 725	158	2 391
21— 50	128	4 300	81	2 646	177	5 874	125	3 814
51— 100	107	7 652	55	3 915	87	6 225	53	3 663
101— 200	67	9 502	44	6 567	49	7 098	24	3 471
201— 300	22	5 609	17	4 083	21	5 176	7	1 781
301— 400	18	6 162	5	1 847	8	2 707	5	1 828
401— 500	6	2 831	8	3 624	10	4 468	2	874
501—1000	20	14 488	27	18 504	11	8 081	3	8 842
Peste 1 000	9	18 820	8	15 962	2	2 418	4	5 146

număr

Grupa după numărul de muncitori	Chimică		Materiale de construcții		Pielărie		Hîrtie și arte grafice	
	Întreprinderi	Muncitori	Întreprinderi	Muncitori	Întreprinderi	Muncitori	Întreprinderi	Muncitori
TOTAL	351	28 390	222	20 675 [4]	117	10 332	188	13 923
1— 5	62	240	10	44	21	77	23	91
6— 10	60	473	28	227	20	160	50	384
11— 20	61	965	42	662	11	168	39	618
21— 50	69	2 219	61	6 251	29	1 014	33	1 097
51— 100	50	3 674	42	2 956	18	1 360	14	1 019
101— 200	20	2 876	17	2 479	6	845	8	1 087
201— 300	10	2 434	12	2 927	4	1 005	8	1 940
301— 400	4	1 443	3	1 072	—	—	1	361
401— 500	2	894	5	2 108	3	1 389	5	2 241
501—1000	6	4 009	1	830	3	1 966	6	3 860
Peste 1 000	7	9 163	1	1 119	2	2 348	1	1 225

Grupa după numărul de muncitori	Sticlă și ceramică	
	Întreprinderi	Muncitori
TOTAL	65	6 385
1— 5	7	25
6— 10	12	89
11— 20	3	54
21— 50	21	671
51—100	5	361
101—200	7	943
201—300	5	1 191
301—400	1	305
401—500	2	910
501—1000	1	592
Peste 1 000	1	1 243

SURSE: *Situația clasei muncitoare din România 1914—1944*, sub redacția prof. univ. dr. N. N. Constantinescu, București, 1966.

NOTE: Datele au fost constituite în sursă pe baza lucrării „Indicatorul industriei românești", 1938, unde au intrat pe lîngă întreprinderile de industrie mare și o serie de ateliere mai mari.

[1] Cifră corectată, în sursă 412.
[2] Cifră corectată, în sursa 58 844.
[3] Cifră corectată, în sursă 970.
[4] Cifră corectată, în sursă 16 675.

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ

Tabel 466

Personalul societăților industriale, pe ramuri și categorii, în anul 1938

număr

Ramura	Total	Directori și giranți	Administrativ superior	Administrativ inferior	Personal tehnic	Funcționari comerciali (vînzători)	Agenți, reprezentanți, comisvoiajori	Maiștri și lucrători calificați	Lucrători necalificați	Personal de serviciu și întreținere
TOTAL	284 932	1 539	2 091	17 670	5 145	2 771	1 969	87 085	159 055	7 607
Alimentară	16 445	208	190	1 465	305	476	455	3 714	9 215	417
Prelucrarea lemnului	24 574	117	156	814	262	54	400	3 279	18 983	509
Metalurgică și prelucrarea metalelor	60 219	231	529	2 656	1096	100	143	25 373	28 934	1 157
Electrotehnică	8 390	84	77	1 128	285	44	408	2 683	3 486	195
Materiale de construcții	11 818	140	96	479	277	16	21	1 541	9 017	231
Pielărie și tăbăcărie	7 750	36	47	340	80	710	37	2 473	3 979	48
Textilă și confecții	55 081	218	199	1 744	547	800	218	11 149	39 417	789
Hîrtie și poligrafie	12 429	76	103	1 073	442	345	40	3 981	5 937	432
Sticlă și ceramică	4 335	16	16	162	26	9	19	1 328	2 725	34
Chimică	14 773	153	167	965	335	108	206	2 923	9 556	360
Extractivă	53 338	176	390	4 046	1 197	72	12	24 939	20 634	1 872
Transporturi și comunicații	15 697	83	119	2 793	291	37	10	3 695	7 110	1 559
Alte	83	1	2	5	2	—	—	7	62	4

SURSE: „Statistica societăților anonime din România", XXI, 1939.

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 467

Personalul și întreprinderile din industria particulară și de stat[1], pe ramuri, în anul 1947

Ramura	Număr de întreprinderi			Număr de personal		
	Total	De stat	Particulare	Total	La întreprinderi	
					de stat	particulare
TOTAL	42 730	6 332	36 198	859 324	309 389	550 035
INDUSTRIA EXTRACTIVĂ	1 156	61	1 095	84 720	12 712	72 008
INDUSTRIA PRELUCRĂTOARE	35 873[2]	1 225[3]	34 448	588 114	125 908	462 306
din care :						
Metalurgică	2 816	324	2 492	152 751	52 269	100 482
Materiale electrotehnice	267	11	256	5 980	1 490	4 590
Aparate și instrumente de precizie	124	—	124	1 992	—	1 992
Lemnului	5 007	262	4 745	110 166	24 747	85 419
Construcții și materiale de construcții	1 117	130	987	68 764	28 523	40 241
Sticlă și geamuri	76	—	76	5 586	—	5 586
Ceramică	39	3	36	1 191	60	1 131
Textilă	3 889	14	3 875	71 053	210	70 843
Piele și confecții de piele	1 018	19	999	19 171	652	18 519
Manufacturi și confecții	879	25	654	9 369	2 167	7 202
Alimentară	18 525	398	18 127	78 283	10 969	67 314
Hîrtie și arte grafice	614	12	602	22 588	3 523	19 065
Chimică și produse farmaceutice	1 402	16	1 386	23 986	971	23 015
Rafinării de petrol	59	—	59	16 572	—	16 572
Alte	41	11	30	662	327	335
TRANSPORTURI	5 711	5 046	655	186 490	170 769	15 721

SURSE : Gavril Sonea, *Naționalizarea mijloacelor de producție în România*, București, 1968, pe baza datelor de la Direcția Centrală de Statistică, dosar nr. 04/1947 — Întreprinderile industriale și comerciale de stat după inventarierea din 1947, și M. Biji, A. Nichita și C. Itigan, *Întreprinderile particulare industriale, comerciale și de transport*, vol. I, București, 1945.

NOTE : [1] Importanța datelor din tabel constă în faptul că ele cuprind, alături de personalul întreprinderilor industriale particulare, inventariate în octombrie 1947, și personalul celor de stat. Celelalte situații statistice au în vedere numai personalul întreprinderilor industriale particulare.

[2] Cifră corectată, în sursă 35 573.

[3] Cifră corectată, în sursă 1 125.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 468

Distribuirea întreprinderilor și personalului în industria particulară cu peste 10 persoane, pe grupe de mărime, în anul 1947

Grupe de personal	Număr		Ponderi	
	Întreprinderi	Personal	Întreprinderi	Personal
TOATE RAMURILE INDUSTRIALE				
TOTAL grupe	4 562	445 031	100,0	100,0
1 001 și peste	70	135 080	1,5	30,4
501—1 000	106	70 576	2,3	15,8
201— 500	276	85 075	6,0	19,1
101— 200	339	48 092	7,4	10,8
51— 100	572	37 615	12,6	8,5
21— 50	1 318	41 408	28,9	9,3
11— 20	1 881	27 185	41,3	6,1
INDUSTRIA EXTRACTIVĂ				
TOTAL grupe	338	67 477	100,0	100,0
1 001 și peste	13	26 362	3,8	39,0
501—1 000	22	14 759	6,5	21,9
201— 500	36	10 985	10,7	16,3
101— 200	50	7 030	14,8	10,4
51— 100	61	4 461	18,1	6,6
21— 50	84	2 804	24,8	4,2
11— 20	72	1 076	21,3	1,6
INDUSTRIA PRELUCRĂTOARE				
TOTAL grupe	4 224	377 554	100,0	100,0
1 000 și peste	57	108 718	1,3	28,8
501—1 000	84	55 817	2,0	14,8
201— 5000	240	71 090	5,7	19,6
101— 200	289	41 062	6,8	10,9
51— 100	511	33 154	12,1	8,8
21— 50	1 234	38 604	29,3	10,2
11— 20	1 809	26 109	42,8	6,9

SURSE: „Probleme economice", I, 1948, nr. 2.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 469

Personalul întreprinderilor din industria particulară [1], pe ramuri, după categorii, în anul 1947

Ramura	Total personal salariat şi nesalariat	Total salariaţi (4+5+12)	Salariaţi								Personal temporar
			Neîncadraţi în contract colectiv (tehnic-administrativ)	Încadraţi în contractul colectiv de muncă							
				Total	Personal tehnic	Personal administrativ	Lucrători calificaţi	Lucrători industriali	Lucrători necalificaţi	Ucenici	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
TOTAL	534 314	491 050	29 019	412 620	24 853	43 815	122 415	86 883	109 424	23 230	49 411
INDUSTRIA EXTRACTIVĂ	72 008	70 990	1 405	66 832	3 791	5 609	21 894	12 708	18 049	1 778	2 753
Petrol şi gaze naturale	30 847	30 704	498	29 546	2 435	3 831	11 055	6 095	5 323	807	660
Mine şi cariere	41 161	40 286	907	37 286	1 359	1 778	13 839	6 613	12 726	971	2 093
INDUSTRIA TRANSFORMATOARE	462 306	420 060	27 614	345 788	21 059	38 206	97 521	76 175	91 375	21 452	46 658
Metalurgie	100 482	97 803	4 762	90 688	4 820	9 030	32 119	16 838	16 257	11 624	2 353
Materiale electrotehnice	4 590	4 336	175	4 132	321	601	1 236	847	508	616	29
Aparate şi instrumente de precizie	1 992	1 856	75	1 768	146	220	745	123	199	335	13
Lemn	85 419	80 109	6 970	51 960	3 068	4 326	8 481	11 033	23 234	1 818	21 179
Construcţii şi materiale de construcţiie	40 241	39 323	2 262	23 358	1 418	2 461	4 078	3 436	11 494	471	13 703
Sticlă şi geamuri	5 586	5 523	58	5 425	174	382	1 224	770	2 778	97	40
Ceramică	1 131	1 096	19	1 009	42	97	164	261	417	28	68
Textilă	70 843	66 296	1 639	63 785	3 524	5 868	18 193	21 805	13 258	1 137	872
Piele şi confecţiuni din piele	18 519	17 358	576	16 626	920	1 843	6 891	3 127	2 672	1 173	156
Manufactură şi confecţiuni	7 202	6 446	269	6 074	242	515	2 099	1 258	1 064	896	103
Alimentară	67 314	42 919	9 221	26 881	2 332	4 381	7 095	3 548	8 526	999	6 817
Hîrtie şi arte grafice	19 065	18 516	390	17 586	1 221	2 557	6 153	2 593	3 911	1 151	540
Chimică şi produse farmaceutice	23 015	21 625	966	20 000	1 707	3 550	3 904	5 656	4 587	596	659
Rafinării de petrol	16 572	16 546	223	16 216	1 100	2 335	5 081	4 821	2 392	487	107
Alte	335	308	9	280	21	40	58	59	78	24	19

SURSE: *Întreprinderile particulare industriale, comerciale şi de transport*, vol. I, Bucureşti, 1947.

NOTE: [1] Fără uzine electrice.

BCU IASI CENTRUL DE INFORMARE ŞI DOCUMENTARE LIBRARY

Tabel 170

Personalul [1] din industria mare și mică, pe ramuri și categorii, la 1 ianuarie 1947

mii persoane

Ramura	Total	Proprietari și patroni	Salariați	Ucenici	Alții
TOTAL	1 169,3	283,8	736,3	84,5	11,1
Exploatarea subsolului	76,3	1,0	69,6	0,9	0,8
Metalurgică	210,7	62,9	115,4	24,0	0,1
Lemn	81,3	36,2	37,8	7,7	1,8
Construcții	36,5	10,9	22,1	1,7	×
Textilă și manufactură	221,5	91,0	93,6	30,3	0,2
Alimentară și tutun	116,9	32,9	63,8	6,2	0,2
Chimică, hîrtie, tipar	86,3	6,6	66,3	7,0	0,4
Alte industrii	13,9	0,5	10,9	1,7	0,1
Transporturi	325,9	41,8	256,8	5,0	7,5
Petrol [2]	44,5	0,2	38,8	2,1	×
din care :					
Extracție [3] de petrol, gaze	28,5	0,1	25,1	0,4	×
Rafinării [4]	16,0	0,1	13,7	1,7	×

SURSE : Calculat după Arhiva C.N.S., „Anuarul statistic al României", 1948.

NOTE : [1] Calculele se bazează pe cifra populației probabile a României la 1 ianuarie 1947 și pe rezultatele recensămîntului din 1930 (structura profesională), recalculate pentru teritoriul actual al țării și corectate în conformitate cu rezultatele provizorii ale recensămîntului agricol și al întreprinderilor din 1941 și cu datele informative elaborate pentru 1946 de Confederația Generală a Muncii, Marele stat major și Ministerul de Finanțe.

[2] Cuprinsă la Exploatarea subsolului și Industria chimică.

[3] Cuprinsă la Exploatarea subsolului.

[4] Cuprinsă la Industria chimică.

Tabel 171

Personalul [1] Căilor Ferate Române, în perioada 1889—1947

număr

Anii	Personal	Anii	Personal	Anii	Personal
1889	12 739	1907	23 807	1930	95 838
1890	13 870	1908	24 697	1931	88 350
1891	15 427	1909	26 069	1932	86 032
1892	16 331	1910	28 301	1933	83 840
1893	17 580	1911	29 889	1934	82 418
1894	17 337	1912	31 459	1935	82 122
1895	19 365	1913	34 422	1936	82 179
1896	19 046	1914	36 770	1937	84 500
1897	20 515			1938	86 017
1898	20 129	1920	74 547	1939	85 997
1899	18 209	1921	84 164		
1900	17 724	1922	99 012	1940	87 775
1901	17 867	1923	111 457	1941	93 308
1902	18 513	1924	117 030	1942	97 768
1903	19 069	1925	118 368	1943	107 804
1904	20 299	1926	103 669	1944	101 088
		1927	123 346	1945	108 148
1905	20 753	1928	114 784	1946	119 287
1906	23 829	1929	110 946	1947	94 592

SURSE : *Dare de seamă statistică a C.F.R.*, 1898, 1906/7, 1914/15 ; 1929 : „Almanahul C.F.R.", 1926—1930 ; *Un deceniu de realizări C.F.R.* ; „Anuarul statistic al României", 1912, 1926, 1927, 1939 și 1940 ; Arhiva C.N.S., „Anuarul statistic al României" pe anul 1948.

NOTE : [1] Se cuprinde personalul permanent și temporar.

Tabel 472

Personalul poştal, în perioada 1888—1947

număr

Anii	Personal	Anii	Personal	Anii	Personal
1888	1 474	1908	8 612	1928	26 226
1889	1 474	1909	8 697	1929	26 198
1890	2 333	1910	8 713	1930	23 997
1891	2 935	1911	8 934	1931	22 089
1892	4 912	1912	9 187	1932	21 804
1893	5 877	1913	9 968	1933	21 695
1894	6 170	1914	9 584	1934	21 529
1895	6 284	1915	9 675	1935	21 114
1896	6 071	1916	10 753	1936	15 675
1897	6 245	1917	9 276	1937	15 755
1898	6 457	1918	10 753	1938	15 755
1899	7 076	1919	15 201	1939	16 170
1900	6 711	1920	12 069	1940	16 250
1901	6 922	1921	18 265	1941	16 315
1902	6 886	1922	18 159	1942	18 581
1903	6 956	1923	19 111	1043	18 095
1904	6 954	1924	19 075	1944	18 513
1905	7 179	1925	23 168	1945	18 879
1906	7 459	1926	24 222	1946	19 293
1907	8 326	1927	25 435	1947	18 726

SURSE: Întocmit pe baza datelor din „Anuarul statistic al României", 1915—1916, 1922, 1929, 1935—1936, 1939—1940; *Zece ani de activitate telegrafo-poştală*, Bucureşti, 1940; *Bugetul de venituri şi cheltuieli al Direcţiunii generale a P.T.T. 1943/48*; „Anuarul funcţionarilor" din anul 1942, Bucureşti, f.a.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

II

RAPORTURI DE MUNCĂ, GREVE, ȘOMAJ, SALARIZARE — INTRODUCERE

DURATA ZILEI DE MUNCĂ

Ca durată, timpul de muncă în industria românească a urmat aceeași evoluție istorică — ca în toate țările care au parcurs procesul industrializării în secolele 19 și 20. În industria manufacturieră și a atelierelor, din a doua jumătate a secolului 19, cînd nu existau nici un fel de prevederi legale restrictive asupra duratei zilei și săptămînii de muncă, lucrătorii efectuau o zi plină, de 12—14 ore și șase zile și jumătate — șapte zile pe săptămînă.

Întreprinderile de industrie mecanizată de la sfîrșitul secolului 19 și începutul secolului 20, lucrînd într-un singur schimb, impuneau muncitorilor o zi de lucru prelungită și jumătate de zi duminica.

Ancheta industrială din 1901—1902 a chestionat pe întreprinzători, patroni, pe lîngă indicatorii materiali și asupra duratei zilei de muncă. Datele obținute constituie prima informație, oficială și generală pentru întreaga industrie, asupra subiectului.

Presa muncitorească în acțiunea sa de revendicări denunța încă cu decenii în urmă ziua prelungită de lucru și cerea legiferarea duratei ei de opt ore și a săptămînii de șase zile lucrătoare. Primul proiect de lege propus de deputații socialiști se referă la repausul duminical; a fost adus la tribuna parlamentului în sesiunea 1890—1891, dar legea s-a votat abia în anul 1897 și fără să fie supravegheată aplicarea ei în practică. Astfel că datele Anchetei industriale din anii 1901—1902 reflectă o stare de lucruri declarată pentru anchetă de patroni.

Tabelul în cauză arată că în 246 de întreprinderi se lucra între 8—10 ore pe zi, iar în 377 peste 10 ore care se puteau prelungi la 12—14 ore; distribuția pe ramuri relevă proporții diferite ale acestor limite de durată. Pentru cercetarea ce se va întreprinde după nouă decenii de la constituirea informației, este important să se aibă în vedere caracterul subevaluat al datelor asupra timpului de muncă de către întreprinzătorii interesați, singurii care au fost chemați să declare durata timpului de lucru.

Ca toate celelalte aspecte privind condițiile de muncă și de viață ale proletariatului industrial și asupra timpului de muncă informațiile sînt, cu unele excepții, fragmentare, intermitente și se referă de regulă la una sau mai multe întreprinderi.

Deși Ministerul Muncii, creat în anul 1920, avea un corp mare de inspectori care efectuau sute de vizite la întreprinderi, o statistică în dinamică asupra principalelor condiții de muncă nu s-a întocmit. S-au publicat o serie de lucrări, incontestabile pentru valoarea informației, referitoare la munca în fabrici dar fenomenul, la nivelul ramurilor și al industriei în general, nu s-a cuantificat.

O situație statistică, din perioada interbelică, privitoare la durata zilei de lucru și a săptămînii de lucru, pe ramuri, provine din ancheta anului 1926.

Aici se poate citi că peste o treime din numărul întreprinderilor investigate — 317 — aveau o săptămînă de lucru între 57—66 ore, respectiv între 9 ore jumătate și 11 ore pe zi.

Un tabel prezintă în detaliu, pe ramuri, numărul întreprinderilor cercetate, cu numărul personalului, grupate după durata timpului de lucru : opt ore, între opt și nouă ore, între nouă și zece și peste zece ore.

Situația nu s-a schimbat nici după adoptarea și aplicarea în 1928 a legii privitoare la ocrotirea muncii minorilor și a femeilor și la durata muncii. Legea prevedea introducerea zilei de muncă de opt ore, deziderat pe care România l-a acceptat încă din anul 1920, aderînd la Convenția internațională a muncii de la Geneva.

În perioada interbelică o informație bogată, dar cu caracter local și regional, asupra timpului de muncă în întreprinderi furnizează publicațiile „Inspecția muncii", „Convențiile colective de muncă", „Contractele colective de muncă", precum și „Buletinul Ministerului Muncii".

În diferite contracte colective de muncă, încheiate între întreprinzători și salariați, se prevedea durata zilei de muncă de 8—10 ore dar, pînă la sfîrșitul deceniului patru, doar o parte din întreprinderi respectau prevederile legii din 1929. Rapoartele inspectorilor muncii referitoare la situația muncitorilor din fabrici menționează ca timp de lucru obișnuit cel de 8 pînă la 10 ore pe zi în unitățile mari și 8—10 pînă la 12 ore, în mod curent, în întreprinderile mai mici și săptămîna de lucru generalizată, la șase zile lucrătoare.

Astfel că o documentare bună asupra duratei zilei de muncă în întreprinderile industriale nu se poate baza pe serii și date statistice regulate, din lipsa de informație neelaborată la timpul său.

Reglementări mai precise asupra timpului de muncă se fac și se aplică după 1940 ; în anii războiului legile excepționale stabileau ziua de muncă în întreprinderile militarizate, după cele două schimburi, la 10 sau 12 ore, iar în unitățile nemilitarizate se fixa la 10 ore, limită de regulă depășită. După terminarea războiului, în mai 1945, organizațiile sindicale impun în majoritatea întreprinderilor timpul de muncă de opt ore pe zi și săptămîna de șase zile lucrătoare. Acestea primesc și o legiferare corespunzătoare.

Tabel 473

Durata medie a zilei de muncă în industria mare prelucrătoare, pe ramuri, în anii 1901—1902

Ramura	Întreprinderi în care se lucrează			Ramura	Întreprinderi în care se lucrează		
	peste 10 ore	8—10 ore	sub 8 ore		peste 10 ore	8—10 ore	sub 8 ore
TOTAL	377	246	2	Alimentară	137	54	—
Ceramică	7	6	—	Textilă	16	15	—
Sticlă	5	1	—	Confecții	11	24	—
Materiale de construcții	7	6	—	Chimică	94	11	—
Prelucrarea metalelor	25	49	1	Hîrtie	3	10	—
Prelucrarea lemnului	45	27	—	Poligrafie	—	26	—
Pielărie	19	6	—	Diverse	8	11	1

SURSE: *Ancheta industrială din anii 1901—1902*, vol. I, *Industria mare*, București, 1904.

Tabel 474

Durata medie a zilei de muncă în industrie, pe ramuri, în anii 1913, 1916, 1919, 1920

ore

Ramura	1913	1916	1919	1920
Extractivă	10—11	10—11	8—11	8—10
Alimentară	10—14	10—13	8—12	8—12
Textilă	11	11	9—11	8—11
Confecții	10	10	10	10
Pielărie	10—12	10—12	8—11	8—11
Poligrafie	9—11	9—11	9—10 1/2	8—10
Lemnului	10—12	10—12	8—12	8—12
Ceramică	10—11	10—11	8—10	8—10
Chimică	10—10 1/2	10—10 1/2	8—10	8—10
Metalurgică	9—12	9—12	8—11	8—11
Construcții	10	10	10	8 1/2—10
Transporturi	10	10	10	10

SURSE: „Buletinul statistic al României", nr. 9, 1922.

Tabel 475

Timpul de muncă în întreprinderi [1], pe ramuri, după numărul de schimburi, în anul 1926

număr

Ramura	Întreprinderi			
	Total	Cu un schimb	Cu două schimburi	Cu trei schimburi
TOTAL	587	420	109	58
Extractivă	37	7	8	22
Cariere	6	6	—	—
Metalurgie	96	84	6	6
Alimentară	107	60	38	9
Textilă	57	49	8	—
Îmbrăcăminte	15	15	—	—
Lemn și mobilă	88	62	26	—
Pielărie și blănărie	46	45	1	—
Ceramică, var, sticlă	40	30	6	4
Chimică	43	18	12	13
Construcții	4	4	—	—
Tipografii, cărți	22	20	2	—
Artă și precizie	7	7	—	—
Transport și depozitare	8	3	2	3
Diverse	11	10	—	1

SURSE: *Durata muncii în principalele întreprinderi industriale din țară*, București, 1926.

NOTE: [1] Datele provin din Ancheta întreprinsă în anul 1926 de Ministerul Muncii, asupra duratei timpului de muncă în marile întreprinderi industriale: au fost cercetate 587 întreprinderi în care lucrau 143 695 salariați, reprezentînd peste 50% din personalul industriei mari.

De notat că timpul de muncă înregistrat în chestionare a fost cel efectiv și direct de producție, fără pauzele de masă, fără timpul de transport — în mină etc. Astfel, timpul real utilizat de muncitori în întreprinderi este mai mare cu cel puțin o oră pe zi decît timpul înregistrat în anchetă.

Tabel 176

Durata săptămînală a muncii suplimentare[1], pe ramuri și întreprinderi[2], după număr de ore, în anul 1926

număr

Ramura	Total întreprinderi	Durata săptămînală a muncii suplimentare				
		cu pînă la 6 ore	cu 6—9 ore	cu 9—12 ore	cu 12—18 ore	cu ore nedeterminate
TOTAL	317	48	7	82	26	154
Extractivă	33	3	2	4	1	23
Metalurgică	63	9	3	15	6	30
Alimentară	44	4	—	10	6	24
Textilă	35	5	1	16	2	11
Îmbrăcăminte	8	1	—	4	—	3
Lemn și mobilă	26	3	—	3	7	13
Pielărie și blănărie	25	5	—	7	2	11
Ceramică, var, sticlă	17	2	—	4	—	11
Chimică	28	1	1	9	—	17
Construcții	3	1	—	—	1	1
Tipografii, cărți	16	9	—	5	—	2
Artă și precizie	5	2	—	1	1	1
Transport și depozitare	7	1	—	1	—	5
Diverse	7	2	—	3	—	2

SURSE: *Durata muncii în principalele întreprinderi industriale din țară*, București, 1926.
NOTE: [1] Prin timp de muncă suplimentar se înțelege timpul prestat de salariat peste timpul convenit, prin contract sau înțelegere obișnuită, între întreprindere și salariat și care este retribuit după norme, în general de 8—10 ore pe zi și 48—60 ore pe săptămînă.

[2] Se cuprind întreprinderile cu orele suplimentare facultative și obligatorii. Datele provin din ancheta efectuată în anul 1926 în 317 întreprinderi mai importante din țară.

Tabel 177

Prestația zilnică a timpului de muncă, pe ramuri și ore, după număr de salariați, în anul 1926

număr

Ramura	Întreprinderi	Personal	Personal care lucrează[1]			
			8 ore	8—9 ore	9—10 ore	peste 10 ore
TOTAL	587	143 695	96 769	9 659	26 304	10 804
Extractivă	43	46 309	41 978	274	4 057	—
Metalurgică	96	26 491	20 413	3 370	2 708	—
Alimentară	107	11 908	6 132	802	3 045	1 824
Textilă	57	10 774	5 272	1 168	3 950	384
Îmbrăcăminte	15	904	98	708	44	—
Lemn și mobilă	88	20 201	4 380	1 298	8 236	6 287
Pielărie și blănărie	46	5 510	4 731	292	487	—
Ceramică, var, sticlă	40	6 331	3 383	236	1 846	866
Chimică	43	8 146	6 169	501	1 476	—
Construcții	4	109	47	62	—	—
Tipografii, cărți	22	2 014	1 329	685	—	—
Artă și precizie	7	345	175	40	130	—
Transport și depozitare	8	2 075	2 075	—	—	—
Diverse	11	2 578	587	223	325	1 443

SURSE: *Durata muncii în principalele întreprinderi industriale din țară*, București, 1926.
NOTE: [1] Sursa mai menționează 3 întreprinderi cu 159 salariați care lucrau sub 8 ore.

BCU CENTRALA UNIVERSITY LIBRARY

RAPORTURI DE MUNCĂ

În această parte sînt grupate situații statistice referitoare la contractele colective de muncă, contravențiile întreprinderilor la legile muncitorești, conflictele colective de muncă dintre salariați și întreprinzători.

Contractele colective de muncă încep să fie încheiate între muncitori și patroni în perioada acțiunilor clasei muncitoare de la începutul anilor 20, înainte de a exista o bază juridică. În anul 1921, legea pentru ogranizarea sindicatelor profesionale prevedea, prima oară în materie juridică, posibilitatea încheierii de contracte colective de muncă. Legiferarea acestora însă se face în anul 1929 prin Legea asupra contractelor colective de muncă.

Sursele provenite de la Ministerul Muncii și Asigurărilor Sociale furnizează date asupra numărului de contracte, salariați participanți și întreprinderi contractante pentru intervalul 1920—1942. Primul deceniul postbelic înregistrează cele mai numeroase contracte, cu cel mai mare număr de salariați participanți, pentru ca în perioada crizei economice să slăbească acțiunea și apoi să sporească numărul lor din nou, odată cu avîntul economic din 1934—1938.

De notat că este dificil de făcut un raport între numărul total al muncitorilor industriali și cel al salariaților participanți la contractele colective, întrucît acestea se încheiau de regulă în marile întreprinderi. Dar faptul că un contract cuprindea în medie între 200—400 salariați pune în evidență forța socială a contractelor în raport cu media de salariați de 50—80 pe întreprindere. Este evident că majoritatea salariaților și a întreprinderilor contractante erau din domeniul industriei mari. Analiza numărului de salariați, participanți la contractele colective, pe ramuri, relevă variații mari de la un an la altul, ceea ce subliniază că multe contracte se încheiau anual, că patronii acceptau greu contracte pe perioade lungi. Cel mai mare număr de participanți provenea însă din industria extractivă, de la marile întreprinderi miniere, deși acestea aveau o pondere de 20—25% în totalul forței de muncă din marea industrie. De regulă ramurile cu concentrare ridicată de forță de muncă aveau și o pondere mai ridicată în participarea salariaților la contracte.

Contravențiile la prevederile legilor muncitorești — durata zilei de muncă, concediu, asistență etc. — manifestă pînă la 1938 o tendință inegală de creștere, atestînd încălcarea de către o serie de întreprinzători a acestor prevederi.

Conflictele de muncă, latente și acute, grevele subliniază, prin numărul lor și al participanților, contradicțiile sociale, tensiunea în raporturile dintre capital și muncă, diminuată sau crescută în unele perioade, datorită condițiilor de muncă și salarizare. Evoluția lor, dictată de numeroase împrejurări concrete, înscrie însă și unele tendințe corelate cu desfășurarea ciclului de producție, cu fazele sale de criză, invigorare, avînt.

Tabel 178

Contracte colective de muncă după numărul întreprinderilor și al salariaților participanți, în perioada 1920—1942

număr

Anii	Contracte	Salariați participanți	Întreprinderi contractante	Salariați la 1 contract	Salariați la o întreprinderere
1920	71	27 498 [1]	— — —	387,3	— — —
1921	161	32 964 [2]	— — —	204,7	— — —
1922	167	63 704	— — —	381,5	— — —
1923	329	90 511	— — —	275,1	— — —
1924	255	85 128	— — —	333,8	— — —
1925	261	94 821	1 451	363,3	65,3
1926	269	97 431	2 531	362,2	38,5
1927	148	41 505	1 013	280,4	41,0
1928	135	46 956	929	347,8	50,5
1929	218	76 495	1 307	350,9	58,5
1930	174	46 461	1 303	276,0	35,7
1931	177	50 670	1 162	286,3	43,6
1932	101	25 296	807	250,5	31,3
1933	80	23 693	368	296,2	64,4
1934	92	24 154	1 217	262,5	19,8
1935	106	42 623	899	402,1	47,4
1936	116	25 196	856	217,2	29,4
1937	119	29 967	875	251,8	34,2
1938	157	32 227	1 014	205,3	31,8
1939	289	36 035	1 146	124,7	31,4
1940	366	68 244	2 182	186,5	31,3
1941	297	67 465	999	227,2	67,5
1942	210	36 576	765	174,2	47,8

SURSE: Calculat după „Buletinul muncii, cooperației și ocrotirilor sociale", 1924—1927; „Anuarul statistic al României", 1939 și 1940; „Buletinul muncii", 1936—1943.

NOTE: [1] Fără salariații din Moldova, Muntenia și Bucovina.
[2] Fără salariații din Bucovina.

Tabel 479

Modul de încheiere a contractelor colective de muncă, după numărul de contracte și de salariați, în perioada 1920—1942

număr

Anii	Prin intervenția inspectorului muncii		Prin tratative între părți		Prin arbitraj obligatoriu		Prin arbitraj facultativ	
	Contracte	Salariați	Contracte	Salariați	Contracte	Salariați	Contracte	Salariați
1920	37	— — —	24	— — —	10[1]	— — —	— — —	— — —
1921	70	— — —	52	— — —	38[1]	— — —	— — —	— — —
1922	108	— — —	35	— — —	24[1]	— — —	— — —	— — —
1923	186	— — —	86	— — —	54[1]	— — —	— — —	— — —
1924	131	45 228	71	12 430	53[1]	27 470[1]	— — —	— — —
1925	129	55 930	85	12 065	47[1]	26 826[1]	— — —	— — —
1926	144	43 089	83	26 030	39[1]	13 515[1]	— — —	— — —
1927	68	23 327	58	5 984	16	9 526	6	2 668
1928	59	18 651	53	6 824	21	20 937	2	544
1929	106	54 204	79	7 814	24	12 629	9	1 848
1930	95	34 645	61	5 356	18	6 460	—	—
1931	64	15 359	82	9 622	26	10 346	5	15 343
1932	54	7 105	29	3 196	14	7 802	4	7 193
1933	51	12 297	18	2 273	9	8 143	2	980
1934	59	16 897	17	3 061	14	4 168	2	28
1935	67	15 110	20	2 252	17	19 382	2	5 879
1936	74	13 722	15	2 174	21	5 951	6	3 349
1937	79	12 337	14	6 747	24	10 323	2	560
1938	79	15 687	45	8 806	25	6 792	8	942
1939	210	20 491	51	5 960	18	8 142	10	1 442
1940	281	56 955	39	4 339	42	6 067	4	882
1941	183	44 074	38	4 098	76	19 293	—	—
1942	109	18 577	20	1 533	74	15 771	7	695

SURSE: Calculat după „Buletinul muncii, cooperației și ocrotirilor sociale", 1924—1927; „Anuarul statistic al României", 1939 și 1940; „Buletinul muncii" 1937—1943.
NOTE: [1] Prin arbitraj obligatoriu și prin arbitraj facultativ.

Tabel 480

Salariații cuprinși în contracte colective de muncă, pe ramuri economice, în perioada 1920—1942

număr

Ramura	1920	1921	1922	1923	1924	1925
Extractivă	19 383	2 993	18 654	15 726	27 875	34 867
Metalurgică-mecanică	1 471	18 647	26 164	27 406	14 877	18 078
Alimentară	1 190	675	1 116	3 828	4 111	5 019
Textilă	803	1 179	791	2 378	2 175	1 977
Îmbrăcăminte și toaletă	1 074	1 341	1 135	2 134	2 784	3 101
Lemn și mobilă	1 018	676	9 158	12 503	8 377	8 107
Chimică	356	3 663	670	5 153	3 280	3 910
Construcții	380	789	894	2 187	1 198	1 478
Cărți	240	1 040	441	1 703	2 671	1 522
Transport și depozitare	143	30	1 198	7 043	6 404	5 386
Diverse și mixte	—	—	—	4 444	5 738	7 272
Întreprinderi comerciale	1 440	1 931	3 461	5 825	5 577	4 026

urmare tabel 480

număr

Ramura	1926	1927	1928	1929	1930	1931
Extractivă	32 999	11 854	24 440	27 987	24 274	23 460
Metalurgică-mecanică	16 617	5 852	1 650	4 087	748	598
Alimentară	8 699	5 357	2 874	1 887	3 559	2 329
Textilă	805	1 487	1 542	1 147	2 547	642
Îmbrăcăminte şi toaletă	3 238	1 042	1 705	1 802	1 110	1 425
Lemn şi mobilă	2 713	666	313	15 700	763	925
Chimică	5 564	3 274	1 589	8 162	3 001	994
Construcţii	4 358	102	3 419	2 627	—	—
Cărţi	3 852	2 812	2 791	2 794	1 896	4 059
Transport	5 818	6 480	4 027	7 656	7 554	15 079
Diverse şi mixte	7 939	1 850	1 903	2 366	156	482
Întreprinderi comerciale	4 607	729	703	193	853	677

număr

Ramura	1932	1933	1934	1935	1936	1937
Extractivă	11 784	12 939	9 451	27 752	13 809	12 593
Metalurgică-mecanică	4 498	467	987	2 157	1 571	1 624
Alimentară	1 870	296	2 582	1 519	1 642	2 479
Textilă	703	682	2 915	2 078	1 322	1 139
Îmbrăcăminte şi toaletă	330	376	3 077	2 385	388	2 588
Lemn şi mobilă	943	641	461	1 807	1 745	2 212
Chimică	1 357	6 705	337	3 492	1 402	2 097
Construcţii	25	230	1 401	450	484	1 539
Cărţi	501	89	605	14	1 001	1 098
Transport şi depozitare	1 404	583	326	516	971	1 789
Diverse şi mixte	562	296	109	—	432	412
Întreprinderi comerciale	1 319	389	1 903	453	429	397

număr

Ramura	1938	1929	1940	1941	1942
Extractivă	12 154	14 976	15 920	19 808	6 356
Metalurgică-mecanică	2 492	2 161	5 492	17 236	6 302
Alimentară	585	1 471	2 342	1 133	1 290
Textilă	6 273	4 163	6 573	4 668	1 246
Îmbrăcăminte şi toaletă	1 122	2 359	2 088	951	1 013
Lemn şi mobilă	1 281	1 369	12 020	4 280	1 304
Chimică	2 153	1 753	6 894	6 220	5 774
Construcţii	241	205	977[1]	1 934[1]	2 502[1]
Cărţi	328	573	815	582	256
Transport	4 812	5 087	12 320	8 532	8 681
Diverse şi mixte	584	407	1 018	1 699	1 643
Întreprinderi comerciale	202	1 511	1 785	421	209

SURSE : „Contractele colective de muncă" din 1939 ; „Buletinul muncii" 1941—1943.

NOTE : [1] Se includ şi datele referitoare la ceramică şi var.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 481

Contravenţii constatate şi derogări acordate de la legile muncitoreşti, în perioada 1925—1945

Anii	Contravenţii	Autorizaţii de derogări	Anii	Contravenţii	Autorizaţii de derogări
	Număr întreprinderi	Număr întreprinderi		Număr întreprinderi	Număr întreprinderi
1925	3 657	— — —	1936	7 834	534
1926	6 815	— — —	1937	9 273	968
1927	7 924	— — —	1938	14 004	969
1928	8 166	1 152	1939	9 598	1 106
1929	8 752	1 660	1940	5 809	756
1930	8 938	1 142	1941	6 069	977
1931	9 352	782	1942	3 772	823
1932	9 130	753	1943	2 686	580
1933	7 282	510	1944[1]	1 695	351
1934	7 075	886	1945[1]	373	379
1935	10 117	763			

SURSE: Calculat după *Enciclopedia Românici*, vol. III; „Buletinul muncii", 1936—1944; „Buletinul informativ al muncii", 1945—1947.
NOTE: [1] Date incomplete.

Tabel 482

Conflicte colective de muncă şi numărul participanţilor, în perioada 1920—1945

Anii	Numărul conflictelor		Numărul participanţilor		Zile de lucru pierdute
	Total	din care greve	Total	din care la greve	
1920	911	753	125 745	116 091	1 702 402
1921	754	87	58 220	11 685	80 592
1922	1 341	180	83 610	17 500	306 726
1923	491	112	99 252	16 841	291 045
1924	385	85	74 777	11 453	212 365
1925	318	69	80 243	19 683	209 891
1926	361	85	93 121	20 338	326 086
1927	199	48	61 036	5 535	58 291
1928	200	56	64 200	10 656	109 666
1929	317	124	101 504	30 650	411 572
1930	330	92	64 965	15 275	184 002
1931	266	69	60 187	12 286	184 593
1932	328	92	62 124	14 842	103 673
1933	280	56	69 915	8 763	57 093
1934	258	71	38 494	10 892	156 086
1935	274	78	76 813	13 748	360 867
1936	345	88	83 988	14 677	195 605
1937	281	69	68 666	6 493	73 851
1938	210	24	54 314	3 995	52 359
1939	340	18	69 607	3 119	16 621
1940	529	14	105 659	8 582	69 118
1941	486	9	129 669	11 064	80 045
1942	442	— — —	84 926	— — —	— — —
1943[1]	206	— — —	27 105	— — —	— — —
1944[1]	90	— — —	26 037	— — —	— — —
1945[1]	814	— — —	68 605	— — —	— — —

SURSE: „Buletinul muncii", 1925—1944; „Buletinul informativ al muncii", 1945—1947.
NOTE: [1] Fără conflicte colective de muncă din Bucureşti. Date incomplete.

Tabel 183

Conflicte latente de muncă, după cauze și modul de soluționare, în perioada 1920—1945

număr

Anii	Cauze [1]			Modul de soluționare a cererilor salariaților		
	Salarii [2]	Timp de muncă, concedii [3]	Alte cauze	Admise	Admise parțial	Respinse
1920	— — —	— — —	— — —	83	25	15
1921	— — —	— — —	— — —	239	199	197
1922	— — —	— — —	— — —	537	555	30
1923	— — —	— — —	— — —	273	60	36
1924	272	152	54	221	23	52
1925	200	142	23	42	156	47
1926	209	181	17	89	126	58
1927	129	26	23	21	76	51
1928	111	38	21	27	74	42
1929	92	38	24	90	59	41
1930	— — —	— — —	— — —	105	66	58
1931	123	17	13	80	74	41
1932	127	10	20	100	64	62
1933	103	14	27	123	55	44
1934	103	14	24	121	33	33
1935	110	6	26	114	45	31
1936	137	7	20	128	65	62
1937	123	5	20	117	48	46
1938	130	2	19	105	35	44
1939	290	257	56	260	26	35
1940	560	200	87	433	31	65
1941	491	108	50	374	39	64
1942 [4]	237	21	21	186	34	26
1943	193	4	9	175	12	16
1944 [5]	80	1	9	37	37	14
1945 [5]	368	90	20	346	13	3

SURSE: Calculat după „Buletinul muncii, cooperației și asigurărilor sociale". 1925—1928; „Anuarul statistic al României", 1939 și 1940; „Buletinul muncii", 1937—1944; „Buletinul informativ al muncii", 1945—1947.

NOTE:

[1] Unele conflicte au avut mai multe cauze.

[2] Privește cererile de sporire a salariilor, opoziție față de reducerea salariilor etc.

[3] Cereri de reducere a numărului orelor de lucru, de reglementare a lucrului și probleme de concedii.

[4] Numai conflictele din perioada 1 ianuarie—30 iunie.

[5] Date incomplete.

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 484

Şomajul rezultat din evidenţa Oficiilor de plasare[1], în perioada 1922—1938

număr

Anii	Cereri de lucru [2]	Plasări	Cereri nerezolvate [3]	Anii	Cereri de lucru[2]	Plasări	Cereri nerezolvate
1922	39 171	26 128	13 043	1931	154 602	93 186	61 416
1923	102 267	78 827	23 640	1932	169 245	96 436	67 809
1924	128 460	99 716	28 744	1933	161 434	115 782	45 652
1925	138 871	109 276	29 595	1934	132 478	99 291	33 187
1926	122 573	100 729	21 644	1935	119 933	93 866	26 007
1927	115 716	80 303	35 413	1936	112 765	90 266	22 499
1928	147 686	101 033	46 953	1937	114 151	96 648	17 303
1929	169 116	113 194	55 920	1938	107 832	91 532	16 300
1930	148 956	96 509	52 447				

SURSE: „Anuarul statistic al României", 1926, 1934, 1939 şi 1940.

NOTE: [1] Oficiile de plasare au fost create de Ministerul Muncii, înfiinţat în anul 1920, şi au funcţionat în majoritatea oraşelor capitale de judeţ.

[2] Marea majoritate a celor care cereau de lucru proveneau din industriile mari şi mici, din cele extractive, prelucrătoare, transporturi; datele cuprind însă şi muncitori forestieri, din construcţii, personal comercial, administrativ, de serviciu, etc.

[3] Reprezintă, de fapt, pe cei rămaşi fără lucru care în continuare, ca şomeri, vor solicita locuri de muncă; datele au astfel semnificaţia mărimii şomajului.

Cifrele oficiale ale şomajului, înregistrat începînd din anul 1927, se situează sub realitate; pentru informare reproducem, după aceleaşi surse — numărul oficial de şomeri: 1929—10 535; 1929 — 7 449; 1930 — 23 367; 1931 — 35 737; 1932 — 38 958; 1933 —29 060; 1934 — 17 253; 1935 — 13 778; 1936 — 13 519; 1937 — 10 851; 1938 — 7 268.

Tabel 485

Grevele, după rezultatul soluţionării lor, în perioada 1920—1941

număr

Anii	Admise cererile salariaţilor	Admise parţial cererile salariaţilor	Respinse cererile salariaţilor	Anii	Admise cererile salariaţilor	Admise parţial cererile salariaţilor	Respinse cererile salariaţilor
1920	64	98	418	1931	10	33	26
1921	42	15	30	1932	29	37	26
1922	90	67	23	1933	21	13	22
1923	62	34	16	1934	38	10	23
1924	59	10	16	1935	32	25	21
1925	22	27	20	1936	35	18	82
1926	20	44	21	1937	32	11	65
1927	13	19	16	1938	14	5	5
1928	11	23	22	1939	12	4	2
1929	66	33	25	1940[1]	8	3	3
1930	30	30	32	1941[1]	6	—	3

SURSE: Calculat după: „Buletinul muncii şi ocrotirilor sociale", 1920—1923, 1931; „Buletinul muncii, cooperaţiei şi asigurărilor sociale", 1924—1929, „Buletinul muncii", 1930, 1936—1942; „Buletinul muncii şi asigurărilor sociale", 1932—1935.

NOTE: [1] Date incomplete în sursă.

SALARII

Mărimea și evoluția salariului diferitelor categorii și profesii, ale salariului mediu, dinamica indicelui salariului nominal și real etc. reprezintă indicatori și indici indispensabili cercetării istoriei sociale.

Investigațiile întreprinse pînă acum pe această temă au avut la dispoziție un material informativ relativ sărac și mai ales fragmentar care nu dădea posibilitatea formării unor serii de lungă durată asupra salariilor.

Carența consta, în primul rînd, în lipsa unor statistici întocmite științific asupra salariilor nominale pe profesii și categorii pe perioade lungi; majoritatea salariaților industriali erau angajați în întreprinderi particulare, iar salariul acestora nu se stabilea uniform și nici nu devenea de cunoaștere publică, considerîndu-se secret de afaceri; din informațiile de arhivă, pe care le avem, reiese că pentru aceeași funcție și profesie, aceeași calificare, salariile erau diferite la întreprinderi de același profil din localități diferite, din aceeași localitate și chiar în cadrul aceleeași întreprinderi, după modul cum se convenea cu patronul sau conducerea fabricii.

Această caracteristică a formării salariilor și nivelului lor a predominat în toată perioada; abia în anii interbelici, prin încheierea contractelor colective de muncă, sistemul de salarizare din domeniul privat dobîndește oarecare ordine în cadrul marilor uzine și fabrici, salariile fiind stabilite ținîndu-se cont de unele criterii ale valorii forței de muncă: calificare, experiență și vechime în muncă, greutatea muncii, durata muncii etc. În întreprinderile mici și mijlocii însă, unde era angajată majoritatea muncitorilor, mărimea salariilor se menținea foarte diferită, după raportul de forță dintre cerere și ofertă în profesiune și în localitate.

Dificultățile sînt mari în consitituirea chiar și a unui eșantion de profesii pe o perioadă mai lungă, capabilă să dezvăluie tendințele specifice ale fenomenului.

O anumită uniformitate pe ramuri, profesii și funcții în sistemul de salarizare privat se introduce în perioada războiului 1940—1945, cînd statul stabilește nivelul și sporurile de salarii în scopul realizării controlului asupra costurilor de producție și a raportului salarii—prețuri. După 1945, pînă în 1947, sub alt regim politic și social, salariile sînt stabilite de stat în vederea apărării intereselor personalului salariat.

Singurul domeniu unde salariile apăreau fixate după un sistem și o schemă de salarizare îl constituiau instituțiile și întreprinderile de stat, județ și comună; mărimea, nivelul salariilor pe profesii și funcții erau prevăzute în bugetele de venituri și cheltuieli ale departamentelor respective. Însă aici mobilitatea salariilor devenea mai slabă cu atît mai mult, cu cît legile interziceau greve și alte forme de proteste și cereri colective în sprijinul sporirii salariilor. În perioada cînd moneda, reprezentată de etalonul aur, a fost constantă, salariile pe categorii și profesii au rămas relativ stabile decenii la rînd.

Evenimente majore care au zdruncinat bugetul, ca de pildă criza economică din anii 1899—1900, au determinat o reducere a salariilor, funcționarilor și muncitorilor de la stat; însă, în interval de un deceniu, nivelul lor a revenit la cel anterior. Această stabilitate se menține relativ constantă pînă la primul război mondial. După 1913—1914 prețurile încep să crească sensibil împinse de noua situație a economiei și de inflația declanșată ulterior anului 1916; în urma lor sporesc și salariile nominale.

Perioada anilor 1916—1947 este supusă marilor variații ale monedei și ale prețurilor. Ele se află într-o catastrofală urcare de 35—42 ori pînă în 1926, urmate de o anumită stabilitate pînă la stabilizarea din anul 1929. Dar criza economică din anii 1929—1932 provoacă o scădere a prețurilor mărfurilor. După 1934 moneda începe deprecierea și prețurile se află în urcare mai moderat pînă în anul 1938 și accelerat pînă la stabilizarea din august 1947, cînd leul se depreciase față de 1938 de mii de ori.

În consecință, salariile nominale au urmat, la o anumită distanță, aceste variații ale prețurilor. În perioada de mărire a salariilor, la stat, creșterea s-a efectuat prin coeficienți de sporuri de scumpete, îndemnizații de chirie, îndemnizații pentru copii etc. care însă, ca regulă generală, au condus la rămînerea permanent în urmă a salariului real față de urcarea prețurilor, salariații pierzînd din substanța veniturilor pînă la 70—80% față de 1938.

Partea capitolului referitoare la salarii prezintă o serie de stituații statistice destinate să exprime aspecte ale dinamicii și structurii fenomenului. Un prim tabel înfățișează 30 de profesii — muncitori, tehnicieni, ingineri, funcționari — din instituții și întreprinderi de stat și salariul lor nominal brut la intervale de cca 5 ani, pentru perioada 1875—1938. Din acestea se pot desprinde unele tendințe de bază asupra mărimii nominale a salariilor brute, a raportului dintre diferite profesii, a proporțiilor sporului sau reducerii lor.

Pe baza anchetei din anul 1911, asupra salarizării lucrătorilor și ucenicilor industriali, s-a constituit un tabel referitor la salariul mediu zilnic pe categorii, a celor 58 952 muncitori. Importanța datelor rezidă în faptul că deși privesc un singur an — 1911 — ele pot fi extrapolate la 10—20 de ani, la perioada dinaintea primului război mondial, formulîndu-se concluzii asupra nivelului salariului industrial nominal și asupra scării mărimii sale pe cele 14 categorii. Prin corelare cu prețurile cu amănuntul se pot determina, în general, capacitatea de cumpărare a salariilor și elementele de bază ale nivelului de trai.

Un indice asupra salariilor nominale medii pe ramuri, pentru anii 1923—1938, cu baza = 100 în 1913, oferă o imagine generală, dar aproximativă, a dinamicii salariilor nominale. Indicii au fost constituiți de Ministerul Muncii, pe baza informațiilor culese din toate orașele țării de către inspectorii județeni. Indicele, explicat pe larg în nota tabelului, exprimă

prioritar salariile profesiilor din industria mijlocie și meșteșugărească urbană și mai puțin din industria mare mecanizată. Totuși tendințele esențiale se impun chiar în condițiile imperfecte de constituire a indicelui.

Cu mult mai mare certitudine se înfățișează datele referitoare la mărimea și structura veniturilor nominale ale asiguraților la C.C.A.S., din care majoritatea erau din industria mecanizată mare și din industria mică ; ele provin din statistica Casei centrale a asigurărilor sociale și privesc pe cei aproape un milion de salariați. asigurați și clasificați pe 5 categorii după cuantumul salariului. Tabelul prezintă situația doar pe trei ani, 1936—1938 ; dar importanța datelor este mare ; ele înfățișează de fapt nivelul veniturilor nominale lunare, prioritar ale clasei muncitoare și structura după venituri ale majorității salariaților din România la sfîrșitul epocii moderne, în perioada cu nivelul său cel mai ridicat, atins după o dezvoltare de aproape opt decenii. Prin raportarea la indicatorii costului vieții, publicați de statistica vremii, cercetătorul poate obține pentru fiecare categorie de asigurați salariul mediu real și ponderea în structură, după venituri, a categoriilor respective de asigurați.

Un alt aspect al fenomenului salarizării este prezentat sub forma evoluției indicelui salariului mediu nominal, pe ramură, al personalului în general și a lucrătorilor în special, între anii 1927—1942. Statistica industrială publică indicatorul salarii numai din anul 1927 ; dar perioada este sastifăcătoare pentru a releva mișcarea ciclică a salariului mediu nominal de ramură.

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

EVOLUȚIA SALARIILOR NOMINALE BRUTE, ÎN PERIOADA 1875–1938

Imaginea pe care o consituie datele asupra evoluției salariilor nominale brute la diferite funcții și profesii este parțială dar revelatoare asupra tendințelor sistemului de salarizare în instituțiile și întreprinderile statului.

Datele din tabel privesc salariile unor funcții de la Direcția căilor ferate și de la Ministerul Lucrărilor Publice, unități cu profil lucrativ, cu perioadă mai lungă de existență și deci de continuitate a procesului. Ele nu reflectă fenomenul general sau sintetic al dinamicii salarizării, ci doar un segment al său, înfățișat într-un grup de funcții și profesii retribuite de stat, care pe termen lung marchează tendințele generale din economia României.

S-au format seriile de date după funcții și profesii la întreprinderile statului, întrucît urmărirea salariilor la întreprinderi particulare, care ar fi exprimat aria mai largă și tipică a subiectului este imposibilă din lipsa datelor nominale aspupra salariilor cu continuitate atît de lungă.

Față de salariile particulare, cele de la stat au întregistrat o tendință specifică : în a doua jumătate a secolului 19 ele erau, la funcționari cu grade similare, mult mai mari ca în întreprinderile particulare. Ca urmare, se manifesta o supralicitare a posturilor din instituțiile și unitățile ecconomice ale statului.

Dezvoltarea industriei particulare, apariția unor ramuri noi și a unor profesii de calificare mai înaltă au mărit cererea de cadre în acest sector. Astfel că din deceniul al doilea și pînă în al patrulea al secolului 20 se relevă tendința de rămînere în urmă a salariilor de la stat, ceea ce a determinat diferite instituții de stat să creeze salariaților alte avantaje materiale — asistența medicală, asigurarea pensiilor etc. pentru a-și păstra și atrage forța de muncă necesară.

Pe de altă parte, sistemul salarizării la stat era mai puțin flexibil și modificările salariilor în raport cu costul vieții veneau cu multă întîrziere, iar acțiunea salariaților, în această direcție, era limitată și ca rezultate în comparație cu situația salariaților din întreprinderile particulare. Totuși, o categorie largă a personalului angajat la stat prefera stabilitatea mai mare a locului de muncă, cu excepția perioadei de criză, și avansările periodice, decît salariile mai ridicate în economia privată.

Situațiile statistice relevă un anumit raport mobil între salariile diferitelor funcții și profesii în decursul celor șase decenii ; astfel, meseriile de calificare ridicată în prima parte a intervalului, din cauza lipsei de cadre, dar mai ales datorită premierei acestora în economia națională, fiind atunci considerate ca profesii de vîrf — mecanic de locomotivă, impegat de mișcare, șef atelier etc. — erau salarizate la un tarif ridicat, între cel al inginerului stagiar și cel al inginerului ordinar. Ulterior, în perioada interbelică, aceste meserii se generalizează, se însușesc mai ușor și-trec pe planul doi al importanței tehnico-economice. Nivelul salariilor acestora atestă scăderea importanței pe care Direcția generală a căilor ferate o acorda acestor meserii în deceniile trei—patru.

O altă tendință generală a salariilor la instituțiile economice de stat, manifestată în perioada interbelică, este aceea de apropiere a mărimii lor, la diferite funcții sau profesii cu calificare medie și inferioară. În schimb, se menține la nivel ridicat salarizarea inginerilor și tehnicienilor.

În ceea ce privește capacitatea de cumpărare a salariilor în evoluția lor, ea poate fi determinată numai prin utilizarea indicatorului de cost al vieții sau al prețurilor, care nu intră în aria de cercetare a acestei secțiuni.

Tabel 186

Salariile nominale brute lunare[1] ale unor categorii de personal, din întreprinderile de stat, în perioada 1875—1938

lei

Funcția, gradul și profesia	1875	1880	1885	1890	1895	1900	1901
1	2	3	4	5	6	7	8
Inginer șef cl. II	665	665	665	665	665	750	594
Inginer ordinar cl II	460	460	460	460	460	500	430
Inginer stagiar	186	186	186	186	280	300	272
Conductor cl. II	200	220	220	220	220	250	227
Desenator	223	180	180	180	180	200	183
Contabil	150	150	150	150	190	190	178
Arhitect	480	480	480	480	480	550	500
Șef gară	250	250	250	250	250	250	207
Impegat de mișcare	175	175	175	175	175	175	163
Șef de tren	125	125	125	125	125	125	119
Conductor de tren	90	90	90	90	90	90	85
Telegrafist	125	125	125	125	125	125	119
Casier	200	200	200	200	200	200	185
Medic de circumscripție	100	100	100	100	100	100	100
Tipograf	120	120	120	120	120	120	114
Șef de atelier	450	450	450	450	450	450	430
Maistru de atelier	200	200	200	200	200	209	200
Mecanic de locomotivă	225	225	225	225	225	225	207
Fochist	70	70	70	70	70	70	70
Șef de manevră	125	125	125	125	125	125	118
Lucrător de manevră	60	60	60	60	60	72	72
Lucrător la telegraf	90	90	90	90	90	114	114
Montor de aparate de telegraf	180	180	180	180	180	180	165
Revizor de vagoane	175	175	175	175	175	175	160
Magazioner	120	120	120	120	120	120	118
Frînar	75	75	75	75	75	75	75
Lampist	60	60	60	60	60	60	72
Acar	60	60	60	60	60	60	77
Picher	160	160	160	160	160	160	160
Cantonier	60	60	60	60	60	67	60

lei

Funcția, gradul și profesia	1905	1910	1915 [2]	1920	1925
1	9	10	11	12	13
Inginer șef cl. II	594	675	750	1 265	7 230
Inginer ordinar cl. II	430	465	600	875	5 775
Inginer stagiar	222	380	— — —	715	4 175
Conductor cl. II	227	250	250	505	3 370
Desenator	183	240	240	495	2 484
Contabil	178	225	325	505	2 470
Arhitect	500	550	550	1 170	5 775
Șef de gară	207	210	275	430	3 612
Impegat de mișcare	163	165	200	315	3 350
Șef de tren	119	120	175	280	2 668
Conductor de tren	85	90	110	180	2 163
Telegrafist	119	120	150	280	2 755
Casier	185	200	250	430	3 080
Medic de circumscripție	100	100	200	390	3 350
Tipograf	114	120	150	— — —	— — —
Șef de atelier	430	450	490	615	3 362
Maistru de atelier	200	230	230	390	3 813
Mecanic de locmotivă	207	230	230	390	3 120
Fochist	70	90	120	315	2 620
Șef de manevră	118	125	150	240	2 239
Lucrător de manevră	72	75	115	180	1 954
Lucrător la telegraf	114	115	120	180	2 005
Montor de aparate de telegraf	165	185	200	180	2 115
Revizor de vagoane	160	170	230	315	2 588
Magazionier	118	120	150	240	2 339
Frînar	77	85	100	160	2 070
Lampist	72	75	125	200	2 065
Acar	77	80	110	180	1 941
Picher	160	185	200	355	2 935
Cantonier	60	67	80	130	1 690

lei

Funcția, gradul și profesia	1929 [3]	1931 [4]	1934	1938 [5]
1	14	15	16	17
Inginer șef clasa II	22 900	15 150	12 400	17 200
Inginer ordinar cl. II	15 600	10 450	9 400	11 850
Inginer stagiar	9 450	7 250	6 500	7 950
Conductor cl. II	7 250	5 450	4 950	6 200
Desenator	5 700	5 000	3 825	4 700
Contabil	7 800	6 300	5 490	7 250
Arhitect	9 400	7 050	5 900	9 500
Șef de gară	8 130	6 667	4 950	7 350
Impegat de mișcare	5 930	4 862	3 510	5 300
Șef de tren	5 080	4 300	3 285	4 600
Conductor de tren	4 800	4 128	2 970	4 350
Telegrafist	5 550	4 551	3 330	5 000
Casier	6 940	5 691	3 980	6 250
Medic de circumscripție	8 930	7 323	5 580	8 000
Tipograf	— — —	— — —	— — —	— — —
Șef de atelier	9 560	7 839	5 580	8 650
Maistru de atelier	8 240	6 756	4 950	7 450
Mecanic de locomotivă	6 380	5 251	3 600	5 750
Fochist	4 900	4 214	3 150	4 450

lei

Funcția, gradul și profesia	1929[3]	1931[4]	1934	1938[5]
1	14	15	16	17
Șef de manevră	5 620	4 608	3 285	5 250
Lucrător de manevră	3 300	3 000	2 520	3 100
Lucrător la telegraf	5 500	4 510	3 194	5 000
Montor de aparate de telegraf	5 500	4 510	3 194	5 000
Revizor vagoane	5 750	4 715	3 660	5 150
Magazioner	5 080	4 300	3 285	4 600
Frînar	3 800	3 420	2 430	3 500
Lampist	4 500	3 870	2 745	4 100
Acar	4 200	3 612	2 520	3 800
Picher	6 040	4 952	3 825	5 150
Cantonier	3 150	3 000	2 205	3 050

SURSE : Întocmit pe baza lucrării *Bugetul de venituri și cheltuieli al C.F.R., 1875—1935*; *Bugetul de venituri și cheltuieli al Ministerului Lucrărilor Publice, 1875—1939.*

NOTE : [1] S-au luat ca bază funcții și meserii de la Căile Ferate Române și din unitățile Ministerului Lucrărilor Publice, întrucît salariile nominale erau relativ uniforme la aceeași funcție. S-a optat pentru funcții și profesii cu lungă continuitate. Pînă la începutul secolului 20, salariații statului erau în număr mai redus și funcțiile nu aveau clase. Ulterior, se introduc 3—6 clase. În aceste cazuri s-au luat în calcul cifrele clasei de mijloc, a doua cînd erau trei clase, a treia cînd erau cinci sau șase clase la aceeași poziție. Sumele reprezintă salariile nominale brute pe lună.

[2] Sporurile sensibile de salarii după anul 1914 și mai ales după anul 1920 se datoresc exclusiv inflației care în perioada 1914—1926 depreciază leul pînă la 42 ori, stabilizarea din 1929 fixîndu-l la 1/32 din valoarea lui antebelică (1913).

[3] Între anii 1920 și 1928, recuperarea scăderii drastice a puterii de cumpărare s-a făcut parțial și nu atît prin mărirea salariului nominal, cît prin acordarea de prime, indemnizații de scumpete, de chirie și familiale. În anul 1925 cotele de indemnizație de chirie erau între 10—30% din salariul nominal și se acordau : cele mici personalului necăsătorit, cele mijlocii, personalului căsătorit dar fără copii și cotele maxime personalului căsătorit și cu copii. Ajutorul familial era de 100 lei pentru un copil, 150 lei pentru doi copii și 250 lei pentru familia cu mai mulți copii.

Cotele sporului de scumpete și ale indemnizațiilor de chirie țineau seamă de nivelul prețurilor și chiriilor din diferite categorii de localități. În anul 1925, cînd se face unificarea salariilor pe întreg teritoriul țării și se stabilesc norme comune de încadrare și salarizare, se fixează și salarii și indemnizații uniforme pe funcții și categorii de localități. Se stabilesc astfel mai multe categorii de localități și de încadrare a salariaților; în 1925 erau șapte categorii de localități, de la marile orașe la mediul rural ; prima de scumpete descrește a de la 100% la 50%, iar cea de chirie varia de la 30—10% ; nu primeau indemnizație de chirie cei din mediul rural.

În 1929 aflăm altă clasificare după localități : București, urbane 1, urbane 2 și rurale. De pildă, un mecanic de locomotivă clasa a II-a, la București, avea 6 810 lei salariu brut, într-o localitate urbană 1—6 380 lei, în urbană 2—6 120 lei și în rurală — 5 640 lei.

În aceste situații s-au luat cotele funcției cu salariu a clasei de mijloc și din localitățile urbane 1 unde lucra majoritatea personalului profesiilor înscrise în statistica noastră.

[4] În condițiile crizei economice, salariații de stat sînt supuși la cunoscutele curbe de sacrificiu, de reducere substanțială a salariului nominal.

[5] Salariile nominale la Căile Ferate Române după 1934 nu mai sînt specificate pe funcții ; în bugetele C.F.R. ele sînt codificate pe grupe, clase și categorii ; datele s-au calculat pe baza, funcțiilor și procentelor de spor ale salariului.

Cifrele asupra salariilor personalului tehnic s-au reprodus din bugetul Ministerului Lucrărilor Publice ; ele erau în toate unitățile statului, identice. După toate categoriile de salarii reiese că pînă în 1938 retribuțiile nominale, deși au crescut ușor, nu au atins nivelul lor din anul 1929.

Tabel 487

Salariul mediu zilnic [2] al muncitorilor și ucenicilor din industrie, meserii și de la căile ferate, pe grupe de mărime, în anul 1911

Grupa de salariu	Numărul muncitorilor și ucenicilor în					
	Industria mare prelucrătoare	Mine	Extractiv petrolieră	Cariere	Căile ferate române	Meserii
1	2	3	4	5	6	7
Total	46 280	1 009	7 495	1 573	18 556	58 952
Fără salariu, cu și fără întreținere	66	—	—	—	—	7 500
Întreținere și salariu pînă la 1 leu [1]	7	—	—	—	—	673
Salariu pînă la 1 leu	3 302	21	90	28	295	6 421
între 1—2 lei	12 178	355	2 239	381	5 845	16 848
între 2—3 lei	15 447	307	3 322	631	7 412	13 408
între 3—4 lei	7 180	227	580	232	2 466	6 961
între 4—5 lei	4 153	71	325	221	1 450	3 725
între 5—6 lei	2 015	24	279	59	642	1 877
între 6—7 lei	1 023	2	251	5	257	909
între 7—8 lei	399	—	160	8	132	358
între 8—9 lei	178	—	85	5	49	92
între 9—10 lei	204	2	65	3	5	93
între 10—12 lei	78	—	38	—	1	33
peste 12 lei	50	—	61	—	2	54

SURSE: Calculat după Ministerul Industriei și Comerțului, *Proiect de lege pentru organizarea meseriilor, creditului și asigurărilor muncitorești*, București, 1911.

NOTE: [1] La industria mare sînt cuprinși și 73 muncitori cu sau fără întreținere, fără salariu sau cu salariu pînă la 1 leu.

[2] Sursa arată fondul de salarii care revine muncitorilor din aceste domenii. Calculînd și salariul mediu lunar situația se prezintă astfel:

Domeniul	Muncitori	Total salariu mii lei	Salariu mediu lunar, lei
Total	129 826	94 858	60,89
Industria mare	46 082	37 666	68,11
Mine	1 009	682	56,33
Extracții petroliere	7 496	6 956	77,33
Cariere	1 573	1 560	82,65
Căi ferate	18 556	15 479	69,52
Meserii	55 110	32 915	49,77

Tabel 488

Fondul de salarii [1] al personalului din industria mare și salariul mediu lunar, pe ramuri și categorii, în anul 1907

Ramură sau subramura	Personal număr		Total salarii mii lei		Salariu mediu lunar, lei		
	Administrativ-tehnic	Muncitori	Administrativ-tehnic	Muncitori	Administrativ-tehnic	Muncitori	Raport 6 : 7
1	2	3	4	5	6	7	8
TOTAL [2]	1 791	37 232	4 720	22 547	219,75	53,50	4,11
Cărămizi și țiglă	20	414	29	253	120,83	50,92	2,37
Var și ipsos	38	313	116	198	254,42	52,75	4,82
Ciment și articole de ciment	31	703	74	587	198,92	30,58	6,50
Bazalt și produse refractare	31	520	84	381	225,83	61,08	3,70
Sticlărie și geamuri	44	838	112	531	212,08	52,67	4,03
Metalurgie	360	6 999	819	4 745	189,58	56,50	3,36
Cherestea	416	9 206	759	5 345	152,08	48,42	3,14
Țesături de bumbac	64	2 020	150	916	195,33	37,75	5,17
Țesături lină	75	2 221	139	1 304	154,42	48,92	3,16
Tăbăcării	48	1 785	114	1 695	197,92	79,17	2,50
Paste făinoase	35	187	69	147	164,58	65,50	2,51
Bomboane și ciocolată	46	2 427	91	282	164,83	11,08	14,88
Zahăr, glucoză	131	1 971	717	876	456,08	37,00	12,33
Conserve	9	962	16	151	148,17	13,08	11,33
Celuloză, hîrtie	50	1 248	133	983	221,67	63,83	3,47
Cartonaje, tipografii	129	1 722	335	1 177	216,42	55,33	3,91
Petrolieră	139	1 189	648	1 446	388,50	101,42	3,83
Lumînări și săpun	41	635	110	221	223,58	29,00	7,71
Uleiuri vegetale	18	202	56	189	259,25	78,00	3,32
Lacuri și culori	6	46	15	23	208,33	41,67	5,00
Produse chimice	8	226	33	180	343,75	66,33	5,18
Mobile, parchete	52	1 398	101	917	161,83	54,67	2,96

SURSE: Calculat pe baza datelor din *Studiu și rapoarte asupra industriei mari încurajate de stat*, București, 1909.

NOTE: [1] Prezentăm acest tabel și calculele referitoare la salariile medii lunare pe cele două categorii de personal — administrativ-tehnic și muncitori — pentru importanța sa deosebită; sursa arată salariile celor două categorii de personal ce permit stabilirea diferenței de mărime a salariului mediu lunar al personalului administrativ-tehnic și al muncitorilor.

[2] Nu au fost cuprinse, din sursă, o serie de întreprinderi mici de băuturi, nasturi, lumînări de ceară etc.

BCU CLUJ / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 489

Salariul nominal mediu lunar [1], al personalului din industrie, pe ramuri și categorii, în perioada 1915, 1927—1942

lei

Anii	Alimentară		Textilă		Metalurgică		Electrotehnică	
	tehnico-administrativ	muncitori	tehnico-administrativ	muncitori	tehnico-administrativ	muncitori	tehnico-administrativ	muncitori
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1915[2]	123	50	153	50	226	71	— — —	— — —
1927	4 668	1 868	5 457	2 186	8 063	3 226	8 467	3 415
1928	5 213	2 087	5 665	2 272	8 407	3 363	8 652	3 561
1929	5 887	2 356	5 928	2 366	8 963	3 589	10 018	3 938
1930	5 562	2 228	5 630	2 249	9 719	3 891	7 784	2 981
1931	5 114	2 045	4 883	1 950	8 993	3 596	8 287	3 425
1932	4 568	1 829	4 354	1 747	5 604	2 246	7 962	3 065
1933	3 597	1 435	4 402	1 763	6 537	2 616	7 902	3 181
1934	3 700	1 475	4 616	1 842	6 305	2 525	6 944	2 857
1935	3 619	1 443	4 198	1 678	6 500	2 602	5 446	2 268
1936	3 325	1 331	4 252	1 700	6 464	2 587	5 134	1 987
1937	3 508	1 403	4 467	1 785	6 413	2 567	5 148	2 070
1938	3 428	1 373	4 501	1 801	6 505	2 601	5 805	2 345
1939[3]	3 442	1 375	4 993	1 998	7 305	2 919	6 907	2 718
1940	5 046	2 018	5 893	2 358	8 986	3 592	7 576	3 032
1941	7 486	2 990	8 956	3 580	11 064	4 426	8 875	3 543
1942	11 997	4 802	12 589	5 033	17 320	6 933	9 216	3 711

lei

Anii	Chimică		Sticlă		Hîrtie		Ceramică	
	tehnico-administrativ	muncitori	tehnico-administrativ	muncitori	tehnico-administrativ	muncitori	tehnico-administrativ	muncitori
1	10	11	12	13	14	15	16	17
1915	131	72	129	55	192	69	— — —	— — —
1927	7 788	3 110	7 283	2 890	8 104	3 257	5 869	2 467
1928	8 587	3 435	7 996	3 164	8 772	3 495	6 024	2 448
1929	7 836	3 142	7 156	2 842	8 211	3 271	6 250	2 542
1930	8 495	3 396	7 963	3 235	9 653	3 869	6 494	2 617
1931	7 763	3 100	6 429	2 562	9 012	3 598	3 922	1 809
1932	6 651	2 651	4 670	1 898	7 526	3 023	3 906	1 613
1933	7 020	2 814	4 348	1 707	6 860	2 736	5 208	1 935
1934	6 722	2 690	4 317	1 726	6 789	2 704	4 209	1 481
1935	6 436	2 579	4 439	1 729	6 760	2 712	3 501	1 578
1936	6 182	2 473	4 274	1 715	6 716	2 695	3 488	1 442
1937	6 656	2 658	4 542	1 842	7 255	2 903	3 514	1 524
1938	6 965	2 791	4 353	1 707	7 412	2 971	4 456	1 706
1939	6 653	2 659	4 930	1 940	7 444	2 986	4 246	1 737
1940	9 162	3 660	6 142	2 501	8 070	3 233	4 854	1 878
1941	11 293	4 516	8 478	3 434	10 605	4 236	5 263	2 276
1942	16 553	6 621	13 955	5 561	24 273	9 708	8 865	3 326

lei

Anii	Materiale de construcții		Prelucrarea lemnului		Pielărie	
	tehnico-administrativ	muncitori	tehnico-administrativ	muncitori	tehnico-administrativ	muncitori
1	18	19	20	21	22	23
1915	163	69	162	53	189	75
1927	4 622	1 844	4 826	1 927	5 933	2 375
1928	5 602	2 245	4 953	1 978	6 751	2 687
1929	5 406	2 179	5 354	2 138	6 850	2 720
1930	5 441	2 165	5 254	2 100	6 485	2 590
1931	4 386	1 754	4 131	1 660	6 514	2 621
1932	4 514	1 820	3 157	1 255	5 110	2 058
1933	3 652	1 471	2 754	1 095	5 340	2 129
1934	3 931	1 552	2 739	1 088	5 458	2 179
1935	3 976	1 571	3 091	1 244	4 835	1 925
1936	4 501	1 805	2 648	1 063	5 380	2 152
1937	4 270	1 717	3 126	1 251	4 769	1 919
1938	5 182	2 061	3 645	1 454	5 514	2 212
1939	5 246	2 093	3 696	1 481	5 769	2 301
1940	6 688	2 686	4 718	1 881	7 070	2 834
1941	7 294	2 906	6 169	2 468	9 426	3 771
1942	11 713	4 689	12 868	5 142	13 518	5 423

SURSE: „Anuarul statistic al României" 1915—1916, 1920—1940; „Comunicări statistice", nr. 8, 1945.

NOTE:[1] Sursele arată personalul salariat pe două categorii: administrativ-tehnic și muncitor, însă fondul de salarii este cumulat. În scopul departajării salariilor celor două categorii și a stabilirii salariului nominal mediu lunar al fiecăreia, s-a atribuit personalului administrativ-tehnic un salariu mediu lunar mai mare decît cel reieșit din calcul ca medie a salariului comun.

Pe baza cercetării situațiilor de salarizare, pe categorii de personal din arhivele unor întreprinderi industriale, din perioada interbelică, s-a conturat un decalaj mediu de 2,5 —3,5 ori al mărimii salariului mediu lunar în favoarea personalului administrativ-tehnic. Pentru certitudine am acceptat multiplul de 2,5 ori cu care s-a calculat salariul mediu lunar al personalului administrativ-tehnic față de salariul mediu lunar al muncitorilor. Menționăm, în vederea orientării cititorului în această privință, datele de la Ancheta industrială din anul 1907, pe baza cărcia s-au făcut calculele în tabelul care arată în mod separat suma salariilor personalului administrativ-tehnic și ale muncitorilor. Calculul salariului mediu lunar pune în evidență un multiplu de 4,1 ori în favoarea salariului primei categorii. Avînd însă în vedere că deceniile următoare, ca urmare a modernizării organizării și gestiunii întreprinderilor industriale, a crescut personalul de evidență, contabilitate, cel cu sarcini comerciale etc., cu salarii medii în tendință de egalizare, considerăm că și din acest punct de vedere multiplul de 2,5 ori al mărimii salariilor medii lunare ale personalului administrativ-tehnic față de cele ale muncitorilor poate fi acceptat fără rezerve pentru calcul, el reprezentînd limita minimă a diferenței celor două categorii de salarii.

[2] În 1915 salariul exprimat în lei aur, etalonul leu aur fiind de 32 ori mai mare ca leul hîrtie din 1929.

[3] După 1939 inflația conduce la sporirea mărimii salariului nominal dar are ca rezultat scăderea capacității de cumpărare din cauza creșterii mai rapide a prețurilor.

Tabel

Indicele salariului[1] mediu[2], pe ramuri

Anii	Indice general	Extractivă	Metalurgică	Chimică	Construcții	Ceramică sticlă
1	2	3	4	5	6	7
1923	1 838	1 678	1 742	1 728	1 897	1 916
1924	2 109	2 165	2 024	1 980	2 032	2 399
1925	2 316	2 592	2 226	2 176	2 211	2 673
1926	2 490	3 097	2 323	2 222	2 360	2 873
1927	2 714	3 381	2 532	2 628	2 598	3 067
1928	2 748	3 069	2 511	2 651	2 635	3 092
1929	2 764	3 103	2 577	2 651	2 619	3 130
1930	2 656	3 113	2 468	2 630	2 499	2 960
1931	2 356	2 534	2 202	2 335	2 263	2 488
1932	1 963	2 077	1 843	1 890	1 802	1 928
1933	1 743	2 032	1 669	1 751	1 660	1 897
1934	1 705	2 237	1 661	1 677	1 607	1 849
1935	1 685	2 230	1 642	1 639	1 586	1 868
1936	1 726	2 189	1 692	1 719	1 652	1 929
1937	1 818	2 182	1 782	1 845	1 728	1 943
1938	1 853	2 368	1 799	1 861	1 752	1 906

SURSE: Întocmit pe baza datelor din „Mișcarea salariilor", 1923—1934; „Anuarul statistic al României", 1939 și 1940.

NOTE: [1] Indicele salariului mediu lunar a început să se elaboreze din anul 1921 de către Institutul Central de Statistică.

S-a luat ca bază salariul pentru 108 și, ulterior, 110 profesiuni din 44 și apoi din 45 de orașe, informațiile culegîndu-se de la „întreprinderile cele mai reprezentative".

La calculul salariilor medii lunare s-a folosit media aritmetică simplă, iar pentru comparații între profesii și orașe s-a făcut indicele care a luat ca bază = 100 anul 1914. Salariul mediu reprezintă ciștigul mediu lunar efectiv realizat.

Salariile nominale, medii lunare și, respectiv, indicele salariilor cresc în perioada 1914—1930 față de anul 1914 exclusiv datorită inflației, căci salariile reale în aceeași perioadă s-au redus în medie față de anul 1914.

Ceea ce arată indicele, în măsura în care corespunde realității, este mișcarea — creșterea apoi scăderea — inegală a ciștigurilor diferitelor profesii în cei 25 de ani, o anumită restructurare și renivelare a salariilor lunare medii ale diferitelor profesii (datele în „Mișcarea salariilor" 1923—1940) și în diferite ramuri (în tabelul prezent).

Institutul Central de Statistică a format, pe baza salariilor medii a celor 110 profesii, salarii medii de ramură, din care a calculat apoi în dinamică indicele salariului mediu de ramură.

Expunem mai jos spre edificare profesiile care au intrat în fiecare ramură. Totodată, menționăm, spre informare, salariul nominal mediu pe fiecare profesie, în lei, din anul de bază 1914. Ele nu reprezintă salarii medii pe țară, întrucît nu a fost calculată o asemenea cifră, ci s-au luat spre exemplificare salarii ale unui oraș industrial — Ploiești — în care s-au găsit majoritatea profesiilor din nomenclator; pentru cîteva profesii care lipseau la Ploiești s-au luat salariile din București.

Industria metalurgică și mecanică		*Îmbrăcăminte și toaletă*	
arămari	150 lei	căciulari	120 lei
armurieri	180	ceaprazari	120
ascuțitori	150	corsetiere	180
cazangii	200	croitori	180
căldărari	150	croitorese	150
cuțitari	120	formieri	180
fierari	120	lenjerese	120
focari	90	modelatori	200
galvanizatori	180	modiste	120

industriale, în perioada 1923–1938

baza 1914 = 100

Artă și precizie	Poligrafie	Prelucrarea lemnului	Textilă	Confecții	Alimentară
8	9	10	11	12	13
1 734	1 783	1 841	1 755	1 897	1 842
1 904	2 080	2 123	1 792	2 047	2 184
2 248	2 192	2 324	2 218	2 227	2 368
2 283	2 429	2 505	2 406	2 478	2 575
2 428	2 713	2 657	2 644	2 662	2 854
2 495	2 808	2 723	2 668	2 635	2 958
2 526	2 965	2 726	2 677	2 716	2 969
2 452	2 948	2 623	2 563	2 530	2 864
2 174	2 649	2 287	2 321	2 197	2 583
1 754	2 124	1 815	1 920	1 739	2 140
1 611	1 889	1 632	1 769	1 601	1 950
1 590	1 841	1 632	1 756	1 558	1 886
1 556	1 814	1 585	1 807	1 564	1 897
1 620	1 851	1 621	1 850	1 587	1 921
1 643	1 945	1 710	1 912	1 674	2 054
1 600	2 005	1 771	1 904	1 712	2 118

lăcătuși	180 lei	șepcari	100
mecanici	180	strungari în os	120
montori	150		
potcovari	120	*Construcții*	
strungari în fier	150	coșari	180
tinichigii	100	electricieni	150
turnători	180	instalatori de apă	200
uneltitori	180	instalatori de calorifer	160
Industria lemnului și mobilei		instalatori de electricitate	160
auritori pe lemn	240	sculptori în piatră	200
cadratori (rame)	120	sobari	210
calapodari	120	spoitori de case	100
ciurari	180	vopsitori	160
constructori biliarde	300	zidari	150
constructori coșciuge	150	zugravi	210
constructori căruțe de lemn	200	*Alimentară*	
cufărari și lădari	180	bombonieri	180
dogari	100	brutari	160
dulgheri	100	bucătari	150
gateriști	150	cofetari	150
împletitori în lemn, papură	180	fermentatori	150
parchetari	240	măcelari	120
rotari	150	mezelari	150
rudari	120	morari	80
sculptori în lemn	200	simigii	90
strungari în lemn	120		
tîmplari	150	*Industria pielăriei și blănăriei*	
Industria textilă		blănari	90
abagii	150	cismari	160
boiangii	100	curelari	120
frînghieri	120	cojocari	120
perieri	120	pieptănari	180
plăpumari	120	tăbăcari	160
tapițeri	200	*Industria sticlei, și varului*	
tricotagii	120		
țesători	100		

Industria tipografică		cărămidari	180
legători de cărți	120	ceramiști	130
litografi	200	olari	150
tipografi	150	poleitori de sticlă	200
zețari	140	suflători de sticlă	200
zincografi	180	*Industria extractivă*	
Artă și precizie		minieri	120
ceasornicari	250	sondari	120
fotografi	250	*Transport și depozitare*	
giuvaergii	250	birjari	120
gravori în lemn	250	*Industria chimică*	
gravori în sticlă	200	săpunari	120
		luminărari	120

[2] După modul de culegere a datelor și întocmire a indicelui se impun rezerve însemnate, în special asupra veridicității mărimii salariilor și respectiv a relațiilor dintre indicii diferitelor ramuri. Analiza profesiilor care au intrat în componența indicilor pe ramură și a celui general arată că prioritatea profesiilor aparținea industriei mici și meșteșugărești.

La întocmirea indicilor s-a utilizat media aritmetică care pune pe plan de egalitate profesii și salarii ale lucrătorilor industriali, numeroși, cu ale lucrătorilor din industria mică și meșteșugărească — industria lemnului, textilă etc. — ceea ce deformează valoarea indicilor. Industria chimică, de pildă, este reprezentată prin — săpunari și luminărari — profesii meșteșugărești, iar transporturile prin birjari, ignorîndu-se profesiile moderne și salariile a zeci de mii de muncitori din întreprinderile chimice, precum și 80—90 mii de muncitori (în perioada interbelică) de la căile ferate.

Datele culese și publicate în sursă — „Mișcarea salariilor" —, referitoare la mărimea absolută a salariilor pe profesii și localități, au un grad ridicat de relativitate, uneori prezentîndu-se într-o disproporție considerabilă de la o profesie la alta și de la o localitate la alta. Relativitatea în culegerea datelor o exprimă și faptul că salariile se prezintă în cifre prea rotunjite, ceea ce sugerează o mare aproximație în apreciere.

În sfîrșit, mărimea salariilor diferitelor profesii este, credem, mult exagerată; chiar pentru anul de bază 1914 ele depășesc mult salariile medii lunare pe ramuri, din anul 1915, calculate după statistica industrială oficială.

În lipsa altor date însă, acestea au fost utilizate în cercetarea economico-socială și au constituit punctul de plecare al analizelor oficiale ale vremii, referitoare la evoluția indicelui salariilor din perioada interbelică.

Prin observațiile menționate mai sus atragem atenția cercetătorilor asupra unora din defecțiunile acestor indici și a gradului lor de veridicitate. Reproducem, cu toate acestea, indicii medii ai salariilor, astfel cum au fost constituiți de Ministerul Muncii, întrucît în linii generale și pe termen lung ei înscriu tendințele, mai mult sau mai puțin certe, în evoluția salariului mediu lunar din industrie în intervalul 1923—1938.

Tabel 491

Veniturile[1], pe grupe de mărime ale asiguraților[2], în anii 1936—1938

Grupa de salarizare[3] lunară	1936 trimestru II	1937 trimestru I	1938 trimestru II—IV	1936	1937	1938
	mii asigurați			pondere		
Industria mare						
TOTAL	475	502	619	100,0	100,0	100,0
pînă la 600 lei	43	39	32	9,1	7,8	5,2
601—1 125 lei	117	106	102	24,6	21,1	16,5
1 126—1 975 lei	159	163	215	33,5	32,5	34,7
1 976—2 475 lei	46	63	81	9,7	12,5	13,1
peste 2 476 lei[4]	110	131	189	23,1	26,1	30,5
Industria mică[5]						
TOTAL	398	362	441	100,0	100,0	100,0
pînă la 600 lei	129	108	105	32,4	29,8	23,8
601—1 125 lei	117	115	144	29,4	31,8	32,7
1 126—1 975 lei	83	72	101	20,9	19,9	22,9
1 976—2 475 lei	23	24	32	5,8	6,6	7,2
peste 2 476 lei[4]	46	43	59	11,5	11,9	13,4

SURSE: „Asigurări sociale", 1941—1945, vol. 9.

NOTE: [1] După legea de unificare a asigurărilor sociale din aprilie 1933 asigurarea era obligatorie pentru salariații intreprinderilor industriale și comerciale, particulare și publice, ale căror salarii lunare nu depășeau limita de 6 000 lei lunar: ucenicii și practicanții, meseriașii patroni, lucrătorii din fabrici, uzine, din ateliere, la domiciliul lor sau al clientului. Majoritatea însă o formau muncitorii din industria mare și mică. În asigurările obligatorii nu erau cuprinși salariații instituțiilor care aveau case proprii de asigurări: C.F.R., P.T.T. etc.

[2] După modul de plată a cotizațiilor: în industria mare — întreprinderi cu peste 20 salariați — pe liste de plată; în industria mică — unități sub 20 salariați — prin lipire de timbre pe cartea de asigurat.

[3] Grupele de salarizare determinate după clasa de asigurare și salariul mediu asigurat pe lună.

[4] De presupus pînă la 6 000 lei suma limită de venit pentru care era obligatorie cotizarea la asigurări sociale.

[5] Sînt încadrați și meseriași patroni, lucrătorii la domiciliul lor sau la domiciliul clientului, ucenici, membrii familiei patronului ce îndeplinesc o funcție în atelier.

Tabel 192

Salariile medii[1] lunare ale lucrătorilor din atelierele C.F.R., în perioada 1886—1914

lei/lună

Anii	Lucrători număr	București	Pașcani	Galați	Turnu-Severin	Constanța
1886	— — —	97,06	—	91,05	75,54	—
1887	— — —	100,00	—	92,09	72,40	—
1888	— — —	79,68	—	71,63	60,08	—
1889	— — —	84,95	65,83	80,82	67,60	—
1890	— — —	97,09	82,64	91,82	58,96	—
1891	1 707	95,08	87,76	91,65	76,86	—
1892	1 997	80,10	91,89	89,79	80,34	—
1893	1 888	91,81	88,56	99,06	90,00	—
1894	2 026	102,50	90,48	83,41	77,22	—
1895	1 802	86,80	86,34	94,09	88,47	—
1896	1 925	88,51	97,04	88,32	85,25	66,79
1897	1 968	92,32	90,38	86,05	93,62	76,32
1898	2 008	106,12	109,21	103,07	87,64	91,20
1899	1 936	100,81	107,39	101,76	70,67	86,40
1900	1 827	103,72	97,48	92,17	80,99	79,65
1901	1 883	83,50	89,90	88,58	76,29	81,50
1902	2 002	86,85	89,98	87,41	79,09	87,84
1903	2 095	88,64	85,36	87,92	68,65	79,78
1904	2 172	82,87	90,45	89,89	76,21	79,10
1905	2 512	79,08	90,66	90,94	78,12	86,55
1906	3 083	82,45	93,03	90,56	83,93	87,42
1907	3 109	98,25	95,30	101,81	93,67	101,77
1908	2 871	101,39	96,72	116,53	90,69	90,84
1909	2 958	107,00	107,79	112,92	97,02	91,21
1910	3 333	100,21	116,19	122,83	102,56	105,85
1911	3 226	106,03	115,75	124,54	104,20	106,28
1912	3 369	110,98	121,80	114,24	93,41	106,28
1913	3 552	123,60	116,35	121,72	91,83	105,65
1914	3 540	142,10	132,65	139,52	110,98	120,23

SURSE: *Dare de seamă statistica asupra exploatării căilor ferate, docurilor și serviciului maritim român pe exercițiul anului bugetar 1902/1903: Dare de seamă statistică asupra exploatării Căilor Ferate Române și a docurilor pe exercițiul anului bugetar 1906/1907*; „Anuarul statistic al României", 1915—1916.

NOTE: [1] În sursă salariile medii brute sînt stabilite pe ateliere, ca raport între fondul anual de salarii și numărul de lucrători.

Preţul[1] unor bunuri de subzistenţă, pe unitate, în Bucureşti, exprimate

Salariu nominal [3]		1877	1895	1902	1912	1917	1920
		225 lei	225 lei	207 lei	230 lei	280 lei	390 lei
Media lunară de timp de muncă		260 h	260 h	260 h	260 h	312 h	208 h
Pîine	1 kg	19′	21′	20′	18′	1 h 40′	1 h 31′
Mălai	„	8′	13′	13′	11′	25′	44′
Fasole	„	12′	26′	28′	19′	1 h 28′	1 h 10′
Zahăr	„	1 h 32′	1 h 16′	1 h 37′	1 h 14′	5 h 20′	15 h 21′
Ulei	1 l	2 h 23′	1 h 51′	2 h 7′	2 h 24′	10 h 50′	7 h 45′
Ouă	10 buc.	32′	44′	43′	49′	3 h 31′	4 h 38′
Carne de porc	1 kg	44′	1 h 8′	1 h 10′	1 h 34′	4 h 6′	8 h 53′
Brînză de oi	„	48′	1 h 21′	1 h 31′	1 h 44′	7 h 18′	9 h 42′
Lapte	1	32′	30′	30′	28′	50′	1 h 41′
Vin	l	37′	1 h	58′	1 h 3′	2 h 50′	5 h 45′
Tutun	100 gr	1 h 36′	1 h 19′	1 h 31′	1 h 14′	1 h 34′	5 h
Orez	1 kg	48′	40′	51′	39′	10 h 32′	8 h
Săpun	„	1 h 18′	54′	59′	1 h	8 h 48′	8 h 7′
Pînză	1 m	56′	40′	39′	39′	6 h 34′	8 h 2′
Şifon	„	1 h 7′	56′	52′	56′	8 h 25′	10 h 36′
Ghete bărbăteşti	1 per.	24 h 28′	18 h 31′	17 h 14′	17 h 36′	145 h 42′	126 h 15′
Pantofi de damă	„	23 h 49′	17 h 12′	15 h 48′	16 h 25′	135 h 23′	116 h 8′
Stofă cal. II	1 m	16 h 16′	13 h 24′	10 h 21′	11 h 30′	— — —	68 h 12′
Costum bărbătesc	1 buc.	82 h	68 h 47′	61 h 47′	56 h 20′	— — —	340 h 51′
Ciorapi bărbăteşti	1 per.	1 h 23′	39′	34′	35′	5 h 82′	9 h 6′
Ciorapi de damă	„	—	—	1 h 31′	1 h 25′	13 h 31′	18 h 12′
Petrol lampant	l	45′	27′	28′	18′	2 h 36′	47′
Lemne de foc	100 kg	5 h 10′	2 h 20′	3 h 36′	4 h 36′	21 h 15′	16 h 36′

SURSE: Calculat după salariul mediu lunar din tabelul 489; „Anuarul statistic al oraşului Bucureşti", 1879—1935; „Buletinul statistic al Municipiului Bucureşti", 1935—1948.
NOTE: [1] Preţuri cu amănuntul pe piaţa Capitalei.

[2] Exprimarea în unităţi de timp, minute şi/sau ore, a capacităţii salariului brut, de cumpărare a produselor de primă necesitate s-a făcut:

— prin raportarea salariului mediu brut lunar din anii respectivi, al unui mecanic de locomotivă din Bucureşti, la timpul de lucru lunar, obţinîndu-se retribuţia ce revine pe unitate de timp, respectiv pentru un minut de muncă.

— preţul mediu anual cu amănuntul, al produselor din listă, a fost raportat apoi la retribuţia pe unitate de timp, obţinîndu-se expresia în minute şi/sau ore a plăţii respective.

[3] S-a avut în vedere salariul brut, al unui mecanic de locomotivă de clasă mijlocie, la depoul C.F.R. Bucureşti, ce revenea pe o oră de muncă. De notat că din salariul nominal brut se deducea, pentru unele perioade, 5% impozit pînă la 1900, între 10—18% după 1900 impozite, asigurări etc., iar în anii 1939—1944 între 20—25% plus împrumuturile forţate etc.

[4] La salariul de bază s-a adăugat conform legii privitoare la noile salarii în lei satabilizaţi ale funcţionarilor publici ai statului şi regiilor autonome cu statute speciale, din august 1947, îndemnizaţie de chirie 20%, îndemnizaţie pentru 2 copii, 400 lei, plus prima specială de activitate economică de 20%; la salariul net s-a mai calculat 10% pentru asigurările sociale şi 5% impozit pentru a se obţine salariul real brut.

[5] Produse raţionalizate, în cantitate limitată, la preţuri oficiale.

[6] La preţurile pieţei libere sau ale „bursei negre".

în timp de muncă [2], în perioada 1877—1947

ore şi/sau minute

1925	1928	1933	1938	1944	1947 iulie	1947 decembrie	
						oficiale	libere
3 120 lei	6 380 lei	3 600 lei	5 750 lei	14 900 lei	1 995 000 lei	5 414 lei [4]	
208 h	208 h	208 h	208 h	260 h	208 h	208 h	208 h
42′	18′	28′	14′	46′	2h/[5]20 h [6]	30′	—
33′	37′	16′	10′	48′	1 h 28′[5]/25 h[6]	27′	43′
53′	33′	21′	29′	2 h 32′	25 h	1 h 37′	2 h 53′
1 h 45′	67′	2 h 23′	1 h 6′	4 h 17′	16 h 30′[5]/42 h[6]	2 h 32′	21 h 44′
1 h 42′	1 h 33′	1 h 42′	1 h 15′	5 h 43′	17 h[5]/58 h [6]	2 h 1′	7 h 15′
1 h 44′	1 h 3′	58′	37′	1 h 11′	18 h	1 h 16′	6 h 31′
3 h 9′	1 h 57′	1 h 44′	1 h 27′	5 h 51′	18 h	1 h 44′	9 h 47′
3 h 31′	2 h 21′	2 h 29′	1 h 38′	9 h	46 h 10′	2 h 32′	15 h 13′
49′	29′	32′	21′	1 h 36′	3 h 13′	48′	2 h 54′
1 h 15′	46′	1 h 1′	42′	2 h 41′	12 h	2 h 6′	6 h 31′
1 h 36′	1 h 1′	3 h 12′	1 h 29′	5 h 3′	20 h	5 h 26′	—
1 h 51′	53′	1 h 35′	1 h 4′	6 h 45′	20 h	2 h 50′	6 h 53′
2 h 15′	1 h 22′	1 h 20′	56′	6 h 24′	25 h	4 h 40′	18 h 7′
2 h 45′	1 h 21′	1 h 55′	1 h 17′	17 h 50′	7 h 45′[5]/60 h[6]	2 h 43′	13 h 3′
2 h 57′	1 h 28′	1 h 58′	1 h 27′	23 h 31′	110 h	4 h 30′	18 h 50′
37 h 48′	23 h 54′	31 h 12′	20 h 18′	105 h 42′	181 h	62 h 41′	161 h 36′
34 h 37′	22 h 48′	26 h 45′	19 h 6′	98 h 24′	152 h	48 h 55′	149 h 17′
28 h 54′	19 h 20′	24 h 46′	16 h 32′	87 h 30′	58 h	23 h 55′	44 h 56′
115 h	96 h 52′	136 h	108 h 33′	351 h 50′	231 h	87 h 19′	200 h
1 h 44′	1 h 32′	1 h 40′	1 h 27′	7 h 45′	18 h	1 h 44′	4 h 32′
3 h 52′	3 h 12′	3 h	3 h 20′	15 h 48′	37 h	5 h 4′	14 h 30′
19′	13′	15′	6′	36′	6 h 42′	14′	30′
6 h 6′	3 h 52′	4 h 59′	3 h 31′	10 h 52′	15 h 47′	5 h 26′	16 h 18′

Tabel 493

Salariul mediu lunar [1] al personalului din industrie, pe ramuri şi funcţii, în anul 1947 (decembrie)

Ramura	lei	Funcţia personalului	lei
Total industrie	5 914	Conducere şi tehnic	32 806
Metalurgică	6 151	Tehnic superior	18 344
Textilă	4 940	Auxiliar principal	10 931
Alimentară	5 696	Auxiliar secundar	6 029
Chimică	5 624	Lucrători calificaţi	6 153
Pielărie	6 175	Lucrători industriali	4 012
Lemnului	3 862	Lucrători necalificaţi	3 401
Materiale de construcţii	5 565	Ucenici	1 082
Hîrtie	5 537	Alţii	5 127
Arte grafice	7 341		
Energie electrică	5 877		
Extractivă	6 647		

SURSE: „Probleme economice", nr. 2, 1948.

NOTE: [1] Constituie salariile medii de la 147, cele mai mari întreprinderi industriale cuprinzînd 198 488 salariaţi în luna decembrie 1947. Datele reprezintă primele informaţii asupra fenomenului salarizării, după stabilizarea monetară de la 15 august 1947, care a eliminat marea inflaţie şi a redus preţurile şi salariile în limite apropiate nivelului anului 1938.

III

ACCIDENTE DE MUNCĂ ȘI MORBIDITATEA PROFESIONALĂ, ÎN PERIOADA 1912—1944— INTRODUCERE

Accidentele de muncă sînt luate în evidență numai de la introducerea asigurărilor sociale pentru cazuri de invaliditate și deces din anul 1912. Sursele statistice furnizează informații, în trei segmente, din perioada 1912—1944, după criteriile legilor asigurărilor sociale existente în vigoare în anii respectivi. Datele succesive pot forma o imagine de continuitate a fenomenului pentru toată perioada, deși clasificările nu sînt comune. Comparabile sînt perioadele 1912—1916, 1924—1930, 1936—1943. De reținut că sporirea sau reducerea bruscă a cazurilor de accidente, constatată în datele statistice, nu este o reflectare a realității ci mai mult a capacității și posibilității organelor asigurărilor sociale de a le înregistra.

Datele referitoare la accidentele de muncă profesionale, din situațiile ce urmează, reprezintă accidentele înregistrate numai în rîndul personalului asigurat și numai pentru acela care a primit ajutor de boală sau pensie. Ele reprezintă un coeficient mai mic față de numărul real al accidentelor din întreaga industrie.

Cercetate pe termen mai lung, accidentele de muncă relevă o tendință globală netă și susținută de creștere, care desemnează sporul de forță de muncă angajată și pune în evidență cauze obiective — intensificarea muncii, slaba asigurare și protecție a muncii, economia de capital constant — și cauze subiective, înregistrări mai mult sau mai puțin exacte, corespunzătoare realității. În orice caz, se poate constata, pe baza datelor și a studiilor existente în domeniu, că, deși asistența sanitară în perioada interbelică a devenit mai eficientă, fără a ajunge în vreo ramură la nivelul necesităților, protecția muncii, îndeosebi pentru muncitorii necalificați sau slab calificați, a rămas mult în urma avansului tehnic și tehnologic înfăptuit în unele ramuri și subramuri. Rata de accidente, morbiditate și mortalitate în loc să se reducă a sporit, îndeosebi în anii războiului, ai intensificării producției și muncii, ai măsurilor de interzicere și condamnare a manifestărilor de protest referitoare la condițiile de muncă.

Situațiile statistice destinate să înfățișeze evoluția accidentelor profesionale și a morbidității, pe ramuri de activitate, le relevă pe cele cu grad mai mare de periclitate. Datele ar obține valoare mai precisă dacă ar fi raportate la numărul de muncitori din ramurile respective, operațiune imposibilă însă de efectuat din cauza lipsei datelor de distribuire a asiguraților pe ramuri economice.

Tabel 495

Accidente de muncă[1], după urmările lor, pe ramuri, în perioada 1912—1918

număr

Ramuri	1912/1913			1913/1914			1914/1915			1915/1916		
	Total	Invaliditate	Decese	Total	Invaliditate	Decese	Total	Invaliditate	Decese	Total	Invaliditate	Decese
TOTAL	101[3]	52	49	393	263	130	296	217	79	314	243	71
Forestieră	21	8	13	115	67	48	92	58	34	84	57	27
Petrolieră	24	9	15	83	55	28	58	47	11	53[4]	43	10
Metalurgică	11	11	—	32	30	2	23	22	1	18	15	3
Materiale de construcţii	7	3	4	9	5	4	15	10	5	5	4	1
Construcţii	3	2	1	19	10	9	15	10	5	29[5]	16	13
Extractivă — mine şi cariere	2	—	2	22	14	8	16	8	8	19	14	5
Textilă	1	1	—	12	10	2	9	8	1	8	5	3
Gaz şi electricitate	5	2	3	5	3	2	8	5	3	6	4	2
Maşini agricole	9	4	5	22	13	9	4	4	—	11	10	1
Hîrtie şi tipografii	6	4	2	7	5	2	16	13	3	22	20	2
Lemn	5	4	1	15	15	—	14	13	1	21	20	1
Alimentară	5	2	3	36	23	13	14	10	4	21	18	3
Chimică	2	2	—	13	12	1	10	8	2	14	14	—
Altele	—	—	—	3	1	2	2	1	1	3	3	—

Ramura	1917/1918		
	Total	Invaliditate	Decese
TOTAL	617	572	45
Forestieră	50	45	5
Petrolieră	83	76	7
Rafinării	37	32	4
Materiale de construcţii	4	4	—
Construcţii	37	32	5
Metalurgică	157	157	—
Extractivă — mine şi cariere	70	65	5
Textilă	1	1	—
Gaz şi electricitate	21	19	2
Maşini agricole	23	12	11
Hîrtie şi tipografii	23	19	4
Lemn	78	76	2
Alimentară	40	38	2
Chimică	2	2	1
Altele	18	17	1

SURSE: Monitorul asigurărilor muncitoreşti, 1912—1918.

NOTE: [1] Priveşte numai accidentele care au fost confirmate de Casa centrală a asigurărilor sociale şi pentru care s-au acordat ajutoare şi pensii.

[2] Numărul accidentelor este redus deoarece nu s-au înregistrat toate cazurile.

[3] Priveşte numai teritoriul Munteniei.

[4] Cifră corectată, în sursă 63.

[5] Cifră corectată, în sursă 25.

Tabel 496

Accidente de muncă pe categorii de boli, în perioada 1924—1930

număr

Categoria de boli	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930
TOTAL	5 394	6 569	7 100	7 031	7 521	8 282	7 611
Congestii	35	16	32	20	27	56	29
Tumefacţii, ulceraţii	2 358	3 709	3 479	3 355	3 416	4 048	3 903
Luxaţii, striviri, tăieturi, fracturi, amputaţii	2 849	2 498	3 263	3 328	3 707	3 765	3 336
Infecţii, hemoragii interne	67	111	168	144	124	185	150
Ardere, carbonizare	16	20	50	45	38	59	42
Anchiloze, lumbago	34	31	38	33	22	37	29
Moarte subită	2	124	3	7	3	108	82
Altele	33	60	67	99	184	24	40

SURSE: „Buletinul muncii şi asigurărilor sociale" 1932, patrtea a II-a, Asigurări sociale

NOTE: [1] Numai ale asiguraţilor şi numai cele pentru care s-a plătit ajutor de boală.

Tabel 497

Accidente de muncă[1] după urmările lor, în perioada 1924—1930

număr

Anii	Total	Invaliditate		Decese
		Temporară	Permanentă	
1924	5 863	5 179	469	215
1925	7 083	6 324	514	245
1926	7 727	6 767	627	333
1927	7 601	6 785	571	245
1928	8 065	7 280	544	241
1929	8 963	7 976	680	307
1930	8 208	7 359	597	252

SURSE: „Buletinul muncii și asigurărilor sociale", 1932, partea a II-a, Asigurări sociale.
NOTE: [1] Numai ale asiguraților și numai cele pentru care s-a acordat ajutor sau pensie.

Tabel 498

Accidentele de muncă[1], după ramuri, în perioada 1924—1930

număr

Ramura	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930
TOTAL	5 394	6 569	7 100	7 030	7 521	8 283	7 611
Petrol	1 092	1 434	1 891	1 846	1 842	2 193	2 165
Extractivă — mine și cariere	271	336	393	482	523	651	522
Materiale de construcții	158	170	180	191	219	177	157
Exploatarea și prelucrarea lemnului	1 702	1 998	2 146	1 851	2 007	2 478	1 843
Metalurgică	642	820	864	950	1 108	899	989
Gaz și electricitate	43	51	59	80	106	112	105
Mașini agricole	8	11	7	15	16	13	10
Alimentară	375	403	336	419	433	385	304
Chimică	128	145	124	129	135	121	117
Textilă	212	325	249	241	294	297	326
Pielărie	90	99	100	70	100	79	75
Hîrtie și arte grafice	270	276	261	296	237	251	211
Construcții	102	158	162	120	168	207	262
Transporturi și comunicații	282	343	328	340	333	420	525

SURSE: „Buletinul muncii și asigurărilor sociale" 1932, partea a II-a, Asigurări sociale.
NOTE: [1] Numai ale asiguraților și numai cele pentru care s-a plătit ajutor de boală.

Accidentele de muncă erau mult mai numeroase: întrucît însă la plata zilelor de boală și a pensiilor de invaliditate erau implicați și patronii, declararea accidentelor la instanțele asigurărilor sociale se făcea mult sub numărul real. Amploarea fenomenului accidentelor de muncă față de numărul celor declarate o dovedesc datele din anii 1912—1914, singurele care pot oferi o imagine a raportului dintre accidentele luate în considerare de Casa asigurărilor sociale și accidente produse în rîndul asiguraților:

Accidente luate în considerare de C.A.S.

	Invaliditate	*Mortale*	*Total*
1912/13	52	49	101
1913/14	263	130	393

Accidente anunțate la C.A.S.

1912/13	3 450	200	3 650
1913/14	3 793	242	4 035

(„Monitorul asigurărilor muncitorești", 24 mart. 1915, 1 oct. 1916).

Accidente de muncă[1], după număr, pe ramuri, în anii 1934—1938, 1943—1944

număr

Ramura	1934/35		1935/36		1936/37		1937/38	1943/44
	Invaliditate	Decese	Invaliditate	Decese	Invaliditate	Decese	Dcese	Invaliditate
TOTAL	10 593	436	12 210	501	13 674	418	551	16 945[2]
Exploatarea solului	1 388	107	1 497	108	1 667	85	125	1 144
Extractivă	1 668	60	2 198	69	2 404	44	80	5 548
Metalurgică și electrotehnică	1 992	34	2 717	47	2 619	48	47	3 673
Lemn	1 274	37	1 330	48	1 215	37	49	820
Construcții	460	29	186	57	948	32	61	775
Textilă și confecții	778	24	729	19	905	23	28	973
Pielărie	387	17	426	11	487	18	15	239
Alimentară	600	22	669	34	714	32	24	457
Chimică	466	24	648	18	741	21	31	1 102
Hîrtie și tipografii	85	3	81	3	108	2	5	99
Credit și asigurări	28	4	39	5	31	3	5	28
Comerț	383	21	483	22	447	26	28	215
Transporturi	476	24	529	29	635	26	29	811
Salubritate	236	14	251	17	236	10	12	196
Altele	372	16	427	14	517	11	12	865

SURSE : Calculat după „Buletinul oficial al asigurărilor sociale", 1937/38, 1938/39, 1939/40, 1940/41, 1942/43 ; „Asigurări sociale", 1947.

NOTE : [1] După 1930 se modifică ușor clasificarea ramurilor față de anii 1924—1930.

[2] Cifră corectată, în sursă 17 043.

Tabel 500

Bolnavii consultați[1] din personalul C.F.R., în perioada 1889—1914

număr

Anii	Bolnavi Total	Însănătoșiți sau ameliorați	Morți	Bolnavi consultați		
				La cabinet	La domiciliu	Trimiși la spital
1889	15 643	15 581	62	14 111	— — —	— — —
1890	19 664	19 553	111	11 841	— — —	— — —
1891	24 027	23 954	73	15 642	— — —	— — —
1892	33 677	33 571	106	24 330	12 114	— — —
1893	37 719	37 605	114	27 635	12 640	— — —
1894	37 350[2]	37 190	160	27 888	15 176	— — —
1895	38 667	38 502	165	28 783	14 569	— — —
1896	43 864	43 720	144	33 695	15 233	— — —
1897	49 625	49 468	157	39 545	9 270	810
1898	50 937	50 789	148	40 902	9 522	513
1899	51 977	51 823	154	41 491	14 373	1 113
1900	45 332	45 165	167	36 991	7 532	819
1901	42 472	42 318	154	43 503	7 911	1 058
1902	42 024	41 887	137	32 633	8 608	783
1903	43 713	43 569	144	34 603	8 214	896
1904	46 850	46 687	163	38 319	7 584	947
1905	51 839	51 680	159	43 388	7 455	996
1906	57 395	57 240	155	48 668	7 605	1 122
1907	63 117	62 910	207	54 471	7 552	1 094
1908	62 527	62 353	174	53 897	7 753	874
1909	56 635	56 419	216	47 362	8 401	872
1910	54 110	53 922	188	43 473	9 634	998
1911	52 212	52 057	155	42 473	8 728	1 011
1912	52 658	52 478	180	44 329	7 407	922
1913	49 842	49 680	162	41 278	7 554	1 010
1914	57 954	57 803	151	48 034	8 896	1 024

SURSE : *Dare de seamă statistică asupra exploatării căilor ferate, docurilor și Serviciului maritim român, pe exercițiul anului bugetar 1902/1903 ; Dare de seamă statistică asupra exploatării Căilor ferate române, pe exercițiul anului bugetar 1914/1915.*

NOTE : [1] S-a înregistrat fiecare prezentare la consultație.

[2] Cifră corectată, în sursă 37 250.

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 501

Morbiditatea în rîndul asiguraților[1], pe categorii de boli, în anii 1924 și 1930

Denumirea bolilor	1924		1930	
	Număr	procente	Număr	Procente
TOTAL	16 256	100,0	19 482	100,0
Boli infecțioase	3 260	20,1	3 036	15,6
Boli ale aparatului digestiv	1 225	7,5	2 360	12,1
Boli ale aparatului circulator	691	4,3	1 146	5,9
Boli ale aparatului respirator	2 096	12,9	3 060	15,7
Boli ale aparatului renal	341	2,1	1 748	9,0
Boli ale sistemului nervos	1 505	9,3	566	2,9
Boli oftamologice și O.R.L.	473	2,9	221	1,1
Boli de piele	378	2,3	511	2,6
Boli ale sistemului osteo-articular	— — —	— — —	3 492	17,9
Intoxicații	— — —	— — —	108	0,6
Tuberculoză	1 647	10,1	1 440	7,4
Conjuctivită granuloasă	— — —	— — —	100	0,5
Altele (pelagră, malarie etc.)	4 640	28,5	1 694	8,7

SURSE : Calculat după „Buletinul muncii și asigurărilor sociale," 1932 ; „Asigurări sociale" 1942, 1946.
NOTE : [1] Numai cazurile care au primit ajutoare de boală.

Tabel 502

Morbiditatea în rîndul asiguraților[1], pe categorii de boli, în anii 1936 și 1943

Denumirea bolilor [2]	1936		1943	
	Număr	Procente	Număr	Procente
TOTAL	84 121	100,0	103 037	100,0
Boli infecțioase	18 013	21,4	19 168	18,6
Cancer	529	0,6	476	0,5
Boli ale aparatului digestiv	11 974	14,2	15 203	14,7
Boli ale aparatului circulator	3 185	3,8	4 006	3,9
Boli ale aparatului respirator [3]	8 155	9,7	11 112	10,8
Boli ale aparatului renal	3 916	4,7	4 297	4,2
Boli ale sistemului nervos	3 033	3,5	3 538	3,4
Boli ale sîngelui	687	0,8	1 781	1,7
Boli de piele	6 460	7,7	9 558	9,3
Boli ale sistemului locomotor	3 750	4,5	2 595	2,5
Intoxicații	229	0,3	235	0,2
Răniri, accidente mortale	13 674	16,3	17 043	16,5
Alte boli	10 516	12,5	14 075	14,7

SURSE : Calculat după „Buletinul muncii și asigurărilor sociale", 1932 ; „Asigurări sociale" 1942, 1946.
NOTE : [1] Numai cazurile care au primit ajutoare de boală.
[2] După anul 1930 se modifică ușor nomenclatorul grupelor de boli față de anii 1924—1930.
[3] Acțiunea antituberculoasă promovată de Casa centrală a asigurărilor sociale, prin serviciile sale medicale, este ilustrată prin următoarele date :

	Dispensare	Consultații mii	Cazuri noi TBC	Total cazuri TBC	Internări TBC
1935	21	85,2	2 620	8 659	— — —
1936	21	205,5	4 613	19 276	— — —
1937	21	339,3	5 506	16 772	— — —
1938	24	214,04	5 023	19 501	930
1939	29	217,5	7 732	25 602	5 114
1940	29	202,5	6 194	25 659	5 989

(I. Anghel și C. Brătescu, *Evoluția organizării și activității în asigurările sociale*, București, 1942).

Tabel 503

Morbiditatea în rîndul asiguraţilor [1], pe ramuri de activitate, în anii 1924 şi 1930

Ramura	1924		1930	
	Număr	Procente	Număr	Procente
TOTAL	16 256	100,0	19 482	100,0
Minieră	252	1,6	396	2,0
Petrolieră	840	5,1	936	4,8
Metalurgică şi electrotehnică	1 049	12,6	2 648	13,6
Chimică	403	2,5	744	3,8
Pielărie	2 109	13,0	1 871	9,6
Textilă şi confecţii	2 940	18,0	4 332	22,2
Lemn	2 157	13,3	2 216	11,4
Alimentară	1 570	9,7	1 901	9,8
Hîrtie şi arte grafice	986	6,1	798	4,1
Construcţii	691	4,2	563	2,9
Igienă	502	3,1	— — —	— — —
Transporturi	913	5,6	406	2,1
Altele	844	5,2	2 671	13,7

SURSE : Calculat după „Buletinul muncii şi asigurărilor sociale", 1932 ; „Asigurări sociale" 1942.
NOTE : [1] Numai cazurile care au primit ajutoare de boală.

Tabel 504

Morbiditatea în rîndul asiguraţilor [1], pe ramuri de activitate, în anii 1936 şi 1943

Ramura	1936 [2]		1943 [2]	
	Număr	Procent	Număr	Procent
TOTAL	84 139	100,0	103 077	100,0
Exploatarea solului	5 733	6,8	4 261	4,1
Extractivă	11 453	13,6	21 600	21,0
Metalurgică	13 073	15,5	27 387	26,6
Lemnului	4 597	5,4	3 757	3,6
Construcţii	5 290	6,3	4 437	4,3
Textilă	13 484	16,0	12 404	12,0
Pielărie	5 330	6,3	3 012	2,9
Alimentară	5 094	6,1	4 336	4,2
Chimică	5 001	5,9	7 175	7,0
Poligrafie	1 220	1,5	1 254	1,2
Societăţi de credit şi asigurare	474	0,6	405	0,4
Comerţ	3 996	4,8	2 209	2.2
Transport	3 550	4,2	5 056	4,9
Salubritate	2 820	3,4	2 082	2,0
Altele	3 024	3,6	3 702	3,6

SURSE : Calculat după „Buletinul muncii şi asigurărilor sociale", 1932 ; „Asigurări sociale" 1942, , 1946/47.

NOTE : [1] Numai cazurile care au primit ajutoare de boală.

[2] După 1930 se modifică uşor clasificarea ramurilor faţă de anii 1924—1930.

BCU ASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 505

Morbiditatea, după principalele boli, la personalul C.F.R., în perioada 1892—1914

număr

Anii	Boli ale aparatului respirator	Tuberculoză	Boli epidemice	Boli ale sistemului nervos	Intervenţii chirurgicale	Anii	Paludism	Boli digestive	Boli reumatice	Boli de ochi	Boli de piele
1892	3 263	465	1 725	2 500	3 152	1892	6 300	5 825	4 500	795	—
1893	4 686	440	1 141	2 837	4 535	1893	6 821	5 790	3 705	860	—
1894	4 474	485	2 473	3 057	4 438	1894	5 868	6 731	3 193	903	—
1895	5 278	605	800	1 995	4 117	1895	4 353	6 826	4 540	1 090	—
1896	6 003	629	2 371	2 054	4 686	1896	2 080	6 255	6 420	1 112	—
1897	5 845	725	1 755	2 405	4 342	1897	7 532	8 973	5 600	2 329	1 359
1898	2 268	1 001	1 166	3 345	5 724	1898	7 655	8 136	7 114	1 184	1 866
1899	2 228	1 035	1 018	3 338	5 934	1899	8 913	8 050	7 985	1 147	2 034
1900	2 805	1 414	4 980	1 571	5 527	1900	7 557	4 098	6 753	844	2 058
1901	4 840	676	2 845	4 418	4 461	1901	4 561	6 901	2 536	1 201	2 494
1902	5 877	634	2 026	3 660	4 587	1902	3 632	7 792	5 050	1 144	2 179
1903	5 839	719	2 412	3 636	4 980	1903	3 257	7 634	6 313	1 258	2 224
1904	6 547	761	2 453	3 706	4 922	1904	2 735	7 179	5 535	1 204	1 906
1905	7 458	895	1 912	3 913	5 871	1905	2 753	8 607	5 490	1 453	2 214
1906	8 031	899	4 043	4 050	6 751	1906	2 720	8 722	5 793	1 447	2 492
1907	9 329	414	4 170	4 493	6 778	1907	2 664	10 191	9.513	1 819	2 266
1908	8 456	360	4 184	4 197	6 664	1908	2 748	10 273	10 455	1 539	2 171
1909	7 667	374	4 065	3 879	7 147	1909	2 832	10 881	9 234	1 408	2 011
1910	6 664	390	4 348	4 023	6 619	1910	2 532	9 355	8 182	1 503	1 759
1911	7 839	391	3 835	4 168	6 260	1911	2 243	11 856	5 513	1 305	1 323
1912	6 664	400	2 569	3 664	6 420	1912	1 829	7 449	6 627	1 215	5 459
1913	6 252	483	2 605	2 827	6 476	1913	1 604	8 188	8 823	1 409	1 888
1914	7 560	262	4 793	3 515	7 122	1914	1 680	6 532	12 513	2 644	2 233

SURSE : *Dare de seamă statistică asupra exploatării căilor ferate, docurilor şi Serviciului maritim roman pe exerciţiul anului bugetar 1902/1903, 1914/1915.*

BCU IAŞI CENTRUL UNIVERSITAR

Tabel 506

Mortalitatea, după principalele boli, la personalul C.F.R., în perioada 1892—1914

număr

Anii	Boli ale aparatului respirator	Tuberculoză	Boli ale sistemului nervos	Intervenţii chirurgicale	Paludism	Boli ale aparatului digestiv	Boli reumatiçe	Boli epidemice
1892	16	14	11	18	2	9	—	31
1893	20	20	13	25	1	10	—	13
1894	33	35	15	16	—	15	1	65
1895	17	43	6	11	—	14	25	25
1896	17	32	6	19	3	18	—	21
1897	18	51	7	15	2	16	1	34
1898	17	48	12	8	1	14	1	37
1899	10	55	6	20	2	12	2	38
1900	7	51	12	16	3	15	1	16
1901	11	36	8	7	—	5	1	8
1902	19	33	17	7	—	16	—	20
1903	10	35	17	14	—	19	4	26
1904	16	60	11	12	1	15	—	25
1905	23	39	25	14	—	23	—	9
1906	26	39	16	19	1	12	2	21
1907	35	52	24	15	—	15	1	25
1908	26	50	16	7	1	13	—	28
1909	11	66	17	18	1	21	—	33
1910	26	50	21	23	—	8	—	26
1911	12	58	7	22	1	15	—	23
1912	13	49	20	28	2	16	—	12
1913	9	63	4	17	—	13	—	34
1914	13	60	10	23	—	9	—	19

SURSE: *Dare de seamă statistică asupra exploatării Căilor ferate române, docurilor şi Serviciului maritim român pe exerciţiul anului bugetar 1902/1903*, Bucureşti, 1904; *Dare de seamă statistică asupra exploatării Căilor ferate române pe exerciţiul anului bugetar 1914/1915*, Bucureşti, 1916.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

IV

ASIGURĂRI SOCIALE ȘI ASISTENȚĂ MEDICALĂ, ÎN PERIOADA 1912—1946— INTRODUCERE

Capitolul urmărește să înfățișeze cîteva aspecte principale din activitatea, de peste trei decenii, a asigurărilor sociale.

În primul rînd se prezintă, după surse diferite, dar urmărindu-se continuitatea fenomenului în serie lungă, aria de cuprindere a asigurărilor sociale, exprimată numeric în membrii cotizanți la casa asigurărilor sociale. Interesul, dar și obligația de participare la asigurări au determinat ca aproape totalitatea salariaților și majoritatea patronilor din România să fie înscrisă în diferite instituții de asigurare — de stat, publice, sociale, și chiar a unor societăți particulare.

Formele instituționale de acest tip erau diverse, dar cea mai largă și reprezentativă o constituia Casa centrală a asigurărilor sociale, titulară, în 1938, a celui mai mare număr de asigurați — peste un milion. Distribuirea lor, după datele statistice, începînd din 1936 , pe marea și mica întreprindere și pe grupe de salarizare, pune în evidență totodată și aspecte economico-sociale ale sferei muncii salariate și caracterele ei.

Un alt capitol întrunește situații statistice privitoare la activitatea asigurărilor sociale — asistență medicală, personal, cheltuieli etc. care nu reprezenta decît o parte a asistenței medicale din țară, la rîndul său aceasta ființînd sub instituții variate de la cele de stat pînă la cele de binefacere. Aici însă s-a oferit o imagine a asistenței organismului de asigurare socială instituționalizat în anul 1912.

MEMBRII ASIGURĂRILOR SOCIALE

În România, asigurările sociale obligatorii, generale industriale s-au introdus în 1912 prin legea pentru organizarea meseriilor creditului și asigurărilor muncitorești și prin asigurarea de invaliditate și bătrînețe, de boală și maternitate și contra accidentelor de muncă. La asigurarea de invaliditate și bătrînețe, România era a patra țară de pe continent care a introdus legislația după Germania (1898), Anglia și Luxemburg (1911). Legea din 1912 s-a extins în 1921 și în Basarabia.

În Transilvania, în 1907, au fost legiferate asigurările de boală, de accidente pentru salariații industriali și comerciali, fără asigurări de invaliditate și bătrînețe; în Bucovina au fost în vigoare legile austriace din 1887, 1888 și 1909 referitoare la riscuri de boală și accidente de muncă.

După unele modificări, în 1933 se aplică o lege unificatoare a sistemului de asigurări sociale. Pe baza acesteia asigurarea era obligatorie pentru salariații întreprinderilor industriale și comerciale particulare și publice, ale căror salarii nu depășeau limita de 6 000 lei, pentru ucenici și practicanți, meseriași patroni, meseriași la domiciliul lor și al clientului, personal de serviciu. Salariații agricoli nu erau obligați la asigurare; ei puteau folosi asigurarea voluntară.

Erau exceptați de la prevederile legii salariații încadrați la legea generală de pensiuni, salariații publici asigurați la Case speciale de asigurare a instituțiilor respective — corpul didactic, clerul, armata, magistratura, salariații căilor ferate, ai administrațiilor locale etc.

Membrii asigurați erau clasificați după venitul săptămînal sau lunar în cinci clase pînă în 1939, cărora le corespundea și o cotizație obligatorie, astfel:

Clasa	Salariu, lei		Cotizație, lei	
	Săptămînal	Lunar	Săptămînal	Lunar
I	0—144	0—600	6	26
II	145—270	601—1 125	12	52
III	271—474	1 126—1 975	22	96
IV	475—594	1 976—2 475	30	136
V	Peste 595	Peste 2 476	36	156

Cotizațiile nu puteau depăși 6% din salariul mediu săptămînal sau lunar, fiind plătite pînă la vîrsta de 65 de ani. Cotizațiile salariaților erau suportate în părți egale cu patronii; cele ale meseriașilor patroni, ale lucrătorilor la domiciliul lor sau al clientului erau plătite integral de mese-

riași și lucrători. Dreptul la pensia de bătrînețe îl aveau cei ce cotizau cel puțin 48 de săptămîni anual pînă la 65 de ani și minimum 1 200 de săptămîni în total.

Perceperea cotizațiilor se făcea în două moduri : la unitățile mici, pînă la 20 de salariați, prin lipirea de timbre pe carnetele de asigurare ; la întreprinderile mari prin rețineri pe liste de plată a salariilor.

Situațiile statistice centralizate ce urmează s-au făcut după cele două categorii, semnificînd asigurații din industria mică și meșteșugărească și respectiv cei din industria mare.

Datele statistice, cu continuitate asupra numărului de asigurați pe clase, s-au putut constitui, după surse, pentru perioada 1936—1946. În 1939, datorită inflației care mărise pînă atunci salariile nominale, prin modificarea legii, asigurații se repartizează pe opt clase de venituri și cotizații, iar în 1941 pe zece clase. În consecință, comparabilitatea pe clase după 1939 este imprecisă. O dată cu aceasta s-a modificat și plafonul de salariu, pentru asigurarea obligatorie fiind stabilit, în 1941, la 30 000 lei lunar și în ianuarie 1945 la 60.000 lei ; în mai 1945 se deființează complet plafonul salariilor, toți salariații fiind obligați să se asigure conform normelor și claselor existente. De menționt că cifra asiguraților, după cum arată de repetate ori sursele, este mai mică decît aria de cuprindere a legii, un număr însemnat de salariați, din cauza șomajului, a lipsei de continuitate în muncă etc. nefiind înregistrați.

Numărul asiguraților crește după 1936, depășind în punctul de vîrf peste un milion — în 1938/1939. Scăderile însemnate care urmează, se datoresc amputării teritoriului țării, concentrărilor și mobilizărilor din perioada războiului. Diminuarea cea mai mare o înregistrează cotizanții întreprinderilor mici, meșteșugărești a căror pondere în total atinge în 1942 circa 20%.

Drepturile asiguraților intrau în vigoare numai dacă aceștia erau la curent cu cotizația ; ei aveau dreptul de ajutor bănesc de boală pe termen limitat — îngrijire medicală și medicamente gratuite, internare în spital, precum și ajutoare bănești de naștere, de alăptare, precum și de înmormîntare. Ajutoarele erau de mărime diferită, în raport de clasa de cotizare. În cazuri de invaliditate se acordau ajutoare de accidente, îngrijire, pensie de invaliditate și, în caz de moarte, ajutor de înmormîntare 20% din salariul decedatului văduvei și 20% copiilor urmași, însă nu mai mult de 60% din totalul salariului acestuia.

Cota parte pentru cotizații de asigurare din salariul asiguratului a sporit de la o perioadă la alta. Prin legea din anul 1912 cotizația medie săptămînală a fost stabilită la 0,45 lei, din care cu cîte 15 bani contribuia asiguratul, patronul și statul ; dar contribuția nu reprezenta mai mult de 3% în medie față de venitul asiguratului. Cotizația era plătită în proporție egală de salariat și patron. Statul contribuia la fondul general al Casei asigurărilor sociale cu 33% din total.

Legea de unificare a asigurărilor sociale din anul 1933 privea nu numai generalizarea pe întreg teritoriul țării a acelorași principii și norme, dar și unificarea tuturor formelor de asigurare — de boală, accident, bătrînețe etc. — pînă atunci separate. Cotizația de asigurare se mărește la 6% din salariul mediu al clasei de salarizare, prin contribuție egală a salariatului și patronului. Clasele de salarizare și cotizațiile cum s-a amintit, erau cinci. Statul participă cu o sumă fixă la fondul general de pensii : de 15 mil. lei în anul 1933, 30 mil. lei în anul 1934/35 și 80 mil. lei din anul 1935/36.

Legea din decembrie 1938 sporește mărimea cotizației la 8% și clasele de salarizare la opt.

Datorită deficitului Casei asigurărilor sociale, la rîndul său datorat veniturilor tot mai reduse ale asiguraților, cotizația este din nou sporită în iunie 1944 de la 8% la 13% din salariul mediu al asiguratului. Ministerul Asigurărilor Sociale, creat în noiembrie 1944, decide ca participarea la cotizație să fie de 9% din partea patronilor și 4% din partea salariaților.

Tabel 507

Asigurările sociale, după indicatori principali, în anii 1912—1915

Indicatori	1912/1913	1913/1914	1914/1915	1915/1916
Număr de asigurați [1]	115 123	109 907	105 938	102 039
Cazuri de incapacitate de muncă anunțate [2]	11 735	16 603	13 236	10 431
Număr mediu de zile de ajutor pe asigurat	2	4	3,3	2,6
Zile pe un caz ajutat	20,6	26,0	26,0	26,0
Salariu mediu zilnic pe asigurat lei	2,69	2,85	2,86	2,84
Cheltuieli anuale ale Casei de asigurări pe asigurat lei	11,75	19,45	18,29	15,91
Cotizația medie anuală pe asigurat	17,21	18,18	18,42	18,32

SURSE: „Monitorul asigurărilor muncitorești", 1920.
NOTE: [1] Numărul de asigurați după evidența Casei centrale a asigurărilor sociale este mai mic decît cel calculat după cotizații. Numărul asiguraților după cotizațiile încasate—complete pe 12 luni — este următorul: 1912/13—153 169, 1913/13—122.077, 1914/15—105. 832, 1916/17—105.095.
[2] Numai cazurile anunțate, din care s-au scăzut cele de lehuzie.

Tabel 508

Membrii asigurați la Casa centrală a asigurărilor sociale, în perioada 1912—1946

Anii	Asigurați număr	Anii	Asigurați număr
1912/13	153 169	1933	626 134
1913/14	122 077	1934	751 034
1914/15	105 832	1935	823 413
1915/16	105 095	1936	850 712
		1937	934 305
1921	210 794[1]	1938	1 041 032
1922	444 648	1939	974 488
1923	444 648	1940	776 664
1924	531 266[2]	1941	712 632
1925	615 842	1942/43	696 361
1926	641 088	1943/44	753 479
1927	639 238	1945 tri. III	610 274
1928	614 135	1945/46	736 744
1929	607 338		
1930	565 212		
1931	502 096		
1932	416 402		

SURSE: Întocmit pe baza datelor din „Monitorul asigurărilor muncitorești", 1912—1920; „Asigurările sociale", 1941 — 1945; „Buletinul oficial al Casei centrale a asigurărilor sociale",1936—1948.
NOTE: [1] Fără Transilvania.
[2] Dedus după numărul consultațiilor pe an asigurat.

Tabel 509

Membrii cotizanți la asigurări sociale, pe categorii, în perioada 1936—1946

Anii		Total număr	Membrii cotizanți pe liste de plată [1]		Membrii cotizanți cu timbre [2]	
			Număr	Pondere	Număr	Pondere
1936/37 [3]	Trim. I	873 649	475 360	54,4	398 289	45,6
	Trim. II	881 900	481 315	54,8	400 585	45,2
	Trim. III	847 146	489 758	57,8	357 388	42,2
	Trim. IV	864 485	502 292	57,7	362 193	42,3
1937/38	Trim. I—IV	934 305	569 524	61,0	364 781	39,0
1938/39	Trii. I—III	1 060 772	619 337	58,4	441 435	41,6
	Trim. IV	1 022 079	625 574	61,2	396 505	38,8
1939/40	Trim. I	998 374	639 072	64,0	359 302	36,0
	Trim. II	987 381	662 761	67,1	324 620	32,9
	Trim. III	981 832 [5]	650 990	67,0	330 842	33,0
	Trim. IV	940 363	617 700	65,7	322 663	34,3
1940/41	Trim. I	913 579	635 702	69,6	277 877	30,4
	Trim. II	726 108	526 796	72,6	199 312	27,4
	Trim. III	732 155	518 352	70,8	213 803	39,2
	Trim. IV	734 816	503 433	68,5	231 383	31,5
1942	Trim. I	707 821	514 612	72,7	193 209	27,3
1942/43 [4]	Trim. I—IV	696 361	542 751	77,9	153 610	20,1
1943/44	Trim. I—IV	753 479	591 112	78,5	162 367	21,5
1945	Trim. II	610 274	480 722	78,8	129 552	21,2
1945	1 oct.					
1946	31 martie	736 144	567 401	77,1	168 743	28,9

SURSE: Calculat după datele din „Buletinul muncii, sănătății și ocrotirilor sociale", 1936; „Buletinul oficial al asigurărilor sociale", 1936—1941; „Asigurările sociale", 1942—1948.

NOTE: [1] Cuprinde asigurații din întreprinderile mari industriale și comerciale cu peste 20 persoane.

[2] Cuprinde asigurații din întreprinderile mici și meșteșugărești pînă la 20 persoane.

[3] Între anii 1933—1937 statistica Camerelor de muncă prezintă corpul electoral, repartizat pe trei categorii, astfel (în mii persoane)

Anii	*Total*	*Lucrători*	*Meseriași*	*Funcționari*
1933	439,3	251,8	118,5	69,0
1934	683,7	426,9	151,2	105,6
1935	773,8	466,2	187,6	120,0
1936	779,9	504,3	176,9	118,7
1937	806,7	503,5	177,5	125,7

(după „Buletinul muncii și asigurărilor sociale" din anii 1934—1938)

Membrii camerelor de muncă—lucrători în diferite întreprinderi, meseriași în ateliere și funcționari particulari — erau înscriși obligatoriu în listele electorale pentru alegerea organelor de conducere.

Cifrele privitoare la membrii camerelor de muncă se apropie de cele ale cotizanților la asigurările sociale.

Important este de observat că numărul salariaților cuprinși în asigurările sociale a fost permanent sub realitate; fie din cauza șomajului, a depășirii limitei de salariu sau din alte motive mulți salariați nu au fost înregistrați; „astfel — menționează revista oficială — numărul asiguraților rămîne sensibil inferior celui ce ar trebui să reiasă din aplicarea strictă a legii" („(Asigurări sociale", 1944, nr. 1—3, p. 67).

[4] Lipsesc cotizanții de la Casele de asigurare Satu-Mare și Tîrgu Mureș.

[5] Cifră corectată, în sursă 971 836.

Tabel 510

Membrii cotizanţi la asigurări sociale, pe clase de venit şi cotizaţie [1], în perioada 1936–1946

A. Asiguraţi care cotizează pe liste de plată

număr

Anii		Total	Clasa I	Clasa II	Clasa III	Clasa IV	Clasa V	Clasa VI	Clasa VII	Clasa[3] VIII
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10
1936/37	Trim. I	475 360	43 079	117 162	158 909	45 903	110 307	—	—	—
	Trim. II	481 315	37 542	113 130	158 796	52 197	119 650	—	—	—
	Trim. III	489 758	31 356	104 610	161 980	60 186	131 626	—	—	—
	Trim. IV	502 292	39 468	106 238	162 939	62 886	130 761	—	—	—
1937/38	Trim. I–IV	569 524	30 607	105 701	194 672	71 772	166 772	—	—	—
1938/39	Trim. I–III	619 337	31 903	102 306	214 461	81 239	189 428	—	—	—
	Trim. IV	625 574	18 509	85 777	133 740	110 872	102 719	103 281	33 854	36 822
1939/40	Trim. I	639 072	17 505	79 742	132 509	120 018	92 149	115 349	41 815	39 985
	Trim. II	662 761	16 075	78 737	129 038	128 693	98 793	125 483	42 785	43 157
	Trim. III	650 990	15 629	73 457	122 999	123 219	97 510	127 832	44 299	46 045
	Trim. IV	617 700	15 344	71 024	114 376	114 366	95 726	119 649	41 832	45 383
1940/41	Trim. I	635 702	14 744	68 882	114 813	118 390	102 300	126 111	44 644	45 818
	Trim. II	526 796	11 406	53 182	85 022	89 942	81 402	111 155	44 101	40 586
	Trim. III	518 352	10 831	44 133	71 277	79 723	81 472	121 773	48 483	60 660
	Trim. IV	503 433	10 961	38 288	58 658	60 570	75 466	128 275	50 390	80 825
1942	Trim. I	514 612	8 469	28 517	49 879	155 545	111 926	78 832	38 096	43 348
1942/43[2]	Trim. I–IV	542 751	8 519	21 331	39 822	149 790	138 965	91 245	47 785	45 294
1943/44	Trim. I–IV	591 112	7 100	10 486	21 305	82 185	125 295	112 124	77 493	155 124
1945	Trim. II	480 722	5 486	14 538	22 271	35 555	56 335	58 305	60 304	227 928
1945	1 oct.–									
1946	31 mart.	567 401	4 250	7 523	10 953	15 045	21 028	24 865	37 444	446 293

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

B. Asiguraţi care cotizează prin aplicarea timbrelor

urmare *tabel 510*
număr

1		2	3	4	5	6	7	8	9	10
1936/37	Trim. I	398 259	129 028	117 035	82 744	22 736	46 716	—	—	—
	Trim. II	400 585	123 901	121 268	82 540	24 227	48 649	—	—	—
	Trim. III	357 388	102 419	112 417	73 965	23 333	45 254	—	—	—
	Trim. IV	362 188	107 888	114 693	72 051	24 249	43 307	—	—	—
1937/38	Trim. I—IV	364 782	96 821	120 140	77 194	24 294	46 333	—	—	—
1938/39	Trim. I—III	441 435	105 284	144 350	101 122	32 271	58 408	—	—	—
	Trim. IV	396 505	80 282	148 737	81 968	33 743	39 610	7 831	2 626	1 708
1939/40	Trim. I	359 302	63 446	140 038	74 899	32 747	35 654	8 292	2 604	1 622
	Trim. II	324 620	54 805	126 158	74 914	28 443	30 812	6 901	1 608	979
	Trim. III	330 751	54 784	131 895	70 138	25 975	29 485	6 036	1 562	876
	Trim. IV	322 663	55 445	138 163	67 619	25 264	28 450	5 637	1 310	775
1940/41	Trim. I	277 877	48 404	113 698	59 791	22 634	25 293	5 570	1 552	935
	Trim. II	199 312	32 864	82 520	41 807	16 011	19 896	4 173	1 236	805
	Trim. III	213 703	34 370	85 204	46 598	17 283	22 562	5 043	1 593	1 050
	Trim. IV	231 743	35 438	90 660	50 754	18 352	25 471	7 169	2 407	1 492
1942	Trim. I	193 209	26 399	66 495	35 284	33 867	19 470	8 603	1 610	1 481
1942/43[2]	Trim. I—IV	153 610	24 647	40 706	25 841	36 322	16 584	7 037	1 368	1 105
1943/44	Trim. I—IV	162 367	21 984	35 129	20 414	34 123	28 996	12 858	5 396	3 467
1945	Trim. II	129 752	18 608	21 220	14 933	18 687	26 822	12 518	8 322	8 642
1945	1 oct. —									
1946	31 mart.	168 743	21 715	20 567	13 775	20 092	37 141	17 568	16 287	21 598

SURSE: Calculat după datele din „Buletinul muncii, sănătăţii şi ocrotirilor sociale", 1936; ; „Buletinul oficial al asigurărilor sociale", 1936—1941; „Asigurările sociale", 1942—1948.

NOTE: [1] Prin modificarea legii asigurărilor sociale din 22 decembrie 1938, adusă prin decretul lege nr. 1069 din 12 decembrie 1941, limita superioară a cîştigurilor pentru cuprinderea asiguraţilor în asigurare obligatorie este fixată la 30 000 lei lunar, cu excepţia celor care depun o muncă manuală şi care vor fi asiguraţi obligatoriu, indiferent de cîştigul lor. De aici rezultă şi modificările aduse claselor de cotizare care se fixează după repartiţia salariilor în clasele VIII, IX, şi X. Legea din 10 ianuarie 1945 fixează limita superioară a cîştigurilor, pentru cuprinderea obligatorie în asigurări sociale la 60 000 lei lunar.

Prin legea din 30 mai 1945 (nr. 409) s-a desfiinţat complet plafonul salariilor pentru cuprinderea în asigurarea obligatorie, astfel că se includ toţi salariaţii indiferent de cuantumul salariilor.

[2] Lipsesc cotizanţii de la două case de asigurare: Satu Mare şi Tirgu Mureş.

[3] Se cuprind şi clasele IX şi X create din 1941.

ASISTENȚA MEDICALĂ A ASIGURĂRILOR SOCIALE

Instituția asigurărilor sociale, finanțată din cotizațiile asiguraților și dintr-un fond fix alocat din bugetul statului, și-a constituit, începînd din 1912, o rețea de policlinici, spitale, sanatorii și case de odihnă în diferite centre din țară.

Situațiile statistice, privind personalul asigurărilor sociale și o serie de indicatori ai activității acestora, permit urmărirea în dinamică, în perioada 1920—1941, a numărului de medici, farmaciști și personal auxiliar, a consultațiilor acordate cît și a indicatorilor privind numărul de asigurați și de consultații la un medic, cheltuielile Casei asigurărilor sociale pe un asigurat etc.

Creșterea veniturilor a permis asigurărilor sociale, în anii interbelici, sporirea numărului personalului medical și auxiliar, acordarea unui număr mai mare de consultații asiguraților și sporirea cheltuielilor pe un asigurat ceea ce a ameliorat asistența medicală față de perioada de început.

Tabel 511

Personalul medical al asigurărilor sociale, în perioada 1920—1941

număr

Anii	Medici	Farmaciști	Personal asuxiliar	Anii	Medici	Farmaciști	Personal auxiliar
1920	173	———	155	1931	1 082	87	757
1921	234	12	255	1932	1 092	80	689
1922	1 018	75	405	1933	995	81	787
1923	1 009	72	585	1934	1 521	128	994
1924	339	21	348	1935	1 532	198	1 113
1925	1 033	58	775	1936	1 545	245	1 769
1926	1 046	61	660	1937	1 592	247	1 771
1927	359	17	431	1938	1 628	267	1 786
1928	1 104	75	765	1939	1 833	299	1 798
1929	1 097	70	753	1940	1 876	342	1 823
1930	1 094	84	762	1941	1 575	321	1 926

SURSE: „Buletinul asigurărilor sociale", 1941—1942.

Tabel 512

Indicatori ai asistenței medicale a asigurărilor sociale, în perioada 1920—1941

Anii	Asigurați	Consultații [1]	Asigurați la un medic	Consultații la un medic	Consultații la un asigurat	Total cheltuieli pe asigurat [2]
	mii	mii	unități	mii	unități	lei
1920 [4]	329 [3]	335	1 900	1,9	1,08	64
1921	211	482	901	2,0	1,45	86
1922	445	554	523	0,5	1,00	78
1923	445	1 869	440	1,9	4,20	129
1924	531 [3]	2 141	1 567	6,3	4,03	205
1925	616	2 328	596	2,3	3,78	242
1926	641	2 683	61	2,6	4,18	272
1927	639	2 851	1 781	2,5	4,46	315
1928	614 [3]	2 790	556	2,5	4,54	349
1929	607	2 981	563	2,7	4,90	399
1930	565	3 268	517	3,0	5,78	399
1931	502	2 801	464	2,6	5,57	421
1932	416	3 165	380	2,9	7,60	396
1933	626 [3]	3 450	629	3,5	5,51	273
1934	751	4 628	491	3,0	6,09	316
1935	823	5 802	537	3,8	7,04	294
1936	851	6 103	550	4,0	7,17	345
1937	934	6 577	593	4,1	6,80	361
1938	1 041	6 359	639	3,9	6,10	336
1939	974	6 321	531	,	6,	461
1940	777	6 325	414	3,3	8,14	663
1941	713	269	452	1,7	7,56	931

SURSE : „Buletinul asigurărilor sociale", 1941.

NOTE : [1] Consultațiile date în cadrul sistemului medical al Casei centrale a asigurărilor sociale.

[2] Cuprinde cheltuielile pentru spitalizare, medicamente, tratament balneo-climateric, de înzestrare, de întreținere ale spitalelor Asigurărilor sociale și cheltuieli pentru personalul medical.

[3] Dedus din numărul consultațiilor pe un asigurat.

[4] Pentru perioada 1912—1919 consultațiile din cadrul organizării medicale a C.C.A.S au evoluat astfel :

	Consultații	Consultații la un asigurat
1912	334 221	3,21
1913	477 314	5,36
1914	431 756	5,60
1915	454 349	5,92
1916	22 413	0,42
1917	80 223	2,44
1918	94 097	1,68
1919	170 405	0,95

(I. Anghel și C. Brătescu, *Evoluția organizării și activității în asigurările sociale*, București, 1942).

Tabel 513

Cheltuielile de asistență medicală a C.C.A.S., pe categorii principale, în perioada 1920—1941

Anii	Cheltuieli[1] de spitalizare mii lei	Cheltuieli medicamente mii lei	Cheltuieli tratamente balneare mii lei	Cheltuieli de personal[2] mii lei	Asigurați trimiși în stațiuni balneare număr
1920	4 267	10 822	310	4 324	855
1921	8 188	17 290	871	9 628	734
1922	6 255	18 380	2 191	14 000	1 581
1923	7 805	23 389	3 803	21 536	2 011
1924	12 278	52 518	5 445	36 726	2 268
1925	20 198	58 124	15 359	48 907	2 711
1926	27 072	56 360	11 776	63 448	— — —
1927	39 136	59 768	12 181	79 027	— — —
1928	44 066	59 439	14 345	85 531	2 911
1929	75 682	59 055	11 397	87 547	2 380
1930	61 163	61 711	8 855	86 921	2 178
1931	67 269	51 157	3 700	83 768	1 766
1932	53 853	35 691	4 319	68 574	1 558
1933	64 661	33 843	5 931	59 565	2 271
1934	76 833	40 681	9 952	86 878	5 323
1935	67 804	38 692	11 367	100 311	4 994
1936	93 279	51 427	8 922	119 000	4 258
1937	94 448	54 571	9 113	121 500	3 914
1938	96 271	66 623	14 394	130 609	3 898
1939	91 624	88 713	14 230	176 872	4 209
1940	89 932	93 500	25 900	222 735	4 154
1941	86 929	123 290	18 885	377 101	1 400

SURSE : I. Anghel și C. Brătescu, *Evoluția organizării și activității în asigurările sociale*, București, 1942.

NOTE : [1] Cheltuieli de spitalizare, cu medicamente și înzestrare cu aparate.
[2] Personal medical farmaceutic și auxiliar din asigurările sociale.

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Secțiunea a unsprezecea

INDUSTRIA BASARABIEI ȘI BUCOVINEI

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

I

INDUSTRIA BASARABIEI

Sursele de date asupra industriei Basarabiei, din a doua jumătate a secolului 19 pînă la Unirea cu România în 1918, sînt în general rare și puține. După răpirea Basarabiei în 1812, provincia românească s-a constituit ca o colonie periferică a Imperiului rus.

În a doua jumătate a secolului 19, în timp ce țările europene, centrale și răsăritene încep să cunoască, ca și România după 1859, procese profunde de modernizare și dezvoltare a ramurilor moderne, economia Basarabiei ocupate menține structuri industriale tradiționale, cu precădere meșteșugărești și ateliere manufacturiere.

Către începutul secolului 20 apar unele întreprinderi mici de industrie prelucrătoare ; industria mecanizată este formată prioritar din mori, uleiniţe, fabrici de cărămidă etc. și poartă, prin localizarea majorității acestora la sate, un caracter pronunțat rural și sezonier.

În toată perioada modernă economia și în special industria mecanizată au fost puternic frînate de stăpînirea străină, ceea ce a făcut ca Basarabia să rămînă pînă la Unirea sa cu Patria o provincie agrară înapoiată.

Datele statistice din 1919 atestă un aport industrial foarte scăzut al acestei părți de țară românească la patrimoniul național întregit în 1918.

În 1940, din nou Basarabia este ruptă din trupul țării : prin pactul Ribbentrop — Molotov, pămînturile românești — Basarabia, nordul Bucovinei și ținutul Herței — sînt răpite României, prin forță, împotriva voinței populației natale și sînt atașate Uniunii Sovietice.

Astfel, că pe ultima perioadă a lucrării — 1940 — 1947 — datele statistice asupra industriei țării se prezintă diminuate cu potențialul provinciilor ocupate de puterile străine.

Tabel 514

BASARABIA

Populaţia activă [1] a Basarabiei după ocupaţii în industria mare şi meserii, la recensămîntul din 1897

Ocupaţia	Total	Numai în oraşe	Lucrători la oraş şi sat din total
TOTAL	46 460	22 144	16 029 [2]
Extracţie minereuri	206	77	123
Prelucrarea firelor	1 735	479	248
Prelucrarea produselor animaliere	2 404	978	574
Prelucrarea lemnului	5 750	2 833	2 090
Prelucrarea metalelor	6 677	1 861	2 261
Produse ceramice	487	246	186
Produse chimice	197	158	73
Băuturi alcoolice şi nealcoolice	927	287	712
Produse vegetale şi animaliere	3 709	1749	2 008
Tutun	335	202	265
Tipografii	542	450	289
Unelte, jucării	218	155	64
Produse de artă şi cultură	427	319	117
Confecţii-croitorie	16 310	8 843	4 357
Construcţii	5 471	3 106	2 306
Construcţii, vase, bărci	130	108	65
Alte	935	293	291

SURSE : *Pervaia vseobşaia nerepisi nasilenia Roossiscoi imperii 1897*, vol. III, p. 152 în D.E. Semeacov, *Ocerki economiceescoi istorii Bessarabii epohi imperializma*, Kişinev, 1980, p. 25.

NOTE :

[1] Cuprinde toată populaţia activă ocupată în activităţi industriale, în afară de industria casnică.

[2] Cifră corectată.

Tabel 515

BASARABIA

Industria mare a Basarabiei, după număr de fabrici, de lucrători şi valoarea producţiei la 1900

Ramura	Fabrici număr	Lucrători număr	Valoarea producţiei mii ruble
TOTAL	1 75[1]	1 873	4 211,7
Linei	1	10	3,6
Lemnului	9	244	447,2
Hîrtiei	7	105	22,7
Metalurgică	6	165	106,8
Minerală	4	128	70,8
Produse minerale	1	24	14,6
Alimentară	145	1 150	3 207,6
Chimică	2	47	338,4

SURSE : Buletinul statistic al României, 1919, nr. 1.

NOTE : [1] Cifră corectată.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabel 516

BASARABIA

Creşterea numărului de maşini cu aburi, în perioada 1900—1917

Anii	Total maşini	Maşini stabile		În agricultură
		în fabrici	altele	
1900	1 080	276	81	723
1901	1 145	289	82	774
1902	1 253	297	119	837
1904	1 457	341	138	978
1905	1 520	353	147	1 020
1906	1 609	383	126	1 099
1907	1 612	376	130	1 105
1908	1 669	388	141	1 140
1909	1 636	384	98	1 154
1910	1 632	380	87	1 165
1911	1 689	410	96	1 183
1912	1 682	417	96	1 169
1913	1 685	403	91	1 191
1914	1 718	425	95	1 198
1915	1 707	419	88	1 200
1917	1 720	560	— — —	1 220

SURSE : *Svod otciotov fabricino-zawadscoi inspecţii za 1900—1914* ; D. E. Semeacov, *op. cit.*, p. 26.

Tabel 517

BASARABIA

Evoluţia numărului de întreprinderi industriale [1], pe categorii de mărime, în perioada 1901—1913

Anii	Total întreprinderi	Cu 7—10[2] 15—50[3] persoane	Cu 10—25 [2] şi 15—50 [3] persoane	Cu 25—200[2] şi 50—200[3] persoane	Cu 200—500 persoane
1901	304	169	100	33	2
1906	270	170	71	24	5
1907	288	178	75	31	4
1908	326	226	65	31	4
1909	314	210	63	31	10
1910	278	186	60	27	5
1911	284	200	44	33	7
1912	473	327	95	43	8
1913[4]	567	385	126	42	14[5]

SURSE : *Obzori Bessarabscoi gubernii za 1901, 1906—1913*, Kişinev ; D. E. Şemeacov, *Ocerkie economicescoi istorii Bessarabii epohi imperialezma*, Kişinev, 1980, p. 39.

NOTE : [2] Datele provin din statistica impozitului de stat asupra exploatărilor industriale.

[2] Cu forţă motrice mecanică.

[3] Fără forţa motrice mecanică.

[4] În acest an cele 567 întreprinderi utilizau în total 9 400 lucrători şi produceau bunuri în valoare de 26,4 milioane ruble

[2] Cuprinde şi o întreprindere cu personal între 500—1 000 lucrători.

BCU CLUJ CENTRALA UNIVERSITARĂ LIBRARY

Tabel 518

BASARABIA

Întreprinderile industriale după număr de unități și muncitori și valoarea producției între anii 1908—1913

Anii	Ramura	Întreprinderi număr	Lucrători număr	Valoarea producției mii ruble
1913	Vin coniac și bere	37	840	2 626
1913	Zahăr	1	335	452
1913	Morărit	46	1 100	11 179
1912	Extracte de sare	4	169	28
1913	Prelucrarea metalelor	10	350	308
1908	Ateliere C.F.	2	445	282
1908	Uzine electrice	2	120	265
1908	Distilerii de spirt	8	515	4 484
1913	Uzina mecanică a tramvaielor	1	58	300
1913	Pielărie	2	43	173
1912	Săpun și luminări	3	46	700
1913	Lemnului și hîrtiei	18	476	785
1913	Chimică	4	163	450
1913	Materiale de construcții	17	497	332
1913	Tipografii	8	180	172
1913	Alte	8	300	570
	TOTAL [1]	171[2]	5 638	23 106

SURSE : D.E. Semeacov, *op. cit.*, p. 21.

NOTE : [1] Aceste întreprinderi erau considerate mari, majoritatea intrînd sub incidența inspecției de fabrică a autorităților imperiale.

[2] Cifră corectată.

Tabel 519

BASARABIA

Rețeaua de telefon [1] după județe și lungime, în anul 1914

Județul	Puncte de convorbiri	Lungimea liniilor verste [2].	Numărul stîlpilor	Lungimea firelor verste
TOTAL	436	3 666	55 352[3]	6 367[3]
Cetatea Albă	78	616	8 924	1 085
Bălți	50	529	7 920	651
Tighina	62	468	6 814	493
Chișinău	69	447	7 599	1 296
Hotin	54	528	7 929	945
Orhei	57	415	6 220	911
Soroca	66	663	9 946	986

SURSE : *Istoricul și activitatea zemstvelor în Basarabia, în curs de 50 ani (1869—1919)*, Chișinău, 1920.

NOTE : [1] Costul rețelei de telefon, după valoarea investițiilor pe grupe bugetare :

Stîlpii	276 715 ruble
Firele	136 400 ruble
Cuie și izolatori	68 200 ruble
Aparatură	70 000 ruble
Diverse	10 000 ruble
TOTAL	561 375 ruble

[2] 1 verstă = 1,067 km

[3] Cifră corectată.

Tabel 520

BASARABIA

Industria mare pe ramuri după principalii indicatori în 1919

Ramura	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forță motrice CP	Personal	Valoarea producției mii lei 1919
TOTAL	262	184,1	11 916	5 240	685 671
Metalurgică	24	7,6	331	424	259 666
Lemnului și hîrtiei	15	3,9	383	287	18 940
Chimică	1	0,5	—	6	500
Alimentară	174	137,6	6 971	3 506	346 730
Textilă	13	3,4	275	187	17 006
Pielărici	10	5,1	151	324	28 041
Ceramică	5	0,4	90	100	381
Electricitate	15	24,9	3 684	181	10 609
Arte grafice	5	0,7	31	225	3 798

SURSE : „Buletinul industriei", 1921, nr. 7—9.

Tabel 521

BASARABIA

Contribuția industriei mari a Basarabiei la patrimoniul național industrial, în anul 1919, după principalii indicatori : ponderi față de total România = 100

Ramura	Unități	Capital investit	Forță motrice	Personal	Valoarea producției
TOTAL	9,0	6,0	3,0	3,0	4,0
Metalurgică	8,0	3,0	0,5	1,0	1,0
Lemnului	3,0	1,0	0,5	0,5	1,0
Chimică	0,5	0,1	0,0	0,1	0,0
Alimentară	18,0	13,0	7,0	13,0	8,0
Textilă	9,0	4,0	2,0	2,0	2,0
Pielăriei	7,0	4,0	2,0	5,0	3,0
Ceramică	2,0	1,0	0,2	1,0	0,1
Electricitate	11,0	10,0	3,0	0,0	4,0
Arte grafice	4,0	1,0	1,5	4,0	2,0

SURSE : N. Arcadian, *Industrializarea României*, Ediția a II-a, București, 1936, p. 155—156.

BCU - FSICENTRALA UNIVERSITY LIBRARY

II

INDUSTRIA BUCOVINEI

În perioada 1776 — 1918, peste 130 de ani Bucovina s-a aflat sub stăpînirea habsburgică, constituind obiect de asuprire a imperiului.

În a doua jumătate a secolului 19, pe baza exploatării resurselor naturale în principal, aici se dezvoltă industria lemnului, a materialelor de construcții, alimentară etc. trecîndu-se treptat, alături de meșteșuguri, la întreprinderi mecanizate.

Majoritatea întreprinderilor sînt mici, iar fabricile mai mari intră pe mîna capitaliștilor austrieci, germani etc. Resursele subsolului permit o dezvoltare și a unor întreprinderi extractive.

Mai semnificativă apare dezvoltarea industriei moderne în primele două decenii de la începutul secolului 20, exprimată și în indicatori mai preciși în sursele statistice existente. Criteriile fiind însă diferite la momentele diferite de înregistrare, comparabilitatea evoluției apare dificilă; doar forța motrice — cp, poate să exprime mai exact progresul realizat.

Tabel 522

BUCOVINA

Întreprinderile industriale mici și mari, pe ramuri, după număr de unități, personal și forță motrice, la 1902

Ramura	Unități număr	Personal număr	Forță motrice	
			întreprinderi	CP
TOTAL	7 363	21 416	517	5 747
Exploatarea solului	13	118	3	114
Metalurgică	1 277	2 745	10	220
Lemnului	988	4 527	91	2 582
Construcțiilor	604	4 274	2	1 308
Textilă	83	141	5	7
Manufactură și confecții	2 626	5 285	2	4
Alimentară	1 481	3 377	394	1 284
Hîrtiei	2	11	—	—
Tiparului	148	488	5	109
Chimică	127	403	3	85
Uzine electrice, apă	2	34	2	34
Alte	12	13	— — —	— — —

SURSE : *Recensămîntul general al populației din 1930*, vol. X, *Întreprinderi industriale și comerciale*, București, 1938, p. XVIII

Tabel 523

BUCOVINA

Industria mare și morile după principalii indicatori materiali, pe ramuri, în anul 1919

Ramura	Întreprinderi număr	Forța motrice CP	Personal
TOTAL	631	23 367	9 697
Lemnului	108	6 006	4 190
Alimentară	424[1]	9 720	2 630
Ceramică	35	783	1 333
Metalurgică	13	340	447
Chimică	7	159	218
Pielăriei	7	44	186
Textilă	5	30	135
Uzine electrice	11	6 197	276
Arte grafice	21	88	282

SURSE : A. Rișcanu, *Bucovina din punct de vedere industrial*, Cernăuți, 1922.
NOTE : [1] Se cuprind și morile mici.

Tabel 524

BUCOVINA

Industria mare [1], pe ramuri după principalii indicatori în 1919

Ramura	Întreprinderi număr	Capital fix mil. lei	Forță motrice CP	Personal	Valoarea producției mii lei 1919
TOTAL	210	198,3	14 975	7 248	873 659
Metalurgică	16	6,2	287	515	254 339
Lemnului și hîrtiei	67	75,7	5 697	3 412	413 313
Chimică	5	2,7	63	59	9 500
Alimentară	78	69,7	5 422	1 948	123 889
Pielăriei	6	7,2	28	161	30 180
Ceramică	12	15,4	398	860	23 316
Electricitate	8	15,9	3 025	64	7 762
Arte grafice	18	5,5	55	229	11 360

SURSE : „Buletinul industriei", II, 1921, nr. 7—9.
NOTE [1] Prin industria mare, la Ancheta din 1920 s-au înțeles întreprinderile cu minimum 20 lucrători sau 5 cp.

Tabel 525

BUCOVINA

Contribuția industriei mari a Bucovinei la patrimoniul național industrial, în anul 1919, după principalii indicatori ; ponderi față de total România = 100

Ramura	Unități	Capital investit	Forță motrice	Personal	Valoarea producției
TOTAL	8,0	7,0	3,0	4,0	5,0
Metalurgică	5,0	3,0	0,5	1,0	1,0
Lemnului	13,0	16,0	8,5	7,5	20,0
Chimică	2,5	1,3	0,1	0,9	1,0
Alimentară	8,0	7,0	6,0	8,0	3,0
Textilă	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Pielăriei	4,0	5,0	1,0	3,0	3,0
Ceramică	6,0	7,0	1,0	1,0	0,1
Electricitate	6,0	6,0	2,0	2,0	3,0
Arte grafice	13,0	8,0	2,5	0,5	6,5

SURSE : N, Arcadian, *Industrializarea României*, Ediția a II-a, București, 1936 p. 155—156.

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Secțiunea a douăsprezecea

DINAMICA PRODUCȚIEI INDUSTRIALE

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

OBSERVAȚII METODOLOGICE

Literatura de specialitate din perioada interbelică, ne-a lăsat unii indici ai industriei românești în expresie cantitativă constituiți de Institutul românesc de conjunctură.

Necesitatea acestor indici cantitativi ai producției industriale este determinată de faptul că în această perioadă prețurile, sub acțiunea inflației și a crizei economice au înregistrat fluctuații atît de mari, încît exclud constituirea unor indici corespunzători realității, pe baza valorii producției. Institutul de conjunctură a elaborat două categorii : prima, privește perioada 1924—1934, cu baza în 1927, iar a doua perioadă 1927—1940, cu baza tot în 1927 ; ultima categorie de indici pentru anii 1927—1939, a fost publicată și în Anuarul statistic al României 1939—1940.

Ca arie de cuprindere există deosebiri însemnate între cele două categorii de indici : prima categorie îmbrățișează practic toate produsele industriale ; a doua privește numai 21 produse considerate semnificative : ulei vegetal, țesături de lînă, țesături de bumbac, fier laminat, tablă neagră, hîrtie, celuloză, ciment, cherestea, plăci geamuri, talpă, toval, box-cherreau, încălțăminte, acid sulfuric, sodă caustică, țiței, cărbuni, tutun, sare, curent electric ceea ce ar reveni 1—2 produse pentru fiecare ramură. Acestea au fost ponderate cu procentul mediei valorii producției ramurii respective a anilor 1929—1934. Astfel, de pildă, pentru industria alimentară s-a luat indicele uleiului vegetal ponderat cu procentul valorii medii a ramurii în totalul industriei prelucrătoasre. Seriile de indici au fost constituite în 4 grupe : industria extractivă, industria prelucrătoare, industria electrică și industria monopolului de stat — tutun și sare.

Timp de cinci decenii 1937—1987 nu s-a mai făcut nici o încercare de calcul a indicelui industrial din perioada interbelică.

Indicii producției industriale cantitative, constituiți de noi, au în vedere perioada 1919—1947, și se întemeiază pe datele Secțiunii a șaptea privitoare la producția principalelor produse industriale în perioada 1900—1947.

Notăm că față de componența indicilor Institutului de conjunctură ai perioadei 1929—1938, în formarea indicilor noștri de ramură au intrat mai multe produse, ceea ce mărește certitudinea indicilor parțiali și a celui general. Pentru aproape toate ramurile s-au luat cîte un grup de 2—6 produse cu pondere preponderentă în ramura respectivă, s-au evaluat la prețurile constante ale anului 1938 și s-au ponderat cu coeficientul greutății specifice a ramurii în industria prelucrătoare. De asemenea s-au calculat în

același mod indici și pentru industria extractivă și pentru cea a energiei electrice — aici luîndu-se producția în întregime. În final indicele general s-a constituit din indicii industriei prelucrătoare, extractive și ai energiei electrice ponderați cu procentul participării acestora în producția generală industrială a țării.

Întrucît industria petrolieră a influențat decisiv indicele industriei extractive și în măsură însemnată al industriei prelucrătoare, extracția de țiței și activitatea rafinăriilor s-a menționat deosebit alături de indicii generali.

Subliniem că acești indicii nu au cuprins întreaga activitate industrială a țării ; ei privesc producția industriei considerate mari din toate domeniile, în afară de industria construcțiilor, a cărei evidență nu s-a ținut decît pentru perioada 1919—1938. Pentru informare am atașat în tabel, fără a fi inclusă în indicele general, și industria construcțiilor. Industria mijlocie și mică, meșteșugărească, care nu a putut fi comensurată și încadrată în indici, evident că, în cadrul fazelor ciclului dezvoltării economice a urmat îndeaproape evoluția și variațiile producției industriei mari mecanizate determinante, prin potențial și producție, în sectorul industrial.

La judecarea dinamicii prin indici a producției industriale, este necesar să se țină seamă de modificările teritoriale intervenite, ceea ce a influențat asupra volumului producției industriale și respectiv a mărimii indicilor.

În continuare sînt necesare cîteva observații asupra mișcării indicilor pe ramuri și pe sectoare.

Industria prelucrătoare, în cele aproape trei decenii de evoluție, din 1919 pînă în preajma anului 1948, urmează mai multe faze : de refacere, după primul război mondial, care durează pînă prin anii 1924—1925, de avînt, între 1925—1929, de criză economică din 1929—1932, noua fază de avînt 1934—1938, faza economiei de război și la urmă, 1945—1947, a refacerii postbelice.

Faza refacerii industriei, după primul război mondial, a început în 1919 de la un nivel al producției, în medie de 27,4% față de 1929 sau circa 35% în comparație cu producția anului 1913 ; în unele ramuri plafonul producției era mai scăzut ; 12,6% în industria materialelor de construcții, 12,7% în industria rafinării petrolului sau 10,9% în industria textilă, din cauza lipsei importului de bumbac.

Procesul de refacere și dezvoltare s-a produs de asemeni diferit : în unele ramuri, solicitate la export și aprovizionate cu materii prime creșterea a fost rapidă : în industria alimentară, în 1922, se atinge aproape nivelul anului 1929, în industria lemnului acesta este depășit, pentru a ajunge în 1926 la cota cea mai ridicată după care în ambele ramuri, din cauze diferite producția urmează o linie descendentă. În celelalte ramuri prelucrătoare, în ritmuri diferite, producția crește pînă la nivelul cel mai ridicat ante criză, în 1928 sau 1929.

Faza crizei economice se manifestă de asemeni diferențiat ; indicele general al industriei prelucrătoare ajunge la nivelul cel mai scăzut, cu 14,4 puncte față de 1929, în 1931. În expresie valorică, datorită căderii drastice a prețurilor, producția industrială scade mult mai puternic, iar limita cea mai coborîtă o înregistrează în anul 1932.

Indicele cantitativ al industriei prelucrătoare a fost frînat în tendința de scădere de o serie de împrejurări din care două au avut rol principal : 1, solicitarea producției petroliere pentru export, indicele industriei de rafi-

nare sporind pînă în 1933 cu 70,2%, a contracarat tendința descendentă a altor ramuri; 2. reducerea drastică, prin măsuri legislative, a importului diferitelor fabricate, mai ales de industrie ușoară — textile, pielărie etc. în vederea ușurării balanței de plăți, ceea ce a creat piață și a stimulat creșterea producției industriei autohtone.

Indicele producției textile în 1933 era cu 25 puncte mai ridicat ca în 1929, al producției de pielărie cu 39,2 puncte. Celelalte ramuri însă acuză scăderi însemnate după 1929 și revin la nivelul antecriză prin anii 1933—1934. Plafonul cel mai scăzut îl consemnează indicii industriei sticlei — 41,5%, a lemnului — 56,4%, a prelucrării metalelor — 67,9%, a metalurgiei — 69,5%, alimentară — 71,3% unde criza s-a manifestat și cu efectele cele mai grave.

Faza de înviorare și avînt a ciclului este mai rapidă; în 1933, nivelul anului 1929 este deja depășit pe întreaga industrie prelucrătoare cu 8,2 puncte, iar pînă în 1938 toate ramurile, cu excepția industriei lemnului obțin creșteri substanțiale; se relevă mai ales sporurile din ramurile textilă, pielăriei, hîrtiei, materiale de construcții, metalurgiei; industria petrolului, după ce în 1936 atinge nivelul maxim din toată perioada modernă — 8,7 mil. tone — coboară treptat producția pînă în 1944.

Faza anilor războiului al doilea mondial se remarcă printr-o scădere, după 1938, a producției majorității ramurilor cu un puseu de creștere în 1943 după care scăderea este puternică în 1944; între 1945—1947 tendința de creștere în procesul de refacere nu este fermă și mai ales este inegală, cauzată de mari lipsuri de materii prime, piese de schimb și imprejurările social politice ale perioadei.

O tendință specifică acuză industria electrică; producția de electricitate între 1919—1947, în urma creșterii capacităților, în special a electrotermocentralelor, a relativei ieftinități și abundențe de combustibil — prioritar petrolier — aceasta crește de peste 6,5 ori.

La rîndul său industria extractivă, inscrisă în tendința industriei petroliere — ramura primordială minieră —, urmează pe aceasta din urmă: creșterea continuă pînă în 1936 și scădere continuă pînă în 1944.

Indicele general al industriei naționale, în evoluția lui, cumulează și mediază abaterile ramurilor, reflectînd o mișcare ascendentă cu o creștere a producției între 1919—1938 de 4,9 ori, iar de la nivelul aproximativ al refacerii din 1924—1925 de 1,9—2 ori, deci grosso-modo o dublare a producției industriale a țării pentru a recula pînă în 1944 la 57% față de 1938. În industria prelucrătoare, deci industria fără cea extractivă și electrică, reculul, provocat de război și urmările lui, a fost mai mare, în 1944 fiind de 46% în comparație cu nivelul cel mai ridicat al industriei din 1938.

S-au format de asemenea indici asupra producției mijloacelor de producție și bunurilor de consum pe baza ramurilor industriei prelucrătoare și a energiei electrice. S-a adoptat criteriul destinației globale a producției, departajîndu-se și grupîndu-se ramurile și subramurile după valoarea constantă a prdoucției din perioada 1919—1947, pe baza calculelor indicilor pe ramuri și a celui general. În grupa mijloace de producție a intrat valoarea producției ramurilor: siderurgie—metalurgie în întregime, metalurgie prelucrătoare în proporție de 88%, chimică, 85%, materiale de construcții în întregime, rafinarea petrolului fără petrolul lampant, sticlă și ceramică fără sticla turnată și modelată, energia electrică 66%, lemnului fără producția de mobilă. La grupa bunuri de consum s-au cuprins ramurile alimentară, textilă, pielăriei, hîrtiei, sticlei turnate și modelate și dife-

rențele, după calculele noastre, considerate ca reprezentînd bunurile de consum de la ramurile incluse în prima categorie.

Se înțelege că gruparea nu s-a putut efectua stricto senso după fiecare produs finit; considerăm însă că unele produse din ramurile încadrate în grupa de bunuri de consum — produse textile și pielărie sau de hîrtie — care se utilizează ca mijloace de producție, se compensează cu unele cantități de produse incluse global la mijloace de producție, dar se utilizează ca bunuri de consum — benzină pentru autoturisme, unele sorturi de sticlă plană etc.

Ponderarea ramurilor fiecăruia din cele două grupe s-a făcut după coeficienții calculați de noi: bunuri de consum 54,8%, mijloace de producție 45,2% ceea ce aproape coincide cu ponderea utilizată de Institutul românesc de conjunctură: 54,5% pentru bunuri de consum și 45,6% pentru mijloace de producție.

Urmărirea evoluției celor doi indici pe o perioadă de aproape trei decenii — 1919—1947 — evidențiază una din tendințele principale ale economiei industriale românești în acest interval — creșterea mai susținută a producției mijloacelor de producție, ca expresie a așezării industriei pe bazele reproducției lărgite.

În perioada refacerii postbelice și a dezvoltării în regim liber — 1919—1927 — grupa B înregistrează un ritm mai mare de dezvoltare atît pentru reconstituirea nivelului de consum al pieței interne cît și datorită relativei facilități de sporire în aceste ramuri a producției cu investiții mai reduse. După ce în 1926 și 1927 creșterea producției grupei bunurilor de consum stagnează, un puseu al industriei textile și hîrtiei o aduce în 1928 la nivelul cel mai ridicat dinaintea crizei economice.

Urmează patru ani de producție sub nivelul lui 1928, și din 1933 pînă în 1939 se obține un spor de aproape 35 procente după care atît anii războiului cît și cei postbelici pînă în 1947 mențin producția sub nivelul anului de bază.

Producția grupei A, care pînă în 1927 vine în urma grupei B, urmează creșterea pînă în 1930, doi ani după nivelul maxim al acesteia; scăderea din timpul crizei este minimă, reducerea din alte ramuri fiind compensată de sporul substanțial din industria petrolieră — rafinării; dar creșterea ulterioară în 1933—1938 ridicîndu-se peste 35 de procente. Ca și în grupa bunurilor de consum războiul diminuează și aici producția, dar solicitările militare o ridică peste nivelul anului 1929, cu oscilații mai mari sau mai mici, iar după 1944 tendința de creștere dobîndește semnificația promovării politicii de industrializare.

Ceea ce apare ca un fenomen deosebit, reducerea minoră a producției — în faza crizei economice din 1929—1932 — cu 16 puncte la bunurile de consum și numai 8,4 puncte la mijloace de producție, față de nivelul cel mai ridicat atins, se explică prin mai multe împrejurări particulare; fiind exprimată producția în prețuri constante, scăderea cu cca 34% a prețurilor curente, specifică crizei, nu a fost oglindită; creșterea masivă a producției petroliere a compensat în indice reducerea producției din alte ramuri; măsurile restrictive asupra importului au redus considerabil produsele străine pe piața internă, producînd o cerere relativă de care au profitat, chiar în anii crizei, unele ramuri industriale menținîndu-și producția la o limită nu prea coborîtă.

Nivelul cel mai înalt al producției ambelor grupe este realizat în anul 1938. Dacă se acceptă că în anii 1924—1925 producția a ajuns, în general,

la nivelul antebelic, atunci reiese, din evoluția indicilor, că producția industrială în perioada interbelică s-a dublat, ceea ce reflectă și o sporire corespunzătoare a patrimoniului investit.

Tabel 526

Dinamica producției industriale, pe principalele secteare, în perioada 1919–1947

1929 — = 100

Anii	Indice[1] general	Industria extractivă[2]		Industria prelucrătoare		Industria[3] energiei electrice	Industria[4] construcțiilor
		Total	din care: petrol	Total	din care: rafinării		
1919	27,9	25,8	17,7	27,4	12,7	35,8	11,2
1920	33,3	29,4	22,9	33,3	17,1	40,0	23,2
1921	43,2	37,4	24,2	44,1	23,1	44,4	39,8
1922	58,0	42,8	28,4	61,7	28,8	48,6	74,2
1923	64,4	47,1	31,3	68,7	31,9	52,8	83,9
1924	70,4	54,6	38,5	74,6	34,4	57,2	69,9
1925	74,5	60,6	47,9	78,4	46,8	61,4	74,5
1926	83,5	74,0	67,1	86,1	63,2	71,9	92,4
1927	88,7	82,3	75,9	90,1	81,5	86,0	105,6
1928	97,4	90,7	88,5	98,8	87,5	94,7	126,7
1929	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1930	98,1	110,7	119,7	96,1	121,3	96,5	77,0
1931	90,9	121,0	139,7	85,7	136,2	91,2	84,0
1932	96,9	127,3	151,9	91,8	151,5	95,4	107,5
1933	110,4	127,0	152,5	108,2	170,2	103,9	122,2
1934	123,3	148,0	178,7	118,1	185,0	131,7	135,8
1935	128,9	148,5	173,2	123,0	184,7	151,6	235,4
1936	133,5	156,9	180,0	125,6	182,4	167,9	189,4
1937	138,8	137,3	147,8	133,5	161,8	188,9	176,4
1938	141,2	131,5	136,3	136,3	140,4	201,4	123,2
1939	138,9	125,8	128,7	133,0	134,2	212,8	
1940	112,6	117,3	120,1	102,3	126,7	198,4	
1941	107,5	109,7	112,7	96,3	127,2	205,3	
1942	110,2	114,8	117,1	97,0	120,1	223,0	
1943	119,9	111,8	109,0	108,4	117,1	236,8	
1944	80,9	80,5	72,9	63,3	67,8	242,1	
1945	89,7	97,3	96,8	71,0	110,8	247,4	
1946	89,9	87,8	88,0	72,6	89,3	250,0	
1947	89,5	85,9	78,6	74,2	88,8	234,6	

SURSE: Cifrele asupra producției cantitative a principalelor produse ale industriei au fost calculate pe baza datelor din Secțiunea a treia, tabelele 180–186. Secțiunea a cincea, tabelul 287, și Secțiunea a șaptea, tabelele 352–360.

NOTE: [1] Indicele general a fost constituit din indicii producției industriei considerate mari, mecanizate, din ramurile extractive, prelucrătoare și ai energiei electrice. Ponderarea indicilor s-a făcut pe baza medici valorii producției industriale din anii 1924–1926 și 1936–1938 cu următorii coeficienți: industria extractivă 13,63%, industria prelucrătoare 77,81% și industria energiei electrice 8,56%.

[2] În calculul indicelui industriei extractive au intrat: producția de țiței, cărbuni, gaze naturale, minereuri feroase și neferoase și minereuri nemetalifere, respectiv aproape toate produsele principale ale ramurii.

[3] Producția de energie electrică a tuturor uzinelor indiferent de destinație, exprimată în kwh.

[4] Indicele industriei construcțiilor s-a calculat după suprafața construită în perioada 1919–1938.

Industria construcțiilor nu a intrat în calculul indicelui general.

Tabel 527

Dinamica producției industriei prelucrătoare, pe ramuri, în perioada 1919—1947

1929 = 100

Anii	Indice[1] general	Alimentară[2]	Textilă[3]	Pielărie[4]	Lemn[5]	Hîrtie[6]	Materiale de consatrucții[7]	Sticlă[8]	Chimică[9]	Rafinării[10]	Metalurgică[11]	Prelucrarea metalelor [11]
1919	27,4	35,0	10,9	31,1	64,3	23,8	12,6	25,4	31,4	12,7	22,9	34,3
1920	33,3	48,7	15,5	38,5	79,9	25,0	13,8	39,6	30,8	17,1	23,6	37,4
1921	44,1	65,6	24,4	65,7	95,7	33,2	23,1	53,7	46,7	23,1	27,5	39,4
1922	61,7	96,7	33,4	83,3	111,3	50,5	48,9	68,0	62,0	28,8	41,7	66,2
1923	68,7	98,6	33,0	100,9	126,9	61,0	59,0	82,1	75,8	31,9	50,8	82,6
1924	74,6	105,6	46,1	96,1	136,2	59,0	54,8	101,5	88,6	34,4	46,6	87,5
1925	78,4	109,1	46,9	90,7	127,6	71,3	73,0	96,9	84,2	46,8	55,2	91,8
1926	86,4	126,7	55,3	90,8	137,5	76,6	87,6	118,4	85,9	63,2	62,9	74,5
1927	90,1	122,0	50,7	106,2	109,0	77,1	93,2	124,3	102,1	81,5	81,1	87,7
1928	98,8	113,2	94,7	111,4	106,0	100,3	100,1	92,4	100,8	87,5	95,2	86,5
1929	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1930	96,1	92,0	85,6	87,5	84,2	96,1	91,6	69,3	116,4	121,3	94,3	89,7
1931	85,6	66,7	73,0	98,6	73,3	91,5	68,0	44,5	109,2	136,2	72,6	72,9
1932	91,8	71,3	100,0	111,8	56,4	83,1	72,2	41,5	99,1	151,5	69,8	67,9
1933	108,2	86,5	125,0	139,2	61,3	88,3	76,3	66,5	99,6	170,2	91,3	84,6
1934	118,1	88,4	135,3	133,4	71,3	134,2	103,8	78,9	99,4	185,0	105,8	93,3
1935	123,0	95,5	121,5	127,9	86,1	121,6	120,8	91,2	112,6	184,7	137,9	111,8
1936	125,6	82,4	148,9	133,4	83,5	147,6	123,5	103,6	96,5	182,4	143,3	112,2
1937	133,5	86,1	178,4	133,6	93,4	158,9	152,8	116,0	107,7	161,8	156,7	124,1
1938	136,3	111,6	166,5	134,9	91,6	152,5	169,0	116,4	121,9	140,4	171,6	134,1
1939	133,0	111,8	169,1	162,6	86,9	152,4	151,7	112,5	118,3	134,2	150,6	120,3
1940	102,3	78,8	125,5	99,8	37,3	150,4	148,8	61,7	74,1	126,7	132,1	91,9
1941	96,3	91,0	73,8	83,3	33,4	134,9	135,6	87,9	118,7	127,2	129,6	92,3
1942	97,0	85,2	73,7	67,7	33,1	126,5	120,9	118,7	134,1	120,1	144,0	110,8
1943	108,4	101,8	83,7	101,1	35,1	138,0	148,4	69,4	132,2	117,1	172,0	132,4
1944	63,3	55,7	37,7	80,7	22,0	85,7	106,4	67,1	68,0	67,8	116,0	81,1
1945	71,0	66,8	65,4	69,3	31,0	84,4	84,6	123,2	62,9	110,8	69,3	51,1
1946	72,6	56,7	70,1	86,6	38,4	95,8	121,7	153,4	76,6	89,3	81,0	65,9
1947	74,2	46,0	67,4	76,8	43,6	113,4	137,4	152,8	90,3	88,8	91,5	81,2

BCU IAȘI

SURSE : Vezi sursele de la tabelul 526.

NOTE : [1] Indicele general al industriei prelucrătoare s-a obținut prin ponderarea ramurilor componente cu următorii coeficienți, reprezentînd media valorii producției industriale a anilor 1924—1926 și 1936—1938 :

Industria alimentară	24,23%
Industria textilă	17,67%
Industria chimică	6,26%
Industria rafinării petrolului	14,44%
Industria lemnului	7,86%
Industria pielăriei	5,03%
Industria hîrtiei	4,08%
Industria sticlei și ceramicei	1,06%
Industria materialelor de construcții	2,49%
Industria metalurgică, feroasă și neferoasă	6,17%
Industria prelucrării metalelor și electrotehnică	10,62%
Industria energiei electrice	8,56%

[2] Calculul indicelui industriei alimentare s-a întemeiat pe următoarele produse : uleiuri vegetale comestibile, zahăr, bere, paste făinoase, conserve în ambalaje, tutun, care reprezentau în anul 1938 peste 70% din valoarea producției ramurii. De notat că importanța cea mai mare în ramură o prezenta producția de făină și mălai a morilor din țară : statistica industrială însă nu înregistra decît valoarea producției morilor cu peste 50 C.P., ceea ce însemna că peste 2/3 din producție, care aparținea morilor mici și mijlocii țărănești, nu era luată în considerare. În orice caz, avînd în vedere că produse măcinate se exportau în cantități nesemnificative, față de exportul de cereale, covîrșitoarea majoritate a producției morăritului era consumată pe piața internă ; fiind un produs de strictă necesitate, consumul lui nu a fost afectat de factori conjuncturali, pe termen lung singurul factor de influență l-a constituit creșterea demografică în paralel cu care s-a desfășurat creșterea producției morăritului, în afară, desigur, de cea a anilor cu recolte foarte slabe.

Astfel că producția industriei morăritului nu influențează conjunctural indicele industriei alimentare decît în sens pozitiv, menținînd echilibrul pe termen lung al producției ramurii. Date cronologice, de serie a producției de făină și mălai, nu există însă în statistica vremii. Din această cauză, și fără a suferi, indicele industriei alimentare s-a constituit din produsele menționate mai sus. De notat că în anul 1929, din cauza secetei, producția de zahăr a fost mult redusă față de anii 1928 și 1930. Pentru a nu deforma indicele s-a luat în calcul media celor trei ani.

[3] Indicele industriei textile a cuprins producția de fire de lînă și de bumbac și de țesături de lînă și de bumbac care în 1938 reprezentau circa 72% din totalul producției ramurii.

[4] Pentru indicele industriei pielăriei s-au luat în calcul producția de piele groasă și piele subțire și producția de încălțăminte de mașină reprezentînd majoritatea producției ramurii.

[5] Indicele industriei lemnului a fost constituit din producția de cherestea, de placaje și parchete, care în 1938 depășeau 90% din valoarea producției ramurii.

[6] În industria hîrtiei, dintre categoriile principale de produse, s-au luat în calcul hîrtia de tipar, hîrtia de scris și mucavaua.

[7] Indicele industriei materialelor de construcții, din lipsa datelor în serie asupra altor materiale ca : țigla, cărămizi etc., s-a format pe baza producției de ciment.

[8] Industria sticlei este reprezentată în indice prin sticla plană trasă sau suflată și sticla turnată.

[9] În industria chimică, din numeroase produse, au fost luate în calcul cîteva mai reprezentative : acid sulfuric, sodă caustică, sulfat de cupru, săpun și chibrituri ; deși acestea au o pondere mai redusă, ele se înscriu pe tendința generală a ramurii.

[10] În statistica industrială producția rafinăriilor este inclusă în industria chimică. Noi am departajat-o și o prezentăm separat pentru a se putea aprecia atît evoluția industriei chimice propriu-zise, cît și a producției rafinăriilor care marchează o dezvoltare ascendentă pînă la 1936 și una descendentă ulterior.

[11] Producțiile siderurgico—metalurgică și de prelucrare a metalelor, în statistica industrială, sînt prezentate împreună, în ramura industriei metalurgice. Le-am separat în producția metalurgică și producția de prelucrare a metalelor ; prima ramură cuprinde atît extracția metalelor feroase și neferoase din minereuri — fier, mangan, aur, argint, cupru, plumb, etc. — cît și producția de fontă, oțel și laminate ; a doua ramură, a prelucrării metalelor, a inclus producția de sîrmă, cuie, buloane etc. de piese turnate din fontă și oțel, construcțiile metalice și produse de atelier — reparații, unelte, mașini etc.

Tabel 528

Dinamica producției industriale, după destinație — mijloace de producție și bunuri de consum — în perioada 1919—1947

1929 = 100

Anii	Indice general[1]	Mijloace de producție		Bunuri de consum
		Total	din care rafinării	
1919	27,5	31,0	12,7	24,7
1920	34,6	35,6	17,1	33,8
1921	45,3	43,4	23,1	46,9
1922	62,6	57,7	28,8	66,7
1923	69,0	68,2	31,9	69,6
1924	75,0	72,5	34,4	77,1
1925	79,7	76,2	46,8	82,6
1926	88,0	83,1	63,2	92,0
1927	92,0	92,6	81,5	91,5
1928	99,9	95,8	87,5	103,3
1929	100,0	100,0	100,0	100,0
1930	96,6	103,0	121,3	91,2
1931	86,2	96,6	136,2	77,6
1932	91,6	96,8	151,2	87,3
1933	107,4	110,5	170,2	104,8
1934	115,9	124,2	185,0	109,0
1935	124,2	138,5	184,7	112,4
1936	127,9	138,8	182,4	119,0
1937	136,3	144,2	161,8	129,9
1938	140,5	145,7	140,4	136,2
1939	138,8	138,0	134,2	139,4
1940	107,1	114,0	126,7	101,4
1941	102,9	118,8	127,2	90,3
1942	104,4	125,9	120,1	86,7
1943	115,5	134,9	117,1	99,5
1944	77,7	99,7	67,8	59,5
1945	84,3	97,7	110,8	73,2
1946	85,0	99,5	89,3	73,1
1947	84,5	105,2	88,8	67,5

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 526.

NOTE: [1] În acest indice general intră numai industria prelucrătoare și astfel se deosebește de indicele general al industriei, în care pe lîngă industria prelucrătoare se cuprind și industriile extractivă și a energiei electrice.

Dinamica producției industriei prelucrătoare[1] din România și alte țări, în perioada 1913—1938, baza 1913 = 100

Anii	Mondial	România	Franța	Germania	Cehoslovacia	Ungaria	Polonia
1913	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1920	93,2	—	70,4	59,0	69,8	—	35,1
1921	81,1	47,2	61,4	74,7	100,0	64,0	46,8
1922	99,5	73,2	87,8	81,8	91,8	80,0	73,9
1923	104,5	73,2	95,2	55,4	96,7	56,6	71,2
1924	111,0	89,0	117,9	81,8	129,0	66,6	56,8
1925	120,7	92,2	114,3	94,9	136,4	76,7	63,1
1926	126,5	103,7	129,8	90,9	130,4	83,4	58,9
1927	134,5	118,8	115,6	122,1	153,8	98,7	76,1
1928	141,8	131,8	134,4	118,3	166,0	108,0	86,1
1929	153,3	136,9	142,7	117,3	171,8	113,9	85,9
1930	137,5	132,5	139,9	101,6	155,5	108,1	75,8
1931	122,5	140,6	122,6	85,1	138,5	98,6	64,4
1932	108,4	111,9	105,4	70,2	107,6	91,3	52,7
1933	121,7	136,2	119,8	79,4	101,4	101,1	59,4
1934	136,4	167,8	111,4	101,8	113,4	114,4	68,2
1935	154,5	165,2	109,1	116,7	120,1	123,1	74,2
1936	178,1	175,0	116,3	127,5	138,3	136,6	83,3
1937	195,8	182,9	123,8	138,1	164,8	150,0	97,6
1938	182,7	177,9	114,6	149,3	145,5	143,3	105,2

SURSE: *Industrialization et commerce extérieur*, Genève, Société des nations, 1945.

NOTE: [1] Indicii producției prelucrătoare au fost recalculați de Departamentul economic și financiar al Societății Națiunilor, pe baza indicilor cantitativi naționali; ei privesc exclusiv industria prelucrătoare (manufacturieră), deci fără cea minieră, de construcții, de gaz și electricitate.

Nota referitoare la calcularea indicilor menționează o serie de detalii privitoare la adaptarea și recalcularea indicilor naționali și a celui mondial pentru a-i face, în anumită măsură, comparabili între ei; se subliniază că metodologia de calcul a indicilor naționali variază mult. În plus, aceștia, rareori au fost calculați după o serie unică. De aceea, Departamentul a procedat la recalculări și ajustări explicate detaliat în sursă.

Indicii naționali au fost luați în primul rînd din publicația „La production mondiale et les prix" — periodic anual al Societății Națiunilor. În concluzie, se arată că nu se poate pretinde de la acești indici un grad înalt de exactitate sau de comparabilitate; ei sînt operaționali, însă arată și comportamentul industriei prelucrătoare în această perioadă.

Indicii sînt calculați cu două baze diferite: a anului 1913 și a anilor 1925—1929.

Tabel 530

Dinamica producției industriei prelucrătoare din România și alte țări [1], în perioada 1913—1938
baza 1925—1929 = 100

Anii	Mondial	România	Franța	Germania	Cehoslovacia	Ungaria	Polonia
1913	73,9	85,7	78,5	92,0	65,9	104,1	135,1
1920	68,9	— — —	55,3	54,3	46,0	— — —	47,4
1921	59,9	40,4	48,2	68,7	65,9	66,6	63,2
1922	73,5	62,7	68,9	75,3	60,5	83,2	99,9
1923	77,2	62,7	74,7	51,0	63,7	58,9	96,2
1924	82,0	76,3	92,5	75,3	85,0	69,3	76,8
1925	89,2	79,0	89,7	87,3	89,9	79,8	85,3
1926	93,5	88,9	101,9	86,3	86,0	86,8	79,6
1927	99,4	101,8	90,7	112,3	101,4	102,7	102,8
1928	104,8	112,9	105,5	108,8	109,4	112,4	116,4
1929	113,3	117,3	112,0	107,9	113,2	118,5	116,1
1930	101,6	113,5	109,8	93,5	102,5	112,5	102,4
1931	90,5	120,5	96,2	78,3	91,3	102,6	87,0
1932	80,1	95,9	82,7	64,6	70,9	95,0	71,2
1933	89,9	116,7	94,0	73,0	66,8	105,2	80,3
1934	100,8	143,8	87,4	93,7	74,8	119,0	92,2
1935	114,2	141,6	85,6	107,4	79,2	128,1	100,3
1936	131,6	150,0	91,3	117,3	91,2	142,1	112,6
1937	144,7	156,7	97,2	127,0	108,6	156,1	131,9
1938	135,0	152,4	90,0	137,4	95,9	149,1	142,2

SURSE: Vezi sursele de la tabelul 529,

NOTE: [1] Vezi nota 1 de la tabelul 529.

BCU IASI CENTRALA UNIVERSITARA

ÎNCHEIERE

Cercetarea industriei în plan istoric, în intervalul 1859—1947, prezintă importanţă deosebită pentru cunoaşterea propagării şi statornicirii forţelor moderne de producţie în ţara noastră, pentru definirea profilului economiei româneşti şi a stadiilor sale de evoluţie economică-socială, în perioada modernă de dezvoltare a României.

Pe parcursul lucrării, la fiecare secţiune şi capitol, sînt formulate aprecieri şi concluzii parţiale care privesc unele sau altele din procesele şi aspectele economico-sociale ale dezvoltării industriei, în perioada 1859—1947.

În a doua jumătate a secolului 19, în istoria ţării noastre au loc evenimente de importanţă cardinală pentru viitorul poporului român şi care au stimulat dezvoltarea industrială; în anul 1859, prin unirea Moldovei cu Muntenia, s-a creat statul naţional modern român; în 1877 s-a dobîndit independenţa de stat a României creîndu-se condiţii favorabile politice şi naţionale pentru dezvoltarea mai susţinută a economiei, îndeosebi, a industriei.

După expirarea primelor tratate comerciale bazate pe principii liber schimbiste, în deceniul nouă, statul român, folosind prerogativele sale de suveranitate, promovează măsuri, prin taxe vamale asupra mărfurilor străine, de protejare a industriei naţionale mecanizate, precum şi o politică de încurajare a creării şi dezvoltării întreprinderilor mari moderne.

Datele statistice din lucrare arată că de la 1866 pînă la 1886 — anul promovării politicii protecţioniste — s-au înfiinţat, în medie, 8,2 întreprinderi pe an, între 1887—1892 s-au creat cîte 14 fabrici anual şi între 1893—1900 s-au înfiinţat cîte 17 unităţi mari industriale pe an, ceea ce subliniază intensificarea procesului de dezvoltare industrială. Aceasta a însemnat investirea unor importante capitaluri în fabrici şi ateliere şi angajarea unui număr tot mai mare de muncitori.

Crearea industriei mari în a doua jumătate a secolului 19 are, astfel, nu numai valoarea tehnico-economică a plantării în economia naţională a noilor forţe de producţie, dar şi cea de constituire a matricei structurii moderne a sectorului industrial.

Pînă la primul război mondial, industria mare mecanizată — cum se poate urmări după seriile de date — face progrese notabile; se creează principalele ramuri moderne extractive — de petrol, cărbune, sare — iar în Transilvania, aflată încă sub stăpînire străină, ramurile carboniferă, de gaze naturale, a minereurilor feroase şi neferoase etc.; s-au fondat, de

asemenea, ramuri de bază ale industriei prelucrătoare; alimentară, a prelucrării metalelor, textilă, pielăriei, a materialelor de construcții, a hîrtiei și tiparului etc.; în Transilvania, pe baza resurselor naturale, ia naștere industria siderurgică și a metalelor neferoase, în special a aurului și a argintului.

În expresie sintetică după numărul personalului și forța motrice instalată raportată la 1 000 locuitori, puterea industriei a progresat astfel:

	1862	1901	1915	1939	1947
Personal, număr	5,5	10,5	12,1	21,0	34,4
Forță motrice, C.P.	0,1	9,9	26,6	84,9	88,2

Aceste date evidențiază, pe de o parte, dimensiunile creșterii industriei, mai rapide a capacității mecanizate, iar pe de alta, potențialul slab al acesteia în raport cu populația.

În Germania (în 1907) și în Franța (în 1900) reveneau 170 și, respectiv, 160 persoane, iar forța motrice era de 140 C.P. și 46 C.P. la 1 000 locuitori, ceea ce ilustrează distanța considerabilă a României față de țările industriale ale vremii.

Astfel, după mai bine de jumătate de secol de dezvoltare, pînă la primul război mondial, pe terenul unei economii agrare, cu o piață restrînsă din cauza capacității reduse de cumpărare a marii majorități a populației, concurată încă puternic de mărfurile străine și cu mare deficit de capital și specialiști, industria autohtonă, învingînd aceste piedici, reușește să creeze matricea modelului de industrializare din prima fază, întemeiată pe ramurile extractive, ușoare cu o participare substanțială din partea capitalului străin.

După datele expuse în lucrare, din capitalul societăților industriale, în 1916, de 636,6 mil. lei aur, 80% sau 511 mil. lei aparțineau societăților străine. Acestea dețineau circa 92% în industria petrolieră, 96% în cea electrică și de gaz, 94% în industria zahărului 74% în ramura metalurgică, 70% în industria forestieră etc. Pozițiile cele mai importante le aveau trusturile engleze și olandeze cu peste 38% din totalul investițiilor străine, precum și cele germane și austriece cu 36% din capitalul total.

Cu toată dezvoltarea mai susținută a industriei mecanizate și a rezultatelor obținute, ea ajunge, la începutul secolului 20, să ocupe o poziție minoră în structura economico-socială a țării. Aceasta se caracterizează prin preponderența agriculturii, înapoiate, în venitul național. După unele estimații, în 1913, întreaga industrie — mică și mare — deținea doar 19,6% în venitul național, partea hotărîtoare de 67% revenind agriculturii; aceasta consacra întregii economii naționale un caracter slab dezvoltat, preponderent agrar; prin nivelul său economic România se plasa între statele cele mai puțin dezvoltate din Europa.

În cadrul industriei o poziție importantă era deținută de industria mică și meșteșugărească. După numărul celor ocupați, industria și transporturile se prezentau astfel în 1911: în industria mare mecanizată 48 230 lucrători, în meserii 95 620 meșteri și lucrători, la căile ferate 18 556 lucrători, iar în industria extractivă 10 078 muncitori. Pe de altă parte, întreprinderile industriei mari aveau dimensiuni relativ modeste, în medie

generală de 63 lucrători pe unitate, multe din ele fiind ateliere cu 20—30 muncitori, iar un număr redus, cu 100—300 lucrători.

Dezvoltarea industrială a fost întreruptă de primul război mondial: frînturile de luptă au trecut peste cea mai mare parte a teritoriului țării, s-au distrus numeroase utilaje și instalații industriale, iar altele au fost demontate și jefuite de armatele de ocupație.

Scurt timp după încheierea războiului a avut loc întregirea statului român, prin unirea provinciilor românești aflate înainte sub stăpînire străină.

Beneficiind de complinirea patrimoniului său național, de bogății naturale, de forțe de producție, economia României înregistrează o serie de progrese cu deosebire în domeniul industrial; sporește numărul de întreprinderi, capitalul investit, crește efectivul de muncitori industriali din ramurile de bază și, ca urmare, se mărește producția industrială. Totodată, are loc diversificarea producției, se crează noi subramuri care lărgesc gama de produse fabricate de industria autohtonă.

Cu toate că, criza economică mondială din anii 1929—1932 reduce în unele ramuri creșterea, iar în altele o întrerupe, datorită măsurilor întreprinse de stat se produce o rapidă înviorare și industria trece în perioada de avînt a anilor 1934—1938. Situațiile statistice din lucrare permit o analiză multilaterală a dezvoltării industriale din perioada interbelică după un număr de indicatori: capital, capacitate energetică, forță de muncă salariată, produse fabricate, valoarea producției etc.

Pentru o imagine de sinteză s-a calculat un grup de indici ai dinamicii producției industriale: în rezumat, ei exprimă tendințele procesului de industrializare:

	1919	1924	1929	1932	1934	1938
Indice general	27,9	70,4	100,0	96,9	123,3	141,2
Industria extractivă	25,8	54,6	100,0	27,3	148,0	131,5
Industria prelucrătoare	27,4	74,6	100,0	91,8	118,1	136,3
Industria electrică	35,8	57,2	100,0	95,4	131,7	201,4
Mijloace de producție	31,0	72,5	100,0	96,8	124,2	145,7
Bunuri de consum	24,7	77,1	100,0	87,3	109,0	136,2

Dacă se acceptă ideea că refacerea postbelică s-a realizat pînă în anii 1924—1925, indicii arată că producția generală industrială s-a dublat în perioada interbelică, ramura electrică marcînd o creștere mai mare. De asemenea, se profilează, după 1929, o creștere mai rapidă a producției mijloacelor de producție, creștere care ajunge în 1938 să reprezinte 45,5%, față de grupa B de 54,5%, ceea ce evidențiază încă prioritatea ramurilor ușoare în structura industriei prelucrătoare; procesul de industrializare realizase prima sa fază, cea ușoară.

Ajunsă la nivelul anului 1938, după o lungă perioadă de dezvoltare prioritară pe linia industriei ușoare, aceasta reușea să acopere peste 80% din cererea de bunuri de consum industriale a pieței interne.

În același timp, ramurile metalurgică și de prelucrare a metalelor, electrotehnică etc. asigurau cererea internă cu produse industriale autohtone de tehnicitate medie, în proporție de 40—60%. Toate acestea au făcut să slăbească influența mărfurilor străine pe piața românească; în continuare, însă, economia națională se aproviziona cu mașini, utilaje și instalații de nivel tehnic ridicat de pe piața internațională.

Dezvoltarea forțelor de producție industriale a condus și la creșterea rolului acestui sector în produsul social și în venitul național, fără a deveni însă predominant. În 1938 venitul național se producea în proporție de 30,8% în industrie și 38,1% în agricultură [1], iar restul în celelalte ramuri.

În orice caz, chiar dacă raportul dintre ramurile de bază ale organismului economic național nu s-a decis în favoarea industriei, sectoarele neagricole aveau în 1938 ponderea predominantă [2]:

	Produs social		Venit național	
Industrie	39,0		30,8	
Construcții	5,4		4,4	
Transport și telecomunicații	6,4	69,8	6,5	61,5
Circulația mărfurilor	11,2		14,9	
Altele	7,8		4,9	
Agricultura și silvicultura		30,2		38,5

Aceasta nu pentru că sectoarele neagricole ar fi fost atît de dezvoltate, ci pentru că agricultura, sezonieră în marea ei majoritate, era retardată, bazată pe munca manuală de slabă productivitate și utilizată la circa jumătate din timpul anual de lucru.

Participarea industriei la producția materială, la venitul național, la comerțul exterior al țării etc. determina și evidențierea acesteia în profilul general agrar industrial al economiei românești.

În perioada care a urmat, în 1940, s-au produs dezmembrările de teritorii din statul român, care au redus totodată și potențialul industrial și capacitatea sa de producție; războiul din anii 1941—1945 a agravat situația industriei prin marile distrugeri, bombardamente și lupte de front, prin jaful întreprins de Germania hitleristă, prin eforturile de sprijinire a frontului antihitlerist în partea a doua a războiului — august 1944 — mai 1945 — și despăgubirile de război etc. Toți indicatorii principali ai industriei cunosc o reducere dramatică în această perioadă; pînă la 1948 nivelul producției oscilează între 50—58% față de cel antebelic.

Astfel, intervalul cercetat al celor nouă decenii de evoluție industrială se încheie în 1947 cu un potențial tehnico-economic deteriorat și uzat, în mare parte.

[1] „Anuarul statistic al R. S. România", 1981, p. 98.

[2] „Breviarul statistic al R. S. R.", 1968, p. 38. Datele se reproduc sub rezerva cunoașterii metodologiei de calcul a D.C.S.

CUPRINS ANALITIC

Cuvînt înainte 7

Secțiunea întîi

RECENSĂMINTE ȘI ANCHETE INDUSTRIALE . . . . . .

Observații metodologice 11

I. **Recensămîntul stabilimentelor industriale din anii 1862—1863 — introducere** . . . 13

*1** Industria pe categorii, după principalii indicatori, în anii 1862—1863, p. 14.

II. **Ancheta industrială din anii 1901—1902 — introducere** 18

2 Industria prelucrătoare pe categorii — mare, mică și specială — după principalii indicatori, în anii 1901—1902, p. 21; *3* Unitățile industriei mari prelucrătoare, după perioadele de înființare, în anii 1901—1902, p. 21; *4* Capitalul fix investit în industria mare prelucrătoare, pe ramuri și categorii, în anii 1901—1902, p. 22; *5* Forța motrice în industria mare prelucrătoare, pe ramuri și surse, în anii 1901—1902, p. 23; *6* Personalul din industria mare prelucrătoare, pe ramuri, după categorii și cetățenie, în anii 1901—1902, p. 24; *7* Materiile prime utilizate în industria mare prelucrătoare, pe ramuri și după sursă, în anii 1901—1902, p. 25; *8* Combustibilul consumat în industria mare prelucrătoare, pe ramuri și categorii, în anii 1901—1902, p. 25; *9* Valoarea producției industriei mari prelucrătoare, pe ramuri, în anii 1901—1902, p. 26; *10* Produsele principale ale industriei mari prelucrătoare, în anii 1901—1902, p. 26; *11* Unitățile și capitalul industriei mari prelucrătoare, pe grupe de mărime, în anii 1901—1902, p. 28.

III. **Ancheta industrială din anul 1906 — introducere** 29

12 Industria mare particulară; după modul de exploatare și naționalitatea întreprinderii, în anul 1906, p. 30; *13* Industria mare particulară și de stat, pe ramuri, după indicatori principali, în anul 1906, p. 31. *14* Industria mare particulară și de stat, pe ramuri, după valoarea materiei prime și valoarea producției, în anul 1906, p. 30.

* Numerotarea cu cifre arabe se referă la numărul tabelului.

IV Întreprinderile industriale la recensămintele din Transilvania din anii 1890, 1900 și 1910 — introducere 32

15 Personalul ocupat în industrie, pe clase principale, în anii 1890, 1900 și 1910. Transilvania, p. 33; *16* Unitățile și personalul din industria propriu-zisă, pe categorii de mărime, în anul 1900. Transilvania, p. 33; *17* Personalul din industria propriu-zisă, după ramuri și diviziuni administrative, în anul 1900. Transilvania, p. 34; *18* Unitățile și personalul din industria propriu-zisă, pe categorii de mărime, în anul 1910. Transilvania, p. 38; *19* Personalul din industria propriu-zisă, după ramuri și diviziuni administrative, în anul 1910. Transilvania, p. 36.

V. Ancheta industrială din anul 1920 — introducere 39

20 Industria mare prelucrătoare, pe ramuri și subramuri, după indicatori materiali, în anul 1919, p. 40; *21* Industria mare prelucrătoare, pe ramuri, după indicatori valorici, în anii 1913 și 1919, p. 43; *22* Forța motrice a industriei mari prelucrătoare, pe ramuri și feluri de motoare, în anul 1919, p. 44; *23* Personalul din industria mare prelucrătoare, pe ramuri și categorii, în anul 1919, p. 43.

VI Recensământul întreprinderilor industriale din anul 1930 — introducere 45

24 Industria pe ramuri, după forma juridică a întreprinderilor, în anul 1930, p. 48; *25* Industria pe ramuri, după perioadele de înființare a întreprinderilor, în anul 1930, p. 49; *26* Industria pe ramuri, după număr de întreprinderi, forță motrice și personal, în anul 1930, p. 50; *27* Forța motrice după felul motoarelor, pe ramuri, în anul 1930, p. 51; *28* Întreprinderile industriale cu instalații de forță motrice, după ramuri și subramuri, pe grupe de C.P., în anul 1930, p. 52; *29* Întreprinderile cu peste 6 persoane și personalul ocupat, pe ramuri și grupe de personal, în anul 1930, p. 55; *30* Întreprinderile și personalul industriei, după ramuri și subramuri, pe grupe de personal, în anul 1930, p. 56.

VII Întreprinderile industriale la recensământul din anul 1941 — introducere 60

31 Întreprinderile industriale, pe ramuri, în anul 1941, p. 61.

VIII Inventarierea întreprinderilor industriale particulare din anul 1947 — introducere 62

32 Întreprinderile industriale particulare, pe ramuri, numărul lor după starea de activitate și formă juridică, în anul 1947, p. 64; *33* Întreprinderile industriale din 1947, pe ramuri, după perioada înființării, p. 65; *34* Întreprinderile industriale particulare, pe ramuri, grupe de personal și forță motrice, în anul 1947, p. 66; *35* Întreprinderile industriale particulare cu peste 10 persoane, pe ramuri și subramuri, după număr, personal și forță motrice, în anul 1947, p. 67; *36* Forța motrice a întreprinderilor industriale, pe ramuri, după felul motoarelor, în anul 1947, p. 68; *37* Forța motrice a industriei, pe ramuri, după felul combustibilului utilizat, în anul 1947, p. 69.

IX Recensământul întreprinderilor industriale din anul 1948 — introducere 70

38 Întreprinderile industriale, pe ramuri, după număr, personal și forță motrice, în anul 1948, p. 71.

X Evoluția industriei 1862—1947, indicatori la 1 000 de locuitori — introducere 72

39 Industria după indicatori principali și la 1 000 de locuitori, în anii 1862, 1901, 1915, 1919, 1930, 1939 și 1947, p. 75.

INDUSTRIA PRELUCRĂTOARE 77

Observații metodologice 79

I **Industria mare pe ramuri și indicatori — introducere** 80

40 Industria mare, după indicatori principali, în perioada 1862—1947, p. 81.

Industria în anii 1862—1863 82

41 Industria pe ramuri, după indicatori principali și structură, la 1862—1863, p. 83.

Industria în anul 1893 84

42 Industria mare, după ramuri și unii indicatori principali, în anul 1893, p. 85.

Industria în anii 1901—1902 86

43 Industria mare pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anii 1901—1902, p. 88.

Industria în anul 1910 89

44 Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1910, p. 90.

Întreprinderile încurajate, în perioada 1887—1911 91

45 Întreprinderi industriale încurajate, pe ramuri, create între anii 1887—1911, p. 91; *46* Industria mare prelucrătoare, după ramuri și indicatori principali, în anul 1914. Transilvania, p. 92.

Industria în anul 1915 93

47 Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1915, p. 95.

Industria în perioada 1919—1945 96

48 Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1919, p. 100; *49* Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1922, p. 101; *50* Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1924, p. 102; *51* Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1925, p. 103; *52* Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1926, p. 104; *53* Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1927, p. 105; *54* Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1928, p. 106; *55* Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1929, p. 107; *56* Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1930, p. 108; *57* Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1931, p. 109; *58* Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1932, p. 110; *59* Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1933, p. 111; *60* Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1934, p. 112; *61* Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali și structura, în anul 1935, p. 113; *62* Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1936, p. 114; *63* Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1937, p. 115;

64 Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1938, p. 116; *65* Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1939, p. 117; *66* Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1940, p. 118; *67* Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1941, p. 119; *68* Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1942, p. 120.

Industria în anul 1945 121

69 Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1945, p. 122.

Industria în anul 1947 123

70 Industria mare, pe ramuri, după indicatori principali și structură, în anul 1947, p. 124.

Total industrie prelucrătoare în perioada 1901—1947 125

71 Total industrie mare, după indicatori principali, în perioada 1901—1947, p. 125; *72* Total industrie mare, după indicatori principali, pe o întreprindere, în perioada 1901—1947, p. 127; *73* Total industrie mare, după indicatori principali, pe o persoană, în perioada 1901—1947, p. 128.

II **Ramurile industriei prelucrătoare, indicatori principali, în perioada 1901—1947 — introducere** 129

74 Industria alimentară, după indicatori principali, în perioada 1901—1947, p. 131; *75* Industria alimentară, după indicatori principali, pe o întreprindere, în perioada 1901—1947, p. 132; *76* Industria textilă, după indicatori principali, în perioada 1901—1947, p. 133; *77* Industria textilă, după indicatori principali, pe o întreprindere, în perioada 1901—1947, p. 134; *78* Industria metalurgică și prelucrarea metalelor, după indicatori principali, în perioada 1901—1947, p. 135; *79* Industria metalurgică și prelucrarea metalelor, după indicatori principali, pe o întreprindere, în perioada 1901—1947, p. 136; *80* Industria electrotehnică, după indicatori principali, în perioada 1925—1947, p. 137; *81* Industria electrotehnică, după indicatori principali, pe o întreprindere, în perioada 1925—1947, p. 137; *82* Industria chimică, după indicatori principali, în perioada 1901—1947, p. 138; *83* Industria chimică, după indicatori principali, pe o întreprindere, în perioada 1901—1947, p. 138; *84* Industria sticlei, după indicatori principali, în perioada 1901—1947, p. 139; *85* Industria sticlei, după indicatori principali, pe o întreprindere, în perioada 1901—1947, p. 140; *86* Industria hîrtiei și poligrafiei, după indicatori principali, în perioada 1901—1947, p. 140; *87* Industria hîrtiei și poligrafiei, după indicatori principali, pe o întreprindere, în perioada 1901—1947, p. 141; *88* Industria ceramică, după indicatori principali, în perioada 1901—1947, p. 142; *89* Industria ceramică, după indicatori principali, pe o întreprindere, în perioada 1901—1947, p. 142; *90* Industria materialelor de construcții, după indicatori principali, în perioada 1901—1947, p. 143; *91* Industria materialelor de construcții, după indicatori principali, pe o întreprindere, în perioada 1901—1947, p. 144; *92* Industria prelucrării lemnului, după indicatori principali, în perioada 1901—1947, p. 144; *93* Industria prelucrării lemnului, după indicatori principali, pe o întreprindere, în perioada 1901—1947, p. 145; *94* Industria pielăriei, după indicatori principali, în perioada 1901—1947, p. 146; *95* Industria pielăriei, după indicatori principali, pe o întreprindere, în perioada 1901—1947, p. 147.

B.C.U. „M. EMINESCU" IAȘI

III Ramurile principale ale industriei prelucrătoare după indicatori relativi, în perioada 1901—1947 — introducere 148

96 Utilarea medie a muncii cu forță motrice, în principalele ramuri ale industriei prelucrătoare, în perioada 1901—1947, p. 149; *97* Dotarea medie a muncii cu capital fix, în principalele ramuri ale industriei prelucrătoare, în perioada 1901—1942, p. 149; *98* Capitalul fix din industria prelucrătoare la 1 000 lei salariu, pe ramuri principale, în perioada 1906—1942, p. 150; *99* Valoarea producției industriei prelucrătoare, pe o persoană ocupată, pe ramuri principale, în perioada 1901—1942, p. 151; *100* Valoarea producției industriei prelucrătoare la 1 000 lei salariu, pe ramuri principale, în perioada 1906—1942, p. 151.

IV Subramurile industriei prelucrătoare, în perioada 1901—1947 — introducere 152

Industria alimentară 153

101 Morile, după indicatori principali, în perioada 1901—1938, p. 153; *102* Brutăriile mecanice, după indicatori principali, în perioada 1901—1938, p. 154; *103* Fabrici de paste făinoase, după indicatori principali, în perioada 1901—1938, p. 154; *104* Fabrici de zahăr, după indicatori principali, în perioada 1901—1938, p. 155; *105* Fabrici de ulei vegetal, după indicatori principali, în perioada 1901—1938, p. 155; *106* Fabrici de bere, după indicatori principali, în perioada 1901—1938, p. 156; *107* Fabrici de alcool, după indicatori principali, în perioada 1901—1938, p. 156; *108* Fabrici de mezeluri — conserve, după indicatori principali, în perioada 1901—1938, p. 157; *109* Fabrici de produse zaharoase, după indicatori principali, în perioada 1901—1938, p. 157; *110* Fabrici de diferite produse alimentare, după indicatori principali, în perioada 1901—1938, p. 158.

Industria textilă 158

111 Filaturi și țesătorii de lînă, după indicatori principali, în perioada 1901—1938, p. 158; *112* Filaturi și țesătorii de bumbac, după indicatori principali, în perioada 1901—1938, p. 159; *113* Filaturi și țesătorii de mătase, după indicatori principali, în perioada 1927—1938, p. 160; *114* Fabrici de tricotaje, după indicatori principali, în perioada 1901—1938, p. 160; *115* Fabrici de confecții, după indicatori principali, în perioada 1901—1938, p. 161; *116* Fabrici de pălării și cloșuri, după indicatori principali, în perioada 1901—1938, p. 161; *117* Fabrici de alte produse textile, după indicatori principali, în perioada 1901—1938, p. 162.

Industria metalurgică 162

118 Siderurgie și mecano-siderurgie, după indicatori principali, în perioada 1925—1938, p. 162; *119* Uzine de construcții metalice și cazangerie, după indicatori principali, în perioada 1901—1938, p. 163; *120* Uzine de mașini și motoare, după indicatori principali, în perioada 1925—1938, p. 163; *121* Uzine de vehicule cu și fără motor, după indicatori principali, în perioada 1925—1938, p. 164; *122* Fabrici de unelte și scule, după indicatori principali, în perioada 1925—1938, p. 164; *123* Fabrici de împletituri și produse din sîrmă, după indicatori principali, în perioada 1901—1938, p. 165. *124* Turnătorii de fontă, după indicatori principali, în perioada 1925—1938, p. 165; *125* Fabrici de piese forjate sau ștanțate, după indicatori principali, în perioada 1929—1938, p. 166; *126* Fabrici de diverse produse metalurgice, după indicatori principali, în perioada 1901—1938, p. 166.

Industria electrotehnică 167

127 Fabrici de acumulatori și pile electrice, după indicatori principali, în perioada 1910—1938, p. 167; *128* Fabrici de mașini electrice, după indicatori principali, în

perioada 1925—1938, p. 167; *129* Fabrici de aparate electrice de semnalizat, după indicatori principali, în perioada 1925—1938, p. 168; *130* Fabrici de aparataj electric, după indicatori principali, în perioada 1925—1938, p. 168; *131* Fabrici de diverse produse electrotehnice, după indicatori principali, în perioada 1925—1938, p. 169;

Industria chimică 169

132 Fabrici de amidon și glucoză, după indicatori principali, în perioada 1901—1938, p. 169; *133* Fabrici de chibrituri și explozivi, după indicatori principali, în perioada 1901—1938, p. 170; *134* Fabrici de carbid, după indicatori principali, în perioada 1925—1937, p. 170; *135* Fabrici de clei și îngrășăminte, după indicatori principali, în perioada 1901—1938, p. 171; *136* Fabrici de culori, lacuri și vopsele, după indicatori principali, în perioada 1915—1938, p. 171; *137* Distilerii de cărbune și lemn, după indicatori principali, în perioada 1910—1938, p. 172; *138* Rafinării de petrol, după indicatori principali, în perioada 1901—1947, p. 172; *139* Fabrici de produse cosmetice și farmaceutice, după indicatori principali, în perioada 1925—1938, p. 173; *140* Fabrici de acizi, baze și săruri minerale, după indicatori principali, în perioada 1910—1938, p. 173; *141* Fabrici de săpun și lumînări, după indicatori principali, în perioada 1901—1938, p. 174; *142* Fabrici de diverse produse chimice, după indicatori principali, în perioada 1901—1938, p. 174.

Industria sticlei 175

143 Fabrici de sticlă suflată și trasă, după indicatori principali, în perioada 1901—1947, p. 175; *144* Fabrici de produse de sticlă, după indicatori principali, în perioada 1901—1938, p. 176; *145* Fabrici de produse ceramice, după indicatori principali, în perioada 1901—1938, p. 176.

Industria materialelor de construcții 177

146 Fabrici de ciment, după indicatori principali, în perioada 1910—1938, p. 177; *147* Fabrici de cărămizi și țigle, după indicatori principali, în perioada 1901—1938, p. 177; *148* Fabrici de cărămizi refractare, după indicatori principali, în perioada 1925—1938, p. 178; *149* Fabrici de diverse materiale de construcții, după indicatori principali, în perioada 1901—1938, p. 178.

Industria hîrtiei și artelor grafice 179

150 Fabrici de hîrtie, mucava, carton și celuloză, după indicatori principali, în perioada 1901—1946, p. 179; *151* Tipografii și litografii, după indicatori principali, în perioada 1901—1946, p. 179; *152* Fabrici de confecții de hîrtie și carton, după indicatori principali, în perioada 1901—1938, p. 180.

Industria lemnului 180

153 Fabrici de cherestea, după indicatori principali, în perioada 1901—1938, p. 180; *154* Fabrici de tîmplărie, după indicatori principali, în perioada 1901—1938, p. 181. *155* Fabrici de mobile, după indicatori principali, în perioada 1925 1938, p. 181; *156* Fabrici de diverse produse din lemn, după indicatori principali, în perioada 1901—1938, p. 182.

Industria pielăriei 183

157 Tăbăcării, după indicatori principali, în perioada 1901—1938, p. 183; *158* Fabrici de confecții din piele, după indicatori principali, în perioada 1901—1938, p. 183.

V Industria mică și meseriile, în perioada 1859—1947 — introducere 184

159 Meșteșugarii din România (în Muntenia, pe ramuri și medii, în Moldova, total), în anul 1859, p. 189 ; *160* Meseriașii pe ramuri, după sexe și naționalitate, în anul 1901, p. 190 ; *161* Meseriașii pe ramuri, după grupe de lucrători folosiți în ateliere, în anul 1901, p. 191 ; *162* Meseriașii pe ramuri, după felul mașinilor folosite și durata lucrului, în anul 1901, p. 192 ; *163* Morile, joagărele și pivele după principalii indicatori, mod de exploatare și durata lucrului, în anii 1901—1902, p. 193 ; *164* Meseriașii după branșe, în ordinea numărului lor, în anul 1900, p. 194 ; *165* Meseriașii pe categorii, după mediul urban și rural, în anul 1908, p. 195 ; *166* Meseriașii pe categorii, după specialitatea meseriei, în anul 1908, p. 196 ; *167* Meseriașii — maiștri și lucrători — după modul de dobîndire a brevetelor și carnetelor de profesie, pe medii, în anul 1908, p. 198 ; *168* Corporații de meseriași, pe categorii de mărime și numărul membrilor, în anul 1908, p. 198 ; *169* Meseriașii, după categorii și sexe, în anul 1911, p. 199 ; *170* Meseriașii patroni după numărul de calfe în ateliere, în anul 1911, p. 199 ; *171* Personalul din industria mică și meserii, pe ramuri, în anii 1890, 1900 și 1910. Transilvania, p. 199 ; *172* Meseriile și întreprinderile industriei mici, după grupe de personal și diviziuni administrative, în anul 1900. Transilvania, p. 200 ; *173* Meseriile și întreprinderile industriei mici, după grupe de personal și diviziuni administrative, în anul 1910. Transilvania, p. 201 ; *174* Industria mică și meseriașii, pe domenii sau specialități profesionale, după număr de unități, în anul 1929, p. 202 ; *175* Unități meșteșugărești și de mică industrie cu 1—20 persoane, pe ramuri, după grupe de mărime, în anul 1930, p. 203 ; *176* Personalul unităților meșteșugărești și de mică industrie, pe ramuri și subramuri, după grupe de mărimi, în anul 1930, p. 203 ; *177* Întreprinderi industriale mici, cu forță motrice pînă la 5 C.P., pe ramuri, în anul 1930, p. 205 ; *178* Meseriile, pe ramuri, după număr și personal, în anul 1941, p. 206 ; *179* Întreprinderile industriale mici, sub 10 persoane și 20 C.P., pe ramuri, în anul 1947, p. 206.

Secțiunea a treia

INDUSTRIA EXTRACTIVĂ 209

Observații metodologice 211

180 Combustibilii principali, extracție și valoare, în perioada 1859—1918, p. 212 ; *181* Combustibilii principali, extracție și valoare, în perioada 1919—1947, p. 213 ; *182* Minereuri și minerale principale, în perioada 1919—1947, p. 214 ; *183* Valoarea principalelor minereuri și minerale, în perioada 1919—1944, p. 215 ; *184* Valoarea principalelor minereuri și minerale, în perioada 1919—1947, p. 216 ; *185* Valoarea principalelor produse ale industriei extractive, în prețurile fiecărui an și prețuri 1929, în perioada 1919—1947, p. 217 ; *186* Producția de cărbuni, pe categorii, în perioada 1921—1947, p. 218 ; *187* Extracția de sare, costul și valoarea ei, în perioada 1862—1918, p. 219 ; *188* Producția carierelor și valoarea produselor, în perioada 1899—1939, p. 220 ; *189* Principalele produse ale industriei extractive, în perioada 1872—1914. Transilvania, p. 220 ; *190* Producția de cărbuni și minereu de fier, în perioada 1872—1914. Transilvania, p. 221 ; *191* Producția de sare și valoarea ei, în perioada 1868—1913. Transilvania, p. 222 ; *192* Valoarea unor produse miniere și metalurgice, în perioada 1872—1914. Transilvania, p. 223 ; *193* Valoarea principalelor produse miniere și metalurgice, în perioada 1872—1914. Transilvania, p. 224 ; *194* Mijloace de transport în industria extractivă, pe perioade, în anii 1876—1912. Transilvania, p. 225 ; *195* Mașinile folosite în industria sării, pe perioade, în anii 1876—1912. Transilvania, p. 225 ; *196* Pompe de evacuat apă în industria extractivă, după categorii, pe perioade, în anii 1876—1915. Transil-

vania, p. 226 ; *197* Furnalele în industria siderurgică, după starea de funcționare, pe perioade, în anii 1875—1912. Transilvania, p. 226.

Secțiunea a patra

ASPECTE SPECIALE ALE UNOR RAMURI INDUSTRIALE 227

I Industria energetică, în perioada 1901—1947 — introducere 229

198 Puterea motrice instalată în principalele ramuri ale economiei naționale, în perioada 1901—1947, p. 231 ; *199* Puterea motrice instalată în industrie, pe ramuri, după felul motoarelor, în anul 1925 ; p. 233 ; *200* Puterea motrice instalată în industrie, pe ramuri, după felul motoarelor, în anul 1929, p. 234 ; *201* Puterea instalată a centralelor de forță din România, mai mari de 10 kW și consumul de energie pe ramuri, în anul 1929, p. 235 ; *202* Puterea instalată a întreprinderilor industriale după felul motoarelor, în anul 1930, p. 235 ; *203* Evaluare asupra resurselor de energie consumate în România — media anilor 1937—1939, p. 236 ; *204* Puterea instalată și energia produsă în economia națională, după felul motoarelor, în anul 1938, p. 236 ; *205* Puterea motrice instalată și energia totală produsă de motoare fixe, după surse, în anii 1938—1940, p. 237 ; *206* Puterea instalată în întreprinderile particulare, după felul motoarelor, pe ramuri, în anul 1947, p. 238 ; *207* Puterea totală instalată, pe ramuri de activitate, în anul 1948, p. 239 ; *208* Puterea instalată și energia electrică produsă anual în centralele electrice, în perioada 1925—1947, p. 239 ; *209* Generatori electrici în industrie, pe ramuri, și feluri de curent, în anul 1925, p. 241 ; *210* Generatori electrici în industrie, pe ramuri și feluri de curent, în anul 1929, p. 241 ; *211* Motoare electrice în industrie, pe ramuri și surse de alimentare, în anul 1925, p. 242 ; *212* Motoare electrice în industrie, pe ramuri și surse de alimentare, în anul 1929, p. 243 ; *213* Puterea electrică instalată, după felul motoarelor primare, în anii 1925 și 1938, p. 243 ; *214* Concentrarea puterii instalate a centralelor electrice, în anii 1925 și 1938, p. 244 ; *215* Puterea instalată și energia produsă în centrale electrice, pe ramuri, în anul 1938, în comparație cu 1925 și 1929, p. 244 ; *216* Rețeaua de transport a energiei electrice, după tensiune, în perioada 1896—1938, p. 245 ; *217* Electrificarea localităților prin uzine publice, în anii 1929—1940, p. 246 ; *218* Centralele electrice și energia produsă, pe grupe de mărime, în anul 1938, p. 247 ; *219* Uzine producătoare de curent electric, după felul mașinilor de forță și puterea instalată în C.P., în anul 1947, p. 247 ; *220* Balanța energiei electrice a României, în anul 1938, p. 247.

Resurse, producție și consum de energie în România și alte țări 248

221 Producția de combustibil și forță motrice, după surse, în anul 1937, în echivalent kWh, p. 249 ; *222* Producția de combustibil și forță motrice, după surse, în anul 1937, în echivalent kWh, p. 250 ; *223* Utilizările aparente ale energiei totale, pe categorii de consumatori, în anul 1937, în echivalent kWh, p. 251 ; *224* Utilizările aparente ale energiei totale, pe categorii de consumatori, în anul 1937, în echivalent kWh, p. 252 ; *225* Consumul de energie în scopuri productive, după surse, în anul 1937, în echivalent kWh, p. 253 ; *226* Combustibilul și electricitatea utilizate în industrie, pe categorii, în anul 1937, în echivalent kWh, p. 253 ; *227* Combustibilul și electricitatea utilizate în industrie, pe categorii, în anul 1937, în echivalent kWh, p. 254 ; *228* Consumul de energie în scopuri casnice și similare față de durata sezonului rece, în anul 1937, în echivalent kWh, p. 254 ; *229* Resurse energetice, utilizate în agricultură, în anul 1937, în echivalent kWh, p. 255 ; *230* Combustibilul consumat, după surse, în anul 1937, în echivalent kWh, p. 255 ; *231* Combustibilul consumat, după surse, în anul 1937, în echivalent kWh, p. 256 ; *232* Producția de electricitate, după felul surselor, în anul 1937, p. 256 ; *233* Rezervele de forță hidro și gradul lor de utilizare, în anul 1937, p. 257 ; *234* Energia

electrică consumată, după surse, în anul 1937, p. 257; *235* Consumul de energie, după destinație, pe locuitor, în anul 1937, p. 258; *236* Utilizări aparente ale electricității, după destinație, pe grupe, în anul 1937, p. 258; *237* Utilizări aparente ale electricității, în anul 1937, după destinatari, p. 259; *238* Producția de energie electrică în România și alte țări, în anii 1913, 1925, 1929, 1937, 1945 și 1947, p. 260.

II Industria petrolieră, în perioada 1859—1947 — introducere 261

239 Forajul de explorare și exploatare, în industria petrolieră, în perioada 1896—1947; p. 263; *240* Sonde și puțuri petroliere, după situația producției, în anii 1906—1912, 1920—1931, p. 266; *241* Personalul în industria de extracție a țițeiului, după categorii profesionale, în perioada 1905—1947, p. 266; *242* Personalul industriei petroliere — extracție și rafinărie — pe categorii, în perioada 1930—1947, p. 267; *243* Forța motrice principală instalată în industria petrolieră, după felul motoarelor, în perioada 1936—1947, p. 267; *244* Capacitățile de producție ale industriei petroliere de rafinare, în perioada 1881—1946, p. 268; *245* Structura principalelor produse petroliere obținute prin rafinare, în perioada 1900—1945, p. 269; *246* Sondele în exploatare și producția de țiței, pe o sondă și pe o persoană ocupată, în perioada 1902—1946, p. 270; *247* Industria petrolieră după indicatori valorici, de cost și rentabilitate, în perioada 1904—1913, p. 272; *248* Consumul intern al principalelor produse petroliere, în perioada 1900—1947, p. 273; *249* Exportul principalelor produse petroliere, în perioada 1900—1947, p. 274; *250* Consumul intern și exportul total al produselor petroliere, în perioada 1900—1947, p. 275; *251* Exportul produselor petroliere ale României în principalele țări importatoare, în perioada 1908—1943, p. 276; *252* Prețul mediu al unor produse petroliere pentru consumul intern și export, în perioada 1902—1914, p. 276; *253* Prețurile medii de consum intern la principalele produse petroliere, în perioada 1920—1945, p. 278; *254* Prețurile de export la produsele petroliere, în perioada 1923—1945, p. 279; *255* Taxe la principalele produse petroliere, în perioada 1925—1945, p. 280; *256* Prețurile și taxele la produsele petroliere principale, în perioada 1940—1945, p. 281; *257* Prețul de cost, pe categorii, al prelucrării țițeiului, în perioada 1913—1929, p. 281; *258* Prețul de cost al petrolului, după elemente principale, în anii 1930—1936, p. 282; *259* Salarii nominale, zilnice, pe grupe, în exploatările petroliere, în anul 1911, p. 282; *260* Repartiția vînzării petrolului lampant între categoriile de rafinării, în anii 1914—1915, p. 283; *261* Produse petroliere vîndute de Societatea „Distribuția", în perioada 1908—1946, p. 283; *262* Investițiile de capital în industria petrolieră, după naționalitate, în anii 1903—1908, p. 285; *263* Capitalul social din industria petrolieră, după naționalitate, în anul 1915, p. 285; *264* Capitalul românesc și străin în industria petrolieră, după principalele activități, în anul 1937, p. 286; *265* Capitalul social din industria petrolieră, după domenii și proveniența națională, în anul 1945, p. 286; *266* Personalul principalelor societăți petroliere, după compartimente de activitate, în anul 1938, p. 287; *267* Producția de țiței a principalelor societăți, în anii 1913, 1929, 1938, 1945, p. 287; *268* Capacitatea de lucru a rafinăriilor principalelor societăți, în anul 1938, p. 288; *269* Concentrarea capacităților de producție a rafinăriilor, după grupele de mărime, în anul 1937, p. 288; *270* Forajul și extracția de țiței ale Societății Astra română, în perioada 1904—1946, p. 289; *271* Forajul și extracția de țiței ale Societății româno-americane, în perioada 1904—1945, p. 289; *272* Costul și amortizarea instalațiilor și terenurilor la Societatea Steaua Română, în perioada 1900—1919, p. 290; *273* Producția de petrol în România și alte țări, în perioada 1937—1945, p. 291; *274* Ponderea exportului și consumului intern în producția petrolieră a României și S.U.A., în perioada 1922—1944, p. 292; *275* Consumul

produselor petroliere în România și alte țări, în anii 1913, 1931, 1939, p. 292; *276* Producția grupului internațional Royal-Dutch, în diferite țări din lume, în anii 1907—1938, p. 292.

III Industria alimentară în perioada 1860—1948 — introducere 293

277 Industria morăritului, după categorii de mori, număr și forță motrice, în perioada 1860—1948, p. 294; *278* Industria morăritului, după categoriile de mori și capacitatea anuală de producție, în perioada 1860—1948, p. 296.

IV Industrii alimentare în Transilvania, în perioada 1867—1915 — introducere 298

279 Industria morăritului, după perioada înființării morilor, pe feluri de motoare, în anii 1867—1906. Transilvania, p. 299; *280* Industria morăritului, după numărul morilor, pe categorii de proprietari, în anii 1894 și 1906. Transilvania, p. 299; *281* Industria morăritului, după puterea instalată în C.P. a morilor, pe feluri de motoare, în anii 1884, 1894 și 1906. Transilvania, p. 300; *282* Industria morăritului, după felul instalațiilor de măcinare, în anii 1873, 1884, 1894, 1906. Transilvania, p. 300; *283* Cerealele măcinate la mori, în anii 1880, 1886, 1894, 1906. Transilvania, p. 301; *284* Industria zahărului, după personal, forță motrice și producție, în anii 1892—1915. Transilvania, p. 302; *285* Industria tutunului, după numărul personalului ocupat, tutunul prelucrat și producția obținută, în anii 1892—1912. Transilvania, p. 303.

Secțiunea a cincea

INDUSTRIA CONSTRUCȚIILOR 305

Observații metodologice 307

286 Clădirile construite în orașele municipii, după numărul apartamentelor și valoare, în perioada 1919—1934, p. 309; *287* Construcții de locuințe în orașele municipii, după numărul de autorizații și suprafață, în perioada 1919—1938, p. 310; *288* Clădirile, după materialele de construcție folosite, în mediul urban și rural, în anul 1912, p. 311; *289* Proporția corpurilor de casă din comunele rurale, pe județe, repartizate după materialul din care sînt construite, în anul 1912, p. 311; *290* Corpurile de case și clădirile, după numărul de nivele și felul dependințelor, în mediul urban și rural, în anul 1912, p. 311; *291* Clădirile, după apartenență și mod de dobîndire, în mediul urban și rural, în anul 1912, p. 312; *292* Locuințele, după numărul încăperilor și al persoanelor care le ocupă, în mediul urban și rural, în anul 1912, p. 313; *293* Locuințele, după numărul încăperilor și al persoanelor care le ocupă, în mediul urban și rural, în anul 1912, în %, p. 314; *294* Locuințele, după numărul încăperilor și al persoanelor, în mediul urban și rural, în anul 1912, p. 315; *295* Casele de locuit, după materialele folosite în construcție, în anii 1900 și 1910. Transilvania, p. 315; *296* Locuințele rurale, după numărul de camere și materialul utilizat, în anul 1929, p. 316; *297* Clădirile din municipiul București, după materialul de construcție și numărul locuințelor, în anul 1941, p. 317.

Secțiunea a șasea

TRANSPORTURILE ȘI TELECOMUNICAȚIILE 319

I Transporturile pe căile ferate în perioada 1869—1947 — introducere 321

298 Liniile și stațiile de cale ferată, în perioada 1869—1947, p. 323; *299* Linii de cale ferată construite și date anual în funcțiune, în perioada 1869—1939, p. 324,

300 Costul liniilor căilor ferate de la începutul construcției pînă în anul 1915, p. 324; *301* Mijloace de transport principale de cale ferată, în perioada 1873—1947, p. 325; *302* Capacitatea maximă de tracțiune a parcului de locomotive, în perioada 1873—1947, p. 327; *303* Traficul principal de călători și mărfuri pe căile ferate, în perioada 1873—1947, p. 328; *304* Mărfuri transportate pe căile ferate, pe categorii, în perioada 1876—1946, p. 329; *305* Combustibilul consumat de locomotive, în perioada 1883—1914, p. 331; *306* Combustibilul consumat la căile ferate, după proveniență, internă și externă, în perioada 1892—1914, p. 332; *307* Veniturile și cheltuielile Căilor Ferate Române, total și pe km de cale, în perioada 1873—1946, p. 332; *308* Veniturile și cheltuielile Căilor Ferate Române, raportate la personal angajat și la greutate transportată, în perioada 1889—1946, p. 334; *309* Personalul Căilor Ferate Române, pe unitate de material rulant și km de cale, în perioada 1889—1947, p. 336; *310* Conducte de produse petroliere și gaze ale Căilor Ferate Române, în anul 1946, p. 337; *311* Transporturile de cale ferată în România și alte țări europene, după diverși indicatori, în perioada 1930—1938, p. 338; *312* Transportul de călători și mărfuri pe căile ferate, pe unitate de personal angajat, în perioada 1889—1947, p. 340; *313* Transportul de călători și mărfuri pe căile ferate, raportat la populație, în perioada 1873—1947, p. 341; *314* Utilizarea materialului rulant, pe unitate de distanță, în perioada 1873—1947, p. 342; *315* Transportul de călători și mărfuri, pe unitate de locomotivă și vagon, în perioada 1873—1947, p. 343; *316* Transportul de călători pe căile ferate, raportat la populație, în România și alte țări, în perioada 1873—1947, p. 344; *317* Transportul de mărfuri pe căile ferate, raportat la populație, în România și alte țări în perioada 1873—1947, p. 345.

II Drumurile publice în perioada 1860—1946 — introducere 346

318 Drumurile publice, după categorii, în perioada 1860—1945, p. 347; *319* Drumurile publice, după categorii și starea lor, în perioada 1922—1945, p. 348; *320* Drumurile naționale, după categorii și starea lor, în perioada 1922—1946, p. 349; *321* Drumurile județene, după categorii și starea lor, în perioada 1922—1945, p. 349; *322* Drumurile comunale, după categorii și starea lor, în perioada 1922—1945, p. 350.

III Transportul auto în perioada 1926—1947 — introducere 351

323 Autovehicule în circulație, pe categorii, în perioada 1926—1947, p. 352; *324* Transportul auto al C.F.R., după indicatori principali, în perioada 1935—1947, p. 352; *325* Parcul de automobile în România și alte țări, în anii 1929, 1932 și 1937, p. 353.

IV Aviația comercială în perioada 1930—1947 — introducere 354

326 Aviația comercială, după indicatori principali, în perioada 1930—1947, p. 355.

V Transporturile navale în perioada 1880 — 1947 — introducere 356

327 Transportul Serviciului Maritim român de călători și mărfuri, veniturile și cheltuielile, în perioada 1900—1938, p. 357; *328* Transportul Navigației Fluviale Române, în perioada 1921—1938, p. 358; *329* Marina comercială pe Dunăre sub pavilion românesc, pe categorii de vase și indicatori, în perioada 1913—1940, p. 359; *330* Traficul maritim de mărfuri, în porturile românești, după naționalitatea pavilionului vaselor, în anul 1938, p. 360; *331* Flota maritimă și fluvială sub pavilion românesc, pe categorii de vase și indicatori, în anul 1939, p. 361; *332* Flota românească față de totalul vaselor intrate și ieșite din porturile țării, după număr și capacitate,

în anul 1938, p. 361 ; *333* Flota comercială a României și a altor țări, în anul 1937, p. 361; *334* Vase ieșite din porturile maritime, dunărene și de riuri ale României, pe categorii și tonaj, în perioada 1880—1897, p. 362 ; *335* Vase ieșite încărcate, pe categorii și tonaj, din porturile maritime și fluviale românești, în perioada 1903—1929, p. 363 ; *336* Vasele maritime și fluviale ieșite din porturile românești, după capacitate, mărfuri și călători, în perioada 1929—1947, p. 364.

VI Comunicațiile de poștă, telegraf, telefon și radio în perioada 1873—1947 — introducere 365

337 Aparatul telegrafic, rețea, instrumente și oficii, în perioada 1873—1938, p. 366; *338* Telegrame interne și internaționale, în perioada 1870—1938, p. 367 ; *339* Corespondența poștală internă expediată, pe categorii de obiecte, în perioada 1867—1938, p. 368 ; *340* Corespondența poștală externă expediată, pe categorii de obiecte, în perioada 1872—1938, p. 370 ; *341* Corespondența poștală externă sosită, pe categorii de obiecte, în perioada 1872—1938, p. 371 ; *342* Mandate poștale interne și externe, în perioada 1871—1944, p. 372 ; *343* Aparatul telefonic, stații și circuite, în perioada 1894—1947, p. 374 ; *344* Convorbiri telefonice, pe categorii în perioada 1894—1947, p. 375 ; *345* Corespondența internă și externă și traficul telegrafic, în perioada 1939—1947, p. 376 ; *346* Personalul poștal, după categorii, în perioada 1888—1947, p. 376 ; *347* Personalul Direcției generale P.T.T., componența pe categorii, în anul 1942, p. 377 ; *348* Indicatorii de poștă și telecomunicații, în perioada 1892—1912. Transilvania, p. 378 ; *349* Indicatorii de poștă și telecomunicații, raportați la personalul angajat și la locuitori, în perioada 1888—1947, p. 378 ; *350* Convorbiri telefonice raportate la 100 locuitori în România și alte țări, în perioada 1894—1947, p. 380 ; *351* Abonamente la radio, în perioada 1927—1946, p. 380.

Secțiunea a șaptea

PRODUSELE PRINCIPALE ALE INDUSTRIEI MARI 363

Observații metodologice 385

352 Produse principale ale industriei alimentare, în perioada 1881—1947, p. 386; *353* Produse principale ale industriei textile, în perioada 1900—1947, p. 388; *354* Producția de ciment și de sticlă, în perioada 1890—1947, p. 390; *355* Producția de energie electrică, în perioada 1900—1947, p. 392 ; *356* Produse principale ale industriei metalurgice, în perioada 1900—1947, p. 393 ; *357* Produse principale ale industriei chimice, în perioada 1900—1947, p. 396 ; *358* Produse principale ale industriei lemnului, în perioada 1912—1947, p. 398 ; *359* Produse principale ale industriei hîrtiei, în perioada 1900—1947, p. 399 ; *360* Produse principale ale industriei pielăriei, în perioada 1900—1947, p. 401 ; *361* Produse principale ale industriei, pe ramuri, după programele de producție, din perioada 1 VII—31 XII 1947, p. 402 ; *362* Principalele produse ale metalurgiei feroase și neferoase, în perioada 1872—1914. Transilvania, p. 405 ; *363* Principalele produse ale metalurgiei neferoase, în perioada 1919—1947, p. 405 ; *364* Producția unor mijloace de producție industriale, la 100 locuitori, în perioada 1890—1947, p. 406 ; *365* Producția unor bunuri de consum industriale, la 100 locuitori, în perioada 1887—1947, p. 408 ; *366* Producția de surse energetice primare și energie electrică, la 100 locuitori, în perioada 1887—1947, p. 409.

BILANȚURILE SOCIETĂȚILOR INDUSTRIALE 411

Observații metodologice 413

367 Societăți industriale și de transport, după număr și capital social, pe ramuri, în anul 1913, p. 416. *368* Societăți industriale și de transport, după număr și capital, pe ramuri, în anul 1913. Transilvania, p. 416 ; *369* Bilanțul societăților industriale, principale conturi de activ, 1919—1939, p. 417 ; *370* Bilanțul societăților industriale, principale conturi de pasiv, 1919—1939, p. 418 ; *371* Bilanțul societăților din industria extractivă, principale conturi de activ, 1920—1939 p. 418 ; *372* Bilanțul societăților din industria extractivă, principale conturi de pasiv, 1920—1939, p. 419 ; *373* Bilanțul societăților din industria electrică și electrotehnică, principale conturi de activ, 1920—1939, p. 419 ; *374* Bilanțul societăților din industria electrică și electrotehnică, principale conturi de pasiv, 1920—1939, p. 420 ; *375* Bilanțul societăților din industria metalurgică, principale conturi de activ, 1920—1939, p. 420 ; *376* Bilanțul societăților din industria metalurgică, principale conturi de pasiv, 1920—1939, p. 421 ; *377* Bilanțul societăților din industria chimică, principale conturi de activ, 1920—1939, p. 421 ; *378* Bilanțul societăților din industria chimică, principale conturi de pasiv, 1920—1939, p. 422 ; *379* Bilanțul societăților din industria materialelor de construcții, principale conturi de activ, 1920—1939, p. 422 ; *380* Bilanțul societăților din industria materialelor de construcții, principale conturi de pasiv, 1920—1939, p. 423 ; *381* Bilanțul societăților din industria sticlei și ceramicii, principale conturi de activ, 1920—1939, p. 423 ; *382* Bilanțul societăților din industria sticlei și ceramicii, principale conturi de pasiv, 1920—1939, p. 424 ; *383* Bilanțul societăților din industria alimentară, principale conturi de activ, 1920—1939, p. 424 ; *384* Bilanțul societăților din industria alimentară, principale conturi de pasiv, 1920—1939, p. 425 ; *385* Bilanțul societăților din industria textilă, principale conturi de activ, 1920—1939, p. 425 ; *386* Bilanțul societăților din industria textilă, principale conturi de pasiv, 1920—1939, p. 426 ; *387* Bilanțul societăților din industria pielăriei, principale conturi de activ, 1920—1939, p. 426 ; *388* Bilanțul societăților din industria pielăriei, principale conturi de pasiv, 1920—1939, p. 427 ; *389* Bilanțul societăților din industria lemnului, hîrtiei și arte grafice, principale conturi de activ, 1920—1939, p. 427 ; *390* Bilanțul societăților din industria lemnului, hîrtiei și arte grafice, principale conturi de pasiv, 1920—1939, p. 428 ; *391* Bilanțul societăților din industria lemnului și hîrtiei, principale conturi de activ, 1920—1939, p. 428 ; *392* Bilanțul societăților din industria lemnului și hîrtiei, principale conturi de pasiv, 1920—1939, p. 429 ; *393* Bilanțul societăților din industria arte grafice, tipografii și hîrtiei, principale conturi de activ, 1920—1939, p. 429 ; *394* Bilanțul societăților din industria arte grafice, tipografii și hîrtiei, principale conturi de pasiv, 1920—1939, p. 430 ; *395* Bilanțul societăților de transporturi, principale conturi de activ, 1920—1939, p. 430 ; *396* Bilanțul societăților de transporturi, principale conturi de pasiv, 1920—1939, p. 431 ; *397* Activul societăților industriale, pe ramuri, în perioada 1920—1939, p. 432 ; *398* Activul societăților industriale, pe ramuri, în perioada 1920—1939, în %, p. 433 ; *399* Investițiile societăților triale, pe ramuri, în perioada 1920—1939, p. 434 ; *400* Investițiile societăților industriale, pe ramuri, în perioada 1920—1939, în %, p. 435 ; *401* Capitalul total utilizat al societăților industriale, pe ramuri, în perioada 1920—1939, p. 436 ; *402* Capitalul total utilizat al societăților industriale, pe ramuri, în perioada 1920—1939, în % p. 437 ; *403* Capitalul propriu al societăților industriale, pe ramuri, în perioada 1920—1939, p. 438 ; *404* Capitalul propriu al societăților industriale, pe ramuri,

în perioada 1920—1939, în %, p. 439 ; *405* Ponderea capitalului propriu în totalul capitalului societăților industriale, pe ramuri, în perioada 1920—1939, p. 440 ; *406* Distribuirea capitalului societăților industriale, pe grupe de mărime, în anii 1924, 1928, 1932, 1936, 1938, p. 441 ; *407* Distribuirea capitalului societăților industriale, pe grupe de mărime, în anii 1924, 1928, 1932, 1936, 1938, p. 441 ; *408* Concentrarea capitalului societăților industriale, pe grupe de mărime, în anul 1938, p. 442 ; *409* Amortizarea instalațiilor și mașinilor societăților industriale, pe ramuri, în anii 1936—1939, p. 442 ; *410* Amortizarea instalațiilor și mașinilor societăților industriale, în raport cu grupa de capital, în anul 1938, p. 443 ; *411* Contul de profit și pierdere al societăților industriale, după conturi și ramuri, în anul 1938, p. 444 ; *412* Structura contului de profit și pierdere al societăților industriale, după conturi și ramuri, în anul 1938, p. 445 ; *413* Activul societăților industriale, pe ramuri, media pe societate, în perioada 1920—1939, p. 446 ; *414* Investițiile societăților industriale, pe ramuri, în perioada 1920—1939, media pe societate, p. 447 ; *415* Capitalul propriu al societăților industriale, pe ramuri, în perioada 1920—1939, media pe societate, p. 448 ; *416* Principalele conturi de bilanț ale societăților industriale, pe ramuri, raportate la personalul productiv, în anul 1938. , p.449.

Convenții de monopol în industrie — Introducere, ... 450

417 Industria încadrată în acorduri de monopol, după indicatori principali, în anul 1937, p. 451.

Capitalul străin în industrie — Introducere, ... 452

418 Capitalul străin în societățile industriale, după ramuri și apartenență națională, în anul 1915, p. 455 ; *419* Apartenența proprietății industriale, a firmelor sociale și individuale, în anul 1935, p. 454.

Secțiunea a noua

ÎNVĂȚĂMÎNT INDUSTRIAL, CADRE TEHNICE INGINEREȘTI, INVENȚII 457

I Învățămîntul industrial inferior și mediu în perioada 1889—1943 — introducere . . . 459

420 Școli elementare de meserii pentru băieți, în perioada 1902—1935, p. 460 ; *421* Școli inferioare de meserii pentru băieți, în perioada 1901—1938, p. 462 ; *422* Școli superioare de meserii pentru băieți, în perioada 1901—1938, p. 463 ; *423* Școli profesionale, gradul I și II, de fete, în perioada 1889—1943, p. 464.

II Învățămîntul tehnic superior în perioada 1871—1938 — introducere 466

424 Absolvenții Școlii de poduri și șosele, din perioada 1871—1921, p. 467 ; *425* Studenții și cadrele didactice de la școlile politehnice, în perioada 1921—1938, p. 468 ; *426* Studenții și cadrele didactice de la Școala superioară de arhitectură, în perioada 1919—1938, p. 468 ; *427* Studenții de la institutele tehnice de pe lîngă Universitatea din Iași, în perioada 1910—1936, p. 469 ; *428* Absolvenții școlilor de conductori de lucrări publice, în anii 1888—1931, p. 469 ; *429* Elevii și cadrele didactice de la Școala de conductori desenatori de arhitectură, în perioada 1924—1936, p. 470.

III Corpul cadrelor tehnice în perioada 1892—1942 — introducere 471

430 Corpul tehnic — ingineri și conductori tehnici — cadrul de activitate, în perioada 1892—1942, p. 472 ; *431* Inginerii corpului tehnic, după cadru, grade și clase, în perioada 1892—1942, p. 473 ; *432* Conductori tehnici după cadru, grade și clase, în perioada 1892—1942, p. 474 ; *433* Arhitecți și desenatori, după cadru, grade și clase, în anii 1935, 1938, 1942, p. 475 ; *434* Efectivul inginerilor din România, după specialități, înscriși în colegiu, în anul 1940, p. 476.

IV Brevete de invenții și perfecționări industriale, în perioada 1906—1938 — introducere 477

435 Brevete de invenții și perfecționări acordate de statul român, după țările de proveniență, în perioada 1906—1938, p. 478; *436* Brevete de invenții și perfecționări acordate de statul român după domenii de activitate, în perioada 1906—1930, p. 479.

Secțiunea a zecea

FORȚĂ DE MUNCĂ, RAPORTURI DE MUNCĂ 481

Observații metodologice 483

437 Personalul din industria prelucrătoare după categorii, în perioada 1902—1947, p. 485; *438* Personalul din industria prelucrătoare, pe ramuri, după categorii, în perioada 1902—1947, p. 486; *439* Personalul din industria extractivă, după categorii, în perioada 1900—1947, p. 491; *440* Personalul din industria mare prelucrătoare, pe ramuri și categorii, în anul 1902, p. 492; *441* Distribuirea muncitorilor industriei mari prelucrătoare, pe grupe, în anul 1902, p. 493; *442* Meseriașii și muncitorii din industrie și căi ferate după grupe de vîrstă, în anul 1911, p. 493; *443* Muncitorii din industria mare și de la căile ferate, după sexe, în anul 1911, p. 493; *444* Personalul din industria mare și mică, transporturi și comunicații, după ramuri, pe medii și categorii, în anul 1912, p. 494; *445* Personalul din industria mare și mică, transporturi și comunicații — lucrători și ucenici — după stare civilă și grupe de vîrstă, în anul 1912, p. 496; *446* Personalul în industria mare și mică, transporturi și comunicații: patroni — după stare civilă și grupe de vîrstă, în anul 1912, p. 499; *447* Muncitorii din industria extractivă, după sexe, pe perioade, în anii 1868—1910. Transilvania, p. 502; *448* Muncitorii din industria minieră, pe sexe, în anul 1910. Transilvania, p. 502; *449* Populația ocupată în meserii și industrie, pe ramuri, după categorii, în anul 1870. Transilvania, p. 503; *450* Muncitorii din industria mare și mică, pe ramuri, în anii 1890, 1900, 1910. Transilvania, p. 503; *451* Distribuirea întreprinderilor și muncitorilor din industria mare prelucrătoare, pe grupe, în anii 1890, 1900 și 1910. Transilvania, p. 504; *452* Muncitorii din industrie și meserii, clasați pe grupe, după număr de unități, în anii 1890, 1900, 1910. Transilvania, p. 505; *453* Personalul din industria propriu-zisă, după principalele ramuri, în anii 1900 și 1910. Transilvania, p. 505; *454* Personalul din industria propriu-zisă, pe categorii și diviziuni administrative, în anul 1900. Transilvania, p. 506; *455* Personalul din industria propriu-zisă, pe categorii și diviziuni administrative, în anul 1910. Transilvania, p. 507; *456* Distribuirea întreprinderilor și muncitorilor, pe grupe de mărime, în industria mare prelucrătoare, în anii 1920—1921, p. 508; *457* Distribuirea întreprinderilor și muncitorilor, pe grupe de mărime, în industria mare prelucrătoare, în anii 1927—1928, p. 508; *458* Distribuirea întreprinderilor și muncitorilor, pe grupe de mărime și pe ramuri, în industria mare prelucrătoare, în anii 1927—1928, p. 509; *459* Personalul din industrie, după ramuri, pe categorii, în anul 1930, p. 510; *460* Personalul din industrie și transporturi, pe ramuri, după categorii, în anul 1930, p. 511; *461* Personalul din industrie și transporturi, pe ramuri, după gradul de instrucțiune, în anul 1930, p. 512; *462* Personalul din industrie și transporturi, pe ramuri, după grupe de vîrstă, în anul 1930, 513; *463* Personalul din transporturi și comunicații, pe ramuri, după categorii, în anul 1930, p. 514; *464* Distribuirea întreprinderilor și muncitorilor din industria mare prelucrătoare, pe grupe de mărime, în anii 1933 și 1938, p. 514; *465* Distribuirea întreprinderilor și muncitorilor din industria mare prelucrătoare, pe grupe de mărime și ramuri, în anul 1938, p. 515; *466* Personalul societăților industriale, pe ramuri și categorii, în anul 1938, p. 516; *467* Personalul și întreprinderile din industria particulară și de stat, pe ramuri, în

anul 1947, p. 517; *468* Distribuirea întreprinderilor și personalului în industria particulară cu peste 10 persoane, pe grupe de mărime, în anul 1947, p. 518; *469* Personalul întreprinderilor din industria particulară, pe ramuri, după categorii, în anul 1947, p. 519; *470* Personalul din industria mare și mică, pe ramuri și categorii, la 1 ianuarie 1947, p. 520; *471* Personalul Căilor Ferate Române, în perioada 1888—1947, p. 520; *472* Personalul poștal, în perioada 1888—1947, p. 521.

II Raporturi de muncă, greve, șomaj și salarizare — introducere 522

Durata zilei de muncă 522

473 Durata medie a zilei de muncă în industria mare prelucrătoare, pe ramuri, în anii 1901—1902, p. 524; *474* Durata medie a zilei de muncă în industrie, pe ramuri, în anii 1913, 1916, 1919, 1920, p. 524; *475* Timpul de muncă în întreprinderi, pe ramuri, după numărul de schimburi, în anul 1926, p. 524; *476* Durata săptămînală a muncii suplimentare, pe ramuri și întreprinderi, după număr de ore, în anul 1926, p. 525; *477* Prestația zilnică a timpului de muncă, pe ramuri și ore, după număr de salariați, în anul 1926, p. 525.

Raporturi de muncă 526

478 Contracte colective de muncă după numărul întreprinderilor și al salariaților participanți, în perioada 1920—1942, p. 527; *479* Modul de încheiere a contractelor colective de muncă, după numărul de contracte și de salariați, în perioada 1920—1942, p. 528; *480* Salariații cuprinși în contracte colective de muncă, pe ramuri economice, în perioada 1920—1942, p. 528; *481* Contravenții constatate și derogări acordate de la legile muncitorești, în perioada 1925—1945, p. 530; *482* Conflicte colective de muncă și numărul participanților, în perioada 1920—1945, p. 530; *483* Conflicte latente de muncă, după cauze și modul de soluționare, în perioada 1920—1945 p. 531; *484* Șomajul rezultat din evidența Oficiilor de plasare, în perioada 1922—1938, p. 532; *485* Grevele, după rezultatul soluționării lor, în perioada 1920—1941, p. 532.

Salarii 533

Evoluția salariilor nominale brute în perioada 1875—1938 536

486 Salariile nominale brute lunare ale unor categorii de personal, din întreprinderile de stat, în perioada 1875—1938, p. 537; *487* Salariul mediu zilnic al muncitorilor și ucenicilor din industrie, meserii și de la căile ferate, pe grupe de mărime, în anul 1911, p. 540; *488* Fondul de salarii al personalului din industria mare și salariul mediu lunar, pe ramuri și categorii, în anul 1907, p. 541; *489* Salariul nominal mediu lunar, al personalului din industrie, pe ramuri și categorii, în perioada 1915, 1927 — 1942, p. 542; *490* Indicele salariului mediu, pe ramuri industriatriale, în perioada 1923—1938, p. 544; *491* Veniturile, pe grupe de mărime ale asiguraților, în anii 1936—1938, p. 546; *492* Salariile medii lunare ale lucrătorilor din atelierele C.F.R., în perioada 1886—1914, p. 547; *493* Salariul mediu lunar al personalului din industrie, pe ramuri și funcții, în anul 1947 (decembrie), p. 549; *494* Prețul unor bunuri de subzistență pe unitate, în București, exprimate în timp de muncă, în perioada 1877—1947, p. 548.

III Accidente de muncă și morbiditatea profesională, în perioada 1912—1944 — introducere 550

495 Accidente de muncă, după urmările lor, pe ramuri, în perioada 1912—1918, p. 551; *496* Accidente de muncă pe categorii de boli, în perioada 1924—1930,

p. 551; *497* Accidente de muncă după urmările lor, în perioada 1924—1930, p. 552; *498* Accidentele de muncă, după ramuri, în perioada 1924—1930, p. 552; *499* Accidentele de muncă, după număr, pe ramuri, în anii 1934—1938, 1943—1944, p. 553; *500* Bolnavii consultați din personalul C.F.R., în perioada 1889—1914, p. 553; *501* Morbiditatea în rîndul asiguraților, pe categorii de boli, în anii 1924 și 1930, p. 554; *502* Morbiditatea în rîndul asiguraților, pe categorii de boli, în anii 1936 și 1943, p. 554; *503* Morbiditatea în rîndul asiguraților, pe ramuri de activitate, în anii 1924 și 1930, p. 555; *504* Morbiditatea în rîndul asiguraților, pe ramuri de activitate, în anii 1936 și 1943, p. 555; *505* Morbiditatea, după principalele boli, la personalul C.F.R., în perioada 1892—1914, p. 556; *506* Mortalitatea, după principalele boli, la personalul C.F.R., în perioada 1892—1914, p. 557.

IV **Asigurări sociale și asistență medicală, în perioada 1912—1946 — introducere** . . . 558

Membrii asigurărilor sociale 559

507 Asigurările sociale, după indicatori principali, în anii 1912—1915, p. 561; *508* Membrii asigurați la Casa centrală a asigurărilor sociale, în perioada 1912—1946, p. 561; *509* Membrii cotizanți la asigurări sociale, pe categorii, în perioada 1936—1946, p. 562; *510* Membrii cotizanți la asigurări sociale, pe clase de venit și cotizație, în perioada 1936—1946, p. 563.

Asistență medicală a asigurărilor sociale 565

511 Personalul medical al asigurărilor sociale, în perioada 1920—1941, p. 565; *512* Indicatori ai asistenței medicale a asigurărilor sociale, în perioada 1920—1941, p. 566; *513* Cheltuielile de asistență medicală a C.C.A.S., pe categorii principale, în perioada 1920—1941, p. 567.

Secțiunea a unsprezecea

INDUSTRIA BASARABIEI ȘI BUCOVINEI 569

I **Industria Basarabiei** 571

514 Populația activă a Basarabiei după ocupații în industria mare și meserii, la recensămîntul din 1897, p. 572; *515* Industria mare a Basarabiei, după număr de fabrici, de lucrători și valoarea producției la 1900, p. 572; *516* Creșterea numărului de mașini cu aburi, în perioada 1900—1917, p. 573; *517* Evoluția numărului de întreprinderi industriale, pe categorii de mărime, în perioada 1901—1913, p. 573; *518* Întreprinderile industriale după număr de unități și muncitori și valoarea producției între anii 1908—1913, p. 574; *519* Rețeaaua de telefon după județe și lungime, în anul 1914, p. 574; *520* Industria mare pe ramuri după principalii indicatori în 1919, p. 575; *521* Contribuția industriei mari a Basarabiei la patrimoniul național industrial, în anul 1919, după principalii indicatori; ponderi față de total România = 100, p. 575.

II **Industria Bucovinei** 576

522 Întreprinderile industriale mici și mari, pe ramuri, după număr de unități, personal și forță motrice, la 1902, p. 576; *523* Industria mare și morile, după principalii indicatori materiali, pe ramuri, în anul 1919, p. 577; *524* Industria mare, pe ramuri, după principalii indicatori, în 1919, p. 577; *525* Contribuția industriei mari a Bucovinei la patrimoniul național industrial, în anul 1919, după principalii indicatori; ponderi față de total România = 100, p. 577.

DINAMICA PRODUCȚIEI INDUSTRIALE 579

Observații metodologice 581

526 Dinamica producției industriale, pe principalele sectoare, în perioada 1919—1947, p. 585; *527* Dinamica producției industriei prelucrătoare, pe ramuri, în perioada 1919—1947, p. 586; *528* Dinamica producției industriale, după destinație — mijloace de producție și bunuri de consum — în perioada 1919—1947, p. 588; *529* Dinamica producției industriei prelucrătoare din România și alte țări, în perioada 1913—1938, p. 589; *530* Dinamica producției industriei prelucrătoare din România și alte țări, în perioada 1913—1938, p. 590.

Încheiere 591

Analytic contents 613

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

V. AXENCIUC, *Evoluția economică a României — Cercetări statistico-istorice 1859—1947*, vol. I, *Industria (Economic Development of Romania — Historical Statistical Researches 1859 — 1947*, Vol. I, *Industry)*, București, Editura Academiei Române, 1992, 632 p.

ANALYTIC CONTENTS

Foreword 7

Section I

INDUSTRY: CENSUSES AND INQUIRIES 9

Methodological Remarks 11

I Census of the Industrial "Establishments" between 1862 and 1863 — Introduction 13

1 Industry by categories, according to the main parameters in 1862—1863, p. 14.

II The Industrial Inquiry of 1901—1902 — Introduction 18

2 The processing industry by categories — large, small and special — according to the main parameters, in 1901—1902, p. 21; *3* Units of the large — scale industry processing, in terms of the setting up periods, in 1901—1902, p. 21; *4* Fixed assets invested in the large — scale processing industry, by branches and categories, in 1901—1902, p. 22; *5* Motive power in the large — scale processing industry, by branches and sources, in 1901—1902, p. 23; *6* Manpower in the large — scale processing industry, by branches, according to categories and citizenship, in 1901—1902, p. 24; *7* Raw materials used in the large — scale processing industry, by branches and sources, in 1901—1902, p. 25; *8* Fuel used up in the large-scale processing industry, by branches and categories, in 1901—1902, p. 25; *9* Value of the production of the large — scale processing industry, by branches, in 1901—1902, p. 26; *10* Main products of the large-scale processing industry, in 1901—1902, p. 26; *11* Units and capital of the large—scale processing industry, by size-groupe, in 1901—1902, p. 28.

III The Industrial Inquiry of 1906 — Introduction 29

12 Privately—owned large—scale industry, in terms of the exploitation means and the nationality of the enterprise, in 1906, p. 30; *13* Privately— and state—owned large—scale industry, by branches, according to the main parameters, in 1906, p. 31; *14* Privately— and state—owned large—scale industry, by branches, according to the value of the raw material and the value of the production, in 1906, p. 30.

IV Industrial Enterprises: Censuses Taken in Transylvania in 1890, 1900 and 1910 — Introduction 32

15 Personnel employed in industry, by main classes, in 1890, 1900 and 1910. Transylvania, p. 33; *16* Units and personnel in the industry proper, by size-categories, in 1900. Transylvania, p. 33; *17* Personnel in the industry proper, by branches and administrative divisions, in 1900. Transylvania, p. 34; *18* Units and personnel in the industry proper, by size-—categories, in 1910. Transylvania, p. p. 38; *19* Personnel in the industry proper, by branches and administrative divisions, in 1910. Transylvania, p. 36.

V The Industrial Inquiry of 1920 — Introduction 39

20 Large—scale processing industry, by branches and sub-branches, according to the material parameters in 1919, p. 40. *21* Large—scale processing industry, by branches, according to the value indicators, in 1913 and 1919, p. 43; *22* Motive power of the large—scale processing industry, by branches and types of engines, in 1919, p. 44; *23* Personnel in the large—scale processing industry, by branches and categories, in 1919, p. 43.

VI The Census of the Industrial Enterprises Taken in December 1930 — Introduction . . . 45

24 Industry by branches according to the juridical status of the enterprises, in 1930, p. 48; *25* Industry by branches according to the setting up period of the enterprises, in 1930, p. 49; *26* Industry by branches according to the number of enterprises, motive power and personnel, in 1930, p. 50; *27* Motive power in terms of the engine types, by branches, in 1930, p. 51; *28* Industrial enterprises with motive power installations, by branches and sub-branches, by groups, in 1930, p. 52; *29* Enterprises with more than 6 employees and the personnel employed, by branches and groups of personnel, in 1930, p. 55; *30* Industrial enterprises and personnel, by branches and sub-branches, by groups of personnel, in 1930, p. 56.

VII Industrial Enterprises: the Census of April 1941 — Introduction 60

31 Industrial entreprises, by branches, in 1941 p. 61.

VIII Stock—taking of the Privately—owned Industrial Enterprises in 1947. Introduction 62

32 Privately-owned industrial enterprises by branches; their number according to the state of activity and juridical status, in 1947, p. 64; *33* Industrial enterprises in 1947, by branches, according too the setting up period, p. 65; *34* Privately-owned industrial enterprises by branches and groups of personnel and motive power, in 1947, p. 66; *35* Privately-owned industrial enterprises with more than 10 employees, by branches and sub-branches, according to number, personnel and motive power, in 1947, p. 67; *36* Motive power of the industrial enterprises, by branches, in terms of the engine type, in 1947, p. 68; *37* Motive power of the industry, by branches, according to the type of fuel used, in 1947, p. 69.

IX Census of the Industrial Enterprises Taken in 1948 — Introduction 70

38 Industrial enterprises according to the number, personnel and motive power, in 1948, p. 71.

X Evolution of Industry over the 1862—1947 Interval — Introduction 72

39 Industry in terms of the main parameters per 1000 inhabitants, in 1862, 1901, 1915, 1919, 1930, 1939 and 1947, p. 75.

Section II

PROCESSING INDUSTRY 77

Methodological observations 79

I Large—scale Industry by Branches and Parameters, Introduction 80

40 Large—scale industry, according to the main parameters, in 1862—1863, p. 81.

Industry in 1862—1863 82

41 Industry by branches, according to the main parameters and structures, in 1862—1863, p. 83.

Industry in 1893 84

42 Large—scale industry, by branches and main parameters, in 1893, p. 85.

Industry in 1901—1902 86

43 Large—scale industry by branches, according to the main parameters and structure, in 1901—1902, p. 88.

Industry in 1910 89

44 Large—scale industry by branches, according to the main parameters and structures, in 1910, p. 50.

Encouraged enterprizes over the 1887—1911 interval 91

45 Encouraged industrial enterprises, by branches, set up between 1887 and 1915, p. 91. *46* Large—scale processing industry, by branches, and main parameters, in 1914. Transylvania, p. 92.

Industry in 1915 93

47 Large—scale industry, by branches, according to the main parameters and structure, in 1915, p. 95.

Industry between 1919 and 1945 96

48 Large—scale industry, by branches, according to the main parameters and structure, in 1919, p. 100; *49* Large—scale industry, by branches, according to the main parameters and structure, in 1922, p. 101; *50* Large—scale industry, by branches, according to the main parameters and structure. in 1924, p. 102; *51* Large—scale industry, by branches, according to the main parameters and structure, in 1925, p. 103; *52* Large—scale industry, by branches, according to the main parameters and structure, in 1926, p. 104; *53* Large—scale industry, by branches, according to the main parameters and structure, in 1927, p. 105; *54* Large—scale industry, by branches, according to the main parameters and structure, in 1928, p. 106; *55* Large—scale industry, by branches, according to the main parameters and structure, in 1929, p. 107; *56* Large—scale industry, by branches, according to the main parameters and structure, in 1930, p. 108; *57* Large—scale industry, by branches, according to the main parameters, and structure, in 1931, p. 109; *58* Large—scale industry, by branches, according to the main parameters and structure, in 1932, p. 110; *59* Large—scale industry, by branches, according

to the main indicators and structure, in 1933, p. 111; *60* Large—scale industry, by branches, according to the main parameters, and structure, in 1934, p. 112; *61* Large—scale industry, by branches, according to the main parameters and structure, in 1935, p. 113; *62* Large—scale industry, by branches, according to the main parameters and structure, in 1936, p. 114; *63* Large—scale industry, by branches, according to the main parameters and structure, in 1937, p. 115; *64* Large—scale industry, by branches, according to the main parameters, and structure, in 1938, p. 116; *65* Large—scale industry, by branches, according to the main parameters and structure, in 1939, p. 117; *66* Large—scale industry, by branches, according to the main parameters and structure, in 1940, p. 118; *67* Large—scale industry, by branches, according to the main parameters, and structure, in 1941, p. 119; *68* Large—scale industry, by branches, according to the main parameters and structure, in 1942, p. 120.

Industry in 1945 121

69 Large—scale industry, by branches, according to the main parameters and structure, in 1945, p. 122.

Industry in 1947 123

70 Large—scale industry, by branches, according to the main parameters and structure, in 1947, p. 124.

Total of the processing industry over the 1901—1947 interval 125

71 Total of the large—scale industry, according to the main parameters, between 1901 and 1947, p. 125; *72* Total of the large—scale industry, according to the main parameters, per enterprise, between 1901 and 1947, p. 127; *73* Total of the large—scale industry, according to the main parameters, per employee, between 1901 and 1947, p. 128.

II Branches of the Processing Industry. Main Parameters over the 1901—1947 Interval. Introduction 129

74 Food industry, according to the main indicators, between 1901 and 1947, p. 131; *75* Food industry, according to the main parameters, per enterprise, between 1901 and 1947, p. 132; *76* Textile industry, according to the main parameters, between 1901 and 1947, p. 133; *77* Textile industry, according to the main parameters, per enterprise, between 1901 and 1947, p. 134; *78* Metallurgical and metal—processing industry, according to the main parameters, between 1901 and 1947, p. 135; *79* Metallurgical and metal—processing industry, according to the main parameters, per enterprise, between 1901 and 1947, p. 136; *80* Electrotechnical industry, according to the main parameters, between 1925 and 1947, p. 137; *81* Electrotechnical industry, according to the main parameters, per enterprise, between 1925 and 1947, p. 137; *82* Chemical industry according to the main parameters within the interval 1901—1947, p. 138; *83* Chemical industry according to the main parameters with reference to an enterprise, within the interval 1901—1947, p. 138; *84* Glass industry, according to the main parameters, within the interval 1901—1947, p. 139; *85* Glass industry, according to the main parameters, recorded in an enterprise, within the interval 1901—1947, p. 140; *86* Paper and printing industry, according to the main parameters, within the interval 1901—1947, p. 140; *87* Paper and printing industry, according to the main parameters, recorded in an enterprise, within the interval 1901—1947, p. 141; *88* In-

dustry of ceramics, according to the main parameters, within the interval 1901—1947, p. 142; *89* Industry of ceramics, according to the main parameters, recorded in an enterprise, within the interval 1901—1947, p. 142; *90* Building materials industry, according to the main parameters, within the interval 1901—1947, p. 143; *91* Building materials industry, acccording to the main parameters, recorded in an enterprise, within the interval 1901—1947 *92* Wood processing industry, according to the main parameters, within the interval 1901—1947, p. 144; *93* Wood processing industry, according to the main parameters, recorded in an enterprise, within the interval 1901—1947, p. 145; *94* Leather industry, according to the main parameters, within the interval 1901—1947, p. 146; *95* Leather industry, according to the main parameters, recorded in an enterprise, within the interval 1901—1947, p. 147.

III Main Branches of the Processing Industry According to Relative Parameters within the Interval 1901—1947 — Introduction 148

96 Medium use of labour as motive power in the main branches of the processing industry, within the interval 1901—1947, p. 149; *97* Medium equipment of labour with fixed capital, in the main branches of the processing industry, within the interval 1901—1947, p. 149; *98* Fixed capital in the processing industry with reference to 1 000 lei of salary, in the main branches, within the interval 1906—1942, p. 150; *99* Value of the production of the processing industry, with reference to an employed person, in the main branches, within the interval 1901—1942, p. 151; *100* Value of the production of the processing industry, with reference to 1 000 lei of salary, in the main branches, within the interval 1906—1942, p. 151.

IV Sub-branches of the Processing Industry within the Interval 1901—1947 — Introduction 152

Food Industry 153

101 Mills, according to the main parameters, within the interval 1901—1938, p. 153; *102* Mechanical bakeries according to the main parameters, within the interval 1901—1938, p. 154; *103* Flour paste ware factories according to the main parameters, within the interval 1901—1938, p. 154; *104* Sugar works, according to the main parameters, within the interval 1901—1938, p. 155; *105* Vegetable oil mills, according to the main parameters, within the interval 1901—1938, p. 155; *106* Breweries, according to the main parameters, with in the interval 1901—1938, p. 156; *107* Alcohol distilleries, according to the main parameters, within the interval 1901—1938, p. 156; *108* Sausage factories and canneries, according to the main parameters, within the interval 1901—1938, p. 157; *109* Sugar products factories, according to the main parameters, within the interval 1901—1938, p. 157; *110* Different food factories, according to the main parameters, within the interval 1901—1938, p. 158.

Textile industry 158

111 Wool spinning and weaving mills, according to the main parameters, within the interval 1901—1938, p. 158; *112* Cotton spinning and weaving mills, according to the main parameters, within the interval 1901—1938, p. 159; *113* Silk spinning and weaving mills, according to the main parameters, within the interval 1927—1938, p. 160; *114* Knitwear factories, according to the main parameters, within the interval 1901—1938, p. 160; *115* Ready-made clothing factories, according to the main parameters, within the interval 1901—1938, p. 161; *116* Hats and cloche

hats factories, according to the main parameters, within the interval 1901—1938, p. 161; *117* Factories manufacturing other textile products, according to the main parameters, within the interval 1901—1938, p. 162.

Metal—working Industry 162

118 Ferrous metallurgy and mechanical ferrous metallurgy, according to the main parameters, within the interval 1925—1938, p. 162; *119* Mechanical structures and boilers works, according to the main parameters, with in the interval 1901—1938, p. 163; *120* Machines and motors works, according to the main parameters, within the interval 1925—1938, p. 163; *121* Motor and motorless vehicles works, according to the main parameters, within the interval 1925—1938, p. 164; *122* Tools and outfit factories, according to the main parameters, within the interval 1925—1938, p. 164; *123* Factories manufacturing wire nettings wire products, according to the main parameters, within the interval 1901—1938, p. 165; *124* Iron foundries, according to the main parameters, within the interval 1925—1938, p. 165; *125* Forgings and stampings factories, according to the main parameters, within the interval 1929—1938, p. 166; *126* Factories manufacturing different metallurgical products, according to the main parameters, within the interval 1901—1938, p. 166.

Electrotechnical Industry 167

127 Factories producing accumulators and piles, according to the main parameters, within the interval 1910—1938, p. 167; *128* Electric machines factories, according to the main parameters, within the interval 1925—1938, p. 167; *129* Factories producing electric alarm apparata, according to the main prameters, within the interval 1925—1938, p. 168; *130* Electric fitting factories, according to the main parameters, within the interval 1925—1938, p. 168; *131* Factories manufacturing different electrotechnical products, according to the main parameters, within the interval 1925—1938, p. 169.

Chemical Industry 169

132 Starch and glucose factories, according to the main parameters, within the interval 1901—1938, p. 169; *133* Matches and explosives factories, according to the main parameters, within the interval 1901—1938, p. 170; *134* Carbide factories, according to the main parameters, within the interval 1925—1938, p. 170; *135* Clay and fertilizers factories, according to the main parameters, within the interval 1901—1938, p. 171; *136* Paints, laquers and varnishes factories, according to the main parameters, within the interval 1915—1938, p. 171; *137* Coal and wood distilleries, according to the main parameters, within the interval 1915—1938, p. 172; *138* Petroleum refineries, according to the main parameters, within the interval 1901—1947, p. 172; *139* Cosmetic and pharmaceutical products factories, according to the main parameters, within the interval 1925—1938, p. 173; *140* Acids, bases and mineral salts factories, according to the main parameters, within the interval 1910—1938, p. 173; *141* Soap and candles factories, according to the main parameters, within the interval 1901—1938, p. 174; *142* Factories manufacturing different chemical products, according to the main parameters, within the interval 1901—1938, p. 174;

Glass Industry 175

143 Blown and drawn Glass Industry factories, according to the main parameters, within the interval 1901—1947, p. 175; *144* Glass products factories,

according to the main parameters, within the interval 1901—1938, p. 176; *145* Ceramic products factories according to the main parameters, within the interval 1901—1938, p. 176.

Building Materials Industry 177

146 Cement factories, according to the main parameters, within the interval 1910—1938, p. 177; *147* Bricks and tiles factories, according to the main parameters, within the interval 1901—1938, p. 177; *148* Refractory bricks factories, according to the main parameters, within the interval 1925—1938, p. 178; *149* Factories manufacturing different building materials, according to the main parameters, within the interval 1901—1938, p. 178.

Paper and Graphic Arts Industry 179

150 Paper, millboard, cardboard and cellulose factories, according to the main parameters, within the interval 1901—1946, p. 179; *151* Printing and lithography houses, according to the main parameters, within the interval 1901—1936, p. 179; *152* Factories manufacturing ready—made objects from paper and cardboard, according to the main parameters, within the interval 1901—1938, p. 180.

Wood Industry 180

153 Timber factories, according to the main parameters, within the interval 1901—1938, p. 180; *154* Joinery factories, according to the main parameters, within the interval 1901—1938, p. 181; *155* Furniture factories, according to the main parameters, within the interval 1925—1938, p. 181; *156* Factories manufacturing different wood products, according to the main parameters, within the interval 1901—1938, p. 182.

Leather Industry 183

157 Tanneries, according to the main parameters, within the interval 1901—1938, p. 183; *158* Leather ware factories, according to the main parameters, within the interval 1901—1938, p. 183.

V Small Industry and Trades within the Interval 1859—1947. Introduction 184

159 Handicraftsmen in Romania (in Wallachia, in branches and media; in Moldavia as a whole), in 1859, p. 189; *160* Handicraftsmen with reference to branches, according to sex and nationality, in 1901, p. 190; *161* Handicraftsmen with reference to branches, according to the distribution of workers employed in the workshop, in 1901, p. 191; *162* Handicraftsmen with reference to branches, according to the machines they used and the duration of work in 1901, p. 192; *163* Mills, sawmills and walkmills, according to the main parameters, working manner and duration of work, in the interval 1901—1902, p. 193; *164* Handicraftsmen distributed into trades, function of their number in 1900, p. 194; *165* Handicraftsmen distributed into categories according to the place they worked (in towns or in the countryside), in 1908, p. 195; *166* Handicraftsmen distributed into categories, according to the trade specialization, in 1908, p. 196; *167* Handicraftsmen — foremen and workers distributed according to the way in which they acquired their patents and job records, in living media, in 1908, p. 198; *168* Handicraftsmen corporations regarded from the point of view of size category and number of members, in 1908, p. 192; *169* Handicraftsmen, according to category and sex, in 1911, p. 199; *170* Employer handicraftsmen from the point of view of the assistants working in the workshops. in 1911, p. 199; *171* Staff work-

ing in the small industry and different trades, distributed into branches in 1890, 1900 and 1910, with reference to Transylvania, p. 199; *172* Trades and enterprises of the small industry with reference to staff groups and administrative divisions, in Transylvania, in 1900, p. 200; *173* Trades and enterprises of the small industry with reference to staff groups and administrative divisions, in Transylvania, in 1910, p. 201; *174* Small industry and handicraftsmen, according to their trade specialization, number and units, in 1929, p. 202; *175* Trade units and small industry units employing 1—20 persons, with reference to branches according to the size groups, in 1930, p. 203; *176* Staff of the trade and small industry units, according to the size groups with reference to branches and subbranches, in 1930, p. 203; *177* Small industrial enterprises, with motive power up to 5 HP, with reference to branches, in 1930, p. 205; *178* Trades, with reference to branches, according to the number of staff, in 1941, p. 206; *179* Small industrial enterprises employing less than 10 persons and 20 HP, with reference to branches, in 1947, p. 206.

Third Section

EXTRACTIVE INDUSTRY (Ore Mining) 209

Methodological Remarks 211

180 Main fuels, their extraction and value within the interval, 1859—1918, p. 212; *181* Main fuels, their extraction and value within the interval 1919—1947, p. 213; *182* Main ores and minerals, within the interval 1919—1947; p. 214; *183* The value of the main ores and minerals, within the interval 1919—1947, p. 215; *184* The value of the main ores and minerals, within the interval 1919—1947, p. 216; *185* Value of the main products supplied by the extractive industry, within the interval 1919—1947, expressed as the yearly prices and prices recorded in 1929, p. 217: *186* Coal production with respect to categories, within the interval 1921 1947, p. 218; *187* Salt extraction; costs and value within the interval 1862—1918, p. 219; *188* Production of the salt quarries and value of the products within the interval 1899—1939, p. 220; *189* Main products of the extractive industry within the interval 1872—1914, in Transylvania, p. 220; *190* Coal and iron ore production within the interval 1872—1914, in Transylvania, p. 221; *191* Salt production, its value within the interval 1863—1913, in Transylvania, p. 222; *192* Value of certain mining and metallurgical products within the interval 1872—1914, in Transylvania, p. 223; *193* Value of the main mining and metallurgical products, within the interval 1872—1914, in Transylvania, p. 224; *194* Means of transport in the ore mining industry, within the interval 1876—1915, in Transylvania, p. 225; *195* Equipment used in salt industry according to different periods, within the interval 1876—1912, in Transylvania, p. 225; *196* Water discharge pumps used in the extractive industry, according to categories, with respect to time periods, within the interval 1876—1915, in Transylvania, p. 226; *197* Blast furnaces in the iron and steel industry according to the working order with respect to periods, within the interval 1875—1912, in Transylvania. p. 226

Section Four

SPECIAL ASPECTS OF SOME INDUSTRIAL BRANCHES 227

I Energy—supplying Industry within the Interval 1901—1947 — Introduction . . . 229

198 Installed motive power in the main branches of national economy, within the interval 1901—1947, p. 231; *199* Installed motive power in industry with

reference to branches, function of the types of motors, in 1925, p. 233 ; *200* Installed motive power in industry with reference to branches, function of the types of motors, in 1929, p. 234 ; *201* Installed power of power stations larger than 10 kw and energy consumption with respect to branches, in 1929, in Romania, p. 235 ; *202* Installed power of industrial entreprises with respect to the motor types in 1930, p. 235 ; *203* Estimation of the energy resources used in Romania — mean value for the interval 1937—1939, p. 236 ; *204* Installed power and energy produced in the national economy in Romania with respect to the motor types, in 1938, p. 236 ; *205* Installed motive power and total amount of energy produced by fixed motors, with respect to sources, in 1938—1940, p. 237 ; *206* Installed power in private companies according to the motor types, with reference to branches, in 1947, p. 238 ; *207* Total installed power with reference to activity branches, in 1948, p. 239 ; *208* Installed power and electrical power annually produced by electric power stations within the interval 1925—1947, p. 239 ; *209* Electric generators in industry, with reference to branches and the type of current, in 1925, p. 241 ; *210* Electric generators in industry, with reference to branches and type, or current, in 1929, p. 241 ; *211* Electric motors in industry, with reference to branches and sources of supply, in 1925, p. 242 ; *212* Electric motors in industry, with reference to branches and sources of supply, in 1929, p. 243 ; *213* Installed electric power according to the type of prime movers in 1925 and 1938, p. 243 ; *214* Concentration of the installed power of the electric power stations, in 1925—1938, p. 244 ; *215* Installed power and energy produced by electric power stations, with respect to branches, in 1938 compared to 1925 and 1929, p. 244 ; *216* Transport network of electric power according to voltage, within the interval 1896—1938, p. 245 ; *217* Electrification of towns and villages by public power plants, within the interval 1926—1940, p. 246 ; *218* Electric power stations and energy supplied, with reference to size groups, in 1938, p. 247 ; *219* Power plants according to the type of prime movers and installed power expressed in HP in 1947, p. 247 ; *220* Balance of electric power in Romania, in 1938, p. 247 ; Resources, power production and consumption in Romania and in other countries, p. 247 ; *221* Production of fuel and motive power according to sources in 1937, expressed as equivalent kwh, p. 249 ; *222* Production of fuel and motive power according to sources, in 1937, shares of them, p. 250 ; *223* Apparent use of total power, in categories of consumers, in 1937, expressed in equivalent kwh, p. 251 ; *224* Apparent use of total energy, in categories of consumers, in 1937, shares expressed as equivalent kwh, p. 252 ; *225* Energy consumption to productive ends, according to sources, in 1937, expressed as equivalent kwh, p. 253 ; *226* Fuel and electricity used in industry according to categories, in 1937, expressed as equivalent kwh, p. 253 ; *227* Fuel and electricity used in industry according to categories, in 1937, shares, expressed as equivalent kwh, p. 254 ; *228* Energy consumption to household purposes and similar ends with reference to the duration of the cold season, in 1937, expressed as equivalent kwh, p. 254 ; *229* Energy resources used in agriculture in 1937, p. 255 ; *230* Fuel that was consumed, with reference to sources, in 1937, expressed as equivalent kwh, p. 255 ; *231* Fuel that was consumed, with reference to sources, in 1937—shares—expressed as equivalent kwh, p. 256 ; *232* Electricity production in 1937, according to the type of sources, p. 356 ; *233* Reserves of hydropower and their degree of use, in 1937, p. 257 ; *234* Electrical power that was consumed in 1973, with reference to sources, p. 257 ; *235* Power consumption in 1937 according to its destination, with reference to each inhabitant, p. 258 ; *236* Apparent uses of electricity, in 1937, according to destination, distributed into groups, p. 258 ; *237* Apparent use of electricity, in 1937, according to users, p. 259 ;

238 Electric power production in Romania and other countries in the years 1913, 1925, 1929, 1937, 1945 and 1947, p. 260.

II Oil Industry within the Interval 1859—1947 — Introduction 261

239 Prospecting and exploitation drilling in oil industry within the interval 1896—1947, p. 263; *240* Oil wells and shafts according to their production, within the intervals 1906—1912, 1920—1931, p. 265; *241* Personnel in crude oil extractive industry, according to professional categories, within the interval 1905—1947, p. 266; *242* Personnel in oil industry — extraction and refineries, distributed into categories within the interval 1930—1947, p. 267; *243* Main installed motor power in oil industry according to the types of motors within the interval 1936—1947, p. 267; *244* Production capacities of refining oil industry within the interval 1881—1945, p. 268; *245* Structure of the main oil products obtained through refining within the interval 1900—1945, p. 269; *246* Exploitation wells and crude oil production with reference to each well and employed person within the interval 1902—1946, p. 270; *247* Oil industry according to value, costs and profitableness parameters within the interval 1904—1913, p. 272; *248* Domestic consumption of the main oil products within the interval 1900—1947, p. 273; *249* Exportation of the main oil products within the interval 1900—1947, p. 274; *250* Domestic consumption and total export of oil products within the interval 1900—1947, p. 275; *251* Exportation of oil products by Romania toward the main importing countries within the interval 1908—1943, p. 276; *252* Average price of certain oil products for domestic consumption and export, within the interval 1902—1914, p. 276; *253* Average prices for the domestic consumption of the main oil products within the interval 1920—1945, p. 278; *254* Export prices of oil products within the interval 1923—1945, p. 279; *255* Taxes for the main oil products within the interval 1925—1945, p. 280; *256* Prices and taxes for the main oil products within the interval 1940—1945, p. 281; *257* Costs, with reference to categories, of oil proceeding (refining) within the interval 1913—1929, p. 281; *258* Oil costs according to the main parameters, within the interval 1930—1936; p. 282; *259* Daily basic wages, in groups of employees in oilfields, in 1911, p. 282; *260* Distribution of kerosene among categories of refineries, within the interval 1914—1915, p. 283; *261* Oil products sold by the Company "Distribuţia", within the interval 1908—1946, p. 283; *262* Capital investments in oil industry, following nationalization, within the interval 1903—1908, p. 285; *263* Social capital in oil industry following nationalization, in 1915, p. 285; *264* Romanian and foreign capital in oil industry with reference to the main activities, in 1937, p. 286; *265* Social capital in oil industry, with reference to fields of activity and national source, in 1945, p. 286; *266* Staff of the main oil companies, with reference to activity sectors, in 1938, p. 287; *267* Crude oil production of the main companies in 1913, 1929, 1938 and 1945, p. 287; *268* Working capacity of the refineries of the main companies, in 1938, p. 288; *269* Concentration of the production capacities of refineries, according to the size groups, in 1937, p. 288; *270* Crude oil drilling and exploitation of the company "Astra Română" within the interval 1904—1946, p. 289; *271* Crude oil drilling and exploitation of the Romanian—American Company within the interval 1904—1945, p. 289; *272* Costs and pay off of the plants and fields by the company "Steaua Română" within the interval 1900—1919, p. 290; *273* Oil production in Romania and other countries within the interval 1957—1945, p. 291; *274* Shares of export and domestic consumption in the oil production of Romania and of the United States within the interval 1922—1944, p. 292; *275* Consumption of oil products in Romania and other

countries, in 1913, 1931 and 1939, p. 292; *276* Production of the international group "Royal Dutch", in different countries of the world within the interval 1907—1938, p. 292.

III Food Industry within the interval 1860—1948 — Introduction 293

277 Milling industry according to categories of mills, number and motor power within the interval 1860—1948, p. 294; *278* Milling industry according to categories of mills and annual production capacity within the interval 1860—1948, p. 296.

IV Food Industry in Transylvania within the Interval 1867—1915 298

279 Milling industry in Transylvania following the setting up of mills, according to the types of motors, within the interval 1867—1906, p. 299; *280* Milling industry in Transylvania with reference to the number of mills and categories of ownership in 1894 and 1906, p. 299; *281* Milling industry in Transylvania with reference to the installed power of the mills expressed in HP, according to the types of motors, in 1884, 1894 and 1906, p. 300; *282* Milling industry in Transylvania with reference to the grinding plants in 1873, 1884, 1894 and 1906, p. 300; *283* Cereals ground in mills in Transylvania in 1890, 1886, 1894 and 1866, p. 301; *284* Sugar industry with reference to staff, motor power and production in Transylvania, within the interval 1892—1915, p. 302; *285* Tobacco industry, with reference to the employed staff, tobacco that was processed and production that was obtained in Transylvania within the interval 1892—1912, p. 303.

Section Five

BUILDING INDUSTRY 305

Methodological Remarks 307

286 Buildings built in municipalities with reference to the number of flats and value, within the interval 1919—1934, p. 309; *287* Houses building in municipalities, according to the number of authorizations and surface, within the interval 1919—1938, p. 310; *288* Buildings from the point of view of the building materials, in towns and villages in 1912, p. 311; *289* Share of the houses in villages, with reference to districts, from the point of view of the building materials, in 1912, p. 311; *290* Houses and buildings, with reference to the number of storeys and type of annexes, in towns and in the countryside, in 192, p. 312; *291* Buildings, from the point of view of ownership and acquisition, in towns and in the countryside, in 1912, p. 313; *292* Houses, from the point of view of the number of rooms and their inhabitants, in towns and in the countryside, in 1912, p. 313; *293* Houses, from the point of view of the number of rooms and their inhabitants, in towns and in the countryside, in 1912, p. 314; *294* Houses, from the point of view of the number of rooms and inhabitants, in towns and in the countryside, in 1912, p. 315; *295* Houses, from the point of view of the building materials, in Transylvania, in 1900 and 1910, p. 315; *296* Houses in the countryside, from the point of view of the number of rooms and the building materials that were used in 1929, p. 316; *297* Buildings in the municipality of Bucharest, from the point of view of the building materials and the number of living quarters in 1941, p. 317.

TRANSPORTATION AND TELECOMMUNICATIONS 319

I Railway Transport within the Interval 1869—1947 — Introduction 321

298 Railway lines and stations within the interval 1869—1947, p. 323 ; *299* Railway lines built and annually commissioned within the interval 1869—1947, p. 324 ; *300* Cost of the railway lines from the beginning of their setting up until 1915, p. 324 ; *301* Main means of transport on the railways, within the interval 1873—1947, p. 325 ; *302* Maximum hauling output of the locomotive stock of the Romanian Railways, within the interval 1873—1947, p. 327 ; *303* Main traffic of passengers and goods on the railways, within the interval 1873—1947, p. 328 ; *304* Goods conveyed through the Romanian Railways, within the interval 1876—1946, p. 329 ; *305* Fuel consumed by locomotives engines, within the interval 1883—1914, p. 331 ; *306* Fuel consumed at the Romanian Railways according to domestic or import origin within the interval 1892—1914, p. 332 ; *307* Revenues and expenses recorded by the Romanian Railways, total value and value with reference to 1 km of railway, within the interval 1873—1946, p. 332 ; *308* Revenues and expenses recorded by the Romanian Railways with reference to the employed staff and the conveyed weight, within the interval 1889—1946, p. 334 ; *309* Staff of the Romanian Railways, with reference to units of rolling stock and km of railway, within the interval 1889—1947, p. 336 ; *310* Oil products and gaspipe lines of the Romanian Railways in 1946, p. 337 ; *311* Railway transport in Romania and in other European countries, with reference to different parameters within the interval 1930—1938, p. 338 ; *312* Passengers and goods transport by the railways with reference to the unit of employed staff, within the interval 1889—1947, p. 340 ; *313* Passengers and goods transport by the railways with reference to population, within the interval 1873—1947, p. 341 ; *314* Use of the rolling stock per unit of distance, within the interval 1873—1947, p. 342 ; *315* Passengers and goods transport per unit of locomotive engine and railway carriage or wagon, within the interval 1873—1947, p. 343 ; *316* Passengers transport on railways with reference to the population, in Romania and other countries, within the interval 1873—1947, p. 344 ; *317* Goods transport on railways with reference to population, in Romania and other countries, within the interval 1873—1947, p. 345 ;

II Public Roads within the Interval 1860—1947 — Introduction 346

318 Public roads, according to categories, within the interval 1860—1945, p. 347 ; *319* Public roads, according to categories and condition, within the interval 1922—1945, p. 348 ; *320* National roads according to categories and condition, within the interval 1922—1946, p. 349 ; *321* District roads according to categories and condition, within the interval 1922—1945, p. 349 ; *322* Village roads according to categories and condition, within the interval 1922—1945, p. 350.

III Motor Transport within the Interval 1926—1947 — Introduction 351

323 Motor vehicles, distributed into categories, within the interval 1926—1947, p. 352 ; *324* Motor transport of the Romanian Railways, according to the interval 1935—1947, p. 352 ; *325* Automobile stock in Romania and in other countries in 1929, 1932 and 1937, p. 353.

IV Merchant Aircraft within the Interval 1939—1947 — Introduction 354

326 Merchant aircraft, according to the main parameters, within the interval 1930—1947, p. 355.

V Navy Transport within the Interval 1880—1947 — Introduction 356

327 Romanian Sea Department for the transport of passengers and goods, revenues and expenses, within the interval 1900—1938, p. 357; *328* Transport recorded with the Romanian river navigation, within the interval 1921—1938, p. 358; *329* The merchant fleet sailing on the Danube under Romanian flag, with reference to categories of ships and parameters, within the interval 1913—1940, p. 359; *330* Sea traffic of goods in Romanian harbours, with reference to the nationality of the flag of the ships, in 1938, p. 360; *331* Sea and river fleet under Romanian flag with reference to categories of ships and parameters, in 1939, p. 360; *332* Romanian fleet as against the total number of ships, which sailed into and out of Romanian harbours, with reference to number and capacity, in 1938, p. 361; *333* Merchant fleet of Romania and of other countries, in 1937, p. 361; *334* Ships which sailed off Romanian sea, Danube and river harbours, with reference to categories and tonnage, within the interval 1880—1897, p. 362; *335* Loaded ships which sailed off Romanian sea and river harbours, within the interval 1903—1929, with reference to category and tonnage, p. 363; *336* Sea and river ships which sailed off Romanian harbours, within the interval 1929—1947, with reference to capacity, goods and passengers, p. 364.

337 Telegraph apparatus, network, devices and offices, within the interval 1873—1938, p. 366; *338* Home and international cable service, within the interval 1870—1938, p. 367; *339* Dispatched home postal correspondence, with reference to categories of objects, within the interval 1867—1939, p. 368; *340* Dispatched foreign postal correspondence, with reference to categories of objects, within the interval 1872—1938, p. 370; *341* Received foreign postal correspondence with reference to categories of objets, within the interval 1872—1938, p. 371; *342* Home and foreign money orders, within the interval 1871—1944, p. 372; *343* The telephone set, stations and circuits, within the interval 1894—1947, p. 374; *344* Telephone calls, within the interval 1894—1947, p. 375; *345* Home and foreign correspondence and telegraph traffic, within the interval 1939—1947, p. 376; *346* Post office staff according to categories, within the interval 1888—1947, p. 376; *347* Staff of the General Management of the P.T.T., structure according to category, in 1942, p. 377; *348* Post and telecommunications parameters, within the interval 1892—1912, in Transylvania, p. 378; *349* Post and telecommunications parameters with reference to the employed staff and to inhabitants, within the interval 1888—1947, p. 378; *350* Telephone calls with reference to 100 inhabitants in Romania and other countries, within the interval 1894—1947, p. 380; *351* Radio subscriptions, within the interval 1927—1947, p. 380.

Section Seven

MAIN PRODUCTS OF THE LARGE INDUSTRY 383

Methodological Remarks 385

352 Main products of food industry, within the interval 1881—1947, p. 386; *353* Main products of textile industry, within the interval 1900—1947, p. 388; *354* Cement and glass production, within the interval 1890—1947, p. 390;

355 Electric power production, within the interval 1900—1947, p. 392; *356* Main products of the metal-working industry, within the interval 1900—1947, p. 393; *357* Main products of chemical industry, within the interval 1900—1947, p. 396; *358* Main products of wood industry, within the interval 1912—1947, p. 398; *359* Main products of paper industry, within the interval 1900—1947, p. 399; *360* Main products of leather industry, within the interval 1900—1947, p. 401; *361* Main products supplied by the industry with reference to industrial branches, according to production programmes, within the interval July 1st—December 31 st 1947, p. 402; *362* Main products supplied by the ferrous metal—working industry, within the interval 1872—1914, in Transylvania, p. 405; *363* Main products of the non—ferrous metal—working industry, within the interval 1919—1947, p. 405; *364* Production yield of certain means of production with reference to 100 inhabitants, within the interval 1890—1947, p. 406; *365* Production of certain industrial consumer goods with reference to 100 inhabitants, within the interval 1887—1947, p. 408; *366* Production of primary energy supplying sources and electrical power with reference to 100 inhabitants, within the interval 1887—1947, p. 409.

Section eight

BALANCES OF INDUSTRIAL COMPANIES 411

Methodological Remarks 413

367 Industrial and transport companies according to number and social capital, with reference to branches of activity, in 1913, p. 416; *368* Industrial and transport companies, according to number and capital, with reference to branches of activity, in 1913, in Transylvania, p. 416; *369* Balance of industrial companies, main active accounts, within the interval 1920—1939, p. 417; *370* Balance of industrial companies, main passive accounts, within the interval 1919—1939, p. 418; *371* Balance of companies in the field of mining industry, main active accounts, within the interval 1920—1938, p. 418; *372* Balance of companies in the field of mining industry, main passive accounts, within the interval 1920 1939, p. 419; *373* Balance of companies in the field of electrical and electrotechnical industry, main active accounts, within the interval 1920—1939, p. 419; *374* Balance of companies in the electrical and electrotechnical industry, main passive accounts, within the interval 1920—1939, p. 420; *375* Balance of companies in the field of metalworking industry, main active accounts, within the interval 1920—1939, p. 420; *376* Balance of companies in the field of metalworking industry, main passive accounts, within the interval 1920—1939, p. 421; *377* Balance of companies in the field of chemical industry, main accounts,within the interval 1920—1939, p. 421; *378* Balance of companies in the field of chemical industry, main passive accounts, within the interval 1920—1939, p. 422; *379* Balance of companies in the field of building materials industry, main active accounts, within the interval 1920—1939, p. 422; *380* Balance of companies in the field of building materials industry, main passive accounts, within the interval 1920—1939, p. 423; *381* Balance of companies in the field of glass and ceramic industry, main active accounts, within the interval 1920—1939, p. 423; *382* Balance of companies in the field of glass and ceramic industry, main passive accounts, within the interval 1920—1939, p. 424; *383* Balance of companies in the field of food industry, main active accounts, within the interval 1920—1939, p. 424; *384* Balance of companies in the field of food industry, main passive accounts,

within the interval 1920—1939, p. 425; *385* Balance of companies in the field of textile industry, main active accounts, within the interval 1920—1939, p. 425; *386* Balance of companies in the field of textile industry, main passive accounts, within the interval 1920—1939, p. 426; *387* Balance of companies in the field of leather industry, main active accounts, within the interval 1920—1939, p. 426; *388* Balance of companies in the field of leather industry, main pasive accounts, within the interval 1920—1939, p. 427; 389 Balance of companies in the field of wood, paper and graphic arts industry main active accounts within the interval 1920—1923, p. 427; *390* Balance of companies in the field of wood, paper and graphic arts industry, main passive accounts, within the interval 1920—1939, p. 428; *391* Balance of companies in the field of wood and paper industry, main active accounts, within the interval 1920—1939, p. 428; *392* Balance of companies in the field of wood and paper industry, main passive accounts, within the interval 1920—1939, p. 429; *389* Balance of companies in the field of wood, paper and graphic arts industry main active accounts, within the interval 1920—1923, p. 427; *393* Balance of companies in the field of graphic arts, printing and paper industry, main active accounts, within the interval 1920—1939, p. 429; *394* Balance of companies in the field of graphic arts, printing and paper industry, main passive accounts, within the interval 1920—1939, p. 430; *395* Balance of transport companies, main active accounts, within the interval 1920—1939, p. 430; *396* Balance of transport companies, main passive accounts, within the interval 1920—1939, p. 431; *397* Assets of industrial branches, within the interval 1920—1939, p. 432; *398* Assets of industrial branches, within the interval 1920—1939, p. 433; *399* Investments of industrial companies with reference to industrial branches, within the interval 1920—1939, p. 434; *400* Investments of industrial companies with reference to industrial branches, within the interval 1920—1939, p. 435; *401* Total used capital of industrial companies with reference to industrial branches, within the interval 1920—1939, p. 436; *402* Total used capital of industrial companies with reference to industrial branches, within the interval 1920—1939, p. 437; *403* Owner's capital in industrial companies with reference to industrial branches, within the interval 1920—1939, p. 438; *404* Owner's capital in industrial companies with reference to industrial branches, within the interval 1920—1939, p. 439; *405* Share of the owner's capital out of the total capital of industrial companies, with reference to industrial branches, within the interval 1920—1939, p. 440; *406* Distribution of the capital of industrial companies according to size groups in 1924, 1928, 1932, 1936, 1938, p. 441; *407* Distribution of the capital of industrial companies according to size groups, shares, p. 441; *408* Concentration of the capital of industrial companies according to size groups, in 1939, p. 449; *409* Pay off of the plants and machines of industrial companies, with reference to industrial branches, within the interval 1936—1939, p. 442; *410* Pay off of the plants and machines of industrial companies with reference to the capital group, in 1938, p. 443; *411* Profit and loss account of industrial companies, with reference to accounts and industrial branches, in 1938, p. 444; *412* Structure of the profit and loss account of industrial companies with reference to accounts and industrial branches, in 1938, p. 445; *413* Assest of industrial companies with reference to industrial branches, average value in the company, within the interval 1920—1934, p. 446; *414* Investments of the industrial companies with reference to industrial branches, within the interval 1920—1939, average value in the company, p. 447; *415* Owner's capital of the industrial companies with reference to industrial branches, within the interval 1920—1939; average value in the company, p. 448; *416* Main balance sheet accounts of the industrial companies, with reference to the industrial branches, as against productive staff, in 1936, p. 449.

Monopoly Agreement in Industry—Introduction 450

417 Industry framed by monopoly agreements according to the main parameter, in 1937, p. 451.

Foreign Capital in the Industry — Introduction 452

418 Foreign capital in the industrial companies with reference to branches and nationality, in 1915, p. 455 ; *419* Affiliation of the industrial property of social and individual companies, in 1935, p. 454.

Section nine

INDUSTRIAL EDUCATION, TECHNICAL AND ENGINEER, STAFF; INVENTIONS 457

I Lower and Secondary Grade Industrial Education, within the Interval 1899—1943 — Introduction 459

420 Elementary trade schools for boys, within the interval 1902—1935, p. 460 ; *421* Lower trade schools for boys, within the interval 1901—1938, p. 462 ; *422* Higher trade schools for boys, within the interval 1901—1938, p. 463 ; *423* Vocational schools, Ist and IInd grade for girls, within the interval 1889—1943, p. 464 ;

II Higher Technical Education, within the Interval 1871—1938 — Introduction 466

424 Graduates of the Bridges and Roads School, within the interval 1871—1921, p. 467 ; *425* Students and teaching staff of polytechnic schools, within the interval 1921—1938, p. 468 ; *426* Students and teaching staff of the Higher Architecture School, within the interval 1919—1938, p. 468. *427* Students from the technical institutes sponsored by the University of Iași, within the interval 1910—1936 p. 469 ; *428* Graduates of the schools training public works foremen, within the interval 1888—1931, p. 469 ; *429* Pupils and teaching staff of the Architecture Drawing Foremen School, within the interval 1924—1936, p. 470 ;

III Body of Technical Staff, within the Interval 1892—1942 — Introduction 471

430 Technical body—engineers and technical foremen—field of activity, within the interval 1892—1942, p. 472 ; *431* Engineers belonging to the technical body, with reference to the field of activity, degrees and classes, within the interval 1892—1942, p. 473 ; *432* Technical foremen with reference to the field of activity, degrees and classes, within the interval 1892—1942, p. 474 ; *433* Architects and draughtsmen, with reference to the field of activity, degrees and classes, in 1935, 1938, 1942, p. 475 ; *434* Total number of engineers in Romania, with reference to their specialization, registered by a college, in 1940, p. 476.

IV Invention and Industrial Improvement Patents, within the Interval 1906—1938 — Introduction 477

435 Invention and improvement patents granted by the Romanian State according to country of origin, within the interval 1906—1938, p. 478 ; *436* Invention and improvement patents granted to the Romanian State with reference to fields of activity, within the interval 1906—1938, p. 479.

Section ten

LABOUR FORCE, WORK RELATIONSHIP 481

Methodological Remarks 483

437 Personnel in the processing industry according to categories, within the interval 1902—1947, p. 485 ; *438* Personnel in the processing industry, with refe-

rence to branches, according to categories, within the interval 1921—1947, p. 486; *439* Personnel in mining industry, acocording to categories, within the interval 1900—1947, p. 491; *440* Personnel in the large processing industry, with reference to branches, according to categories, in 1902, p. 492; *441* Group distribution of workers in the large processing industry, in 1902, p. 493; *442* Handicraftsmen and workers of the industry and railways according to age groups, in 1911, p. 493; *443* Workers of the large industry and of the railways, in 1911, p. 493; *444* Personnel of the large and small industry, transports and communications, according to branches, with reference to media and categories, in 1912, p. 494; *445* Personnel of the large and small industry, transports and communications—workers and apprentices—according to the civil status and age groups, in 1912, p. 496; *446* Personnel of the large and small industry, transports and communications—employers—according to the civil states and age groups, in 1912, p. 499; *447* Workers in the mining industry of Transylvania, within the interval 1868—1910, according to sex distribution, over periods of time, p. 502; *448* Workers in the mining industry of Transylvania, according to sex distribution, in 1870, p. 502; *449* Employed population in trades and industry of Transylvania, in 1870, according to branches, with reference to categories, p. 503; *450* Workers in the large and small industry of Transylvania, according to branches, in 1890, 1900, 1910, p p. 503; *451* Group distribution of enterprises and workers in the large processing industry, in Transylvania, in 1890, 1900 and 1910, p. 504; *452* Group classifying of workers in industry and trades, according to the number of units, in Transylvania, in 1890, 1900 and 1910, p. 505; *453* Personnel in the industry proper of Transylvania, with reference to the main branches, in 1900 and 1910, p. 505; *454* Personnel in the industry proper of Transylvania, according to categories and administrative divisions, in 1900, p. 506; *455* Personnel in the industry proper of Transylvania, according to categories and administrative divisions, in 1910, p. 507; *456* Distribution of enterprises and workers into size groups in the large processing industry, within the interval 1920—1921, p. 508; *457* Distribution of enterprises and workers into size groups in the large processing industry, within the interval 1927—1928, p. 508; *458* Distribution of enterprises and workers into size groups and according to branches in the large processing industry, within the interval 1927—1928, p. 509; *459* Personnel employed in industry, according to branches, and categories, in 1930, p. 510; *460* Personnel employed in industry and transports, according to branches and categories, in 1930, p. 511; *461* Personnel employed in industry and transports, according to branches, with reference to the degree of training, in 1930, p. 512; *462* Personnel employed in industry and transports, with reference to age groups, in 1930, p. 513; *463* Personnel employed in transports and telecommunications, according to branches, with reference to categories, in 1930, p. 514; *464* Distribution of enterprises and workers in the large processing industry according to size groups, in 1933 and 1938, p. 514; *465* Distribution of enterprises and workers in the large processing industry according to size groups and branches, in 1938, p. 515; *466* Personnel employed by the industrial companies, according to branches and categories, in 1938, p. 516; *467* Personnel and enterprises of the private and state industry, according to branches, in 1947, p. 517; *468* Distribution of enterprises and personnel in private industry employing more than 10 persons, according to size groups, in 1947, p. 518; *469* Personnel in enterprises of private industry according to branches and categories, in 1947, p. 519; *470* Personnel of the large and small industry, according to branches and categories, on January, 1 st, 1947, p. 520; *471* Personnel of the Romanian railways, within the interval 1889—1947, p. 520; *472*, Personnel of the post-offices, within the interval 1888—1947, p. 521.

II Work Relationship, Strikes, Unemployment and Wage System—Introduction 522

Duration of the working day 522

473 Average duration of the working day in the large processing industry, according to branches, within the interval 1901—1902, p. 524; *474* Average duration of the working day in industry, according to branches, in 1913, 1916, 1919 and 1920, p. 524; *475* Working time in enterprises, according to branches, function of the number of shifts, in 1926, p. 524; *476* Weekly duration of extra work, with reference to branches and enterprises, according to the number of hours, in 1926, p. 525; *477* Working time performance, with reference to branches and hours, according to the number of employees, in 1926 Work Relationship . . ., p. 526; *478* Collective labour contracts according to the number of enterprises and employees taking part in them, within the interval 1920—1942, p. 527; *479* Modality of concluding collective labour contracts, according to the number of contracts and employees, within the interval 1920—1942, p. 528; *480* Employees comprised by collective labour contracts, in industrial branches, within the interval 1920—1942, p. 528; *481* Contraventions recorded and derogations of work laws, within the interval 1925—1945, p. 530; *482* Collective labour conflicts and number of participants, within the interval 1920—1945, p. 530; *483* Latent labour conflicts, with reference to causes and the way of settling them, within the interval 1920—1945, p. 531; *484* Unemployment as it appeared from the records of the Appointment Offices, within the interval 1922—1938, p. 532; *485* Strikes with reference to the result of their settling, within the interval 1920—1941, p. 532.

Salaries 533

Development of the basic salary, within the interval 1875—1938 536

486 Monthly basic salary of certain categories of personnel in state enterprises, within the interval 1876—1938, p. 537; *487* Daily average wages of workers and apprentices in industry, trades and from the railways, according to size groups, in 1911, p. 540; *488* Wage fund of the personnel employed in the large industry, the monthly average salary, according to branches and categories, in 1907, p. 541; *489* The monthly average basic salary of personnel employed in industry according to branches and categories, in 1915 and within the interval 1927—1942, p. 542; *490* Average wages index, in industrial branches, within the interval 1923—1938, p. 544; *491* Wage system according to the size groups of the insured, within the interval 1936—1938, p. 546; *492* Monthly average wages of the workers employed in railway workshops, within the interval 1886—1914, p. 547; *493* Monthly average wages of the personnel employed in industry, according to branches and position, in 1947 (December), p. 548; *494* Price of certain subsistence goods, per unit, in Bucharest, expressed as working time, within the interval 1877—1947, p. 549.

III Labour Accidents and Professional Morbidity, within the Interval 1912—1914 — Introduction 550

495 Work accidents, with reference to their consequences, in branches, within the interval 1912—1918, p. 551; *496* Work accidents with reference to categories of diseases, within the interval 1921—1930, p. 551; *497* Work accidents, with reference to their consequences, within the interval 1924—1930, p. 552; *498* Work accidents, with reference to branches, within the interval 1924—1930, p. 552; *499* Work accidents, with reference to their consequences, in branches of activity,

within the intervals 1934—1938, 1943—1944, p. 553 ; *500* Patients belonging to the personnel of the Romanian Railways who were submitted to medical examination, within the interval 1889—1914, p. 553 ; *501* Morbidity to the level of the insured with reference to categories of diseases, in 1924 and 1930, p. 554 ; *502* Morbidity to the level of the insured with reference to categories of diseases, in 1936 and 1943, p. 554 ; *503* Morbidity to the level of the insured, with reference to categories of diseases in 1924 and 1930, p. 555 ; *504* Morbidity to the level of the insured, with reference to activity branches, in 1936 and 1943, p. 555 ; *505* Morbidity with reference to the personnel employed by the Romanian Railways according to the main diseases registered, within the interval 1892—1914, p. 556 ; *506* Death rate with reference to the personnel employed by the Romanian Railways according to the main diseases registered, within the interval 1892—1914, p. 557.

IV Social Security and Medical Assistance, within the Interval 1912—1946 — Introduction 558

Membership to social security 559

507 Social insurance, according to the main parameters, within the interval 1912—1915, p. 561 ; *508* Social insurance, according to the main parameters, with the Central Department of Social Insurance, within the interval 1912—1946, p. 561 ; *509* Members who pay contribution for social security, according to categories, within the interval 1936—1944, p. 562 ; *510* Members who pay contribution for social security, according to categories, with reference to classes of revenue and contribution paid, within the interval 1936—1946, p. 563.

Medical assistance in the social security system 565

511 Medical staff working in the system of social security, within the interval 1920—1941, p. 565 ; *512* Parameters of medical assistance in the social security system, within the interval 1920—1941, p. 566 ; *513* Expenses of official assistance of the Central Department of Social Security according to the main categories, within the interval 1920—1941, p. 567.

Section eleven

INDUSTRY OF BASSARABIA AND BUCOVINA 569

I Industry of Bassarabia 571

514 Active population of Bassarabia with reference to their occupation in large scale industry and crafts upon the census carried out in 1897, p. 572 ; *515* Large scale industry of Bassarabia with reference to the number of factories, workers and the value of production in the 1900's, p. 572 ; *516* Increase of the number of steam operated machines within the interval 1900—1917, p. 573 ; *517* Dynamics of the number of industrial entreprises, according to size categories, within the interval 1901—1913, p. 573 ; *518* Industrial enterprises with reference to the number of their units and workers and the value of production in Bassarabia within the interval 1908—1913, p. 574 ; *519* The telephone network with reference to counties and wire length, in 1914 ; p. 574 ; *520* Large scale industry with reference to the main parameters, in 1919, p. 575 ; *521* Contribution made by the large scale industry of Bassarabia to the national industrial assets in 1919, with reference to the main parameters ; weight compared to the total figures registered in Romania = = 100, p 575.

II Industry of Bucovina 890

522 Small and large industrial enterprises with reference to branches, the number of units personnel and the motive power in 1902, p. 576 ; *523* Large scale indus-

try and mills, with reference to the main material parameters, according to branches, in 1919, p. 577 ; *524* Large scale industry, with reference to branches, according to the main parameters, in 1919, p. 577 ; *525* Contribution made by the large-scale industry of Bucovina to the national industrial assets, in 1919, with reference to the main parameters ; weight compared to the total figures registered in Romania = 100, p. 577.

Section eleven

DYNAMICS OF INDUSTRIAL PRODUCTION WITHIN THE INTERVAL 1919—1947 579

Methodological Remarks 581

526 Dynamics of industrial production in the main fields, within the interval 1919—1947, p. 585 ; *527* Dynamics of the processing industry production, according to branches, within the interval 1919—1947, p. 586 ; *528* Dynamics of industrial production according to destination—means of production and consumer goods, within the interval 1919—1947, p. 588 ; *529* Dynamics of the processing industry production in Romania and other countries, within the interval 1913—1938, p. 589 ; *530* Dynamics of processing industry production of Romania and other countries, within the interval 1913—1938, p. 590.

Final Part 591

Redactor: ERMILIA DRĂGNEI
Tehnoredactor: SILVIA DEDCLEȚIAN

Bun de tipar: 25. 02. 1992. Format: 16/70 × 100.
Coli tipar; 39, 50.
C.Z. pentru biblioteci mari: 6 (498) « 1859: 1948 »
C.Z. pentru biblioteci mici: 6

C. 640. S.C. Universul
str. Brezoianu nr. 23—25
București

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IAȘI / CENTRUL UNIVERSITAR